FLORI
Epitomæ
a Romulo
Græcorum
cum Notis
Jan
A
37-367

in duplici loco habere assensu[m] [illegible]
eiusdē boi; sed hoc falsū: q. ista [illegible]
destruit bm̄ proīs affirmantis: ab negatis ideo inf.
et negare de eodē bo. Concedo totū argutū si intus sit in uno
loco; ergo tamen nisi si intus sit in duplici loco, nal tunc d virtus
duplex, et ita se habet ac si esset duplex realis.

tendi Valle, et posta eiusdē existendi Rome habenti simpatiā
2ō. n̄ posset intus assentiri obo Valle, et n̄ Rome. Rsp. habere
simpatiā si essent in eodē loco; at vō si sint in duplici loco dō con-
tinuato n̄ habenti simpatiā cū corpus sit virtus duplex, et n̄ ha-
beat aliquid movens intus Rome existente.

Obes. posta exis-

existente Rome videret aliq̄d. bm̄ n̄ proinde illud videret Valle,
Rsp. qa̅ visio Petri [illegible] ab bo presenti mitente species

Biblioteca Universitaria
GRANADA
Sala
Estante
Tabla
Número

in duplici loco habere accens[us] [illegible]
eiusdē sbi; sed hoc falsū: [illegible]
destruit sbm promis affirmanti: ab negatiue ad affirmatiue
est negare de eodē sbo. Concedo totū argutus si ens ist in uno
loco; nego tamen nisi si ens ist in duplici loco, nal tunc ē virtlit
duplex, et ita se habet ac si esset duplex realit.

Tendi Date, et posta eiusdē existendi Rome habent simpatiā
ad. 2. potest mihi assentiri sbo Date, et nō Rome. Sbo. habere
simpatiā si essent in eodē loco; at nō si sint in duplici loco dis con-
tinuato nō habent simpatiā cū corpus ist virtlit duplex, et nō ha-
beat aliquid motum intus Rome existentes.

Obes 3. pōta exis-

Censeo vl. si Petrus
existens Rome videret aliqd. sbm nō proinde illud videret Date
Pet. ex visu Petri habeat et ab sbo presenti mitente species

10

18-7-9

4

8-1016

Biblioteca Universitaria
GRANADA
Sala
Estante A
Tabla 27
Número 367

C. A.

56-1

FLORILEGII

ETHICO-POLITICI

nunquam ante hac editi

Pars altera:

Procurante

JANO GRUTERO.

Accedunt

GNOMÆ PAROEMIÆQUE GRÆCORUM:

Item

PROVERBIA

GERMANICA, BELGICA,
BRITANNICA, ITALICA,
GALLICA.

FRANCOFVRTI,
In Bibliopolio JONÆ RHODII.

Anno cIↃ IↃ c XI.

R. 13. 065

PRÆLVSTRIBVS SVMMÆQVE EXSPECTATIONIS COMITIBVS:

VVILHELMO OTHONI;

GENEROSISSIMI DN.

DN. WOLFGANGI ERNESTI,

COMITIS IN YSEMBURG ET BUDINGEN, &c. F.

NEC NON

JOHANNI;

DN. LUDOVICI, GENEROSISSIMI COMITIS IN SEYN ET WITGENSTEIN, DN. IN HOMBURGH, F.

B. R. NN.

ALIIS fortè ambitiosius Florilegij huius commēdāda fuerat aut utilitas, aut voluptas; non etiam

vobis, Generosissimi Adolescentum; id ipsum jampridem tantū non impatienter exspectantibus. insusurravit enim mihi honestissimum istud vestrum desiderium, nō sine summâ animi exsultatione, Glaserus vester, juvenis egregius. Frustrà tamen eratis in metu, ne alteri cui versus illos inscriberem. quei enim possem? quei deberem? Imò Sententiarum hanc corollam amabilissimæ nominis vestri tutelæ palàm vovi, cùm visitaretis æstate superiore Bibliothecam Palatinam. Et alioquin ita deinde de me estis meriti, ut turpi planè venirem insigniendus notâ, nisi aliquo saltem gratitudinis libamento Genij vestri bonitatē propitiarem. Ah! quamvis lapis essem aut ferrum, quei possem oblivisci non tam convivia vestra, quàm in iis ipsis gratiosissimi vultus exporrectam

rectam comitatem, quàm inaffectati sermonis gravissimam hilaritatem! Quin altè hæret, hærebitq; æternùm pectoris istius secretiore penetrali, delicatissima illa Valedictio, quâ me ante abitum uterque vestrum seorsim domi convenire dignatus fuit, venustissimâque humanitate animi sui Lubentias Gratiasq; prolixè admodum, hoc est, toto quasi horreo, exsinuavit. Equidem vel insolens istud facinus trabalis fuerit clavus, quo ipsammet retineatis obstrictam Barbariem, nedum molle meum pectus, jam antea amore atque observantiâ vobis Corculis ultrò obnoxiũ; quod disciplinas humaniores censeretis vestri Ordinis proprias, nõ etiam, ut plures e numero potentiorum, ab Orchestrâ vestrâ ad pullatos relegaretis cuneos. Nondum attigistis tertium ævi lustrum; &

ecce nihil vobis antiquius literis, nihil auguſtiùs literatis, nihil ſanctius monumentis ætatis priſcæ; quorum ſapidiſſimos quoſque liquores memoriæ commendatos penuario, ita quotidiè convertitis in ſuccum veſtrum ac ſanguinem; ut facilè appareat literariam notitiam cenſeri à vobis, non dedecoroſam, ſed glorioſam. Id tamen ipſum ne tam videatur deberi optimæ inſtitutioni, quàm meliori naturæ, indè apertè liqueat, quòd hactenus ita pertinaciter perſeveritis in iſto ſtudio, ut non tam opus ſit calcaribus quàm freno. Nec aliunde eſt profectò, quod, dum veſtræ ætatis Adoleſcētia, aut equitationi indulget aut venationi, vos furtim ad ſcrinia veſtra feſtinetis, curioſisq; illicò manibus atque oculis verſetis Orbis antiqui Numiſmata. Illud ipſum commune

mune forsan vobis cum unâ alterâq; celsioris dignitatis Animulâ; quæ nimirum ex hujusmodi cei meliis recognoscere amet, tot Deorum, Heroum, Nympharum, Tyrannorum, Regum, Consulũ, Dictatorum, Imperatorum, Cæsarum vivos vultus: verùm, nisi fallor, nemo præter vos ex illâ æreâ, argenteâ aureâque supellectile perpetuos concinnat imperij Romani fastos; nemo omnigenas eruit historias; nemo integram penè totius Naturæ faciẽ, & quidquid Naturæ insuper humana adstruxit Industria, electat. Vni, inquam, unicique estis, qui literatos istos Nummos contemplamini tanquam Alcibiadis Silenos; qui inde divina depromitis atque humana: inprimis verò facientia ad interpretationem Senatusconsultorum, Legum, Fœderum, Magi-

ſtratuum, Religionum, Sacerdotiorum, Ceremoniarum. Quin neque omittitis expendere ſimulacra Armorum, Machinarum, Navium, Coronarum, Signorum, Vexillorum, Spoliorum, Arcuum, Trophæorum, Triumphorum. Quid quod & inde Legionum ac Cohortium, ut & Gentium, Regionum, Montium, Fluviorum, Vrbium, aliam atq; aliā emolimini nomenclaturam. Equidem, aut omnia me fallunt, aut iſthæc oblectatio viros, viros, inquā, ſapit: ſiq; fas æſtimare Leonem ex ūgue, ſubeſt huic exercitio edecumata indoles, ſubeſt amuſſitatus animus, ſubeſt ſpiritus verè generoſus. Inſiſtite tantummodo deinceps hanc viam, o melior Iſemburgicæ ac VVitgenſteniæ proſapiæ ſanguis: neque animis admittite, aut adeò auribus, prætumida non-

da nonnullorum judicia, qui nihil in aliis probant, quàm quod & ipsi rudioribus illis annis fecerunt. Quippe, si tales propius excusseritis, invenietis hac grandiore adhuc ætate, ab exercendis animi bonis esse alienissimos. At quantò melius olim, *Reges innumeri, honore artium colebantur, & in ostentatione has præferebant opum; immortalitatẽ sibi per illas prorogari arbitrantes!* quæ verba, uti majoris sint momenti, sciatis licet esse Plinij, reperiunda proœmio libri XIV. Historiæ Naturalis. Nimirum *innumeri illi Reges* certò sibi persuaserant, quò longius celsæ potestates recederent ab extremis Insciticæ lineis, eò propius accedere ad perẽ niclarum illud Prudentiæ jubar; faciliusque simul,

& felicius, se ipsos regere ac suos. Et sic omninò est: quàm magis Dignitates incalescunt ab illis eruditę lucis radiis, tam sunt illustriori ornamento, imò firmamento; non suis modò rebus, privatis, publicis; sed & toti terrarum Orbi. Sanè, si eâ sunt sapientiâ navigantes, ut cursus suos perpetuò teneāt ad minimè fallaces eminentioris Phari igniculos; nulla erit tam fatua vicinia, nullus tam remotus Princeps quin ad ambulantes illos, vivosq; Pharos, animi dirigat aciem, ad eorum exemplum gubernationem suam conformaturus bono publico. Eorum è numero, utinam aliquando & vos videam! prælucentes scilicet facem merè illustrem, non patriæ tantùm vestræ, sed universæ Europæ! quod omnino certè fiet, si eo pe-

eo pede quo ire cœpistis, deinceps quoque ad augustum illud Virtutis perrexeritis templum, per sacrosanctum melioris Doctrinę sacrarium. Facietis autem, tanto prõptius atque efficacius, quod non novum aliquod vobis veniat moliendum aut muniendũ iter: tantum opus erit ut insistatis tot expressis majorum vestrorum, sive paternorum, sive maternorum, vestigiis, etiamnum hodie non unâ Pacis Belliq; adoreâ longè latèque per Germaniam illustrium: quorum per meritissimas laudes plausibiliter velificandi uberrima superaret materia; nisi probè meminissem, talia æternis Historiarũ deberi annalibus, non tralatitio alicui epistolio. præcipuè cùm vel soli parentes vestri, publicâ veracis Famæ voce, nullo non censeantur præco-

præconio majores : utpote ſine controverſiâ Germaniæ ſuæ lumina ac columina prima. Planè, omnibus eſſe Virtutis ac Fortunæ numeris abſolutiſſimos, eoque hinc univerſi Orbis attrahere amores: inde vicinorum Principū Vrbiumque elicere reverentiam, nemo eſt qui neſciat, nemo eſt quin fateatur: tāquam inter quos non aliter reſplendeant, quàm in puriſſimo auro, puriores Gēmæ. Nec mirū: cùm nihil ſit tota ipſorum vita, quàm veræ Pietatis, veræ Probitatis, veræ Benignitatis emēdatiſſimū exemplar. quod ipſum, tanto magis vobis imitādum, Generoſiſſimi Adoleſcentum, quanto eſtis eis conjunctiores, ſui nempe hæredes. Et ita eſt: non ipſos modo æquabitis, ſed ſuperabitis. tantùm perannate, florentiſſimis

Dei opt.

Dei opt. max. auſpiciis, animo atque corpore: neque unquam dimoveamini, ab hoc, inſolenti quidem, ſed honoratiſſimo tamē propoſito, amandi literas, demerendi literatos. Cui rei, ſi incentivū forſan ac fulcrum, neque exile, neq; caducum, ſuppeditarit Florilegium iſtud, tanto pere nuper à vobis expetitum; erit quod fortunæ meæ gratuler. Vt ut fuerit: exſtabit nihilominus tenerrimi mei erga vos affectus cultuſque qualiscunque arra, & cur nō etiam ara? quæ videlicet paſſim legitimis quibusque Muſarum Gratiarumq; myſtis, publicè inſinuet, præclara iſta veſtra, ſupra ætatem, imo & ſupra ſæculum, tyrocinia: ſi nō in aliquā veſtram laudem, at certè in aliorū exemplum. Vos interim hac inſcriptione macti eſſe Generoſiſſimi Ado-

mi Adoleſcentum; utinam virtutis veſtræ tam perpetuo, quàm obſervantiæ meę ſincero monumento. Scribebam in Bibliothecâ Palatinâ, vobis, familiisque veſtris verè primariis,

nullo non obſequij genere devinctiſs:

JANUS GRUTERUS.

SERIES OPERIS.

I. Florilegium Ethico-politicum, quatuor mille versibus, &c.

II. Gnomæ, parœmiæque poëtarum Græcorum.

III. Gruteri Notæ subsecivæ.

IV. Proverbia Germanica, deprompta ex Sebastiani Franci opere.

V. Belgica: ab amico non uno communicata, tali tamen, ut nesciam an nomina sua prodi velit; melioribus monumentis alioqui spectatissima.

VI. Britannica: transmissa item mihi ab viro & amico aurei sæculi, hoc est morum antiquorum.

VII. Italica; excerpta planè ex Horto Joannis Floridi.

VIII. Gallica, translata ex latifundiis nescio cujus Solonis Vogæi, qui & sibi attribuit nomen Appollinaris Boni: in quibus tamen occurrunt q̃plurima originis planè novitiæ.

SENTENTIARUM ETHICOPOLITICARUM

Pars altera,

Nunquam antehac edita: sapore tamen antiquitatis penitus imbuta, & parte sui potissimâ ex optimorum quorumcunque auctorum scriptis formata aut derivata.

A

A filio se vinci latatur pater.
A fratre amari mavelim quàm suspici.
A morte Regum producuntur crimina.
A queis ameris, pauperies sola indicat.
A saturitate nascitur petulantia.
A servo etiam prudente consilium accipe.
Ab homine cogi non potest ullo Deus.
Ab homine homini quotidianum periculum est.
Ab occupato exerceri benè nil potest.
Abesse certè epulis debet crudelitas.
Abscondita nulla est Utilitas musices.
Absentem honores, qui præsens contemnitur.
Absente corvus est pulchellus graculo.

Absentiæ damna haud sentit dilectio.
Absque administris facere quid Princeps potest?
Absque elidentis nil perit periculo.
Accepta morti nulla est excusatio.
Accidere nil mali viro potest bono.
Acerbat omnem injuriam cognatio.
Acerrimus fidei est exactor perfidus.
Acquirere est viri, servare fœminæ est.
Ad bene vivendum, minima portio, vivere est.
Ad deteriora firmè vulgus promptior.
Ad facinus omne paupertate impellimur.
Ad gloriam majus nihil patientiâ.
Ad id manum refrimus sæpe quod dolet.
Ad lippientis intuitum, quoque lippias.
Ad neminem ante mens venit bona, quàm malæ.
Ad philosophiam est iter quoque sine viatico.
Ad quæ venit animus præparatus, fortis est.
Ad saturitatem nullâ fortunâ est opus.
Ad suspicionem tyro pallet vulneris.
Ad turpe quid, frustrà virum cogas probum.
Ad vana consternatur omne quod ferum est.
Ad universum terra vix puncti loco est.
Adfert rebus consuetudo constantiam.
Adfinitas valet potentum, ubi expedit.
Admota mors, etiam animum dat imbellibus.
Adoptione vacuam fulcias domum.
Adspectu ab ipso omnis libido nascitur.
Adsuesce verum dicere, haud mendacium.
Adsunt mala ultrò: bona labore compares.
Adversa certè homines religionum admonent.
Adversa ferre & lata vir potest probus.

Adver

Adversâ frenant, prosperâ animos efferunt.
Adversâ homo melius fert quàm felicia.
Adversâ reddunt supplicem, non prospera.
Adversitas virtutis est probatio.
Adversitatis linguâ nil loquacius.
Adversitati novitas pondus adiicit.
Ædes Honoris ac Virtutis unica est.
Ægerrimè à corio canem raso abstrahas.
Ægroto animo medetur & oratio.
Ægrum à dolore lacrimæ fusæ vindicant.
Æqua atque iniqua audire passim, regium est.
Æqualis est ratio: affectus citò cadit.
Æquanimiter mala cuncta fert patientia.
Æquè bene hominem culmo, quàm auro pertegas.
Æquè nil hominem quàm animus excelsus decet
Æquè vitium est cunctis quàm nulli credere.
Æqui bonique oportet facere id quod adest.
Æquo ferendum est animo, fors quidquid feret.
Æquum est homini cuique esse rem suam in manu.
Æquum est curare semet lassos de viâ.
Ærugo ferrum, invidia interimit invidum.
Æstate somnus sub lucem est profundior.
Ætas senecta vt corpus, sic animum terit.
Ætas mala ipsi merx mala est tergo senum.
Ætas senectæ ambitionis malum atterit.
Ætatis in animo haud sentias injuriam.
Ætatis omnis homines admittit schola.
Ætate fessus sacramento solvitor.
Ætate primum est in nostrâ quod optimum est.
Ætate senectâ sycophantarier pudet.
Ætatibus siccis est ira fortior.
Æterna miseria est torqueri alienis malis.

Æterna res atque immortalis Veritas.
Agilis minus est animus sub vasto corpore.
Aliena melius homines quàm sua judicant.
Aliæ Ducum sunt artes, aliæ militum.
Alimenta varia sanitatem destruunt.
Aliquando dies noverca est, aliquando parens.
Aliquando & insanire jucundissimum est.
Aliquando, & vivere ipsum, est facere fortiter.
Aliquando parte sapiens contentus sui est.
Aliquando pœna, facinus dum monstrat, docet.
Aliquando victis ira etiam ac virtus redit.
Aliquid libenter qui facit, citò facit.
Aliquid loqui ingens, nisi mens mota non potest.
Aliquid mali homini est propter vicinum malum.
Aliquid novis auditis auctor adjicit.
Aliquid remittas, an solvas, multum interest.
Aliquis superstes carnifici fuit suo.
Aliter amicam, aliter osculamur liberos.
Aliter beneficium solvitur, aliter creditum.
Aliter cum amico, aliter vivas cum principe.
Aliter homines loquuntur, aliter victitant.
Aliter homines populo vivunt, aliter sibi.
Aliter mulierem ægram cures, aliter virum.
Aliter olent catelli, aliter olent sues.
Aliter secundâ, aliter re adversâ consulas.
Aliud facere est injuriam, aliud reponere.
Aliud loqui, sentire aliud turpissimum est.
Alios sibi omnes ira adfectus subjicit.
Aliis odium vitæ est, aliis fastidium.
Aliud nihil velimus, quàm quod vult Deus.
Alterius exspectare opes miserrimum est.
Altrix senij optima est bona conscientia.

Aliquando dulcis, amara aliquando est veritas.
Amare capitis damnatos licet palam.
Amare lucrum nullum amatorem addecet.
Amare nimium, odio est habere liberos.
Amare, res est omnium liberrima.
Amare servus vix herum potest: timet.
Amantur usque in delitias cœlestibus.
Amator haud juris sui est; insaniæ est.
Ambitio adeptis consenescit honoribus.
Ambitio iners est gloriarier otio.
Ambitio magno nobis constat, non fames.
Ambitio pestis omnis est potentiæ.
Amens amans sit, si desperat consequi.
Amica valde hominum lingua est convitiis.
Amicitia esse non potest inter malos.
Amicitia fervet, quandiu olla fervida est.
Amicitia omnibus inter se est virtutibus.
Amicitia omnis expers est superbiæ.
Amicitiæ vel quærunt, vel faciunt pares.
Amicitiæ fons omnis benevolentia est.
Amicitiæ quàm similis adsentatio est.
Amicitias plures rupit silentium.
Amicus, amici actu lætatur, ut suo.
Amicus certus in re incertâ cernitur.
Amissa quæ sunt, maximè cuivis placent.
Amisso apum Rege, omne examen labitur.
Amittitur pudor si deprehenditur.
Amœnitas nimia animos homini effœminat.
Amor quid est? animæ vacantis passio.
Amplecti vis virtutes? media amplectere.
An liberum dices qui servit corpori?
An vixit is unquam qui placuit omnibus.

An vixit is unquam qui placuit omnibus?
An ulla virtus virtuti contraria est?
An quis in amorem incidere adspectu uno potest?
Anathemata ornant urbem, animum mathemata.
Angi futuris quid nisi est dementia?
Angustius animus iis terrena queis placent.
Anima manet in furiosis, mens exstinguitur.
Animæ medicina præstans eruditio est.
Animâ valente quodvis sufferas malum.
Animus malè æger res miserrima omnium.
Animus malus sua proximis tradit mala.
Animus remitti non resolvi quaritat.
Animus sui rector paucis est optimus.
Animi facilius mala sustollas quàm regas.
Animi magistra est Sophia: non docet manum.
Animi modus ad rem pertinet, haud pecunia.
Animi simulacrum ipsissimum est epistola.
Animi superstio est in morbo corporum.
Animo benè habenti, calamitas quævis levis.
Animo beneficia constant, atque injuriæ.
Animo esse non potest quieto homo improbus.
Animo generoso corpus ægrum non nocet.
Animo parandum est ultimum magno scelus.
Animum bene nulla fundatum agitet machina.
Animum docendo res minutas conteris.
Animum sapiens, donum intuetur stultior.
Animos generosos nutrit & firmat labor.
Animis suis vacare nequeunt divites.
Annona item redit cum pace laxior.
Annos Dei fœdos morbis insigniunt.
Ante experimentum nemo præmium percipit.
Anteire priores virtus quævis discupit.

Anteiri honore à deterioribus grave est.
Anteit labor virtutem, gaudium subit.
Antiqua vix nisi in pejus mutaveris.
Apud inferos parissima est æqualitas.
Apagesis, negotij quantum in muliere unica est.
Aperta transit fur, rimatur condita.
Apertus est fœlix, opertus est miser.
Apes relinquunt aculeos in vulnere.
Aptus magis foro eloquens quàm prælio.
Aptatur ad ea jus quæ frequenter accidunt.
Apud inferos tantummodò unus Cerberus.
Apud tyrannos & pro pœnâ quæstio est.
Arcana Regum, ipsi produnt satellites.
Arma ornamenti caussâ Rex habet bonus.
Arista pungit, mucro ferri perforat.
Ars omnis implet quod naturæ deficit.
Ars disciplinæ recta est educatio.
Athleta nudus expeditius dimicat.
Avaritia omnis pestis est potentiæ.
Avaritiam repetundarum infringit metus.
Avarus animus nullo satiatur lucro.
Auctoritas legum, Regum est auctoritas.
Avarus, idem cum cane in præsepio.
Auctoramenta servitutis sunt opes.
Auctoritas duci ipsa pro facundiâ est.
Auctoritati nullæ nisa opinio est.
Auctoritate assidua caret severitas.
Audacia etiam alieno crescat ex metu.
Audacia omnis exit virium modum.
Audacius quid, obsecro, est insciti?
Audacter ad salutem porrige brachium.
Audere magnum nil manus possunt rudes.

Audire miseri miserias properant suas.
Audire plus quam fari militem decet.
Audire qui non vult malè, haud dicat malè.
Audire vera minus volup est quàm dicere.
Audire verum qui timet, ne dixeris.
Audire verum res est jucundissima.
Auferre quid cui, quàm negare acerbius.
Auget nec-opina gaudium præsentia.
Avidos facit nimia homines felicitas.
Aulam scelera intrant, exsulat virtus casis.
Auro magis imperium quàm ferro adaugeas.
Aures oculique plurimi sunt Regibus.
Aures superbas assentatores regunt.
Aurora Musis acceptissima est novem.
Aurum amplius cruciat adest cui largius.
Aurum ignibus; discrimine arguitur probus.
Auscultà ei, eja, auriculæ cui sunt quattuor.
Aurum erogare bonum est, malum est reponere.
Aut dic aliquid melius silentio, aut sile.
Aut rariter Regi loquare aut suaviter.
Aut esse oportet frugi hominem, esse aut Cæsarem.
Auxilio opus Dei quoque habebat Hercules.

B

Balearicâ fundâ præludas prælio.
Beata vita utique virtutis præmium est.
Beatus est cui gaudium omne ex se nascitur.
Beatus est, beatus est qui in liberis.
Beatus est qui vivere in publico potest.
Beatus ille est, omnia, qui quæ vult habet.
Beatus ille est, qui nil vult nisi quod habet.

Bellare cogit & brumâ necessitas.
Bellum magister omnis est injuriæ.
Bellum geras non in tuo, sed hostico.
Bellum manus poscit, non multa nomina.
Bellum omne honestum turpi paci præferas.
Bellum omnia aufert præter virtutes viri.
Bellum paret pacem pati qui non potest.
Bellum requirit consilium ac pecuniam.
Belli bonus dux in periculis cernitur.
Bello ac periclis summa mereas præmia.
Bello atque pace semper sunt boni canes.
Bello exitus secundum jus fas dant Dei.
Bello nihil civili perniciosius.
Bello parum habilis miles est exterritus.
Bellis grave est venire inter civilibus.
Bene consulere in concilio, non meretricium est.
Bene judicati pertinax constantia est.
Bene sapere, & bene agere, fermè dissident.
Benefaciendo sesè homo jungit Deo.
Benefacta multa uno delicto destruas.
Beneficium eodem animo debetur quo datur.
Beneficium haud dedit qui invitus profuit.
Beneficium non est quod recusanti datur.
Beneficium ubi perit, perit quoque gratia.
Beneficij pars judicium vel optima est.
Beneficia accipere se putant cùm dant boni.
Beneficia modica, injurias vocant mali.
Benificia multa frontem habent asperrimam.
Beneficia nemo perdit, nisi qui computat.
Beneficiis ab ullo vinci haud regium est.
Beneficus alteri omnia præstat, nil sibi.
Blandissimè quem quis vita exemplo arguat.

Blanditia meretricum nil quàm viſcus merus.
Bona cauſſa verbis pluribus non indiget.
Bona corporis animi ipſiusmet ſunt mala.
Bona hercle non ſunt illa, quæ deſunt Deo.
Bona ſegnius ſua homines quàm mala ſentiunt.
Bona vita ſemper gaudium ſolidum obtinet.
Bonæ locus ſpei illi eſt, cui præſtò & pudor.
Bonitatis eſt pars magna, fieri velle bonum.
Bonus animus in malâ re dimidium eſt mali.
Bonus bono eſt amicus; improbo improbus.
Bonus bono prodeſt, nocet malus malo.
Bonus eſſe non poteſt, imitatur qui malum.
Bonus nequam hominis parvipendit gratiam.
Boni ex ingenio mores alienos probant.
Bono initio bonum ſperes quoque exitum.
Bonum ac malum homini omne à vicinis provenit.
Bonum aut malum conſilium eventus efficit.
Bonum bono, malum uſque proximum malo eſt.
Bonum minimè eſt inordinatum aut turbidum.
Bonum putant eſſe aliqui id, quod eſt vtile.
Bonum ſine malo in vitâ hac eſſe non poteſt.
Bonum ſuum cibo metiuntur beſtiæ.
Bonis ferè male eſt, malis ferè eſt bene.
Bonis ſaluti eſt quiſquis punit improbos.
Bos eſt tuus ſi cornu vtroque contines.

C

CÆdes, licet hoſtis, inquinat tamen manum.
Cadit ſimultas deſerta à parte alterâ.
Calcat timorem ſors rerum extremiſſima.
Camporum aperta fraudium extra ſunt metum.

Cani

Cani ante tempus, indices prudentiæ.
Canem acriorem objecto lenies cibo.
Captis gravius est servitium quàm deditis.
Carcer mediâ urbe, decorat urbem haud polluit.
Carere invidiâ difficile est in prosperis.
Caro illa quæ non est caro, dulcissima est.
Carum bono omni naturâ suâ est bonum.
Castæ virum haud sequuntur, prægredi solent.
Catulorum amor in venabula impingit feras.
Caussa est mali tui haud Deus, sed tu tibi.
Caussa omnis inter mortaleis opes mali.
Caussæ bonæ pugna exitu nunquam mala est.
Caussæ dolorum sunt honores atque opes.
Caussam qui agit Deorum, rem facilem facit.
Caussidicus illicò Cercops fit pro libero.
Cœleste regnum per terrenum proficit.
Cœlo Dei haud descendunt ut quemquam juvent.
Caruisse stultitiâ, prima est sapientia.
Cave interimas ferro quos hastâ viceris.
Cavere nescit sueta mens victoriis.
Cæli ratio in animo; terræ est in corpore.
Cecidere multa ut altius resurgerent.
Cedat prior, quisquis prior deliquerit.
Cedunt in usum res omnes sapientiæ.
Celerrima per iram via ad insaniam est.
Censura nunquam nostra nobis fallitur.
Centurio sævus desertores facit.
Centum supra annos vita produci nequit.
Cernunt aliorum vitia multi, non sua.
Cernentibus prærupta vertigo imminet.
Certamen aufer, ne quidem virtus erit.
Certè medico malè est, si nemini malè est.
Certamen ipsum tolle, haud adversarium.

Certissima est tutela quæ est è proximo.
Cui non odio obstinata sit severitas?
Cibi varietas, caussa morborum omnium est.
Circumcisi sunt peregrinantium sarcinæ.
Citò erit verendus, qui vereri alium potest.
Civile bellum etiam excitarunt nuptiæ.
Clades suas duplat, nimis qui detegit.
Clamor ferè de prælij index exitu est.
Clarissimi morte indignâ pereunt duces.
Clementia omnes, sed magis reges, decet.
Cœna ulla non placet mihi quæ bilem movet.
Cognatus imò innatus amor sui omnibus.
Cœpit simul cum odio sui ipsa veritas.
Cognoscere astra, etiam bello ars est utilis.
Colere pietatem minimè facile Principi est.
Collegiorum noxia est frequentia.
Comes rei secundæ negligentia est.
Commissa fidei circumspectè servias.
Commodior est in mensâ quam in viâ lepus.
Commune fertur levius infortunium.
Commune malum est nobilitatis superbia.
Commune naufragium, omnibus solatium.
Communio nulla esse cum improbis potest.
Commune vitium iniquè objicias singulis.
Communis ipsa cunctis Roma patria est.
Communia sunt amicorum inter se omnia.
Complurium magistra est artium fames.
Componit ærumnas tempus vel maximas.
Conatur animus magnus paria ac perditus.
Conditio eadem est præceptorum quæ seminum.
Confertam ingenium hominis doctrinam haud sufferat
Confidit imperitus, doctus prætimet.

Congratu.

Congratulatur corvus operibus lupi.
Conjunx oculis malè ducitur, benè auribus.
Consilium in ipso ineptum omne est negotio.
Consilia amicis Regum constant maximo.
Consilia capias pro re proque tempore.
Consilia fermè succedunt audacia.
Consilia fida quei sint quæ sunt hostium?
Consilia perscrutari Divorum arduum est.
Consilia tuta præferenda fortibus.
Consilia vincit omnium una occasio.
Consilia ab hoste qui capit, vult decipi.
Constare nulli gratis libertas potest.
Constare parvo nulli magna res potest.
Consortis omnis impatiens potentia est.
Consulta Fati perfer: vertere haud potes.
Consulta rectè haud semper sunt læti exitus.
Consummat hora mortem extrema, non facit.
Continua quem non efferat potentia?
Contagiosus est scelestum qui attigit.
Contra Deum pugnare est, sed non vincere.
Contra naturam vitia pugnant omnia.
Contrariis mediti curant contraria.
Convitium bene vivendo fit improbis.
Cor atque linguam maximè curent senes.
Cor facilè adhæret quæ frequentat omnibus.
Cor non putrescit, si levetur ad Deum.
Corpus duplex amicis, at cor unicum est.
Corpus reliquum, corrupto corde, inutile est.
Credenda quæ sunt, si haud fides oraculo est?
Credendum amico tantundem est, quantum tibi.
Credit libenter animus illa quæ expetit.
Crinita mortem stella minatur regibus.

Crude-

Crudeliter perit quis post victoriam.
Crudelis est, qui misero dissuadet mori.
Crudelitas lassa haud equidem clementia est.
Crudelitate quid negotiosius?
Crudelitatis odium crudeles facit.
Cudit malum sibi ipse cudit qui alteri.
Cujusque virtus expendenda; haud patria.
Cui contigit nasci, illi item restat mori.
Cui Jupiter est iratus, Musas negligit.
Cui jus valet imperij, transmittit inania.
Cui lauta mens est, est & puro corpore.
Cui longa vita est, longum & infortunium est.
Cui magnus animus est, ei magnum nihil.
Cui mens bona est, Divorum quilibet favet.
Cui militi pudor, cui est modestia?
Cui non homini ex alieno incommodo lucrum est?
Cui non malorum egestas creditur ultimum?
Cui parcat alieno, qui non parcit sibi.
Cui vinum adest, lac Veneris non desideret.
Cui profuere vatum à seclo oracula?
Cui pura mens est, purus toto est corpore.
Cui vita vitæ ei & ornamenta serviunt.
Cuicumque jus vitæ ac necis penes suæ est.
Cuicumque rector Genius homini jungitur.
Cuicumque stulto desit & patientia.
Cuinam potest dicenti de ipso se credi?
Cuiquam ne edendum est ante quam imperet fames?
Cuivis libido fons origoq; est malo.
Culina fœdum est exitium patrimonij.
Culpa inde abest, mens consiliumq; unde abfuit.
Culpâ suâ qui miser est, & turpissimus est.

Culpâ

Culpâ vacare maximum est solatium.
Culpam minuit pudor, cumulat defensio.
Culpam antecedit semper pœna quamlibet.
Culpanda nulla sunt Naturæ munera.
Cultura vana extraneos metuit arbitros.
Cum Deis ne belligeres, quibus sat esse non queas.
Cum mente nunquam lingua viri pugnat boni.
Cum morte inimici jure odium ejus interit.
Cùm desinendum est, turpe incipere vivere est.
Cùm dico ut digna es, non loquor malè, sed benè.
Cùm dixeris quæ vis, quæ non vis audies.
Cùm sis homo, expectes vel absurdissima.
Cùm morimur, esse maximè gratis libet.
Cùm poma fugiunt, hinc sunt & gratissima.
Cùm res loquuntur, frustra verba funditas.
Cuncta eveniunt Deos sequentibus benè.
Cuncta eveniunt Deos spernentibus malè.
Cuncta accidunt leviora, ea exspectantibus.
Cunctæ voluptas mater ægritudini est.
Cunctis suos præfert catellos simia.
Cunctationis vitia virtus corrigit.
Cupiditas omnis semper à fine incipit.
Cupidus quoque concupiscit quod non est opus.
Cura animal omne in amorem convertit sui.
Curæ animæ curæ præferuntur corporis.
Curam bonorum suscipit certè Deus.
Curis medicinam tempus omnibus facit.
Curanda sunt quædam ægris ignorantibus.
Curare hominem ægrum res permolestissima est.
Curationes ægrum obire aliquem improbum est.
Custodienda lingua in mensâ maximè.
Cursusque consiliique haud idem est exitus.

Cygni

Cygni canores gracculis silentibus.
Cynicâ esse è gente oportet parasitum probum.

D

DAmnat reum sua vita, haud accusatio.
Damnanda præstat sepeliri silentio.
Damnum intulisse, gloriæ ducunt divites.
Da multa famæ, at plura conscientiæ.
Dat ira pœnas fermè pœnas dum exigit.
Dat nemo plus, quam qui reliquit nil sibi.
Datur facilè, at non facilè item impletur fides.
De liberis haud judicat rectè parens.
De morte sapiens moriens fert sententiam.
De nullâ honestâ re bene vulgus judicat.
Debent dare etiam multa famæ Principes.
Debere et cui nolis, tormentum grave est.
Debere nulli quidquam ingratus se autumat.
Debet sibi quisque à negligente quod capit.
Dediscitur ægrè ætas quod didicit junior.
Defuncta non revocantur ullis planctibus.
Delator unus felix, plures suscitat.
Delicta atrocia atroces pœnas postulant.
Delicta quis non modica amici perferat?
Deligere oportet eum diligere quem velis.
Dementia fugere est, ire cùm nequeas retrò.
Dentes cadunt plerunque septuennibus.
Desiderant firmam frontem civilia.
Desiderat scenam Regum impotentia.
Despicere virtus est, occasio ut admonet.
Deus bonum virum in deliciis non habet.
Deus est ubique; plena cuncta sunt Deo.

Deus

Deus nimis manifestè mortaleis juvat.
Deus piorum suffragatur posteris.
Deus preces non audit, cùm non expedit.
Deus propitius, optima est possessio.
Dei colendi gratiâ homines nascimur.
Deum latere vir perjurus non potest.
Deum propitiat qui se à fraude continet.
Deo nihil acceptum à perjuris supplicij.
Deo potest fieri, fieri quod non potest.
Deos magis contemnere quàm homines impium est.
Dic aliquid, eja, contra, uti simus duo.
Dicunt opes multi spernendas, & habent.
Difficili animo quis facilè res suas gerat?
Difficilis est mutatio consuetudinis.
Dignare honore quo cives & advenas.
Diis templa: libros consecres potentibus.
Dijudicanda purpura est ad purpuram.
Dimidium operis totius principia occupant.
Dimittimus functos, imò præmittimus.
Discenda virtus: nemo fit casu bonus.
Discentem onerat librorum turba, haud instruit.
Discipula ferè virtutis est Adversitas.
Dispar facultas cuique vivendi data est.
Diu vixit, quisquis vixit ad sapientiam.
Dives fieri qui vult, fieri vult & cito.
Dives manum, eia, porrigas egentibus.
Dives potius aurum quàm cœlum suspicit.
Dives variis cestus Veneris affectibus.
Divina jussa exsequere: minimè examines.
Divitiæ in animo sint, non in patrimonio.
Divortium quasi fructus matrimonij est.
Divortunt mores virgini longè ac lupæ.

Diutinè uti bene licet partum benè.
Diuturnitate senescit adfectatio,
Diuturnitate minuitur diligentia.
Diuturnus esse morbus vehemens non potest.
Diuturnus obses mancipium patientiâ est.
Doctrina, docti è vitiis carpitur improbè.
Dolor insidiatur usque solitudini.
Dolis medeare sæpe si haud intelligas.
Doloris omnis ultio confessio est.
Domesticus non curat luctus publicum.
Domi timeri tam molestum est quàm foris.
Domini est docere, non audire villicum.
Donare posse non sanè est cujuslibet.
Donatio nil sæpe quàm venatio est.
Donum Deum lex omnis immortalium est.
Donum veneno hostile semper oblitum est.
Ducas amicum errores qui prodit tuos.
Ducenda fossa est, quà fluvio diffiditur.
Ducenda si uxor, pervicinam ducito.
Dulce est referre quidquid acerbum olim fiat.
Dulcissimum est potiri quæ desideras.
Dum mane est, omnes esse mortales decet.
Dum respuunt laudari plures, appetunt.
Duos amicos violat, qui alterum violat.
Duos puella amare non potest simul.
Durat beneficium eo etiam amisso quod datur.
Duos magistratus gerere anno uno nefas.
Durat parum doloris summi intentio.
Dux admonendus: verùm non à quolibet.
Dux illico reus fit re gestâ male.
Dux prævius bonus adseclam reddit bonum.
Duci itineris extra vincla cur habeas fidem?

E

E præteritis futura exemplis discimus.
Ea vera virtus cui comes prudentia.
Eadem probamus, eadem modò reprehendimus.
Eadem sui est in omnem partem veritas.
Ecastor mulier rectè olet, ubi nil olet.
Edacitas terit cibos, oculos vorat.
Effectum obedientia properat militis.
Effeminat viriles animos Musica.
Egon' ut cavere nequeam cui prædicitur?
Ei licet adulari, occidere quem licet.
Elementa malorum, avaritia atque ambitio.
Emenda quovis non est vita præmio.
Emere aliquid, ali mox ut vendas sordidum est.
Enervat hominem imo & castrat, felicitas.
Eodem mihi pretio sal perhibetur quo tibi.
Equo senenti onus consuetum subtrahas.
Equites Senatus dicas seminarium.
Equus freno rebellat, raro suo uteris.
Equidem voluptas est parens libidinum.
Esse innocentem in bello difficillimum est.
Est aliud pœnæ eximere, aliud infamiæ.
Est artium antiquissima omnium Musica.
Est animus aptus bello decimus septimus.
Est bracteata regibus felicitas.
Est caussa morbi non unius crapula.
Est certus erga incerta semper vir probus.
Est culpa, pœnæ anteambulo non subsequa.
Est captus à pœnis non victus Regulus.
Est cura recti simplex, pravi multiplex.

Est etiam & illud ex vitæ officiis, mori.
Est exitus felicitatem qui arguat.
Est facere forti promptius quàm dicere.
Est fundamentum pietas virtutum omnium.
Est negligens semper sui præsumptio.
Est illecebra discendi oblectatio.
Est judicare onus grave atque incommodum.
Est libera amicis quæ præstatur servitus.
Est mentis abjectæ index arrogantia.
Est liberalis disciplina Musica.
Est noxium æquè contemni, quàm suspici.
Est omnium servus qui servit gloriæ.
Est omnium virtutum mater charitas.
Est personata divitum felicitas.
Est prostitutis aliqua etiam modestia.
Est scire satius supervacua omnia quàm nihil.
Est præferendus cuivis mortali Deus.
Est providentia melior pœnitentiâ.
Est satius otiosum esse, agere quàm nihil.
Est sanitatis mater abstinentia.
Est turpitudo malum unicum sapientiæ.
Est tutor asper verbis, re verò pater.
Est vita longa homini satis, uti si sciat.
Et bestias ligat naturæ gratia.
Et caussa pugnæ facta aliquando aquatio.
Et Diis sua ludo intermisso indignatio est.
Et dignitati legibus est antiquitas.
Et fabulæ magnæ magnum est proœmium.
Et fama judex Principum liberrima est.
Et feminæ ambitiosæ sunt per liberos.
Et forma mentes expugnat adamantinas.
Et glorioſum pro innocentiâ mori est.

Et gratiæ aguntur Regibus pro injuriâ.
Et gratiam quandoque veritas parit.
Et gratus est, beneficium in mentem cui venit.
Et hamum & escam sæpe piscis abstulit.
Et hospitalis mensa piratæ sacra est.
Et quibus abest pudor, abest ipsa humanitas.
Et imminentis sunt mali præsagia.
Et inter arma legibus vis est sua.
Et lex, & ætas quosdam à præliis avocant.
Et misericordia proxima innocentiæ est.
Et munera fortunæ sunt pro virtutibus.
Et plaustro ab ipso sæpe tolluntur boves.
Est præferenda semper perfidiæ fides.
Et postmodum ortæ gratia post injuriam est.
Et sanitatis mater est frugalitas.
Et simia esto versans inter simias.
Et sæpe naturam superat necessitas.
Et turpis aliquam pictor pulcram pinxerit.
Et vera falsis admiscet delatio.
Et veritatem celat benevolentia.
Et ultimum malorum obsessis est fames.
Etiam adjuvant castas formæ præconia.
Etiam æstimata à Diis fama est modestiæ.
Etiam altitudo res summas ipsa attonat.
Etiam ambitione clades accipitur Ducis.
Etiam bonus mediocribus vitiis caret.
Etiam bonorum à pœnâ publicatio est.
Etiam bonum molestum est, si nimium est bonum.
Etiam boum pro lignis fimus uritur.
Etiam calamitas calamitatis solatium est.
Etiam cavenda criminis suspicio est.
Etiam carendum vitiis est mediocribus.

Etiam decens & luctui imperat pudor.
Etiam cicatrix sanum ubi vulnus est manet.
Etiam Deo hominum nota cogitatio est.
Etiam Deos veneratur iratos pius.
Etiam dolendi disciplina homini est sua.
Etiam dolis regnum mulieribus occupes.
Etiam dolor ridiculos homines efficit.
Etiam domi beatis aurum nascitur.
Etiam eligas opportuna horreis loca.
Etiam exterorum honestum virtutes sequi est.
Etiam esse post mortem vtilis quærit probus.
Etiam est avarus cupidè qui servat sua.
Etiam fames mutas accendit bestias.
Etiam feræ ipsæ officia præstita sentiunt.
Etiam feræ subiectionem ultrò induunt.
Etiam fides ipsis præstanda perfidis.
Etiam fides ipsis servatur hostibus.
Etiam hinnulo quandoque præda fit leo.
Etiam imperat ipsi pulcritudo robori.
Etiam Imperatori ipsæ leges imperant.
Etiam impium votum sceleris vicem tenet.
Etiam improbi vitiorum nomen respuunt.
Etiam improbis suus ad verba improba est rubor.
Etiam impudicat nimius cultus corporis.
Etiam in Deis laudamus mansuetudinem.
Etiam invenias quietem lassitudine.
Etiam invenias qui honesta in mercedem colant.
Etiam in viâ pax est obsessâ pauperi.
Etiam ipsa virtus adprobat se pessimis.
Etiam jubet natura captis parcere.
Etiam manu fit hominum pestilentia.

Etiam

Etiam in virum potest converti femina.
Etiam invidet vel nudo vulgus nomini.
Etiam memoria absentes præsentes facit.
Etiam manu navem comprehendas ferreâ.
Etiam modus suus ipsimet Sapientiæ est.
Etiam natura ad laudem indoctos provehit.
Etiam novercæ odiosus privignus probæ est.
Etiam patientiâ vincitur crudelitas.
Etiam parentes nimium exanimat gaudium.
Etiam periclum discutias audaciâ.
Etiam probo est molestum, laudari nimis.
Etiam positis mare inquietum est flatibus.
Etiam potest vir summus exire è casâ.
Etiam potest amare, occidere qui potest.
Etiam quis est absque instrumentis artifex.
Etiam qui non sequuntur virtutem vident.
Etiam quod alicui effugit, potuit pati.
Etiam ruinâ exstinguere est incendium.
Etiam repræsentat parentem filius.
Etiam sapere absque pompâ atque invidiâ licet.
Etiam scelus nocet privati publicè.
Etiam serendum est post segetem minimè bonam.
Etiam sine hoste homines patimur hostilia.
Etiam sine armis relligioni vincere est.
Etiam suis beneficia servi dant heris.
Etiam suis bona includuntur finibus.
Etiam suis ipsum patronis jus eget.
Etiam temeritas hostem in prælium elicit.
Etiam togatis sua sunt latrocinia.
Etiam triumphat lucrum de sapientiâ.
Etiam tyrannus sævus est per otium.

Etiam viâ legum impugnant leges mali.
Etiam viros fortes subitis exterreas.
Etiam viros debellat invictos dolor.
Etiam vitium contactu proximis nocet.
Etiam volucres faciunt matrimonia.
Etiam voluptas sæva ingenia ad se rapit.
Etiam volunt pacem qui possunt vincere.
Etsi Deus differt pœnam, haud aufert tamen.
Eventus omnis fortunæ incertissimus.
Evellere herbam stirpitus malam, adprobum est.
Euripus est fortuna; nec loco manet.
Ex commodo absumuntur fontes publico.
Ex confragoso fortior miles venit.
Ex otio nunquam prognata gloria est.
Ex præteritis prudens futura conijcit.
Ex præterito futuri consilium venit.
Ex militum fit otio protervia.
Excæcat omnes animis invidentia.
Exercet omnis mundus histrioniam.
Excusa potius proximum quàm judices.
Excusat ætas puerum, sexus fœminam.
Excusat à judicio morbus sonticus.
Exemplum honestum aliorum ex culpâ gignitur.
Exempla honesta mores procreant mali.
Exempla, in eos redundant qui faciunt, mala.
Exempla testimoniorum obtinent locum.
Exempla præmiorum virtutes alunt.
Exercitum patientem dux patiens facit.
Exercitatus miles est saniissimus.
Exigua pars est vitæ quam nos vivimus.
Exordium est egestatis, nil parcere.
Expers periculi præmium silentij est.

Expers

Expulit libido Reges, expulit Decemviros.
Expers sepulcri mens est, expers gloria est.
Exstingui aquis mors mortium miserrima est.
Externa hominis interiora ejus detegunt.
Extrema homini ætas, annus est centesimus.
Extrema gaudii, semper luctus occupat.
Extollit animum à matre & patre nobilis.
Exulibus igni aquaque interdici potest?

F

FAbro faber, mendicus mendico invidet.
Facientis animum nemo, omnes factum æstimant.
Facilè est homini despicere opes, opes cùm habet.
Facile invenire est motis jam rebus ducem.
Facile fidem cum sorte mutant barbari.
Facilia cuncta sunt viris sapientibus.
Facilius est, probare honesta, quàm sequi.
Facilius aliquid dixeris quàm feceris.
Facilius est tueri rem quàm quærere.
Facilius vitia excludere est quàm expellere.
Faciundum id nobis quod parentes imperant.
Facit insolentes formæ conscientia.
Factis honestas colitur, haud sermonibus.
Falsum probrum aures forte, mentem non subit.
Famæ reclamat sæpe conscientia.
Fame, sitique, spequè piscator perit.
Fas est, sine ferro & sanguine esse martyri.
Fas prævidere fatum, evitare est nefas.
Fas pro salute proloqui mendacium.
Fastidiuntur usque homini præsentia.
Fastidium parit plerunque copia.

Fatale cuique est quid fleat, quid gaudeat.
Fato datur potestas, fato tollitur.
Fato Metelli Romæ fiunt Consules.
Fecere multa morbos multos fercula.
Feciſſe, factæ pœna iniuriæ maxima eſt.
Felicitas felix minus propter locum eſt.
Felicitas, premit ſe, ſe niſi temperat.
Felicitas non ſtat: vita ipſa eſt circulus.
Felicitas nutricula iracundiæ eſt.
Felicitas quæ lenta eſt, eſt durabilis.
Felicitatis mater obedientia eſt.
Felicitatis quis ſuæ obliviſcitur?
Felicitati vivere non licet ſibi.
Felicitatem difficulter quis regat.
Felix ibi vita eſt, jus ubi atque æquum viget.
Felix temeritas, virtutis ſupplet vices.
Fer mente pauperiem æquâ; effeceris levem.
Feminæ inſcendent maritos, eſſe vt ceperint pares.
Feras libenter quod jubet neceſſitas.
Ferè anteit calamitatem imprudentia.
Forè flagitiâ quævis tollunt literæ.
Ferè in juventâ moritur, quem Dij diligunt.
Ferè puer bonus in virum evadit malum.
Ferè ingenium breve eſt in grandi corpore.
Ferè novant res, nulla res quibus domi eſt.
Ferè populum corrumpunt congiaria.
Feris etiam inſectiſque venter imperat.
Ferina rabies eſt gaudere ſanguine.
Ferox juventus maximè exitio eſt ſibi.
Fermè indiget auxilio, auxilium qui non tulit.
Ferre æquo animo convitia, res ſuaviſſima eſt.
Ferro vel igne, fruſtrà amorem cogere eſt.

Ferro perire quàm siti clementius.
Ferrum est homini nocens; aurum est nocentius.
Ferrum sui formidant lateris Principes.
Fertilibus agris si imperas, exhaurias.
Fiat moderatè, quod faciendum est sæpius.
Fidelem amicum facies si putaveris.
Fides bonis vim majorem adhibet quàm metus.
Fides tyranni maxima erga extraneos.
Fidei facit jacturam sæpe dejerans.
Fidit tyrannus nonnisi mercenariis.
Fieri nequit vir semper ut lateat malus.
Fieri suum, bonum est inæstimabile.
Filij improbitas, privum est parentis dedecus.
Filij mares familiæ sunt columnulæ.
Fines tuos mirè munit colonia.
Finis sacerdotij una contemplatio est.
Fit crimen, non ex seipso, verùm ex caussâ, opus.
Fiunt mali pejores si laudaveris.
Flamma Veneris ipso ardentior longè mari est.
Flammas amoris separare noxium est.
Flecti emerendo vel jecur horridum potest.
Fœcunditas ætatem exprobrat feminis.
Fons atque origo omnis mali invidentia est.
Formæ atque pudicitiæ rara est concordia.
Formæ speculum index; mentis index est merum.
Formidinis nunquam expers est infirmitas.
Fortes viros non tollit mors, sed consecrat.
Fortuita non faciunt bonum: ergo haud sunt bona.
Fortuna juris in hominis animum nil habet.
Fortuna magnis invidet successibus.
Fortuna minimè caussa contingentium est.

Fortuna

Fortuna nos vincit, nisi tota vincitur.
Fortuna nullum jus in opes animi obtinet.
Fortuna plus consiliis humanis potest.
Fortuna quamvis maxima, haud mutat genus.
Fortuna quæ dat, sunt insidiæ, haud munera.
Fortuna queis repentina, iis est & gravis.
Fortuna quemque refugit ignavissimum.
Fortuna rara viro sapienti intervenit.
Fortuna rebus dat famam & famam eripit.
Fortuna sæpe pro culpâ innocentiæ est.
Fortuna sæpe commutatur cum loco.
Fortuna semper vindicat jus gentium.
Fortuna sibi quærit pares fortissimos.
Fortuna volvi suevit ex summo retrò.
Fortuna ut artem, ita ars fortunam diligit.
Fortunam adversam subleves industriâ.
Fovere egentes vera est liberalitas.
Fratrum impiorum eventus sunt improsperi.
Fraus, cauta quamvis, tandem seipsam detegit.
Fraudi patet cuilibet ferocia.
Fraus utique est quod debetur nolle reddere.
Fraudes struunt virtute qui sunt impares.
Frontis beneficos etiam infirmitas facit.
Fructus opum, uti iis ad salutem plurium.
Fructum latura planta se prodit statim.
Frugalitas paupertas est spontanea.
Frugalitas, virtutis specie decipit.
Frustra cucurrit qui ante metas deficit.
Frustra dolori, dum est recens, occurritur.
Frustra rosas à spinis exspectaveris.
Fuga irriti conatus stultitiam indicat.
Fugit invidiam, qui se non oculis ingerit.

Fugit

Fugit pericla Ignavia, Virtus occupat.
Fumus patriæ, igne alieno luculentior.
Funus ferè est animæ, fœnus pecuniæ.
Funus tacitum molestiarum habet minus.
Furare multa: pauca da: & servaberis.
Fures vigilant potestates dum dormiunt.
Furiæ parentum in natos possunt plurimum.
Furiosa res est in tenebris impetus.
Furtiva magnis displicet victoria.

G

Galeam recusat caput opertum linteo.
Gaudere quærunt omnes, multi nesciunt.
Gaudet videri, respuit tenebras bonum.
Generis humani maximum est bonum fides.
Generis sui corruptor, quod non audeat?
Generatus homo est in mutuum adjutorium.
Gentem atque mores, habitus illicò indicat.
Genus insitiandi est, furtivè agere gratias.
Genus institutum humanum vt paucis serviat.
Gestatio æquè lassat quàm ambulatio.
Grates Deo vel maximè agendæ in re malâ.
Gratiam minuit quod extorquet necessitas.
Gratissima est virtutum misericordia.
Gratissima est virtutum liberalitas.
Gratissimum est donum preces quod prævenit.
Grato esse animo nihil potest honestius.
Gratis nocere immanitatis barbaræ est.
Gratum est beneficium amicum auctorem quod habet.
Grave est modum rebus tenere prosperis.

Gravior

Gravior solet esse testis surgit qui à reo.
Gravis insequi armatura fugaces non potest.
Gravis malæ lux omnis conscientiæ est.
Gravis omnis est amanti amici absentia.
Gravissima est sibi servire servitus.
Gravius beneficiis inflammantur invidi.
Gravius suas res quàm alienas incessere.

H

Habeas ut nactus: nota mala, res optima est.
Habenda verba Principum pro legibus.
Habita fides plerumque ipsam obligat fidem.
Habitus qualitate noscas quæstuariam.
Haud administret facile quis rem bellicam.
Haud dejici potest loco constantia.
Haud crimen est servire potentioribus.
Haud eripi nobis potest conscientia.
Haud commodum quidquã est, quod non est cũ modo.
Haud facilè imperia custodiunt concordiam.
Haud facile quis excutiat dulcem animo sonum.
Haud facile telum transit fluctuantia.
Haud fama veri mendax est prænuncia.
Haud gloriandi causſa est infelicibus.
Haud gloriosum est fallere hostem, at vincere.
Haud liberalis is est donat qui sibi.
Haud liberum secretum altæ potentiæ est.
Haud parta cuiquam puero fuso gloria est.
Haud parcit ullus dignitati perditæ.
Haud posthabenda est unquam justitia utili.
Haud præliandum est cum anni infesto tempore.
Haud punienda ullius est dementia.

Haud

Haud quidquam homini ingrato usquam est impensius.
Haud semper animus vincitur cum corpore.
Haud semper est fas vivere Bachanalia.
Haud temerè summa rerum danda in aleam est.
Haud ulla contra feminas victoria est.
Haud testis est prosperitas innocentiæ.
Haud tollere est ipso crimen cùm corpore.
Haud tutiore loco quidquam est, quam quod fuit.
Hereditas est nulla quæ usu potest capi.
Heres avari, & pœnas ipsius luit.
Herus suæ familiæ noxiam sustinet.
Heu maximum omnium malorum cæcitas!
Heu quàm fuere exitij multis cnussa opes!
Heu quam gravis malæ est lux conscientiæ!
Heu quàm laborant votis plurimi suis!
Heu quàm latet fundo profundo veritas!
Heu quàm licet multum in re belli casibus!
Heu quàm nihili sunt quæ vitâ ipsâ homines emunt!
Hic mundus omnis una Numini est domus.
Hieme requiescere sæva bellorum solent.
Hiems fit ubi Auster accersiverit Notum.
Historia non scribenda odio, sed ex fide.
Hoc calamitosior est, quis quò est beatior.
Hoc desinit citius dolor quò est acrior.
Hoc gloria ipso major est, quò serior.
Hoc justius putandum quod & fortius.
Hoc plus verere, quo tibi Rex plus licet.
Hoc quisque habet solùm quod alteri dedit.
Hoc reddere quod acceperis, jus gentium est.
Hodie ambitus splendet per turpitudinem.
Hodie potest fieri omne unquam quidquid potest.
Homo animal est cæcum, atq; ipsum se nesciens.

Homo

Homo omnibus feris est pernicioſior.
Homo poſitus in ſinu Dei, hominem quid times?
Homo ſine homine, ullo vivere non poteſt modo.
Homo ſui non eſt mancipium corporis.
Homo unus inſtar vel multorum millium eſt.
Hominis feræ manſueſcunt contubernio.
Homini eſt bono indigna res ſimulatio.
Homini citò in adverſis quævis perſuaſeris.
Homini moleſtum eſt omne quidquid cogitur.
Homini nova ſunt mage magna quam miraculo.
Homini ſuus privato oportet ſit modus.
Hominem fidelem facies, ſi putaveris.
Hominem inter vivos fruſtrà quæras mortuum.
Hominem omnis hora mutat, nedum omnis dies.
Homine imperito nil minus tractabile eſt.
Homines docuerunt fallere, dum falli timent.
Homines inopino etiam percellas gaudio.
Homines latemus ſæpius, nunquam Deum.
Homines libenter id quod volumus credimus.
Homines libenter laude dicunt de ſuâ.
Homines mali ſunt, qui bonis dicunt malè.
Homines potentes quid ſunt? fortunæ manus.
Homines quidem pereunt: humanitas manet.
Homines ſibi præſtant multa, quæ aliis imputant.
Hominum genus imbelle ac leve eſt Aſiaticum.
Hominum ingeniis ſubjiciunt artes Numina.
Hominum querelas magna pars manu facit.
Honeſta avaritia eſt ſolius temporis.
Honeſta fama auro gemmisque auguſtior.
Honeſta fama è Muſis homini naſcitur.
Honeſta cedunt rebus vtili vltimis.
Honeſta lex eſt temporis neceſſitas.

Honesta nulla crescunt ullo tempore.
Honesta vita honestum nomen comparat.
Honestius vi quid quæras quàm fraudibus.
Honestus error est qui habet magnos duces.
Honos honori digno est indigno est onus.
Honos laboris subsequa, haud anteambulo est.
Honore thuris indignum humanum est caput.
Hora una Auroræ tres valet, certè duas.
Hostem locorum contemnas fiduciâ.
Hostem mora omnis præfrocem fregerit.
Hostilis animos efferos tenet metus.
Hostile nil ultrò inferatur dedutis.
Humana nulla perpes est felicitas.
Humana vita somnus, imò somnium est.
Humana vita unâ constat concordiâ.
Humanitas contra Deum summum est scelus.
Humanitati adversatrix crudelitas.
Humanitus quod sit ferendum humanitus.
Humanus aurem venter ullam non habet.
Hydrops sitim nec totis tollat fontibus.

I

Iactantia est stultitiæ arrogantia.
Iacente Rege apparitorum fit fuga.
Iactura amici major quàm pecuniæ.
Iacula & sagittæ perparum in tenebris nocent.
Iactura vitæ maxima, est dilatio.
Iacturam vitæ, pensat immortalitas.
Iaculis ubi est opus, nil verba conferunt.
Iam non modo furimus privatim, at publicè.
Iam pro maligno est, qui adsentatur parcius.

Ibi te putato natum quò exul mitteris.
Id agere quemque, facere quod scit, optimum est.
Id ne tu miraris, si patrissat filius?
Id optimum est in quoque, cui ipse nascitur.
Ieiunio restinguas & libidinem.
Igni atque aquâ cui interdicitur, exul est.
Ignarus est Spartanus in pugnâ fugæ.
Ignaviam non fert Roma imperantium.
Ignoscitur illi qui puniri debuit.
Ignota circumscriptio est agrestibus.
Illæsa non fert ictum ullum felicitas.
Illi perit quies cui deest securitas.
Imago subest mœroris muto gaudio.
Immodica quæ ira est, fit parens insaniæ.
Immunda quàm moves magis, fœtent magis.
Impar ferè dolori corpus feminæ est.
Impar senex curis quoque est levissimis.
Impatiens est quem prosperæ res obsident.
Impendia belli plura sunt quàm præmia.
Imperia magna haud contineas ignaviâ.
Imperia magna multis sunt sub casibus.
Imperia sæva injustaque, & in servum improbes.
Imperium etiam ignavi odio est ignavissimis.
Imperium inutile bello semper plurium est.
Impingere ad idem saxum bis turpissimum est.
Implere nulla hominem potest felicitas.
Impunis etsi peccas, non lates Deum.
In amore plus fortuna, forma quàm potest.
In amore servus nec dominum fert æmulum.
In amore vinci ab altero fœdissimum est.
In animo opes sunt, non sunt in patrimonio.
In corde, non in linguâ sita sapientia est.
In corpore haud homo est, in solo animo est bonus.

In corpore odos si nullus est, est optimus.
In corpore quod forma, est in animo oratio.
In deterius mulier viro usque consulat.
In deteriora vergit interpres metus.
In ditiorem incipes onera à paupere.
In discordiâ intestinâ esse occulti nihil potest.
In exiguo ponunt mali mendacium.
In exiguo ingens totum claudit artifex.
In exitu pueritiæ, eminet decor.
In fata media multi fugiendo ruunt.
In feminis nullum præ auro membrum leve est.
In flumine ingens navis, parvula in mari est.
In fortiorem sæpè fortis incidit.
In homine rarum iam bonum est humanitas.
In judicando, multitudo non placet.
In judicium quis adversaria protulit?
In laude summâ injuriarum oblivio est.
In liberâ urbe linguas ferto liberas.
In luce blandâ vita arumnosos tenet.
In luce multâ passim vivunt Principes.
In majus augeat fama quævis omnia.
In nocte consilium atra invenias candidum.
In nocte lucent sidera, de die latent.
In omnibus rebus modus res optima est.
In pace vires nemo cognoscit suas.
In pace leones, cervi sunt in prælio.
In pectore amicus, non in atrio quæritur.
In prosperis bonorum ignoratur sapor.
In proprio generosius quidque provenit.
In publicum est humanus, condens mortuum.
In rebus inopibus præcipua est audacia.
In rebus omnibus, optimum est habitu, modus.

In Regum amicis plurima adsentatio est.
In Regibus moderatio res rarior.
In se ipse sævit; hoc habet proprium furor.
In se reponit omnia conscientia.
In sorte utraque semper est idem probus.
In supplices utare misericordia.
In valle apricâ quæ arbor crevit, cerea est.
In vitâ hominum solummodo finis quæritur.
Inanis est, sine actu aliquo sapientia.
Inanis usque est pera mendicantium.
Inaniora ingenia proferre est Asia.
Incauta semper nimia confidentia est.
Incauta fundum non habet largitio.
Incendiis licentius raptum exerceas.
Incerta dum petimus, & certa amittimus.
Incerta verum ignorantis sententia est.
Incertum homini cuicunque est vesper quid ferat.
Incommoda quæ non procreat dissensio?
Incumbit æquè honori iners quàm strennus.
Indicitur malis sterilitas publicis.
Indocti homines quid differunt à mortuis?
Industrio cuicunque pœna est otium.
Infamiam qui metuit miles optimus est.
Inferre bellum satius est quàm ostendere.
Infesta aliis est ira, sibi infestissima est.
Infirmi animi est, non posse divitias pati.
Infirmitatem disciplinâ robores.
Infrenis oris fructus, infelicitas.
Infregit adversa, ipsa qui vidit prior.
Ingenia pauci exercent, multi corpora.
Ingens mala est tyrannis consuetudinis.
Ingentia rura laudes; exiguum colas.

Ingentis iræ quis est exitus? furor.
Ingentibus solùm itur pestibus obviam.
Ingesta quamvis regna sapiens respuit.
Ingratus est quicunque gratus est metu.
Ingratus est qui quod scit scire se negat.
Inimica homini multorum conversatio est.
Inimica inter se, Rex, & libera civitas.
Inimicum ab amico formâ non discreveris.
Inimici famam non ita ut nata est ferunt.
Inimico inimici nomen auribus grave est.
Iniquitatis impatiens quisque est bonus.
Injuria in virum sapientem non cadit.
Injuria non est, quæ ante feceris, pati.
Injuriam multi æstimant potentiam.
Injuriam passo nil eloquentius.
Injuriam potius patiaris quàm inferas.
Injurium ulli est insultare mortuo.
Injurius nemo alteri est quin sit sibi.
Injurius nemo est Deo; quisque est sibi.
Injusta nunquam Numinis sententia est.
Injustitia est probrosa, sed lucro adficit.
Injustum alios irasci, & alios ladere.
Insanit is maledicit qui ipsemet sibi.
Inservitutem cuncta redigunt femina.
Instabilis est animi frequens migratio.
Inter beneficia & fortunam timeas sua.
Inter diem atque sæculum quid interest?
Inter malos nulla est profectò gratia.
Intemperantem amici ægrum coërceant.
Inter se hominum summum vinclum est humanitas.
Inter turpes jacturas, est munus malum.
Interpres animi lingua est: mentiri nefas.

Interpres vulgus veritatis pessimus.
Intra domum quidam sævi, mites foris.
Introrsus abdit dux dolorem industrius.
Inventa sunt speculа ipse homo ut se noscerer.
Invidia nulla cuiusquam boni bono est.
Invidia ut ignis non nisi excelsa appetit.
Invisa quæ sunt, ne impunita dixeris.
Inutilis nunquam opera civis est boni.
Ipsi suas Dij vindicant iniurias.
Iræ puerorum acres magis sunt quàm graves.
Iræ remedium maximum dilatio est.
Iræ remedium præsentaneum mora est.
Iram facilius tollat quis quàm temperet.
Iram gerere in promptu, mera insipientia est.
Iram retrò sæpe egit misericordia.
Iras in unum publicus confert dolor.
Irascere delictis, non delinquentibus.
Irascimur omnes diutius quàm lædimur.
Iratus ab insano distat tempore.
Irritet etiam oviculam contumelia.
Is liber est, qui haud servit turpitudini.
Is maximè opibus fruitur qui minimè indiget.
Is pauca aget cui curæ animi est tranquillitas.
Isto tu pauper es cùm nimis sanctè pius.
Ita fugias, vt ne fugias præter casam.
Ita sunt homines nequam esse eos vt addecet.
Iucunda sunt amicæ dextræ verbera.
Iudex bonus improbanda damnat non odit.
Iudex dies felicitatis ultimus.
Iumenta detrectant jugum habita sæviter.
Iura omnibus sunt urbis æqua libera.
Iuris periti haud apti bello; sed foro.

Iurare

Iurare cauſſas ob leves, perjurium eſt.
Ius barbaris vis una eſt. non eſt æquitas.
Ius faſque ubi eſt, ibi eſt ferè & victoria.
Ius gentium eſt, pretio empta, pretio vendere.
Ius moribus conſtat magis quàm legibus.
Ius omne fert in armis gens ferocior.
Iuri officit rabularum anceps oratio.
Iure omnibus patet, omnibus quod naſcitur.
Iuſtis Superi oculis adſpiciunt mortalia.
Iuſtitia cunctas virtutes complectitur.
Iuſtitia nil ex ſe petit, uſum quàm ſui.
Iuſtitia reddit unicuique quod ſuum.
Iuſtitia Regis, pauperum ſolatium eſt.
Iuſtitia ſola maximus cultus Dei eſt.
Iuſtum eſt egenti ſubvenire, haud diviti.
Iuſtus piusque ſemper non latet Jovem.
Iuſtum videri, haud eſſe, iniuſtitia ultima eſt.
Juvenis paret rem: parta re utatur ſenex.
Juveni potius judex ignoſcat quàm ſeni.

L

LAbante corpore animi labit ferocia.
Labi grave eſt; graviſſimum haud reſurgere.
Labor aſſiduus animorum frangit impetus.
Labor parens Opulentiæ atque Gaudij eſt.
Laborioſa virtus eſt; vitium eſt iners.
Lacrimæ dolorem non ſequuntur; indicant.
Lædit minus jugum ſi ducis, quàm quatis.
Lætare incolumis, Roma, ſalvo Principe.
Lætatur anima intrinſecus laudem ad ſuam.
Lætos parit conſilium prudens exitus.
Largiri aliena pro ſuis, turpiſſimum eſt.

Largitur ultrò qui se, vilem se facit.
Lasso viro ingens adjicit robur merum.
Lassum caveto; à lasso rixa quæritur.
Latere femina vinum quæ bibit nequit.
Latissimè Regum patent infamia.
Latissimè Regum patent injuriæ.
Latrocinium tenebris abscondi solet.
Laudabile valde est esse cum malis bonum.
Latronibus quoque disciplina bellica est.
Laudare eundem & carpere eb eadem, re improbum
Laudare se, vani est, stulti reprehendere. (est.
Laudari utique est honestum à laudato viro.
Laudata improbitas, res est intolerabilis.
Laudato parcè, vituperato parciùs.
Laudator atque adulator, nonne est idem?
Laudatur ille quisquis displicet malis.
Laus Principum rarissima, Innocentia est.
Laude ingenij nemo alteri cedit libens.
Laudi datur versutia, paupertas probro est.
Laudes suas audire res dulcissima est.
Laxat voluptas modica animum, non temperat.
Legatus ipsis nec violatur barbaris.
Lenitur arte omne ingenitum, non vincitur.
Lenocinium antecedens muneri est timor.
Lentum mali remedium præcipitis mora est.
Levem dolorem, dum putamus, reddimus.
Lex ipsa, justi est atque injusti regula.
Lex omnium est, potentiori cedere.
Lex quæque sit brevis: jubeat non disputet.
Lex surda res, lex res inexorabilis.
Lex sit brevis: lex imperet, non disputet.
Legem priorem lex novissima abrogat.

Legem

Legem pudor privatus facere non potest.
Leges bonæ nascuntur moribus è malis.
Leges vetustæ, leges & rectissimæ.
Liberrimè loquitur bona conscientia.
Liberos nutrire sat pauperibus est stipendij.
Libertas est potestas vivendi ut velis.
Litem in suam rem vertere est turpissimum.
Loco parentis Imperator militi.
Livor suis ipsum sese armis conficit.
Longa est rei speratæ omnis dilatio.
Longinquitatem haud facilè quis redarguat.
Loqui facilè, rem sed præstare est arduum.
Lucrosa nulli injustitia fuit diu.
Lucrum est honestum per quod nemo laditur.
Lucrum omne honestum Cretæ est, aut Carthaginiſ
Lucro inflammatur avaritia, haud exstinguitur.
Lucro salutem quis non permutaverit?
Lucro suo omnem destruat probum improbus.
Lugere vivos, verè res miserrima est.
Ludibrium oculorum auriũq, etiam pro veris credita.
Lunâ silente solum infelix navigat.
Lux convenit negotiationibus.
Lux una luctus expers, sat magnum lucrum est.
Luxuria ubi valet, virtus ibi non valet.
Luxuria pestis ingens est rei publicæ.
Luxuriæ & avaritiæ sua etiam copula est.
Luxus animum solvit, firmat frugalitas.
Lynceus & Argus quivis Rege sub bono est.

M

MAge fovet errorem solitudo quàm fugæ.
Mage metuimus offendere hominem, quàm
Mage queritur res, quàm fides clientium. (Deum

Magis ligantur linguæ victis quàm manus.
Magis patemus adversi periculis.
Magis soluta est post vinum licentia.
Magistra solitudo est innocentiæ.
Magistro quemquam discipulum minitarier?
Magna opera emuntur & magnis periculis.
Magnanimus omni rectius stat sub pondere.
Magnanimitatis proxima Arrogantia est.
Magnus diu durare non potest dolor.
Magnus guberna & scisso velo navigat.
Magni duo Dij sunt, Suada ac Necessitas.
Magni est animi despicere posse injurias.
Magnis animi magni fiunt honoribus.
Magni latrones parvos adfigunt cruci.
Magni viri est fortunam mittere sub jugum.
Magnos animos divitiæ magnæ procreant.
Magnis apertum est omne ingeniis saculum.
Magno æstimamus omnes tardiùs mori.
Magnum Deoque vicinum est, non concuti.
Magnũ omne exemplũ aliquid in seipso iniqui habet.
Magnum omne magnas sortitur molestias.
Major minorve calamitas fit tempore.
Majora cupere ex magnis, mos mortalium est.
Majora quùm cruciant, pati non est moras.
Majora quæ ferente sunt onera opprimunt.
Majus malum est injuriam facere quàm pati.
Mala lingua quem carpit, meliorem esse indicat.
Mala mens emitur quotidie, nunquam sed bona.
Mala plura contingunt hominibus quàm accidunt.
Mala res frequenter pro dictis datur malis.
Malagma quæras jam subnascenti ulceri.
Malè auspicatus bella, non melius gerit.

Malè

Male esse mavelim mihi, quàm molliter.
Malè redditur depositum si dato nocet.
Malim mori liber quàm servus vivere.
Malit videre quàm videri femina.
Maledicta contemnit justi conscientia.
Malitia paucis, omnibus virtus prodest.
Malus profectò est quisquis vivit molliter.
Malus prope ipsam cursor metam deficit.
Malus sibi alteri, esse quei queat bonus?
Mali ex ingenio mores alienos probant.
Mali principij finis existit malus.
Malo mihi malè esse, quàm esse molliter.
Malo mihi successum deesse quàm fidem.
Malum alterius ne cum malo misceas tuo.
Malum consilium, consultori pessimum est.
Malum esse quam bonum præstat sæclo improbo.
Malum lucrum non ditat, sed paperat.
Malorum initium ingens, bonorum copia est.
Malos honor pejorat, meliorat bonos.
Malis benè esse solitum est potius, quàm bonis.
Malis vitia omnia insunt, etiamsi latent.
Mandata miles cur inquirat in ducis?
Mandatum obediens verus non procrastinat.
Manent minutas, grandia dona non manent.
Maneant domi matronæ; publicum nocet.
Manum movere cum Minervâ, promovet.
Manu sceleſtâ, esse animus innocens potest.
Marcelli etiam celebravit funus Annibal.
Mater decoris mens regentis publici est.
Matri patrique sunt communes liberi.
Maturius moriuntur qui placent Deo.
Medicus Philosophus ipsi æqualis est Deo.

Medicina

Medicina, ah, artium omnium vilissima est.
Medicina opem sceleratis etiam suppetit.
Medicina apud ægros usus; apud sanos honor.
Meditare mortem; vix unquam peccaveris.
Meditatio mortis quid est? suspirium.
Medium obtinebis summo si adspiraveris.
Melior ferè pars à majore vincitur.
Melior parens virtutis audit veritas.
Melius facile equos frenum nobiles regit.
Memoria facinorum vacua nunquam est metu.
Memoria quidnam, quæso prodest mortuis?
Mendacium calidum, mendacium optimum est.
Mendacia hoc habent ut non cohæreant.
Mendacio adulatorum servit veritas.
Mens æquitatis Principum sententia est.
Mens fama avara obnoxia est jactantiæ.
Mens otiosa nil quàm ventrem cogitat.
Mentis gravitatem nullus discutit locus.
Mentem bonam omnes discere erubescimus.
Mentem videre non promptum cuiquam est Dei.
Mentes ægras lætis studiis permulceas.
Mentimur etiam caussa consuetudinis.
Meretrix habet sub vestimentis retia.
Meretrix minus virum amat, magis marsupium.
Mercede nullâ gratiam emeris Dei.
Meretricum amores sunt pusilli temporis.
Meritis honestè & merita repensaveris.
Merx cuius est, & eius indicatio est.
Metus doloris, per se formidabilis.
Metus sinistra usque augurat de absentibus.
Meus arbitratus est lingua quid juret mea.
Mihi crede, res severa est, verum gaudium.

Miles

Miles ferè animum sumit ex vultu Ducis.
Miles nitidus in primo pulvere deficit.
Miles procul à domo, miles præstantior.
Miles vetus celeriter animum colligit.
Minimè aggrediunda ea sunt quæ efficere non potes.
Minimè est capitat necem optare adversario?
Minimè grave est non appetere id quod nescias.
Minimè virum decet ingenuum adsentatio.
Minimè officit animo corporis deformitas.
Minimè illi honor cordi est, cui non cordi est labor.
Minimè potest fieri multi quod sciunt.
Minimè potest timere qui sperat mori.
Minimè ulla vis rectè factum irritum efficit.
Minimi laboris est volentem cogere.
Minimum loquaris cum aliis, tecum plurimum.
Minimum petit natura, luxus omnia.
Minimum tribuit memoriæ qui spei plurimum.
Ministerio animus quid ni utatur corporis?
Ministerio animi corpus uti, dedecus est.
Minus bene imperium regit quàm auctoritas.
Minus dolet malum quod fers quàm quod times.
Minus nocet malum quod exspectaveras.
Minus periculi est in contemptu quàm metu.
Minora equo senenti impone pondera.
Minora lumina obscurat Solis claritas.
Miratur id plus plebs quod non intelligit.
Mirè juvenem verecundus decet pudor.
Miserrima ô mors, cui caussam præbet stitis!
Miserrimum est alterius arbitrio mori.
Miserrimum est debere amare, quem haud juvat.
Miserrimum est bello civili vincere.

Modestia

Miserrimum est bello civili vincere.
Modestiæ exsors est pax ac felicitas.
Modestiæ fama æstimatur & à Deis.
Modestior sapienti incessus convenit.
Molam fugit quicumque, farinam fugit.
Mœroris est simulacrum tectum gaudium.
Moles mali sæpe arte omni est potentior.
Mollis mali præcogitati ictus venit.
Momenta constant belli occasionibus.
Monstrare juveni rectè, non lenonium est.
Mora nulla discendi est, ubi adest doctor Deus.
Morbus molestus & longus multa imperat.
Morbus senectus ipsa est insanabilis.
Morbus voluptates non tollit, excitat.
Morbis alimentum suppeditat silentium.
Morbis carent queis simplex est alimonia.
Morbo medicina haud fit, nisi cùm iam est cognitus.
Morbo Ducis quoq; disciplina morbida est.
Morbos parit mutatio in contrarium.
Morbos medicina haud vincit insanabiles.
Mori male non potest qui non malè vixerit.
Mori necesse est, quidquid usquam nascitur.
Mores alumni nutritorum præferunt.
Mores bonos congressus corrumpunt mali.
Mores bonos convictus inquinat malus.
Mores ferè sumas à conversantibus.
Mores mali quid sunt humores quàm mali?
Mores pudicarum ipse habitus pronunciat.
Morum argumentum etiam capere ex minimis licet.
Mors corporisque animæque separatio est.
Mors est tributum, officium mors mortalium est.
Mors intermittit vitam, non vitam eripit.

Mors

Mors misera non est: aditus ad mortem est miser.
Mors non timetur, at ejus cogitatio.
Mors præsto ubique est: mors occurrit undique.
Mors, sæpe donum in pluribus veniæ fuit.
Mors sola Divûm, non admittit munera.
Morti nihil debemus, vitæ plurima.
Morti, velint, nolint, vacandum singulis.
Mortem facilius quis, dolorem quàm ferat.
Mortem Medicus non tollit; mortem protrahit.
Mortem quidem ultrà iratæ nil leges habent.
Mortem sibi ipsi inferre, res nefaria est.
Mortem timere noli: ei omnes nascimur.
Mortalibus sui insita est dilectio.
Mortalium nemo horis omnibus sapit.
Moriente mullo an quidpiam est formosius?
Morsu canem qui repetit, an constat sibi?
Mulier profectò nata est ex ipsâ morâ.
Mulier tacere nunquam quidquam est quod queat.
Multa appetuntur, pessimo appetentium.
Multarum opum instar hasta & ensis militi est.
Multi beati sunt ob impudentiam.
Multi docuerunt fallere, falli dum timent.
Multi hostibus melius quàm sibimet consulunt.
Multi incidere in fata, fata dum timent.
Multi incipiunt tunc vivere, cùm mors advenit.
Multi innocentes sunt rerum ignorantiâ.
Multi fugiunt ipsos se; nullus effugit.
Multi potius tormenta quàm minas ferant.
Multi ruinam ei dum obstabant attrahunt.
Multi solent dare, quia servare nesciunt.
Multi studeni plus alta quàm apta promere.

Multi

Multi suis adplausum dant periculis.
Multi vitiis sapientiam inscribunt suis.
Multùs amicus, verè amicus nemini est.
Multis domatur dura quercus ictibus.
Multis humilitatis loco assentatio est.
Multis loco libertatis superbia est.
Multis malitia vicem habent prudentiæ.
Multis odiosus fit qui se ipsum diligit.
Multis profectò & ipsamet obest gloria.
Multis togatis pax bello est operosior.
Multò est amare, quàm ipsum arare, durius.
Multò morimur pejores, heu quàm nascimur.
Multos Amor pellexit in dispendium.
Multos remediis sanes & fallentibus.
Multos clientes esse omnes volunt sibi.
Multum boni mors opportuna possidet.
Multum bono mali confert convitium.
Multum Deorum in populum est efficax metus.
Multum interest, quis auferat an neget tibi.
Multum juventam excusat ignorantia.
Multum latet mali sub Regum fasciâ.
Multum nocet malis si præsto est unitas.
Multum nocet bonis si desit unitas.
Multum refrenat homines conscientia.
Multum reliquit, qui nil retinuit sibi.
Multum solet licere in bello casibus.
Multum timeas homines, sed adhuc magis Deos.
Multum tyrannus, plus nocent satellites.
Munditia illecebræ animis est amantium.
Mundus meliora nondum effœtus edidit.
Mundus muliebris, quid nisi nugæ maximè?
Mundo magis placent, Deo quæ displicent.

Mundum

Mundum sibi sapiens professus patriam est.
Munus superbi, haud munus est, injuria est.
Munus suum multiplicat ultrò qui oggerit.
Murus sibi sola in bello est audacia.
Mutare quis frustra tentet fatalia.
Mutare materiam artifex minimè potest.
Mutare cum re consilium, nil turpe habet.
Mutare naturam verè res ardua est.
Mutare sedes vtile pestilentiâ.
Mutare tyranno mores non licet suos.

N

Narrare victus prælia quis velit sua?
Narratio malorum, consolatio est.
Nascuntur urbes ex initiis infimis.
Natorum honor haud dubiè patris gloria est.
Natalis est æterni postremus dies.
Nati Deorum non sunt vulnerabiles.
Natis potius relinquas virtutem, quàm opes.
Natura ad id quod poscit sola sufficit.
Natura animos in amorem formavit sui.
Natura cùm se homini dedit, multum dedit.
Natura, Fatum, Fors, Dei sunt nomina.
Natura nil desiderat præter cibum.
Natura nobis insita est sapientia.
Natura non dat virtutem; est fieri ars bonum.
Natura non est absque providentiâ.
Natura producit fœtus, non abijcit.
Natura prima disciplina est omnium.
Natura quod desiderat parabile est.
Natura, quod nulla nunquam ætas tulit, capit.

Natura semper in motu cœlestium est.
Natura sequitur facilius quàm ducitur.
Naturam habet constantem quicquid est bonum.
Natus ferè probi parentis improbus.
Natus inhonestè vivere honestè quei queat?
Natus patrem expavescit, & natum parens.
Navem gubernare è terrâ vecordium est.
Navem regit malè gubernator nauseans.
Nave à vitiosâ plus periculi est quàm à domo.
Nautis timori maximè in salo solum est.
Ne bene mirenti sit malo benignitas.
Ne consulas suavissimum, sed optimum.
Ne Diis quidem cuncta obveniunt spontanea.
Ne me in stultitiâ, si deliqui, deseras.
Ne palma detur cuiquam artifici injuriâ.
Ne præfer habitu, verùm animo sapientiam.
Ne quære litem, litem fugere si potes.
Ne quære, quæso, mollia, ne in dura incidas.
Ne quid patres stulti, ante opus delibera.
Nec capere multum corpus, nec potest diu.
Nec deprimit se nec tollit tranquillitas.
Nec eripi possunt virtutes nec dari.
Nec fera, nec ignis feminâ est ferocior.
Nec gratiâ, nec irâ mutatur Deus.
Nec hostium jure irascare liberis.
Nec omnia, nec passim accipe, nec ab omnibus.
Nec pace, nec bello ira cuiquàm profuit.
Nec prodigè spargas, nec serves sordidè.
Nec res mala est, nec res bona est pecunia.
Nec spreta modestia summis est mortalium.
Nec vitæ odium sapienti est, nec vita est amor.
Necessitas quem cogit ut fiat malus.

Neces-

Necessitas ubi non est, beneficentia est.
Necessitàs virtutis desperatio est.
Necessitati iniquè quis succenseat.
Nefaria est erga Deos ignavia.
Nefaria ferè ministeria sunt metu.
Nefas nocere patriæ, quamvis malæ.
Negat sibi avarus quidquid cunctis abstulit.
Negotia magnis magna egent paratibus.
Negotium quis non agit semper suum?
Negotium unus unicum optimè patrat.
Nemo absque lucri spe scelesta perpetrat.
Nemo absolutè natus unquam est optimus.
Nemo absque magno egregius animo nascitur.
Nemo ad bonam mentem occupatus pervenit.
Nemo aliter exit è vitâ, quàm nascitur.
Nemo allocutus surda Divûm numina est.
Nemo alterum nisi causâ diligit suâ.
Nemo ante tempus miles in bello occidit.
Nemo artibus non unis unus sufficit.
Nemo alterum plus, ipsum quam se diligit.
Nemo bene agit invitus, etiamsi bonum est.
Nemo ei cui facit medicinam irascitur.
Nemo Deum quærit, nisi qui invenit prius.
Nemo diu dolere, & extremè potest.
Nemo esse tam potest pauper, quàm nascitur.
Nemo est facilius cui neget quis quàm sibi.
Nemo est miser, nisi comparatus alteri.
Nemo est vocandus hostis Marte desito.
Nemo fateri vitia vult aliis sua.
Nemo favet virtuti, quam sequi nequit.
Nemo fit ab alio tanti, quanti se æstimat.

Nemo gravem egestatem sentit, nisi qui putat.
Nemo hominem ita exuit, animi caussâ ut sit malus.
Nemo hominum agens injustè pœnas non luit.
Nemo imputari patitur sibi vulgaria.
Nemo in vitâ teneri, nisi velit, potest.
Nemo ingenij magni est, qui non item est boni.
Nemo invidere potest, & agere gratias.
Nemo malum malo rependit quam malus.
Nemo miser, nemo felix extra Deum est.
Nemo miser tantummodò est præsentibus.
Nemo nisi culpâ mortalis miser suâ.
Nemo nisi dives honore dignus creditur.
Nemo nocere potest ei cui favet Deus.
Nemo non ultrà verum gloriam tulit.
Nemo oblivisci ejus potest quod diligit.
Nemo obtinet coronam absque adversario.
Nemo patriam amat, quia magna est, sed quia est sua.
Nemo quod ignorat fideliter adpetit.
Nemo regi vult ab quoquam cui par fuit.
Nemo repentè vir ditatus est probus.
Nemo satis per sese vt emergat valet.
Nemo satis solo indicatur nomine.
Nemo sibi errat uni, verùm & proximo.
Nemo sibi vult anteiri à proximis.
Nemo superbit qui memor mortis suæ est.
Nemo uspiam est homo quin rem meminerit suam.
Nescis quâ ætate servire Hecuba cœperit?
Nescit Jovis mentiri os; quæ fatur facit.
Neutralitas in seditione pessima est.
Neptune, navem hanc nunquam nisi rectam auferes.
Nequam illud verbũ est, benevult, nisi qui benefacit.
Neque dedi, neque do, infideli cuiquam fidem.

Nequit

Nequit esse mundo pauper, qui dives Deo est.
Nequitia non est virtute ullâ fortior.
Nequitia aperitur opere, non etiam incipit.
Nescit trepidare fortis ubi non est timor.
Nihil à Deo proficiscitur quod sit nocens.
Nihil Deus fecit facilius quàm mori.
Nihil eodem quo genitum est loco manet.
Nihil est miserius quàm animus hominis conscius.
Nihil grave illi est qui omnia leviter excipit.
Nihil magis grave est viatico levi.
Nihil peccare, opus solius est Dei.
Nihil sapienti tunc licet cùm irascitur.
Nihil sine motu, nec perit, nec nascitur.
Nihil sine sano virtus consilio gerit.
Nihili parasitus est, cui argentum domi est.
Nil æquè amarum spei, pendere quàm diu.
Nil carius cuiquam vitâ mortalium.
Nil comitate morum elcusticum magis.
Nil damnabilius est in milite quàm otium.
Nil debeo illi, nesciens qui profuit.
Nil diligenter in transcursu cernitur.
Nil est amico tardo quidquam iniquius.
Nil est bonum, malè uti quo quisquam potest.
Nil est dies quod non revelet longior.
Nil est dolore apud miseros potentius.
Nil est duorum animos coire quod vetet.
Nil est facilius ipsum se quàm fallere.
Nil est malum nisi boni interpretatio.
Nil est patris nisi mera imago filius.
Nil est quod in majus timor non augeat.
Nil est quod opera non expugnet pertinax.
Nil est sacrum, nisi ritè factum sit sacrum.

Nil est movere quod non possit feminam.
Nil est supra lacrimas veras amarius.
Nil est utilius, quàm fieri utilem sibi.
Nil ex honesto turpe pro gigni potest.
Nil facere iniquè maxima est securitas.
Nil fit manu quod non vetustas destruat.
Nil fœdum in uno est, quod genti suæ publicum est.
Nil fortius quidquam est, quàm desperatio.
Nihil homine amico est opportuno amicius.
Nihil homine libero agri culturâ dignius.
Nil interest Deos infames an neges.
Nil gloriosum fieri ab invito potest.
Nil ipsa acerbi affert loci mutatio.
Nil liberum est ibi, vox ubi nec libera est.
Nil mente sanâ in orbe regium magis.
Nil militis impudentiâ impudentius.
Nil militum non virtus consequi queat.
Nil multitudo contra virtutem potest.
Nil mutuo est amore amantum suavius.
Nil non docet naturæ vim Necessitas.
Nil non nocet quodcunque excesserit modum.
Nil non patrat miles sub adspectum Ducis.
Nil non potest audacia cum prudentiâ.
Nil occupati hominis minus est quàm vivere.
Nil ordinatum est quod festinatur nimis.
Nil pace in orbe toto gratiosius.
Nil publicè turpe est, cuius pretium placet.
Nil quidpiam loquacius est insomniâ.
Nil sanctius est ipsâ fide mortalibus.
Nil sanitate optimius mortalibus.
Nil sat morituris, imò nil morientibus.
Nil simplici sorde invenias felicius.

Nil simplici toto viro orbe ditius.
Nil sine Deo consilium humanum prosperat.
Nil Socrates scit, nisi unum hoc quod nil sciat.
Nil stultius, fastidiosè quàm mori.
Nil stulto amico magis est intractabile.
Nil tam bonum est, cui non admixtum sit malum.
Nil tam capax fortuitorum est quàm mare.
Nil tam dolendum homini, quàm vita longior.
Nil tam vetustum est, quin aliquando novum fuit.
Nil tam utile est, quod prosit etiam in transitu.
Nil triste cuiquam est, cùm effugit mortis metum.
Nil venditori debet, emit qui bene.
Nil verè habent, quàm quod dedere Principes.
Nil verò amico præstat, ipse quàm Deus.
Nil uspiam senectâ hilari est jucundius.
Nil uspiam est quin sit magno plenum Deo.
Nimiâ populus malè lascivit pecuniâ.
Nimia est miseria pulcrum esse hominem nimis.
Nimia humilitas pars maxima est superbiæ.
Nimio dolori hærent libenter feminæ.
Nimium arroganter miles præscribat Duci.
Nimium properanti, quævis longior mora est.
Nisi à volente nunquam beneficium datur.
Nisi facias, quod præcipis, mendacium est.
Nisi occupas, fugit dies quæque optima.
Nisi toxicata venena, nocere non queunt.
Nocens nisi accusetur, damnari nequit.
Nocte unâ amator fit vel æstivâ senex.
Noctis meridiè somnus quemvis occupat.
Noctu duique mens laborat improba.
Nolens volens, senecta saltat ebria.
Noli tibi, plus de te tu quàm aliis credere.

Noli tibi plus de te tu quàm aliis credere.
Nolunt suis obnti donis Principes.
Nondum occupata est: cunctis veritas patet.
Nonnulla fiunt magna, haud summâ, ast tempore.
Nonnulla nox quoque operit ipsa in feminis.
Non absque contemptu ulla contumelia est.
Non ad stultitiam sed sapientiam nascimur.
Non ad rationem; ad similitudinem vivimus.
Non ante edendum est ipsa quàm imperet fames.
Non bene cum Amore convenit Sapientia.
Non condolemus ægrotanti ex crapulâ.
Non convenire in omnes possunt omnia.
Non discitur nobis Metus, sed nascitur.
Non elevat delictum turba errantium.
Non est adhuc bonus, in bonum qui fingitur.
Non est amicus absque temporis morâ.
Non est amici polliceri, sed dare.
Non est amores vt concilies præmiis.
Non est beatus cui quis terror imminet.
Non est beatus qui scit recta; est, qui facit.
Non est beneficium quod fortunam respicit.
Non est beneficium in quæstum quod mittitur.
Non est beneficium quod recusans accipit.
Non est bonum ipsum vivere, sed bene vivere.
Non est diu vivendum; vivendum est satis.
Non est dolor nisi ex eo quod sentias.
Non est homo satis quem aliena non movent.
Non est homini somnus bonus de prandio.
Non est honestum aliquid quod non & liberum est.
Non est leve cum hoste commori solatium.
Non est locus beneficio ubi est necessitas.
Non est locus fortunæ, nil ubi est sui.

Non

Non est mala mors quam vita præcessit bona.
Non est malus qui sponte non fuit malus.
Non est pudori munimentis cedere.
Non est profectò libertas, nihil pati.
Non est sacrificium quod invitus exprimis.
Non est sapientis dicere, Non putaveram.
Non est suo sine creditore debitor.
Non expedit videre & audire omnia.
Non facile est scribere in eum proscribere qui potest.
Non facit ad aulæ mores contumacia.
Non id quod est opus, sed quod necesse emas.
Non in pauperie vitium est; est in paupere.
Non ideo quid bonum est, quoniam non est malum.
Non imminet fortuna ulli unquam ignaviæ.
Non invenit magnum exemplum nisi sors mala.
Non judicant homines prius, quàm pœnitet.
Non semper est pars quæ triumphat justior.
Non lata currere ad Musas datur via.
Non liberalis est, qui non est de suo.
Non magna eloquitur magna sed vivit probus.
Non maximus modo Iupiter est, at & Optimus.
Non membra Furiæ, Furiæ mentem vulnerant.
Non mentiuntur astra, sed ipse tu tibi.
Non multum ab homine timendum est, à Deo nihil.
Non nos relinquunt; antecedunt mortui.
Non omnia habet quæ fugias ætas grandior.
Non omnia eidem Dij dedere cælites.
Non omninò temerè est quod vulgò dictitant.
Non omne quod prodest homini, etiam hominem obligat.
Non omnis ætas hominis ludo convenit.
Non omnibus quatuordecim gradus patent.

Non paupera est; est dives continentia.
Non ad vitia modò pronum, est & præceps iter.
Non pugnat in bello comatus; pectitur.
Non quàm diu vivas refert, sed quàm bene.
Non quale sit, sed quanti, quidque quærimus.
Non qui parum habet, est pauper; sed qui plus cupit.
Non qui sapit repentè, etiam tutò sapit.
Non quid faciant alii, sed te deceat, vide.
Non quid feras, verùm quemadmodùm interest.
Non quid loquaris refert, sed quid sentias.
Non rara jam, sed nulla est innocentia.
Non res in amicis sed voluntas quæritur.
Non se suosque mulier quit defendere.
Non semper hominum culpa est, culpa & temporũ est.
Non semper hospitem esse oportet hospitem.
Non semper uno corpus atque animus loco est.
Non sic sapit lucrum homini, quo damnum dolet.
Non sum occupatus unquam amico operam dare.
Non sunt amici, amici qui degunt procul.
Non sunt beati quorum opes cunctos latent.
Non sunt mala nisi quæ mentem crimine implicant.
Non sunt sui, sunt subditorum Principes.
Non supplicat Deo mala conscientia.
Non tam adsequi turpe est, quam turpe est non sequi.
Non tam jucundè habeas amicum quàm pares.
Non tam merita altè descendunt, quàm injuria.
Non tam moritur aliquis tardè quàm nascitur.
Non transeunt beneficia in formam credit.
Non veritate, at raritate, aurum bonum est.
Non vincitur facilè in bello innocentia.
Non vivit is sibi qui vivit, sed qui alteri.
Nondum omnium dierum Lucifer occidit.

Nos judicamus, judicantes alterum.
Noti magis patricii sunt quàm nobiles.
Noverca bona nulli non magno constitit.
Noverca cuivis virtuti fors prospera est.
Noverca eruditionis negligentia est.
Noverca virtutum omnium est felicitas.
Noverca virtutum omnium otiositas.
Novum ancupantur herum quos continet metus.
Novissimum malum tolerabile maximè.
Nox vera animi, ira est, cernere verum nam vetat.
Nulla absque magnis magna agas periculis.
Nulla absque termino immortalitas suo est.
Nulla ars sine motu, nullave est mutatio.
Nullus dolor supra dolorem femina.
Nulla esse legibus altior debet manus.
Nulla esse potest religio, ubi nullus metus.
Nulla est fides ulli naturâ barbaro.
Nulla est honoris gaudiique copula.
Nulla est ibi ratio, est ubi sortitio.
Nulla est, nisi aliquo in actu sit, sapientia.
Nulla est, nisi profecta à consilio injuria.
Nulla est voluptas cui non sit comes dolor.
Nullus profecto agenti longus est dies.
Nullus sibi est similis ubi adest periculum.
Nullus suum unquam successorem sustulit.
Nullius auctor populus est rei bonus.
Nulli est amicus, sibi qui amicus est nimis.
Nulli æmulus suæ carus potentiæ est.
Nulli Dei sunt hominibus felicibus.
Nulli Deus sese injusto communicat.
Nulli Deo exul esse curæ creditur.
Nulli duravit gaudium rapti in posterum.
Nulli hodie amici sunt quam temporarii.

Nulli labores sunt oneroſi amantium.
Nulli invidiæ cara eſt annona in proſperis.
Nulli lucrum eſt, quam ex alterius incommodo.
Nulli magis nocet malitia quàm ſibi.
Nulli malo non etiam inter tuta eſt timor.
Nulli malum eſt paupertas, niſi qui fert malè.
Nulli modum ſatietas imperij fæcit,
Nulli non ad nocendum virium eſt ſatis.
Nulli perennis obtigit felicitas.
Nulli placent ſua, qui ad aliena reſpicit.
Nulli vigent ſub rege magni ſpiritus.
Nulli vitium eſt, niſi eſſe cui virtus poteſt.
Nullum abluit peccata pectoris mare.
Nullum animal abſque mortis editur metu.
Nullum conſilium inutur ſine prudentiâ.
Nullum eſt animal quod homine ſit moroſius.
Nullum eſt bonum, male uti quo quis non queat.
Nullum eſt malum cui non effugia ſint ſua.
Nullum eſt vitium, cui non amator ſit ſuus.
Nullum gravius ſupplicium eſt odio publico.
Nullum tugurium ullam virtutem reſpuit.
Nullum invenias animal rude ad uſum quod ſui.
Nullum invenire eſt in quo carpere ſit nihil.
Nullum malum eſt, cui non bonum admixtum ſuum eſt.
Nullum malum ſi fers in amore prægravat.
Nullum malum ſupra malum eſt inſcitiæ.
Nullo inquinantur radij Solis ſtercore.
Nullum malum magnum eſt, quod eſt & ultimum.
Nullum meretur auxilium, auxilium qui negat.
Nullum periclum eſt, quod ſciam, ſtipularier.
Nullum requirit præmeditari veritas.

Nullum

Nullum suâ absque prædâ latrocinium est.
Nullum finit rumor populi sine æmulo.
Nullum suo sine exemplo exiſtit nefas.
Numerandus inter servitia est & spiritus.
Nunquam ægra possis absque questu tangere.
Nunquam antecedit crimen emendatio.
Nunquam benè ferrum irato homini committitur.
Nunquam bonâ vitia ulla manſuescunt fide.
Nunquam coeunt simul in unum bonum ac malum.
Nunquam coeunt vitia ipsis cum virtutibus.
Nunquam documentum nolle virtutis fuit.
Nunquam dedit fidele consilium timor.
Nunquam Deo fons deficit clementiæ.
Nunquam Deos primi consilij pœnitet.
Nunquam esse sera homini potest correctio.
Nunquam expaveſce mortem: semper cogita.
Nunquam id bono multum est, quod dignus accipit.
Nunquam in popinis frugi servus delitet.
Nunquam ipse mentis absque adsensu est impetus.
Nunquam malus benè usus solitudine est.
Nunquam ore aliud loquare, animo aliud sentias.
Nunquam otioſus ullo in homine amor Dei est.
Nunquam parum esse cui potest, quod est satis.
Nunquam patronus deficit pejoribus.
Nunquam rei fucum sectatur veritas.
Nunquam sapiens de fato questus est suo.
Nunquam sapiens duo bella suscipit simul.
Nunquam sapiens fortunæ dixerit malè.
Nunquam sat est spei datur quod improbæ.
Nunquam sua est rebus falsis constantia.
Nunquam suo virtus latet dispendio.
Nunquam tacet morbus loquendi quem tenet.

Nuptæ

Nupta ad maritum; ad patrem virgo pertinet.
Nuptæ recenter haud sequuntur funera.
Nusquam caret vitio cultus lascivior.
Nusquam magis cavendum est quàm in victoriâ.
Nutrit quietis gratiam exercitatio.
Nutritur animæ duris, mollibus caro.

O

O Quàm, mori nescire, res miserrima est!
O quàm sit laudandum juris otium est!
O solitudo, quàm bonis merè aurea es!
Obesse nobis nec volunt Dii, nec queunt.
Ob debitum nec-rectè corpus nectitur.
Objecta verbo quid ni item verbo neges?
Objectu pecoris hostem in insidias agas.
Oblivionis mater negligentia est.
Oblivioni honestus haud datur labos.
Obniti adversis maximum est munus Ducis.
Obnoxia maximè invidiæ excellentia.
Obnoxiæ non sunt laboribus capræ.
Obnoxiæ omnis novitas est sermonibus.
Obscura quantumvis, nunquam virtus latet.
Obruitur urbis parte vastum incendium.
Obsonii loco labores sunt viris.
Obsurduerunt aures vero Principum.
Obscæna lingua? obscæna conscientia est.
Occasio nequicquam amissa quæritur.
Occidere subitò, misericordiæ est genus.
Oculis fides habenda major quàm auribus.
Oculorum aciem ferè fallit longinquitas.

Oculos

Oculos quidem fugis Dei, non effugis.
Odii paterni iniquè hæres fit filius.
Odio beneficium est, expectatum quod diu est.
Odio est animus invictus contra gratiam.
Odiosa cuivis quævis est mutatio.
Odiosa laudes in proprias jactatio est.
Odisse non potest hominem, qui amat Deum.
Odisse, res est omnium liberrima.
Odisse turpe est, dignum laude quem putas.
Odore quis nam glorietur, ceu suo?
Offendere quosdam quàm obligare tutius.
Officiosissimè homines medicus enecat.
Officia nobis nostra quidam ultrò imputant.
Oleri & piper miscet cui piperis copia est.
Olim imperare officium erat, hodie potentia est.
Omnis Deum benignitas spontanea est.
Omnis dolor, certè recens, est contumax.
Omnis homo miles est in hostes publicos.
Omnis viro locus sapienti patria est.
Omnis parens est disciplinæ instantia.
Omnis superstitionis est morbus parens.
Omne est molestum invitus quidquid perficis.
Omne imbecillum est à sese quod improbum est.
Omne instabile est, fortuitò quod evenit.
Omni arte Deus naturaque est potentior.
Omni loco virtus quoque omnis nascitur.
Omni vitio deterior est superbia.
Omnem verecundiam illico excludit fames.
Omnem latebram mortis pervadit metus.
Omnem moratur impetum suspicio.
Omnes cinædos esse censes, tu quia es?
Omnes dies sapiens, tanquam ultimam ordinat.

Omnes

Omnes mali vivunt: jam contextum est scelus.
Omnes habet virtutes qui vel unam habet.
Omnes volente plorant vel rident Deo.
Omnibus amicis quod mihi est, cupio esse idem.
Operas solent Reges præstare mutuas.
Opere aperitur nequities, non incipit.
Operis reprehensio opificis contumelia est.
Opes avaro pœnæ sunt, non sunt opes.
Opes bonum generis humani maximum.
Opes Deorum in prædas militi haud cadunt.
Opes mali facilius quàm boni obtinent.
Opes malis contingunt sæpius, quàm bonis.
Opes onus profectò mentis sunt bonæ.
Opes sapientis sunt, insipiens est opum.
Opes senectæ subsidium serè optimum.
Opes suas urget præceps licentia.
Opes tuas non unquam ostentes hostibus.
Opibus homini benè uti difficillimum.
Opinio populum ducit non veritas.
Opinionem malis quam vitam bonam.
Oportet emere, obedire quem tibi velis.
Oportet esse amatoris celerem manum.
Oportet esse, ut vivas; non vivere, ut edas.
Optare cladem summum publicam nefas.
Opum appetitus sapientiæ est exclusio.
Opum cupido factionum nutricula est.
Opum, voluptas atque luxus adsecla.
Opum facit latrones indigentia.
Orationis vinculum ingens est timor.
Orationem ira omnem prima respuit.
Otium tuum haud emineat, verùm appareat.

Paci

P

PAci probrosæ infelix bellum præferas.
Palam argue crimen crimen quod palàm nocet.
Panem malum reddit siligineum fames.
Par dux duci eligendus, aut præstantior.
Par est referre pro beneficio gratiam.
Par feminis vigor, mihi crede, qui viris.
Pari fugienda ornatus ac sordes modo.
Parum est dedisse munus, si non & foves.
Parum petit natura, immensum opinio.
Parcit sibi Princeps cùm parcit alteri.
Pare Deo libenter, & parentibus.
Parere miles qui scit consilio, utilis est.
Parere sueti, mansuetissimè imperant.
Pars æquitas prima, ipsa est æqualitas.
Pars consilii vel maxima est in tempore.
Partes suorum sunt parentes liberi.
Parvo colas virtutem, magno vitia.
Parvum adde sæpè parvo, opes magnas strues.
Pati optimum est quod emendare non queas.
Patientiâ virtus quid possit indicat.
Patientia virtus nunquam est in prosperis.
Patitur bonus vir non infert injuriam.
Patri senenti robur dat proles novum.
Patrem haud minus quis diligat quam liberos.
Patrare fortia ut est Romanum, ita & pati est.
Patruus pupillis est parentis in vicem.
Pavore semper tutior est audacia.
Paucis laboris expers gaudium obtigit.
Paucis opus est ad mentem literis bonam.
Pauci naturâ, plures sunt studio boni.

Pauciſſimi vitæ; omnes diſcimus ſcholæ.
Pauciſſimi volunt hodie eadem, quæ heri.
Pauciſſimis rector ſui animus optimus.
Pauper Dei eſt in animo, non in ſæculo.
Pax & juſtitia amicæ ſunt duæ invicem.
Pax eſt etiam in obſeſſâ pauperi viâ.
Pax talis eſt cui qualis belli eſt exitus.
Pax veritatem magè quàm bellum examinat.
Pax fictâ mox in prælium convertitur.
Peccamus omnes plura, quàm facimus benè.
Peccare ſe qui neſcit, non vult corrigi.
Peccaſſe, pœna vel ſumma eſt peccantium.
Peccata habe odio, peccatorem dilige.
Pecoris voluptas certè, non hominis bonum eſt.
Pecunia in judiciis plurimum poteſt.
Pecunia neminem unquam fecit divitem.
Pecunia pauperi officio eſt antiquior.
Pecuniæ contemptus, fructus maximus eſt.
Pecuniæ etiam exacto male creditæ.
Pejora dum timentur, in voto eſt locus.
Pejora quis non præ melioribus eligit?
Pejora ſemper ſerviunt meliortbus.
Pejus meditari, quàm loqui, mendacium.
Penè anteqnam ſe noverint, amant mali.
Per alta virtus it; ſectatur tuta iners.
Per comitatem facilè diſſipes tua.
Per pericula aliorum in ſuum improbus ruit.
Perdit ſuas res, publicas qui negligit.
Perdit fides hominem aquè ac diffidentia.
Perdit parentum natos adſentatio.
Perdit repentè venter quidquid accipit.

Perdunt

Perdunt suam vim cuncta consuetudine.
Perdura pugna est vincere consuetudinem.
Perenne nil est rebus in mortalibus,
Persacilè avarus ictus fert argenteos.
Perfectus in patriâ esse monachus non potest.
Periclitatur in delicijs castitas.
Periclitatur in multiloquio veritas.
Periclitatur inter opes modestia.
Periclitatur pietas in negotijs.
Pericula dum vult ira inferre ipsa incidit.
Periculosa res est dux audentior.
Periculosa temeritas: res bona est quies.
Periculosi amores, jucundissimi.
Periculum omne tyranno à conjunctissimis.
Perinde res sunt omnes, ipse ut eas agis.
Perit dupliciter quod nescienti elabitur.
Perlucet omne, si inspicitur, mendacium.
Permulta multi; sed rumor scit plurimum.
Permulta scire, res verè vanissima est.
Permixta falsis vera, loci verum obtinent.
Pericla ubi præveniunt, frustra consulas.
Periculosus in bello error nominis.
Periculosum vivere innocentiâ.
Perpauca sunt diuturna: perpetuum est nihil.
Perpes profectò servus mercenarius est.
Perpetua nulla est peccantis felicitas.
Persæpe bellum sola fama conficit.
Persæpè caussa moriendi est, timidè mori.
Persæpe gloria ut adquiratur spernitur.
Persæpe vulnere alieno victor sternitur.
Persæpe hiems nocet plus quàm hostis militi.
Persæpe morbus non est corporis, loci est.

Persæpe ne quidem Dii verum dicimus.
Persæpe pœna poscitur pro munere.
Persæpe pestem invenias in victoriâ.
Persæpe pacis nomine bellum involvitur.
Persæpe quis Nero intus, est foris Cato.
Persæpe pondus muneri imponit fides.
Persæpe qui vixit diu, vixit parum.
Persæpe res mala in bonam convertitur.
Persæpe post veteranus vicit sanguinem.
Persæpe sub calone tribunus latet.
Pene supervacuum est tardum solatium.
Perturbat animum homicidii cogitatio.
Pestifera vis est ad nocendum quæ valet.
Perversa sunt, quæ non sunt à Deo omnia.
Philosopham animam nullus cupido vulnerat.
Philosophus haud vivit sibi, sed omnibus.
Philosophiam amittes, si vel intermiseris.
Philosophiæ totius historia est parens.
Piè Deo litamus innocentiâ.
Pietas ferè magna impatiens injuriæ est.
Pietate & Justitiâ Dii fiunt Principes.
Pietas vel ipso sæpè vultu læditur.
Plebi venenum agitandæ lex agraria est.
Placent sibi mores boni atque permanent.
Placet sibi suis poeta in canticis.
Placidè ferendo lenimuntur aspera.
Plenæ superbis maximæ servis domus.
Plenissima est parens errorum Antiquitas.
Pleraque injurias qui nescit non accipit.
Plerique amicitiam cum amico unà efferunt.
Plerique fundunt, ut ostentent, lacrimas.
Plerique nolunt vivere, & nesciunt mori.

Plerunque

Plerunque etiam odia acerba comprimit metus.
Plerunque gignit veritas molestiam.
Plerunque fidi infestis socii ex hostibus.
Plerumque fortis pallet arma dum induit.
Plerumque peccat plebs ob imprudentiam.
Plerumque pro innocentiâ imprudentia est.
Plerumque fracta deficit fides malis.
Plerumque Regum stulti illudunt viribus.
Plerunque vincunt vitam qui minimi æstimant.
Plures amant amicos cùm sunt mortui.
Plures animo sunt morbidi quàm corpore.
Plures hominum conservat quàm perdit pudor.
Plures malâ sunt homines linguâ quàm bonâ.
Plures metu boni sunt quàm innocentiâ.
Plures sui similes ut sint, optat malus.
Plus adgravant mala quæ non exspectaveras.
Plus arbitro semper licet, quàm judici.
Plus caussa belli pollet, quam potentia.
Plus gratiæ confert quàm tollit orbitas.
Plus Imperatore uno esse in bellis malum est.
Plus in re alienâ omnes quàm nostrâ cernimus.
Plus ira nobis noxia est quàm injuria.
Plus iis timemus quos diligimus amplius.
Plus proficit postremò virtus quàm dolus.
Plus peregrino homini livor quàm civi nocet.
Plus quam capital scrutari fata Cæsaris.
Plus sæpe quàm hostis vexat asperitas loci.
Plus scire satius est servum hominem quàm loqui.
Plus scire oportet hominem servum quàm loqui.
Plus viva cui vox proficit, quàm oratio.
Pluris parentes faciunt filiæ quàm mares.
Pœnâ patres contenti sunt mollissimâ.

Pœnæ satis est improbitas ipsamet improbo.
Ponenda pœna sceleribus ultima ultimis.
Ponenda semper ante amicum Veritas.
Populi ruinæ causſa sacerdotes mali.
Populi salus Regi anteferenda liberis.
Populi sui vitalis est Rex spiritus.
Portenta magna telis magnis straveris.
Portus salutis homini pœnitentia est.
Posse unum hominem agere, res vel arduissima est.
Posterius est peccare ipsum, quàm corrigi.
Potentia est ruinæ multos tollere.
Potentiores quos læsere & oderunt.
Potest cavere sortem, ferre qui potest.
Potiora Duci oportet pectora sint manu.
Potiora sunt sano privatis publica.
Præscinde fontis venam, arescent rivuli.
Potius opes à te quàm à fortunâ petas.
Prandere apud se melius quàm in palatio.
Præbet viam flumen majus commerciis.
Præcipua passim est virtus hospitalitas.
Præclusa nulli est virtus: omnibus patet.
Præclara res est muneri immori pio.
Præcogitati mollis est ictus mali.
Prædator ipse à prædâ sæpe ducitur.
Præponderat salus necessitudini.
Præsagium præsens timor victoriæ est.
Præscripta mors est ordinem egredientibus.
Præfertur utique utilitas consuetudini.
Præstantior quavis ars, quovis robore.
Præstat docere vitâ quàm sermonibus.
Præstat mori in patriâ quàm externis in locis.
Præstat mori profectò, audire quàm male.
Præstat mori quàm deridèri ab hostibus.

Præstat mori quàm libertatem amittere.
Præstat pudorem mente, non facie, probus.
Præstat redire serò quàm nunquam in viam.
Præstat venire tardè, quàm nimis citò.
Præsume futura, nulli tyro eris malo.
Præter hominis est naturam, lædere alterum.
Præterita cures, sed magis præsentia.
Præterita nec condemnant quem nec judicant.
Præterita reprehendi possunt non corrigi.
Præterita carpi mage queant quàm corrigi.
Prævisa tela, si nocent, nocent minus.
Pretiosa multa tempore fiunt, vel loco.
Pretiosior virtus hoc est quò rarior.
Pretiosum habetur omne templis quod datur.
Pretium rei omne honestæ in ipsâ clauditur.
Pretium suum cuique rei pro tempore est.
Primi ad periclum ad honores sunt ferè ultimi.
Primum bonum, non nasci; citò obire alterum est.
Primum ipse fletus omen est nascentium.
Primos modicus motus remediis comprimas.
Princeps Philosophus, populis fit Deus suis.
Privata non servat qui prodit publica.
Privata perdit, qui non curat publica.
Privas animâ urbem, leges aufers si bonas.
Prius cavere quàm pudere est æquius.
Prius dole ipse, flere si vis alterum.
Pro bestiolâ qui perdit hominem, hominem exuit.
Pro homine est habendus, quisquis hominem te putat.
Pro jure & æquo est, usurpata licentia.
Pro licito habetur omne quod jam publicum.
Pro mille sæpè est testis unus testibus.
Pro munimento sæpè loci est angustia.

Pro noſtro habemus quod diu poſſedimus.
Pro veritate honeſta unâ eſt conſtantia.
Pro vana veris maximè in bello valent.
Probro afficis vatem? afficis vatis Deum.
Probus ſuam & domum ſceleſtam deſerit.
Procraſtinatori uſque lucta cum malo eſt.
Prodeſt alius magis juſtitia quàm ſibi.
Prodeſt magiſtratus mutatio annua.
Prodeſt parum ſapientia abſque eloquentiâ.
Prodeſt pudor aliquando, aliquando obeſt pudor.
Prodeſt ſibi quicumque prodeſt alteri.
Profectò deliramus interdum ſenes.
Proficere velle, pars profectus maxima eſt.
Prohibere naſci, homicidii feſtinatio eſt.
Proles amatur partus maximè ultimi.
Prolixitas ingeſta addit faſtidium.
Promiſſa non ſunt ſemper ſolvenda omnia.
Promiſſio actionem nuda non parit.
Promum requirit condus, prodigum tenax.
Promptus manu parum conſilio providet.
Propellere armis arma, jus eſt gentium.
Propriis redimunt ſuos periculis beluæ.
Prorumpit ira fermè in bella Principum.
Propter Xenophontem Gryllus notus eſt pater.
Provincia habita avarè, ad hoſtem deficit.
Prudentia ſumma confeſſa imperitia eſt.
Prudentia rarò ibi eſt ubi eſt potentia.
Prudentis animus pauca verba fundit.
Pudica ſunt probis convivia & ſobria.
Pudicit decus mulieri maximum eſt.
Pudor reorum ſæpe lenit judices.
Pudor rei perit multis peccantibus.

Pudo-

Pudorem alienum qui appetit perdit suum.
Pudore victus arma segniter capit.
Puer est homo omnis, maximè verò senex.
Pugnantibus nocent locorum angustiæ.
Pugnâ secundâ animi incitantur hostium.
Pugnare noli ventis: servi tempori.
Pulcerrimum est idem quod est justissimum.
Punire debet rex, non judex, nobilem.
Punit Deus severius quo serius.
Putamus omne quod nescimus dulcius.
Putet innocentem se esse civitas: erit.

Q

QVæ corrigi desperas, stultè fleveris.
Quæ corporis pars peccat, & pœnas luat.
Quæ lex punire possit conscientiam?
Quæ magna cunque sunt, sunt vulgò pro bonis.
Quæ mala putantur hîc, sunt in cælo bona.
Quæ non queunt fieri, sectari insania est.
Quæ præstat obsequium votis felix est necessitas.
Quæ pulcra non sunt, autumat pulcra esse amor.
Quæ pulcra sunt pulcris constant laboribus.
Quæ quis didicit puer, meminit quamvis senex.
Quæ scelere adimpletur promissio, impia est.
Quæ justa bella, eadem sunt & felicia.
Quæ vera sunt nunquam refutari queant.
Quæ vindicantur sæpe, fiunt sæpius.
Quîn mente quid fiat refert, non quid datur.
Quà noceat ira, non quà caveat, aspicit.
Quædam facilius abscindas quàm temperes.
Quænam sibi necem ipsi unquam fera intulit?
Quamplurimum in bello valet prudentia.

Qualis leænæ, talis ira fœminæ est.
Quamplurimum est egenâ in vitâ audaciæ.
Quamvis docet naturæ artem necessitas.
Quamvis potentum populorum arbitri Dei.
Quamvis vetustum arbustum transferri potest.
Quando suo absque sanguine est victoria?
Quandoque etiam licet jurare pro altero.
Quandoque & ipsius corrigit reum metus.
Quando hostis à captivis accepit modum?
Quando enatavit naufragus cum sarcinis?
Quantò licet probis plus, hoc minus libet.
Quantò altior quis est hoc fœdius ruit.
Quantum est adhibere amicum hominem, ubi rei quid geras?
Quantum est suis necessitatibus obsequi!
Quærenda nulli, paria quæ sunt omnibus.
Quærenti opus medico nil est infamius.
Quæras opes florentum diffisus tuis.
Quæri in dominos de servis injustissimum est.
Quærit novas res vulgus, atque idem pavet.
Quæstus sui properare caussâ, nauticum est.
Quas non à tergo opes sequitur mendicitas?
Quas herbas pecudes non edunt, homines edunt.
Quasvis profanat res sacras necessitas.
Quævis ferant obsessi, præterquam famem.
Quàm maximè excit bilem fatigatio.
Quàm rarus est qui luce quid dignum facit!
Quàm sit bonæ fons venæ flumen indicat.
Quemadmodum vult victo victor imperat.
Quem texerat dolum nox prodidit dies.
Quem continens non conficiat tandem labor?

Quem-

Quemcunque vult animus quotidie conſpicit.
Quemquam ferat, qui ferre vinum non poteſt?
Queis accubat livor vita illis ſplendida eſt.
Queis lingua docta, ignava firmè dextera eſt.
Queis terra, eiſdem animus quoque eſt ardentior.
Quia noſtra amamus vitia, etiam defendimus.
Qui cogitat de victu, altum nunquam ſapit.
Qui cogitat ſcelus facitve, idem Deo eſt.
Qui conſilium effert optimum, illi obtemperes.
Qui conſulit ſibi ipſi, uxori conſulit.
Qui contrahunt domi ſe, dilatant foris.
Qui cùm poteſt non vult, non poterit cum volet.
Qui cuncta timet nil ei quod timeat naſcitur.
Qui curſitantem hortatur, eundem & adjuvat.
Qui deſiit ſperare, timere deſinit.
Qui didicere nunquam, nolunt diſcere.
Qui divitiis ſimul vitiis quoque incubant.
Quisquis dubitavit, eſt neganti proximus.
Qui feminam miratur, miratur lutum.
Qui ferre apes gravatur, is nec mel feret.
Qui juſtitiam colit, pulcrè litat Deo.
Qui luxuriatur an non vivens mortuus eſt?
Qui ſentit aliud, aliud loquitur, eſt malus.
Qui magna gaudet, parva haud contentus loqui eſt.
Qui magno æſtimat libertatem, alia parvo omnia æſtimat.
Qui moritur in armis, moritur, non vincitur.
Qui multa dicet, opportuna haud dixerit.
Qui mutuus eſt amor, eſt amor cultu optimus.
Qui negligit Deum, fidem equidem negligit.
Qui negligit parva, excidit majoribus.

Qui

Qui nesciet parvo uti, æternum serviet.
Qui non sapit sibi ipsi, nequiquam sapit.
Qui nil rogat fortunam, privatam facit.
Qui nimium properat, solvi vult, non solvere.
Qui non facit quod præcipit, fidem elevat.
Qui non habent pecuniam, hanc optant minus.
Qui nucleum desiderat frangit nucem.
Qui nullam habet rem, quei rem curet publicam?
Qui perdidit fidem semel, nunquam invenit.
Qui perdidit vereri, cuncta perdidit.
Qui prælium fugit fatetur se imparem.
Qui plurimum potest, pugnat potentiâ.
Qui publicat divitias, fures provocat.
Qui rectè agit pœnam fert, regnum qui malè.
Qui scurra semel, nunquam familias fit pater.
Qui se utitur vivit; qui non, est mortuus.
Qui serviunt serò, nec-rectè serviunt.
Qui servus est gerit serviles spiritus.
Qui sponte it obviam irascenti, eum incitat.
Qui sponte peccat aram injuriè occupet.
Qui sub jugo sunt quei se possint flectere?
Qui vivere semper incipiunt, vivunt male.
Qui violat inducias, violat jus gentium.
Quibus timori est quisq; eum invicem timet.
Quivis labor levior fit consuetudine.
Quicunque avarus, jusjurandum negliget.
Quicunque prudens cedit multitudini.
Quicunque certat, quamvis vincat, par fuit.
Quicunque mortis est memor, memor sui est.
Quicunque non facit bonum, malum facit.
Quicunque opes contempsit, dignus est Deo.
Quicunq; amat, quod amat si id habet, ei pro cibo est.

Qui-

Quicunque peccat, dat pœnas ſtatim ſibi.
Quid aggrediatur Dux quæ nequet perfici?
Quid aliud hominum vita, præter ſomnium eſt?
Quid aliud iracundia eſt, quàm inſania?
Quid eſt fides, niſi quod non cernis credere?
Quid exilium eſt, niſi commutatio loci?
Quid is boni habet, ſub quo nemo eſt niſi vir malus?
Quid pertimeſcat cui beneficium eſt mori?
Quid poſtules è pumice aquam, qui ipſus ſitit?
Quid regna ſunt, niſi magna latrocinia?
Quid ſanitas boni ſit, languor indicat.
Quid ſit fides fruſtra à fugitivo quæritur.
Quid ſtas ad unam in tempeſtate atrâ anchoram?
Quid turpius, quàm vivere incipiens ſenex?
Quid vita noſtra eſt, temporis quàm punctulum?
Quid vita noſtra aliud quàm anima eſt ergaſtulum?
Quidam fugiunt honorem ut honoribus obvient.
Quidam gladium faciliùs recipiunt quàm vident.
Quidquid loquitur adulator, ſal eſt merum.
Quidam odia habuerunt, queis inimicus defuit.
Quidquid bene ubique dictum eſt, id ſacito tuum.
Quidquid Dei dicunt, id rectum eſt dicere.
Quidquid diu exſpectatum eſt, levius accidit.
Quidquid labor contraxit, tollet id quies.
Quidquid merâ vi conſtat, haud durabile eſt.
Quidquid neceſſe eſt, non habet faſtidium.
Quidquid poteſt fieri, ut futurum proſpice.
Quidquid potuit fieri olim, & poſt fieri poteſt.
Quidquid perit victis, perit victoribus.
Quidquam quisquam cuiquam quod conveniat neget?
Quidquid regi nequit, durare nequit diu.
Quidquid ſenex debebat nolle, non poteſt.

Quidvis cibum inclemens facit necessitas.
Quidvis queas celare homines, nihil Deum.
Quin jam vel ipsa officia sunt convivia.
Quin simus in bello justi, nihil vetat.
Quis esse magnus in pusillâ re potest?
Quis est alienis qui admoneatur casibus?
Quis est aperto qui ausit vivere ostio?
Quis est sapiens? qui vivit cum Diis ex pari.
Quis invideat stulto, nisi qui est stultissimus?
Quis invenitur qui reprehendi se velit?
Quis exigat, quàm non præstat modestiam?
Quis lubricum linguæ facilè ad pœnam trahat?
Quotidiè ferro aurum servit Pannonum.
Quis non ab uno ad alterum spectat scelus?
Quis non amet sobolem suam etiam mortuam?
Quis non fidem mutaverit cum tempore?
Quis non amet parentes quamvis mortuos?
Quis non sui sequatur exemplum Ducis?
Quis miles ad bellum pergit cum conjuge?
Quis nam potentem habere vicinum velit.
Quis non adhuc victurum annum unum se putet?
Quis non habere in alios imperium cupit?
Quis non patri supremum optat suo diem?
Quis non parentum exspectat mortem filius.
Quis non sibi membra abscidit tardè sua?
Quis, obsecro, es cuius lædi aureis est nefas?
Quis pauperem cui nil deest, judicaverit?
Quis quæso nostrum se mortalem cogitat?
Quis quæso se quotidie intelligit mori?
Quis veritatem non Honori præferat?
Quis vestimenta unquam æstimavit arculâ?
Quis veritati unquam potuit præscribere.

Quis vota Dijs non insusurrai turpia?
Quisnam suos mutatos in melius fleat?
Quisquis libenter moritur, moritur & bene.
Quisquis malum tuetur, ipsus est malus.
Quisquis nimis gaudet, mox & dolet nimis.
Quisquis tegit pauperiem, eam sibi objicit.
Quisquis timetur, esse securus nequit.
Quisquis præest cunctis, & cunctis indiget.
Quo chorda plus tensa est lyræ, plus musica est.
Quo major est fors hoc ei credas minus.
Quo ditior quis, hoc est & sapientior.
Quo divitiæ, si non sunt fructui & usui?
Quo justior quis, hoc est religiosior.
Quo more cœtus publicos virgo petis?
Quo pejus animo quis se habet, sentit minus.
Quo plura quis facit, hoc & peccat pluries.
Quo quisque major, hoc magis est placabilis.
Quo rarior scientia, hoc pomposior.
Quo sunt propiora pericula hoc terrent magis.
Quo tardior pœna est Dei, hoc est grandior.
Quocumque honestum ducit ac vocat veni.
Quoniam æmulari non licet, nunc invides.
Quovis cibo parasitus perduci potest.
Quod ante non provisum est valdius ferit.
Quod approbatur usu, verè est optimum.
Quod bene morata oratio suadet imperat.
Quod concupiscis, fit vetitum jucundius.
Quod conditum malum est, cave illud moveris.
Quod dulce præter jus est, in fel vertitur.
Quod est honestum, id unum imò unicum est bonum.
Quo maior est potestas, hoc & servitus.

Quod

Quod est satis naturæ, luxuriæ parum est.
Quod est sine exemplo, est sine metu item malum.
Quod fit figuratè, non est mendacium.
Quod vis fieri tibi, hoc & facias alteri.
Quod gentium nusquam est, poëta repperit.
Quod invenire nolis, noli quærere.
Quod invenis, nec illicò reddis, rapis.
Quod maximum est, jam surgere ultrà non potest.
Quod nemo culpet, nullum reperias opus.
Quod non dedit fortuna, etiam non eripit.
Quod non jubet repeti lex, repeti lex vetat.
Quod non opus est, carum est etiamsi asse emeris.
Quod non potes ferro occupare, auro occupa.
Quod quis timet ne patiatur, patitur metu.
Quod quis facit minus sæpè, & minus probum est.
Quod turpe factu est, ne dictu pulcrum quidem est.
Quod validius in summâ est fortunâ, id & æquius.
Quod vivimus, punctum est, & adhuc puncto minus.
Quodcunque cœpit esse, & esse desinet.
Quodcunque cordi est Cælitibus facilè evenit.
Quodcumque virtuti est infestum, eam incitat.
Quodcunque fingit gaudium timor, tremit.
Quodvis grave est tenellæ cervici jugum.
Quodvis malum in propinquo est oscitantibus.
Quota est placere quin aveat extraneis?
Quotus parentum exspectat mortem filius?
Quos sæpè vexat durat infelicitas.
Quosvis honores consequare industriâ.
Quot vitia sunt hominis tot sunt animæ cruces.

R

R*Adix malorum est omnium, pecunia.*

Radix

Radix malorum est omnium superbia.
Rara in senibus infantium innocentia est.
Rarissimè invidiam effugit felicitas.
Rarò exitus bello is est qui præsumitur.
Rarò modus rebus lætis intervenit.
Rarò obtigit cui sine sacris hereditas.
Rarò placent ingenia populo maxima,
Rarum esse cures, esse quod gratum voles.
Rarum juveni triumphare est de moribus.
Rarum omne carum est: contrà vile est quod domi est.
Ratio excutit terrorem omnem prudentibus.
Ratione nil fit bellis in civilibus,
Rebus secundis sapiens imponit modum.
Rectè illa nemo fecerit quis, quæ oderit.
Recti tenet locum error, factus publicus.
Rectoris artem obnubilat malacia.
Reddat libenter qui libenter accipit.
Regere imperantis est, parentis est sequi.
Regina vitiorum omnium Superbia est.
Reginæ eadem mors quæ ejus ancillæ imminet.
Regnare nolle, cùm queas, regnum merum est.
Regni tui prô quanta, Venus, potentia est!
Regni vetustas ingenerat audaciam.
Regnum Dei haud obvenit dormientibus.
Regnum omne leges atque arma unà continent.
Regnum quod est, cui non ruina proxima est?
Regnum paratum scelere & invisum est Deis.
Regni cupido ne quidem parcit patri.
Regni cupido suis nec parcit liberis.
Religentem oportet esse, religiosum nefas.
Religio ubique congruit cum moribus.
Religionem sine metu non custodias.

Remedia variis præstant morbis balnea.
Remedia ne sint duriora periculis.
Reparare amicum satius est quàm plangere.
Repudia Regum, uxoribus haud dant exitum.
Res delicata sanè non est vivere.
Res est profectò animæ loco mortalibus.
Res ex honestâ re esse turpis non potest.
Res facta ubi est, supervacuè dissuaseris.
Res gloriosa, perire pro innocentiâ.
Res magna non est vivere, sed magna est mori.
Res multiplex malum est, res est simplex bonum.
Res nulla citius venit in odium quàm dolor.
Res nulla consummari dum incipit potest.
Res nulla longa miseris est mortalibus.
Res perridicula est, elementarius senex.
Res sordida est viâ vulgari vivere.
Res una eademque est, omnia amplecti, & nihil.
Res ira vana est, destituta viribus.
Re turbidâ vel Androclides imperat.
Rerum dolor res simplicissima omnium est.
Rerum omne honestarum est in ipsis præmium.
Rerum magister usus omnium optimus.
Rerum magistra præsens experientia est.
Rerum minus jucundæ sunt origines.
Rerum omnium rapina est: vivendum est fugâ.
Rerum omnium justissima est res veritas.
Rerum omnium nil pulcrius Concordiâ.
Rerum omnium quæ in orbe sunt, lis est parens.
Rebus malis extollere cuncta amat motus.
Rebus gerendis maximè aspera est hiems.
Rebus sapiens non tradit se, sed commodat.
Rebus superbis detrahas superbiam.

Remitte

Rebus suum constituit pretium raritas.
Remitte debitum, doloris sanguini.
Rempublicam pœnâ regas & præmio.
Rempublicam qui vendunt, ipsi veneunt.
Retulisse jucundum est, acerbum quod fuit.
Reverentiæ ferè ad situs semper metus.
Rex à populi mansuescit innocentia.
Rex dicitur bene qui se regere noverit.
Rex gaudeat doleatque principaliter.
Rex justior putatur, qui potentior.
Regis vitia æmulari, est obsequii genus.
Regi decora maximè clementia est.
Regi exprobrat scelus, scelus qui non facit.
Regem sequuntur aures atque oculi omnium.
Reges boni ferè pœnas dant cùm exigunt.
Reges boni minuunt tributa; augent mali.
Reges repellunt auro quem ferro haud queunt.
Reges memoriam sceleribus improbi merent.
Regum administri cuncta agunt ad gratiam.
Regum voluntas lex legum primaria est.
Ridicula multa Philosophus pallio occulit.
Ridiculis æquè nullus est, quàm qui esurit
Regnum imperium grave quidquid quærit invenit.
Reverere Nemesin, si mortale nil times.
Romæ imperium ingens sola corrupere opes.
Romanus orbem totum ceu præsens regit.
Rumor statim malus palàm est bonus latet.

O

SÆpè absque artifice materies cessat bona.
Sæpe esse surdam, & mutam Principi optimum est.

Sæpe est bonæ necessum cui esse ingratis.
Sæpe & genus pietatis est crudelitas.
Sæpe ex dolore parvo natus grandior.
Sæpe ex injuriâ postmodum orta gratia est.
Sæpe in fuga hostis orbem intrat cum civibus.
Sæpe impares tormentis non vera adnuunt.
Sæpe obsidentes urbs obsessa proterit.
Saltem timor sit custos innocentiæ.
Saltem exsecremur quos ulcisci non licet.
Salubritati urbis nocet Solis vapor.
Sanam sitim facillimum est exstinguere.
Sanos etiam vini dementat copia.
Sanare præstet, ulcisci quàm injuriam.
Sapiens, homines si desunt, loquitur cum Deo.
Sapiens miser, miser mage est quàm rusticus.
Sapiens per ipsam cuncta virtutem gerit.
Sapiens putatur omnis esse dignitas.
Sapiens putat illud quòd vivit, stipendium.
Sapiens ubique civis est quò accesserit.
Sapientis animus in mortem omnis prominet.
Sapientia aliud nil est, notitia quàm Dei.
Sapientia hominum, stultitia est apud Deum.
Sapientia verbis non stat, stat virtutibus.
Sapientiæ res nulla investigabilis.
Sapientiæ signum ingens est silentium.
Sat est negare verbo, qui verbo arguit.
Satis coluit imitatus quisquis est Deos.
Satius recurras, quàm porrò curras malè.
Scalæ altiores ipsis sunto mœnibus.
Sceleſta quis non jussa spernat Principis?
Scias oportet multa, queis fallas Deum.
Scitè ferentes gravia non multum premunt.

Scripta

Sciunt tyranni multa, at non ignoscere.
Scripta facere animum non queunt, quem non habent.
Scriptam salutem dignum est dignis mittere.
Se sæpe dat fortunæ quisquis multa agit.
Se viliter ipsum colere, contemptus sui est.
Secum vetustas cuncta abducit longior.
Securius nihil unâ est innocentiâ.
Secreta cura quos lacerat, urit magis.
Secreta quævis Liberi vis detegit.
Secum suas ferunt virtutes exules.
Secundas fortunas decent superbiæ.
Secura nunquam sunt rei præcordia.
Secura mens tristitiam leviter sustinet.
Securitas certa est ex mansuetudine.
Securitas parens est negligentiæ.
Securitas ruinæ proximæ parens.
Securitati cuivis diffidit malus.
Securiter solummodò laudes Deum.
Seditio magna imperia facit fatalia.
Seditio plebis labes omnium urbium est.
Semper aliquem incrementis figas terminum.
Semper doloris remedium est oblivio.
Semper famem voluptas magnam habet sui.
Semper gravis status præsens est civibus.
Semper juventus circumfert superbiam.
Semper libido saturitatis adsecla est.
Semper legi antiquiori lex novissima abrogat.
Semper malo lubentes muliebri viri.
Semper parit quicunque lætitiam labor.
Semper petitur à vero falsis veritas.
Semper piis contingit finis dulcior.
Semper redundat ipse in auctores timor.

Semper saturitati juncta est lascivia.
Semper suo ipse lumine ignis proditur.
Semper suis salvis sunt servæ semina.
Senex cum extemplo est, jam nec sentit nec sapit.
Senex quoque curis impar est levissimis.
Senilis anima primis hæret in labris.
Sentire aliud, aliud loqui turpissimum est.
Sequentibus Deum omnia eveniunt prospera.
Sequere optimam vitam, non jucundissimam.
Sequi pudet naturæ legem divites.
Sequimur quà ratio, non quà veritas trahit.
Sequitur fugientes gloria, sequentes fugit.
Sermo facundæ interpres est sapientiæ.
Sermo senilis ut gravis sic est brevis.
Sermonis haud doctor malus silentium est.
Sermo ne destituta hilaritas marcida est.
Serò dedit munus, roganti qui dedit.
Servare cives, maximum regis decus.
Servare fas propinquos, non fas perdere.
Servanda item reverentia est natalibus.
Servos pares dominos facit captivitas.
Servire jam dedicit qui didicit mori.
Servit quidem Deo Ate, at invisa est Deo.
Servis moderatè dominus imperat bonus.
Serum est venire depugnato prælio.
Serum nimis est auxilium rebus perditis.
Servorum obsequia honestat herorum dignitas.
Si cupidus es discendi, disces plurima.
Si longus est dolor, esse magnus non potest.
Si mihi cadendum est, cecidisse è cœlo velim.
Si non potis es iram vitare tempera.
Si non venerabilis, est verendus conscius.

Si prædia

Si præda cum curâ haud habetur, interit.
Si quando Rex iraſcitur, quævis tremunt.
Si quidem amicitia habenda, habenda eſt cum bonis.
Si magnus eſt magiſtratus, ſit perbrevis.
Si non latrant at hirriunt tamen canes.
Si tibi machæra, & nobis vervina eſt domi.
Si tibi ſunt ruri virgæ, eſt & mihi tergum domi.
Sibi alia animus rectus, ſe nulli ſubjicit.
Sibi imperare imperium verè maximum eſt.
Sibi miniſtrat, imperatque idem bonus.
Sibi quisque ruri æſtate metit, non alteri.
Sibimet manus ſeditio infert domeſtica.
Sic cuncta fac tanquam aliquis te adſpectaverit.
Sic eſt profectò: regere hominem ars eſt artium.
Sic omnia habet ſapiens, ut ſint & omnium.
Signum rei imperfectæ eſt, poſſe creſcere.
Signis Deorum quis temerè admoveat manum?
Silentii fides ſua eſt myſteriis.
Silentio tegenda, oblivio deleat.
Silere præſtat; quàm diſſuadere irrito.
Similis Deo eſt qui injuriæ haud iraſcitur.
Simplex valetudo eſt è cauſsâ ſimplici.
Simulacra habendi nil niſi vacua ſyngraphæ.
Simulatione turgida invidentia eſt.
Sine bonitate nulla majeſtas Deo eſt.
Sine corporum contactu haberi uxor nequit.
Sine hoſte victus marcet, qui Veneri vacat.
Sine miſſione homines in orbe naſcimur.
Sine remedio timere quid, ſtultiſſimum eſt.
Sine reprobatione nulla electio eſt.
Sine Venere vita non eſt, nec jucunditas.
Siſte impetus, & quanta tentas, cogita.

Sit cura vitæ, sed magis sit gloriæ.
Sit gratuita Principis severitas.
Sitis bibendo augetur, non exstinguitur.
Sol cuncta cernit, cuncta Sol dijudicat.
Solatium rei adversæ spes ultimum est.
Sola allevat miserias misericordia.
Sola ingenii memoria vivit perpetim.
Solamen est epistola infelicium.
Solatio est miseris, queri de injuriâ
Solatur & laborem spes victoriæ.
Solus manum pauper Cæsaream non timet.
Soli sibi tantus quantus est, notus Deus.
Sollicita non decet Philosophum oratio.
Sollicita nupta est conjugi ut placeat suo.
Solum beata dia est Immortalitas
Solutio dolorum mors est omnium.
Somnus gravis vel ipsa exstinguit somnia.
Somnus profectò mors est; vita vigilia est.
Sophisticâ omni potior experientia est.
Sors re secundâ freno maximè indiget.
Sortis mediocris homini, multa commoda.
Sorbere nemo ac flare quiverit simul.
Specie amicitiæ sæpe paratur dolus.
Specie auxilii, sæpe socius vincit sibi.
Speciosius rem vi quàm fraude adaugeas.
Spectanda fama hominis quidem, facta at magis.
Spectandus animus: pulcritudo nil juvat.
Spectat beneficium commoda ejus cui datur.
Speranda sunt homini dum spirat omnia.
Sperat quidem animus; quo eveniat, Diis in manu est.
Spernentibus Deum adversa omnia accidunt.

Sperat

Speres tibi accidere, alteri quod accidit.
Spes præmii laboris est solatium.
Spoliis opes ex hostium speciosissimæ.
Sponso seni mulier juvencula imperat.
Squalor gemitusque comites sunt tyrannidis.
Statim patet re quid queat facundia.
Statim exoritur invidia ex magnificentiâ.
Stomachi æstuantis rosa nix solatium est.
Stultè è malis nisi quod minimum est elegeris.
Stultitia laborat omnis fastidio sui.
Stabili prius rem, deinde exorna publicam.
Studeant amari non timeri Principes.
Stultissimum est docere alios quod nescias.
Stultissimum est docere alium quod noverit.
Stultus futura haud spectat, sed præsentia.
Stultus lucro semper, nunquam sapiens studet.
Stultus medicum fugit, prudens medicum appetit.
Stultus potest sapiens haberi dum silet.
Stulti est eundem ad lapidem bis offendere.
Stulti est fugare mortis morte ipsâ metum.
Stulti invident cunctis; bonus vir nemini.
Stultum est metu futuri præsens perdere.
Stultum est properare ad mortem vitæ tædio.
Suâ laborat Roma magnitudine.
Suave est amici amico vox re improsperâ.
Suavis laborum præteritorum memoria.
Suavissimus somnus qui idem est altissimus.
Sub casibus sunt regna multis maxima.
Sub jure summo, summa sæpe injuria est.
Sub clade alienâ & cladem nostram plangere est.
Sub melle linguæ sæpe fel mentis latet.
Sub nomine honesto, sæpe inhonestæ res latent.

Sub nube Sol non est minor; fulget minus.
Sub pædagogo quisque vivit sanctius.
Sub rege justo, status urbis optimus.
Sub rege tyranno fit nocens, non quæritur.
Sub rege tyranno, quidquid excelsum est cadit.
Subdunt reos tyranni flagitiis suis.
Sudoris expers nulla crevit gloria.
Successus auget militarem audaciam.
Sueti imperare ægerrime inde serviunt.
Summus dies idem Hectoris ac Trojæ fuit.
Summum bonum mage corpus, quam animũ respicit?
Summum bonum est juxta naturam vivere.
Summum bonum est quod supra se gradũ haud habet.
Summum bonum, in bonâ exstat conscientia.
Summum bonum non est decrescere quod potest.
Summum bonum, sola ipsa est immortalitas.
Summum est nefas aliquem interimere post fidem.
Summum remedium ærumnarum, est oblivio.
Sumptus superborum omnis est superfluus.
Sunt cuncta pœnâ præmiove pervia.
Sunt efficienda pro opibus nostra mœnia.
Sunt ipsa rerum caussæ semina omnium.
Sunt magna semper nova, seu bona sunt, seu mala.
Sunt maximè in sublimi casus lubrici.
Sunt omnia nutu constituta sub Dei.
Sunt pleraque in queis vincimur nostro bono.
Sunt plura quæ nos territant, quàm quæ premunt.
Sunt pulcra cuncta queis juventa adest sua.
Sunt pulcra, tempestiva quæ sunt, omnia.
Superba sunt potentiorum limina.
Superbia usque gaudet contumeliis.
Superstitione religio subvertitur.

Super-

Superstitio cuivis astutiæ patet.
Supervacua est, nisi post crimen, clementia.
Supposita semper aulicis manus lucro est.
Suspenditur è futuro præsens cui irritum est.
Superstites relinquere quisque avet suos.
Suspectum habe qui habet captivos lenius.
Suis oneratur corpus grande viribus.
Sua ipsemet Deus sibi est necessitas.
Suâ regit fortuna lege tempora.
Suas Dei ipsi vindicant injurias.
Suus cuique rei habendus est honos.
Suo doceri ab hoste nullus est pudor.
Suum facit bonum qui alterius adjuvat.

T

Tacente linguâ sæpe vultus garrulus.
Tacere nosse, quàm loqui mage arduum est.
Talis esse herus solet qualem servi volunt.
Tam cedere est Ducis, Ducis quàm vincere est.
Tam clara Regis quâm rara est modestia.
Tam credere omnia vitium est quàm nil credere.
Tam diu homini est discendum, quam vivit diu.
Tam genere nullo ægrotamus quàm vivimus.
Tam quisque, sese quàm esse credit est miser.
Tanquam domum paternam, Rex suos regat.
Tanti malum quodque est, quanti taxavimus.
Tantum deest avaro homini quantum cupit.
Tam laudibus gaudet miles quàm præmiis.
Tantum impotentes formidant, quantum nocent.
Tantum onere patribus sentiuntur liberi.

Tantun-

Tantundem in heros ac servos fortunæ licet.
Templis sacra arma etiam abstrahit necessitas.
Temeritas est damnare quem quod nesciat.
Tempestuosa semper interlunia.
Telum ultimum est, sed maximum necessitas.
Tempus locusque hominum mutat ferociam.
Tentata ubi est patientia, ibi contemnitur.
Tenere sub freno voluptates, viri est.
Tenerum quod est, omne adplicatur proximis.
Teneto medium perdere si non vis modum.
Tentes per artem quæ natura denegat.
Ter maximum in bello numen silentii est.
Terræ ingenio non vincas naturâ insita.
Terret minus malum omne quod prævideris.
Terrentur alii pœnæ magnitudine.
Terribilis esse nemo securè potest.
Terret potentum latius vis quàm nocet.
Terror hominibus mentem consiliumque eripit.
Terrore plures quàm virtute sunt boni.
Terrore recenti utare: quidvis conficit.
Testis profectò est omnium rerum Deus.
Tete adplices potentibus, non implices.
Thesaurus est, beneficium datum proba.
Tigres feritatem submittunt, non exuunt.
Time senectam, non enim sola advenit.
Timere leges, maxima est securitas.
Timidus sibi optat mortem, conscit fortior.
Timidissimis etiam audax est oratio.
Timore mortis summa stultitia est mori.
Tinea regiminis, muneris est oblatio.
Tolerabile quidvis, præter turpitudinem est.
Tolerabilius non acquirere quàm amittere.

Tollas

Tollas videri, pompas tollis publicas.
Tolli bonum necesse sublato malo.
Tollit rei pudorem agmen peccantium.
Tormenta multos vincunt ut falsa annuant.
Tormenta quos non vincant, vincit hos pudor.
Torquet ferè magno ducta uxor ambitu.
Tot sunt tyranni, quot habent satellites.
Totas levis pernicies urbes non movet.
Totius instar vitæ sapienti est dies.
Totus sapienti mundus est possessio.
Trabs cæsa post solstitium æstivum non putret.
Tractanda res sine quæstu frumentaria.
Tractantur inter aras lenocinia.
Trahit malos fortuna, præcedit bonos.
Tranquillitas animi unâ à conscientiâ est.
Tranquillitati animus plus confert, quàm locus.
Transfert citò sua fors fortuna munera.
Transire flumen qui cupit sese exuit.
Tristitia semper adsita iracundiæ est.
Tristitiæ immodicus, immodicus est & gaudii.
Tumidas Erinnys semper comitata est domos.
Tunc fama vera est, cùm esse veram nolumus.
Tunc statur, ubi non est incremento locus.
Turbare pergunt usque queis res turbida est.
Turpe est bono si ventri serviat ac gulæ.
Turpi otio periclum honestum præferas.
Turpis fuga est, relictis quæ fit sauciis.
Turpissima est res ebrietas in Principe.
Turpissimè quis summo in clivo deficit.
Turpitudini est patronus crimen cælans conjugis.
Tuta est parum majestas absque viribus.
Tutum otium pares tibi laboribus.

Tuta

Tuta est etiam sua similitudo inter feras.
Tuta inter est sepositum id quod jam præterit.
Tutum facit consilium festinatio.
Tutum potest scelus esse, securum haud potest.
Tuo ex ingenio mores alienos probas.
Tuum est etiam, quod lege sub certâ tuum est.
Tua omnia uni nunquam navi credito.

V

Vadatum amore meretrix, vinctum attinet.
Vagina gladium nec bonum aut malum facit.
Valet ad oculos circumscribendos magica.
Variâ ferè famâ instituta sunt novâ.
Ubi amicitia est, ibi nil est expugnabile.
Ubi arma fulgent, justitiæ est ibi fuga.
Ubi deficit merces, ibi & ars deficit.
Ubi desit hostis, desit & victoria.
Ubi dux fugit, jure etiam ibi miles fugit.
Ubi est amicitia est ibidem æqualitas.
Ubi est egestas, ibi est simul moderatio.
Ubi est inopia, ibi est libertas maxima.
Ubi est tyrannus nil tutum innocentiæ.
Ubi imperant plures, ibi nemo imperat.
Ubi est Deus, gravitas, ibi est, ibi est pudor.
Ubi imperator, Fortuna etiam illic agit.
Ubi nil proprii est, ibi nulli etiam est frugalitas.
Ubi noveris quid homo sit, vives dulcius.
Ubi publicanus jus ibi vanum publicum est.
Ubi sunt opes, ibi est & immodestia.
Ubi tutus est Rex ibi securi & subditi.

Vbique iidem sunt immortales Dei.
Vbique honesti cura quàm utilis minor.
Vbi vitia non sunt, ecquis virtuti est locus?
Vbi utilitas, ibi pietas, ibi Deus.
Vbi regnat ebrietas, ibi exulat ratio.
Vbicunque homo est, ibi & beneficio est locus.
Vbique citò Sanium vas confringi solet.
Vbique profectò molesta intempestivitas.
Vbique turba est argumentum pessimi.
Vel jure propulses arma armis gentium.
Vel maximi totum aretis laqueo illuseris.
Vel consanguineus fiet ob lucrum improbus.
Vel pessima ars hominem unicum nutriverit.
Vel testis unus sæpius facit fidem.
Vel verba caussæ, tria bonæ suffecerint.
Vel usque fallit, vel nocet mendacium.
Velle unicum adsit; consequeris omnia.
Velle atque nolle idem res est dulcissima.
Velocitate nemo par lepusculo est.
Venæ justitiæ, pietas sunt & Æquitas.
Venale caussidicis etiam silentium est.
Venatio contingit etiam inertibus.
Veneratio debetur præceptoribus.
Venena non dantur, nisi melle sublita.
Venere multi ad fatum, fata dum timent.
Veniam meretur qui delinquit non volens.
Veniam meretur, qui pœnæ ultrò se objicit.
Venter suus summum est Numen Cyclopibus.
Ventura quæ sunt omnia, in incerto jacent.
Venus perosa dura amantum pectora est.
Vera innocentia ne quidem inimico nocet.
Verbum irritum omne, nisi & res ipsa accesserit.

Vetò

Vera esse optamus inimicorum crimina.
Verè domus oculus domini præsentia est.
Verè imperat, sibi uni quicunque imperat.
Verbo atque numero vita hominum planè indiget.
Verbis iniquè accuses, ipse quæ facis.
Verissimum quodque, idem est & antiquissimum.
Verissimus animi vultus est oratio.
Verus nobis Deus est dominus, verus pater.
Verum æstimare hominem si vis, nudum inspice.
Vestigia amici sunt absentis literæ.
Vestes leves, solo facias pretio graves.
Vetus sepulta est gratia, vix præsens juvat.
Viaticum magnum onerat vitam, haud instruit.
Vicem Deorum in terris Princeps fungitur.
Vicina semper opibus est superbia.
Victi est triumphus, si unà victor interit.
Victum bello vincas & benevolentiâ.
Victoribus plerunque adest auctoritas.
Vidi petere milvium, etiam cùm nil auferret tamen.
Vigilandum est semper: multæ insidiæ sunt bonis.
Vile illi honestum est, cui corpus carum est nimis.
Vile imperium est & noxium absque gratiâ.
Vim frebrium inquietudo auget non discutit.
Vim veritati sæpe infert opinio.
Vincendi initium præstat confidentia.
Vinci nequit quod in certamen non venit.
Vinci parentem à filio optatissimum est.
Vindicta lege nulli contumeliæ est.
Vindicta res est homini jucundissima.
Vinum æmulatur mores sese utentium.
Vinum bibentis replet os facundiâ.
Vino medicina somnus præsentissima est.

Vinum

Vinum quibusvis hominum proficit malis.
Violant homines ea quæ præstare nesciunt.
Violantibus Dii sunt infesti fœdera.
Violantibus fidem irascuntur Numina.
Violentiam imatam auget vinolentia.
Vir feminis obnoxius, vix femina est.
Vir nascitur suæ solummodo conjugi.
Vir ubi imperat, mulier paret, recta est domus.
Vires hominum nullæ sunt adversus Deos.
Viri optimi consilium item crede optimum.
Vires supra sua Athenis est audacia.
Viro erudito cogitare, vivere est.
Viro seni puella uxor non convenit.
Vires & iræ & luctui subtrahit dies.
Vires tuas externo robore augeas.
Virum bonum absque opere esse ullo minimè decet.
Virum Deus pium ex omni malo eruit.
Virtus ad immortalitatem provehit.
Virtus amatorem haud admittit sordidum.
Virtus animo nisi instituto haud accidit.
Virtus etiam infelix hosti in reverentiâ est.
Virtus facit bonum quem, non facit gradus.
Virtus in exercendo sese usu valet.
Virtus nihil est, sublatâ hominum concordiâ.
Virtus proferri ultra, nec referri potest.
Virtus semel recepta exire non potest.
Virtus sibi multum lacessita adjicit.
Virtus sibi sufficit ad beatitudinem.
Virtus sine ullo marcet adversario.
Virtutis ac fortunæ rara copula est.
Virtutis haud pusillum initium veritas.
Virtutis ira calcar est, sed improbum.

Virtutis usque fida & constans gloria est.
Virtuti etiam suus est in lectulo locus.
Virtute nil præstantius, nil pulcrius.
Virtute parta servat bellè humanitas.
Virtute qui caret una, & omnibus caret.
Virtute vel solâ fieri felix queas.
Virtute verâ Roma vincit non dolo.
Virtutibus vita ipsa fit contractior.
Vis esse nunquam tristis? vitam agas bonam.
Vis imperii est in consensu parentium.
Vis nulla lædit imperii formam boni.
Vis relligionem augere? relligionem premas.
Vita absque sorte adversâ, mortuum est mare.
Vita homini qualis, talis & jam oratio est.
Vita inquieta est omnis ob Meum & Tuum.
Vita occupatorum, omnium brevissima est.
Vitæ carere usu quàm fructu suavius.
Vitæ genus dulcissimum agricultio.
Vitæ malo reperta humanæ sunt opes.
Vitam alteri quicunque debet, perdidit.
Vitam brevem haud accepimus, sed fecimus.
Vitam ferè nobiscum somnus dividit.
Vitâ parantur vita in queis consumitur.
Vitâ potius fortis loco quàm cesserit.
Vitia animi culpes; naturæ excusaveris.
Vitia otii mox discutit negotium.
Vitium aut ferendum aut est tollendum conjugit.
Vitiosius nihil ipsâ est Impudentiâ.
Vitium quieti levitas inimicissimum.
Vitium specie virtutis sæpius subit.
Vivendum homini est, non ut libet, sed ut licet.

Vix alia quàm in rebus novis ſpes prodigo eſt.
Vix continetur honeſtis artibus pudor.
Vix conſilio valet manus cui ſtrenua eſt.
Vix eſt bene ut moriatur, qui vixit male.
Vix eſt ſuperbus ut diu Rex imperet.
Vix eſt bonum ut ſit illud quod permittitur.
Vix eſt uti fiant ad exemplum omnia.
Vix invenire eſt fidos regum cladibus.
Vix magna cuiquam & duratura ſunt bona.
Vix quisquam aperto poſſit vivere oſtio.
Vix ullæ nobis vitæ pars quam vivimus.
Vix ulla nunc cuiquam eſt, fides niſi cùm expedit.
Vix ulla ſummis in rebus concordia eſt.
Vix ulli ingenium commutatur cum loco.
Vix unus artes plures rectè exerceat.
Vixiſſe miſero ſatius eſt quam vivere.
Ulciſci inimicum vis? de ipſo bene dicito.
Unicum tyrannidis tutamen diffidentia eſt.
Unus beatum facere quisque ſe poteſt.
Unus dies par eſt diebus omnibus.
Unus mihi pro populo, & populus pro uno mihi eſt.
Unus Timon ſibi amicus, hoſtis ceteris.
Unius avaritia eſt honeſta temporis.
Unius infirmum hominis teſtimonium eſt.
Uni bono mala annexa ſunt à Diis duo.
Uni bono placuiſſe, non eſt claritas.
Uni ſenectæ minimè intercedi poteſt.
Una eademque nec ſemper nec diu obvia eſt occaſio.
Unum efficit è mille hominibus caritas.
Unum diem hoſpes gratus es: ergo abi altero.
Uno flagello multos incitaveris

Una improbis ærumna, probis accidit duplex.
Unâ creari nocte vix fortis potest.
Una editæ sunt horâ vita ac lacrimæ.
Vox innocentis cum capite haud præciditur.
Urbanitas in ore hominum temeraria est.
Urbana vestis animæ, forma fœminæ est.
Urbes flagitia citius grandes pertegunt.
Urbem diu coronâ si oppugnas, capis.
Urbeis tuentur arma, sed leges regunt.
Ubs capta, promptius retinet obsequium integra.
Urbs, itinera cui sunt arcta, obnoxia est incendiis.
Urbis salus ab ipsis pendet legibus.
Urbis venenum est ordinum discordia.
Urbem obsidere miles per brumam nequit.
Urbium turres; virorum sunt corona liberi.
Usu levantur armorum onera militi.
Usu libido crescit, usu deficit.
Usum sapientia rerum novit omnium.
Ut commodatus vir sapiens vivit sibi.
Ut feceris sementem, sic item metes.
Ut flos, ita amicus, gratus est quam diu est recens.
Ut nec chori finis, ita nec est exordium.
Ut prodiere docti, boni desinunt.
Ut qui deliquit, supplex est ultrò omnibus!
Ut quid bonum sit aut malum, sensus facit.
Ut vera laus ornat, sic non vera arguit.
Ut sunt humana; nil est perpetuum datum.
Ut supplicium non sit nasci, mors efficit.
Utamur irâ, non duce, ast ut milite.
Utaris hostium errore ad victoriam.
Utrum neces ferro, an verbo, nil interest.
Vulpes pilum mutare potest, animum haud potest.

Vul-

Vulgus maris instar, aut quietum aut turbidum est.
Vulnus renovatum pejus post curam dolet.
Vulneribus adversis pulcrè in pugnâ cadas.
Uxor bona, optima: uxor mala, est res pessima.
Uxor contenta est, quæ bona est, uno viro.
Uxor generosa longè præstat diviti.
Uxor virum, patrem sequuntur liberi.
Uxorem amat curatque vir cui cor sapit.

TROCHAICI
VEL
QUASI.

TROCHAICI, VEL QUASI.

A

A Certamine se abstinere facilius est, quàm abdu-
A felicitate non vinci magna est felicitas. (cere.
A negotio secretum minimè durat otium.
A potentiore vis juvari? inferiorem juva.
A quo multa bona accepisti, ejus quoque fer injurias.
A quo quisque fert molestè sperni, gaudet suspici.
A recenti tempestate littus omne est spissius.
Abdicat se humanitate religionem qui abdicat.
Abdicati hereditatem haud obtinent patris sui.
Absque comploratione nulla est, aut fiat domus.
Absque muris urbes multæ sunt, nulla absque legibus.
Absque consensu parentum uxorem ut ducant liberi?
Absque vate manca virtus claudaq; orbis gloria est.
Accipiuntur fermè verba ut sunt animi audientium.
Acta si Ducum rescindis, segnes sunt in posterum.
Ad culpam levandã, ingenia humana facundissima.
Ad canum latratum immanis lenta respicit fera.
Ad casum nequit referri, sæpius quod accidit.
Ad faciendũ quàm dicendũ solus Parthus promptior.
Ad ferrum multi fuere meliores malè sobrii.
Ad florentem amicitiam ab concussâ quivis devolat.
Ad fortunæ omnem projecti contumeliam sumus.
Ad legem bonum esse, valde angusta est innocentia.

Ad minorum injurias nimis efferuntur divites.
Ad pejora calle valde declivi descenditur.
Ad populi favorem rectà nunquã ullus latus viâ est.
Ad postremum, nil apparet: malè partũ malè disperit.
Ad quæ justa sunt dicendũ, quodvis tempus convenit.
Ad supervacua, heu, sudatur: ad manum est, quod est satis.
Ad tactus suspicionem, condolescunt ulcera.
Adpetit modestiæ famam expleta jam superbia.
Adsiduitate injuriarum discitur patientia.
Adversari sine dedecore & scelere summo haud est patri.
Advocati non est, hinc stare, illinc causſam dicere.
Æquè è castris urbem, ut castra è quavis urbe feceris:
Æquitas simulata nil est quàm duplex iniquitas.
Æstimari toties nos putamus, quoties adspici.
Affectus hominum felicium, est ambitio gloriæ.
Affectus quidem ministri tam mali sunt, quàm duces.
Affici satius malo unico unum, quàm omnes publico.
Afficiunt Regem mage ærumnæ aliorum quàm propriæ.
Alligat summos & imos mortis trux necessitas.
Alius de alio judicat dies; supremus de omnibus.
Alius esse non potest ingenio, alius animo color.
Aliud est favere consilio, aliud est manus dare.
Alteri vivas oportet, si tibi vis vivere.
Altero nemo est nobilior nisi cui ingenium rectius.
Altius multi tolluntur, ut cadant funestius.
Ambitio nisi per indigna ad honores ducit neminem.
Amplius terret formido injuriæ quàm injuria.
An mors veniat ad nos, an adeam nos ecquid interest?
Animus cernit, animus audit, reliqua surda & caca sunt.

Animus

Animus æquus ærumnarum condimentũ est optimum.
Ante mortem consummare vitam, res pulcerrima est.
Ante causſas indigentum quàm personas inspice.
Apage hujusmodi salutem, cum cruciatu quæ venit.
Aptiora oneri jumenta sunt equi quàm nobiles.
Arbores præcisæ ramis plurimis repullulant.
Arduam optat generi humano rẽ, optat qui innocentiã.
Arduum valdè est placere in rebus magnis omnibus.
Ars dignationis expers, primùm ægrescit, dein perit.
Ars citius defuerit civem regere quàm hostẽ vincere.
Artes laus alit; corrumpit artes sed laudatio.
Artibus malis opes facilè assequi est, non & bonis.
Artifices minimè admirantur qui artes non intelligunt.
Artifices amare nescit, quisquis exors artium est.
Artificum supellex optimorum simplicissima est.
Assiduis convitiis & depudere discimus.
Attulit causſas timendi multis, posse timeri.
Auditori credulo haud delator defit improbus.
Audientiæ parit fastidium prolixitas.
Aufiretur id præmium à me, quod promisi per jocum.
Auribus peraudienda sunt, ne dentes dentiant.
Aurum auro expẽdetur, argentũ argento exæquabitur.
Aut fame aut siti otiosè quamvis urbem proruas.
Aut manu, aut naturâ, aut utroque, urbem quamvis munias.
Aut nõ est labor in amore, in amore amatur aut labor.
Aut ridenda sunt humana, aut certè sunt flenda omnia.
Aut silere oportet, aut meliora adferre silentio.
Aut timore natura aut pudore perfudit malum.

B

Bacchides non Bacchides sed Bacchæ sunt acerrimæ.
Barbarè alios insectari, audientium contumelia est.

Bar-

Barbaris servire præstat, quàm perire in patriâ.
Barbarum hospitem mihi in ædeis nil moror: sat litium est.
Bellum honestius geras contra Regem quàm perfugas.
Bellum sanguinis circa cor index est certissimus.
Belli summa de momentis fermè minimis pendula est.
Benè equidē tibi dico, qui te digna ut eveniant, precor.
Benè promittis multa: ex multis omnia incassum cadunt.
Benè, quæso, inter vos dicatis & mihi absenti tamen.
Benefacta benefactis aliis pertegito ne perpluant.
Benefacti statim memoria; malefacti nunquam interit.
Beneficis oratione, ad rem auxilium est emortuum.

C

CÆlites violat superstitio, relligio percolit.
Calcei novi ostentantur: sub lecto veteres jacent.
Captivos redimere ab hoste magnamini verè est opus.
Captus est à Pœnis, non à Pœnis victus Regulus.
Carceris diaria vitam prorogant, non nutriunt.
Caritate Regi summus, & antecellit præmiis.
Carius res nulla constat, comparata quàm prece.
Carnis nobilitate mentis ignobilitas gignitur.
Carius nil generi humano societate liberum.
Casus, Ægror ac Senectus, tres sunt mortis nuntii.
Casibus subjecta incertis esse virtus non potest.
Castigare amicum, amici perfectissimi nota est.
Castigare etiam videtur, quisquis vitâ dissidet.
Castitatem mens tuetur atque conscientia.
Casus hoc minus experiundus, quò vicisti sæpius.
Casus quod dedit, fugit majore cursu quàm venit.

Castra

Castra justa portus ad casum omnem sunt exercitus.
Caveris te superari servum siris faciendo bene.
Causa quæ bona est requirit judicem, non arbitrum.
Causa quæ mala est requirit arbitrum, non judicem.
Causa majorem pavorem semper inducit latens.
Causa victi injusta semper, semper victoris bona est.
Cedo, si hac urbe abis, amorem te hinc relicturū putas?
Certior nulla est voluptas, quàm quæ jam eripi nequit.
Certior nemo est sui vel in propinquum crastinum.
Certaminibus erumpunt curæ privatæ in publicis.
Certa si decreta sors est, quid cavere proderit?
Certius nil morte; at horâ mortis nil incertius.
Civico nil bello; nisi qui inferre potuit, fœdius.
Civibus profectò invisa regiæ superbiæ.
Civitas sapientum à doctis fingitur non noscitur.
Circa hostem patriæ esse districtum pietatis est genus.
Circuitus sunt pauci annorum, quod senectus dicitur.
Civium omnium salutem Rex libens redimit sua.
Civium tutela Regi traditur, non servitus.
Civibus, Rex, talis esto, tibi quales velis Deos.
Clarior quo dignitas est, hoc fama est illustrior.
Claritas parva à naturâ est destituta industriâ.
Clarior quo fulsit ignis, citius hoc exstinguitur.
Claudicare discis uni si vel claudo adsueveris.
Clavus clavo, amor vetus novello amore pellitur.
Coditem suum citare pro teste, arrogantiæ est.
Cogitandum ceu futurum quidquid cui fieri potest.
Colere & facere omnes sapientes æquum est officiū suum.
Colloquia simulata plures perdunt quàm pugnæ duces.
Commodat natura non dat & mancipio liberos.
Commoditatis articulos scire omnes non est omnium.
Commodè malis posse uti maxima est prudentia.

Com-

Corpus adscriptum dominis servile; juris mens sui est.
Commodum est, quod usus plus habet, quàm habet molestiæ.
Commoveri alieni injuriâ, honestius quàm propriâ.
Computat Deus pro facto, quidquid vis & non potes.
Conditiones pacis dicit is qui dat, non qui petit.
Conditionem ab hoste armato accipere Roma non solet.
Confidentius nil illo, qui ipsa quæ vides negat.
Conjuges, natos, parentes, quis non vitæ præferat?
Conscientiæ haud attendit, consulit qui adspectui.
Conscios timent mali, boni unam conscientiam.
Consiliũ acre minus tutandæ, quàm cautũ potentiæ est.
Consilium haud facile expeditur in malis ingentibus.
Consilii expers gratiæque hodiè omnis est potentia.
Consilia ex rumore nata & insequitur pœnitentia.
Consilia omnia firmiora sunt de divinis locis.
Constitutæ leges sunt in facta; futura haud puniunt.
Consuetudinem hostium novisse, pars victoriæ est.
Consuetudinem peccandi turba auget peccantium.
Consultum bene, inconsultum est, si inimicis sit usui.
Consummatio virtutum continentia omnium est.
Contemnenda fama nulli sæva multitudinis.
Contra fortuita adspectu Rex cives refovet suos.
Contra heros mutire servis saltem in angulis licet.
Contra obsequia sortis haud satis cauta est mortalitas.
Contra vim magnã hostiũ arte pugnes magè quã viribus.
Contradictione crebrâ auctoritatem destruas.
Contumax feroxque adversus omne remedium est dolor.
Contumeliæ acerbiores Regibus quàm injuriæ.
Contumeliam si dices, contumeliam audies.
Contumeliosa regno cuncta sunt, quæ libera.
Copiosior redit spreta ipsa in tempore gloria.

Corpus

Corpus vitam temporalẽ, sempiternam anima expetit.
Corporis longè minora sunt quàm mentis vulnera.
Corporis figura tacita, qualis homo sit indicat.
Corporis nil firmitas prodest in pestilentiam.
Corporis mentisque imago sunt parentum liberi.
Corpori fas indulgere, ei servire sed nefas.
Corporique animoque confert regio venatio.
Corpore adverso cicatrix militi forti est decus.
Corpore pinguesit splen vivo; mortuo illo, intercidit.
Corpora pluribus majora morbis, brevia quam patent.
Corrigit animadversionum mores urbis parcitas.
Crebra vindicta odium reprimit paucorũ omniũ excitat.
Crede spectari populo quidquid facis te conscio.
Creditori convitiari, debitoris pessimi est.
Creditur facilimè nisi quis respondeat mendaciis.
Credulitate tutior quacunque diffidentia est.
Crimen absq; Principis mandato & ipsum vincere est.
Crimen æternum Alexandro mors erit Callistenes.
Criminis medicina princeps, ipsa pœnitentia est.
Criminis nemo exors, exors nemo est infortunii.
Criminis plerumquè caussa delegatur mortuis.
Cruditate dissilimus: jejuno est mors lenior.
Cujus effectus saluti, dura haud est curatio.
Cui homini Dii propitii sunt, aliquid objiciunt lucri.
Cui modus facit virtutẽ, honestæ animæ solum occupat.
Cui non es amicus ipse, amicus ille nec tibi est.
Cui non est opus felicitate, is felicissimus.
Cui pax officit, violandæ pacis caussas mille habet.
Cui peregrinatio dulcis est patriam non diligit.
Cui quod est satis contingit, optat amplius nihil.
Cui securitas desit, desit simul jucunditas.
Cum Deo fundata durat longius felicitas.

Cum

Cum necessitate ne quidem Dei pugnaverint.
Cum noto hoste & sæpe victo congrediendum est acrius.
Cum decimatur miles etiam fortiuntur strenui.
Cùm dominos decimat tyrannus, decima vix dominis manet.
Cùm nihil refert, pudet quem; cùm refert, nihil pudet.
Cùm rogas ut quod facit quis faciat, currentẽ mones.
Cum venena non procedunt, vis tyranna ferro agit.
Cum scientiâ conjuncta virtus, est sapientia.
Cuncta agas dicasque semper, ac si sis vitæ exitu.
Cuncta animus ferat generosius præter contumeliam.
Cuncta atrocia, aut pudenda Romuli in urbem confluunt.
Cuncta, etiam invidia, infra Regum magnitudinem jacent.
Cuncta pessum eunt eodem ubi sunt loco mali ac boni.
Cuncta consiliis trahunt, non & sequuntur Principes.
Cuncta facta, cuncta dicta Regum, rumor excipit.
Cuncta mutant nomen; sola virtus semper est bona.
Cuncta quis potest sprevisse, habere cuncta non potest.
Cuncta Regis scelera assentator pro egregiis accipit.
Cuncta Regi adsunt, modò adsit veritatem qui efferat.
Cuncta homini si sunt incerta quid timere convenit?
Cuncta rebus dant secundis Dii mentem præter bonã.
Cuncta sunt loca honesta res defenditur queis publica.
Cuncta risus, cuncta pulvis sunt, & cuncta sunt nihil.
Cuncta risu prosequenda, quæ orbi educunt lacrimas.
Cupiditati nil satis est, naturæ etiam satis est parum.
Cur tu aquam gravare, amabo, quàm hostis hosti commodat?
Custos urbis optima est Patrum in plebem indulgentia.

D

DA Deus virtutem opesque, da virtutem eja, atque opes.
Damna non sentire, non est hominis; non ferre, haud viri est.
Damna famæ, damnaq; fidei æstimari non queunt.
Damnosa est apud nos, fœda apud exteros ne-gratia est.
Damnari reus nocens nequit nisi caussâ cognitâ.
Dant ad liberè loquendum animum miseriæ ultimæ.
De facie exteriore conspiceris ingenium intimum.
De improbis viris auferri præmium & prædam decet.
De mendico malè merotur, ei qui dat quod edat aut bibat.
De voluptate ardua est, sed est ingens victoria.
Debet esse supra me cui me paro committere.
Debet esse validius quod lædit eo quod læditur.
Debet invitus, nimis citò capit qui sôlvere.
Decipi persæpe nobis satius quàm diffidere.
Decrepitus senex amator, signum pictũ in pariete est.
Dedecus nullum labos est, dedecus est ignavia.
Dedecus viro est postremum obtemperare feminæ.
Deditus virtuti, etiam in Phalaridis est felix bove.
Degeneri trepidatione comminuitur indoles.
Difficulter persuadetur nemo ut cænet lautius.
Delinquentium peccata vires sunt tyrannidis.
Deluctarier cum Antæo, quàm cùm Amore mavelim.
Deprimit tollitve comparatio magnitudinem.
Deridere quàm deflere vitam utique est humanius.
Descendunt præcepta, teneris quæ imprimuntur, altius.
Desiit omnia possidere homo, esse dum vult propria.

Desperare ne curet medici improbi est, non optimi.
Destinamur omnes morti, quotquot ad vitam edimur.
Destruunt suas plerique sectas vitæ moribus.
Destruit rem, destruitque dignitatem inertia.
Detrahit fidem præceptis qui aliter, quàm docet, facit.
Dexterâ quæ dantur, haud capienda sunt lævâ manu.
Dii Deæque hominem adjuvant cui suppetunt res prosperæ.
Dii modis mirisque exemplis somnia in somnis dant.
Dicito vitam beatam fata cùm peracta sunt.
Difficilè mulier semel sit, quæ mulier fieri timet.
Difficile iis sapere est, impunè quævis facere queis licet.
Difficile imperium in malos est: facile est imperium in bonos.
Difficulter suspicatur alios improbos probus.
Dignitas indigna sit quam multi indigni possident.
Deus modestius exsecratur improbos.
Dignitate quos præstas etiam supera virtutibus.
Diligit patriam nemo quia magna, sed quia est sua.
Divide auri inter duces parum: trahet spes militem.
Diligentius vivit cui aliquid superest integri.
Displicent Deis ad imperiū hominē qui impium evehit.
Dives est, non pauper cui cum pauperie bene convenit.
Dives omnis aut iniquus, aut iniqui filius.
Dives haud unam tegit sub purpurâ tragœdiam.
Diviti si quid bene facias, levior pluma est gratia.
Divites patrimoniorum sunt suorum appendices.
Divitiæ minimè nocebunt, si auferas superbiam.
Divûm atque hominum sors spectatrix atq; hera eadem est hominibus.
Doctrinæ schola est cœlestis vita solitaria.
Doctos fieri te de aliis quàm alios de te ipso suavius.

Doctus in aulâ est similis revinctæ ad truncum Simiæ.
Dominandi cupido affectibus cunctis flagrantior.
Dum doles injuriâ unâ, te ipsum multis objicis.
Dux dierum noctiumque norit differentias.
Dux ducis naturâ adversi ante omnia oportet noverit.
Dux rapax fere prædam omnem militis occupat sui.
Dux vias locosque norit ad quæ pergit cum suis.

E

E Bonis duobus eligendum id quod præstantius.
E malis duobus eligendum id quod pusillius.
E malis multis, malum quod minimum est, id minimum est malum.
E persuasione falsâ quodvis nascitur malum.
Ebrietate fervor turpis exardet libidinis.
Ebriosus convictores in amorem vini trahit.
Ecquis tantus est quem non fors cogat egere etiâ infimis?
Ecquis æquum censeat pro se perire patriam?
Ecquis unquam ad arbitrũ quantũ petit, tantũ abstulit?
Efficax magistra stultorum hominum longior est dies.
Ego bonum, malum quo accedit, mihi dari haud desidero.
Ego quidem meos oculos habeo, nec rogo utendos foris.
Eja, Lyde, leniter qui sæviunt, sapiunt magis.
Eloquentiæ omnes inhiant, eâ præditis tamen invident.
Eripi sibi judicium ira, quamvis pravum, non sinit.
Errant qui in bello secundos omnes eventus putant.
Errat excusate quisquis errat publicâ via.
Esse debet in latore plus quam in onere virium.
Esse quæris gloriosus? gloriam omnem desfice.
Est dolor levis si ferre quis, si ferre nequis brevis.
Est dolor tanquam ignis, quò tegitur plus hoc magis calet.

Est Epimethei, non Promethei, consilii mutatio.
Est gravis minus nota, turba damnatorum quam levat.
Est honos homini pudico, meminisse officium suum.
Est immunis, cui nil est, quei munus fungatur suum.
Est in incerto, an tyrannus atrocior sit coram an procul.
Est is amicus, qui in re dubiâ re juvat, ubi re est opus.
Est levamen in malis, novisse quo pereas malo.
Est molestum possidere, habere nemo quod cupit.
Est pudica cui licuit peccare, verùm noluit.
Est quidem adspectu tyrannis læta, at intus tristior.
Est quidem jus ponere pernam frigidam postridie.
Est reus non qui accusatur, verum qui convincitur.
Est senectuti solenne rursum repuerascere.
Est sera certè in fundo parsimonia.
Est soror Fortuna Suadæ, nata at Providentiæ.
Est voluptas inhumana alienis lætari malis.
Est bellis hiems & obsidionibus est incommoda.
Est voluptas quod agas, si id procedit ex sententiâ.
Et bonam Regis naturam comites faciunt pessimam.
Et suo amor jubet obedientem esse servo liberum.
Et tenera est oculorum verecundia vel in perditis.
Etsi abest herum arbitratur adesse servus qui bonus.
Ex alieni cupiditate, cunctum oritur animi malum.
Ex amici infamiâ indecorè gloriam pares.
Exigere infelicitatis pœnas a se, amentia est.
Ex mediocritate vulgo haud multa sunt pericula.
Ex patre improbo creari filius probus potest.
Expedit tacere pro se quam contra ipsum se loqui.
Ex quo se orbi dedicavit Cæsar, eripuit sibi.
Ex sævâ animadversione nulli regi gloria est.

Ex

Ex suâ naturâ homines antiqui fingunt ceteros.
Ex suo arbitrio potentes rarò disponunt diem.
Ex suo nil delibare tempore est summi viri.
Ex torrente non casuro semper, hauriendum est citò.
Ex victoriâ triumphat qui nil victo detrahit.
Ex unâ occupatione sæpe plures exeunt.
Excusare quod nequeas verbis, excuses lacrimis.
Execrabilis brevisque potentia est tyrannica.
Exemplum bonum circuitu ad facientem revertitur.
Exilia uno alios tenent loco, alios sacerdotia.
Exercendæ iniquitatis & frenum indigentia est.
Exiguum qui dat libenter, maximo majus dedit.
Exorando, haud adversando sumendam operam censeo.
Experiendo Rex tentat quantum in cives liceat suos.
Exprimit personam alienam quisque oblitus mei sui.
Exprobrari haud indignandum quæ sceleratè fecimus.
Exsequiæ à promiscuo secernunt funere nobiles.
Exsules fidem gerunt cum fortunâ mutabilem.
Exteris legationum sancta jura; haud civibus.
Exspectatio futuri, temporum longissimum est.

F

FAc statim si quid bene facere vis, nec differ in diem.
Facile est inventu: datur ignis tametsi ab inimicis petas.
Fallendi iis abest voluntas, queis abest studium lucri.
Falsa laus precibusque expressa, non est laus; infamia est.
Fama magna plurimum consiliis in novis valet.
Fama mendax veritate ostensâ mox consumitur.

Fama nomen incerti est: ubi certum est, non habet locum.

Famæ rerum standum ubi vetustas fidem derogat.

Fama vix Principibus servit vivis, nedum mortuis.

Fas sentire cuique post consultationem quod velit.

Fama sæpe jam futura, tanquam facta publicat.

Fastidiri quam haud timeri acerbius superbiæ est.

Fata Diique tunc spectantur spes humana ut deficit.

Felix est votis quæ præstat obsequium necessitas.

Felix est, non qui videtur esse aliis, sed qui sibi est.

Femina dum dos sit, nullum vitium vitio vortitur.

Feminæ magè morbis sunt obnoxiosæ quam viri.

Feminæ sit cura vestis, cura armorum sit viro.

Feminæ vesti quotannis nova inveniunt nomina.

Feminis plerisque è formâ peritur commendatio.

Feminis quædam est voluptas nil sani invicem obloqui.

Festuca est libido; accenditur cito, cito est cinis.

Fidelissimus est ad honesta ex pœnitentiâ transitus.

Filius nullius parenti odio est, nisi perditissimus.

Filio scelus est parenti proloqui mendacium.

Filiorum etiam è tenebris gloria effert posteros.

Filiorum haud cogitanda vota sunt, sed commoda.

Finis omnium cum Rege est, agere grandes gratias.

Firmamentum societatis maximum humanæ, fides.

Firmior fides est quam reponit pœnitentia.

Fit facilius scurra dives, quam quis familias pater.

Fit furor statim salutis propriæ desperatio.

Fiunt pluris empta carè, quam quæ ultrò nanciscimur.

Floribus miser non gaudet; at beatus non eget.

Forma delectat sed non retentat absque moribus.

Forma, morbo ut defloruit, sic senectâ exstinguitur.

Forma

Forma nil est quàm sepulcrum purpurâ fuco illitum.
Fors fortuna in imum summa vertit, & versa erigit.
Fortiter excipienda mundi quæ imperat necessitas.
Fortiter victus, lucratur extimum in malis decus.
Fortitudo nacta vires, transibit in audactam.
Fortitudo temperantiæ juncta à nullo vincitur.
Fortitudini usque occultè insidiatrix imbellia est.
Fortium è vulneribus gloriæ plus manat, quam sanguinis.
Fortius Deo dilectus, exercetur fortius.
Fortuna hominis cui non invidetur est miserrima.
Fortuna horæ unius centum annorum evertat glorias.
Fortunæ nulli minus benè credas, quàm prosperrimæ.
Fortunæ rebus secundis moderandum vel maximè.
Fortunam ducem libenter non sequi turpissimum.
Fortunam insanam esse, & cæcam, & brutam perhibent Philosophi.
Fructum iniquè aliquis legat sub arbore quàm non severit.
Fulgida est bonorum ultra aurum, ultra gemmas concordia.
Fulgidum Dei intueri nemo sustinet jubar.
Fulmina sunt justissima illa quæ etiam percussi colunt.

G

GArrulo, ob leviſſimam rem pœna graviſſima penditur.
Gentem ubi Deus punire vult, viros tollit bonos.
Gloriæ ambitio, virorum affectus est felicium.
Gloriam ut virtus parit, sic gloria æmulos parit.
Gloriosa mors & vitæ opprobrio præponderat.

Gloriatio importuna haud longè it ab insaniâ.
Grandium scelerum minister, tanquam exprobret, cernitur.
Grata sumis plura à labris quàm ipso corde profluunt.
Gratiam beneficio redde; talionem injuriæ.
Gratiam quando voluntas nuda Principis adserit?
Gratus est malus famæ, bonus sed conscientiæ.
Gratiam meretur ultrò non coactè res data.
Gratias agas: is finis cum dominante est omnium.
Gratias qui agit remotis arbitris, ingratus est.
Gratius venit facili, quàm plenâ quod venit manu.
Grato homini semper beneficium volup est, ingrato semel.
Gratulamur ægris, ægros ipsos se cùm sentiunt.

H

HÆc facetia est, amari inter se rivales duos.
Haud agri usus absque cultu, haud sali absque navibus.
Haud crebro gignuntur excedentia vulgarem modum.
Haud cujuslibet est, quæ in rem suam sint, ut possit loqui.
Haud decorè quærites infamiâ amici gloriam.
Haud decet Deos regesve memoria injuriæ in crastinũ.
Haud diu fruitur secundis, ipsis uti qui nequit.
Haud erit securus unquam, quisquis credit somniis.
Haud facit partus parentem, verùm ipsa educatio.
Haud fati necessitatem hominum consiliis ruperis.
Haud fraudi est locus quærẽdus, veritas ubi quæritur.
Haud unquam meminit, nisi cùm admonetur homo, sortis suæ.

Hab-

Haud magni fortuna momenti Imperatori est bono.
Haud minus populatione hostem teras quàm prælio.
Haud parte æquâ erit contentus qui omnia sperat consequi.
Heu quæ non dulcedo prædæ se dat in pericula!
Haud reverti est à mensâ Centaurica absque vulnere.
Haud summum bonum est voluptas: imò ne quidem est bonum.
Haud ulli gratum beneficium est, quod quibuslibet datur.
Haud ullum stultis beneficum est, quàm quod sub oculos venit.
Haud unquam magnis ingeniis cara in corpore est mora.
Haud verenda injuria à bonis est, nisi à dispari.
Haud voluptatis malæ durat diu oblectatio.
Hercule, miserum est, ingratum esse homini id quod facias bene.
Hercules orbem omnem vicit; vicit at nihil sibi.
Heredem fieri paterni odii, nil est iniquius.
Heu quàm acerbum est, pro benefactis cùm mali messem metis!
Heu quàm non diu steterunt urbium ulla sæcula!
Heu quàm pergrave est, non ipsam vultu mentem prodere!
Heu quàm immane est ante patris ora necare liberos.
Heu quàm stultè pellis ursi nondum capti venditur.
Heu quantum mali suis parentes optant liberis!
Hic illius cultor est, ille illius: nemo suus.
Historia in omne hominum benefica exstat genus.
Hoc mage veritas elucet quò ad manum sæpius venit.
Hoc malum quoque stultitiæ est, quod semper vivere incipit.

Homo bilinguis de livore nascitur ac pascitur.
Homo naturæ obaudiens, homini nocere non potest.
Homini amico ac familiari non est mentiri meum.
Hora quævis fert superbas ex alto in planum domos.
Hospitem nostrum putamus sæpe, qui hostis est merus.
Hospites sunt multi, amici nulli peregrinantibus.
Hospitumque supplicumque vindex ipse es Jupiter.
Hoste non victo, secure non potes frui tuis.
Hostibus Romani habere non solent suis fidem.
Hostibus sunt sanctiores cum armis qui veniunt in fidē.
Hostium in repente adventu fortuna haud parū potest.

I

IAm locum haud habere pœnæ, impunitatis est genus.
Id bonum cura quod fit senectā ipsa florentius.
Idem animus est in paupertate, qui olim in divitiis fuit.
Idem velle, atque idem nolle semper, id sapientia est.
Illectum magis mereticis sapiens quàm lectum timet.
Illicò suæ fortunam pœnitet indulgentiæ.
Illicò vixit amator, ubi ille lenoni placet.
Illum ego periisse duco, cui quidem periit pudor.
Imbecilla si modo tanguntur, se lædi putant.
Imbecillitas humana fulcitur concordia.
Immanis fera est quæ mordet plus quàm ipsa exigit fames.
Immemorem memorem facit, qui quod memor memi-nit monet.
Imperii libido maximum est malum mortalibus.
Immoderatum in lacrimas jus feminis penè est datum.
Immortalia ut cognoscat, homo mortalis est nimis.
Impares licet nascamur; attamen morimur pares.
Impera ventri, impera somno, impera iræ, ac luxui.
Imperat fortuna rebus omnibus mortalium.
Imperat Regis caput; pedes Regis non imperant.

Impera-

Imperatorum magè ficta quàm vera est clementia.
Imperii vires sunt in consensu obaudientium.
Imperium quo subditi gaudent longè firmissimum est.
Imperii severitate seditiosos contines.
Impiger sibi invenit, ut post si velit piger siet.
Impii est patrem, haud amare; insani non agnoscere.
Impii sunt qui se fieri scelere quærunt nobiles.
Improbas spes aulici non re fovent, sed vocibus.
Improbè iis præesse adfectas, queis prodesse non cupis.
Improbè nemo eo adscendit, unde jam descenderat.
Improbi famæ laborant, conscientiæ probi.
Improbi ipsi quod merentur sentiunt de quolibet.
Improbi viri alunt lenones, pauperant viri boni.
Improbi unius peccatum urbs tota sæpius luit.
Improbis probisq; eadem obvenire est improbissimum.
Improbis sufficere quisnam possit desiderio?
Improbus qui existit dictis, moribus minus est probus.
Improbi crescunt potentum criminationibus.
Improbis nil est honestum quod vacuum pecuniæ est.
Impudentiam nutrit turpiloqui licentia.
Impunitum nil Deus permittit esse nocentibus.
Improbos boni potissimum antecedunt spe bonâ.
Improbum est resistere unum multis, & juvenem seni.
Improbus beneficium sumere scit, sed nescit reddere.
Improbus malusve non est, cui peccat necessitas.
Impudicorum quoque cœtus fortem emolliat virum.
Impudens oculus impudici est cordis nuncius.
In bellum prorumpit inter orta epulas contentio.
In bello permulta apertis donant oculis Principes.
In bono hospite atq; amico, quæstus est, quod sumitur.
In certaminibus privatæ erumpunt curæ publicis.
In confusione captæ urbis sibi quisque consulit.

In cul-

In culpas facile itur, ubi est venalis ignoscentia.
In culturâ agri nihil vindemiâ jucundius.
In Dei curru vehuntur luctus atque gaudium.
In Deum peccant cutem quæ medicaminibus oblinunt.
In discordiâ civili tuta festinatio est.
In fluctu probes gubernatorem, in acie militem.
Infractis animis facile est etiam expugnare corpora.
In foro vix decimus quisque est, qui ipsus sese noverit.
In labiis malus probitatem fert, in pectore fert bonus.
In magistratu omnia audet cui collega est obsequens.
In magnis magnæ bonis fortunæ parata ultio est.
In malâ uxore, atque inimico, si quid sumas, sumptus est.
In malis spectare causam, non fortunam convenit.
In malum bonum mutatur, tempore haud datum suo.
In manu est tibi quod credas: quod dicam, in manu mihi est.
In mari profundo etiam post ventum volutatio est.
In necessitate nulli vivere est necessitas.
In nocturna sacra quævis competit suspicio.
In plebem atque ingenia vilia res deveniunt prosperæ.
In potestatem venit alienam, quod non in suâ est.
In quem multa quis congessit, hunc videt lubentius.
In re quaque conveniens servandus rationi modus.
In scholis est solitudo: sunt culinæ celebres.
In se recusare acerbum est, quod quis ab alio postulat.
In summo timor periclo spernit misericordiam.
In summum perducta non habent incrementi locum.
In suam rem hercle impudenter litem vertant judices.
In timore magno, pejus creditur quod præterit.
In tuto est, exire cujus haud ultrà queunt mala.
In ventum ferè aquamve nubes se resolvunt sordidæ.

In virus

In viros potius leones sæviunt quàm feminas.
Incenduntur vitia auctores dum eis inscribuntur Dei.
Inchoes bellum tuo, ast alieno tempore hostibus.
Incrementa ubi sunt consumpta, quid nisi finis adpetat?
Indicium exitii imminentis proximè est maturitas.
Infamia etiam tum vivit, cùm credas esse mortuam.
Infantis etiam sui maledictis arridet parens.
Infelicius nil illo cui nil adversi accidit.
Ingenia absoluta nil est quod queat corrumpere.
Ingenio bono me ornatam, quàm auro multo mavolo.
Ingenium latere summum sub cute qualibet potest.
Ingenium nullum magnum absque mixturâ dementiæ est.
Ingenia excitantur magnæ ad cultum fortunæ artibus.
Ingruens fastus virtutum exstinguit omnium faces.
Inimicitiæ ex livore non sunt exstinguibiles.
Inimicorum auget numerum tollendo Regum sævitas.
Initium omnium rerum spectat sapiens non exitum.
Injustè cùm læserit unus omnibus bellum inferat.
Injustissima est simultas, quæ hominem esse hominem non sinit.
Innocentiæ festina proximat correctio.
Innocens optat, moderatus spectat, cogitat pius.
Innocens, etsi accusatus, absolvi tamen potest.
Innocens quisque est ad testem, non ad conscientiam.
Innocentem pro nocente iniquum est pœnas pendere.
Inquirere in auctoritatem antiquitatis, est scelus.
Insanum est malum devorti in hospitium ad Cupidinem.
Insita ætatum artiumq; omnium nobis semina.
Insperata nacti, mox spes improbissimas fovent.

Insigne

Insigne immortalitatis lege pro patriâ mori est.
Insolentiæ parens, incuriâ nata impunitas.
Interdum medicus quiete plus quam curis proficit.
Interit absque doloris sensu quisquis ebrius interit.
Interest nil, hostis nostrone occubet ferro an suo.
Intertrimenti nihil est in auro quam pretium manu.
Inter copiam frugalis haud unquam premitur fame.
Inter solium, & genua aliena, vix momentum hora interest.
Interdum solutio beneficii, ipsa est confessio.
Intestina nulla crepant saturo, esurienti percrepant.
Invendibili merce oportet ultrò emptorem adducere.
Invenire dolori magno paria verba quet queam?
Invereçūdi animi ingeniū probra ingesta haud æstimat.
Invidia est inimica semper alienis successibus.
Invidiam patitur metumque quidquid orbe maximū.
Ipsa nominum mage officit quam rerum atrocitas.
Ira, cupiditas, libido, cuncta orbis creant mala.
Ira tunc summè est frenanda cùm patimur injuriam.
Irascens crimini iniquè publico; stulte tuo.
Is demum maledicit, verum ab ullo audire qui nequit.
Is poterit cavere rectè, jura qui & leges tenet.
Is qui peccat, liberum habere vult peccandi item locū.
Italus armis, disciplinis Græcus vinci non potest.
Itidem ut tempus anni, ætatem aliam aliud factum convenit.
Judices aliis maligni Reges sunt, æqui sibi.
Judicare de alienis facilius est, quam de suis.
Judicat sapientiam ut sapiens, artes artifex.
Judicii specie suam explent cupiditatem Principes.
Judicium ordo perpetuus nimiæ utique impotentiæ est.
Jupiter rem judicatam in terris, iterum judicat.

Jus

Ius quidem est apponi pernam frigidam postridie.
Iure belli victor victis imponit stipendium.
Iusiurandum iniquitatis esse vinculum nequit.
Iusiurandum rei servandæ, non perdundæ conditū est.
Iussa deorum est negligere, crimen est contemnere.
Ipsemet interimas, an mortis causſam præbeas, idem est.
Iracundus esse non vis? ne sis curiosior.
Iudicandum non personarum sed rerum pondere.
Iura naturæ impugnare, species parricidii est.
Iustè exigitur ad solvendum qui ad vovendum haud cogitur.

L

LAbitur sexus sui facile ratione femina.
Lac homini parnisque in lucem quisquis exit sufficit.
Lacte ali materno præstat infantem quàm extrario.
Lætus est angustè, lætus qui tantum est præsentibus.
Lancea aurea pugnato, & expugnàbis omnia.
Largitionibus favorem profusis populi occupes.
Laudandum in homine est quod nec dari potest, nec eripi.
Laudis est parum in coronâ, quæ ex labore haud provenit.
Laus est procreare natos generi monumentum & sibi.
Lepidi mores turpem ornatum facile factis comprobant.
Lege non licet frui æquâ pauperi cum divite.
Lecto eodem cœnavere Scipioque & Annibal.
Lenocinia formæ debita præstituto corpori.
Lenta clausos obsidio cogit deterrimam ad famem.
Liberalis est qui quod dat alteri, sibi detrahit.

Libe-

Liberalitas quandoque etiam additur clementiæ.
Liberat fortuna multos pœnâ; neminem metu.
Liberè admonere non est emendare, offendere est.
Liber est, non in quem sors parum, sed in quem nil potest.
Liberi pauci suis meliores sunt parentibus.
Liberi quoque pro paternis sceleribus pœnas luunt.
Liberi utriusque sexus, votivi parentibus.
Liberorum anni innocentes patribus gratissimi.
Liberos culmus tegit, sub auro vivit servitus.
Liberos homines per urbem modico par ire est gradu.
Liberos magè amant parentes, quàm parentes liberi.
Liberis quævis parentum perferendæ injuriæ.
Ligna cæsa silente lunâ, tuta sunt à vermibus.
Liminis tactum sui magno æstimat superbia.
Longior voluptatum memoria, quàm præsentia est.
Lubricum vita: parum in sicco quoq; stamus fortiter.
Luctator vinum dolosus est, primum captat pedes.
Luxuriæ nihil placere nisi omne id quod carum est potest.
Luxuriam accuses aliquantò facilius, quàm vincias.
Luxuriosè consumuntur quæ obvenere per scelus.
Lympha paulla marina flammas non sopit, sed excitat.

M

MAge sibi invisus tyrannus est, quàm servientibus.
Magna credimus, quæ non sunt, magnorum ignorãtiâ.
Magna civitas foris hoste si caret, domi invenit.
Magna pars apud imperitos, novitas ipsamet, mali est.
Magna qui petit, aut dolebit, aut tristabit alterum.

Magna

Magna si quis est professus, quei se parvis implicet?
Magnificentia pauca insumit in se, cuncta in publicum.
Magnitudo subsequens sua semper principia obruit.
Magni animi est injurias summâ pati in potentiâ.
Magni animi est, non dare & perdere; verùm perdere & dare. (scitur.
Magnum vix ullum facinus sine ingrato animo na-
Magnum solatium ambulare cùm bonâ conscientiâ.
Magnitudinem Dei qui nosse se putat, terit.
Major fœderis vetusti quam novi reverentia est.
Major usus est tellure, quàm mari est audaciæ.
Majore animo injuria non agnoscitur, quam ignoscitur. (non tenet.
Majoris animi est, qui risum quàm qui lacrimas
Majus aut minus res quæ fit, caussâ, tempore, & loco.
Majus imperio est imperium ipsis submittere legibus.
Malefactorem amitti satius, quam relinqui beneficii.
Malleum sapientiorem scilicet esse manubrio.
Malus ubi scelus alienum loquitur, cogitat & suum.
Malo gaudia temperare, dolores quàm compescere.
Mane quod occipis negotium, id totum procedit diem.
Mars minus laudi est apertus, quàm Mars clãcularius.
Mars minus nocens apertus est quàm clancularius.
Martii mare fine aperitur, initio Octobris clauditur.
Mavelim servire tibi, libertus esse quàm alteri.
Maxima caussa in regem amores civium, clemẽtia est.
Maxima fas subire bella, præmiis pro maximis.
Maximæ illecebræ Nox, mulier, merum adolescentulo.
Maximam partem sui veneni nequitia ebibit.
Maximè ad mulierũ ingeniũ est blanda vox viri efficax.
Maximè beneficia hærent, quæ miserias sublevant.

Maximè est æquum suas nutrire matres spurcis.
Maximè fruitur divitiis, qui minimè ipsis indiget.
Maximè id bonum nostrum est, alicui futurum quod bono est.
Maximè pigri, amant securum per opulentias otium.
Maximè reor æquum ferri bona bonis, malis mala.
Maximè sapit, secundis rebus qui statuit modum.
Maximè tunc gratiæ agẽdæ sunt Deo, cùm affligimur.
Maximo duci ne credas maximam provinciam.
Maximus semper timor colono adultis fructibus.
Maximo minimoque corpori, par vulneris dolor.
Maximum bonum haud peccare, bonum alterum, plecti citò.
Maximum bonorum, sana mens in sano corpore.
Maximum est malum inferiores si certant potentibus.
Maximum omnium est malorum amicum fidum perdere.
Maximum scelerum supplicium in ipsis sceleribus latet.
Maximum viaticũ ad bene rem gerendã, amor rei est.
Maximum vitæ præsidium est gratiæ relatio.
Maximum vitium mulieri est, cùm sibi nimis placet.
Maximum vivendi impedimentum est exspectatio.
Me bonum esse, quam beatam nimio dici mavolo.
Mel in ore, fel in corde gestitant meretriculæ.
Melior est rudis modestus, quam eruditus improbus.
Membra quæ sine poste hærere corporis haud pote, am-
Memoriæ loco nomenculatori est audacia. (*putes.*
Mens bona omnibus patet: omnes nobiles ad hoc sumui.
Mentis ignavo est vigore, corpus cui multùm viget.
Meretrix tantisper blãditur dũ illud quod rapiat videt.
Merces ejus qui potest jubere, vis precaria est.
Meum quod rete atque hami nacti sunt, meum potissimum est.

Mihi

Mihi ego video, mihi ego sapio, mihi ego credo plurimũ.
Miles est malus ductorem qui gemens sequitur sum.
Militi æqua ei neganda, rem qui iniquam postulat.
Militi cum curâ haberi præda non potest diu.
Militi fas in mercede summâ mercenario est.
Militi fiduciam labores addunt prosperi.
Militem fert terra imbellem fructus quæ fert plurimũ.
Militem nihil minus decet quam cultus mollior.
Militem quandoque solus continet à fugâ pudor.
Milites ex otio animi ac copiâ lasciviunt.
Militares glorientur quid nisi vulneribus viri?
Militarem vitiat dilectum ambitio atque præmium.
Militat quævis pro Rege legum interpretatio.
Militia est, non pœna humani corporis pati mala.
Militiæ probũ apud viros gravius quã mortis vulnera.
Militum decus magis triumphus est quam Principis.
Mille atque mille sunt viæ infortunii.
Minimè tutus Rex ibi est, à Rege ubi tutum nihil.
Mirum est lolio victitare te, tum vili tritico.
Misericordiæ genus quandoque summum est, tollere.
Mitius reus fere est plectendus, quàm leges jubent.
Mitiorum studia pravis corrumpuntur moribus.
Momento exiguo novantur rerum humanarũ status.
Molienti magna major utilis cunctatio est. (tur.
Morbus qui brevis præcepsq́, exstinguit, aut exstingui-
Moribus splendere quàm rebus longè est præstantius.
Moribus vivendum, antiquis; mores nil moror novos.
Mores Regis observantur civibus pro regulâ.
Moribus placet corruptis & corrupta oratio.
Mors extra malum omne est, imò extra malorum omnem metum.
Mors manu sua arcessita, mortium acerbissima.

Mors minimè est lugenda, quam consequitur immortalitas.

Mortui rarò veris deflentur reges lacrimis.

Mortuis jam consecratis immutantur nomina.

Mortuorum militum stipendia dantor liberis.

Mulier nequiquam exornata est bene, si morata est male.

Mulceri hilaritate modestâ quidni vir possit probus?

Mulis atque equis honorque amorque hominum præstantior.

Multa auctoritas bellanti pro facundiâ est Duci.

Multa colla quam sustentant facilè fertur sarcina.

Multa discere ac dediscere, haud res est facilis seni.

Multa facilia ex difficilimis magnitudo animi efficit.

Multa falsa agunt in ore famæ, otio credentium.

Multa falsa sunt, quæ suspiciosè quis tamen arguat.

Multa fiunt experiundo, quæ sunt segnibus ardua.

Multa legem non habent nec actionem crimina.

Multa perperam patrata jus excusat bellicum.

Multa naturâ impedita prudens consilium expedit.

Multa quis diu vivendo quæ haud videre vult videt.

Multa Regi non licent, nobis quæ maximè licent.

Multa sunt perdenda beneficia, ut semel ponas bene.

Multa terrori habita nocte, vertit ad risum dies.

Multarum veniam det rerum Princeps; nullius petat.

Multi inertiam simulant, dum temeritati sit locus.

Multi rectè faciunt, facere rectè se qui nesciunt.

Multi se stolidè frustrantur, cum alios frustrari æstimant.

Multi sunt potus amici, multi amici sunt cibi.

Multi vitam transiere dum instrumenta ejus petunt.

Multi

Multi vivere desierunt antè quàm inchoaverant.
Multitudo virtuti impar quà silo est, & quà solo.
Multò facilius fias dives quàm familias pater.
Multò minus malum sibi quærunt, urbani quàm rustici.
Multitudo grandior omnis disciplinæ est insolens.
Multis dum petitur libertas accumulata est servitus.
Munera hostium atrociora sunt quàm eorum vulnera.
Munus abjurat cœleste ineruditus nobilis.
Munus octo hominum parasitus facilè in mensâ fungitur.
Muneri suo insudantes adjutorem habent Iovem.
Mutat in melius homines satias, pudor, necessitas.
Mutuam ingenerat malum commune benevolentiã.
Mutuum ad silentium sceleris conscientia pignerat.
Mutuum sumas ab ipso te si quid desit tibi.

N

NAturale est quem times odisse, & perdere quem oderis.
Naturale nil magis gaudere fine quàm mali.
Naturalium sapiens quæsitor opum est acerrimus.
Natus est paucis, suæ qui populum ætatis cogitat.
Naufragus sine auro terram vix cadaveri invenit.
Naufragos miserare: semper anceps navigatio est.
Navigare si vis, de tempestate ante cogites.
Ne de amici moribus citò sinistrè sentias.
Ne dolus virtuti illudat, fortiorum cautio est.
Ne domum tuam dominio verùm judicio regas.
Ne quidem absistas benefacere hominibus ingratissimis.

Ne boni quidem est, amicis per jocum injustè loqui.
Ne quidem cessant à scelere inter voluptates mali.
Ne quidem cùm vera dicit fama expers mendacii est.
Ne quidem irâ captus liber est, nedum sit ut potens.
Ne quidem licet servis alienis facere injuriam.
Ne quidem mediocria aufert, vult qui ferre maxima.
Ne quidem miles profani imperium toleret principis.
Ne tibi rempublicam, sed te reipublicæ dica.
Ne quidem quis unum amicum amat, qui plus uno haud amat.
Ne quidem totum in diem certi aliquid est mortali-bus.
Ne quidem spernenda modestia summis est mortalium.
Nec bibunt sine ambitione delicati, nec edunt.
Ne tuam fortunam quâ deterior est unquam adspice.
Nec bonus vir, nec Deus ab homine improbo donum accipit.
Nec celant inimicum adversa, nec amicum prosperа.
Nec clementia abscissa, nec habenda item promiscuâ est.
Nec Deum beneficia tangunt, nec tangunt injuriæ.
Nec diuturna prosperitas, nec est ærumna pertinax.
Nec dolendum, nec gaudendum ulli vulgi est injuriis.
Nec dolendum ullius nec gaudendum vulgi honoribus.
Nec navi aura usque est secunda, nec fors usque lætior.
Nec parum face nec nimium: modus re in quaque est optimus.
Nec properandum est ante tempus, nec cessandum in tempore.
Nec secundæ, nec adversæ res ulli solæ accidunt.
Nec securè nec jucundè sub personâ vivitur.
Nec sibi negotium parit Deus, nec alteri.

Nec

Nec sicci sint oculi amisso amico, nec rursum fluant.
Nec soles duos solum, amoris nec duplicem ignem animus capit.
Nec stulto justitia, nec sapientia iniquo convenit.
Nec tutum est æquumve odium transmittere usque ad posteros.
Negligenda res privata est ob salutem publicam.
Negligit suos amicos exaltata dignitas.
Nemo cautius malus est quàm sub pietatis insulâ.
Nemo Regi amicus est nisi uti fallat blandissimè.
Nemo cui debet fidem periculo cum innocentiæ.
Nemo est qui frequenter jurat, quin aliquando pejeret.
Nemo feminam admiretur absque pulcritudine.
Nemo fortunam recusat ferre, cuncti quam ferunt.
Nemo laude dignus esse debet, quam cui cor sapit.
Nemo non disertus ipse est in suum convitium.
Nemo non ita è vitâ exit, tanquam intraverit modò.
Nemo non malus videri vult, malè ubi facit, bonus.
Nemo non minor illo est à quo se contemptum judicat.
Nemo non sibi esse malit quàm alteri rem prosperam.
Nemo nummos, unusquisque vitam multis dividit.
Nemo pauper est ad ea Natura quæ desiderat.
Nemo pauper honore dignus, nemo pauper est bonus.
Nemo plus placet Deo, quàm qui ipse displicet sibi.
Nemo quod fuit, in præterito ponit, verum in perdito.
Nemo rex sui est; servimus omnes aviditatibus.
Nemo sanus ad primam offensam exheredat filium.
Nemo semet emendare quærit; omnes, Cæteris.
Nemo tam est senex qui se haud putet posse annum vivere.
Nemo Solis, nemo Justitiæ frustratur numina.

Nemo tam senex est, unum speret improbè ut diem.
Nemo tam sit vilis regi, eum ut perire haud sentiat.
Nemo ullam queat, ipsâ quæ se venditat, tutarier.
Nemo unquam benè vitam rexit nisi qui jam contempserat.
Nemo unquam malè interemptus, est infamis, innocens.
Nemini benignitatem denegat Deus suam.
Nemini esse fama debet potior quàm res publica.
Nemini curæ est quam rectè victitet, sed quàm diu.
Nemini nequitia, cunctis fructus nequitiæ placet.
Nemini nocet bonus vir; contrà prodest omnibus.
Nemini queri fas de fortunâ salvo Cæsare.
Neminem à domo excitanda incendium deterruit.
Neminem decet verecundari, ubi apud mensam accubat.
Neminem offenderint bonæ res, quàm mentem malam.
Neminem jus fas damnare causâ utrinque incognitâ.
Neminem occupat fortuna, nisi hærentem antea sibi.
Nescis tu quàm meticulosa res sit ire ad judicem.
Nescit experiri quid queat quem stimulat caritas.
Nil ab eo potes sperare, boni esse quem doces malum.
Nil aliud justitia est, cultura quàm Dei unici.
Nil beatius tranquillitate conscientiæ.
Nil boni usquam quod uti possis absque omni malo.
Nil ego in occulto agere soleo: meus ut animus est, eloquor.
Nil facilius est factu, quàm facere amico injuriam.
Nil facilius transit in alterum quàm amor pecuniæ.
Nil facit ad Regum salutem; ad exitium multum Colax.
Nil magè in mari quàm terra navitis formidini est.

Nil

Nil miserum, quod in naturam versum consuetudine est.
Nil moror alienâ mihi operâ fieri plures liberos.
Nil mortalibus prudenti utilius diffidentiâ.
Nil nefas in illum est omne qui ante fas pessum dedit.
Nil non effieit natura, mirabilium omnium parens.
Nil peccare, & cuncta rectè facere, solius Dei est.
Nil refert nec-rectè ei dicere, id qui insitias non eat.
Nil rei mihi tam parvæ est, quin id pigeat perdere.
Nil tam acerbũ, est in quo non animo æquo sit solatium.
Nil tam est utile, quod non culpa transferat in contrarium.
Nimia omnia, hominibus ex se nimium exhibent negotium. (piget.
Nimio id quod pudet facilius fertur, quàm illud quod
Nimio præstat impendiosum te quàm ingratum dicier.
Nimio satius est ut opus est, te ita esse, quàm ut animo lubet.
Nimium difficile est reperiri amicũ; ita nomen ut cluet.
Nisi mancipio accipio, quid eo mihi opus mercimonio?
Nobiles inertes umbrâ sub majorum delitent.
Nobis quod malum videtur, ipsi mundo non malũ est.
Nobilitas necem injustam haud fecit sed innocentia.
Nocte abundet pervigili lucerna oleo, calix mero.
Nolim amicus regis esse Persici, absque commodis.
Nomenclator iis imponit nomen, reddere cui nequit.
Nominum magis nociva sæpe quàm rei indignitas.
Non ad stuprum filiæ educuntur sed ad nuptias.
Non ætate verùm ingenio adipiscitur sapientia.
Non arietant inter sese nisi in eodem qui ambulant.
Non bonum est contingere omnia hominibus ipsi quæ vovent.

Non causſam inſpicit, verùm fortunam miſericordia.
Non datum quibusvis eſt cum modo habere gloriam.
Non dolendum eſt cùm patimur mala, ipſi ſed cùm agimus malè.
Non dolere poſt delicta, plus eſt quàm delinquere.
Non dolor nos vexat, ſed doloris ſtulta opinio.
Non domibus modò rara res amicus eſt ſed ſæculis.
Non eâ mens habentibus quæ erat deſiderantibus.
Non ecquid habeamus, verùm ecquid petamus cernimus.
Non erunt honores unquam fortuiti muneris.
Non eſt in malis conſiliis ſpes quæ animum hominis erigat.
Non eſt in pauperie vitium, vitium in ipſo eſt paupere.
Non eſt tempore æſtimanda Relligio, ſed numine.
Non eſt uſui quisquam amator, niſi qui perpetuat data.
Non facile inter magna non deſipere viris mortalibus.
Non fallis tuam, ſi alienam decipis conſcientiam.
Non facit triumphus aut minorem aut majorem Ducem.
Non fugit ſemper qui vaſa epulasque in caſtris deſerit.
Non gradu uno ſemper eſt eundem, ſed unâ viâ.
Non habere divitias levior dolor eſt quàm perdere.
Non idem ſemper dicendum eſt, ſemper ſpectandum eſt idem.
Non ignavia: arma virique, imperia magna continent.
Non in ſomnis quæritur, ſed prælio victoria.
Nos in hoc amplectitur voluptas, ut & ſtrangulet.
Non Iovis ſub regno amator, ſed ſub Veneris vapulat.
Non judiciis inter ſe homines diſſident, verùm togis.

Non

Non mage ipsâ in morte quã post ipsam ineſt moleſtia.
Non me tu argento dediſti, opinor, nuptum, ſed viro.
Non meminere quid fuerint ſtatim quos ſors ſumma extulit.
Non minore aurum periclo ſervatur quàm quæritur.
Non minus Ducis eſt ſuperare conſilio, quam prælio.
Non minus flecti quàm vinci turpe Reges autumant.
Non minus mali eſt referre, quàm ipſam inferre injuriam.
Non mirum eſt pati malum illos qui malum patraverint.
Non miſer eſt qui patitur ſed quid contumeliam facit.
Non modò in oculis Dei homines vivimus, ſed & in ſinu.
Non modò Cræſus ſuperſtes regno, ſed morti fuit.
Non modò nil facit impudicũ, ſed nec nominat pudens.
Non mori vult qui mori optat; potius optat vivere.
Non naſci longè optimum eſt, ſecundum quàm primum mori.
Non nimis poteſt quis ſervare ſuæ pudorem filiæ.
Non niſi à malis tentatur in bonos injuria.
Non niſi aut fame, aut timore, ad pugnã coguntur feræ.
Non nos obligat coactus aliquid qui fecit boni.
Non opes magis relinquas natis quam ſcientiam.
Non optabile eſt pati tormenta, at fortiter pati.
Non pote ſervus quæ ipſa ſeſe venditat tutarier.
Non poteſt beneficium tangi manu; animo cernitur.
Non poteſt conſiſtere quæſtus, ſi ipſum ſumptus anteit.
Non peccare ubi liceat, triumphus innocentiæ eſt.
Non poteſt fieri quin id quod ſit, aliquando cœperit.
Non poteſt fieri ut miſer ſit, qui virtute eſt præditus.
Non quam diu juvat, ſed quam diu oportet, vivendum bono eſt.

Non

Non quàm pulcra, sed quàm rectâ regula exstet quæritur.

Non queunt nimis curare unquam parentem filiæ.

Non quo casu utare: quo animo quid facis, ad rem pertinet.

Non refert quo injuria facta sit, sed lata quo modo.

Non refert quàm magnus ignis ipse sit, sed quo incidat.

Non reum actoremve judex, sed legem adspicit bonus.

Non sat est bonos laudare, & æmulari eosdem decet.

Non scelus timor legum aufert, sed sceleris licentiam.

Non sentire se percussum, verè est magnitudinis.

Non sibi modò nocet factus pejor, sed pluribus.

Non simul cum ipsis bonis cadit bonorum gratia.

Non soles respicere te, cùm dicis injustè alteri.

Non sunt in ducis omnia, aliquid est & militum in manu.

Non statim sunt falsa quæ probare vera non potes.

Non sternunt viam ad virtutem studia liberalia.

Non tam amant nati parentes, quàm parentes liberos.

Non tam bellicâ in re prodest virtus, quàm velocitas.

Non tam facile te emendaris, alios quàm culpaveris.

Non tipulæ levius pondus, quàm fidei est lenoniæ.

Non virtus modo est colenda præsens, sed absentior.

Non virtutis merces est voluptas, est accessio.

Non virtutis adorea est, ubi fortuita gratia.

Non volenti sed solum repugnanti est necessitas.

Noster esto, dum te poteris defensare injuriâ.

Notæ sint Duci Diei, notæ sint Noctis vices.

Nota aliquâ confundi, honestis gravius multò est quam mori.

Novo modo, tu homo, amas, siquidem te quidquam, quod faxis, pudet.

Nudo

Nudo homini est contenta virtus non censum aut domum eligit. (est

Nulla ab unguiculo ad capillum mulier festivissima

Nulla adhuc remedia inventa contra feminam malam.

Nulla certior est voluptas, quam quæ jam eripi nequit.

Nulla lux jubet secreta amicorum nos eloqui.

Nulla tarda hominis de morte judici est cunctatio.

Nulla cura eis honesti est, quos affectus occupant.

Nulla adducit ad sensum sui animū magnum injuria.

Nulla ætas cui videri sera ad discendum potest.

Nulla civitas quæ civem non aliquem habeat improbum.

Nulla est satietas ornandi navem ac mulierem satis.

Nulla honestior sepultura ipsamet tyrannide est.

Nulla laus est exstinxisse incendium quod feceris.

Nulla laus est non patrare, quod patrare non potes.

Nulla non amore patriæ cura levior Principi est.

Nulla non humanitas constat suis adfectibus.

Nulla nox tutus recessus regibus præbet malis.

Nulla non res principum magno gradu suum anteit.

Nulla ratio homini cum cælo, si religio tollitur.

Nulla res æque, quàm summa pars veli, cursum adjuvat.

Nulla sincera est voluptas: felq; melli intervenit.

Nulla sub rege indigente diviti securitas.

Nulla tam capax est arca, cui fundus non sit suus.

Nulla tam regio beata est, cui nil admixtum mali.

Nulla testimonium boni corrumpit gratia.

Nulla ubi pœna est malorum, ibi esse non licet bonis.

Nullus est locus quo non fortuna possit persequi.

Nullus è bello scelestus ad suos revertitur.

Nullus parvus est locus, virtutum qui turbam capit.

Nullus

Nullus ictus teli inter confertos absque vulnere est.
Nullus quæstus tantus est, quàm parcere illud quod habes.
Nullus ventus est suus portum ignoranti quem petat.
Nullus unquam omnes numeros compleverit sapientiæ.
Nullibi magè deest amicus, quàm ubi abundare creditur.
Nullius boni sine socio jucunda est possessio.
Nullius putat indigere se opera qui alteri negat.
Nulli animali similitudo cum altero sua convenit.
Nulli animos magè abjiciunt, quàm qui animos tollunt improbè.
Nulli non & vivo & mortuo virtus retulit gratiam.
Nulli rei magis parcendum est, quàm cujus est usus frequens.
Nullibi capital meretur verborum superbia.
Nullum adversa comminuit sors, nisi quem fallit prospera.
Nullum aliud bonum quàm honestum, nec quam turpe, aliud malum.
Nullum beneficium duco esse id, quod cui facias non placet.
Nullum ex omnibus magè quàm Regem decet clementia.
Nullum majus esse probrũ potest quam amicũ prodere.
Numinis furore adflatur omnis artis artifex.
Numini litato, non amictu, ast corde splendidus.
Numquam dicitur nimis, nunquã satis quod discitur.
Numquam erit alienis gravis, qui suis se cõcinnat levẽ.
Numquam erit felix quemcunque torquebit felicior.
Numquam fit malis fides latendi etiam latentibus.
Numquam hereditas contempto herede quæritur bene.
Numquam irasci desinet sapiens, semel si cœperit.
Nunquam se bonus rogari poscit auxiliarius.
Numquam ullus Deus propitius generi lenonio fuit.

Nunc

Nunc placet, cũ rectè monstras; nũc tibi auscultabimus.
Nuspiam invenire vitam est cui non sit comes dolor.
Nuptias consensus ipse, non concubitus perficit.

O

O Quam amara liberûm voluptas est parentibus.
Obsides habeas eo cultu domi, quo liberos.
O quam res contempta homo est, nisi supra humana se erigat.
Objurga lapsum secretò primùm, deinde publicè.
Occidendi finem fecit Sullæ inopia hostium.
Odia dissimulata nunquam obliterantur principium.
Odia blanditiis velare falsis passim regium est.
Odiosa est oratio, cùm rem habeas, longinquum loqui.
Olim amicitia ipsa cura erat, nunc cura præmium est.
Omne magnũ exemplum iniqui quippiã in se continet.
Omnis à nimio sui suspectu est indignatio.
Omne ego pro nihilo esse ducto, quod fuit, quando fuit.
Omne futurum incertum est, atq; ad deteriora certius.
Omne tempus comparatum æternitati perbreve est.
Omnia gravia sunt dũ ignores; facilia ubi cognoveris.
Omnia in quæ casui est dominium, sunt servilia.
Omnia Rex imperio possidet, domino singuli.
Omnia si tibi vis subjecta; te rationi subjice.
Omnes ante præparandi ad mortẽ quàm vitam sumus.
Omnes qui dolent succensent liberè loquentibus.
Omnes cùm valemus rectã consilia ægrotis damus.
Omnes iis succensent verum qui loquuntur liberè.
Omnium caussa est bonorum, Principum concordia.
Omnibus leges regesque; voluntati at non imperant.
Omnibus scias cum esse amicum, amicus qui sibi est.
Omnibus tamen est moriendũ, quamvis quis vivat diu.
Optima in malis profectò res est pœnæ terminus.

Optimæ

Optimæ rei cujusque judex vulgus pessimus.
Optimas spes ad salutem volvunt qui colunt Deum.
Optimè agit natura cum his quos in tutum recipit citò.
Optimè fortunam utramque perferunt viri probi.
Optimi peccando pervenere ad innocentiam.
Optimus portus pœnitenti est consilii mutatio.
Optimum est differre curas, si discutere non potes.
Optimum in vitâ est timere præter seipsum, neminem.
Optimè geritur collegis publica res concordibus.
Orbitas pecuniosa insidiis valde obnoxia est.
Ordo militum nunc est, nullum tenere, heu, ordinem.
Orta injuria ab eo videtur arma qui intulit prior.
Oscula amplexusque amorem non augent, exercitant.
Ostentare per terrores quidnam possis, regium est.
Ostentatio doloris exigit plus quàm dolor.
Ostra ac boleti oblectamenta sunt, non sunt cibi.
Otium à se homines difficilius quàm ipsâ à lege impetrant.
Otiari satius est quem, quàm occupari turpiter.
Otium quandoque à bellis præbet pestilentia.
Otium multi dum quærunt, inveniunt negotium.
Otium parit fastidium, exercitium parit famem.
Otium sine literis hominem ante mortem infert humo.

P

Palmula ut venere piperque, venit item Sapientia.
Par Deo dignum est, vir fortis forti colluctans malæ.
Parcit pauperibus Neptunus, dites damnat ac domat.
Parcere illi cui poteras nocere magna gloria est.
Partes minimæ sunt eorum quæ progignunt semina.

Partè

Parte eâ urbs capitur capi quâ posse haud quis putaverat.
Patriam transire non possum meam: una est omnium.
Pauca Principes vi tractant quò quies sit ceteris.
Paupere in domo satis vel quævis est facunditas.
Parva res in bello magnum utrinque momentum occupat.
Parvis in bello momentis, casus magni intercidunt.
Patris imperium est in natam; non in patrem filia est.
Pauca vulgus veritate; multa opinione æstimat.
Pauci ex multis sunt amici, homini qui certi sient.
Paucis præesse dedit natura, obtemperare pluribus.
Paucos servitus, plures servitutem ipsam detinent.
Pauperiem haud puto, cui quantulumcumque superest, sat est.
Pace quos cernis feroces, cernes bello profugos.
Peccat in rem publicam hostem qui non tollit publicũ.
Pecoris objectu frequenter insidiis hostem induas.
Per calumnias plerumque concinnantur crimina.
Per contemptum divitiarum, ad divitias compendium est.
Per præcepta, longum iter est; per exempla, breve & efficax.
Per tuam virtutem adscende, non per alterius malum.
Pectore humano, templũ haud ullũ Dei incorruptius.
Pensionem primam solvit, qui munus gratè accipit.
Perdidit beneficium, qui citò perdidisse credidit.
Perdidit fides opes, servavit diffidentia.
Perditus quoque interventu vitia supprimit probi.
Prodito gubernatore, tota navis perdita est.
Perdocet paupertas artes omnes, ubi quem attigit.
Perdormisco, si resolvi ei argentum cui debeo.
Perfacile est rem bene paratam comitate perdere.

Perduellibus devictis Diis agamus gratias.
Perfecto demum scelere, ejus nimmetatem intelligas.
Perfidi multi occiduntur, qui tamen haud sint per-
Periculosa etiam probis pejorum est æmulatio. (fidi.
Periculosum est urbi ostendere, quantò plures sint
mali.
Pernicioſior hostis est fugientibus quàm stantibus.
Perperi ipsam quàm irrogare injuriam est præstanti-
us. (ceris.
Perperam tuam occasionem incommodum alienum fe-
Pertinace vel naturam vincas consuetudine.
Pertinaciæ comes nonnunquam pœnitentia est.
Perspicax fraudem ad cavendum, idem vix est vali-
dius manu.
Pessimi quoque usque & usque virtutem ore gestitant.
Pertinaci item sua est inertiæ etiam auctoritas.
Pertinacia iræ amica; inimica est pœnitentia.
Pertinaciores omneis iræ iniquitas facit.
Pertinax in exitu prudens quandoque audacia est.
Pervium nullum non tempus cogitationibus.
Pessima prouptius cum amicis, quàm optima solus
perferas.
Pessimo moritur fato, qui vitam degit pessimam.
Pessimum veri venenum adfectus adulatio est.
Pessimos plerumque fungi certum est dignitatibus.
Planta nunquam convalescit quæ transfertur sæpius.
Plena voluptate est senectus, rectè si illâ uti scias.
Pleraque in præceps trahit, etiam ipsammet se, Im-
prudentia.
Plura qui cupit, minimè delectatur præsentibus.
Plura Regibus sant docti, quàm auferant à Regibus.
Plurimas senectus adfert pessimas res cùm advenit.

Plu-

Plurimis cruenta mens est, pura sit licet manus.
Plurimum à Deo impetrant gemunt cùm è corde pauperes.
Plurimum confert victoriæ ordinum concinnitas.
Plurimum facere, ac minimum de se loqui, acceptissimum est.
Plurimum in re militari sors fortuna perficit.
Plurimum in suo potest vel gallus sterquilinio.
Plurimum mali est avaro, avaro nil est gaudii.
Plurimum mellis vel una amarat gutta absinthii.
Plurimum prodest memoria patris filio reo.
Plurimum vociferationis circa pecuniam est.
Plus animi inferenti quàm propulsanti periculum.
Plus ferè nobis videmur posse omnes, quàm possumus.
Plus gravat malum privatum, publicũ gravat minus.
Plus laudatur qui nocere, quàm prodesse qui potest.
Plus morâ quàm præliis Annibalem fregit Maximus.
Plus nocet procella sæpe classi quàm vis hostium.
Plus quàm regnum est, victo è rege sumere tantùm gloriam.
Plus quàm rex est cui censuram fas agere est regnantium.
Plus sceleri est obstrictus qui se, quàm qui occidit alterum.
Plus valeant benefacta priora, quàm maleficium ullum recens.
Plurium scabiosa asinorum fert Camelus pondera.
Pluribus petitur pariclis, qui periclum plurium est.
Pluribus summa est curarum, quidnam edant, quidnam bibant.
Pluribus sumus animi morbis subditi, quàm corporis.
Plurimi cùm nesciant loqui, & tacere nesciunt.

Plutus claudus est cùm accedit; cùm recedit aliger.
Post juventam, imò canos multis durat puerilitas.
Pœna grandior videtur, quæ à miti venit viro.
Pœna præmiumque quamque continet rem publicam.
Pœna summa nequitiæ est, quod displicet sibi ac suis.
Pœnitentia est inanis culpa quam inquinat sequens.
Pol pudere quàm pigere præstat, totidem literis.
Ponderanda mors est ex vitæ præteritis actibus.
Porcus, ac tyrannus, unam nutriuntur ad necem.
Porrectis pedibus dormire non datur quibuslibet.
Portio securitatis magna est, facere nil mali.
Portus adversùm fortunam humanitas certissimus.
Posteri priorum exemplis corrumpuntur Principum.
Posteri vitam majorum, nisi sequuntur, improbant.
Præ se animi deformitatem corpore comptuli ferunt.
Præcipere est supervacuum scienti: nescienti parum est.
Præferenda mors spurcissima servitio mundissimo.
Prælium pauci profligant, non integri exercitus.
Præmium multis peccandi, est ipsamet infamia.
Præmium nullum aliud est virtutis quàm immortalitas.
Præmium nullum iis debetur, qui auspicii non sunt sui.
Præstat incidi semel cervicem, quàm semper premi.
Præstruit fidem in parvis fraus, fallat ut inde in grandibus.
Præstruunt dolos nequaquam prævalentes præliis.
Præter se spirare magna neminem sinit Deus.
Præterit malos Mars semper, semper obterit bonos.
Præteritorum oblivione finias discordiam.
Prætorquete injuriæ collum prius quàm ad vos perveniat.
Pridie caveas ne facias id quod pigeat postridie.

Pri-

Primum adesse parum civile est, ultimum adesse superbulum.
Primus ipse obeas velis quod inferiori injungere.
Principem nihil magis commendat quàm indulgentia.
Principe adverso quis in se studia vertat civium?
Principio jucunda, fine amara est adulatio.
Principium eruditionis animadversio inscitiæ est.
Principium omnium malorum est, indulgere luxui.
Privatus teneat sua: de alienis certare, regium est.
Pro multis perire, quam cum multis, est honestius.
Pro ratione personarum res honesta, vel secus.
Proba merx facilè emptorem reperit, tametsi in abstruso sita est. (*bonæ.*
Probus est quem non pœnitet quàm sit probus ac frugi
Proditionis maturatur conjuratio metu:
Proditori fas honorem habere, sed fidem nefas.
Promptius commoris urbem quàm eandem tranquillaveris.
Promptius cuivis parare quàm servare gloriam.
Promptus in pavorem ægrescit longâ sollicitudine.
Proximè ad Deos accedit fabulosa Antiquitas.
Proximos facit, virtutum, haud sanguinis, cognatio.
Propositum mutare aliquando est virtutis non criminis.
Publicæ rei administri plures, plurimum juvant.
Publicæ rei præfectus, dominis servit pluribus.
Publicæ rei Rex est, non est Regis Respublica.
Publicæ utilitati posthabenda nati caritas.
Publicâ mavult ruinâ quisq; quàm privâ opprimi.
Publicâ fortunâ princeps sanguinans exstinguitur.
Publicæ saluti adversis quei jussis obtemperes?
Publicè bonus esse nescit, qui privatim est improbus.

Publico pudor vulgatus non satiat, verùm incitat.
Publicum bonum privata fere simultas impedit.
Pugili exercere corpus, Regi ingenium convenit.
Pulcra mulier nuda erit quàm purpurata pulcrior.
Pulcra pol dos est, marita si non est, pecunia.
Pulcritudo feminam ornat, fortitudo ornat virum.
Pulcrum ornatum turpes mores pejus cœno collinunt.
Pulcrior nuptam novellam decolorat pronuba.
Pulcrius multo parari, quàm creari nobilem.
Purus is est, qui nullius conscius sibi mali.

Q

QVæ fieri minimè queunt, ea facere cupiunt Principes.
Quæ cum amore sunt possessa, cum dolore perdimus.
Quæ laboriosa glorioſa eadem victoria est.
Quæ latent specie virtutum vitia sunt turpissima.
Quæ mala in terris putantur, hæc sunt in cœlo bona.
Quæ multum trahunt è vero, odiosæ sunt facetiæ.
Quæ per negligentiam jactura fit turpissima est.
Quæ sanare non potes ratione, sana tempore.
Quæ sentimus ipsi, eadem reliquos sentire credimus.
Quæ sunt justa lauda, verùm lucra sola quærito.
Quære amorem apud populares, quære hostes inter metum.
Quærimus magis, mali quis quàm boni quid gesserit.
Quærunt obtinentque opes mali facilius quàm boni.
Quæstui stultis habetur male loqui melioribus.
Quale quidque sit si quæris scire, trade tempori.
Quales ex malis humanis fors ludos facis tibi!
Quando habeo multos cognatos, quid opus est mihi liberis?

Quando

Quanto plus erit tormenti, tanto erit plus gloriæ.
Quanto tardius Dei est judicium, tanto est justius.
Quantulum est ei non nocere, cui prodesse debeas?
Quàm bonus bonum vicinus magnum est, tam malus malum.
Quàm magis mare ingredimur, tanto est etiam profundius.
Quàm mirantium plebs magna, tam magna invidentia est.
Quàm multa sunt quæ per voluptatem necant!
Quam quisque norit artem, eam ipse exerceat.
Quàm resistis, tam res maximè in periclo vortitur.
Quei suorum militum virtutem absque hoste dux probet?
Quem nigrum Fortuna scripsit nulla ætas albaverit.
Queis Athenæ visæ, inter semiasinos semi sunt Dei.
Quem fortuna non decepit, casuum incerta haud cogitat.
Queis bonis ipsi caremus, invidemus cæteris.
Qui animum vincunt, quàm quos animus, semper probiores cluent.
Qui beneficii est oblitus, omnium ingratissimus est.
Qui beneficium libenter accipit, jam reddidit.
Qui beneficium capit libenter, libenter refert.
Qui bene utitur potentiâ, eâ omnium est dignissimus.
Qui bonâ Deos colit fide, & sacerdotes amat.
Qui bonos damnarunt, causam cunctis dicent seculis.
Qui contentionum ignorat causas, jurgia non habet.
Qui curiosus est, idem est & malevolus.
Qui de fortunâ haud potest donare, donet de suo.
Qui delinquit apertè bis reus est: agit, simul ac docet.

Qui dolet ante quàm est necessum, quàm necesse est plus dolet.

Qui fide ac devotione caret, Deo est inutilis.

Qui futura prospicit mala, aufert vim præsentibus.

Qui genus sortemque animis suam haud æquant, statim invident.

Qui ipsius sè contemnit, in eo est indoles industriæ.

Qui labores spernunt, spernunt hos laborum præmia.

Qui loqui secum potest, sermone alterius haud eget.

Qui malis facit benè, idem pascit alienos canes.

Qui minimi omnium videntur, sunt beati maximè.

Qui minus lente festinat, idem absolvit serius.

Qui mortem timebit, unquam pro vivo faciet nihil.

Qui multis cupit placere, displicere vult bonis.

Qui Musas colunt, earum etiam colunt antistites.

Qui non ipse amavit, ægrè amantis ingenium inspicit.

Qui periculo eripit hominem optimam cædit victimam.

Qui perituro haud succurrit cùm potest, eum necat.

Qui se immerserit cœno, necesse est sit cœno oblitus.

Qui se victum confitetur victus animo & corpore est.

Qui semper fortunam exspectant, facilè eam quoque sustinent.

Qui suam malè rem gerit, bene non geret rem publicam.

Qui subtegmen nere tenue, nere item uberius, potest.

Qui susurrat, inter amicos seminat discordiam.

Qui suum morbum fatetur sanitati est proximus.

Qui viam ad mare nescit, amnem quæritet comitem sibi.

Qui viam terit, quò levior est, eò est felicior.

Qui vitam suam contempsit, est vitæ dominus tuæ.

Quicquid Regis administer peccat, in Regem cadit.

Quid factum optimè sit quæras, non usitatissimum.

Quid

Quid generatio clara prodeſt ei quem mores ſordidant?
Quid generatio vilis illi, quem mores decorant, nocet?
Quid id ad me, aut ad meam rem refert, Perſæ quid gerant? (otium?
Quid mage juſtum eſt, quàm uſurpare poſt labores
Quid manus, quæſo, mortales immortale fecerint.
Quid mihi refert Chryſalo eſſe nomen, niſi factis probo? (iter?
Quid novi eſt mori, cujus vita omnis ad mortem eſt
Quid opus eſt deflere partes? tota vita eſt flebilis.
Quid rei ſponte adventuræ ad te ipſum adferre vim attinet?
Quid prodeſt carere conſcio, habenti conſcientiam?
Quid ſtupes opes? ſunt pompa; tranſiere dum placent.
Quid velis, ſapienti ornatus ſæpius indicium facit.
Quidquid ad ſummum pervenit, ſemper ſpectat exitũ.
Quidquid æquo plus futurum eſt, pro reo præponderet.
Quidquid effert ſors in altum, in altum effert ut mox ruat.
Quidquid eſt datum à fortunâ, tanquam abiturum poſſide.
Quidquid eſt iniquum, id uno vix die eſt durabile.
Quidquid eſt quod animum erexit, prodeſt etiam corpori. (malè.
Quidquid, herclè, eſt muſſitabo potius, quàm inteream
Quidquid in rebus divinis ſumis, ſapienti lucro eſt.
Quidquid ingenitum eſt, lenitur arte, non & vincitur.
Quidquid partum erat virtute, intemperantiâ perit.
Quidquid perpetrat tyrannus, ſpecie legum perpetrat.
Quidquid uſum excedit, pondus bajulantibus grave eſt.
Quilibet vivos laudare non ſolet, ſed mortuos.

Quis libens officium obeat, quod cepit ab injuriâ?
Quis provectum retur sese ex magnitudine sceleris?
Quis velit sibi oblatricem in ædes intromittere?
Quisque accepta parvo, quisque magno præbita æstimat.
Quisquis inquit, vixi, surgit quotidie ad novum lucrum.
Quisquis morte profuturus est aliis, vitâ nocet.
Quisque Regum in sumptus quærit, nemo quærit redditus.
Quisquis appetit videri quod non est, hypocrita est.
Quisquis virtutem induit simul exuit omnem ignaviam.
Quo Dei vindicta lentior est, hoc est & grandior.
Quo die amorem, eodem multiloquium homini legat Venus.
Quo facilius mors obrepat, nomine sub vitæ latet.
Quo fortuna quæque major est, ipsi hoc credas minus.
Quo mage adversaris, hoc mage adstat comes gloria.
Quo peritior sermo est, & ratio hoc est illustrior.
Quo periculosius colitur pietas, mage eminet.
Quo pupillis plus licet, hoc eis animus est corruptior.
Quo tibi potissimum places hoc te pessum dabit.
Quomodo res tuas habeas refert, jure an ne injuriâ.
Quod amicitia est in bonis, hoc in malis est factio.
Quo quis occulit magis senectam, hoc detegit magis.
Quod boni est, id tacitus taceas tute tecum & gaudeas.
Quod bonis boni fit, esse idem & grave & gratum solet.
Quod causâ tibi tuâ dat lex, eo uti non licet?
Quod Dei boni dant, culpâ ne tuâ amittas cave.
Quod habes, ne habeas: & illud quod nunc non habes, habeas malum.

Quod

Quod licet minus est gratum, urit acrius quod non licet. (hil.
Quod malum est fecisse, animo quo facias, interest ni-
Quod molestum est celerius venit illo quod cupidè petis.
Quod regi nequit, durare non potest idem diu.
Quod sine amore possidetur, sine dolore amittitur.
Quod tibi pauperies videtur, plurium vita gentium est. (dem.
Quod viro est odio, videat mulier sibi odio habeat i-
Quos crudelitas sepulcro non condit, condit dies.
Quos penes sunt damna belli, sint & belli præmia.
Quot majores, tot etiam doctores adsunt Regibus.
Quotæ quæque civitas felicitatem pertulit?
Quovis in certamine parti vulgus pejori favet.

R

RApidus fluvius est heic, non hac temerè transiri potest.
Rapto iniquum vivere est, rapto meri pulcerrimum.
Rara aulico in promissis est constantia.
Rarò quid boni è malis progignitur parentibus.
Rarò homini simul datur fortuna bona atq; mens bona.
Rarò vera: ficta semper est Ducum clementia.
Rectæ consultationi usque adsidet victoria.
Rectè oblivioni tradas quæ facta haud oportuit.
Rectè sub manus succedit res curata sobriè.
Rectè tunc sciam monuisse, si tu rectè caveris.
Rectè uti victoria, formosius quàm vincere est.
Rectius super omnibus providit olim antiquitas.
Regia laus de alienis certat: retinet privatus sua.
Relligio ac sapientia, unà, si non sunt, nihil valent.

Relligie

Religio non conditiones hominum, at animas inſpicit.
Religio veri cultus eſt, falſi ſuperſtitio.
Res adverſæ auctoritatem minuunt imperantium.
Res cogendæ ſunt in arctum, tela uti in vanum cadant.
Res magis privata cuique curæ eſt, res quàm publica.
Res novæ domos evertunt, regna evertunt res novæ.
Res ſecundæ quos fatigant, res adverſas quei ferent?
Res ubi non comitatur verba, infirmis valdè oratio eſt.
Res vigent æqualitate ac comitate publicæ.
Rei mandatæ omnes ſapientes primum prævorti decet.
Rem, fidemque, ſe ſuosque perdit, qui meretricem amat.
Rebus adverſis cognato amico nil præſtantius.
Rebus in dubiis erit qui timidus, nauci non erit.
Rebus in magnis placere cunctis natura haud ſinit.
Rebus in malis placere geſtit eloquentia.
Rebus in malis potiſſima eminet virtus Ducis.
Rex bonus bono, malus ſed natus publico eſt malo.
Rex eâ uſque parte oſtendat, quâ prodeſt, potentiam.
Rex in pace iniquus eſſe Dux belli haud pravus poteſt.
Rex honore dignum honeſtat, indignum congiario.
Rex iners eſt, quem latent mali; quem non, injurius.
Rex licet multis ſtipatus, ſolus ad periculum eſt.
Rex malus minus eſt inviſus omnibus, quàm ipſi ſibi eſt.
Rex naturæ inerudite, capite cœlo ipſi imminet.
Rex pupillus non modò imperii, libertatis indiget.
Regis ira intelligatur; nemo eam ſed ſentiat.
Regis oculi, ſæpe veris viſis aliquid adlinunt.
Regi inexpugnabilis arx eſt una amor parentium.

Regem

Regem nasci credite, Eos quoties noctem summovet.
Rege de bono loquuntur clam homines eadem quæ palam.
Regibus satius bonis uti est, malis quàm legibus.
Regibus periculosum est successorem prodere.
Regibus pueris majores sunt sui pro doctoribus.
Regibus suspecta populi erga bonos est gratia.
Regibus suadere nullus audet consulentibus.
Regibus vicem thesauri, templorum præstant opes.
Regnum inter Deos hominesque res omnium pulcerrima est.
Regno cedere absque ullo turpissimum est certamine.
Res Romana validior ipsis ducibus est quàm exercitu.
Ridiculè alliges canem fugitivam agninis lactibus.
Rhetori & reo damnato conflat eloquentia.
Romulo Remoque mammas orba præbuit lupa.
Romani sortis secundæ vultum in adversis gerunt.

S

Sacra facta sunt, adsumpta quæ fuerant solatia.
Sacrarum ædium ruina relligiosis & sacra est.
Seculo fugacius nihil, rebusque sæculi.
Sæculo pravo, pietas magna est, nihil facere impiè.
Sæpe alium insanire dicunt, ultrò qui ipsi insaniunt.
Sæpe caussas dat futuræ virtutis clades prior.
Sæpe quem coram laudamus, absens est derisui.
Sæpe creditor suis damnatur debitoribus.
Sæpe est etiam sub palliolo sordido sapientia.
Sæpe fertur quis in altum, ut turpius ruens cadat.
Sæpe incommoda ipsa pro his sunt maximè quibus accidunt.

Sæpe inops est mentis gnatus matre mentis compote.
Sæpe maiori facit locum fortunæ iniuria.
Sæpe magna spes pusillæ accersunt infortunia.
Sæpe maximam inter sortem & ultimam, nil interest.
Sæpe magnarum momenta rerum è parvis pendula.
Sæpe maximum pretium est, pro quo pretium nullum datur.
Sæpe nascitur è malo communi benevolentia.
Sæpe ne quidem absque scelere sese vindicant probi.
Sæpe ne quidem clamorem perfert hostis militum,
Sæpe non quæsita sponte in lucem veritas venit.
Sæpe dum blanditur ipsa offendit assentatio.
Sæpe pacis nomen honestum, turpe velat otium.
Sæpe per vinum exoriuntur dissidia in conviviis.
Sæpe plus homini nocent secundæ res quàm improsperæ.
Sæpe plus peccamus demerentes, quàm ubi deliquimus.
Sæpe plus populo prodest Mendacium quàm Veritas.
Sæpe principio sinistro felix exitus venit.
Sæpe principium est malorum in melius mutatio.
Sæpe publicè beatus, est domi miserrimus.
Sæpe quem iustum esse oportet insigni cum infamiâ.
Sæpe qui misereri potuit, misericordiam rogat.
Sæpe quis in offensas ipsas heu dum vitat incidit.
Sæpe quod mora explicasset, rupit pertinacia.
Sæpe servus libertatem malitiâ invenit suâ.
Sæpe spes futuri homines incerta certos decipit.
Sæpe sunt meliora quæ timemus quàm cupiscimus.
Sæpe vitia sub virtutum obrepunt nobis nomine.
Sæpius delictum unius publica attrahit mala.
Sæpius iudex, patrono infestus, damnavit reum.
Sæpius nunquam sperata quàm quæ speres accidunt.

Sæpius

Sæpius pauper quam dives ridet & fidelius.
Sæpius sub vestimentis vitia corporis latent.
Sæpe ruina est innocentis, ignorantia iudicis.
Sæpe tanta est hostem vt delectet virtutis gratia.
Salva Roma, salva patria: salvuus est Germanicus.
Sævitiam parentum patiendo ac ferendo lenias.
Sana ægris miscere morbi initium in pestilentiâ.
Sanè genus hoc muliebrosum est tunicis demissitiis.
Sanctius cesses quàm per scelus officio quæras locum.
Sanguine illustri cometas expiare Neronium est.
Sanguine incestas cavete inferre sacris locis opes.
Sanitatis indicium est sua confiteri vitia.
Sanitatis pars, magistros reliquisse insaniæ.
Sapere isthac ætate oportet, qui sunt capite candido.
Sapientiæ ætas condimentum est, sapiens ætati cibus est.
Satin ut quem tu habeas fidelem tibi aut cui credas, nescias?
Satius est mucrone linguæ gerere rem, quàm lanceæ.
Saucius ex acie reversus magè spectatur, quàm integer.
Scæva est bonitas exorari in exitium rogantium.
Scelera sunt secreta; honesta semper gaudent publico.
Sciebam ut esse me deceret, facere non quibam miser.
Scire qui clades suas refugit, timores adgravat.
Scire velle plus quàm sat sit, genus intemperantiæ est.
Scorta non levi pudoris diligas impendio.
Segnities, vitium in pagano, crimen est in milite.
Se minorem confitetur ultro, qui dat obsides.
Se putat victum, citò nisi vincit, suetus vincere.

Semper

Semper aurum, semper argentum insidias orbi facit.
Semper est fides servanda, certè servanda hostibus.
Semper idem exstat bonus; quot horis mutatur malus.
Semper illi occurrit quod det, cui bene velle haud deficit.
Semper in partem hanc & istam ábit hominum existimatio.
Semper justus injusto, insipienti sapiens subjacet.
Semper ex magnis adversa impunitas conatibus.
Seriis viros à rebus femina multum avocant.
Serior suum rependit cuique posteritas decus.
Sermo convivii nullam rem adducit usque ad exitum.
Servilissimum omnium malorum ipsa assentatio est.
Servitus miserrima est privis servire adfectibus.
Servitute minuitur, licentiâ crescit spiritus.
Servitute multi oppressi libertatem dum adpetunt.
Servitutem ubi esse vis, ne ibi speraveris fidem.
Servitutis si dominum tibi eligas, solatium est.
Serviunt & veritati poëtarum mendacia.
Serviunt opes apud sapientem, apud stultum imperant.
Servus est insscitus qui se hero moderari postulet.
Servo homini melius modestè facere sumptum quàm ampliter.
Seu vivat homo, seu moriatur, nunquã Pietas interit.
Si fidem abrogas humana omnis societas tollitur.
Si foret venalis emptorem haud haberet mens bona.
Si fortuna contra dat, saltem saluti consulas.
Si placere vis, dato, frequenter: ars est artium.
Si quid perperam fit, plus amici indulgeant minus.
Si virtus se recognoscat facilè injuriam solverit.
Si seræ tamen haud leves pœnæ veniunt superbiæ.
Si albus capillus hic videtur, neutiquam ingenio est senex.

Si bonam

Si bonam mihi servasso famam, dives ero satis.
Si domi est, foris est amantis animus, sin foris, domi est.
Si Jovem vis provocare, oportet nil desideres.
Si molestias fugisque invidiam, reges ne colas.
Si potentiæ studesque gloriæ, reges colas.
Si potes resistito iræ, sin minus ipsi cedito.
Si quantum potest timetur miseriarum haud est modus.
Si quis cuncta perdit, seque adhuc habet, nil perdidit.
Si secura vita non est, mors fiat securitas.
Si sic aliis mœchis fiat, minus hoc mœchorum fiet.
Si te amor Dei haud tenet, teneat vel judicis timor.
Si vides quot te antecedant, quot sequantur cogita.
Sic habeare maximus, Rex, ut habeare & optimus.
Sidera omnia inter mortaleis interdiu ambulant.
Signum simplex haud fidele est, est fidelius duplex.
Similitudo satietatis mater est in omnibus.
Singulos dies prudens vir singulas vitas putat.
Sint magistratus per annos tres continui, haud perpetes.
Socratem calix veneni è carcere in cælum tulit.
Societate homo ac Ratione animalium fortissimum est.
Sola apud Deum est libertas, non servire crimini.
Sola pacis est sequestra in hostico legatio.
Solatii est loco, dolorem inter multos dispargere.
Solius sapientiæ immortalis est possessio.
Sons eo miserior est, quò longius vitam trahit.
Sors quibus secunda semper, virtutem minimi putant.
Sorte nascimur pari; virtute unâ distinguimur.
Sortis ex mediocritate minus vulgo periculi est.
Speculatori deprehenso quid nisi præcidas manus?
Sperne mortem, & cuncta quæ ducunt ad mortem spreveris.

Spes metusque in vitam humanam omnem obtinent tyrannidem.
Spes novas etiam inchoamus ipso vitæ in exitu.
Spes quibus nulla est à morte, maximè mortem timent.
Spiritum tibi tam tollet unus, unus quàm dedit.
Spreta sæpè, dum consulitur adspectui, conscientia.
Spurca qui libenter audit, & libenter exprimit.
Stat super caput Mors, & pereunteis imputat dies.
Stat virtute vita humana; ea interit flagitiis.
Stultè amicis uteris, si non & ipsis imperas.
Stultitia est, bene cui licet esse, eum prævorti litibus.
Stultitia est ea facinus magnum timido cordi credere.
Stultitia est, pater, venatum ducere invitas canes.
Stultitiæ est majoris rebus stultis contradicere.
Stultior nemo est, nisi qui sè sapientissimum autumat.
Stultus es qui illi male ægre patere dici, qui facit.
Stultus est famâ suâ sugillat qui famam alteri.
Stultus ex dictis amicum, ex factis sapiens pensitat.
Stultus insciitusque est qui consilia culpitat Deûm.
Sub formâ optimâ quandoque mens Therſitæ delitet.
Sub pietatis prætextu viscus latet libidinis.
Sub specie benignitatis stulta facilitas & placet.
Sub tristi plerumque amictu absconditur lascivia.
Sub tyranno Diis aguntur grates publicum ob malum.
Sub tyranno & arridendum funeribus patri est suis.
Sub tyranno homines prius damnantur quàm fiant rei.
Subdidit viventia cuncta homini Deus, ipsum hominem sibi.
Subditi rectè sequentur, rectè si Rex præeat.
Subditum amplius justo esse affectus est supercilii.
Subdolum esse licet inimico: amico est insipientia.
Subruit multas magnasq; familias adsentatio.

Subser-

Subservire sibi virum dotata quævis postulat.
Subsidium nullum aspernandum rebus est in ultimis.
Sumptuum gravitate justos redditus stultus anteit.
Summa summæ convenit potentiæ modestia.
Sunt beati non qui peccant clam, sed qui peccant nihil.
Sunt magistratus curare quos rem oportet publicam.
Sunt meretrices omnes elecebræ argentariæ.
Sunt prærupta cuncta, non excelsa, præpotentibus.
Supplicare eis nocet submisse justa qui petunt.
Supplicat pulcrè Deo quisquis colit innocentiam.
Supplicium quidem est antiquum, antiquior at clementia est.

T

TAlis fermè cuique vita, qualis est oratio.
Tam comatis est molestum quàm calvis velli pilos.
Tam diu cuique est discendum, quàm diu quid nesciat.
Tam fame sitique satiscunt milites, quàm præliis.
Tam male audit corporis alieni leno quàm sui.
Tam mali exempli prohibere mortem heri, quàm infligere. (per queri.
Tam malum est cantare semper, quàm malum est sem-
Tam malum est ignoscere nulli quàm punire neminẽ.
Tam malum est insontem plectere, quàm malum eripere est reum. (queat.
Tam nemo est humilis sperare quin pœnam summi
Tam nihil grave est quin uxor ac vir concordes ferant.
Tam nihil sanctum ac munitum est, quin cedat pecuniæ.
Tam nucibus fleunt amissis pueri, quàm parentibus.

Tam sacrum nil est quod non incurrat in sacrilegum.
Tam virtus absentium colenda est, quàm præsentium.
Tandem animam suis nocentem sceleribus reddit malus.
Tandem vincis, ac de falso, dia triumphas Veritas.
Tanti est, nil diu gaudere, ne quid formides diu.
Tanto plus famæ invenis, metu quanto es occultior.
Tantundem malo est periclum benefacere, ac bono male.
Tardus esto in consulendo, in exsequendis praceler.
Te de aliis, quàm alios fieri doctos de te ipso suavius.
Temnitur bonus vivens, desideratur mortuus.
Temperanti vel aulai umbella murus crassus est.
Temporis momentum regnis evertendis sufficit.
Tempore in melius procedunt, veritas quibus subest.
Temporibus sapiens secundis casus adversos timet.
Testamentum non valet, nisi testatore mortuo.
Tibiâ auditâ, non omnes, sed Galli tantùm furunt.
Tolle invidiam, & quod habeo tuum est, quod habes contra meum est.
Tolerabilior pœna haud posse quàm nescire vivere.
Tollitur pars peccatorum magna, testis si tibi est.
Tota fertur in futurum vita desipientium.
Totum credit evenire anxietas mentis quod timet.
Tradita est tutela Regi civium, non servitus.
Trahere vim totam videtur id quod postremo additur.
Tranquillissimis patientiam extorquet contumacia.
Transeat minor ad majorem, ad patrem natus transeat.
Tristior benignitas senis est, quàm adolescentuli.
Tristis omnis sub tyranno lætos vultus induat.
Tunc aliena oppugnes cùm prius tua defensaveris.

Tu quidem meum animum gestas : scis quid acturus siem.
Tunc nihil libere, cuncta cùm licet, modestia est.
Turbam rerum hominumque quærunt, qui se nesciunt pati.
Turbidos & appetentes Stoa publici facit.
Turpe ab eis tibi est laudari quos laudare ipse haud potes.
Turpe admittere in senectâ culpam castigabilem.
Turpe demum reddere est beneficium, reddere si licet.
Turpe libero mentiri, patritio turpissimum est.
Turpe medico funera multa; creber Regi carnifex.
Turpiora vitia sunt virtutum specie cum latent.
Turpis & ridicula res, elementarius senex.
Turpiter fugit qui in acie terga obvertit hostibus.
Turpius exui potitis, quàm illis quæ speraveras.
Turpius est amittere laudem, laudem quàm non adsequi.
Turpitudo intrare ubi jam virtus est prius nequit.
Turpitudini qui nulli servit est liberrimus.
Tutius non accusari est hominem quàm absolvi improbum.
Tutius Iovis per genium pejeres quàm Principis.
Tutius securiusque nil est innocentiâ.
Tutus est sapiens, nec ullâ injuriâ affici potest.
Tutum ubi nil est à Rege, nec Rex tutus ibi ipsemet.

V

VÆ reo quem rex accusat judici: jam funus est.
Valde gloria est caduca si non habeas cum modo.
Vana magnitudo est urbis multitudo cui deest.

Ubi maledictum fit commune, desinit esse probri loco.
Ubi non sis is qui fueris, non est cur velis vivere.
Ubi sitis fauces tenet fodere puteum miserum est opus.
Vela inflata Notis secundis ventos prætiment suos.
Velut echinum, sic nummos citius capias quàm retineas.
Vena præsens virtutum docuit veterum præconia.
Venaticam sat est novisse nobili.
Ventum ubi est ad exitum, omnes, omnes in æquo sumus.
Ventus utcunque est in alto, exinde velum vertitur.
Vera laus est quæ datur cui ubi magistratum exuit.
Vera qui dicat deest ferè omnia possidentibus.
Vera vita non est, nisi ubi vivitur feliciter.
Vera virginitas nihil magis quàm ipsamet se timet.
Verba non parit, parit silentium admiratio.
Verba cui excutiunt quietem queinam fortem dixeris?
Verecundia est soror germana continentiæ.
Verecundia ibi est peccandi, ubi obvia est clementia.
Veritatis argumentum, est omnium eadem sententia.
Veritatis amator nullum castigatorem timet.
Veritatis cognitio cibus est animo suavissimus.
Veritatem audire indignus est qui interrogat dolo.
Veritatem quei cognoscat, adhuc qui vivit nequiter?
Verus est honos, defunctis qui confertur Regibus.
Vberem annum agricola avarus pleno censet horreo.
Vicini iracundi, in agro, in urbe, maximum est malum.
Victus est exercitus cujus dolis dux pervius.
Vidua & nupta est eadem, quia adolescens nupta est cum sene.
Viliore sub figurâ sæpe Diva delitet.

Vin-

Vincitur absque gloriâ, qui vincitur absque periculo.
Vinculum nullum naturæ adversus impium patrem est.
Vir bonus bono theatrum sat magnum alter alteri est.
Vir bonus non quærit quidnã patiatur, sed quàm benè.
Vir bonus tyro est ubique; semper tyro est vir bonus.
Virginem magis confundis si laudas quàm corripis.
Vir sapiens quidem pol ipse fingit fortunam sibi.
Virtus ante quàm voluptatem ullam admittit, excutit.
Virtus est acerrima, ultima quam extundit necessitas.
Virtus nil cupit quod abest: gaudet solidè præsentibus.
Virtus nomen est inane, virtus sorti subjacet.
Virtus quonam tendat, non passura quid sit, cogitat.
Virtuti laborat uni rarus, multi gloriæ.
Virtuti sapiens honorem, præmium, haud prædam petit.
Virtute animus induratus est invulnerabilis.
Vis libidinem domare? cogita ejus exitum.
Vis virtusq; in mente hominis consistit, non in corpore.
Visceratio absque amico, vita leonis ac lupi est.
Vita bellum, & peregrinatio: fama à morte oblivio est.
Vita cui virtus moriendi non adest, est servitus.
Vita hominum est confusa prorsus, nisi delicta punias.
Vita nec bonum malumve est; est locus boni ac mali.
Vita nil sapientis tota quàm mortis meditatio est.
Vita nobis à naturâ est; bona vita est à literis.
Vita non beatior morâ fit, sed fit longior.
Vita non quàm diu, sed quàm bene acta cuique sit, refert.
Vita non vitalis illi est qui omnem perdidit fidem.

Vita perdit tantundem longissima quod curtissima.
Vita quàm vulgi melior sequenda, non contraria.
Vita si prærepta, fas mortem approbare posteris.
Vita talis est ut nolit repuerascere vir senex.
Vita turpis morti honestæ ne quidem linquit locum.
Vitâ etiam in longissimâ, minimissimum est quod vivitur.
Vivam uxorem amare, voluptas est; relligio, moriuam.
Vive cum minore, tecum ut velles vivere maximum.
Vivit in sui captivus servatoris gloriam.
Vix est matris usque ad cædem durent odia filii.
Vix ferox alienas æquo animo fert contumelias.
Vix fidem silentiumque in multis speres conscius.
Vix paria ulla fratrum visa sunt unà senescere.
Vix quærentibus obveniunt bona; mala ultrò se ingerunt.
Vix quemquam invenias qui aperto possit vivere ostio.
Vix se dives ad minorum haud efferat injurias.
Vix superbus fertur dives, quomodo pauperem feras?
Vix vigent pœnæ severæ temporum absque infamiâ.
Vix ullæ invidia infra Regum magnitudinem jacet.
Vix vocanda nostra sunt quæ non ipsimet fecimus.
Vix videmus ingestum oculis quidquid mente fugimus.
Vixit optimè optimam qui vitæ imponit clausulam.
Ultimo die finitur vita, omni die perit.
Ultio divina, magnas comprimit superbias.
Unguium absque læsione à subere vix robur feras.
Unumquemque habet suspectum is nulli qui servat fidem.
Universorum pernicies in Ducis periculo est.
Universa fas servare damno unius opidi.

Unius

Vnius prælatio fit cum alterius contumelia.
Vota noſtra non exorant; admonent tantum Deos.
Vrbs eſt nulla quæ ſapientem, aut quam ſapiens poſſit pati.
Vrbium portas contra ignes coria ac ferrum protegit.
Vſurarii pecunia ſimilis morſui aſpidis.
Vſurpare poſt labores Natura otium jubet.
Vt bonis ſunt ſomnia læta, ſic terrifica ſunt malis.
Vt cupit metui tyrannus, ſic rurſus metui timet.
Vt fallas noceasve, turpe quodvis eſt mendacium.
Vt hominum vultus, locorum ſit faciem haud mutaveris.
Vt mali fuimus, ſumusque, ſic erimus porrò mali.
Vt quisque eſt, item omnes eſſe cenſet homines ceteros.
Vt Sol eſt oculorum, cordis ſic lumen Sapientia eſt.
Vti oportet, non abuti amicitiis potentium.
Vtilitas communis vinclum ſocietatis maximum eſt.
Vtiliter minus malum cavetur niſi ſit cognitum.
Vtrum ab homine, an à fortunâ ſumas mutuum, haud intereſt.
Vtrum non deſideres quid, an habeas, nil intereſt.
Vulnerum aſperet fervorem tolerandi impatientia.
Vult malus bonum malum eſſe, ſimilis ille ut ſit ſui.
Vultu hilari potentiorum perferas injurias.
Vultu homo erecto eſt, cognatum ut norit ſe cæleſtium.
Vxor hoſtis eſt in vita quæ ad virum nuptum datur.

GNOMAE
PAROEMIÆQUE EX
DIVERSIS AUCTORIBUS
GRÆCIS MONOΣTIXOI.

A

Ἀφίλοχρηματία πᾶσαν ὀλεῖ, ἄλλο δ' οὐδέν.
Præter auaritiã nihil eſt quo Sparta labaſcet.

Ἀ πενία, Διόφαντε, μόνα τὰς τέχνας ἐγείρει.
Vnica paupertas, Diophantes, ſuſcitat artes.

Ἀγνεῦσαι δ' ἀκοὰς βλασφημοσυνᾶς ἀλεγεινᾶς.
Obturato aures blaſphemiæ maledicæ.

Ἀγρὸς καὶ πόλιας σοφίη, καὶ νῆα κυβερνᾷ.
Agros & urbes, & navem, gubernat ſapientia.

Ἀγχιχὼν κεφαλλᾷ, ἵνα μὴ πάλιν ἀλλοὶ ἀκούσῃ.
Admoto capite, reliqui ne audire valerent.

Ἀειδὸν κόρυδοι, καὶ ἀκανθίδες, ἔστενε τρυγών.
Cantabant corydi & ſpini, turturque gemebat.

Ἀείσω ξωστῆς, θύρας δ' ὀπιθόπε βεβηλοί.
Cordatis cantabo, fores tamen obde prophane.

Ἀθάνατον ψυχὴ, καὶ χρῆμα σὸν, ἀλλὰ φθορείης.
Eſt anima immortalis, & incorrupta manebit.

Αἰακίδαι πολέμῳ κεχαρεῖσθε, ἤγε σαωτί.
Aeacidæ magis virtuti ſtuduerũt quã voluptati.

Αἰγὸς ὀπισθοτρίχου ἐρυθροῖ πήρη ἀρίστη.
Anniculæ capræ ruffæ pera optima fertur.

Αἰδεῖσθαι ξενίων κεχρημένον, ἠδὲ πρόμοιο.
Reverēter habete indigos eleemosynarū ac hospitij.

Αἰδέομαι τρῶας καὶ τρωάδας ἑλκεσιπέπλους.
Trojanos vereor & Trojadas vittatas.

Αἴδεσθεν μὲν ἀνιώσθαι, δεῖ σαγ' δ' ὑποδέχθαι.
Detrectare pudor, formido subire vetabat.

Αἰδομένων τ' ἀνδρῶν πολέονες ἔσσι, ἢ πέφανται. (pereūt.
Hominū in quibus pudor est, plures servāturquàm

Αἰδὼς δ' οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένῳ ἀνδρὶ κομίζειν.
Pudor minimè bonus viro egenti.

Αἰδὼς δ' ὀιχομένη πάντων ψυέτερα κακίστων.
Protinus exstincto subeunt mala cuncta pudore.

Αἰεὶ δ' ἀμβολιεργὸς ἀνὴρ ἄπασι πελάζει.
Semper vir procrastinator cū damnis luctatur.

Αἰεὶ δ' ἐν βουλῇσι γέρων πολύϊδρις ἀμείνων.
Semper in cōsiliis dandis senex peritiùs utilior est.

Αἰεὶ ὑπερφιάλων ἀνδρῶν φρένες ἠερέθονται.
Semper juvenū mentes superbæ sunt.

Αἰὲν ἀριστεύειν καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων.
Primas usq; tenere, alios q; excellere laude.

Αἰετὸς ὡς γίγνῃ, καὶ πάσης γῆς βασιλεύεις.
Quippe aquila es terræq; omnē dominaris in orbē.

Αἰθομένῃ ἢ πυρὸς ἠεραρώτερος οἶκος ἰδέσθαι.
Scilicet ascenso domus est ornatior igni.

Αἴκε πάθοι τάκ' ἔρεξε, δίκη δ' ἰθεῖα γένοιτο.
Si patiatur quæ fecit (aliis) pœna justa fuerit.

Αἰξ

Αἶξ ἄπω τέτοκεν, ἔριφος δ' ὀπὶ δώματα παίζει.
Nondũ enixa capra, & jã ludit in ædibus hædus.

Αἰπήλιὸν ἐλάτην ἔρις ὤρορεν αἴσυλα φάσθαι.
Excelsam abietem ira novit impia dicere.

Αἰσχρόν τοι δηρόν τε μένειν, κενεόν τε νέεσθαι. (redire.
Turpe est diu manere (in terrâ peregrinâ) ac vacuũ

Αἰτίζων ἀκόλως, οὐκ ἄορας, οὐδὲ λέβητας.
Deposcens micas, non enses néve lebetes.

Αἶψα γὰρ ἐν κακότητι βροτοὶ καταγηράσκουσι.
Rebus in adversis venit accelerata senectus.

Ἀκμὴν ἑπταέτης ὢν οὐκ ἀνέφυσεν ὀδόντας.
Septennis cùm sit, nondum edidit dentes.

Ἄλκιμος ἔσσο, ἵνα τίς σε καὶ ὀψιγόνων ἐσσῇ.
Strenuus esto, quo te posteritas quoque laudet.

Ἀλλ' αἰεί τι Διὸς κρείσσων νόος, ἠέπερ ἀνδρῶν.
Semper Iovis voluntas potentior est quã hominũ.

Ἀλλ' εἰ ταῦτα δοκεῖ, καγὼ μαυτῷ βαλανεύζω.
Balneum & ipsse mihi, si hæc vobis grata, pararo.

Ἀλλ' ἐμὸν αὖτε χρεῖος, ὅ μοι κακὸν ἔμπεσεν οἴκῳ.
Malũ nostras qui ædes incidit, unũ ad me pertinet

Ἀλλ' ἔτι μὲν καὶ ὣς κακά περ πάσχοντες ἵκοισθε.
Pervenietis adhuc, quanquã mala plurima passi.

Ἀλλ' ἐσθλῷ κακὸν ἄγχι πελάσσαι ἔκ τινος αἴσης.
Bono malũ aliquod adjunctum est fato quodam.

Ἀλλ'

Αλλ' ἐφομαρτεῖτον. πλεόνων δὲ πἔργον ἄμεινον.
Adsitis: multorũ industria plus pollet quã paucorũ.

Αλλ' ὁ μὲν ἀρ μύθοισιν, ὁδ' ἔγχεϊ πολλὸν ἐνίκα.
Alius eloquentia, alius robore præstat.

Αλλ' ὅγε σιγῇ δῶρα θεῶν ἔχοι, ὅττι δοσοῖεν.
Possideat tacitus si qua adsunt munera divũm.

Αλλ' ἃ πάντα πελᾶσι θεοὶ μογεροῖσι βροτοῖσιν.
Non cuncta præstant dij miseris mortalibus.

Αλλ' ὁδ' ὡς χειδίης ἐπελήθετο, τληόμενός περ.
Ac neq; sic, licet afflictus, oblivia cepit navigii.

Αλλ' οὐκ Ατρείδῃ Αγαμέμνονι ἰῶδλανε θυμῷ.
At non Atridæ sic est Agamemnoni visum.

Αλλ' οὐκ ἐὸν ὑπαλύξαι, ἃ δὴ πεπρωμένα κεῖται.
Non licet effugere, quæ fato decreta sunt.

Αλλ' οὐκ οἰωνοῖσιν ἐρύσατο κῆρα μέλαιναν.
At non auguriis fatum sibi depulit atrum.

Αλλ' ἔπως ἅμα πάντα δυνήσεαι αὐτὸς ἐλέσθαι.
At non cuncta potes unus simul omnia ferre.

Αλλὰ δόκει μὲν πᾶσιν ὑπὸ γλώσσης φίλος εἶναι.
Sic facito ut lingua cunctis videaris amicus.

Αλλὰ μόνον μίξις τε, διάλλαξίς τε μιγέντων.
Natura solũmodo mixtio est, & alteratio mixtorũ.

Αλλὰ δ' Ζεὺς ἀνθρώποισι νοήματα πάντα πελάσσαι.
Non Iupiter cuncta vota mortalibus perficit.

Ἄλλα τὰ μὲν θέρεος, τὰ δὲ γίνεται ἐν χειμῶνι.
Alia æstatis tempore, alia verò hyeme fiunt.

Αλλὰ

Αλλὰ τὰ μὲν πεπρόβηκε ἀμήχανα ἔτ' ἐστὶ γενέσθαι.
Quæ quidem præcesserunt, impossibile est iterũ fieri.

Ἀλλὰ τὰ μὲν παρατύχθαι ἐάσομεν, ἀχνύμενοί περ.
Quæ antè facta sunt sinamus, tametsi dolentes.

Αλλὰ τὸ μὲν φάσθαι, τὸ δὲ γ' αὖ κεκρυμμένον εἶναι.
Dicendum est aliud, contra est aliud reticendum.

Ἄλλον δ' ἄλλα κέλευθα φέρει γενόεντα ὀλέθρου.
Alius alio mortis genere extinguitur.

Ἄλλον γάρ τ' ἄλλοισιν ἀνὴρ ἐπιτέρπεται ἔργοις.
Alius homo aliis movetur studiis.

Ἄλλοτε γάρ τε φίλη πέλεικὼς, ἄλλοτε δ' ἐχθρή.
Ipsa dies quandoq; parens, quandoq; noverca est.

Ἄλλοτε δ' ἀλλοῖον πέλεθον καὶ χώρος ἔπεσθαι.
Prout loco nunc hoc fieri, nunc expedit illud.

Ἄλλοτε μέν τε κακῷ ὄγε κύρεται, ἄλλοτε δ' ἐσθλῷ.
Nunc lætis vitam miscet, nunc tristibus idem.

Ἄλλοτε μὲν ζαερδὸν πέλεθ', ὅτε δ' ἤπιον εἶναι.
Quandoq; terribilem, quandoq; etiam facilẽ te præbeas hominibus.

Ἄλλοτε μητρυιὴ πέλει ἡμέρη, ἄλλοτε μήτηρ.
Aliquãdo noverca existit dies, aliquãdo verò mater.

Αμβολίη χειμῶνος ὀφέλλεται ὕστερα ἔργα.
Dilatio hyemis commoda est seræ arationi.

Αμφότεροι κλῶπες, καὶ ὁ δεξάμενος, καὶ ὁ κλέψας.
Vtrique fures sunt, & qui recipit, & qui furatur.

Ανδράποδ' ἐκ Φρυγίας ἀπὸ δ' Ἀρκαδίας ἐπικούρους.
Mancipia ex Phrygiâ, sed ab Arcadiâ auxiliares.

Ἀμφότερον, βασιλῆός τ' ἀγαθὸς κραταιρός τ' αἰχμητής.
Et juxta ductor bonus, & certamine pollens.

Ἀνδράσι γὰρ πινυτοῖσι πέλει νόος ἤπιος αἰεί.
Viris sapientibus semper mens blanda est.

Ἀνδράσι δὲ κρείσσοισιν ἐριζέμεν οὐκ ἐθελήζω.
Cum potiore viro nolim certamen inire.

Ἀνδράσιν ἐκ καμάτοιο πέλει θαλίη τε καὶ ὄλβος.
Hominibus labore paratur Lætitia, & opulentia.

Ἀνδρὶ γὰρ ἀχαλόωντι παραίφασις ἐστὶν ἄκοιτις.
Viro indignanti consilium & solatium est conjunx.

Ἀνδρὶ γε Φυρκαίῳ οἶκος φίλος, οἶκος ἄμεινος.
Non domus es melior Gephyræo, præ domo amica.

Ἀνδρὶ δ' ἢ κεκμηῶτι μέγος μέγα οἶνος ἀέξει.
Viro defatigato vinum valde auget robur.

Ἀνδρὶ μὲν αὐλητῆρι θεοὶ νόον οὐκ ἐνέφυσαν.
Dii tibicinibus nunquam mentem inserere.

Ἀνδρὸς δ' ἐσθλοῦ γένεη μετόπισθεν ἀμείνων.
Viri justi progenies postea felicior est.

Ἀνδρὸς μὲν παῖδες στέφανοι, πύργοι δὲ πόληος.
Viri corona sunt liberi, turres autem urbis.

Ἀνέρες ἐστὲ φίλοι, μνήσασθε δὲ θούριδος ἀλκῆς,
Eja estote viri, validasq; expromite vires.

Ἄνθρωποι κενεῆς οἰήσιος ἐμπλεῷ ἀσκοί.
Homines, vanæ persuasionis pleni utres sunt.

Ἀνθρώπους

Ἀνθρώπους τίνυσι), ὅστις κ' ἐπίορκον ὀμόσσῃ. (*jurarint. Homines puniunt (dii) quicunq; (ex ipsis) perjurium*

Ἀντ' εὐεργεσίης ἀγαμέμνονα πῆμαν ἀχαιοί. *Pro beneficiis Agamemnonẽ Græci affecerũt supplicio.*

Ἀντίοχ' ἐς νεὼν ἐλθὲ, καὶ ἐν πενίᾳ μὴ ὀδύρευ. *Antiooche, apud animum reputa, ac noli in paupertate tristis esse.*

Ἀπλήστησε κακοῦ βουλὴ πρὸς ὑστέρξιον ἄτλῳ. *Incidit extremam in noxam mens improba tandem.*

Ἀργαλέον φρονέοντα παρ' ἄφροσι πολλ' ἀγορεύειν. *Dicere multa grave est sapientem apud insipientes.*

Ἀργαλέος γάρ τ' ἐστι θεὸς βροτῷ ἀνδρὶ δαμῆναι. *Difficile est ut Deus cogatur ab homine.*

Ἀρρήτων ἐπέων γλώσσης σφρηγὶς ἐπικείσθω. *Arcanum ut celet, claudenda est lingua sigillo.*

Ἀρχὴ ἰᾶσθαι πολὺ λώϊον, ἢ τελεωθῆναι. *Multo quàm finem medicari initia præstat.*

Ἀργυρέαις λόγχαισι μάχου, καὶ πάντα νικήσεις. *Aureis pugnato hastis, & omnia expugnabis.*

Ἀσέμε δαίμονες αἶσι κακὴ καὶ ἀθέσφατος οἶν. *Mi mala fata deũm nocuerunt, visũ Lyæi.*

Ἀσκὸς βαπτίζῃ, δῦναι δέ τοι ἀ θέμις ἐστίν. *Vter tingeris, sed mergere nemo valebit.*

Ἀστέρες ἀνθρώποισι τετυγμένα σημήνασι. *Astra hominibus facienda indicant.*

Ἄσσον ἴθ' ὥσκεν θᾶσσον ὀλέθρου πείραθ' ἵκηαι. *Appropera ut citius lethi confinia tangas.*

Αὐτὰρ ἀνὴρ ἀγαθὸς τότε μὲν κακὸς, ἄλλοτε δ' ἐσθλός.
Vir bonus nunc pravus, nunc bonus est.

Αὐτὰρ ἐγὼν οἴκοισιν ἄναξ ἔσομ' ἡμετέροισιν.
Aedibus in nostris ego regem gessero sane.

Αὐταρκὴς ὁ πεῖνος ἔχων ἄλα καὶ δύο κέμμυα.
Senex cōtētus est, habēs sal & duos panes hordeaceos.

Αὐλίκα καὶ φυτὰ δῆλα ἃ κέρπιμα ἐστὶ γενέσθαι.
Mox etiā plātæ manifestæ fiunt, quæ fructiferæ futuræ sunt.

Αὐτόματοι ἀγαθοὶ ἀγαθῶν ἐπὶ δαῖτας ἴασιν.
Sponte boni accedunt convivia læta honorum.

Αὐτῷ τῷ μέτρῳ, καὶ λώϊον, αἴ κε δυώνᾳ.
Aut mensura cadē, aut melius quoq;, siqua facultas.

B

Βαῖν' ἀπ' ἐμῶν τριπόδων, ἔπι τοι φόνος ἀμφὶ χέρεσσι.
Cede meis mensis, manibus nam sanguis adhæret.

Βάκχᾳ μέτρον ἄριστον, ὃ μὴ πολὺ, μήδ' ὀλίγιστον.
Vini potus optimus, qui nec nimius, nec etiā minimus.

Βέλτερον ὑπνώειν, ἢ ἐπὶ πλέον ἀλαπινάζειν.
Satius est dormire, q̄ nimium in convivio bibere.

Βέλτερος ἀλκήεντος ἔφυ σοφιζομένου ἀνήρ.
Præstantior est robusto vir sapiens.

Βλάπτει, ὃς ἂν μιν χαύδον ἕλῃ, μήδ' αἴσιμα πίνῃ.
Lædit (vinum) si quis ipsum largiter sumpserit, neq; modicè biberit.

Βυλὸς

Βυλεύου δὲ πρὸ ἔργου, ὅπως μὴ μωρὰ πέλῃται.
Delibera ante opus, ne stulta sint quæ agis.

Βάτις μὲν ἐλέγου, νυῦ δ' αἰπόλω ἀνδρὶ ἔοικας.
Caprigeni gregis es ductor, paulò ante bubulcus.

Γ

Γαστέρα μοὶ προφέρεις, κάλλιστον ὄνειδος ἁπάντων.
Ventrem mi objectas, quo probrum haud pulchrius ullum.

Γαστρὸς ἀπὸ πλείης, βυλὴ καὶ μῦθος ἀμείνων.
Ventre repleto ad consilia & cogitandum sumus expeditiores.

Γείτονες ἄζωστοι ἔκιον, ζώσαντο δὲ πηοί,
Vicini incincti, cincti venêre propinqui.

Γλώσσῃ νοῶν ἐχέμεν, κρεῖσσον λόγον ἐν φρεσὶν ἔχειν.
Prudenter loquere: utile namq; est prudentiam in pectore habere.

Γρηῢς ἀναπροπίσσα πολὺν κονιορτὸν ἐγείρει.
Anus subsaltans multum pulverem excitat.

Δ

Δειλαί τοι δειλοῖσιν ἐφεδρήζουσι πέλειαι.
Trepidæ columbæ assident trepidis.

Δειναὶ γὰρ κατὰ γαῖαν ἐριννύες εἰσὶ τοκήων.
Sunt vehementes in terrâ parentum furiæ.

Δεινὸς ἀνὴρ τάχα κεν καὶ ἀναίτιον αἰτιόῳτο.
Forsan & innocuum culpet vir sævus & acer.

Δελφὸς ἀνὴρ στέφανον μὲν ἔχων, δίψῃ δ' ἀπολωλώς.
Vir Delphus dum portat serta siti exanimatur.

Δένδρον δ' ὡς ἔστηκε σιδηρείαις ὑπὸ ῥίζαις.
Constitit ut solidis ferro radicibus arbor.

Δηρὸν βουλεύου, ἵν' ἔχῃ καὶ πολλὸν ἄμεινον.
Consultato diu, multum ut præcellere possis.

Δίζεσθαι βιοτὴν, ἀρετὴν δὲ ὅταν βίος ἔλθῃ.
Quærendus victus; virtus autẽ, ubi victus affuerit.

Διχθὰ δέ μοι κραδίη μέμονε φρεσὶν ὁρμαίνοντι.
Huc animus mihi versanti inclinat & illuc.

Δόξα μὲν ἀνθρώποισι κακὸν μέγα, πεῖρα δ' ἄμεινον.
Persuasio quidem falsa hominibus magnum malum est, experientia verò optimum.

Δὸς ἄρτον τυχὸν κῆ κώνδυλον ὄψον ἔπ' αὐτῷ.
Porrige, si possis panem, hinc obsonia pugnos.

Δορὶ πεζομένους τοὺς μὴ σὺ κτεῖνε σιδήρῳ.
Hasta victos noli occidere ferro.

Δύσζηλοι γάρ τ' ἐσμὲν δὴ χθονὶ φῦλ' ἀνθρώπων.
Quippe homines plerique sumus male suspiciosi.

Δῶρα γὰρ ἀνθρώπων νοῦν ἤπαφεν, ἠδὲ καὶ ἔρκος.
Hominum mentes cum factis munera fallunt.

Δῶρα θεοὺς πείθει, καὶ αἰδοίους βασιλῆας.
Cum Divis flectunt venerandos munera reges.

Δὼς ἀγαθὴ, ἅρπαξ δ' ἢ κακὴ, θανάτοιο δότειρα.
Donatio bona est, rapina autem pernicioſa, ac mortis conciliatrix.

Δώτη

Δώτῃ μέν τις ἔδωκεν, ἀδώτῃ δ' οὔτις ἔδωκεν.
Danti aliquis dedit, at non danti non dedit ullus.

E

Εἰ βόρρας πηλὸν καταλήψεται, αὐτίκα χειμών.
Molle lutum Boreas si prenderit, illico hyems.

Εἰ δὲ κακὸν τ' εἴποις, τάχα κ' αὐτὸς μεῖζον ἀκούσαις.
Si maledixeris, fortè etiam ipse pejus audies.

Εἰ δὴ ὁμῶς πόλεμός τε δαμᾷ καὶ λοιμὸς Ἀχαιούς.
Iam pariter subigit bellumq; & morbus Achivos.

Εἰ δυνάμην τελέσαι γε, καὶ ἐκ τετελεσμένον ἔσται.
Si præstare queam, & fieri res ipsa potesit.

Εἰ ὁ νότος Βορέαν προκαλέσεται, αὐτίκα χειμών.
Illico hyems fit, ubi Boream accersiverit auster.

Εἶης μοι, μέτρον δ' εἶης τῶς, μήδ' ὑπολείποις.
Adsis quidem mihi, sed temperatè moderateq;, nec desis.

Εἰκ' ἐθέλων τε μένοις· ἀέκοντα δέ σ' οὔτις ἐρύξει.
Si maneas sponte: invitum nemo retinebit.

Εἴκε πάθοι τάκ' ἔρεξε, δίκη ἰθεῖα γένοιτο.
Si quis patiatur quæ fecit, justa pœna illa fuerit.

Εἷς ἐς αὐτοτελὴς, ἑνὸς ἔκγονα πάντα τέτυκται.
Vnus perfectus per se, ex uno omnia facta.

Εἴκε πάθοι πάκ' ἔρεξε, δίκη ἐθεῖα γένοιτο.
Si quis patiatur quæ fecit, justa pœna illa fuerit.

Εἷς ἐς' αὐτοτελὴς, ἐνὸς ἔκγονα πάντα τέτυκται.
Unus perfectus per se, ex uno omnia facta.

Εἷς οἰωνὸς ἄριστος ἀμυνέσθαι περὶ δείπνου.
Una avis optima, pro cœna pugnare tuenda.

Εἷς οἰωνὸς ἄριστος, ἀμυνέσθαι περὶ πάτρης.
Unum augurium optimum est, pugnare pro patriâ.

Εἰς ὄρος ὀκχ' ἕπῃς, μὴ ἀνάλιπος ἔρχεο βάτῃ.
Batte cave pedibus nudis perrepere montem.

Εἰς σκῶλον μήτ' αὐτὸς ἴμεν, μήτ' ἄλλῳ ἕπεσθαι.
Nec per te Scolon ipse, nec ulli alij comes ito.

Ἐκ μοισᾶν ἀγαθὸν κλέος ἔρχεται ἀνθρώποισι.
Ex Musis bona fama provenit hominibus.

Ἐκ νυκτῶν ἄνεμοι χαλεποὶ δηλήματα νηῶν.
Noctu venti vehementes sunt Navium damna.

Ἐκ πίθου ἀντλεῖς δῆλον. ἐγὼ δ' ἔχω ὀχ ἅλις ὄξος.
Dolia plena fluunt tibi, sed mihi vix sat aceti est.

Ἐκ τοῦ βοὸς δεῖ τὸς ἱμάντας λαμβάνειν.
Oportet lora sumere ex ipso bove.

Ἐλπέσθαι χρὴ πάντ', ἐπεὶ οὐκ ἐς' ἀδύνατον ἄελπτον.
Speranda sunt omnia: nihil enim non sperari potest.

Ἐλπίδες ἐν ζωοῖσιν, ἀνέλπιστοι δὲ θανόντες.
Sperandum est vivis, non est spes ulla sepultis.

Ἔμμορέτοι λιμῆς, ὅς τ' ἔμμορε γείτονος ἐσθλοῦ. (πῦ.
Sortitus est rem preciosam, qui sortitur bonũ vici-

Ἐν

Ἐν γὰρ ἀπηχαίῃ καὶ κάρκινος ἔμπορε τιμῆς.
Fert rebus desperatis & cancer honorem.
Ἐν γὰρ χερσὶ πλοῦτος πολέμοιο, ἐπέων δ' ἐνὶ βουλῇ.
Bella manu constant, at consultatio dictis.
Ἐν δ' ἰῇ ἴσῃ ἠμὲν κακὸς ἠδὲ καὶ ἐσθλός.
Par honor ignavo, viro & virtute valenti.
Ἐν δὲ δικαιοσύνῃ συλλήβδην πᾶσ' ἀρετ' ἐστίν.
Iustitia in se virtutem complectitur omnem.
Ἐν δὲ δυσφασίῃ καὶ τάγκακος ἔμμορε τιμῆς.
Rebus turbatis vel pessimus est in honore.
Ἐν δὲ διχοστασίῃ κ' ἀνδροκλείδης πολεμαρχεῖ.
Seditione orta dux est etiam Androclides.
Ἐν δ' ἰῇ τιμῇ ἶρος, κρείων τ' ἀγαμέμνων.
In eadē sorte sunt Irus mendicus, & Rex Agamēnon.
Ἐν δὲ λίθοις ἐμάχοντο, λίθον δ' οὐκ ἶφι ἀνελέσθαι.
Pugna erat in saxis, neq; saxum tollere quibant.
Ἐν κορυδοῦ κοίτῃ σκολιὴ κέκρυπται ἀγρωστις.
Ramosum gramen nido occultatur alaudæ.
Ἐνδ' ἀπάτῃ παύρη σύνεσις, καὶ νόος ἀλαπαδνός.
In mendacio paucus intellectus, & mens exigua.
Ενθ' ὅ, τε δῆλος ἀνὴρ ὅς τ' ἄλκιμος ἐξεφαάνθη.
Illic qui vir iners, qui strenuus ipsa docet res.
Ἐξ ἰάδος χώρης ἦκεν σοφὸν ἰταλίησιν.
Ex Græciæ terrâ venit sapientia Italis.
Ἐξάνδα, μὴ κεῦθε νόῳ. ἵνα εἴδομεν ἄμφω.
Eloquitor, ne celato: quo norimus ambo.

Ἐξάντης λώζω τ' ἀμὸν κακὸν ἄλλον ἔχοντα.
Indemnis spectabo alium mala nostra ferentem.

Ἔργα νέων, βυλαὶ δ' μέζων, αὐχαὶ δὲ γερόντων.
Vota senum, consulta virorũ, & facta juventæ.

Ἔργα νέων, βυλαὶ δὲ μέζων, πορδαὶ δ' γερόντων.
Res juvenũ, consulta virûm, crepitus seniorum.

Ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργίη δέ τ' ὄνειδος.
Labor verò nullũ opprobrium; sed ignavia dedecus.

Ἐσθλά τε καὶ τὰ κέρδεα θεῶν ἐν γούνασι κεῖται.
Et bona & mala in deorum potestate sunt.

Ἐσθλὰ μὲν ἐσθλὸς ἔδυνε, χέρεια δ' χείρονι δόσκεν.
Egregia egregius subit arma, ac deteriori deteriora dedit.

Ἐσθλὸν καὶ τὸ τέτυκται, ὅτ' ἄγγελος ἄσιμα εἰδῇ.
Hoc quoque præclarum est, ubi nuncius optima novit.

Ἐσθλῷ μὲν φίλος ἐσθλὸς ἀνὴρ, κακεπῷ δ' ἀλεγεινός.
Bono bonus vir amicus est, improbo autẽ improbus.

Ἐστι πύλος, πρὸ πύλοιο, πύλος γε μέν ἐστι καὶ ἄλλος.
Est Pylus ante Pylum, siquidem est Pylus altera sanè.

Ἐστι τόκος πρὸ τόκοιο, τόκος γε μεν ἐστι καὶ ἄλλος.
Usura usurâ prior, usura altera sanè est.

Ἐστιν ὀλίγου τὸ καλὸν, ἔστι παυλαχῆ καὶ τίμιον.
Rarum bonum est, ubiq; fitq; plurimi.

Ἑσπέριον φιλέουσιν, ἀπερ ευγενέσιν ἑῶον.
Vespertinum amant, sed oderunt matutinum.

Εεὺς

Ἔσω σοι πόσις ἔστω, ὃν ἂν κείνωσι τοκῆες.
Hic tibi sit maritus, quemcũq; parentes decreverint.

Ἔσχατος ἡρώων Κλεομήδης Ἀστυπαλαιεύς.
Vltimus heroum Cleomedes Astypalæus.

Εὖ ἔρδων, εὖ πρᾶσσε. τί κ' ἄγγελον ἄλλον ἰάλλεις;
Benefaciens rectè fac. quare præconem aliũ requiris?

Εὐδαίμων μὲν Κόρινθος, ἐγὼ δ' εἶμι Τεγεάτης.
Fortunata Corinthus; at ego sim Tegeates.

Εὔδαιμον πολίεθρον ἑνὸς κήρυκος ἀκοῦσαι.
Vrbecula est felix, quæ præconem audiat unum.

Εὗρε Θεὸς τὸν ἀλιτρὸν, ἔχεις πάλαι ὧν ἐπεθύμεις.
Invenit Deus impium, habes quæ olim cupiebas.

Εὑρήσεις Γαλάθειαν ἴσως καλλίονα ἄλλαν.
Invenies Galatheam vel meliorem invenies aliam si te hic fastidit Alexis.

Εὐσεβέσιν μὲν ἀεὶ πέλει γλυκερώτερον ἦμαρ.
Piis finis semper placidior contingit.

Εὐσεβέων παίδεσι τὰ λώϊα, δυσσεβέων δ' ἐ.
Piorum liberis bona (eveniunt:) impiorum verò liberis minimè.

Ἐχθρὲ πελασπόνεσσι φίλ' ἀθανάτοισι θεοῖσι.
Finitimis invise, Deis dilecte beatis.

Z

Ζεὺς, βασιλεὺς, ζεὺς αὐτὸς ἁπάντων ἀρχιγάμβλος.
Iupiter idem rex cunctorum, principiamque.

Ζεὺς

Ζεὺς γὰ τοι τὸ πάλαντον ὑπερρέπῃ ἄλλοτε ἄλλῳ.
Nunc etenim huic libra inclinat, nunc Iupiter illi,

Ζεὺς δ' ἀρετὰν ἀνδρεσσιν ὀφέλλει τε, μινύθῃ τε.
Iupiter virtutem hominibus auget, minuitque.

Ζεὺς κεφαλὴ, Ζεὺς μέσσα, Διὸς δ' ἐκ πάντα τέτυκται.
Deus initiũ ac medium est, ac à Deo omnia facta sũt.

Ζεὺς πυθμὴν γαίης τε καὶ ἀστερόεντος ὀράνου.
Iupiter est terræ fundamentum, cælique micantis.

Ζωὸς ἀλιμάσσοντες, ἀποφθιμένου πόθεσσι.
Viuũ ignominiâ afficientes, mortuum verò desiderãt.

H

Η ἧ κακὴ βουλὴ τῷ βουλεύσαντι κακίστη.
Malum consilium ipsi consultori est pessimum.

Η' ἧ μακρὴ ἀναβολὴ τῷ ποιήσαντι κακίστη.
Longa dilatio differenti nocentissima.

Η' κώδων ἀκαλανθὶς ἐπειγομένη τυφλὰ τίκτει.
Cæca parit properato Acalanthis tinnula nixu.

Η' μὲν δὴ λώβη τάδε γ' ἔστεται αἰνόθεν αἰνῶς.
Dedecori res ista profectò dedecus addit.

Ηπέδαιος ἧ νύ τοι θεράπων, σεσάδες δέ τοι ἵππω.
Cornipedes tibi sunt tardi, signisque minister.

Η' πλήρης μὲν ἐλαφροτέρη, κενὴ ἧ βαρεῖα.
Plenus is est levior, gravis idem ubi pẽdet inanis.

Η'ν δ' ἀγαθὸν φρονέῃς ἀγαθῶν καὶ τεύχεαι ἔργων.
Bona consilia bona etiam sequuntur opera.

Η'ὼς

Ἠὼς γάρ τ' ἔργοιο τρίτην ἀπομείρεται αἶσαν.
Aurora laboris tertiam sortitur partem.

Θ

Θάρσει, ἐπεὶ δαίμων ἕτερον πλόον ἡγεμονεύει.
Fac tuũ officium, deinde Deus reliquũ cursũ guber-

Θάρσει μᾶλλον, ἐπεὶ ἔστι καὶ θεοῦ ἥδε γε βουλή. *(nabit.*
Fide, hoc consilium non est sine numine, nutrix.

Θνητὸς ἐὼν κατὰ σάρκα, σοφὸς περατώδεσιν ἔργοις.
Corpore mortalis, sapiens per facta stupenda:

Θρεπτὰ φίλοις ἀπέδωκε, μινυνθαδίῳ δὲ οἱ αἰών.
Dilectis nutricationis præmia persolvit.

Θρέψαι τὼς λυκιστὰς, θρέψαι κύνας, ὥστε φάγωνται.
Pasce canes quite lanient, catulosq; luporum.

I

Ἰητρὸς γὰρ ἀνὴρ πολλῶν αἱρετός ἐστιν ἄλλων.
Medicus vir multis præferendus est aliis.

Ἵππευς ἱππεύειν ἐδάη, καὶ ἀοιδὸς ἀείδειν.
Eques equitare novit, & cantor canere.

Ἵπποι γὰρ σφηκῶν γένεσις, ταῦροι δὲ μελισσῶν.
Equi crabronum sunt generatio, tauri autem apum.

Ἵπποι μὲν ἵπποισι, βόες δέ τε βουσὶν ὅμοιοι
Equi equis, & boves bobus similes sunt.

Ἵππῳ γηράσκοντι τὰ μείονα κύκλα ἐπίβαλλε.
Equo senescenti minora onera imponito.

Ἴσκε ψεύδεα πολλὰ λέγων ἐτύμοισιν ὁμοῖα.
Plurima narrabat figmenta simillima veris.

Ἰζω

Ἴσον δὲ αὐ καὶ ἄνασσα καὶ δμωὶς φέρει ἀνάγκην.
Eandem mortem moriuntur & regina & famula.

Ἶσον τι κυάμους τε φαγεῖν, κεφαλάς τε τοκήων.
Fabas edere, & capita parentum idem est.

Ἰσὸς ὑφαινόμεν ἄλλῳ κακὸν, ἄλλῳ ἄμεινον.
Tela texta, alii malum, alij commodum afferet.

Ἰσχὺς ἀπήμβλυται τ', νοῦς θεῖον ἦ μενοινᾷ.
Robur senibus debile est; sed mens divina valet.

K

Καὶ βραδὺς εὔβουλον ἔλεν ταχὺ ἄνδρα διώκων.
Callidus ac tardus celerem insectando prehendit.

Καὶ γὰρ ἐπ' ἀγλαΐῃ ζηλήμονες εἰσὶ γυναῖκες.
Ob pulchritudinem in admiratione sunt mulieres.

Καὶ γὰρ ἐγὼ θεός εἰμι, γόνον δέ μοι ἔνθεν ὄθεν σοι.
Ipsa etiam dea sum, genus inde mihi unde tibi ortus.

Καὶ δ' ἀνθ' ἁ κωμάζα ἄγει βροτολοιγὸν Ἄρηα.
Pestiferum Martem rursum exagitat cynomya.

Καὶ δ' ἔχει ἥβης ἄνθος, ὅτε κρατὸς ἐστὶ μέγιστον.
Flos quoque adest ævi, cujus tunc maxima vis est.

Καὶ

Καὶ ζῶν ὁ φθιμένῳ φθιμένος δ' ἔτι πολλὸν ἀγήρως.
Et vivus & defunctus non senescet: defunctus autem minus quàm vivus.

Καὶ δόμεν ὅσκεν δῶ, καὶ μὴ δόμεν ὅσκεν μὴ δῶ.
Dato ei qui dederit; & non dato ei qui non dederit.

Καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέει, καὶ τέκτονι τέκτων.
Et figulus figulo infensus est, & faber fabro.

Καὶ μάλα τηρόμενοί περ ἀναγκαίη γὲ ἐσείκει.
Quamvis afflicti nimium: sed fatum ita cogit.

Καί περ ἐὼν ὀλίγος, μνᾶσθαι ἐπήχθω ἀθηναίων.
Tametsi parvus existens, tamen ambire audet formosam Minervam,

Καὶ πολιοί περ ἐόντες ἀναγκαῖοι πολεμιστής.
Aetas cana quidem, sed non inidonea bello.

Καὶ πτωχὸς πτωχῷ φθονέει, καὶ ἀοιδὸς ἀοιδῷ.
Mendicus mendico invidet, cantorq; cantori.

Καίκε γυνὴ φέροι ἄχθος, ἐσείκεν ἀνὴρ ἀναθείη.
Mulier portaverit onus, si vir imposuerit.

Καίκεν ἐγὼν ἐπέεσσι καὶ ἀθανάτοισι μαχοίμην.
Sane ego vel divis possim contendere lingua.

Καιρῷ λατρεύειν. μηδ' ἀνιπτόειν ἀνέμοισι.
Tempori servito, neque repugnes ventis.

Καίτε κασιγνήτῳ γελάσας ἐπὶ μάρτυρα θέσθαι.
Et fratri per risum jocatus, testem adhibeto.

Κάλλιστον τὸ δικαιότατον. λῷστον δ' ὑγιαίνειν.
Pulcherrimum est, quod justissimum: optimum verò sanum esse.

Κάλλ-

Κάλλος ἄνευ χαρίτων τέρψει μόνον, οὐ κατέχει δέ.
Forma sine morum suavitate, solum delectat, sed non detinet.

Καππαδόκαι, Κᾶρες, Κίλικες, τρία κάππατα κάκιστα.
Cappadoces, cares, cilices, tria pessima cappa.

Κάτθανε ὁμῶς ὅτ' ἄτυμβος ἀνὴρ, ὅς τ' ἔλλαχε τύμβου.
Moritur simul & qui sepulchro caret vir, & qui tumbam sortitur.

Κάτθανε ὁμῶς ὅτ' ἀεργὸς ἀνὴρ, ὅτε πολλὰ ἐοργώς.
Strenuus, ut segnis, fato potiuntur eodem.

Κερδαλέαι κακαὶ φθείρουσι γυναικῶν ἤθεα μῦθοι.
Egregios mulierum mores improbi sermones corrumpit.

Κήμ' ἔφαθ' ἁ μάτηρ πολυδεύκεα νικάμεν ὤ.
Me quoque Pollucem mea mater vincere dixit.

Κλαίει νικηθείς, ὁ δὲ νικήσας ἀπόλωλε.
Qui vicit, periit: plorant qui succubuere.

Κῆπος Ἀδώνιδος ἥδε τέθηλε γυναικήιος ὠκύκαρπος.
Gratia feminea est effetus Adonidis hortus.

Κοιναὶ πᾶσι πάντων, ὁ βίος τρόχος, ἀστατος ὄλβος.
Communes casus omnium sūt, vitaq; circulus est, & instabilis felicitas.

Κόσμος μὲν μακάρεσσι λίθος θνητοῖς δ' ἀλαοσύνη.
Diis ornamentum est margarita, hominibus verò placenta.

Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται, κακὰ θηρία, γαστέρες ἀργαί.
Cretenses semper mēdaces, mala bestiæ, ventres pigri.

Κρύβδα

Κρύβδα δ' ἀνάλκιδες ἀίεν ἀγαυοτέρας λοχόωσι.
Imbelles semper præstantioribus occultè insidiantur.

Κωτίλῳ ἀνθρώπῳ σιγᾶν χαλεπώτατον ἄχθος.
Garrulo homini tacere gravissimum onus est.

Λ

Λάμβανε καὶ βελτίω σῆς οἰκέτου φρονέοντος.
Accipe consilium etiam à servo prudente.

Λαῷ μὴ πίστευε· πολύτροπος ἐστιν ὅμιλος.
Vulgo ne credas, mutabile enim vulgus est.

Λιμῷ δ' οἰκτιστον θανέειν καὶ πότμον ἁπάντων.
Periisse fame, res una miserrima longè est.

Λοίθος ἀνὴρ ὄφελος ἐλάσσας μώνυχας ἵππους.
Optimus extremo vir equos agit ordine fortes.

M

Μάστιξεν δ' ἵππους· τὼ δ' οὐκ ἄκοντε πετέσθην.
Cadit equos scutica: ast illi vel sponte volabant.

Μέτρα φυλάσσεσθαι· καιρὸς δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστος.
Modū servato, modus namq; in omnibus optimus est.

Μέτρα φυλάσσεσθαι. καιρὸς δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστος.
Mensuram serva. modus in re est optimus omni.

Μέτρῳ μὲν φαγέειν, καὶ πιεῖν, μυθολογεῖν τε.
Cum modo edito, & bibito, & loquitor.

Μέτρῳ ὕδωρ πίνοντες, ἀμέτρεως μάζαν ἔδοντες.
Ad mensuram bibentes aquam, citra mensuram offam edentes.

Μὴ κακὰ κερδαίνειν: κακὰ κέρδεα ἴσ' ἄτῃσιν.
Ne malè lucreris: mala lucra æqualia damnis.

Μὴ μ' ἔπεσιν μὲν φέρε, νόον δ' ἔχε καὶ φρένας ἄλλῃ.
Ne me diligito verbis, quum mens alibi sit.

Μὴ νεμέζα βαιοῖσι, χάρις βαιοῖσιν ὀπηδεῖ.
Ne succense parvis muneribus, gratia sequitur parva.

Μή μοι ἀνὴρ εἴπῃ γλώσσῃ φίλος, ἀλλὰ καὶ ἔργῳ.
Ne lingua mihi quis sit amicus, sed mage facto.

Μὴ σπεῦδ' Εὐρώπῃλω, ἀσίη τοι πολλὸν ἀμείνων.
Ne urge Europam, Asia tibi multò est commodior.

Μῆτις ἀρυτόμενος μεγ' ἀμείνων, ἢ βίηφι.
Consilium est melius, quàm vis, cùm ligna secantur.

Μηδ' ἂν βοῦς ἀπόλοιτ' εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη.
Nec bos intereat, vicinus si improbus absit.

Μηδ' αὖτως ἀλκῇ, πρὶν ἔπεσί γε πρηνθῆναι.
Nec temerè viribus prius, quàm consilio, periclitaris.

Μηδ' ὅτι νηυσὶν ἅπαντα βίον κοίλῃσι τίθεσθαι.
Ne bona tu pandis ratibus semel omnia mandes.

Μηδὲ κασίγνητῳ ἶσον πιέεσθαι ἑταῖρον.
Sed nec germano quisquam est æquandus amicus.

Μηδὲ πολύξεινον, μηδ' ἄξεινον καλέεσθαι.
Nec multis, at nec ulli dicaris amicus.

Μηδὲν ἁμαρτεῖν ἐσθ' θεῶν, καὶ πάντα κατορθοῦν.
Nihil peccare, & cuncta rectè facere, Deorum est.

Μήδεων

Μήδειαν ἰάζων γαμέει, κέλεται δ' ἀφρ: δίτα.
Medeam ducit Iason: Venus aurea mandat.

Μήθ' ἱκέτας ἀδικεῖν, ἱκέται γὰρ ἱεροί τε καὶ ἅγνοί.
Ne supplices injuriâ afficias. supplices enim sancti ac venerandi sunt.

Μηκέτι νυκτὸς ὕειν, ἦκεν τὴν ἀγροτέρα σῦς.
Non jam nocte pluet, sus quâ enitetur agrestis.

Μίνθην οὐ πολέμῳ. μήτ' ἔδιε, μήτε φύτευε.
Mentham ne comedas, nec seras tempore belli.

Μήτε δίκην δικάσῃς, πρὶν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσῃς.
Ne judex fueris, partes ni audiveris ambas.

Μήτε γραῖῶ ποτε σοῖσι κακὴν δέξαιο μελάθροις.
Improbam anum domi nunquam receperis.

Μήποτε δμηλάσιος γυνὴ, δέσποινα γένοιτο.
Famula nunquam debet fieri domina.

Μισθὸς δ' ἀνδρὶ φίλῳ ἐιρημένος, ἄρκιος ἔστω.
Merces etiam viro amico promissa sufficiens esto.

Μισῶ τὴν ἀφελῆ μισῶ τ' ζώφρονα λίαν.
Odi nimis simplicem, & nimis etiam sapientẽ puellã.

Μνήμην δ' ἄλλα φημὶ Σιμωνίδῃ ἰσοφαρίζειν.
Ajo Simonidi memoria neminem parem esse.

Μολπὴ τ' ὀρχηστύς τε, τὰ χάρ τ' ἀναθήματα δαιτός.
Musica & chorea convivii sunt ornamenta.

Μορφὰ γυναιξὶν κρέπει καλὸν, ἀνέρι δ' ἀλκά.
Forma mulieres ornat, virum autem robus.

Μοῦσαι γάρ μ' ἐδίδαξαν ἀοιδήν ὕμνον ἀείδειν.
Musæ me docuerunt carmen canere eximium.

N

Ναῦς ὀξὺ τις ὠκύπορος Σαμία, ὑὸς εἶδος ἔχουσα.
Navigium est velox Samium, specie suis altum.

Νεμρὸς ζῶμα λέοντος ἐφυβρίζοι λαγωός.
Audet vel lepus exanimi insultare leoni.

Νήπιος, ὃς πατέρα κτείνας ὑὸς ὤλεσε πᾶσι.
Est fatuus, qui patre perempto pignora linquit.

Νήποι δὴ ἴσασιν ὅσῳ πλέον ἥμισυ παντὸς. (quitur
Stultus est, qui præsentia relinquens, absentia perse-

Νήπιος, ὃς τὰ ἕτοιμα λιπὼν, τ' ἀνέτοιμα διώκει.
Stulti nescinut quàm sit dimidium plus toto.

Ξ

Ξυνὸς ἐνυάλιος· καὶ τὸν κτανέοντα κατέκτα.
Communis Mars, inque vicem perimit perimentē.

O

Ὀφθόνος αὐτὸς ἑαυτὸν ἑοῖς βελέεσι δαμάζει.
Ipsa invidia seipsam suis armis conficit.

Οἷτ' αὐτῷ κακὰ τεύχει ἀνὴρ, ἄλλῳ κακὰ τεύχων.
Ipse sibi mala cudit, quisque alii mala cudens.

Οἱ δὲ παθεωῦτες ἐν ἄματι γηράσκουσιν.
Amatores in uno die senescunt.

Οἵ τ' αὐτῷ πρώτῳ κακὸν εὗρεν οἰναβαρείων. (victus.
Qui sibi perniciem vel primum repperit ipse vino

Οἱ

Οἴ οἴ μοι, τρίποδες ϑρηνεῖτε, οἴχεται Ἀπόλλων.
Heu tripodes lugete, perit præsagus Apollo.

Οἴ οἴ μοι χρηϛῶν ἀπολείπεται ἠελίβατος:
Heu responsorum nobis lux deficit alma.

Οἷα τ' ἀνὴρ ἔρξει, τοῖον τλῆϖαι αὐτὸν ἐπάνει.
Quæ quis facit, ea patitur.

Οἶδ' ὅπλ' ἀξίδα, οἶδ' ἐϖ' ἀριστερὰ νωμῆϖαι βῶν.
Novi equidem clypeum dextra lævaq; movere.

Οἵηπερ φύλλων γενεὴ, τοίη δὲ καὶ ἀνδρῶν.
Qualis foliorum, talis etiam hominum generatio.

Οἶκοι βέλτερον εἶναι, ἐπεὶ βλαβερὸν τὸ θύραζε.
Domi melius est esse, quia foras esse noxium est.

Οἶκον μὲν πρῶϖιστα, γυναῖκά τε, βοῦν τ' ἀροτῆρα.
Primum ædes, deinde uxorem, inde bovem agricolantem.

Οἶνος ἄνωγε γέροντα, καὶ οὐκ ἐθέλοντα, χορεύειν.
Vina senem cogunt, minimè saltare volentem.

Οἶνος ὑπὸ φλοιῷ πέλεται, σαπὲν ἐν ξύλῳ ὕδωρ.
Vinum est putrescens sub ligni cortice lympha.

Οἶνος καὶ φρονέοντας ἐς ἀφροσύνην ἀναβάλλει.
Insanire facit sanos quoque copia vini.

Οἶνος τοι χαρίεντι πέλει μέγας ἵππος ἀοιδῷ.
Sanè magnus equus lepido sunt vina poëtæ.

Οἴνῳ πνεύμονα τέγγε, τὸ γὰρ πυρὶ τέλλεται ἄστρον.
Æstuat igne astrum, iam pulmo rigandus Iacco.

Ὄλβιε καὶ δύσδαιμον, ἔφυς γὰρ ἐπ' ἀμφοτέροισι.
O beate & infelix: natus es enim ad utramque

Ὀλβιος ὧ παῖδες τε νέοι καὶ μώνυχες ἵπποι. (*fortunam.*
Beatus, cui liberi, & equi solidunguli.

Ὃς δ' ἄλλῳ κακὰ τεύχει, ἑῷ κακὸν ἦπαρ τέτυχται.
Qui alii mala fabricat, suo malum epati cudit.

Ὃς δὴ γήραϊ κυφὸς ἦεν, καὶ μυρία ἤδη.
Iam incurvus erat senio, sed plurima norat.

Ὃς δή τι εἶδος μὲν ἦεν κακός, ἀλλὰ τοδώκης.
Qui ore quidem deformis erat, pedibus tamen acer.

Ὃς θνητὸς τ' εἴη καὶ ἔδοι δημήτερος ἀκτήν.
Qui modò mortalis sit, edens Cerealia dona.

Ὃς τρία μὲν τίκτει, δύο δ' ὀκλέπτει, ἓν δ' ἀλεγίζει.
Excludit binos, edit terna, educat unum.

Ὅστις θεοῖς ὑπείθηται, μάλα τ' ἔκλυον αὐτοῦ.
Qui Diis obtemperaverit, hunc libenter exaudiunt.

Οἷον τοῖον κ' εἴποθα ἔπος, τοῖον κ' ἐπακούσαις.
Quale quidem verbum dixeris, tale audies.

Ὀρθῶσι, καὶ μᾶλλον ἐπωδίνουσι μέλημναι.
Curæ emendant, & plura parturiunt.

Ὅταν ἴδωσι σίμωα, λύκοι ἐξαίφνης ἐγένοντο.
Vbi Simonem viderint, lupi confestim evadunt.

Οὐ γὰρ ἀληθείης ἔστιν νῦν ὅτι χάρις.
Nihil veritatis restat nunc in terris.

Οὐ γὰρ ἅμ' ἀνθρώποισι θεοὶ τελέουσιν ἅπαντα,
Non dii hominibus simul dant omnia.

Οὐ

Οὐ γὰρ ἀνιδρωτί γε μετ' ἀνδράσι κῦδος ἀέξει.
Non sine labore hominibus crescit gloria.

Οὐ γὰρ ἀπειρήτων μαντεύσομαι, ἀλλὰ δ' ἐδώς.
Nam neq; inexpertus jā divina vero, verùm egregiè

Οὐ γὰρ ὅλβιον ἔστι κῦδος ἀέξειν ἀνθρώποισιν. (callens.
Non fortuna glorioſa ſemper durat hominibus.

Οὐ γὰρ ἔγωγ' ἐθέλοιμι σὺν Κρονίωνι μάχεσθαι.
Cum Iove ego ſanè nolim certamen inire.

Οὐ γὰρ ἔτι σταθμοῖσι μένειν ἔτι τηλίκος εἰμί.
Vt maneam in ſtabulis jam non mea poſtulat ætas.

Οὐ γὰρ ποιήσεις λεῖον τὸν τραχὺν ἐχῖνον.
Neque enim lævem facies aſperum echinum.

Οὐ γάρ πω πάντεσσι θεοὶ φαίνονται ἐναργεῖς.
Haud cuivis manifeſta videntur numina divûm.

Οὐ γὰρ τ' ἀγνῶτες θεοὶ ἀλλήλοισι πέλονται.
Non ignoti inter ſe ſunt dii morte carentes.

Οὐ γάρ τ' αἶψα θεῶν τρέπεται νόος ἀστιβόντων.
Non etenim divûm mens vertitur aſtricolarum.

Οὐ γάρ τι πληγέων ἀδαήμων, οὐδὲ βολάων.
Iam minimè plagas tolerare rudis, neque jactus.

Οὐ γάρ τι ψυχῆς πέλει ἀνδράσι φίλτερον ἄλλο.
Non vita quicquam charius eſt hominibus.

Οὐ γάρ τι συγερῇ ὅτι γαστέρι κιώτερον ἄλλο.
Non eſt improbior res altera ventre moleſto.

Οὐ γάρ τις πρῆξις πέλεται κρυεροῖο γόοιο.
Quippe nihil miſeri fletus lamentave proſunt.

Οὐ γὰρ ὑπὲρ κῆρας τις ὑπ' ἄρεϊ δάμναται ἀνήρ.
Non ante tempus quisquam in bello interficitur.

Οὐ γάρ πῶς θάνατόν γε φυγεῖν εἱμαρμένον ἐστίν,
Nullo pacto mortem fugere fatale est.

Οὐ δυσάμμι τὼ αἶγα φέρειν, ὀπιθίδιε μοὶ βοιῶ.
Tauro oneratis, cùm nequeam portare capellam.

Οὐ μὲν δὴ λῦσαι φίλον ἔς' ὑπερδὸν ἔρωτος.
Non bonum est, divellere flammas conjugii.

Οὐ μὲν γάρ τι χέρμον ἐν ὥρῃ δεῖπνον ἑλέσθαι.
Non equidem nocet, certo tempore cibum capere.

Οὐ μὲν πῶς ἀπόλωλεν ἀπόβλητος ἐκ Διὸς ἀγγέλος.
Non unquam vanum fuit à Iove profectum signum.

Οὐ μὲν κακότεχνα ἔρδειν θεοὶ μάκαρες φιλέουσιν.
Non equidem scelera amant Dii beati.

Οὐ νέμεσις κ' ψεύδεσθαι ὑπὲρ ψυχῆς ἀγορεύειν. (xerit.
Nō reprehēdēdus est, qui mēdaciū pro vitâ suâ di-

Οὔ τι μάλ' ἀνθρώποις κατὰ θύμια πάντα τελεῖται.
Non utique hominibus grata omnia perficiuntur.

Οὔ τοι τὰ πολλὰ ἔπη φρονίμου ἀπεφαίνατο δόξαν.
Non multa verba prudentis animi indicium sunt.

Οὐ χρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἄνδρα.
Non oportet totā noctem dormire virū consiliariū.

Οὐδὲ γὰρ ὧδε βίη Ἡρακληείη φύγε κῆρα.
Nec vis Herculea fatum evitavit acerbum.

Οὐδέ τι τῷ παντὸς κενεὸν πέλει, ὧδε περισσόν.
In toto vacui nihil est, nihil inde superfit.

Οὐδὲ

Οὐδέ τις ἐς' ἀλκή· φυγέειν κάρτιστον ἀπ' αὐτῆς.
Non est ulla medela: procul fugere optimum ab illa.

Οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδικῶν πίνει ἀποτίσει.
Nemo est hominum injustè agens, qui pœnã nõ luat.

Οὐδὲν ἀκιδνότερον γαῖα τρέφει ἀνθρώποιο.
Nil homine enutrit tellus infirmius alma.

Οὐδέποτ' ἄνθεϊης λεῖον τὸν τραχὺν ἐχῖνον.
Ex scabro in lævem nunquam vertetur echinus.

Οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη· εἷς κοίρανος ἔστω.
Non bonũ est multorũ dominiũ; unus dominus esto.

Οὐκ αἰεὶ θέρος ἐστέεται, ποιεῖσθε καλιάς.
Non semper æstas erit: facitote vobis habitacula.

Οὐκ ἀρετᾷ κακὰ ἔργα, κιχάνει τοι βραδὺς ὠκύν.
Non prosperè succedunt malè facta; assequitur tardus velocem.

Οὐκ ἐστι θνητοῖσι πρὸς ἀθανάτους μαχέσασθαι.
Nulli cum superis homini contendere fas est.

Οὐκέτι γὰρ δυνατὸν τὸ πεπυγμένον εἶναι ἄπυκτον.
Non iterum, factum potest fieri infectum.

Οὔτε γὰρ ἐκ σκίλλης ῥόδα φύεται, οὔθ' ὑακίνθου,
Non etenim è squilla rosa nascitur, aut hyacinthus:

Οὔποτε δουλείη κεφαλὴ δύσεια πέφυκεν.
Haud solitum est servile caput se attollere rectum.

Οὔποτε ποιήσεις τὸν καρκίνον ὀρθὰ βαδίζειν.
Nunquam cancrum rectè ambulare facies.

Οὔπω μέλλας ἄγων ἔκαμ' ὐρανὸς ἐσ ἐνιαυτὸς.
Nondum provoluere desiit æther menses atq; annos.

Οὔτοι σύμφορόν ἐστι γυνὴ νέα ἀνδρὶ γέροντι.
Non conveniens est juvenis uxor seni viro.

Οὐχ ὁσίη κταμένοισιν ἐπ' ἀνδράσιν ὐχετάασθαι.
Non sanctum est viris interfectis insultare.

Οὔτις ἀνὴρ Φίλε Κύρνε πέδας χαλκεύετω αὐτῷ.
Vincula nemo sibi cudit charissime Cyrne.

Οὔτοι ἐγὼ θεός εἰμι, τί μ' ἀθανάτοισιν ἐίζκεις;
Nullũ ego sum numen, quid me immortalib. æquas?

Ὡς θεῶν ἀλέουσι μύλοι, ἀλέουσι δ' λεπτά.
Quò serius molunt Deæ molæ hoc molunt gravius.

Π

Παῖς μοι τεκτοσύνης εἴη, μὴ τεκτογένεια.
Filius mihi sit sapiens, non filia.

Πάντα γέλως, καὶ πάντα κόνις, καὶ πάντα τὸ μηδέν.
Cuncta visus, & cuncta pulvis sunt, & cũcta nihil sunt.

Πάντες γυναῖκες ἴσασιν, καὶ ὡς ζεὺς ἠγάγετ' ἥρην.
Cuncta mulieres noverunt, & Iunonem quomodo Iupiter duxerit.

Πάντῃ δ' ἀθανάτων ἀφανὴς νόος ἀνθρώποισι.
Omnibus hominibus mens est obscura deorum.

Πάντων μὲν πρώτιστα κακῶν ἐπιθυμία ἐστι
Sola libido malis est cunctis fons & origo.

Πάντων

Πάντων μέτρον ἄριστον, ὑπερβασίαι δ' ἀλεγιναί.
Omniũ modus optimus est, excessus verò vitiosi sunt.

Πὰρ δύναμιν δ' οὐδεὶς κεν ἐπιστάμενον πολεμίζειν.
Vires ultra nemo queat bellare, licet sit animo prõpto.

Παρθενικὴν ἢ γαμεῖν, ὥστε ἤθεα κεδνὰ διδάξῃς.
Virginem duc ito, ut mores castos eam doceas.

Πᾶς λόγος ἐστὶ μάταιος, ὁ μὴ τετελεσμένος ἔργῳ.
Omne verbum est irritum, nisi res ipsa consequatur.

Πᾶς τις ἀπαίδευτος φρονιμώτατος ἐστὶ σιωπῶν.
Omnis indoctus sapientissimus habetur, silens.

Πᾶσι κύων ἄρτους μανθάνειν, ἰχθύας κἠγών.
Omnis canis panes somniat, pisces autem ego.

Πατρὶ γηράσκοντι νέον σθένος υἱέες εἰσί.
Parenti senescenti novum robur sunt filij.

Παῦροι γάρ τοι παῖδες ὅμοιοι πατρὶ πέλονται.
Pauci liberi similes patri sunt.

Παύροις ἀνθρώποις ἀρετὴ καὶ κάλλος ὀπηδεῖ.
Sunt pauci, quibus iisdem & virtus suppetit & res.

Παυρολόγοι πολιοὶ, τε γήρως ἄνθεα θνητοῖς.
Cani non loquaces senectæ flores sunt, inter homines.

Πειθὼ μὲν γὰρ ὄνειαρ, ἔρις δ' ἔριν ἀντιφυτεύει.
Persuasio utilitatem affert, lis verò litem.

Πηλοποδῶν ἀσύφηλος οὐκ, ἀ' ὑπὸ βυσσώχῳ.
Pelopidarũ nutabũda gens, nec tamẽ incurvi cervice

Πέτρην χειλαίνει ῥανὶς ὕδατος ἐνδελεχείῃ.
Stillula mollis aquæ lapidem assiduo cavat ictu.

Πῆμα

Πῆμα κακὸς γείτων, ὅσσουτ' ἀγαθὸς μέγ' ὄνειαρ.
Vicinus improbus malum tantum est quàm bonus ingens commoditas existit.

Πικρὴ μέν τε λύκοις, ἁπαλὴ χιμάροισιν ἀκηδής.
Amara est lupis, sed capellis jucunda.

Πίνωμεν Βάκχε ζωρὸν πόμα, δάκτυλος ἀὼς.
Ducamus Bacchi latices, digitus brevis est lux.

Πίστι χρήματ' ὄλεσα, ἀπιστίῃ δ' ἐσάωσα.
Fidendo opes perdidi, diffidendo verò servavi.

Πίστις δ' ἅρα ὁμῶς καὶ ἀπιστία ὤλεσεν ἄνδρας.
Fides simul, & diffidentia perdiderunt homines.

Πλείων μὲν πλεόνων μελέτη, μείζων δ' ἐπιθήκη.
Plurium cura fortior majorq; fit additio.

Πλὴν οὐδὲν οὕτω δεινὸν ὡς γυνὴ κακή.
Nil ita acerbum & noxium ut mulier mala.

Πλοῦτος καὶ σοφίη θνητοῖς ἀμαχώτατον αἰεί.
Opulentia & sapientia mortalib. inexplebile semper.

Πλούτου δ' οὐδεὶς τέρμα πεφασμένον ἀνδράσι κεῖται.
Divitiarum nullus est inter homines constitutus ter-

Πνεῦμα γὰρ ἐστὶ θεοῦ χρῆσις θνητοῖσι καὶ εἰκών. *(minus.*
Spiritus Dei imago est & usus hominibus.

Πολλὰ μὲν ἤιστατο ἔργα, κακῶς δὲ ἤιστατο πάντα.
Multa quidem noverat, sed malè noverat omnia.

Πολλὰ μέσοισιν ἄεισα, μέσος δ' ἐλθὼν ἐν πόλει εἶναι.
Mediocris fortunæ homines multa habent commoda: talis itaque in civitate esse volo.

Πολλάκι

Πολλὰ μεταξὺ πέλει κοτύλης, καὶ χείλεος ἀκροῦ.
Multa cadunt inter calicem, supremaque labra.

Πολλοὶ τοὶ πόσιος καὶ βρώσιός εἰσιν ἑταῖροι.
Multi potus cibiq; sunt amici.

Πολλάκις εἰδείης οἷς τὸν θεὸν ἐξαπατήσας.
Multa scias, queis vel cœlestia numina fallas.

Πολλάκι καὶ ξύμπασα πόλις κακοῦ ἀνδρὸς ἐπαυρεῖ.
Sæpe mali malefacta viri populus luit omnis.

Πολλάκι δ' κηπωροῦ ἀνὴρ μάλα καιρίον εἶπεν.
Sæpe etiam est olitor valde opportuna locutus.

Πολλάκι τοὶ καὶ μωροῦ ἀνὴρ κατακαίριον εἶπεν.
Sæpe etiam stultus fuit opportuna locutus.

Πολλὰς δὴ φιλίας ἀνωφελήσει διέλυσεν.
Plurium amicitias solvere silentia ruptas.

Πολλοὶ βοκέντην, παῦροι δέ τε γῆς ἀροτῆρες.
Qui taurum stimulent multi, sed pauci aratores.

Πολλοὶ ἐν δρεκαδίῃ βαλανηφάγοι ἄνδρες ἔασιν.
Glandivori multi in Arcadiæ regione morantur.

Πολλοὶ θριοβόλοι, παῦροι δέ γε μάντιες ἄνδρες.
Plures thriobolos, paucos est cernere vates.

Πολλοὶ κινήσασιν ἔτι τροχὸν ἅρμα θοῦσιν.
Permultis volvetur adhuc rota mota caballis.

Πολλοί τοι νάρθηκοφόροι, παῦροι δέ τε βάκχοι.
Plures thyrsigeros, paucos est cernere Bacchos.

Πολλοί τοι πλουτοῦσι κακοὶ, ἀγαθοὶ δὲ πένονται.
Multi sanè ditescunt mali, boni verò pauperes sunt.

Πολλὰ

Πολλοῖς ἀνιπλέγειν μὲν ἔθος περὶ παντὸς ὁμοίως. (ter.
Multis consuetudo est contradicere in omni re simili-

πολλῶν γῆρες ἔπερσαν εὐκλιτα δώματα Φώτων.
Multorum bene conditas familias pessum dederunt anus.

πολύδαμας μοὶ πρῶτος ἐλεγχείαν ἀναθήσει.
Pulydamas probri maculam mihi primus inuret.

πολυμαθμοσύνη τὸ μὲ κενεώτερον ἀδέν.
Nihil est inanius quàm multa scire.

πολύποδος κεφαλῇ ἐνὶ μὲν κακὸν, ἔνδε καὶ ἐσθλόν.
In Polypi capite inest bonum & malum.

πρεσβύντων πόνων πωλεῖσιν ἁμῖν πάντα τἀγαθὰ οἱ θεοί.
Conveniet ib. labor ib. vendunt nobis omnia bona dii.

Πρὸς παρεὸν γὲ μᾶλις ἀέξεται ἀνθρώποισι.
Ad praesens hominum crescit sapientia semper.

Πρὸς τὰς τύχας γὲ τὰς φρένας κεκτήμεθα.
Secundum fortunam affecti sumus.

Πρόσθε μὲν ἐσθλὸς ἔφυγε, νίκα δέ μιν μέγ' ἀμείνων.
Fugit qui prius acer erat, cui jam acrior instat.

Πρῶτος θεὸς, μετέπειτα λόγος, καὶ πνεῦμα σὺν αὐτοῖς.
Primum Deus pater, postea filius verbum, & cum his spiritus.

Πυκνὰ γὲ μυρομένης θαλερὰι μινύθουσιν ὀπωπαί.
Frequenter flentis puellae pulchri deficiunt oculi.

πῦρ νῦν μοι πρῶτιστον ἐνὶ μεγάροισι γενέσθω.
Nunc ante omnia mi lucescat in aedibus ignis.

πῶρος

πῶρος τοι γ' ἀλόχοισι, καὶ οἷς τεκέεσσιν ἕκαστος. *suis.*
Vnus quislibet (maritus) luctus est uxoribus ac liberis

P

Ῥάδια πάντα θεῷ τελέσαι, καὶ ἀνήνυτον ἀνδρί.
Omnia sunt magnis facta proclivia Divis.

Ῥέξαντες καλὰ ἔργα σοφῶν ἐκύρησαν ἀοιδῶν.
Pulchra patrãtes opera, præclara sortiti sunt carmina.

Ῥεῖα θεὸς κ' ἐθέλων καὶ τηλόθεν ἄνδρα σαώσαι.
Si libeat, servare procul quoque numina possint.

Ῥέξατε δ' ὡς ἔθος ἐστὶ θεοπρεπα θύματα Φοίβῳ.
Facite Phœbo sacra ipsum decentia, ut solenne est.

Ῥηϊδίη τοὶ πρῆξις ἐν ἀνθρώποις κακότητος.
Facilis est actio maliciæ inter homines.

Σ

Σαυτὸν γινώσκων εὐδαίμων κρῖσε περᾶσης.
Teipsum noscens, Cræse, felix eris.

Σαλμωνεὺς ἄδικος καὶ ὑπέρθυμος θεοῖς κῆρι.
Salmoneus plenus fastus ac nescius æqui.

Σίτου καὶ κριθῆς, ὦ νήπιε, πλεῖστος ἄρουρα.
Frumenti & hordei, ô puer, optimæ divitiæ sunt.

Σῖτος καὶ οἶνος τὸ γὰρ μέγα ἐστὶ, καὶ ἀλκή.
Panis & vinum robur est, & nutrimentum.

Σμῆνος μελισσάων, τάχα τοι καὶ σφῆκες ἔσονται.
Alveus hic pulcher apum, mox vespas accipiet.

Συμφερτὴ δ' ἀρετὴ πέλει ἀνδρῶν, κἢ μάλα λυγρῶν.
Concors mens hominum, tametsi timidorum, tamen potest plurimum.

Σφῆσιν ἀλαθαλίῃσιν ὑπὲρ μόρον ἄλγε' ἔχουσιν.
Propriâ ſtultitiâ ante tempus accerſunt ſibi homines mala.

Στῆχε δίκης ἄσσον, μάλα τοί κακὸν ἀνδράσιν ὕβρις.
Pœna luenda tibi eſt: affert injuria clades.

T

Ταῖς αὐταῖς τέχναισιν ἁλώσεται, αἷσπερ ὑπῆρξεν.
Iisdem artibus quis capietur, quibus uſus eſt.

Τὰν ἀρετὰν καὶ τὰν ζοφίαν νικᾶνλι χελῶναι.
Virtutem & ſapientiam vincunt teſtudines.

Τέτλαθι δὴ κραδίη· καὶ κυνέτερον ἄλλο ποτ' ἔτλης.
Obdures anime: & quondam graviora tuliſti.

Τέτλαθι μοιράων ἀμετάτροπα δίϊα θυμῷ.
Parcarum conſulta feras, quæ vertere non eſt.

Τέττιξ μὲν τέττιγι φίλος, μύρμακι δὲ μύρμαξ.
Cicada cicadæ chara, formicæ formica.

Τεύχων ὃς ἑτέρῳ τις, ἑῷ κακὸν ἤπαλι τεύχει.
Qui ſtruit inſidias alii, ſibi damna dat ipſe.

Τῆλεμε εἴργουσι ψυχαὶ εἴδωλα καμόντων.
Meq; abigunt umbræ larvalia ſpectra virorum.

Τὴν δὲ μάλιστα γαμεῖν, ἥτις σέθεν ἐγγύθι ναίει.
Eam verò ducito maximè, quæ prope te habitat:

Τὼ

Τὸν παρέσσαν ἄμελγε· τί τὸν φεύγοντα διώκεις;
Præsentem mulgeto: quid insequeris fugientem.

Τὸν σοφὸν σοφὸς ἐθυώτ, τέχνας δ' ὁμότεχνος.
Sapientiam sapiens judicat, artes verò artifex.

Τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ πρόπαροιθεν ἔθηκαν.
Ante virtutem, sudorem posuerunt Dij.

Τί κνώσσεις μεγάθυμε λέων; νεβροὶ δέ τοι ἔγγυς. (sunt.
Quid stertis Leo magnanime? hinnuli autem propè

Τίε δ' ἀμύμονας ἀνδρας ὅσοις νόος ἔμπεδος ἐστίν.
Honora viros vitâ integrâ, quibus mens firma est.

Τίκτει τοι κόρος ὕβριν ὅταν κακῷ ὄλβος ἕηται.
Fastum copia gignit, opes ubi pravus adeptus.

Τίς δὲ βίος, τί δὲ τερπνὸν, ἄτερ χρυσέης Ἀφροδίτης;
Qualis nã vita foret, aut quid jucũdi, sine aurea Ve-

Τίς δ' ἂν ἑκὼν τόσσον διαδράμοι ἁλμυρὸν ὕδωρ. (nere?
Quis tantum sálsi laticis percurreret ultro.

Τίς πατέρ' αἰνήσει, εἰ μὴ εὐδαίμονες υἱοί;
Quis patrem laudet, nisi felices filii?

Τις πατέρ' αἰνήσει, εἰ μὴ κακοδαίμονα τέκνα;
Quis patrem laudet, nisi proles laudis inanis?

Τοῖς γε δικαίοις ἀντέχειν ῥᾴδιος.
Iusto resistere non est facilè.

Τόλμα καὶ εἰς ἀΐδαν καὶ ἐς ἠέρα κάρτα κομίζει.
Virtus & ad inferos & ad cœlum hominem effert.

Τὸν δ' ἄγε μοῖρα κακὴ θανάτοιο τέλοσδε.
Istum mortis in exitium mala Parca trahebat.

Τὸν πάντα δ' ὄλβον, ἦμαρ ἓν μ' ἀφείλετο.
Cuncta opes dies unica mihi abstulit.

Τὸν σικυὸν τρώγουσα γυνὰι, τὴν χλανῖδ' ἀνύφαινε.
Cucumerem comedens mulier vestem texebat.

Τοιὼξ' ἀρ' ἄλγη' ἐκβολῶ, ἔδωκεν ἠδ' ἔτι δώσει.
Phœbus ob hæc mala multa dedit, atq. insuper addet.

Τὰς σωφρονοῦσι δ' ἄν τις εἰσάξει τάχιστα, λέγων εὖ.
Viris sapientib. facilè quis persuaserit, bona ubi dixerit

Τόσδε μοῖρ' ἐδάμασσε θεῶν, καὶ κῆτλια ἔρξαι.
Hos fatum & malefacta neci exitioque dederant.

Τρὶς δ' ἀπομαξαμένοισι θεοὶ δίδοασιν ἄμεινον.
Ter vivo flumini tinctis præbent dii meliora.

Τυδεὺς τοι μικρὸς μὲν ἦεν δέμας ἀλλὰ μαχητὴς.
Tydeus parvus eram, at bellator strenuus armis.

Τῷ ναοῖς βεβρίθοντι, πόθι στάνις ἔπλετο τύμβου.
Abundanti templis magna contigit sepulchri inopia.

Τῷ δ' ἕτερον μὲν ἔδωκε πατὴρ, ἕτερον δ' ἀνένευσε.
Annuit hoc illi divûm pater, abnuit illud.

Τῶν ἁμαρτῶν ἀ τικύλευ, δεδοκημένα τοῖσι ἐσσί.
Præcipito factu proclive, neque vero inter Centauros versaris, aut res tibi est.

Τῶν ὑβρις τε βίη τε σιδήρεον οὐρανὸν ἵκει.
Horum visq. animusq. ferox contingit olympum.

Φ

Φαιδρὴ μὲν κατὰ δῶμα θεοῦ καταλάμπει αὐγή.
Fulgore splendido fulgent cuncta in Dei domo.

Φύμη

ήμη τὸν γ' ἐσθλὸν κἂν μυχοῖς δείκνυσι γαίης.
Gloria vitæ anteactæ celebrem facit etiam in terræ
viscеribus sepultum.

ρᾶζεο δὴ πάρτη, καί περ μεγάλων χθ' ἑξοχα.
parta cave tibi, quanquam clara feraris.

άρμακα πολλὰ μὲν ἐσθλὰ μεμιγμένα, πολλὰ δ' λυγρά.
harmaca mista, salubria multa, at noxia multa.

αὶ παροιμιακῶς, κἂν μῦς δάκοι ἄνδρα πονηρὸν.
ulgo ajunt, vel murem etiam mordere scelestum.

δὲ λειπήπωτις ὗος κρέα, μηδὲ μένειν βοῦν.
xpectare bovem expleti nolite suilla.

ἦρ' ἀέκητι θεῶν φυγέειν μέγα λαῖτμα θαλάσσης.
attabat sese emersurum urdis, invito numine divũ.

ίγξομαι οἷς θέμις ἐστὶ, θύρας δ' ἀπίθεσθε βέβηλοι.
as quibus est audire loquar: vos turba profana

X

Χρειὼ πάντ' ἐδίδαξε: τί δ' ἃ χρειὼ κεν ἀνδρῶν;
Necessitas omnia docuit: quid enim illa nõ inveniret.

ρήματα γὰρ ψυχὴ πέλε δειλοῖσι βροτοῖσι.
pes anima existunt miseris hominibus.

ρήματα δ' ἄλλοτε μὲν κτᾶσθαι φιλεῖ, ἄλλοτ' ὀλέσθαι.
pes quandoq; teneri solent, quandoq; etiam amitti.

ρήματα δ' εἶν οἴκῳ πάντ' ἄρμενα πισύσασθαι.
es omnes in domo paratas possideto.

Χρήματα δ' οὐχ ἁρπακτά, θεόσδοτα, πολλὸν ἀμείν
Opes non rapina partæ, sed quæ à Deo dantur, multo meliores sunt.

Χ' ὡ Ζεὺς ἄλλοκα μὲν πέλει αἴθρη, ἄλλοκα δ'
Nunc pluit, & claro nunc Iupiter æthere lucet.

Χρὴ ξεῖνον παρεόντα φιλεῖν, ἐθέλοντα δὲ πέμπειν.
Oportet hospitem, dum adest, amicè tractare: cum verò voluerit ipse dimittere.

Χήτη ἐνδυκαίων κακὸν ἀσχύια κεῖται ἔχουσα.
Horret Arachnæis vacuus sine conjuge telis.

Χρυσὸς δὲ χρείσσων μυρίων λόγων βροτῶν.
Aurum potius est mille dictis, hominibus.

Χρηζμολόγῳ δ' ἐδεὶς ἐδίδε κώθωνα φαεινόν.
Vati nemo dederit vas fictile.

Ψ

Ψυχαὶ γὰρ μίμνουσιν ἀκήδεοι ἐν φθιμένοισι.
Animæ in mortuis manent incorruptæ.

Ψυχὴ δ' ἀθάνατος, καὶ ἀγήρως ζῆ διαπαντός.
Anima immortalis, & sine senio vivit semper.

Ω

Ὦ γέρον, ἦ μάλα δή σε νέοι τέρσουσι μαθηταί.
Cassè senex, superat te dextera discipulorum.

Ὦ γέρον ἦ μάλα δή σε νέοι τείρουσι μαχηταί.
Esse senex, juvenum te bellica dextra lacessit.

Ὡς ἀεὶ τὸν ὁμοῖον ἄγει θεὸς ὡς τὸν ὁμοῖον.
Ferè semper ducit Deus similem ad simil

ἀεὶ τέχνη μέγ' ἀμείνων ἰσχύος ἐστίν.
dior longeq; est robore semper ars.

κακουργίης δ' ἐργεσίη μέγ' ἀμείνων.
ficio fungi multo ac delinquere præstat.

λύκοι ἄρν' ἀγαπῶσ', ὡς παῖδα φιλῶσιν ἐρασταί.
lupus ipse agnum, puerum sic ardet amator.

οὐδὲν γλύκιον ἧς πατρίδος, οὐδὲ τοκήων.
hil est dulcius sua patria & parentibus.

οὐκ ἀνόητερον καὶ κωφότερον ἄλλο γυναικός.
que adeo nihil improbius mulierq; pejus.

οὐκ ἔστι δίος κλέψαι νόον, οὐδὲ παρελθεῖν.
on licet Dei mentem decipere, neque præterire.

οὐκ ἔστι λέκτι καὶ ἀνδράσιν ὄρκια πιστά.
edus non tutum homine sævoque leoni.

ὥρη ἐρᾶν, ὥρη δὲ γαμεῖν, ὥρη δ' ἐπαῦσθαι.
empus est amandi, uxorem ducendi, & requiescendi

ὥρη μὲν πολέων μύθων, ὥρη δὲ καὶ ὕπνου.
empus est colloquiorum, tempus etiam somni est.

ὥρη μὲν τ' ἀρόσαι νειὸς, ὥρη δὲ φυτεῦσαι.
empus est arandi agros, tempus etiam plantandi.

IAMBI.

Ἄγε δή μ' ὦ Ζεῦ, καὶ σὺ γ' ἡ πεπρωμένη.
O Iupiter fatique vis me ducito.

Ἀβδηρὰ καλὴ τῶν Τηΐων ἀποικία.
Abdera pulchra Tejûm colonia.

Ἀγνοεῖ δ' ἀράχνη παῖδας ὡς παιδεύσεται,
Aranea prolem nescit ut suam educet.

Ἄδλιον δ' ἔχων βοηθὸν, ἀ τρέμω σκιάς.
Orco adjuvante, non umbris ego terreor.

Αἱ δεύτεραι πῶς φρονίδες, σοφώτεραι.
Alterae semper cogitationes sapientiores.

Αἰσχρὸν δὲ κρίνειν τὰ καλὰ τῷ πολλῷ ψόφῳ.
Pulchra in turbâ judicare non decet.

Ἀκίνδυνον γὰρ ἐστὶ τῆς σιγῆς γέρας.
Vacat periculo præmium silentii.

Ἄλγος γὰρ ὄντως ἀ ἅπτεται νεκροῦ.
Dolor reverâ non tangit mortuos.

Ἀλλ' ἐσί τοῦ κέρδους ἅπαντες ἥττονες.
Pariter omnes serviunt victi lucro.

Ἀλλ' οὐδὲν ἕρπει ψεῦδος εἰς γῆρας χρόνου.
Nullum mendacium procedit ad senectutem ævi.

Ἄλλοις γὰρ ἄλλος καρδίαν ἰαίνεται.
Alius aliis cor oblectatur.

Ἄλλοις εὐεργέταις τὸν δ' ἀπωθοῦνται ψόγον,
Aliis beneactis hocce depellunt probrum.

Ἂν γνῶς τί ἐς' ἄνθρωπος, ἡδίων ἔσῃ.
Jucundius vives, si moveris quid homo sit.

Ἀνδρας πονηρὰς λοιδορεῖσθαι δ' ἀ πρέπει.
Viros sapientes convitia amare non decet.

Ἄνθρωπον ὄντα πάντα προσδοκᾶν χρεών.
Mortalem oportet omnia opperiri.

Ἄπιστ

Ἅπαν τὸ χρηστὸν γνησίαν ἔχει φύσιν.
Omne quod bonum est, genuinam & legitimam habet naturam.

Ἅπαντα γάρ τοι βροτὰ πολιορκημένοις.
Cinctis ab hoste vesca sunt & qualibet.

Ἅπαντα τῷ πλεῖν γὰρ ἐξ ἴσου ἥκθαι.
Opibus universa simul obediunt.

Ἅπαντι δαίμων ἀνδρὶ συμπαίστας.
Cuilibet nato suus jungitur Genius.

Ἅπαξ θανόντι οὐκ ἔστιν ἀνάστασις.
Semel mortui nulla est resurrectio.

Ἅπασι δ' ἀνθρώποισιν ἡ ψυχὴ τέκνα.
Mortalibus cunctus sunt vita liberi.

Ἁπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυ.
Simplex oratio veritatis est.

Ἀπραξία γὰρ λιτὸν οὐ τρέφει βίον.
Ignavia non alit frugalem vitam.

Ἀρ' ἐστὶ πάντων ἀσφυπνία λαλίστατον.
In somniâ non est aliquid usquam liquacius.

Ἀσπὶς παρ' ἐχίδνης φάρμακον δανείζεται.
Sumit venenum à vipera aspis mutuo.

Αὐτόματα τοῖσι θεὸς ἀνεὶη τὰ ἀγαθά.
Vltro bona istis ipse suppeditat Deus.

B

Βέβαιον ἔξεις τ βίον, δίκαιος ὢν.
Si justus es, vitam habebis stabilem.

Βέβαρβαρωσαι, χρόνιος ὢν ἐν βαρβάροις.
Barbarus factus es. diu versatus apud Barbaros.

Βρόχθοις κακοῖς πρᾶξις ἐστὶν ἀρίστη.
Vrgentibus malis celeritas optima est.

Βροτοῖσι πολλὰ τυγχάνειν οὐκ ἐλπόμενα.
Permulta hominibus inopinata obtingere.

Γ

Γυναῖκα χρὴ δὴ συμπονεῖν γυναικὶ χρή.
Mulierem opem ferre mulieri convenit.

Δ

Δεῖ τοὺς γενομένους μέχρι ἂν ζῶσιν, πονεῖν.
Genitos oportet, quoad vixerint, laborare.

Δέσποιν' οἵα, οἵα καὶ θεραπαινίδες.
Qualis hera, talis pedisseque.

E

Εἰς οἶκος ὁ καλῶς τρέφων οὐκ δύο κύνας.
Eadem domus non bene canes alit duos.

Εἰς ὄχλον ἐλθεῖν, παρθένοισιν οὐ καλόν.
Ad populum ire virginibus non decet.

Ἐκ παντὸς ξύλου Ἑρμῆς οὐ γίγνεται ξύλου.
Ne è quovis ligno fiat Mercurius.

Επὶ

Επὶ τοῖς παροῦσι τὸν βίον Διόπλεκε.
Quæ præsto sunt, in his ci vitam nectito.

Ερᾷ μὲν ὄμβρον γαῖ' ὅταν ξηρὸν σίδον.
Tellus quidem imbrem amat, solum quũ est aridum.

Ερῶμεν ἀλλοτρίων, ὑβρίζομεν συγγενεῖς.
Alienum amamus, proximum contemnimus.

Εὔτλὸς ἐὼν, ἄλλα κρείσσονα ἀντέτυχεν.
Forti alius portior contigit, ac melior.

Εῤῥᾳδία δ' ἄπαντα τοῖς σοφοῖσιν ὄντα.
Facilia sunt cuncta viris sapientibus.

Ε'Φυ μὲν οὐδεὶς ὅστις οὐ πονεῖ βροτῶν.
Mortalis nemo quem non attingat dolor.

Z

Ζεὺς ἐν θεοῖς μάντις ἀψευδέστατος.
Vates Deorum Iupiter verissimus.

Ζεὺς ἐστὶν αἰθὴρ, ζεὺς δὲ γῆ, ζεὺς δ' οὐρανός.
Iupiter est æther, est terra Iupiter, cælumque.

Ζῆν αἰσχρὸν κἰσχρῶς τοῖς καλῶς πεφυκόσιν.
Natis honestè turpe vivere turpiter.

H

Η μὲν χελιδὼν τὸ θέρος ὦ γύναι λαλεῖ.
Æstatis ô mulier hirundo est nuncia.

Ηδύ γε φίλου λόγος ἐστὶ τοῖς λυπουμένοις.
Suave quid est amici sermo, tristantibus.

Θάρσει, πόνε γὰρ ἄκρον οὐκ ἔχει χρόνον.
Virili sis animo, laboris immensitas tempus nō habet.

Θεὸν νόμιζε, καὶ σέβε, ζήτει δ' μή.
Deum esse crede & colito; sed non quærito.

Θεὸς δέ σοι τῶνδ' οὐδέν, ἀλλ' αὐτὸς αὑτῷ.
Non tibi Deus nocet, sed ipse tu tibi.

Θνήσκει δὲ πίστις, βλαστάνει δὲ ἀπιστία.
Moritur fides, & repullulat perfidia.

Θρασυστομεῖν γὰρ οὐ πρέπει τοὺς ἥσσονας.
Audaci ore non decet esse inferiores.

I

Ἰ σ' ἀντάκουσον, κἄπειτα κρῖν' αὐτὸς μαθών.
Vicissim audi, & deinde re cognita judica.

K

Κάδμε πολῖται, χρὴ λέγειν τὰ κήδεα.
O populares, dicere oportet commoda ac opportuna,

Καὶ γὰρ τὸ γῆμαι, καὶ τὸ μὴ γῆμαι, κακόν.
Nam uxorem ducere, & non ducere, malum est.

Καὶ μλὼ τὸ νικᾶν ἐστὶ πᾶν βέβαιον.
Victoria est tota sita in bona consulatione.

Καὶ μλὼ τὸ τοῖς ὀστοῦν φασὶ κρέας εἶναι γλυκύ.
Carnes quæ ossibus adhærent jucundæ dicuntur.

Καὶ

Καὶ τῶν λεγόντων εὖ καλὸν τὸ μανθάνειν.
Rectè loquentem audire par est ac decet.

Κάμηλ' ὁ πυῤῥίχαν ἔμαθε κινησίου.
Pyrrhicham Cinesiæ camelus didicerit.

Καρυκηποικὸς ὡς βλέπων βδελύττομαι.
Caryocopæos intuens abominor.

Κέρδος δ' ἔκαπι καὶ τὸ συγγενὲς νοσεῖ.
Lucri causa vel consanguinei mali fiunt.

Κλεπτῶν γὰ ἡ νὺξ, τῆς δ' ἀληθείας τὸ φῶς.
Furibus grata nox, veritati verò lux.

M

Μικρόθεν ἡ ἄκανθα ἀγαθὴ φαίνεται.
Quum pusilla est spina, bona videtur.

Μή μοι γένοιτο λυπρὸς δύδαίμων βίος.
Nec mihi contingat tristis vita, qua felix sit.

Μηδεὶς φοβείσθω θάνατον ἀπόλυσιν πόνων.
Nemo metuat mortem laborum terminum.

K

Νικᾷ δ' ὁ μείων τὸν μέγαν, δίκαι' ἔχων.
Vincit verò minor majorem, si jus habuerit.

Ξυλ

Ξ

Ξὺν τῷ δικαίῳ γὰρ μέγ' ἔξεστι φρονεῖν.
In causa justa decet esse ingenui animo.

O

Ὁ βίος ἀληθῶς ὁ βίος, ἀλλὰ συμφορά.
Vita vera non est vita, sed calamitas.

Ὁ μὴ δικαίως ζῶν καλῶς, οὐ ζῇ κακῶς.
Qui rectè vivere nequit, tuipterne vivito.

Οἱ ζῆτε τερπνῶς ὄδεν ἀνθυμούμενοι.
Qui delicate vivitis, de cætero Securi.

Ὀλίγα φρονοῦσιν, οἱ χάλιν πεπωκότες.
Parum sapiunt, qui vinum biberunt.

Ὄλοιο θνητῶν ἐκλέγων τὰς συμφορὰς.
Pereas, miserias qui eligis mortalium.

Ὅπου τὸ κέρδος ᾖ δὲ φύσιν δικαίαν.
Vbi est lucrum, naturâ adactâ servies.

Ὅστις δ' ἐρῶντος τολμᾶν ἀφέλῃς, οἴχεται.
Audaciam cui dempseris amans, perit.

Οὐ βούλομαι τὸν μάντιν ἀντιπεῖν κακῶς.
Vati vicissim nolo proloqui malè.

Οὐ γὰρ δόκειν ἄριστος, ἀλλ' εἶναι θέλει.
Non videri, at esse cupit vir optimus.

Οὐ γὰρ θέμις βεβήλοις ἄπτεσθ' δόμων.
Haud fas profanis limina hæc attingere.

Οὐδεὶς ἀγοραίζειν καὶ βοᾶν, πρὶν ἂν μάθῃς. (scias:
Non convenit quiritari ac vociferare, anteq; rē cogno-

οὐ

οὐ δεινὰ, πάσχειν δεινὰ τοὺς ἐρχασμένους.
Non mirum pati gravia eos qui putrarunt.

οὐ δυνατὸς οἶκος εἰς τρέφειν κύνας δύο.
Eadem domus non bene alit canes duos.

οὐ ζῶσιν οἱ τι μὴ ζωίεντες σοφόν.
Non vivunt illi, qui nihil sapientes intelligunt.

οὐδὲν γλυκύτερον ἐστὶν ἢ πάντ' εἰδέναι.
Nil dulcius quam scire prorsus omnia.

οὐδὲν γὰρ δεινὸν τ' ἀναγκαίων βροτοῖς.
Nihil grave est homini quod fert necessitas.

οὐκ ἄντις εἴπῃ πολλὰ, θαυμασθήσεται.
Non si quis multa dixerit, admiratione dignus est.

οὐκ ἄρα προνοεῖ τις ἡμῶν ἢ μόνος θεός.
Non præter unum nemo nos curat Deum.

οὐκ ἐξ ἐμαυτοῦ μείζονων γαμεῖν θέλω.
Nolim ex potentioribus me conjugem.

οὐκ ἐξαπανθ' ὅτου δεῖ τὸ κερδαίνειν φιλεῖν.
Non undecunque lucra gaude quærere.

οὐκ ἐστιν ἐδὲν τῶν ἐν ἀνθρώποις ἴσον
Nihil est inter humanas res æquale.

οὔτε γὰ ὁ μισθὸς ἐδὲν ἐς' ἐθ' ἡ τέχνη.
Ubi non merces, ibi neque ars est.

Π

Πίνουσ' ὁμίχλιν τῆς πονηρίας κακοί.
Mali bibunt iniquitatis turbidum.

πλυτχὸς

Πληγὰς λαβεῖν ἀπαλαῖσι χερσὶν, ἡδύ γε.
Plagas accipere amicæ manibus, res jucunda est.

Ποιμαίνειν ἀμέλγειν, εἰ θέλει, καὶ τὸν τράγον.
Mulgere & hircos, si velit, pastor potest.

πολλὰ ἐστὶν ἐν πολλοῖσιν οἰκίαις κακά.
Multa sunt multis in odibus mala.

πολλῶν ἐγὼ θέλων ψόφον ἀκήκοα.
Thriorum ego strepitum audii complurium.

Σ

Σὰ μηδὲν ὠφελοῦντα, μὴ πόνει μάτην.
Quæ nihil prosunt, ne frustra persequitor.

Σὺν τῷ θεῷ κἂν ἐκ ξύλου ῥιπὸς πλέοι.
Secundo numine, vel saligno navigarit vimine.

Σπάρτης ἔνοικοι, δόλια βουλεύματα.
Spartæ incolæ, dolosa consultamina.

Σὺ τοί μ' ἔφυσας, σὺ με καταφθεῖραι δοκεῖς.
Tu me extulisti in lucē, at eadem nunc abolere flammis me paras.

T

Τὰ πετραῖα τῶν ἰχθύων ἁρμόττει.
Edisse pisces convenit saxatiles.

Τὰ χρήματ' οὐκ ἴδια κέκτηνται βροτοί.
Non propriæ sunt quas homines tenent opes.

Τ' ἐλεύθερον γὰρ ὄνομα πάντας ἄξιον.
Nomen liberum, maximum duco bonum.

Τηλε

Τηλοῦ φίλοι ναίοντες, οὐκ εἰσὶ φίλοι.
Haud est amicus, amicus absit si procul.

Τὸ μὲν πάρεργον ὡς πεπράμεθα.
Quod est parergon expedimus tanquam opus.

Τὸ δ' ἔργον, ὡς πάρεργον ἔργον ἐκπονήσομεν.
Opus parergon rursus esse credimus.

Τόν δ' ἐξοπλίζει τὸν Ἀργείων λεών.
Exarmat gentem Argivam oraculum.

Τὸ μὴ γενέσθαι, τῷ θανεῖν ἴσον λέγω.
Idem puto esse prorsus, non nasci, & mori.

Τὸ μὴ φρονεῖν γὰρ κάρτ' ἀνώδυνον κακόν.
Non sapere, malum est doloris expers.

Τὸ πρᾶγμα φανερόν ἐστιν· αὐτὸ γὰρ βοᾷ.
Res est palàm, quando ipsa per se clamitat.

Τὸ σχῆμα φαίνει τὸν τόπον, καὶ τὸν τρόπον.
Figura & locum & mores indicat.

Τὸ τεχνίον γε πᾶσα γαῖα ἐκτρέφει.
Artem quaevis alit terra.

Τό τοι γενόμενον. καταθανεῖν ὀφείλεται.
Morti debetur, quicquid usquam nascitur.

Τό τοι χρεών, οὐκ ἔστι μὴ χρεὼν ποεῖν.
Quod oportet, haud efficies ut sit non opus.

Τὸ μὲν ποδὸς μέν βραδύ, τὸ δὲ νοῦ ταχύ.
Tardus quidem pes, animus est velox tamen.

Τοιάδ' ἐπ' ἐχθρὸς τὰς ἐμὰς ἔλθοι κύπρις.
Talis Venus contingat hostibus meis.

τὸν

Τὸν μόνον ὄντα καὶ κακὴ τύχη τρέφει.
Hominem solum quantumvis angusta fortuna alit.

Τὺς γὰρ θανόντας ἐχ ὁρῶ λυπημένους.
Mortuum dolere video neminem.

Τρεῖς μνᾶς ἀναλώσας δείλογίζεσθαι δώδεκα.
Vti pro minis tribus imputes duodecim.

Υ

Υπνος δὲ ποσῆς ἐστὶν ὑγεία νόσε.
Somnus omnium morborum curatio est.

Φ

Φήμη τὸν ἐσθλὸν μυχῷ δείκνυσι γῆς.
Virum bonum fama aperit vel in terræ cavis.

Φιλεῖ γὰρ ὀκνεῖν, πρᾶγμ' ἀνὴρ πράσσων μέγα.
Solet cunctari vir, qui rem magnam molitur.

Φιλεῖ γὰρ ὀκνεῖν πρᾶγμ' ἀνὴρ πράσσων μέγα.
Qui facinus ingens tentat, ille lentus est.

X

Χεῖρες μὲν ἁγναὶ, φρὴν δ' ἔχει μιάσματα.
Castæ manus sunt, mens habet piacula.

Ω

Ως μήδε κρῦσαι, μηθ' ὑπὲρ χεῖλος βαλεῖν.
Vt nec defraudet, néve excedat marginem

TRO-

TROCHAICI VEL QUASI.

Αἴκα δικάζῃς Βίαντ' ἔ κρεῖσσον πρίωνος.
Si qua judicas, Biantem fac Prieneũ vincas.

Αλλ' ὅπαν σαὐδῃ τὶς αὐτὸς, χ' ὡ θεὸς σωάωτερ.
Vbi vigilas ipsè, dij quoq; admovent manum.

Αμαθία μὲν θρέπει θάρσος, λογισμὸς δ' ὄκνον φέρει.
Insciția quidem confidentiam, prudentia verò contationem parit.

Ἄμοχθος οὐδεὶς, ὅστις ἤκιστα ἔχων μακάριστος.
Nullus absq; labore vivit: felicissimus autem ille, cui minimum obtigit.

Ἀπονέμου μοὶ τὰ ἁμαξῆς· τὰ δ' ὄνων ἄ μοὶ μέλει.
Vtere plaustris, asinos ne curaveris.

Βορβόρῳ ὕδωρ λαμπρὸν μιαίνων, ἄποθ' εὑρήσεις πότον.
Si limpidam perrexeris cœno aquam spurcare, nunquam quod bibas inveneris.

Γνῶθι δ' ὡς ἔχων ἔχῃ, σὲ σ' ἕλε θηρῶντ' ἡ τύχη.
Scito quòd tenens teneris, teq; captantem, invicem Fortuna cepit.

Διὰ μέζω ἕλιμὸς ὀκρεῖ, καὶ κάλλις᾽ ἀπόλλυται.
Intervallo perit fames, & optimè perditur.

Εἰ τύχης ἴνων, δικάζε τὠι ϖελιέων ἄκλω.
Si quam agas causam, Prienes fac uti tum more agas.

Εἰδὲ φαύλως ὤαπερ ὦρες, ἀπεβάλοις τὠι ἔνθεσιν.
Mansam reijcias male, quod repperisti non bene.

Ἐρπὴ δ᾽ ἄνπα τῷ σιδήρῳ τὸ καλῶς κιθαρίσδειν.
Vergit ad lethale ferrum, lepidè citharacanere.

Ἐς κυνὸς πυγὴν ὁρᾶδε καὶ τελῶν ἀλωπέκων.
In canis despicere podicem, triumque vulpium.

Ἔτρεχέ τις μὴ βρεχθείη, καὶ ἐς βόθρον ἀπεπνίγη.
Cucurrit quispiam, ne conspergeretur aqua, & in fovea præfocatus est.

Εὐσόμᾳ, ἓ μηδὲν εἴπῃς φλαῦρον ἄνδρας ἀγαθούς.
Meliora loquitor, ac mali nihil dicas contra viros bonos.

Εὐπλὲς δὲ δεῖπνον ἀδὲν ἐμπιεῖ παροινίαν.
Vbi cœna frugi est, nulla debacchatio.

Κάλλιστον κύων κυνὶ εἶμεν φαίνετ᾽, καὶ βῦς βυΐ.
Canis pulcerrimus cani videtur, & sus sui.

Θᾶσσον ἢ πὰρ Ἡράκλειτῳ τόκος τρέχει.
Citius currit usura quàm Heraclitus celerrimus.

Μί ἡμέρα τὸν μὲν καθεῖλεν ὑψωθέντα δηρ᾽ ἄνω.
Vna dies aliquem in sublimi constitutum dejecit.

Μυσικὼ

Μουσικὸν ἔρως διδάσκει, κἂν τις ἄμουσος ἦ τὸ πρίν.
Musicem docet Amor, etsi fuerit indoctus prius.

Νῦν κακῶν ἔοικε πηγὴ πᾶσιν εὑρῆσθαι φίλοις.
Nunc mali fons est repertus, ut videtur, omnibus.

Νοῦς ὁρᾷ, νοῦς ἀκούει, τἄλλα δὲ τυφλὰ πέφυκε.
Mens videt, mens audit, alia sed sunt cæca.

Νυκτὶ φωνεῖν, νυκτὶ βουλεύειν, νυκτὶ τὸν νικᾶν δίδου.
Nocti vocem, nocti consilia, nocti victoriam dato.

Ὀρκοις ἄνδρας, ἀπατᾶν παῖδας ἐξαπατητέον.
Iurejurando viros, talis pueros oportet fallere.

Ὅσα ἔλομεν, λιπόμεθα· ὅσα δ' οὐκ ἔλομεν, φερόμεθα.
Quæ cepimus, abjecimus: quæ non cepimus, nobiscum asportamus.

Οὐ γαμεῖς εἰ νοῦν ἔχεις γε, καταλιπὼν τὸν βίον.
Si quidem sapis, ne conjugem unquam duxeris.

Οὐδὲ μέν γ' ὀθόνη ἐν σελίνῳ πω δύο ἐστὶν, οὐδὲ ἐν πηδάνῳ.
In apio nondum est vel ipso, sed nec in rutis adhuc.

Οὐδεὶς εὐεργέτῃ βοῦν ἔθυσεν, ἀλλ' ἢ Πυῤῥίας.
Nemo bovem immolavit bene merito, nisi Pirrhias.

Πάντα γὰρ ταῖς ἐνδελεχείαις καταπονεῖται πράγματα.
Vincuntur assiduitate quælibet negotia.

Τὰ κακῶς οἴκοις εἰσελθόντ' οὐκ ἔχει ζωτηρίαν.
Quæ male parta domi cumulantur, nihil salutis habent.

Τῶν ἀγαθαίων ἠδὲ θνεόντων πέρι λήθω θεοί.
Bonorum neque mortuorum Dij oblivisciuntur.

Χρὴ κλύειν καὶ σμικρὰ, καὶ δίκαια ἢ τ' ἀναντία.
Regi audienda & parva, & æqua, & his contraria.

Ὡς ἐγὼ πολλῶν ἀκούσας, οἶδα τὸν ψόφον θελῶν.
Thria novi quid strepant, ut sæpius qui audiverim.

Ὡς κακῶς ἔχει ἅπας ἰατρὸς, ἀνακῶς μηδεὶς ἔχῃ.
O quam male habet medicus, si nemo male habuerit!

JANI

JANI GRUTERI IN FLORILEGII ALTERAM PARTEM

Notæ subsecivæ.

A FILIO se vinci lætatur pater.) *Senecæ libro* III. *de beneficiis, capite postremo:* Quid eo fortunatius sene, qui omnibus ubique prædicabit, à filio suo se beneficiis victum? &c. *Videtur versus factus ex istis Ovidianis lib.* XV. *Metamorph. versu 851.*

——natique videns benefacta, fatetur.

Esse suis majora; & vinci gaudet ab illo.

A fratre amari mavelim quàm suspici) *Sunt verba Symmachi libro* IV. *Epistolâ* XLII. *ipso fine. volunt que idem quod Martialis illud lib.* II. *Epigram.* 55:

Vis te, Sexte coli. volebam amare.
Parendum est tibi: quod jubes coleris:
Sed si te colo, Sexte, non amabo.

A morte, Regum producuntur crimina.) *Ita est: Reges omnes dum vivunt, passim benè audiunt; neque est qui vitia eorum veris proscribat nominibus. quidquid enim faciunt, si non laudatur, at non vituperatur. id*

demum fit postquàm obierunt. Egesippus libro II. *de excidio Hieros. cap.* I: Sepulto Herode, libera, ut in defunctos solent, judicia populi depromebantur: gravem fuisse illum & intolerabilem, injusta imperia in cives exercuisse, &c. *Suetonius in vitâ Caligulæ, capite extremo:* Conditionem temporum illorum etiam per hæc æstimare quivis possit. nam neque cæde vulgatâ statim creditum est: fuitque suspicio ab ipso Cajo famam cædis simulatam & emissam; ut eo pacto erga se hominum mentes deprehenderet. *Ad finem huic Chirii Fortunatiani libro* I. *Rhetor:* Cùm deposita dominatio est, constat tyrannum fuisse. *Cæterùm, non semper malè audire Principes à morte; sed tum demum cùm non relinquunt liberos successores, ratio ipsâ dictat. filii enim, patris dedecus, suum putaverint: itaque mussitatur ipsius vita quamvis flagitiosissima. Sed nec quis eam insequitur, si successor & ipse malus. Plinius Panegyrico ad Trajanum cap.* LIII: Hoc primum erga optimum Imperatorem piorum civium officium est, insequi dissimiles. neque enim satis amarint bonos Principes, qui malos satis non oderint. Adjice quod Imperatoris nostri non aliud amplius aut diffusius meritum est, quàm quod insectari malos Principes tutum est. An excidit dolori nostro modò vindicatus Nero? Permitteret, credo, famam vitamque ejus carpi, qui mortem ulciscebatur; nec ut in se dicta interpretaretur, quæ de simillimo dicerentur.

A queis ameris pauperies sola indicat) *Fictum videatur ex istis Senecæ, Epistolâ* XX: Non est autem vel ob hoc unum amanda paupertas, quòd à quibus ameris ostendit? *Facit huc Cicero libro de Amicitiâ*

cap.

cap. XV: Quis aut eum diligat, quem metuit, aut eum à quo se metui putat? Coluntur tamen simulatione duntaxat ad tempus. quod si fortè, ut fit plerumque, ceciderint; tum intelligitur, quàm fuerint inopes amicorum. quod Tarquinium dixisse ferunt, tum cùm exul esset; se intellexisse, quos fidos amicos habuisset, quos infidos, cùm jam neutris gratiam referre posset.

Ab homine homini quotidianum periculum est) *Reperies apud Senecam totidem literis, epistolâ centesimâ tertia.*

Abesse certè epulis debet crudelitas.) *Tunc enim animus remittitur; & alia omnia requirit. Vnde Cato apud Livium de Flaminino qui captivum in convivio capite truncarat, lib.* XXXIX. *cap.* XLIII: Sævum atque atrox, inter pocula atque epulas, ubi libare Diis dapes, ubi benè precari mos esset, ad spectaculum scorti procacis in sinu consulis recubantis, mactatam humanam victimam esse, & cruore mensam respersam. *Sic & de Caligula Tranquillus cap.* XXXII: Sæpe in conspectu prandentis vel commessantis, seriæ quæstiones per tormenta habebantur.

Absconditæ nulla est utilitas Musices.) *Est proverbium Græcum, cujus inter alios meminit Lucianus.*

Absente corvus est pulcellus gracculo) *Et istud Græcam respipit paræmiam. Theophylactus in Epistolis:* Κολοιῶ μὴ φανέντος ἡ κόραξ εὐπρεπέστερος καταλογισθήσεται ὄρνιν: Non apparente graculo, inter speciosas aves numerabitur & corvus.

Absentiæ damna haud sentit dilectio) *Respipit aliquid Theologici; &, nisi me fallit simoria, humilia verba legi in Epistolis Petri Ravennatis.*

Absque administris facere Princeps quid potest?) *Vtique Princeps orbis Romani: de quo non ineleganter Agrippa gener, oratione suâ ad socerum Augustum referente Dione Cassio lib.* LII. *Potest & adplicari cuivis potentiæ minori. De Jugurtha Sallustius capite* LXXIV: Cùm neque bellum geri sine ministris posset & novorum fidem in tantâ perfidiâ veterum experiri periculosum duceret, vagus incertusque agitabatur &c. *Simile invenias apud Livium libro* XLV. *cap.* VI. *de Perseo Macedonum Rege.*

Absque elidentis nil perit periculo.) *Natum è verbis Senecæ lib.* III. *de Ira cap.* XXVIII. Vinctum licet accipias & ad arbitrium tuum omni patientiæ expositum: sæpe nimia vis cædentis, aut articulum loco movit, aut nervum in his quos fregerat dentibus fixit. Multis iracundia mancos, multos debiles fecit; etiam ubi patientiæ est nacta materiem. Adjice nunc, quod nihil tam imbecille natum est, ut sine elidentis periculo pereat.

Accepta morti nulla est excusatio.) *Sumptum videri queat ab illo Euripidis:* Θανάτῳ ἀπεφάσθω.

Accipere plus potuisse; injuriæ loco est.) *Videtur de iis dictum, qui multis ab aliquo acceptis beneficiis, ægrè tamen ferunt quod plura & majora non abstulerint. Sapientissimè Quintilianus Declamatione quinta:* Iniquissima magnorum conditio meritorū est; si quidquid non fuerit adjectum, de prioribus perit: & pessimo exemplo, gratiam præteritis auferunt reliqua cessantia. *Alludunt istis Velleij verba de percussoribus Cæsaris, libro* II. *cap.* LVI: Interemptus est Idibus Martiis conjurationis auctorib. Bruto & Cassio:

quorum

quorum alterum promittendo consulatum non obligaverat, contra differendo, Cassium offenderat.

Acerbat omnem injuriam cognatio.) *Vult, credo, cognatorum injurias mordere magis quàm exterorum: & jurei omnia alia ab ijsdem exspectabamus, ob vincula amicitiæ, familiaritatis, &c.* *Aristides Oratione Leuctricâ secundâ:* ὅλως μὲν γὰρ οὐκ ἔστι φέρειν ἀδικούμενον· τὸ δ' ὑφ' ὧν ἥκιστα ἐχρῆν, ἀνασχετώτατον τῶν ὀργῶν παρέχεται: Vt omninò nemo se fert injuriis adfici; ita si ab iis id fiat à quibus minimè oportebat, implacabilem iram excitat. *Alexander Magnus, deprehensâ conjuratione Philotæ libro* VI. *cap.* XLVI. *f:* Nunc servatus ex periculis quæ sola timui, in hæc incidi quæ timere non debui. *Theodoricus Rex apud Cassiodorum lib.* II. *Ep.* XIX. Quis ferat, in domesticis præsidiis locum fuisse periculis? & ibi inventum dulcis vitæ exitum, unde nasci debuerat defensionis auxilium? *Idem Rex libro* V. *Epist.* XLIII. Graviter siquidem dolet injuria, quæ contigerit insperata; & si inde proveniat dolus, unde credebatur auxilium.

Acerrimus fidei est exactor, perfidus.) *Sunt voces Senecæ transpositæ. Sic enim ipse libro* II. *de Irâ cap.* XXVIII: Is qui nullius non uxorem concupiscit, & satis justam putat caussam amandi, quod aliena est, idem uxorem suam adspici non vult: & fidei acerrimus exactor, est perfidus: & mendacia persequitur, ipse perjurus; & litem sibi inferri ægerrimè calumniator patitur. &c.

Acquirere, est viri: servare feminæ est) *Sententia usitatissima, & de quâ quoque Aristoteles libro* III. *Politicorum.*

Ad bene vivendum, minima portio, vivere est.) *Translatus versus è Senecæ libro* III. *de Beneficiis, cap.* XXX. *sub finem.*

Ad deteriora fermè vulgus promptior.) *Exemplum insigne apud Tacitum libro* IV. *Annalium cap.* X. *Nimirum populus mirè est suspicionsus. At enim*, Ad tristem partem strenua est suspicio, *inquit P. Syri versus.*

Ad facinus omne paupertate impellimur.) *Inde passim* malesuada *vocatur. consultatur Cicero oratione pro Quintio, ipso fine: Salustius capite* LXXXVI. *Iugurtinæ historiæ: Ælianus lib.* II. *variæ Historiæ cap.* XIII: *Claudianus altero in Eutropium libro, versu 18. aliique infiniti.*

Ad gloriam majus nihil patientiâ.) *Si benè memini, sunt verba D. Cypriani.*

Ad neminem ante mens venit bona, quàm mala.) *Vult idem quod carmen apud P. Syrum:* Vix quisquam transit in bonum, nisi ex malo.

Ad Philosophiam est iter quoque sine viatico.) *Apparet formatum esse ex istis Senecæ Epistolâ* XVIII: Licet ad Philosophiam etiam sine viatico pervenire.

Ad saturitatem nullâ fortunâ est opus.) *Ratio in promptu*: Parvo fames constat, magno fastidium, *uti legitur inter Syri mimos. itaq; illud exiguum est quod natura desiderat, & quidquid necessitati sat est fortuna debet, etiam irata, ut loquitur Seneca meus Epistolâ* XVIII.

Ad turpe quid frustra virum cogas probum.) *Quei enim cõgas? cùm adsueverit* Nil pallere nisi turpis dispendia famæ. *Archidamus apud Isocratem:*

Λαχε-

Λακεδαιμονίοις δ' ἐχ' οἱοντ' ἐστιν ἐν παντὸς τρόπῳ ζητεῖν τ' ζωτηρίαν· ἀλλ' ἂν μὴ ἢ πρὸς τῷ καλῷ ζῷ ἐνθυ, θάνατον ἡμῖν αἱρετέον ἐστι: Lacedæmonios institutа majorum, salutis sine dignitate rationem habere non sinunt. Quòd si honestè incolumes esse nequimus; mors potius nobis oppetenda est.

Ad vana consternatur omne quod ferum est.) *Certè de Leonibus legimus apud Plinium, libro* VIII. *Natur. Hist. cap.* XVI: Atque hoc tale tam sævum animal, rotarum orbes circumacti, currusque inanes, & gallinaceorum cristæ, cantusque etiam magis terrent; sed maximè ignes:

Ad universum, terra vix puncti loco est.) *De quo præter alios, etiam nonnulla Cicero in Somnio Scipionis.*

Adfert rebus consuetudo constantiã.) *Verbotenus petitum ex capite primo Senecæ de Tranquillitate animi.*

Adfinitas valet potentum, ubi expedit.) *Confirmatur isto versiculo effatum Polybii libro secundo Historiarum, capite* XLVII. *quo asseverat.* Reges ex suis semper utilitatibus amicitias & inimicitias æstimare. *Sanè de Arrubâ rege Molossorum inquit apertè Justinus libro* VII. *cap.* VII: Dum regni incrementa adfinitate Philippi Macedonum Regis acquisiturum sperat, proprio regno ab eodem privatus, in exilio consenuit. *exempla alia infinita, etiam hodierna, in promptu sunt: sed ea producere non est hujus instituti. non possum tamen quin jubeam Juniores consulere Dionem Cassium fine ipsomet libri* XLVI; *ubi invenient, cùm milites, instinctu Antonii postularent ab Cæsare Octaviano, ut Fulviæ uxoris Antonii filiam in matrimonium acciperet; minimè id detrectavisse;* quod arbitrarentur eas nuptias nullo sibi obstaculo futuras

in eã

in eâ re quam contra Antonium animo jam machinabatur: quum alioquin Iulium Cæsarem patrem suum cognovisset nihil moratum adfinitatem cum Pompeio initam, in suis contra eum actionibus fuisse.

Admota mors, etiam dat animum imbellibus.) *Inde argumentum Annibalis ad milites suos, Livii libro* XXI. *cap.* XLIV. *f.* Illis timidis & ignavis licet esse, qui receptum habent, quos suus ager, sua terra, per tuta ac pacata itinera fugientes accipient. vobis, necesse est fortibus viris esse, & omnibus inter victoriam mortemve certâ desperatione abruptis, aut vincere, aut si fortuna dubitabit, in prælio potius quàm in fugâ mortem oppetere. *Curtius de Darii atq; Alexandri exercitu congresso in angustiis Ciliciæ, lib.* III. *cap.* XLI: Tum verò multum sanguinis fusum est. duæ quippe acies ita cohærebant, ut armis arma pulsarentur, mucrones in ora dirigerent. non timido, non ignavo cessare tum licuit &c.

Aspectu ab ipso omnis libido nascitur.) *Pulcrè id ipsum ostendit pluribus libro* VI. *Institut. divinarum rerum, cap.* XX. *Lactantius, qui legatur.*

Assuesce verum dicere, haud mendacium.) *Istud, quemadmodum & aliquot sequentia, videntur versa è Græcis: certè idem dicunt quod sententiæ Græcanicæ.*

Adversa certè homines religionum admonent.) *Versus fictus ex eis quæ habemus apud Livium libro* V. *cap.* LI. *f. loquente Camillo:* Adversæ deinde res admonuerunt religionum &c.

Adversa reddunt supplicem, non prospera.) *Hinc paradoxo simile verbum Tiridatis ad Corbulonem:* Iturum Romam, laturumq; novum Cæsari decus, non adver-

adversis Parthorum rebus supplicem Arsacidem. *Tacitus lib.* XV. *Annal. cap.* XXIX. *p.*

Adversitatis linguâ nil loquacius.) *Argutè: Vt enim habemus apud Philonem Judæum libro de legatione ad Cajum Cæsarem,* καλὸς ἀνθρωπος ἀτυχῶν. *nec mirùm, cùm sermo levet ærumnas, magisque exurant quos secretæ lacerant curæ. Egregie Justinus libro* VIII. *cap.* IX: Grescit dissimulatione ipsâ dolor; hoc altius demissus, quo minus profiteri licet. *Hinc interpretandus trochaicus P. Syri:* Heu dolor quàm miser est, qui in tormentis vocem non habet!

Adversitati novitas pondus adjicit.) *Adgravant enim inexpectata. Vnde etiam accidit, ut, Cnæus Pompeius toties ante victoriosus, toties Imperator; ubi præter opinionem prælio vincitur, victus fuit & bello.*

Æqua atque iniqua audire pâssim, regium est.) *Inde præceptum Græcorum:* Ἄρχων, ἀκουε, καὶ δικαίως κἀδίκως. *Volebatque Alexander Magnus, Regium esse malè audire cùm bene feceris.*

Æqualis est ratio: citò adfectus cadit.) *Sunt verba Senecæ ex libro* I. *de Ira cap.* XVI: Ira incipit magno impetu, deinde desinit ante tempus fatigata, & quæ nihil aliud quàm crudelitatem ac nova genera pœnarum versaverat; cùm animadvertendum est, jam fracta lenisque est. Affectus citò cadit: æqualis est ratio.

Æquo ferendum est animo, fors quidquid feret.) *Est ex Phormione Terentij.*

Æquum est homini cuique esse rem suam in manu.) *Versus Plauti, actu I. sc. 2. versu 116. Mercat.*

Æquum est curare semet lassos de viâ.) *Et hic versus juvenitur in Pseudolo Plauti, actu* II. *sc.* II. *numero* LXVI.

Æstate

Æstate somnus sub lucem est profundior.) *Livius libro* IX. *capite* XXXVII. *m*: Dato deinde signo paullò ante lucem, quod æstivis noctibus sopitæ maximè quietis tempus est, proruto vallo, erupit acies. *Ducibus convenit versus, dum enim id norint, poterunt feliciter invadere urbes hostiles.*

Ætas mala ipsi merx mala est tergo senum.) *Formatus versus ex Plauti Menæchmis, act.* V. *sc.* II. *versu* VII.

Ætas senecta ambitionis malum atterit.) *Dictum Synesii Epistolâ* LX. *m.* Et ita reverâ est, omnes exstinguit cupiditates ætas grandior, præterquàm avaritiæ unam. *consulatur Seneca Epistolâ* XII. *m. Herodianus de pertinace ad Imperium vocato libro*, II. *cap.* V: ὁ δὲ τὰ μὲν πρῶτα, παρῃτεῖτο τὴν ἀρχήν τὸ ἐπισφαλὲς, γήρᾳ τε σφετέρῳ, συγγνώμης ἐδεῖτο: At ille recusare instituit, tanquam rem invidiosam, nomen Imperii; excusare senectutem, veniamque orare. Inde monstro simile *Suetonio, quod novarum rerum inceſſeretur L. Andasius*, neque ætate, neque corpore integer, *capite* XIX. *Augusti. nec alio tendunt ista Taciti libro* IV. *Annal. cap.* XXIX: Tum accusator Gnæum Lentulum & Sejum Tuberonem nominat: magno pudore Cæsaris; cùm primores civitatis, intimi ipsius amici, Lentulus senectutis extremæ, Tubero defecto corpore, tumultus hostilis & turbandæ reipublicæ arcesserentur. *Quintus Cicero de petitione consulatus cap.* II. *f:* Ille hominem optimum Quintum Cæcilium, sororis suæ virum, equitem Romanum, nullarum partium, cùm semper naturâ, tum etiam ætate jam quietum, suis manibus occidit.

Ætatis omnis homines admittit schola.) *Etiam maximè*

maximè senes. Notissimus est versus Solones.

Γηράσκω δ' ἀεὶ πολλὰ διδασκόμενος.

videantur plura huc pertinentia apud Senecam Epistolâ LXXVI. *pr; apud Manuelem Imp. Regiæ: educationis capite* LXXV.

Ætatis in animo haud sentias injuriam.) *Fictum videtur ex Senecæ verbis Epistolâ* XXVI: Non sentio in animo ætatis injuriam, cùm sentiam in corpore: tantum vitia, & vitiorum ministeria senuerunt. Viget animus &c.

Ætas senecta, ut corpus, sic animum terit.) *Hinc dictitat L. Furius apud Livium libro* VI. *cap.* XXIII. *m:* Iuvenibus bella data; & cum corporibus vigere & desloresceré animos. *Et apud eundem lib.* X. *cap.* XIII. *p. Quintus Fabius:* Quid se jam senem ac perfunctum laboribus laborumque præmiis, sollicitarent? nec corporis nec animi vigorem remanere eundem, &c.

Ætate fessas sacramento solvitur.) *Tacitus libro* XVI. *Annal. cap.* XIII. *f:* Dilectus habiti supplendis Illyrici legionibus, ex quibus ætate aut valetudine fessi sacramento solvebantur.

Ætate primum est in nostrâ, quod optimum est.) *Allusum illi Virgiliano:*

Optima quæque dies miseris mortalibus ævi
Prima fugit: subeunt morbi, tristisque senectus,
Et labor, & duræ rapit inclementia mortis.

Ætatibus siccis est ira fortior.) *Proderit istud scire, ne tales provocentur ad iram; aut si provocentur, norimus eorum ætatum iras non crescere; neque multum sibi adjicere: quoniam mox inclinatum calorem insequatur frigus; ut loquitur Seneca, libro* II. *de Irâ capite* XIX. *f.*

Æterna

Æterna miseria est, torqueri alienis malis.) *Videtur dicere, haud æmulandum nobis Heraclitum, qui quoties processerat in publicum, flebat vitia hominum, moresque publicos. qui enim eam viam institerint, Crasso similes, nunquam ridebunt: adeo ubique & semper occurret scelerum turba, & quidem felicium.*

Aliquando & insanire jucundissimum est.) *Est hoc Proverbio Græco: quo ipso defendamus viros magnos, si quando obsecuti Platonis decreto (lib. II. de Legibus) largiore vini invitatione, edulcarint sibi amara curarum, nempe* Legum conditores festos instituerunt dies, ut ad hilaritatem homines publicè cogerentur, tanquam necessarium laboribus interponentes temperamentum. *Seneca.*

Aliquando, & vivere ipsum, est facere fortiter.) *Quemadmodum Socrates qui pertulit Athenis triginta tyrannos. Prudenter Martialis libro* XI. *Epigr.* LVII.

Rebus in angustis facilè est contemnere vitam:
Fortiter ille facit, qui miser esse potest.

Aliquando sapiens parte contentus sui est.) *Si illi videlicet hostis manum inciderit, si casus oculum excusserit. videatur Senecæ Epistola* IX. *è quâ versus hujus verba petita.*

Aliquando pœna, facinus dum monstrat, docet.) *Est & istud à Senecâ, pluribusque illustrat libro* I. *de Clementiâ, capite vigesimo tertio.*

Aliquando victis ira etiam ac virtus redit.) *Alludum forsan ad Virgilianum illud libro* II. *Æneid. vers. 567:*

Quondam etiam victis redit in præcordia virtus.

sed inveni tamen apud Tacitum in vitâ Agricolæ, cap. XXXVII: Passim arma & corpora, & laceri artus, & cruenta

cruenta humus, & aliquando etiam victis ira virtusque.

Aliquid loqui ingens, nisi mens mota, non potest.) *Inde, juxta Platonis sententiam,* Frustra poëticas fores compos sui pepulit; *juxta vero Aristotelis,* Nullum magnum ingenium sine mixturâ dementiæ fuit.

Aliquid mali homini est, propter vicinum malum.) *Gnoma Plauto usurpata Mercatoris versu* XXXII. *actus* I V. *scenæ* I V.

Aliquid novis auditis auctor adjicit.) *Versus quidem tolerari queat, sed non res ipsa, quei enim fieri possit, ut auditis novis aliquid auctor adjiciat: cùm auctor is sit qui rem primitus publicat? Itaque videtur capite truncatus versus, & legendum trochaico carmine:*

Proximus novis auditis aliquid auctor adjicit.

verùm quid si potius versum damnemus? asseverantes scilicet, legendum, Aliquid novus auditis auctor adjicit. *& hoc verius est. extat enim omnibus literarum apicibus Ovidij libro* XII. *Metam. vers.* LVIII.

——— auditis aliquid novus adjicit auctor.

Aliquis superstes carnifici fuit suo.) *Intelligendum non de lictore qui jam lege in aliquem animadvertit; sed de eo qui carnificum manibus traditus ut duceretur, casu aliquo evasit; gladiusve ab ipsâ cervice revocatus est, miserante Principe. Sic fortè Crœsus carnifici suo supervixit, qui rogum suum & incendi vidit, & exstingui, uti est apud Herodotum libro primo.*

Aliter amicam, aliter osculamur liberos.) *Hinc argumentum Byblidis, fratrem suum incestuosè amantis, apud Nasonem libro* IX. *Metam. versu 539:*

Et crebri amplexus, & quæ, si forte notasti,

Oscula sentiri non esse sororia possent. *Nec aliorsùm tendunt ista Suetonij de Claudio Imp. cap.* XXVI: Verùm illecebris Agrippinæ, Germanici fratris sui filiæ, per jus osculi, & blanditiarum occasiones pellectus in amorem &c.

Aliter beneficium solvitur, aliter creditum.) *Est sententia Senecæ, quam fusè explicat libro altero de Beneficiis, capite penultimo:*

Aliter cum amico, aliter vivas cum Principe.) *Subintellige qui propior est tyrannidi. nam* amico adulari nefas: sed aures tyranni mulceri licitum est; *quemadmodum loquitur Ioan. Saresberiensis Policratici libro* III. *cap.* XV.

Aliter homines populo vivunt, aliter sibi.) *Plane aliter: paucosque invenias qui quod sint, esse velint; qui conscientiæ vivant non famæ. malè tamen. ut enim est inter trochaicos Publio Syro adscriptos;* Non aliter vives in solitudine, aliter in foro; *quas sciamus licet, voces esse Senecæ, positas Epistolâ* XCIV.

Aliter olent catelli, aliter olent sues.) *Est à Planti Epidico, actus* IV. *scenæ* II. *versu nono.*

Aliter secundâ, aliter re adversâ consulas.) *Omne enim consilium capiendum è re natâ. in prosperis ratio habenda dignitatis atque honestatis; in adversis attendendum utilitati ac saluti. quod ipsum quatenus fieri expediat, pulcrè ostendit in Archidamo suo Isocrates.*

Alterius exspectare opes miserrimum est.) *Sunt verba Ciceronis, visunturque in oratione pro Publio Quinctio, capite decimoquinto. m.*

Amare capitis damnatos licet palàm.) *Sub bonis quidem regibus, non etiam sub malis. acerrimè exercentibus legem majestatis. Sidonius libro* I. *Epistolâ* VII:

Angit

Angit me casus Arvandi: nec dissimulo, quin angat. nam hic quoque cumulus accedit laudibus Imperatoris, quod amare palam licet & capite damnatos. *At de Tiberio Imperatore habemus apud Tacitum libro* VI. *Annal. cap.* XIX: Jacuit immensa strages: omnis sexus, omnis ætas: inlustres, ignobiles: dispersi aut aggregati. neque propinquis aut amicis, adsistere, adlacrimare; ne visere quidem diutius dabatur: sed circumjecti custodes, & in mœrorem cujusque intenti, corpora putrefacta adsectabantur, dum in Tiberim traherentur: ubi fluitantia, aut ripis adpulsa, non cremare quisquam, non contingere. Intercíderat sortis humanæ commercium vi metus: quantumque sævitia gliscceret, miseratio arcebatur.

Amare lucrum nullum amatorem addecet.) *Vitiatur eo Plautus in Pœnulo, actus* I. *scenæ* II. *versu* CXVI.

Amare res est omnium liberrima.) *Seneca de brevitate vitæ cap.* XIX: Omnium quidem occupationum conditio misera est: eorum tamen miserrima, qui ne suis quidem occupationibus laborant: ad alienum dormiunt somnium, ad alienum ambulant gradum, ad alienum comedunt appetitum: amare & odisse, res omnium liberrimas, jubentur.

Amare servus vix herum potest; timet.) *Non convenit ista definitio omnibus, sed iis tantum quibus vita sub heris nimium severis, quique sese de meminerunt homines. de quibus luculenter Senecæ Epistola* XCVII. *nec non Synesii Epistola* CXLV.

Ambitio adeptis consenescit honoribus.) *Lactantius lib.* VII. *Divinar. Instit. cap.* X: Vitia omnia temporalia sunt: ad præsens enim commovetur iræ

impetus; receptâ ultione sedatur. libidinis, voluptat corporis finis est. cupiditatem aut satietatem earum rerum quas expetit, aut aliorum affectuum commotiones interimunt. ambitio postquàm honores quos voluit adepta est consenescit. *Addatur Taciti locus lib.* III. *Annal. cap.* XXXI. *f.*

Amicitia esse non potest inter malos.) *Memmius apud Sallustium Iugurthinæ cap.* XXXI. *§.* II. *f:* Inter bonos amicitia, inter malos factio est. *Quintiliani Declamatione* IX: Nisi fortè similitudine flagitiorum ductus, turpi me conjunxeram juveni; quæ vita sine dubio nomen amicitiæ non accipit. *Addatur Sarisberiensis Policraticus libro* III. *cap.* XII.

Amicitiæ vel quærunt, vel faciunt pares.) *Idem est cum Publij Syri dicto:* Amicitia pares vel accipit vel facit. *videatur Cassiodorus lib.* II. *Variarum Epistolâ tertiâ.*

Amicitiæ quàm similis assentatio est.) *Imò non imitatur tantum illam, sed vincit & præterit; quemadmodum copiosè ostendit Plutarchus libello quo infitum discrimen amici atque adulatoris.*

Amicus amici actu lætatur non suo.) *Seneca Epistolâ* CIX. §. III: Præterea secundum naturam est, amicos complecti & amicorum actu, ut suo proprioque lætari.

Amicus certus in re incertâ cernitur.) *Nulli humaniorum literarum studioso ignotum esse potest, Enny esse versum, quem conservavit nobis Cicero.*

Amissa quæ sunt, maximè cuivis placent.) *Seneca consolatione ad Marciam cap.* XVI: Hæc quidem natura mortalium est, ut nihil magis placeat, quàm quod amissum est. Iniquiores sumus adversus relicta

licta, ereptorum desiderio.

Amisso apum Rege, omne examen labitur.) *Virgiliano alludit:*

——rege incolumi mens omnibus una:
Amisso rupere fidem.

Amittitur pudor si deprehenditur.) *Ratio est; quia nemo id esse, quod etiam videtur, timet. Divinè Nazianzenus ad Vitalianum: de parentum dissimulatione.*

Πολλὰ μὲν ὧν λάθρα σιν, ἐπεὶ ῥ' ἐθέλουσιν ἄλλως.
Πολλὰ δ' ἀνηκούσησεν ἐν ὠσὶν οἷσιν ἔχοντες,
Ὄφρα κε μὴ θεσπέσιον ἀνὸν ἀπορρήξειεν ἔλεγχον,
Αἰδῶ τὴν τοκέων ἐσθλὴν ἀπίκορον ἐλέγξας.
Τίκτει δὲ θεσπέσιον ὕβρις, ἀναιδείη δέ τε φῶτα.

Multa vident, quæ se fingunt non cernere; multa.
Dissimulant audisse patres, licet auribus hausta:
Ne tenerum abrumpat reprehensio dura pudorem,
Auxilium patribus quo nullum firmius usquam
est. [destos.
Probra etenim effrontes faciunt, bonitasque mo-
Et venia. ——

Idem voluit Seneca lib. I. *de clementia cap.* XXII: Diligentius vivit cui allquid integri supereſt. nemo dignitati perditæ parcit. impunitatis genus est jam non habere pœnæ locum. *Addatur Dio Cassius libro* LVII. *ipso fine anni ab urbe conditâ* DCCLXVII.

Amplecti amas virtutes? media amplectere.) *Verè enim, cecinit Martialis lib.* I. *Epigram.*

Illud quod medium est, atque inter utrumq; probatur. *& prius etiam simili planè sensu Horatius:*

Virtus est medium vitiorum utrinque reductum.
An quis in amorem incidere aspectu uno potest?)

Curius pro Fulvio, apud Ciceronem libro I. *de Inventione cap.* XLIII. *m:* Nemo potest uno adspectu, neque præteriens in amorem incidere.

Anathemata ornant urbem, animum mathemata.) *Est à Græcis sumptum: ut & multa alia hujus florilegii, quæ prudens prætereo; arbitratus scilicet nemini non obvia; iis utique, qui vel eminus saltem adspexere Gratias Hellanicas. sed & altera caussa est, quod typographi operæ characteres ejus generis non admittant, isto quidem tempore.*

Anima manet in furiosis, mens exstinguitur.) *Sunt omnia verba Lactantij ex libro* VII. *Divinar: Institutionum, capite* XII.

Animus remitti, non resolvi quæritat.) *Seneca Epistolâ* XV: Neque ego te jubeo semper imminere libro aut pugillaribus. dandum & aliquod intervallum animo: ita tamen ut non resolvatur, sed ut remittatur.

Animi facilius mala sustollas quàm regas.) *Idem Annæus Epistolâ* LXXXV. §. II: Sola virtus habet, non recipiunt animi mala, temperamentum. facilius sustuleris illa quàm rexeris.

Animi superstitio est in morbo corporum.) *Livius, libro* IV. *cap.* XXX. *m:* Nec corpora modò adfecta tabo, sed animos quoque multiplex religio, & pleraque externa invasit

Animo bene habenti, calamitas quævis levis.) *Sunt mihi ad manum nonnulla Divi Chrysostomi, huic gnomæ illustrandæ: quæ producere non audeo ob typothetarum morositatem. itaque si Græcis parcius utor, eis imputetur, non mihi.*

Animo parandum est ultimum magno scelus) *Petitum*

titum est ex Senecæ Medea, versu XCXXII.

Annos Dei fœdos morbis insigniunt.) *Tacitus lib.* XVI. *Annal. cap.* XIII. *p*: Tot facinoribus fœdū annum etiam Dii tempestatibus & morbis insignivere.

Ante experimentum nemo præmium percipit.) *Minutius Felix in Octavio*: Quis non miles sub oculis Imperatoris audacius periculum provocet? nemo enim præmium percipit ante experimentū, &c.

Apagesis, negotii quanta in muliere unica est.) *Visitur apud Plautum in Epidico, actus* I. *scenæ* II. *versu* XVI.

Apertus est felix, opertus est miser.) *Intelligendum in vultu & sermone. & utriusque exstat exemplum apud Dionem Nicæum libro quinquagesimo, statim ferè initio, in Cnæo Domitio, ac Cajo Sossio; quod consulat qui volet. nam ego cur id non etiam producam, satis jam aperui.*

Apes relinquunt aculeos in vulnere.) *Locum suum habebit, cùm dehortabimur iracundiores ab ultione: nunquam eam contingere, nisi etiam damno nostro. De apum aculeo, præter alias, sic Plinius libro* XI. *cap.* XVIII: Aculeum apibus natura dedit ventri confertum. ad unum ictum hoc infixo, quidam eas statim emori putant. aliqui, non nisi in tantum adacto, ut intestini quippiam sequatur; sed fucos postea esse, nec mella facere, velut castratis viribus, pariterque & nocere & prodesse desinere. *Videatur & Seneca lib.* I. *de Clementiâ cap.* XIX.

Aptus magis foro eloquens quàm prælio.) *Fabius apud Livium, libro* X. *cap.* XXII: Esse præterea viros natos militiæ, factis magnos, ad verborum linguæque certamina rudes; ea ingenia consularia esse: cal-

lidos solertesque, juris atque eloquentiæ consultos, qualis Appius Claudius esset, urbi ac foro præsides habendos, prætoresque ad reddenda jura creandos esse.

Apud inferos tantummodò unus Cerberus.) *Usurpavit Joan. Sarisberiensis, libro* v. *Policratici cap.* x: Inclementiam Cerberi omnes abhorrent. Ego me credo vidisse ostiarios Cerbero duriores. Apud inferos tamen unus Cerberus est: quot sunt diverticula Curialium, tot Cerberi sunt. atrienses quoq; Cerberos sustinebis totamque familiam, quæ semper aut mordet, aut latrat.

Apud tyrannos & pro pœnâ quæstio est.) *Tertullianus Apologetico adversùm gentes, cap.* II: Civilis non tyrannica dominatio vestra est. Apud tyrannos enim tormenta etiam pro pœnâ adhibentur: apud vos soli quæstioni temperantur.

Arcana Regum, ipsi produnt satellites.) *Livius de Nabide Lacedæmoniorum tyranno:* Has conditiones, quamquam ipse in secreto volutaverat cum amicis, vulgò tamen omnes famâ ferebant: vanis, ut ad ceteram fidem, sic ad secreta tegenda satellitum regiorum ingeniis. *ubi malè interpretes accipiunt* satellites *pro custodibus & apparitoribus regum. ita enim vocantur ipsimet Principum amici, quòd scilicet eorum potentiæ in omnibus & per omnia, non secus obnoxij sunt quàm apparitores.* *Apud Livium Hanno libro* XXIII. *cap.* XII: Itaque ista, quæ modò Mago jactavit, Himilconi cæterisque Annibalis satellitibus jam læta sunt &c. *lib.* XXIV. *cap.* XXXII. *f:* Postremò, ut omnia vana erant, obliti majestatis, precibus agebant, ne proderent patriam tyranni ante satellitibus &c. *videatur*

deatur idem Livius, libro XXV. *cap.* XXVIII. *m. capite* XXIX. *p. Lucius Philippus apud Sallustium:* Saturnini olim, post Sulpicii, dein Marii, Damasippique, nunc Lepidi satellites. &c. *Arminius apud Tacitum lib.* II. *Annal. cap.* XLV: Proditorem patriæ, Satellitem Cæsaris haud minus infensis animis exturbandum, quàm Varum Quintilianum interfecerint. *Idem Cornelius de Peligno lib.* XII. *Annal. cap.* XLIX: Donisque Rhadamisti evictus, ultrò regium insigne sumere cohortatur; sumentique adest auctor & satelles. *Inde factum, ut iidem quoque iisdem auctoribus vocentur*, Apparitores, Stipatores, Ministri, Adsectæ, Mancipia, Servitia; *consulantur modò Livius, libro* II. *cap.* LIV. *m. Sallustius Catilinariæ cap.* XIV. *p. Livius lib.* V. *cap.* XI. *p. ut & lib.* II. *cap.* X. *m. lib.* X. *cap.* XXXVII: *m. Sallustius Iugurth. cap.* XXVII. *pr. quæ figura etiam haud inusitata scriptoribus Græcis.*

Arx disciplinæ, recta est educatio.) *Unde & Plato libro* I. *de Legibus:* Κεφάλαιον δὴ παιδείας, ὀρθὴ τροφή: Caput disciplinæ, recta educatio. *Aristoteles verò lib.* II. *Ethic. ad Nicomachum:* Οὐ μικρὸν δὲ διαφέρει τὸ ἔτως ἢ ἔτως εὐθὺς ἐκ νέων ἐθίζεσθαι, ἀλλὰ πάμπολυ. μᾶλλον δὲ τὸ πᾶν: Non parum, sed plurimũ, quin potius totũ refert, sic, an non sic, homines ab adolescentiâ instituantur. *Sed & Diotogenes apud Stobæum sermone* XLII: Ἀρχὴ πολιτείας ἁπάσης, νέων τροφή: Fundamentum est totius Reipublicæ, adolescentium educatio.

Avaritia omnis pestis est potentiæ:) *Seneca consolatione ad Helbiam cap.* XVII: Hæc non ideò refero ut ejus laudes exsequar: sed ut intelligas, magni animi esse feminam, quam non ambitio, non avaritia,

comites omnis potentiæ, & peſtes, vicerunt.

Avaritiam repetundarũ infringit metus.) *Thraſea Pætus apud Tacitum libro* XV. *Annal. cap.* XXI. *f:* Vt metu repetundarum infracta avaritia eſt; ita vetitâ gratiarum actione ambitio cohibetur.

Auctoramenta ſervitutum ſunt opes.) *Seneca Epiſtolæ* CIV. *fine:* Denique ſpernendæ opes: auctorata ſunt ſervitutum.

Auctoritas Duci ipſa eſt pro facundia.) *Vult, puto, haud ita neceſſariam Duci facundiam, qui militibus ſuis præeſt cum auctoritate: facta enim ejus perſuadent. Vnde & P. Scipio militibus ſuis apud Livium libro* XXVIII. *cap.* XXVII. *pr:* Numquam mihi defuturam orationem, quâ exercitum meum alloquerer, credidi: non quod verba unquam potiùs quàm res exercuerim: ſed quia propè à pueritiâ in caſtris habitus, aſſueveram militaribus ingeniis.

Auctoritati nullæ niſa Opinio eſt.) *Simile quid memini legere in Saturnalibus Macrobij.*

Audacia etiam alieno creſcit ex metu.) *Livius libro* III. *cap.* XXVI. *p:* Minutio neque fortuna, neque vis animi eadem in gerendo negotio fuit. nam cùm haud procul ab hoſte caſtra poſuiſſet, nullâ magnopere clade acceptâ, caſtris ſe pavidus tenebat. quod ubi ſenſerunt hoſtes, crevit ex metu alieno, ut fit, audacia.

Audaciter ad ſalutem porrige brachium.) *Sunt verba ex Plauti Pſeudolo, actus* II. *ſcenæ* IV. *verſu* XVIII.

Audire miſeri properant miſerias ſuas.) *Formatum è duobus hemiſtichiis Senecæ verſus 754. & 755. Hercule OEtæo.*

Audire

Audire plus quàm fari militem decet.) *Julianus apud Ammianum Marcellinum, libro* XXI. *cap.* VIII. *p:* Plus audire quàm loqui militem decet actibus coalitum glorioſis, &c. *Eò tendunt & illa P. Æmilij apud Livium libro* XLIV. *cap.* XXXIV: Vnum Imperatorem in exercitu providere & conſulere quid agendum ſit debere, nunc per ſe, nunc cum iis quos advocaverit ad concilium. qui non ſunt advocati, eos nec palàm, nec ſecreto jactare conſilia ſua. *Benè igitur requiritur Centurio Vegetio, lib.* II. *cap.* XIV: magis ad facienda quæ ei imperantur, quàm ad loquendum paratus.

Auget nec-opina gaudium præſentia.) *Minucius Felix ſub initium Octavii ſui:* Quo in adventu ejus non poſſum exprimere ſermonibus, quanto quamque impatienti gaudio exſultaverim: cùm augeret maximè lætitiam meam amiciſſimi hominis inopinata præſentia.

Avidos facit nimia homines felicitas.) *Fit enim gradus à magnis ad majora: & ſpes improbiſſimas complectuntur inſperata adſecuti. Juſtinus libro* VI. *cap.* I. *pr:* Lacedæmonii, more ingenii humani, quo plura habent eò ampliora cupientes; non contenti, acceſſione Athenienſium opum, vires ſibi duplicatas: totius Aſiæ imperium affectare cœperunt. *Idem lib.* XXIII. *cap.* I. *pr:* Agathocles rex Siciliæ pacificatus cum Carthaginienſibus, partem civitatum à ſe fiduciâ virium diſſidentem armis ſubegit. dein quaſi anguſtis inſulæ terminis clauderetur, cujus imperii partē primis incrementis ne ſperaverat quidem; in Italiam transcendit &c. *videatur Polybius, lib.* I. *Hiſt. cap.* XLIX. *m. Livius lib.* IV. *cap.* XIII. *pr. Diodorus. lib.* II. *Bibliothecæ cap.* II. *p. lib.* XVIII. *cap.* XLIII. *f. &c.*

Aulam scelera intrant, exsulat virtus casis.) *Id est, virtus ejecta palatiis Principum, vivit in exilio, casa alicujus ergastulo contenta, An versus sit Senecæ nescio: videor tamen ipsa verba legisse in tragœdiis ejusdem.*

Aures oculique plurimi sunt Regibus.) *Dici potest tam de bono Principe quàm malo. malus submittit homines qui clam in omnium dicta ac facta inquirat: pro bono, unusque ultrò bonus metuit: ideoque, ne quid dignitati ejus aut saluti noxium contingat, semper vigili aure atque oculo attendit.*

Aures superbas adsentatores regunt.) *Pudendum quidem, sed res tamen est: Reges fere Principesque tantum non obfrenati ducuntur quolibet, non à viris egregiis, sed ab adulatorum vilissimâ fœce. quanto enim quis est servitutis projectioris, tantò est & summæ potentiæ propios. Plinius Panegyr. ad Trajanum cap.* LXXXVIII. *p:* Plerique Principes, cùm essent civium domini, libertorum servi erant. per hos audiebant, per hos loquebantur; per hoc Præturæ etiam & Sacerdotia, & Consulatus: imò & ab his petebantur. *Mamertinus gratiarum actione ad Julianum Imp cap.* XXV. *p:* Habuerunt nonnulli alii Principes devotam & amantem sui cohortem; sed alio quodam modo: primùm quod imperiti ac rudes indoctissimum quemque in consilium deligebant; scilicet ut ipsorum prudentia vulgo suo aliquatenus emineret. Ita cùm vilissimus quisque honorum & divitiarum potitus foret, sua commoda, & vitia Principum diligebant. ab his optimus quisque abigebatur procul, cùm suspecta esse: probitas & invisa; & quanto quisque honestior, tanto importunior turpium arbiter vitaretur. *Nimirum inane nomẽ apud Reges tales est; imperium omne,*

penes

penes aulæ illa dehonestamenta. & bene, si non major eorum pars essent, scurræ, histriones, aurigæ, de quibus in Vitellij vitâ Tacitus libro II. *Histor. cap.* LXXXVII. *f.*

Aurum ignibus, discrimine arguitur probus.) *Respexit versus sector ad Minutij* Octavium, *in quo legas:* Itaque & nobis Deus nec non potest subvenire, nec despicit; cùm sit & omnium rector & amator suorum: sed in adversis unumquemque explorat & examinat. ingenium singulorum periculis pensitat: usque ad extremam mortem voluntatem hominis scisitatur, nihil sibi posse perire securus. Itaque ut aurum ignibus, sic nos discriminibus arguimur

Auro magis imperium quàm ferro adaugeas.] *Felicissimè profectò id consecutus est Philippus Macedoniæ rex, qui argenteis hastis pugnando omnium urbium portas sibi aperuit; in tantum quidem ut ipse gloriari non dubitaret;* Δεῖ χρυσοῦ πολλὸς μᾶλλον, ἢ δόρατος τὴν ὁπλων ἡυξημένην τὴν ἰδίαν βασιλείαν: longè magis auro quàm armis regnum suum crevisse.

Auscultaei, eia, auriculæ cui sunt quattuor.) *Ortum videtur ab eo quod refert Zenodotus:* Ἄκρε δ' τέσσαρα ὦτα ἔχοντος.

Aut rariter Regi loquare, aut suaviter.) *Expressit antiquissimum proverbium Græcum, quo Philosophi redemptum è Dionysij tyrannide Platonē commonefecerūt:* διὸτι δεῖ τὸ σοφὸν τοῖς τυράννοις ἢ ὡς ἥκιστα, ἢ ὡς ἥδιστα ὁμιλεῖν: quod sapientem cum tyrannis, vel rarissimè versari oporteat.

Aut esse frugi oportet hominem, aut Cæsarem.) *Haud equidem habuerim pro adagio antiquiore, quàm fuit ævum Caij Caligulæ. de eo enim ita scripsit Suetonius, cap.* XXXVII: Nepotinis sumptibus omnium prodigorum

gorum ingenia superavit; commentus novum balnearum usum, portentissima genera ciborum atque cœnarum: ut calidis frigidisque unguentis lavaretur: pretiosissimas margaritas aceto liquefactas sorberet; conviviis ex auro panes & obsonia apponeret: Aut frugi hominem esse oportere dictitans, aut Cæsarem.

Auxilio opus Dei quoq; habebat Hercules.) *Talè quid invenias etiam apud Synesium epistolâ* CL. *m.*

B

BEata vita utiq; est virtutis præmium) *Lactantius lib.* III. *Divinar. Institut. cap.* XII: Seneca quoq; fatetur, nullum esse aliud virtutis præmium quàm immortalitatem &c. *videatur locus.*

Beatus est cui gaudiũ omne ex se nascitur.) *Seneca sub finem Epistolæ* CXXIV. Tunc beatum esse te judica, cùm tibi ex te gaudium omne nascetur: cùm in his quæ homines eripiunt, optant, custodiunt, nihil inveneris, non dico quod malis, sed quod velis.

Beatus est, beatus est qui in liberis) *Versus Tyndari apud Euripidẽ in Oreste:* Ζηλωτὸς, ὅστις ἡυτύχησεν εἰς τέκνα.

Beatus est qui vivere in publico potest.) *Seneca ad Lucillium Epistolâ* XLIII: Tu nunc in provinciâ, licet contemnas ipse te, magnus es: quid agas, quemadmodum cenes, quemadmodum dormias; quæritur, scitur. eo tibi diligentius vivendum est. Tunc felicem te esse judica, cùm poteris in publico vivere, cùm te parietes tui tegent, non abscondent; quos plerumq; circumdatos nobis judicamus, non ut tutius vivamus, sed ut peccemus occultius.

Bellum paret, pacem pati qui non potest.) *Scipio*

ad

ad Hannibalem: Sin illa quoque gravia videntur; bellum parate, quoniam pacem pati non potuistis. *Livii libro* XXX. *cap.* XXXI. *f.*

Bellum omnia aufert, præter virtutes viri.) *Apparet natum è responso Stilponis Megarensis; qui, quo tempore patriam ejus, civibus in servitutem abductis, solo æquaret Demetrius, interrogaretq; bonum senem, ecquid suarum rerum amisisset?* οὐ δῆτα, εἶπε, πόλεμος γὰρ οὐδὲν λαφυραγωγεῖ ἀρετήν: Nihil se amisisse respondit: neque enim bellum virtutem inter spolia capere. *Plutarchus libro de liberis educandis.*

Bellum requirit, consilium ac pecuniam.) *Thucydides, libro* II. *Hist.* Τὰ πολλὰ ἡ πολέμου γνώμη ἐς χρημάτων περιουσίαν κατέστησε: Magna ex parte bellum consilio & pecuniæ vi geritur.

Bello ac periclis summa mereas præmia.) *Nero Senecæ apud Tacitū lib.* XIV. *Annal.* LV. *m*: Avus meus Augustus Agrippæ & Mecænati usurpare otium post labores concessit; sed in eâ ipsâ ætate, cujus auctoritas tueretur quidquid illud & qualecumq; tribuisset. attamē neutrū datis à se præmiis exuit. bello & periculis meruerant: in his enim juventa Augusti versata est.

Bello atq; pace semper sunt bonæ canes.) *Ita sanè est: etiam suus in bello usus canum; quemadmodum non uno exemplo palam fit, ex Plinij lib.* VIII. *Hist. nat. cap.* XL: *Æliani lib.* VII. *Animal. cap.* XXXVIII. *lib.* XIV. *Variæ Historiæ cap.* XLVI. *Polyæni lib.* IV. *Stratagematum, §. Philippi* XVI. *Vegetij lib.* IV. *de re militari c.* XXVI. *Æneæ Poliorcetico cap.* XXII. *&* XXXI.

Bello exitus secundum jus fas dant Dei.] *Legimus quidem apud Lucanū de bello civili:* victrix causa Deo placuit, sed victa Catoni: *sed tamen, tandem tandem bona*

bona cauſſa triumphat. conſulatur Quintus Marcius Livii libro XLIV. *cap.* I. *f. Ceterùm verſus iſte formatus è verbis P. Scipionis ad Annibalem, libro* XXX. *capite* XXXI. *m:* Neque patres noſtri priores de Siciliâ, neque nos de Hiſpaniâ fecimus bellum. & tunc Mamertinorum ſociorum periculum, & nunc Sagunti excidium nobis pia ac juſta induerunt arma. Vos laceſſiſſe, & tu ipſe fateris, & Dei teſtes ſunt; qui & illius belli exitum ſecundum jus fasque dederunt, & hujus dant, & dabunt.

Bene conſulere in concilio, non meritricium eſt.) *Verſus ex Plauti Bacchidibus, actus* I. *ſcena* I. *verſus* VI.

Bene ſapere, & bene agere, fermè diſſident.] *Ariſtides Oratione priore de Pace:* Εἰ μὲν ἦν παλαιὸς τις λόγος, ὡς ἄρα ἁ ῥᾴδιον εὖ φρονεῖν ἀλλ' οἱ πολλοὶ χείρους ὑπὸ τῆς τύχης γίγνονται, &c: Et quamquam hoc veteri ſermone fertur, felices non temerè ſapere, quin per fortunam plerique deteriores reddantur, &c. *Addatur Livius lib.* XXX. *cap.* XXX. *m. cap.* XLII. *f. Seneca Epiſtola* XCIV. *f.*

Beneficium haud dedit qui invitus profuit.] *Rationes exſtant paſſim; etiam apud Senecam libro* V. *de Beneficiis, cap.* XX. *p.*

Benefacta multa uno delicto deſtruas.] *Conſulatur Salluſtij Jugurtina cap.* XXVIII: *m. Velleij liber poſterior Hiſt. cap.* LXXII. *p. S. Trebellius Pollio cap.* VI. *f. Valerius Maximus, lib.* VI. *cap.* III. *exemplo* II. *cap.* IV. *exemplo* VI. *&c.*

Beneficiis ab ullo vinci, haud regium eſt.] *Principum enim eſt mortales omnes ſibi reddere obnoxios; utiq; cum id poſſint, ob fluentiam opum. Inde Bocchus Rex Sullæ,*

Sullæ apud Saluſtium Iugurth. cap. CX: Numquam ego ratus ſum fore, uti rex maximus in hac terrâ, & omnium quos novi opulentiſſimus privato homini gratiam deberem. Et meherculè, Sulla, ante te cognitum, multis orantibus, aliis ultrò egomet opem tuli; nullius indigens. id eſſe imminutum mihi, quod cæteri dolere ſolent, ego lætor, &c. *Seneca lib. v. de Beneficiis cap.* VI. *p:* Alexander Macedonum rex gloriari ſolebat, à nullo ſe beneficiis victum, &c. *Addatur Tacitus lib.* IV. *Annal. cap.* XVIII. *f. Plinius Panegyrici ad Trajanum cap.* LX. *f. & cap.* LXXXV. *f. Mamertinus Panegyrico ad Julianum cap.* XXXII. *pr.* Abſit, Auguſte, & iſtud ſancta divinitas omen avertat, ut tu à quoquam mortalium exſpectes vicem beneficii &c.

Beneficium non eſt quod recuſanti datur.) *Lactantius libro* V. *Divin. Inſtit. cap.* XXI. At non eſt beneficium quod ingeritur recuſanti. *Videatur Sophocles Ædipo Coloneo, verſ. 815.*

Beneficia accipere ſe putant, cùm dant boni.) *Conſulatur Symmachus libro* II. *Epiſt.* XXIX. *& Epiſt.* LXXVII. *item lib.* VII. *Epiſt.* XLVI. *nec non libro* VIII. *Ep.* I. *Caſſiodorus lib.* II. *Variarum, Epiſt.* V. *Seneca lib.* I. *de Benef. cap.* VII. *Pertinet & huc illud Polybii de Rhodiorum ſolertiâ, poſt terræmotum, in muneribus expetendis: Eo enim inquit civitates, regesque adduxerunt,* ὥστε μὴ μόνον λαμβάνειν δωρεὰς ὑπερβαλλούσας, ἀλλὰ καὶ χάριν ἀξιοῦν ἐπιφέρειν αὐτοῖς τὰς διδούσας: ut non ſolùm dona ingentia ab ipſis acciperent; verùm etiam illos ipſos qui ea darent, tanquam pro magno beneficio obſtrictos, in poſterum ſibi haberent.

Beneficia multa frontem habent aſperrimam.)

Ut cùm insanus vinculis coërceatur, cùm ager uritur aut sectatur, quei reliquis membris liceat uti integris, *ut loquitur Ammianus Marcellinus, libro* XVII. *cap.* XI.

Beneficia nemo perdit, nisi qui computat.) *Id ipsum luculenter ostendit Seneca libri* I. *de Beneficiis cap.* II.

Beneficus alteri omnia præstat, non sibi.) *Hocq, adeò verum est, ut si quis dederit suâ ipsius caussâ, non tam sit humanitas, quàm beneficii feneratio. Acutè Publius Syrus:* Malus est vocandus qui suâ caussâ est bonus. *Sed & Cicero libro* VII. *Epist. fam.* XII. Quis est bonus, qui facit nihil, nisi suâ caussâ? &c. *Videatur idem lib.* II. *de Finibus cap.* XXIV. *m.*

Blandissimè quem quis vitæ exemplo arguat.) *De Diogene Cynico Maximus Tyrius Dissertatione* XX: Πολεμουμένης δὲ τῆς Ἑλλάδος, καὶ πάντων πᾶσιν ἐπιτιθεμένων, οἱ μὲν ἐπ' ἀλλήλοισι φέρον πολυδάκρυα ἄρηα, ἐκεχειρίαν ἠγεμόνος, ἐν ὡπλισμένοις ἄοπλος, ἐν μαχομένοις ἕναρος δος πᾶσιν· ἀπεῖχοντο ἢ αὐτὸς καὶ οἱ ἀδικοι καὶ οἱ πύκτναι καὶ οἱ συκοφάνται. ἤλεγχε μὲν γὰρ τοὺς πονηροὺς, ἀλλ' οὐ λόγων σοφίσμασιν, ὅσπερ ἐλέγχων ἀνιαρώτατος· ἀλλὰ ἔργοις αὐθαιρέτοις ἐκώλυε. Iam cùm gravissimo bello arderet Græcia, sibique mutuò omnes insultarent, consueti inter se miserando cernere Marte, solus inducias agebat; inter armatos inermis, inter bellantes fœderatus omnium. Manum ab eo abstinebant improbi omnes, & tyranni, & sycophantæ. Et tamen sceleſtos arguebat, non verborum captiunculis, quod reprehendendi genus molestissimum est, ut plurimum; sed re ipsâ, ipsâque vitâ vitam eorum arguebat: quæ reprehensio & efficaci-

caciſſima ſolet eſſe, miniméque aſpera.

Blanditia meretricum nil quàm viſcus merus.) *Extat apud Bacchides Plauti, nempe verſu* XVI. *actus primi, ſcenæ primæ.*

Bona corporis, animi ipſiusmet ſunt mala.) *Hoc eſt, cupiditas, & libido, quibus & opes adpetuntur, & ſuavitates variarum voluptatum, quibus enervatus animus exſtinguitur. Sic contrà, animi bona, mala ſunt corporis, id eſt, opum fuga, voluptatum interdictio, doloris mortisque contemptus.*

Bona herclè non ſunt ulla, quæ deſunt Deo.) *Seneca Epiſtolâ* LXXIV. §. II: Aut iſta bona non ſunt quæ vocantur, aut homo felicior Deo eſt; quoniam quidem quæ parata nobis ſunt, non habet in uſu Deus: nec enim libido ad illum, nec epularum lautitia, nec opes, nec quidquam ex his hominem inescantibus, & vili voluptate ducentibus, pertinet. Ergo aut, quod incredibile eſt, bona Deo deſunt; aut hoc ipſum argumentum eſt, bona non eſſe, quæ Deo non deſunt.

Bona ſegnius ſua homines quàm mala ſentiunt.) *Livius libro* XXX. *cap.* XXI. *m:* Mentio deinde à ſenioribus facta eſt, ſegnius homines bona quàm mala ſentire, &c.

Bonæ locus de eo ſpei, cui eſt pudor.) *Vult, de homine emendando non omninò deſperandum, qui nondum depudit, qui adhuc erubeſcit peccare. Verè enim Lyſus apud Plauti Bacchides:* Nam ego illum periſſe duco, cui quidem periit pudor.

Bonitatis eſt pars magna, fieri velle bonum.) *Petitum eſt ommibus literis ex Epiſtolâ Senecæ* XXXIV.

Bonus animus in malâ re, dimidium est mali.) *Versus Plautinus trigesimus septimus, actus* I. *scenæ* V. *Pseudoli.*

Bonus nequam hominis parvi pendit gratiam.) *Est à Plauti Bacchidibus, actus nimirum* III. *scenæ* VI. *versus* XXIX.

Boni ex ingenio mores alienos probant.) *Et istud quoque sumptum è Plauti Persâ, actu ac scenâ alterâ, versu* XXX.

Bonum ac malum homini omne à vicinis provenit.) *Thucydides:* Πρὸς τὰς ἀσυγκρίτους πᾶσι τὸ ἀπήμαλον ἢ ἐλεύθερον καθίστατο.

Bonum aut malum consilium eventus efficit.) *Vulgi quidem sententiâ; non etiam prudentum: quibus sedet; quod* prosperitas simul utilitasque consultorũ non ubique concordant, *ut loquitur moriente jam linguâ apud Marcellinum Julianus Imperator, libro* XXV. *cap.* X. *m.*

Bonum bono, malum usq; proximum malo est.) *Innuere videtur, neque bonum neque malum venire sine comitatu suo. Apollonius Rhodius:* ἀγαθὸν ἢ κακῷ κακόν: prope malum malo. *Et sic certè: nulla calamitas, nulla felicitas venit sola; suum semper sibi adjunctum habet utraq; pedisequum.*

Bonum minimè est inordinatum aut turbidum.) *Verba sunt Senecæ, desumpta ex Epistolâ* CXXIV.

Bonum sine malo in vitâ hac esse non potest.) *Id quod pluribus rationibus ostenderunt, Cicero libris de Finibus bonorum ac malorum, Lactantius libro secundo divinarum Institutionum; aliique scriptores.*

Bonis fere malè est, malis ferè est benè.) *Censura quidem vulgi, sed non sapientum. videatur Seneca libro de Pro-*

de Providentiâ, item de Vitâ beatâ.

Bonis saluti est, quisquis punit improbos.) *Rationem habemus apud Sallustium fine orationis Memmianæ, cap.* XXXI. *Jugurth:* In republicâ multò præstat beneficii quàm maleficii immemorem esse. bonus tantummodo segnior fit, ubi negligas: at malus improbior. *Adde quod & alii plures æmulantur impunitam hanc nequitiam. Lucius Philippus apud eundem Sallustium:* Ne patiamini licentiam scelerum, quasi rabiem, ad integros procedere. nam ubi malos præmia sequuntur, haud facilè quisquam gratuitò bonus est.

Bos est tuus si utroque cornu contines.) *Proverbii speciem habere, testatur gens rustica. at quàm lepidè alio deflexerit Demetrius Phalereus, legere est apud Polybium libro* VII. *Historiarum fragmento tertio.*

C

CAmporum aperta, fraudis extra sunt metum.) *Tacitus libro* XIV. *Annal. cap.* XXXIV: Diligitque locum arctis faucibus, & à tergo silvis clausum; satis cognito, nihil hostile nisi in fronte, & apertam planitiem esse sine metu insidiarum. *Consulatur Onosander de optimo Imperatore cap.* V. §. V. *Livius libro* VII. *cap.* XXXVI. *f. lib.* XXII. *cap.* XXVIII. *p. libro* XXVII. *cap.* XIV. *m. & cap.* XLIII. *m. libro* XXXIX, *cap.* XXX. *f. aliiq;*.

Carum bono omni naturâ suâ bonum est.) *Seneca Epistolâ* CIX. Invenire sapientem sapienti per se res petenda est: quia naturâ bonum omni carum est bono; & sic conciliatur bono, quemadmodum sibi.

Castæ virum haud sequuntur, prægredi solent.)

Dicit versus, castas mulieres ita amare maritos, ut ante eos mori malint, imò sileant. fictus autem est jambus, ex Senecæ Hercule OEtæo vers. 857.

Caussidicus illicò fit Cercops pro libero.) *Synesius Epistola* CI. Ἐπεὶ δ' ὅσοι εἰσὶ πλωτῶν ἐν ταῖς καθ' ὑμᾶς ἀγορᾶις· μὴ πανταχοῦ μιγνύωσι καὶ θεῖα καὶ ἀνθρώπινα δίκαια, καὶ Κέρκωπα αὖτε ἐλευθέρου νομίζωσιν: Alio enim modo ditari non licet per fora vestra, nisi quis omnia commisceat divina & humana jura, & Cercops fiat pro libero.

Cæli ratio in animo; terræ est in corpore.) *Verba sunt Lactantij omnia è libro* VI. *Divin. Institut. cap.* I.

Cæleste regnum per terrenum proficit.) *Isidorus libro* III. *de summo bono cap.* LIII: Sæpe per regnum terrenum cæleste regnum proficit; ut qui intra ecclesiam positi, contra fidem & disciplinam ecclesiæ agunt, rigore Principum conterantur.

Cælo Dei haud descendunt, ut quemquam juvent.) *M. Manlius ad plebem, Livii libro* VI. *cap.* XVIII: Bene est quod abominamini. Dii prohibebunt hæc: sed nunquam propter me de cœlo descendent: vobis dent mentem oportet, ut prohibeatis, &c.

Ferro interimas cave quos hastâ viceris.) *Idem dicit cum versu oraculi Delphici ab Pausaniâ prodito in Achaicis:* Δρεῦ πεζομένους τὲς μὴ σὺ κτεῖνε σιδήρῳ.

Cavere nescit sueta mens victoriis.) *Sunt voces Ennodij; neque abeunt à veritate: facinnt enim temerarios prospera prœliorum, ut pluribus alibi ostendimus.*

Cedunt in usum res omnes sapientiæ.) *Libri secundi Policratici prologo:* Omnia cedunt in usum sapientis; habetq; materiam virtutis exercendæ, quæcumque

cumque dicuntur aut fiunt. nam & otia ejus negotia sunt, & dum rationis libramine rerum omnium vires pensat, providâ dispensatione quidquid ad beatitudinem proficit, quadam quasi manu virtutis apprehendit.

Censura nunquam fallitur quispiam suâ) *Vult, opinor, neminem esse cùm in se descendit, quin norit quid bonum sit quid malum: ideoque censorem agere verè incorruptum, id est juxta conscientiam.*

Certamen ipsum tolle, haud adversarium.) *Lactantius libro* VI. *cap.* XVIII: Sapientis ergo ac boni viri non est velle certare, ac se periculo committere; quoniam & vincere non est in nostrâ potestate, & est anceps omne certamen: sed est sapientis atque optimi viri, non adversarium velle tollere (quod fieri sine scelere ac periculo non potest) sed certamen ipsum: quod fieri & utiliter & justè potest.

Certissima est tutela quæque è proximo.) *Desumptum è Senecæ Epistolâ centesimâ vigesimâ primâ:* Et quia tutela certissima ex proximo est; sibi quisq; commissus est.

Cui non odio obstinata sit severitas?) *Thraseæ Pæti Patribus conscriptis:* Quædam imò virtutes odio sunt: severitas obstinata; invictus adversum gratiam animus &c. *libro* XV. *Annalium Taciti cap.* XXI. *m.*

Clades suas duplat, nimis qui detegit.) *Certè magis patet ad novas clades. Livius libro* XXIII. *cap.* IV. Et auxit rerum suarum contemptum Consul, nimis detegendo cladem nudandoque. *Prudenter igitur Dux Athenienſium in Siciliâ, libri Thucididis* VII. ἐγὼ Νικίας ἐνόμιζε μὴ καὶ αὐτὸς πονηρὸς σφῶν ᾖ πρὰγ-

μαζῶ εἶ), τῷ δὲ λόγῳ οὐκ ἐβέλετο αὐτῷ ἀσθενῆ ὑποδεικνύναι, ἠδ' ἐμφανῶς σφᾶς ψηφιζομένους μὴ πολλῶν τὴν ἀναχώρησιν, τοῖς πολεμίοις καταγγέλλεσθαι γίγνεσθαι. λαθεῖν δὲ ἂν ὁπότε βέλοιντο τῶν ποιούντες πολὺ ῥᾷον: Nicias verò sentiebat quidem & ipse res suas infirmas esse: sed tamen ipsarum infirmitatem verbis declarare nolebat: etiam de recepto decreto à se cum multis palam fieri, ne rumor ad hostes emanaret. nam si hoc feciissent, se multò minus quotiescumq; voluissent, clam discedere posse.

Clamor ferè de prælii index exitu est.) *Id alibi non parco exemplorum cumulo palam feci: inculcatque tantum non Livius libro* IV. *cap.* XXXVII. *f:* Clamor indicium primum fuit, quò res inclinatura esset; excitatior crebriorque ab hoste sublatus; ab Romanis dissonus, impar, segnis, sæpe iteratus, incerto clamore prodidit pavorem animorum. *Iterum libro* XXX. *cap.* XXXIV. *f:* Ad hoc, dictu parva, sed magni eadem in re gerendâ momenti res: congruens clamor à Romanis, eoque major & terribilior: dissonæ illis, ut gentium multarum discrepantibus linguis, voces.

Clariſſimi morte indignâ pereunt duces.] *Sic est; ut quisque est dux clarior, ita minus dignum splendore vitæ sortitur exitum. De Annibale: de Philopœmene, de Scipione Africano junctim videndus, lib.* XXXIX. *cap.* LIII. *f. Livius.*

Cœna ulla non placet mihi quæ bilem movet.) *Extat apud Plautum in Bacchidibus, versu* VIII. *act.* III. *sc.* VI.

Cœpit simul cum odio sui ipsa Veritas.) *Legi tale quid in Apologetico Tertulliani contra gentes.*

Colere

Colere pietatem minimè facilè Principi est.) *Imò nec ullam aliam virtutem. cùm enim in maximâ vitiorum versentur tam facultate quàm licentiâ; & præterea obsideantur hinc inde Assentatorum, si non blando, at tristi satellitio, quod, tantum abest, ut titubantes dominos suos, sustineat, ut adhuc ultro impellat, quantâ laborent in Charybdi, quivis videt. Prudenter Flavius Vopiscus in vitâ Aureliani, capite* XLIV: Et quæritur quidem, quæ res malos Principes faciat. Iam primum, nimia Licentia, deinde rerum Copia: Amici præterea improbi, satellites detestandi, eunuchi avariſſimi, aulici vel stulti vel detestabiles; & (quod negari non potest) rerum publicarum Ignorantia. *nec imprudenter Isidorus lib.* III. *Sentent. cap.* LI. Difficile est Principem regredi ad melius, si fuerit vitiis implicatus. Populi enim peccantes judicem metuunt. Reges autem, nisi solo Dei timore, metuque gehennæ coerceantur, liberè in præceps proruunt, & per abruptum licentiæ, in omne facinus vitiorum labuntur.

Collegiorum noxia est frequentia.) *Duplicem admittit intellectum, vel nocere reipublicæ multitudinem collegiorum: vel adeò nocere, si sæpius frequententur collegia, licet numero pauciora & ab antiquitate omni approbata. & utrumque verum est. nam si sæpius convenitur, fieri non potest, quin aliquis aliquid novi excogitet: sin verò plures permittantur cœtus*; plurimæ factiones titulo collegii novi, ad nullius non facinoris societatem coibunt, *ut accidisse imperio Augusti, auctor est Suetonius in vitâ ejus, capite* XXXII.

Cognoscere astra, etiam bello ars est utilis.] *Ducibus utique necessaria qualiscunque siderum observatio:*

cui dum non attendit, enormiter peccavit Cleomenes Spartanus, ut etiam Rex Philippus, quorum meminit Polybius libro IX. *Historiarum cap.* XVII. *& ante ipsos Sphodrias Thespiis præfectus, de quo Xenophon libro* V. *Histor. Græcæ. Delictum, heic quoque qualecumque Thebanorum, prodidit Thucydides libro secundo; non longè ab initio: debuissent enim consuluisse cælum & astra, aut in omnem eventum exiisse maturius. Sed & maritimâ expeditione nocuit eadem ignorantia Romanis, indicante Polybio lib.* I. *cap.* XXVII. *Eademq; hæserunt in voragine Cæsariani, de quibus ipse Cæsar libro* IV. *Belli Gallici cap.* XXIX. *Neque liber à tali clade Alexander Magnus, recensente Curtio, lib.* IX. *capite* XLVI. *pr. Trahique huc queat factum Germanici, memoratum prolixè Tacito libri primi capite* LXX. *Haud igitur frustraneum monitum Lycomedis quo Neoptolemum prosequitur apud Cointum Calabrum lib.* VII. *versu* CCXCVI.

——Ναῦτῃ γὰ ἀεὶ κεδνὸν ἐπισπεῖν ὀλέθρῳ.
Ἀλλὰ σὺ δείδιε τέκνον ἐπὶ πλόον ἠνεμόφωνον,
Ὑετερον, ἢ τριτάτην, ἢ ἄλλοθεν, οἵά τε πολλὰ
Τῇμος, ὅτ' αἰγοκερῆι συμπίπτεται ἠέροεντι
Ἠέλιος, μετόπωρα βαλὼν ῥυτῆρα βελέμνων.
Τοξευτὴν ὅτε χεῖμα λυγρὸν κλονέουσιν ἀέλλαι.
Ἠδὲ ὁπόταν ὠκεανοῖο καὶ πλατὺ χεῦμα φέρονται,
Ἄστρα κατερχομένοιο πὸτ κνέφας Ὠρίωνος.
Δείδιε δ' ἐν φρεσὶν ἦσιν ἰσημερίην ἀλεγεινὴν.
Ἢ ἔνι, συμφέρονται ἀὴ εὐρέα βένθεα πόντου.
Ἔκποθεν αἰάζουσαι ὑπὸ μεγαλαύτμου θαλάσσης.
Ἢ ὅτι Πληϊάδων πέλεται δύσις, ἣν ῥα Ἑαυτὴν

Δείδιθι

Δείδιθι μαμώωσαν ἔσω ἀλὸς, ἐν δ' ἔ ἄλλα.
Ἄστρα, τὰ τῶν μογεροῖσι πέλει δλέθρ' ἀνθρώποισι.
Δυόμενοῦ ἠέλ' αὖ ἰόντα κ' πλατὺ χεῦμα θαλάσσης.

——— Nautæ semper vicini sunt morti.
Ideo cave tibi, mi fili, cùm navigationē instituęs
Post modò, vel à Trojâ, vel aliunde: (ut sæpe usu
venit.) [greditur
Tum, quando cum nebuloso Capricorno con-
Sol post tergum rejecto sagittarum ejaculatore
Arcitenente: cùm sævā hyemem nimbi concitāt:
Et quando in latam Oceani undam rapiuntur
Sidera, descendente ad occasum Orione.
Reformida etiā in animo tuo æquinoctiū triste;
In quo committuntur per latum ponti fundum
Procellæ undecunq; exortæ, in marmore vasto:
Aut cū Pleiadū occasus est. Ipsā præterea capellā
Suspectam habe, in mare se præcipitantem aliaq;
Astra quæ ærumnosis mortalib. terrorē incutiūt,
Dū occidūt veloriūtur circa spaciosū sali gurgitē.

Quid, quod cæli cognitio, necessaria ob eclypses, veteribus valdè formidabiles: ut liquet ex Polybij libro V. *Hist. cap.* LXXVIII. *p. Curtii libro* IV. *cap.* LXIV. *pr. Justini libro* XXXIII. *cap.* II. *aliisque. gessit quese egregiè tali in casu Agathocles rex, apud eundem Justinum libro* XXII. *cap.* VI. *p. neque eo inferior, Dio apud Plutarchum, in vitâ ejusdem. æque etiam dexter Romani sanguinis miles, de quo & Livius libro* XLIV. *cap.* XXXVII. *& Val. Maximus libro* VIII. *cap.* II. *nec non Quintilianus libro* I. *Instit. Orat. capitis decimi fine. cujus verba, tanquam si gemmea essent, haud absurdè quis includat auro Polybiano, quod inveniet libri noni capitulo decimoquinto. Sed & celebranda industria Julii Cæsaris, cu-*

jus meminit. Hirtius libro III. *Belli Alexandrini, capite* VIII. *Imò nec aves negligendæ aut quadrupedes; ut monemur ab Æliano libro* VII. *capite* VII. *&* VIII. *Mactî igitur duces, mactî*

——cautâ qui mente notatis,

Si revolant mergi, graditur si littore cornix, *& cætera, quæ leguntur apud Claudianum libro de bello Gildonico versu 492.*

Commune malum est nobilitatis superbia.) *De Metello Sallustius Jugurth. cap.* LXIV. *p.* Ei quanquam virtus, gloria, atque alia optanda bonis superabant, tamen inerat contemptor animus, & superbia, commune nobilitatis malum. *adeatur Livius libri* IX. *capite* XLVI. *Vellejus libri posterioris cap.* XI. *m. quod vitium, quomodo in iis viris extenuet Aurelius Victor, videas capite* XXXIX. *in vitâ Valerij Diocletiani Imp.*

Communio nulla esse cum improbis potest.] *Reperies ea verba apud Ciceronem libro* XI. *Epist. fam.* XXVIII.

Communis ipsa cunctis Roma patria est.] *Notissimum istud, vel ex Jure consultorum libris; cui succinit præter alios multos, etiam Seneca, consolatione ad Helbiam matrem, capite* VI.

Communia sunt amicorum inter se omnia.] *Nulli non celebratus versus, ex Terentii sumptus Adelphis act.* V *sc.* III.

Conatur animus magnus paria ac perditus.] *Seneca libro* II. *Natur quæst. c.* LIX: Animus ex ipsâ desperatione sumatur. Ignaviissima animalia quæ natura ad fugam genuit, ubi exitus non patet, tentant fugam corpore imbelli. Nullus pernicioſior hostis

est,

est, quàm quem audacem angustiæ faciunt: longèq; violentius semper ex necessitate, quàm ex virtute corrigimur. Majora, aut certè paria conatur animus magnus ac perditus.

Conditio eadem est præceptorũ quæ seminum.] *Quemadmodum enim non toto seritur culleo, sed manu: sic* plurimum proficit sermo, *inquit Seneca*, qui minutatim irrepserit animo. *sed & idem insit*: Seminis modo spargenda sunt præcepta; quod quamvis sit exiguum; cùm occupavit idoneum locum, vires suas explicat, & ex minimo in maximos auctus diffunditur, &c. *Epistola* XXXVIII.

Confertam ingenium hominis doctrinam haud sufferat.] *Basilius Seleuciensis Oratione* XXV: Ἀθρόον τὸ μάθημα φύσις ἀνθρώπων ἀ δέχεται.

Consilium in ipso ineptum omne est negotio.] *Cæsar libro* V. *Belli Gallici cap.* XXXII: Tum demum Tiutius, uti qui nihil ante providisset, trepidare & concursare, cohortesque disponere: hæc tamen ipsa timidè; atque ut eum omnia deficere viderentur: quod plerumque his accidere consuevit, qui in ipso negotio consilium capere coguntur.

Consilia amicis Regum constant maximo.] *Præsertim libera, & regibus regnisque salutaria. Videri queat respexisse versiculus ad Cambysen ejusque amicum Prexaspen, qui cùm Regem monuisset*, ut parcius biberet; turpem esse ebrietatem in eo quem oculi omnium auresque sequerentur: respondit Rex; ut scias quemadmodum nunquam excidam, approbabo jam & oculos post vinum in officio esse & manus. bibit deinde liberaliùs, quàm aliàs, capacioribus scyphis: & jam gravis & vinolentus, objurgatoris sui

sui filium procedere ultrà limen jubet, allevatâque super caput sinistrâ manu stare. tunc intendit arcum, & ipsum cor adolescentis (id enim se petere dixerat) figit; recisoque pectore hærens in ipso corde speculum ostendit: ac respiciens patrem, an satis certam haberet manum, interrogavit &c. *Seneca lib.* III. *de Ira. cap.* XIV.

Consilia fermè succedunt audacia.) *Præcipuè rebus desperatis atque miseris. L. Martius ad milites obsessos a Pœnis, post occisos Scipiones Duces:* Scio audax videri consilium: sed in rebus asperis & tenuibus, fortissima quæque consilia tutissima sunt: quia si in occasionis momento, cujus prætervolat opportunitas, cunctatus paullùm fueris, nequiquam mox omissam queraris. *Livii libro* XXV. *cap.* XXVIII. *f.*

Consilia fida quei sint, quæ sunt hostium?) *Lucius Aurunculejus complures q. tribuni ac centuriones apud Cæsarem libro* V. *Belli Gallici cap.* XXVIII: Postremò quid esset levius, aut turpius, quàm auctore hoste de summis rebus capere consilium? *Et tamen legimus apud Tacitum libro* XV. *Annal. cap.* XXVII. *f:* Non infidum, nedum hostili odio Corbulonis nomen etiam Barbaris habebatur: coque consilium ejus fidem credebant.

Constare nulli gratis libertas potest.) *Aut raro admodum: de quâ re plura cumulavimus ad illa Taciti libro* XIV. *cap.* XLII. *p:* Haud multo pòst, præfectum urbis Pedanium Secundum servus ipsius interfecit; seu negatâ libertate, cui pretium pepigerat, sive amore exoleti infensus &c. *Bellè traduxit ad Philosophica Seneca Epistolâ* CIV: Aurum & argentum, & quidquid aliud felices domos onerat, relinquatur: non potest gratis constare libertas. Con-

Constare nulli magna res parvo potest.] *Sumptum & istud ex Senecæ Epistolâ* XIX.

Convitium bene vivendo fit improbis.) *Omninò. quod ipsum pulcrè ostendit Lactantius libro* V. *Divin. Instit. cap.* IX: Veritas ideò semper invisa est, quod is qui peccat, vult haberi liberũ peccandi locum; nec aliter se putat malefactorũ voluptate securius perfrui posse, quàm si nemo sit, cui delicta non placeant. Ergo tanquam scelerum & malitiæ suæ testes exstirpare funditus nituntur & tollere; gravesque sibi putant, tanquam vita eorum coarguatur. Cur enim sunt aliqui intempestivè boni, qui corruptis moribus publicis, convitium bene vivendo faciant? cur non omnes sunt æquè mali, rapaces, impudici, adulteri, perjuri, cupidi, fraudulenti? quin potius auferantur, quibus coram male vivere pudet, qui peccantium frontẽ, etsi non verbis, quia tacent, tamen ipso vitæ genere dissimili, feriunt & verberant. castigare enim videtur, quicumque dissentit. *videatur idem lib.* VI. *cap.* IV. *ut & Tacitus lib.* IV. *Annal. cap.* XXXIII. *f. nec nõ Sallustius Orat.* II. *de Republ. ordinandâ ad C. Cæsarẽ.*

Cor atque linguam maximè curent senes.) *D. Cyprianus vel alius quis:* Iuvenibus incertus hujus vitæ terminus instat: senib. verò cunctis maturior ex hac luce recessus. Cavendæ ergo sunt homini duæ particulæ, quæ in illius carne non veterascunt, & totum hominem ad peccandum trahunt, cor videlicet & lingua.

Cor facilè adhæret quæ frequentat omnibus.) *Aut fallor, aut talia planè verba legi apud D. Bernardum.*

Cor non putrescit si levetur ad Deum.) *Et istud est D. Augustini expositione super Psalmum* LXXXV.

Crinita

Crinita mortem ſtella minatur Regibus.] *Ita jam ab omni antiquitate vulgò receptum eſt. Unde Seneca de tali ſtella, quæ tamen non abſtulerat Imperatorem:* Nec eſt quod putemus, eundem viſum eſſe ſub Claudio, quem ſub Auguſto vidimus: nec hunc qui ſub Nerone Cæſare apparuit. & Cometis detraxit infamiam, illi ſimilem fuiſſe, qui poſt necem Divi Iuliii ludis Veneris genetricis, circa undecimum horam diei emerſit. *libro* VII. *Natural. quæſt. cap.* XVII.

Crudelis eſt qui miſero diſſuadet mori.] *Natus verſus ex iſtis Senecæ apud Herculem OEtæum:* Quicumq; miſero fortè diſſuadet mori. Crudelis ille eſt, interim pœna eſt mori.

Crudelitas laſſa haud equidem clementia eſt.] *Seneca libro* I. *de Clementia cap.* II. Fuerit Auguſtus moderatus & clemens: nempe poſt mare Actiacum Romano cruore infectum; nempe poſt fractas in Siciliâ claſſes & ſuas & alienas; nempe poſt Peruſinas aras & proſcriptiones. Ego verò clementiam non voco laſſam crudelitatem. Hæc eſt, Cæſar, clementia vera quàm tu præſtas, quæ non ſævitiæ pœnitentiâ cæpit: nullam habere maculam, nunquam civilem ſanguinem fudiſſe.

Cui jus valet imperii, transmittat inania.] *Vtiq, ſi fuerit Princeps prudentior. Et ſciamus licet carmen factum ex iſtis Taciti, lib.* XV. *Annal. cap.* XXXI. Vologeſes propriis nunciis à Corbulone petierat ne quam imaginem ſervitii Tiridates perferret, neu ferrum traderet, aut complexu provincias obtinentium arceretur, foribusve eorum adſiſteret: tantusque Romæ quantus Conſulibus honor eſſet. Scilicet externæ ſuperbiæ ſueto, non erat notitia noſtri; apud quos

jus

jus imperii valet; inania transmittuntur. *Non abludit ab hac re fabella Phædri* LXXIV:

Barbam capellæ cùm impetrassent ab Iove.
Hirci mærentes indignari cæperant,
Quod dignitatem fœminæ æquassent suam.
Sinite, inquit, illas gloria vanâ frui.
Et usurpari vestri ornatum muneris;
Pares dum non sint vestræ fortitudinis.

Cui non homini ex alieno incommodo lucrum?) *Sanè* miles bellum optat: agricolam annonæ caritas erigit; eloquens captat pretium ex litium numero: medicis gravis annus in quæstu est, *inquit Seneca; qui videatur libro* VI. *de Beneficiis cap.* XXXVII.

Cui non malorum egestas creditur ultimum?] *Nemini non. quod indicium tamen esse sæculi corrupti, uno ore totum clamat Sapientiæ collegium. Sallustius de labe Reipublicæ Romanæ capite* XII. *conjurat. Catilin:* Postquàm divitiæ honori esse cœperunt, & eas gloria, imperium, potentia sequebatur; hebescere virtus, paupertas probro haberi, innocentia pro malevolentia duci cœpit &c. *Consulatur idem auctor Oratione primâ & secundâ de Republicâ ordinandâ: item Horatius libro* II. *Satyra* III. *versu* XCI: *Ovidius libro* III. *Amorum Elegiâ* VII. *versu* III. *Seneca de Providentiâ cap.* V: *Tacitus libro* XIV. *cap.* XL: *Juvenalis Satyrâ* VI. *versu* CCLXXXVI: *nec non Sat.* XIV. *versu* CXX.

Cui profuere Vatum à sæclo oracula?] *Auctor Policratici libro* II. *cap.* XXVII: Pythonici fallunt interdum studio fallendi, interdum cæcitatis suæ errore decepti: id tamen agunt assiduè, ut futurorum conscii per omnia videantur. Inde est, quod am-

biguitate verborum, obnubilare ſtudent oracula; ut cum mendaces aut fallaces inventi fuerint, aliquo rationis velamento ſuam queant tueri fallaciam. ſic utique fallacia non deſiſtunt, donec auditores ſuos præcipitent in ruinam. Cui enim à ſæculo vatum profuere oracula? Crœſone an Pyrrho, aut præcedentium aut ſubſequentium cuiquam? &c.

Cui vita, vitæ ei & ornamenta ſerviunt.) *Sunt verba Senecæ, comparentque in Epiſtola* XC. §. VI.

Cuicumque vitæ jus eſt ac necis ſuæ.) *Ideſt, nullus eſt mortalium omnium quin habeat poteſtatem in vitam ſuam ac necem. quod mirè laudat Plinius libro* XXVIII. *cap.* I. *aſſeveratque*: Ex omnibus bonis quæ homini tribuit natura, nullum melius eſſe tempeſtivâ morte; in eâque id optimum, quod illam ſibi quisque præſtare poterit.

Culina fœdum eſt exitium patrimonii.] *Sunt Senecæ voces, quas legas libro primo de Beneficiis, cap.* X.

Culpam minuit pudor, cumulat defenſio.) *D. Ambroſius de Morte Abel & Cain:* Erubeſcere debemus & condemnare peccatum, non defendere: quoniam pudore culpa minuitur, defenſione cumulatur.

Culpa inde abeſt, mens conſiliumque unde abfuit.) *Lucretiæ inquiunt amici:* Mentem peccare, non corpus; & unde conſilium abfuerit, culpam abeſſe. *Livii libro primo, capite antepenultimo.*

Culpam antecedit ſemper pœna quamlibet.) *Manifeſtè falſum: imò pœna ſequitur culpam omnem, non præcedit, Itaque non dubium quin errarit manus exſcriptoris, fingique debeat:* Pœnam antecedit culpa

ſemper

semper quamlibet. *Pætus Thrasea apud Tacitum libro* XV. *Annal. cap.* XX. *m*: Usu probatum est, leges egregias, exempla honesta apud bonos ex delictis aliorum gigni. Sic oratorum licentia, Cincium rogationem; candidatorum ambitus, Iulias leges; magistratuum avaritia, Calpurnia scita peperierunt. nam culpa quàm pœna tempore prior; emendari quàm peccare posterius est. *addatur Horatius libro* III. *Oda* II. *f.*

Cultura vana extraneos metuit arbitros.] *Verba sunt petita ex Tertulliani apologetico adversus gentes.*

Cum Deis ne belligeres, quibus sat esse non queas.) *Est versus trochaicus; ideoque non positus suo loco: Extat tamen apud Plautum in Persâ, actu* I. *sc.* I. *numero* XXVII.

Cum dico ut digna es, non loquor male, sed bene.) *Etiam iste versus petitus ex Persæ actu* II. *sc.* II. *versu* XXV.

Cùm morimur, esse maximè gratis libet.) *Senecâ libro* IV. *de Benef. cap.* XXII: Quid est quare grati velimus esse cùm morimur? quare singulorum perpendimus officia? quare id agimus, in omnem vitam nostram memoriâ decurrente, ne cujus officii videamur obliti? Nihil jam supereſt, quo spes porrigatur; in illo tamen cardine positi, abire è rebus humanis quàm gratissimè volumus &c.

Cunctationis vitia virtus corrigit.) *Vologeses.* Non ibo inficias, æquitate quàm sanguine, causâ quàm armis retinere parta majoribus malueram. si cunctatione deliqui, virtute corrigam; *libro* XV. *Annal. Taciti, cap.* II.

Cupiditas omnis semper à fine incipit.] *Id est finis unius cupiditatis, initium est alterius. Senecæ Epist.* LXXIII: Nec ambitio tantum instabilis est, verùm cupiditas omnis; quia semper incipit à fine.

Cuncta eveniunt Deos sequentibus benè.) *Versus hic, ut & proxime sequens, formari potuit ex istis Camilli adversus tribunos plebis:* Intuemini horum deinceps annorum vel secundas res, vel adversas: invenietis omnia prosperè evenisse sequentibus Deos, adversa spernentibus. *Livii libro* V. *cap.* LI. *m.*

Cura animal omne in amorem verterit sui.] *Obscuriora verba; quibus tamen lux ex hisce Senecæ:* Officia etiam feræ sentiunt: nec ullum tam immansuetum animal est, quod non cura mitiget, & in amorem sui vertat. Leonum ora à magistris impunè tractantur. elephantorum feritatem usque in servile obsequium demeretur cibus: adeo etiam quæ extra intellectum atque existimationem beneficii ponuntur, assiduitas tamen meriti pertinacis evincit.

Curandâ sunt quædam ægris ignorantibus.] *Spectat & istud ad medicos urbium, hoc est magistratus, certè fine usurpatum Senecæ libro de Brevitate vitæ, ad Paullinum cap.* XVIII: Quem tum animum habuerunt illi, quibus erat mandata frumenti publici cura, ferrum, saxa, ignes, Cajum excepturi, summâ dissimulatione tantum inter viscera latentis mali tegebant. cum ratione scilicet: quædam enim ignorantibus ægris curanda sunt. causa multis moriendi fuit morbum suum nosse.

Cynicâ esse è gente oportet parasitum probè.) *Legitur apud Plautum in Persâ, versu* XLIII. *actus* I. *sc.* III.

Damna

D

DAmnat reum sua vita, haud accusatio.) *Cicero oratione pro Roscio Comœdo cap.* VI. *m:* Quid ais? nonne ut ignis in aquam conjectus, continuò exstinguitur & refrigeratur: sic refervens falsum crimen in purissimam & castissimam vitam collatum, statim concidit & exstinguitur? *Argutè P. Syrus:* Probi delicta judex legens deterit. *adeatur Synesius Epistolâ quinquagesimâ.*

Dat ira pœnas fermè pœnas dum exigit.) *Id ipsum multis probavit Seneca libro* III. *de Irâ cap.* V.

De liberis haud judicat rectè parens.) *Synesius Epistolâ primâ f:* τὰς πιθήκους γὰρ φασιν ἐπειδὰν τέκωσιν, ὥσπερ ἀγάλμασιν ἐναπενίζειν τοῖς βλέφεσιν, ἀγαμένας ἕως κάλλους. ὅτως ἐστὶν ἡ φύσις φιλότεκνον. τὰ δ' ἀλλήλων ὁρῶσι, ἅπερ ἐστὶ, πιθήκων παιδία. ἑτέροις οὖν ἐπιτρεπτέον ἐξετάζειν ἃ ἔχουσι. αἱ γὰρ εὔνοιαι, δύνανται δικάσαι ἃς ψήφους. Διὰ τοῦτο Λυσίππῳ Ἀπελλῆ εἰς ἃς γραφὰς εἰσῆγε, καὶ Λυσίππου Ἀπελλῆς: Simias ajunt postquam pepererunt, intentis oculis in catulos, tanquam sacras imagines intueri, admirantes ob pulchritudinem. usque adeò natura liberos amat. fœtus autem seu catulos aliæ aliarum simiarum, quales sunt, cernunt. Aliis igitur mandare & permittere oportet de liberis judicium. Nam benevolentiæ possunt corrumpere calculos. Idcirco Lysippus ad suas picturas Apellem introducebat, & Lysippum Apelles.

De morte sapiens moriens fert sententiam.) *Quomodo, pluribus videre est apud Senecam Epistolâ* XXX. *medio.*

Debet sibi quisque, à negligente quod capit.) *Neronis præceptor libro* I. *de Beneficiis cap.* I. *m:* Eodem animo beneficium debetur quo datur; & ideo non est negligenter dandum. Sibi enim quisque debet quod à negligente accepit.

Delator unus felix plures suscitat.) *Quid ni? cùm juxta Domitianum:* Princeps qui delatores non castigat, irritet; *ut est apud Suetonium cap.* IX. *f. Addatur Tacitus, libro* IV. *Annal. cap.* XXX. *f. Synesius Epistolâ* CXVIII. *f.*

Deligere oportet eum diligere quem velis.) *Citatur apud auctorem ad Herennium, lib.* IV. *cap.* XXI. *f:*

Dentes cadunt plerumque septuennibus.) *Vti expressit Menæchmus Plauti, actus* V. *scenæ* IX. *versu* LVII.

Desiderant firmam frontem civilia.] *Seneca cap.* IV. *de Tranquillitate animi:* Quorundam parum idonea est verecundia rebus civilibus, quæ firmam frontem desiderant.

Desiderat scenam Regum impotentia.) *Imò & cujuscunque hominis. Seneca Epistolâ* XCIV: Nemo oculis suis lautus, ne paucorum quidem & familiarium; sed apparatum vitiorum suorum, pro modo turbæ spectantis expandit. itaque irritamentum est omnium in quæ insanimus, admirator & conscius. Ne concupiscamus efficies, si ne ostendamus effeceris. ambitio, & luxuria, & impotentia scænam desiderant. sanabis ista si absconderis, &c.

Despicere virtus est, occasio ut admonet.) *Versus* XVI: *ex Persâ Plauto, scenæ* III. *actus* II.

Deus bonum virum in delitiis non habet.) *Quin potius*

potius eum experitur, indurat, sibi illum præparat; uti egregiè probat toto libro de Providentiâ Seneca, ubi & isthæc inveniunda verba.

Deum propitiat qui se à fraude vendicat.) *Minutius Fœlix in Octavio:* Igitur qui innocentiam colit, Domino supplicat; qui justitiam, Deo libat; qui fraudibus abstinet, propitiat Deum; qui hominem periculo eripit, opimam victimam cædit.

Deo nihil acceptum à perjuris supplicii.) *Iambus Plauti ex Prologo Rudentis, versu* XXV.

Diis templa; libros consecres, potentibus.) *Aristides Oratione quinta Sacrorum:* τὰς μὲν νεως τοῖς θεοῖς προσήκει καθιερᾶν, τὰς δ' ἀνδρας τοὺς ἐλλογίμους τῇ τῶν βιβλίων ἀναθέσει τιμᾶν: Templa Diis consecrare convenit; viros verò eximios decet librorum dedicatione honorare.

Discenda virtus: nemo fit casu bonus.) *Hoc ipsum pluribus firmat Seneca Epistolæ* CXXIII. §. III. *p.*

Dispar facultas cuique vivendi data est.) *Idem consolatione ad Marciam cap.* XX. Non una hominibus senectus est; ut ne animalibus quidem. intra quatuordecim quædam annos defatigantur: & hæc illis longissima ætas est, quæ homini prima. Dispar cuique vivendi facultas data est. nemo nimis citò morirur, qui victurus diutius quàm vixit, non fuit &c.

Dives fieri qui vult, fieri vult & citò.) *Factum videtur ex versu Juvenalis Satyræ* XIV. CLXXVI: dives qui fieri vult, Et citò vult fieri.

Divina jussa exsequere; minime examines.)

D. Chrysostomus, oratione alterâ adversus Judæos: τί γὰρ τούτου ἄλογον ἂν φανείη τοῦ παραδόξου μᾶλλον; ὁ τυπτήσας τὸν προφήτην, ἐσώθη· καὶ ὁ φειδόμενος ἐκολάζετο. ἵνα μάθῃς ὅτι τοῖς προστάγμασι, καὶ δεῖ περιεργάζεσθαι τῷ φύσιν τὰ λεγόμενα, ἀλλὰ πείθεσθαι μόνον: Quid hoc absurdius fieri possit? qui percussit Prophetã, evasit incolumis: qui pepercit, dedit pœnas. Nimirum ut intelligeres, in jussis divinis non oportere curiosum esse, examinareque rerum quæ præcipiuntur naturam, sed nihil aliud quàm obtemperare.

Divortium quasi fructus matrimonii est.] *Petitum à Tertulliani Apologia adversus gentes.*

Divortunt mores virgini longè ac lupę.) *Plautinum est, inveniundum versu* XXII. *act.* III. *sc. Epidici.*

Diutinè uti bene licet partum bene.) *Et hoc quoque ejusdem auctoris, conspicitur que Rudentis actu* IV. *scenâ* VII. *versu* XV.

Diuturnitate minuitur diligentia.) *Hirtius libro* VIII. *Belli Gallici cap.* XII: Quod cùm quotidiè fieret, ac jam consuetudine diligentia minueretur, quod plerumque accidit diuturnitate &c.

Diuturnus obses, mancipium patientiâ est.) *De Vonone, Tacitus libro* II. *Annal. cap.* II: Vbi illam gloriam trucidantium Crassum, exturbantium Antonium, si mancipium Cæsaris, tot per annos servitutem perpessum, Parthis imperitet? *Apud eundem scriptorem quiritantur Cheruſci libro* XI. *capite* XVI: Frustrà Arminium proscribi, cujus si filius hostili in solo adultus in regnum veniisset, posse extimesci; infectum alimoniâ, servitio, cultu, omnibus externis. *Sed & ejusdem libro* XIV. *cap.* XXVI: *m:* Advenit Tigranes,

granes à Nerone ad capessendum imperium dilectus, Cappadocum ex nobilitate, Regis Archelai nepos: sed quod diu obses apud urbem fuerat, usque ad servilem patientiam dimissus.

Diuturnitate senescit adflictatio.) *Legitur alicubi inter Eunodiana. & ita est; adsuetudo omnia leniora facit, etiam calamitates. Seneca Thyeste:* Iam tempus illi fecit ærumnas leves. *& sapius in Elegiacis suis Ovidius.*

Doctrina, docti è vitiis, improbè carpitur.) *Legas apud Ciceronem libro* I. *de Inventione, cap.* LI.

Dolor insidiatur usque solitudini.) *Seneca Epistolâ* XX: Lugentem timentemque custodire solemus, ne solitudine malè utatur.

Doloris omnis ultio, confessio est.) *Idem Philosophus libro* III. *de Irâ cap.* V: Ingens animus & verus æstimator sui non vindicat injuriam, quia non sentit. Vt tela à duro resiliunt, cum dolore cedentis solida feriuntur; ita nulla magnum animum injuria ad sensum sui adducit, fragilior eo quod petit. Quantò pulcrius, veluti nulli penetrabilem telo, omnes injurias contumeliasque respuere! ultio, doloris confessio est &c.

Dolis medeare sæpe, si haud intelligas.) *Hoc est, si præ te tuleris non intelligere. Tacitus lib.* II. *Annal. cap.* XLII. *de Archelao rege*: Ille ignarus doli, vel si intelligere crederetur, vim metuens &c. *Idem lib.* XIII. *cap.* XXXVIII. *m. de Corbulone*: Dissimulato tamen intellectu &c. *Sed & idem lib.* XIV. *cap.* VI. *de Agrippina matre Neronis:* Observans etiam Acceronię necem, simul suum vulnus adspiciens; solum insidiarum remedium esse, si non intelligerentur &c.

Domesticus non curat luctus publicum.) *Naso libro* XIII. *Metamorphos. versu 578.*

Non vacat Auroræ, quamquam iisdem faverat armis;
Cladibus, & casu Trojæque Hecubæque moverit
Cura Deam propior, luctusque domesticus an-
Memnonis amissi. ——— (git.

Domi timeri tam molestum est quàm foris.) *Seneca Epistolâ* CV: Iliud ne timearis, præstabit tibi & fortunæ mediocritas, & ingenii lenitas: cùm te esse homines scient quem offendere sine periculo possunt. Reconciliatio tua, & facilis sit & certa. Timeri autem tam domi molestum est quàm foris; tam à servis quàm à liberis. nulli non ad nocendum satis virium est.

Domini est docere, non audire villicum.) *Columella libro* I. *cap.* II. *de re rustica:* Nam illud vetus est, & Catonis, Agrum pessimè mulctari, cujus dominus quid in eo faciendum sit, non docet, sed audit villicum.

Donatio nil sæpe est quàm venatio.) *Hieronymus Epistola ad Rusticum:* Modica esca in hamo ponitur, ut matronarum in eo sacculi protrahantur. Sic bestiæ, sic aves, sic capiuntur & pisces. Parum tribuunt, ut amplius accipiant; quæ magis venatio est appellanda quàm donatio.

Donum Deûm lex omnis immortalium est.) *Demosthenes:* Πᾶς ἐστι νόμος ἕυρημα μὲν καὶ δῶρον θεῶν.

Donum veneno hostile semper oblitum est.) *Tribuni plebis apud Livium libro* V. *cap.* II: Hoc illud esse dictitantes, quod æra militibus sint constituta: nec se fefelliſſe, id donum inimicorum veneno illitum fore.

fore. væniſſe libertatem plebis, &c. *videantur huc facientia apud Demoſthenem Oratione de Cherſoneſo, item apud Suetonii Galbam, ſub finem capitis decimi.*

Ducas amicum errores qui prodit tuos.) *Joannes Sariſberienſis Policratici lib. 1. Prologo:* Et ego vel ad inimici vocem non refugiam emendari: imò & amicum ducam qui meum caſtigabit errorem.

Ducenda foſſa quà fluvio diffiditur.) *Præceptum militare; cujus uſus eſt in obſidione, cùm murum vel vallum præmunitum cupimus. ubi enim non pertingit amnis, ibi percutienda foſſa profundior. videatur Vegetius, Polyænus, Frontinus; imò vulgus Hiſtoricorum.*

Ducenda ſi uxor, pervicinam ducito.) *Monitum prudens Heſiodi:* Τὴν δ' μάλιστα γαμεῖν, ἥ τις σέθεν ἐγγὺς ναίει: πάντα μάλ' ἀμφὶς ἰδὼν, μὴ γείτονα χάρμα γένηται: Eam verò ducito maximè quæ prope te habitat; omnia valde diligenter conſiderans, ne vicinis gaudia ducas.

Dulce eſt referre, quidquid acerbum olim fuit.) *Præſertim ſi id etiam feliciter, evaſimus. aliàs,* Poſt calamitatem memoria, alia eſt calamitas. *Tullius in Bruto, capitis* LXXVII. *fine:* Sileamus, Brute, ne augeamus dolorem. nam & præteritorum recordatio eſt acerba, & acerbior exſpectatio reliquorum. *Secus eſt ſi jam ſumus extra mali metum. Seneca verſu 655. Herculis Furentis:* quæ fuit durum pati Meminiſſe dulce. *& Cicero libro* II. *de finibus bonorum & malorum cap.* XXX: Suavis eſt laborum præteritorum memoria.

Dulciſſimum eſt potiri quæ deſideras.) *Pentamer Theognidis:* Πρᾶγμα δ' περπνότατον, ὅ τις ἐρᾷ, τ' τυχεῖν.

Dum

Dum mane est, omnes esse mortales decet.) *Reperias in Persa Plauti, versu nimirum* XXXIII. *actus* I. *sc.* III.

Dum respuunt laudari plures, appetunt.) *D. Hieronymus:* Plures in hoc ipso placere cupiunt, quod placere contemnunt: & mirum in modum laus, dum vitatur, appetitur.

Duos amicos violat, violat qui alterum.) *Apud Ovidium libro* XII. *Metamorph. versu* CCXXVII: Quæ te vecordia Theseus, Euryte, pulsat? ait, qui me vivente lacessis Pirithoum, violasque duos ignarus in uno?

Duos puella amare non potest simul.) *Simocatta Theophylactus, Epistola* XXXIX: Ὡ γὰρ ἡ γῆ δυσὶ ἡλίοις ἐ διαίκτῳ θάλπεσθαι, ἕτω μία ψυχὴ δυσὶ δαὰδ@ πυρσῶν ἐρωτικῶν οὐκ ἀνέχεται: Quemadmodum terra duobus solibus non potest illuminari, sic una anima duas flammas amoris simul non capit.

Durat beneficium eo etiam amisso quod datur.) *Sunt voces Senecæ. is enim loquitur libro* I. *de Benef. cap.* V: Hęc quæ tenemus, quæ aspicimus, in quibus cupiditas nostra hæret, caduca sunt: auferre ea nobis & fortuna & injuria potest. Beneficium verò, etiam amisso eo quod datum est, durat. est enim rectè factum, quod irritum nulla vis efficit.

Duos magistratus gerere anno uno nefas.] *Livius libro* VII. *cap.* XLII. *p:* Invenio apud quosdam, Lucium Genucium tribunum plebis tulisse ad populum, ne fœnerare liceret. item aliis plebiscitis cautum, ne quis eundem magistratum intra decem annos caperet, neu duos magistratus uno anno gereret.

Durat

Durat parum doloris summa intentio.] *Æschyli versus apud Plutarchum, quomodo audiendi sint poetæ:* Θαρσει· πόνε· τὸ ἄκρον οὐκ ἔχει χρόνον: Virili sis animo: laboris immensitas tempus non habet; *cujus explicationem ibidem videto.*

Dux admonendus; verùm non à quolibet.) *Paullus Æmilius:* Non sum is, qui non existimem admonendos duces esse, imò eum qui de suâ unius sententiâ omnia gerat, superbum judico magis quàm sapientem. Quid ergo? primùm à prudentibus & propriè rei militaris peritis, & usu doctis, monendi imperatores sunt: deinde ab his qui intersunt gerendis rebus; qui loca, qui hostem, qui temporum opportunitatem vident, qui in eodem veluti navigio participes sunt periculi, &c. *Livii libro* XLIV. *cap.* XV.

Dux illicò reus fit, re gestâ malè.) *Omninò, sive cladis ipse caussa fuerit, sive fortuna. Vehementes hoc admodum Græci; vehementiores Carthaginienses: sed moderatissimi omnium Romani. Fabius senex apud Livium libro* VIII. *cap.* XXXIII: Nam populi quidem, penes quem potestas omnium rerum esset, ne iram quidem unquam atrociorem fuisse in eos, qui temeritate atque insciti exercitus amisissent, quàm ut pecunia eos mulctaret: capite anquisitum ob rem bello male gestam de Imperatore, nullum ad eum diem esse, &c.

Dux prævius bonus, adsectam reddit bonum.) Quosdam ait Epicurus ad veritatem sine ullius adjutorio exisse, fecisse sibi ipsos viam. hos maximè laudat quibus ex se impetus fuit, qui se ipsos protulerunt. quosdam indigere ope alienâ, non ituros si nemo

nemo præcesserit, sed bene secuturos, &c. *Seneca Epist.* LII. *Plutarchi Lycurgus*: ὁ καλῶς ἀγων; ἐμποιεῖ τὸ καλῶς ἑπεσθαι.

Duci itineris extra vincla cur habeas fidem?) *Intelligendum de eo qui exercitum ducit viâ minus notâ; vel adeo prorsus ignotâ. defectu nimirum exploratorum, excipere solemus obvios agricolas, eorumq; ductu pervenitur quò destinavimus. interim ne fides eorum nobis noxæ sit, iidem præcedunt non soluti, sed vincti; uti si fefellerint, esse sciant in nostrâ potestate vitam suam ac necem. exempla reperias apud Xenophontem de expeditione Cyri libro* IV. *Plutarchum in vita Antonii, Livium libro* XXXII. *cap.* XII. *p. aliosque. addatur Vegetius libro* III. *de re milit. cap.* VI. *Quod si fingimus, minimè eis diffidere; tunc utique oculis custodiantur, circumdatâ tacitâ custodiâ. de quâ re alibi disseruimus uberius.*

E

EAdem probamus, eadē modò reprehendimus.) *Non illa tantum levitas inest vulgo, sed cuicumque nostrûm. vel unâ horâ aliud volumus, aliud nolumus: adeò nemini sua sors placet. consulatur Horatius libro* II. *Satyrâ* VII. *item libro* I. *Epistolâ* I. *Seneca libro de vitâ beatâ cap.* I.

Egon' ut cavere nequeam, cui prædicitur?] *Versus Plautinus; extatque in Pseudolo, act.* I. *sc.* V. *versu* CI.

Ei licet adulari, occidere quem licet.) *Proverbiū vetustissimum, conservatum nobis ab Sarisberiensi in Policratici libro* III. *cap.* XV. Vnde & in sæcularibus libris

libris cautum est, quia aliter cum amico, aliter vivendum est cum tyranno. Amico utique adulari non licet, sed aures tyranni mulcere licitum est. ei namque licet adulari, quem licet occidere. porrò tyrannum occidere, non modò licitum est, sed æquum & justum.

Emenda quovis non est vita præmio.) *Seneca Epistolâ* LXX: Omni, inquit, homini dum vivit speranda sunt. Vt sit hoc verum, non omni pretio vita emenda est, &c.

Emere aliquid, alii mox ut vendas, sordidum est.) *Cicero libro* II. *de Officiis cap.* XLII: Illiberales autem & sordidi quæstus mercenariorum, quorum operæ, non quorum artes emuntur. est enim illis ipsa merces, auctoramentum servitutis. Sordidi etiam putandi, qui mercantur à mercatoribus quod statim vendant. nihil enim proficiunt, nisi admodū mentiantur: nec verò quicquam turpius vanitate.

Eodem mihi pretio sal perhibetur quo tibi.) *Verba Plautina è Persâ ejus versu* XXIV. *act.* III. *sc.* III.

Equites Senatus dicas seminarium.] *Perseus rex admilites suos:* Præjudicatum eventum belli habetis: meliorem partem hostium, equitatum Romanum, quo invictos se esse gloriabantur, fudistis. Equites enim illi, principes juventutis, equites seminarium Senatus: inde lectos in patrum numerum consules, inde Imperatores creant. *Livii lib.* XLII. *cap.* LXI.

Equus freno rebellat, rarò quo uteris.) *Sunt ferè verba Sidonii, libro* IX. *Epistolâ* XII.

Esse innocentem in bello difficillimum est.) *Videri possit fictum esse ex his Senecæ Epistola* CXXI *ubi*

ubi loquitur de Fabricio duce: Admirati sumus ingentem virum, quem non Regis, non contra Regem promissa flexissent, boni exempli tenacem; quod difficilimum est, in bello innocentem: qui aliquod esse crederet etiam in hostes nefas.

Est aliud pœnæ eximere, aliud infamiæ.] *Unde habemus apud Livium libro* XXXVI. *cap.* XXXV. *f:* Responsum datum est, quo veniam impetrasse, non caussam probasse, videri possent. *Sed & apud eundem libro* VIII. *cap.* XXXV *inquit Papirius dictator:* Non noxæ eximitur Quintus Fabius, qui contra edictum Imperatoris pugnavit; sed noxæ damnatus, donatur populo Romano &c. *Acutè, stoicus alioquin Claudius Cæsar:* cùm orantibus familiaribus dempsisset cuidam appositam notam, Litura tamen, *inquit*, exstat. *Suetonius in vitâ ejus cap.* XVI.

Est artium antiquissima omnium Musica.] *Maximus Tyrius Dialex:* XXI: Νῦν δὲ ἡμῖν μετὰ τῆς περὶ τὰ ἐν τῇ ψυχῇ ἐπιτηδευμάτων ἐπιμελείας, λέγωμεν καὶ εἰκότως, &c: Nunc de Musicâ ut instituimus, quæ omnium animi disciplinarum antiquissima est, quæ par videtur dicamus.

Est culpa Pœnæ anteambulo, non subsequa.] *Tiberius apud Tacitum libro* III. *Annal. cap.* LXIX: A majoribus institutum, ut si anteissent delicta, pœnæ sequerentur. *Inde acutè Cato in Sallustii Catilinaria cap.* LII: Nam cetera maleficia, tum persequare, ubi facta sunt: hoc nisi provideris ne accidat; ubi evenit, judicia frustra implores.

Est etiam & illud ex vitæ officiis, mori.] *Seneca Epistola* LXXVII: Sed ego, inquis, vivere volo, qui multa honestè facio. invitus relinquo officia vitæ quibus

quibus fideliter & cum industriâ fungor; Quid? tu nescis unum esse ex vitæ officiis & mori? nullum officium relinquis, &c.

Est judicare onus grave atque incommodum.) *Sunt verba Marci Tullij è libro primo in Verrem, capitulo* VIII. *m.*

Est mentis abjectæ index arrogantia.) *At qui eâ gloriantur, putant excelsi imprimis esse animi: in quo tamen miè fallûntur: modestia enim magnanimitatis index unica est; quemadmodum pulcrè disserit D. Chrysostomus Homiliâ* I. *ad Epistolam D. Pauli ad Corinthios primam. Divinè etiam ob oculos ponit Manuel Imperator Oratione* I. *omne quidquid barbarum, & literarum rude est, si feliciter agat, intolerabile esse inferioribus; sin insolentiæ ille quasi fons subtrahatur, vel mancipiorum subjacere ludibriis. videatur, quæso, atque legatur.*

Est negligens semper sui præsumptio.) *Herodes ad socios, apud Egesippum libro* I. *de excidio Hierosol. cap.* XXXII: Conflictu superiore potiores fuimus; sed in processu prælii sors mutata, ut vinceremur ab his quos vinceramus. Ergo & nobis sperare suppetit, quod vincentur à nobis, qui nos vicerant. incauta enim semper nimia præsumptio, & sui negligens. timor autem prospicere futuris admonet, & diligentiam docet. in prosperis audacia obrepit; & inconsulta temeritas nescit consilium Ducis exspectare.

Est noxium æquè contemni quàm suspici.] *Seneca Epistolâ* XIV: Tria ex præcepto veteri præstanda sunt, ut vitentur, Odium, Invidia, Contemptus. quomodo hoc fiat, sapientia sola monstrabit: diffi-

cile enim temperamentum est; verendumque, ne in contemptum nos invidiæ timor transferat; ne dum calcare nolumus, videamur posse calcari. Multis timendi attulit causas, timeri posse. undique non reducamus, non minus contemni quàm suspici nocet, &c.

Est omnium servus qui servit gloriæ.) *Divinè istud ostendit non uno loco D. Chrysostomus, ut etiam Homiliâ* XVII. *ad Epistolam D. Paulli ad Romanos.*

Est personata divitum felicitas.) *Ejusdem sententiæ versus cum illo qui supra præcessit:* Est bracteata Regibus felicitas. *quàm autem non modò laboriosa, sed & periculosa ac misera, Regum divitumque sit felicitas, si larvam eis abstuleris; infinitis locis inculcant, Historici, Oratores, Philosophi, Poëtæ, quos jam non exscribo.*

Est prostitutis aliqua etiam modestia.) *Martialis lib.* I. *Epigrammate* XXXV: Incustoditis & apertis, Lesbia, semper liminibus peccas, nec tua furta tegis; Et plus spectator, quàm te delectat adulter: Nec sunt grata, tibi gaudia, si qua latent. At meritrix abigit testem, veloque, seraque; Raraque Summæni fornice rima patet. A chione saltem vel ab Elide discere pudorem: Abscondunt spurcas hæc monumenta lupas. *addatur Seneca libro* I. *Natural. cap.* XVI.

Est satius otiosum esse, agere quàm nihil.) *Jambus veteris Attilij: excidit tamen apud quem legerim.*

Et caussa pugnæ facta aliquando aquatio.) *Intelligit, credo, non pastorum, sed militum: dum nimirum exercitus duo oppositi laborant aquæ inopiâ, & unum tantum habent rivum unde aquentur: tali casu venitur utrinq; ad arma. videatur Florus libro* III. *cap.* III. *Livius lib.* XXXV. *cap.* XXVIII. *f. aliiq; passim.*

Et Diis sua, ludo intermisso, indignatio est.) *Opinione quidem Romanorum: sicuti non uno loco innuit Livius; & deridet jure merito Orthodoxæ Ecclesiæ antistites, qui videantur.*

Et fama judex Principum liberrima est.) *Seneca consolatione ad marciam cap.* IV: Nec in majoribus modò servasti, sed in minimis, ne quid faceres, cui famâ, liberrimam Principum judicem, velles ignoscere &c.

Et feminæ ambitiosæ sunt per liberos.) *Item ad Helbiam matrem cap.* XIV: Viderint illæ matres, quæ potentiam liberorum muliebri impotentiâ exercêt: quæ quia feminis honores non licet gerere, per illos ambitiosæ sunt &c. *Inde intelligitur illud Taciti libro* I. *Annal. cap.* IV. *f:* Accedere matrem, muliebri, impotentiâ; serviendum feminæ, &c.

Et gratiæ aguntur Regibus pro injuriæ.) *Quicquid summæ potestates nobis faciant, ab eis discedendum actis gratiis. etiamsi quidvis in nos commiserint & nostros, grateis eis dicendæ, & quidem exquisitissimæ. Tacitus libro* XIV. *Annal. cap.* LVI: Seneca, qui finis omnium cum dominante, grates egit. *Idem in vitâ Agricolæ cap.* XLII: Pertraxere ad Domitianum, qui paratus simulatione, in arrogantiam compositus, & audiit preces excusantis; & cùm annuisset, agi sibi gratias passus est, nec erubuit beneficii injuriâ. *Verè igitur Seneca libro altero de Ira cap.* XXXIII. Potentiorum injuriæ hilari vultu, non patienter tantùm ferendæ sunt. facient iterum si se feciſſe crediderint. Hoc habent pessimum animi magnâ fortunâ insolentes; quos læserunt, & oderunt. Notissima vox est ejus, qui in cultu regum consenuerat. cùm illum quidam interrogaret,

quomodo rariſſimam rem in aulâ conſecutus eſſ
ſenectutem? Injurias, inquit, accipiendo, & gr
tias agendo.

Et hamum & eſcam ſæpe piſcis abſtulit.) *Sic verba quæ aliquoties uſurpavit Lucianus, ubi ab a quo vult deluſum corvum hiantem.*

Et lex, & ætas quosdam à prælis avocat.) *Tullius Oratione pro Roſcio Amerino cap.* XXXII. *m*: Qu ibi non eſt vulneratus ferro Phrygio? non neceſ eſt omnes commemorare, Curtios, Marios, deni Mamercos. quos jam ætas à prælis avocabat: p ſtremò Priamum ipſum, ſenem Antiſtium, qu non modò ætas, ſed etiam leges pugnare prohib bant.

Et miſericordia proxima innocentiæ eſt.) *L Lactantius Epitomâ Divinar. Inſtitut:* Innocentiæ pro ximæ eſt miſericordia. illa enim malum non facit, hæc bonũ operatur, illa inchoat juſtitiã, hæc cõple

Et poſtmodum orta gratia poſt injuriam eſt.) *Raptores virginum apud Livium libro* I. *cap.* IX. *f*: Qu bus ſors corpora dediſſet, darent animos. ſæpe injuriâ poſtmodum gratiam ortam.

Et ſæpe naturam ſuperat neceſſitas.) *Videatur exemplum apud Diodorum Siculum libro* XVI. *Bibliothecæ, cap.* XVIII. *p.*

Et turpis aliquam pictor pulcram pinxerit.) *Gregorius*: Vſurpavi mihi cotis officium, quæ ferrum acuit, cùm ſit inutilis ad ſecandum: pulcrum depinxi hominem pictor fœdus; aliosque ad perfectionis littus dirigo, qui adhuc in delictorum fluctibus verſor.

Et veritatem celat benevolentia.) *Syneſius Epiſt.*

ſtola CXLVII: εἰ μὴ φίλος ὢν γάνος ἐν τῷ λέγειν καὶ διαγγέλλειν σὰ σὲ πρὸς ἡμᾶς οἴεται δεῖν τι καὶ ψεύδεσθαι. δεινὸν γὰρ ἡ εὔνοια κλέψαι τὴν ἀλήθειαν: niſi amicus tuus Ganus narrando & nunciando nobis, res tuas, exiſtimat oportere quid mentiri. maximè enim veritatem ſupprimere poteſt benevolentia.

Etiam juvant caſtas formæ præconia.] *D. Hieronymus Epiſtola ad matrem:* Vix eſt ita turpis, aut ſenio confecta, quæ non gaudeat, & libenter audiat, ſi dicatur eſſe pulcra. Delectant caſtas etiam præconia formæ.

Etiam æſtimatur fama à Diis modeſtiæ.) *Vologeſes Parthorum Rex apud Tacitum libro* XV. *Annal. cap.* II. *m:* Veſtra quidem vis & gloria in integro eſt, additâ modeſtiæ famâ, quæ neque ſummis mortalium ſpernenda eſt, & à Diis æſtimatur.

Etiam altitudo res ſummas ipſa attonat.] *Factus verſus ex Mecænatis dicto, in libro qui* Prometheus *dictus*; Ipſa etiam altitudo attonat ſumma.

Etiam calamitas calamitatis ſolatium eſt.) *Syneſius Epiſtolâ* LVII: Καὶ γεγόνασι μοι συμφοραὶ παραμυθίαι τῶν συμφορῶν, πρὸς ἑαυτὰς ἀνθέλκουσαι, καὶ πεῖρα πάθους ἐκκρούουσαι: Et fuere mihi calamitates ſolatia calamitatum, ad ſeipſas retrahentes, & malum malo exturbantes. *quæ verba omnia invenias repetita Epiſtola* LXXIX.

Etiam dolendi diſciplina homini ſua eſt.) *Seneca ad Polybium capite* XXXIV: *de Cæſare patruo Claudij Imp:* Modum tamen lugendi non ſibi tantùm ſed etiam aliis fecit; ac totum exercitum, non ſolùm mœſtum, ſed etiam attonitum, corpus Druſi ſui ſibi vindicantem, ad morem Romani luctus redegit;

judicavitque non tantum militandi disciplinam esse servandam, sed etiam dolendi.

Etiam dolor ridiculos homines efficit.) *Dictum Diceconis Oratione* I. *in Verrem cap.* XLVII. *f.*

Etiam boum pro lignis fimus uritur.) *Oeconomica cui usui esse queat hujus rei notitia. Esse autem gentes ubi illud usurpetur, liquet ex Livij libro* XXXVIII. *capite* XVIII: Data venia regulo. duci inde exercitus per Axylon, quàm vocant, terram cœptus. Ab re nomen habet. non ligni modò quidquam, sed ne spinas quidem, aut ullum aliud alimentum fert ignis: fimo bubulo pro lignis utuntur.

Etiam decens & luctui imperat pudor.) *Non advertit à superiori.*

Etiam dolendi disciplina homini sua est.) *Basilium Seleuciensis Oratione* XL: τί ὖν, φησὶν ἀνθρωπον ὄντα ἐμὲ μὴ δακρύειν; μὴ γὰρ ἐγὼ τοῦτ' κωλύω κωλύω ἀλγεῖν, ἀλλὰ κωλύω ἀκρατῶς ἀλγεῖν. σὸν εἰμὶ ῥηριώδης ὐδὲ ἀπηνής· οἶδα ἡ φύσις ἐλέγχειν καὶ ἀπιζητεῖται σπήθειαν ἐ τῶν ὁμιλίαν γὰ καθημερινῶν: Quid ergo, dicat quis, homo cùm sim lacrimare non est integrum? non ego lacrimas prohibeo, verum ne quid in luctu turpe prohibeo. Non sum usque adeò ferus aut inclemens. scio naturam se prodere, & consuetudinem domesticam quotidianamque familiaritatem requirere. *Similia legas apud Senecam Epistolâ* LXIII.

Etiam domi beatis aurum nascitur.) *Citatur apud Herennium libro* IV. *cap.* XXIII. *f.*

Etiam eligas opportuna horreis loca.) *Præceptum ad Duces spectat. Livius libro* XLIV. *cap.* IX. *f.* Sed hiberna jam præparans, vias commeatibus subvehendis ex Thessaliâ muniri jubet, & eligi horreis opportuna

tuna loca, tectaque ædificari, ubi diversari portantes commeatus possent.

Etiam fides ipsis præstanda perfidis.) *Est ab D. Ambrosio, qui consulatur libro* II. *Officiorum. Cæsar quoq; in Sallustii Catilinariâ cap.* LI: Bellis Punicis omnibus, cùm sæpe Carthaginienses & in pace, & per inducias multa nefaria facinora fecissent, nunquam Romani per occasionem talia fecere &c.

Etiam feræ subjectionem ultro induunt.) *Egesippus libro* V. *de excid. Hierosol. cap.* XV: Non omnibus victoria datur. paucis præesse Natura dedit, pluribus obtemperare. Tauri armentis eminent, arietes gregibus. Penes paucos eminentia, penes plurimos mansuetudo. Et vos induite mansuetudinem; suscipite subjectionem, quam etiam feræ induunt.

Etiam impium votum sceleris vicem tenet.) *Seneca libro* VI. *de Benef. cap.* XXXVII: Ne in patrocinium quidem est, nedum in gloriam, incendium exstinxisse quod feceris. In quibusdam civitatibus impium votum sceleris vicem tenuit. Demades certè Athenis eum, qui necessaria funeribus venditabat, damnavit, cùm probasset magnum lucrum optasse; quod contingere illi sine multorum morte non poterat. *Valerius Maximus libro* VIII. *cap.* I: Claudiam insontem crimine, votum impium subvertit: quia enim à ludis domum rediens turba elideretur, optaverat ut frater suus, maritimarum virium nostrarum præcipuâ jactura, reviviscceret; sæpiusque Consul factus infelici ductu nimis magnam urbis frequentiam mineret.

Etiam impudicat nimius cultus corporis.] *Hactenus, ut talis passim in suspicionem veniat impudicitiæ.*

notissimum est Claudiam Vestalem dubiæ fuisse fumæ ob vestitum delicatiorē, de quo præter Livium libro XXIX. *cap.* XIV. *f. Lactantius libro* II. *cap.* VIII.

Etiam in Deis laudamus mansuetudinem.) *Isocrates Oratione ad Philippum*: Ὁρῶ γὰρ ὡς μὲν χαλεπότητας λυπηρὰς ὄσας καὶ πῶς ἔχει, καὶ τῆς ἐντυγχάνει: ὡς δὲ πραότητας ἡμέρου δὴ τοῦ ζώων, καὶ τοῦ ἀνθρώπων, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων εὐδοκιμούσας, ἀλλὰ καὶ τῶν θεῶν: Difficiles mores molestes esse video, tum iis penes quos sunt, tum his qui eorum consuetudine utuntur: mansuetudinē verò non in animantibus solùm, & hominibus & ceteris rebus omnibus, sed in Diis quoque celebrari.

Etiam invenias quietem lassitudine.) *Seneca de Tranquillitate animi cap.* II: Adjice illos, qui non aliter quàm quibus difficilis somnus est, versant se, atque hoc & illo modo componunt, donec quietem lassitudine inveniant.

Etiam invenias qui honesta in mercedem colant.) *Quos ipsos meritò exagitat Seneca libro* IV. *de Beneficiis capite principe:* rerum enim honestarum pretium in ipsis est.

Etiam in virum potest converti femina.) *Putarim non tam dici de moribus, quàm de corpore. neque enim solùm inveniamus*, gallinam in marem, gallum in feminam sese vertisse *in Campaniâ, apud Livium libro* XXII. *cap.* I. *m: sed etiam puellas evasisse in viros; quorum exempla aliquot reperias, tum apud alios scriptores, tum apud Diodorum Siculum; in Eclogâ videlicet primâ libri Bibliothecæ* XXXII.

Etiam ipsa Virtus adprobat se pessimis.) *Idem penè est cum superioribus illis:* Etiam improbis suus ad verba

verba improba est rubor. *item:* Etiam improbi vitiorum nomen respuunt.

Etiam manu fit hominum pestilentia.] *Tunc nimirum cùm violantur fontes venenis; quod non solùm contingit in bello ab hostibus. sed etiam ab inimicis nostris invidisque. utinam id non firmaret crebra experientia.*

Etiam manu navem comprendas ferreâ.) *Fortè ænigmatis vicem præbet: Interim corvos, quos* ferreas *vocant* manus, *navibus injectas, adeo ut cominus consereretur pugna, nulli non cognitum est, vel ex Livii libro* XXVI. *cap.* XXXIX. *m: libro* XXXVI. *cap.* XLIV. *f.*

Etiam memoria absentes præsentes facit.) Ἡ μὲν ἀεὶ ἡμῶν, ἐπιδημεῖς τῇ μνήμῃ: Nobis semper, etiam absens, præsens memoriæ obversaris, *inquit Olympio Synesius Epistola* CXLIX.

Etiam natura ad laudem indoctos provehit.) *Lactantius libro* III. *cap.* XV: Nullum igitur in hac disciplinâ magisterium virtutis est; cùm etiam illi, qui honestiora præcipiunt, aut non faciunt ipsi quæ suadent; aut si faciunt (quod rarò accidit) non disciplina eos ad rectum, sed natura perducit, quæ sæpe etiam indoctos ad laudem impellit.

Etiam parentes nimium exanimat gaudium.) *Obvium exemplum de Romanis mulieribus, unam quidè,* in ipsâ portâ, sospite filio repentè oblato; in conspectu ejus exspirasse; alteram, cui mors filii falso nuntiata erat; mœstam sidentem domi, ad primum conspectum redeuntis filii gaudio nimio exanimatam. *Livius libro* XXII. *cap.* VII. *Seneca Epito.* VIII. *Controversia prima, aliique plures.*

Etiam ruinâ extinguere est incendium.] *Sic est*

igne vastiore, nulla ratio est, impediundi ejus impotentiam, nisi domorum aliquot ruinâ. Cui remedio miserrimo alluſit Catilina apud Sallustium capite XXXI. *f:* Quoniam quidem circumventus, inquit, ab inimicis præceps agor, incendium meum ruinâ exstinguam: *Seneca libro* I. *de Clementiâ cap.* XXV. Sub uno aliquo tecto flamma apparuit? familia vicinique aquam ingerunt: at incendium vastum, & multas, jam domos depastum, parte urbis obruitur.

Etiam scelestos ejurare fas patres.) *Rationem videsis apud Senecam libro* VI. *de Beneficiis cap.* IV.

Etiam scelus nocet privati publico.) *Inde argumentatio Horatij lib.* III. *Odâ* II: Vetabo qui Cereris sacrum vulgarit arcanæ, sub iisdem sit trabibus, fragilemque mecum Solvat phaselum. sæpe Diespiter Neglectus incesto addidit integrum &c. *Tacitus libro* XII. *Annalium, cap.* V: Quin & incestum: ac si sperneretur, ne in malum publicum erumperet, metuebatur.

Etiam sine armis, religionis vincere est.) *Josephus Judæis suis âpud Egesippum libro* V. *cap.* XVI: Intermissa erat sacræ cura religionis Heli sacerdotis negligentia: divina imperia deserabantur, irrogatum ab Allophylis prælium victi Hebræi, capta etiam arca Dei, & sine armis reddita illis: quo indicio claruit, quod & sine religione arma non vincant, & religionem sine armis vincere.

Etiam sine hoste, homines patimur hostilia?) *Adeò quidem, ut cladis causſas, si alia deficiunt, nimia sibi inveniat felicitas. Acute Publius Syrus:* Homo ne sit sine dolore, fortunam invenit.

Etiam suis beneficia servi dant heris.) *Idipsum pluribus*

ribus capitibus probat. Seneca libro III. *de Beneficiis.*

Etiam ſuis bona includuntur finibus.) *Adſine illi quod non ita multum præceſſit:* Etiam modus ſuus ipſimet ſapientiæ eſt.

Etiam ſuis ipſum patronis jus eget.) *Dicit, puto, idem quod Syneſius Epiſtolâ* CLVI: Τὰ δίκαια χρήζει συμμάχων, ἢ γίγοιντ' ἂν οἱ βοηθήσαντες αὐτοῖς δίδαιμονες, τοῖς ὀρθῶς ἔχουσι συμπονήσαντες: Ius indiget patronis, & beati fuerint, qui opem ei tulerint, unà cum his, quæ recta ſunt elaborantes.

Etiam temeritas hoſtem in prælium elicit.) *Tacitus libro* II. *Annal. cap.* LII. *m:* Sed nihil æquè cavebatur, quàm ne bellum metu eluderent. ſpe victoriæ inducti ſunt, ut vincerentur. *Idem lib.* XV. *ca.* XIII: Eoque intentius Vologeſes premere obſeſſos, modò vallum legionum, modò caſtellum quo imbellis ætas defendebatur, oppugnare; propius accedens quàm mos Parthis, ſi eâ temeritate hoſtem in prælium eliceret.

Etiam togatis latrocinia ſunt ſua.) *Seneca libro, in ſapientem non cadere injuriam, capite* IX: Illud quoq; cogita, injuriarum latiſſimè patere materiam illis, per quæ periculum nobis quæſitum eſt: ut accuſatore ſubmiſſo, aut criminatione falsâ, aut irritatis in nos potentiorum motibus, quæque alia inter togatos latrocinia ſunt.

Etiam triumphat lucrum de ſapientiâ.) *Pindarus:* Ἀλλὰ κέρδει ἢ σοφίᾳ δεδέπται: Etiam ſapientia ipſa lucro vincitur.

Etiam tyrannus ſævus eſt per otium.] *Seneca libro* II. *de Irâ capite* V: Origo hujus mali ab irâ eſt; quæ ubi frequenti exercitatione & ſatietate in obli-

oblivionem clementiæ venit, & omne fœdus humanum ejecit animo, noviſſimè in crudelitatem tranſit. rident itaque, gaudentque, & voluptate multâ perfruuntur, plurimumq; ab iratorum vultu abſunt, per otium ſævi.

Etiam viâ legum impugnant leges mali.) *Syneſius Epiſtola* XLVII: Κωλύσατε τὸν ἀληθέστερον ἄνθρωπον τῷ λόγῳ τῶν νόμων ἐπὶ τὰς νόμους ἐλθεῖν: Prohibete ſceleratum hominem legum viâ in leges graſſari.

Etiam viros fortes ſubitis exterreas.) *Tacitus libro* XV. *Annal. cap.* LIX. *pr:* Nihil adverſum hoc Neroni proviſum. etiam fortes viros ſubitis terreri nedum ille ſcenicus, Tigellino ſcilicet cum pellicibus ſuis comitante, arma contra cieret.

Etiam viros debellat invictos dolor.] *De Ajace Ovidius libro* XIII. *Metamorph. verſu* CCCLXXXV: Hectora qui ſolus, qui ferrum ignesque, Iovemque Suſtinuit toties, unam non ſuſtinet iram: Invictumque virum vicit dolor.

Etiam volunt pacem qui poſſunt vincere.] *Titus Quintius:* Pacem, etiam qui vincere poſſunt, volunt: quid nos velle oportet? *apud Livium libro* VII. *cap.* XLI. *p.*

Etſi Deus differt pœnam, haud aufert pedem.] *Pindarus:* Χρόνια μὲν ἃ τῶν Θεῶν πῶς, εἰς τέλος δ' ὅσιον ἀέθεν ἦ: Serò veniunt res Deorum, ſed poſtremò non infirmæ. *Horatius;* Rarò antecedentem ſceleſtum deſeruit pede Pœna claudo.

Ex confragoſo fortior miles venit.) *Quales ſunt paſtores &c. Tacitus libro* VI. *Annal. cap.* XXXIV: Nam Hiberi Albanique, ſaltuoſos locos incolentes, duritię

duritiæ patientiæque magis insuevere. *Livius libro* IX. *cap.* XIII. *m:* Samnites eâ tempestate in montibus vicatim habitantes, campestria & maritima loca, contemptu cultu molliore, atque ut evenit, locis simili genere, ipsi montani atque agrestes depopulabantur.

Ex militum fit otio protervia.] *Livius libro* II. *cap.* LII: Ex copiâ deinde otioque lascivire rursus animi; & pristina mala postquàm foris deerant, domi quærere.

Excusat à judicio morbus sonticus.] *Satis notum ex libris Jureconsultorum. Etiam Livius lib.* XXXVIII. *cap.* LII. *m:* Tribuni plebei appellati à L. Scipione, ita decreverunt, si morbi caussâ excusaretur, sibi placere accipi eam caussam, diemque à collegis produci.

Excusa potius proximum, quàm judices.) *D. Bernardus:* Noli judicare proximum, sed magis excusa. Excusa intentionem, si opus non potes: puta ignorantiam, puta surreptionem, puta casum, &c.

Exercet omnis mundus histrioniam.) *Notissimus versiculus, quemque excutit Policratici auctor lib.* III. *capite* IX.

Exempla honesta procreant mores mali.) *Idem est cùm proximè antecedente:* Exemplum honestum aliorum ex culpâ gignitur. *Cato apud Livium libro* XXXIV. *cap.* IV: Sicut ante morbos necesse est cognitos esse, quàm remedia eorum: sic cupiditates prius natæ sunt quàm leges, quæ iis modum facerent.

Exempla testimoniorum obtinent locum.] *Verba ex*

ba ex libro IV. *ad Herennium capite* I. *m.*

Exercitatus miles est saniſſimus.] *Conſulatur Onoſander cap.* X. §. II. *Livius libro* X. *cap* XXV. *m:* Negabat utile eſſe uno loco ſedere exercitum: itineribus, ac mutatione locorum nobiliorem ac ſalubriorem eſſe &c. *addatur Salluſtij Iugurthina cap.* XLV. *m.*

Exordium est egeſtatis, nil parcere.] *Rutilius Lupus de figuris ſent. lib.* II: Nequaquam mihi dives eſt, quamvis multa poſſideat, qui neque finem habet cupiendi, neque modum ſtatuit utendi. nam & multum deſiderare, egentis eſt ſignum: & nihil parcere, egeſtatis eſt initium.

Expers ſepulcri mens eſt, expers gloria eſt.) *Æquè rotundè Sidonius Apollinaris libro* IV. *Epiſtolâ* II: Mens & gloria non queunt humari.

Expulit Libido Reges, expulit Decem viros.) *Egregium carmen, quo libidinis commendatur abſtinentia; ſed quod huc minus conveniat. ablegendum enim erat ad Trochaicos. Utrumq; verò ordinem hac de cauſâ exactum Româ, præter infinitos alios, ponit diſertè Livius lib.* III. *cap.* XLIV. *p.*

Exſtingui aquis, mors mortium miſerrima.) *Unde apud Virgilium libro* I. *Æneid. verſu* XCVIII. O terque quaterque beati, quos ante ora patrum, Trojæ ſub mœnibus altis contigit oppetere! *Latius de* hac *morte Syneſius Epiſtolâ* IV. *item* XXV.

Extollit animum a matre & patre nobilis.) *Cui enim altera adeſt nobilitas videtur navis* Amiſſis remis, atque ordine debilis uno. *Livius libro* XLIV. *cap.* XXX: Hoc propter ignobilitatem paternam minus ſuſpecto, Platorem occidit &c. *addatur Iuſtinus lib.* I. *cap.* IV. *m. Euripidis Electra, Tacitus lib.* III. *Annal. cap.* XCII.

XCII. *Plutarchi Sulla. Seneca libro* VII. *Controversiâ* VII. *F. aliique passim.*

F

FAcientis animum nemo, omnes factum æstimant.) *Pessimè. ille enim intuendus est*; an noluerit; an inciderit; an coactus sit, an deceptus: odium secutus sit, an præmium; sibi morem gesserit; an manum alteri commodaverit, *ut loquitur Neronis præceptor libro* III. *de Irâ cap.* XII.

Facilè est homini despicere opes, opes cùm habet.) *D. Gregorius libro* II. *Moralium:* Facilè est homini tunc divitias despicere cùm habet: difficilè verò cùm non habet, viles æstimare.

Facilè invenire est rebus jam motis ducem.) *Apud Tacitum Poppæa Neroni:* Arma illa adversus Principem, sumpta: ducem tantum defuisse, qui motis rebus facilè reperiretur. *lib.* XIV. *Annal. cap.* LXI. *m.*

Facilè fidem cum sorte mutant barbari.) Cum sorte, *id est cum fortunâ: nec id barbarorum tantùm, sed omnium mortalium. Vellejus Paterculus, libro* II. *cap.* LIII: Sed quis in adversis beneficiorum servat memoriam? aut quis ullam calamitosis deberi putat gratiam? aut quando fortuna non mutat fidem? *Insignes tamen præ ceteris barbari. Livius libro* XXII. *cap.* XXII: Acedux erat Sagunti nobilis Hispanus fidus ante Pœnis: tum (qualia plerumque sunt barbarorũ ingenia) cum fortunâ mutaverat fidem &c. *De Syphace idem auctor lib.* XXVIII. *cap.* XVII. *p:* Fœdus eâ tempestate Regi cum Carthaginiensibus erat, quod haud gravius ei sanctiusq; quàm vulgo barbaris quibus ex fortuna pendet fides.

Facit insolentes formæ conscientia.) *Egesippus libro* I. *de excidio Hierosolymitano cap.* XXXVIII: Hunc Mariamne exitum tulit, sobriè viro pudica, sed insolens formæ conscientiâ.

Faciundum id nobis quod parentes imperant.] *Versus Plautinus è Sticho*; *versus nempe* LIII. *actus* I. *sc.* I.

Factis honestas colitur, haud sermonibus.) *Decius apud Halicarnassæum libro* VII: Τοῦτο γὰρ ἦν ἔργα ἀγαθοῦ πολίτου, καὶ τὸ καλὸν ἔργοις ἀσκεῖν ἀλλ' οὐ λόγοις: Hoc erat boni civis officium, reverâ virtutem colentis, non verbis.

Falsum probrũ aures fortè, mentem non subit.) *Æschines de falsâ legatione*: Τὸ γὰρ ψευδὲς ἀνειδος οὐ περαιτέρω τῆς ἀκοῆς ἀφικνεῖται: Falsum probrum ultra aures non penetrat.

Famæ reclamat sæpe conscientia.) *Seneca libro* IV. *de Beneficiis cap.* XXI: Conscientia etiam obruta delectat, quæ concioni ac famæ reclamat, & in se omnia reponit; & cùm ingentem ex alterâ parte turbam contra sentientium aspexit, non numerat suffragia, sed unâ sententiâ vincit.

Fame, sitique, speque, piscator perit.] *Verba Plautina ex Rudentis versu* VII: *actu*: II. *sc.* II.

Fas est sine ferro & sanguine esse Martyri.) *D. Gregorius*: Nos sine ferro & sanguine Martyres esse possumus, si patientiam veraciter in animo custodiamus.

Fas pro salute proloqui mendacium.) *Pisandri versus Consonat*: Οὐ νέμεσις καὶ ψευδῆ σωτὴρ ψυχῆς ἀγορεύειν: Non reprehendendus est qui mendacium pro vitâ suâ dixerit.

Fasti-

Fastidium parit plerumque copia.) *Livius libro tertio, capite principem:* Fecit statim, ut fit, fastidium copia.

Fatale cuique est, quid fleat, quid gaudeat.) *Seneca lib. de Providentia cap.* v: Fata nos ducunt; & quantum cuique restet, prima nascentium hora dispositit. causa pendet ex causâ; privata ac publica longus ordo rerum trahit. ideò fortiter omne ferendum est: quia non, ut putamus, incidunt cuncta sed veniunt. Olim constitutum est, quid gaudeas, quid fleveas, &c.

Fato datur, fato potestas tollitur.) *Tranquillus in vitâ Titi Imp: cap.* IX: Duos patricii generis convictos in affectatione imperii, nihil ampliùs quàm ut desisterent monuit, dicens principatum fato dari. *consulatur super eadem re judicium Ægyptiorum apud Diodorum Siculum, libro* I. *Biblioth: capite* XC. *f.*

Fato Metelli Romæ fiunt consules.) *Alludit isti versui Cicero in Verrem actione primâ cap.* X: *citatur autem veluti Nævianus ab Asconio Pædiano.*

Feciſſe, factæ pœna injuriæ maxima est.) *Seneca libro* III. *de Irâ cap.* XXVI: Quid ergo? inquis, impunè illi erit? Puta te velle; tamen non erit. maxima enim factæ injuriæ pœna, feciſſe: nec quisquam gravius afficitur, quàm qui ad supplicium pœnitentiæ traditur, &c.

Felicitas felix minus propter locum est.) *Synesius Pylameni, Epistolâ* XLVIII: Καλῶς ποιεῖς εἰς τὴν ἔχουσαν τὸν βασιλέα πόλιν ἐπανελθών. εἰ γὰρ καὶ τῆς Ισαύρων ὄρεσιν ἀγαθὴ σι τύχη σωλεῖν· ἀλλ' ἀτυχία τοῦδε τὸν τόπον ἀτυχεστέρᾳ: Rectè feciſti, quòd reversus sis in urbem

Imperatorem habentem. licet enim in Isaurorum montibus tibi fuisset fortuna contubernalis : attamen est secunda fortuna propter locum infelicior.

Felicitas premit se, nisi se temperat.) *Seneca Epistolâ* LXXIV: Quisquis bona sine ratione possedit, non diu tenuit. ipsa enim felicitas se, nisi temperat premit. &c.

Felicitas non stat : vita ipsa est circulus.) *Respexit forte ad Phocylidis carmen :* Κοιναὶ πάντων πάντων. ὁ βίος τροχός, ἀεὶ δ' ὅλβος : Communes sunt casus omnium. vita circulus est, & instabilis felicitas.

Felicitas quæ lenta est, est durabilis.] *Seneca ad Marciam cap.* XII: Nulli ferè & magna bona & diuturna contingunt. non durat, nec ad ultimum exit, nisi lenta felicitas.

Felicitatem difficulter quis regat.) *Apud Tacitum Neroni Seneca:* Medio temporis, tantum honorum atque opum in me cumulasti, ut nihil felicitati meæ desit, nisi moderatio ejus. *libro* XIV. *Annal. cap.* LIII. *p.*

Fer mente æquâ pauperiem ; effeceris levem.) *De Philemone & Baucide Naso libro* VIII. *Metamorph. versu 635:* -paupertatemque ferendo, Effecere levem, nec iniquâ mente ferendam.

Ferè flagitia quævis tollunt literæ.] *Epitome Sexti Aurelij Victoris in vitâ Vitellij:* Hi omnes, quos paucos attigi, præcipuè Cæsarum gens, adeò literis culti atque eloquentiâ fuere, ut ni cunctis vitiis, absque Augusto, nimii forent, profectò texissent immodica flagitia.

Ferè puer bonus in virum evadit malum.) *Idem hodie, Europæorum communi dicitur proverbio; idemq; testa-*

teſtatur experientia: nec deſunt ſuæ ſibi rationes. de quibus alibi diximus prolixè.

Ferè novant res, nulla res quibus domi eſt.] *Quid mirum?* Inops audacia tuta eſt, *inquit ille. Livius libro* XLII. *cap.* XXX. *p:* Pars altera regiæ adulationis erat, quos æs alienum & deſperatio rerum ſuarum eodem manente ſtatu, præcipites ad novanda omnia agebat.

Ferina rabies eſt gaudere ſanguine.] *Seneca libro* I. *de Clementiâ cap.* XXIV: Crudelitas minimè humanum malum eſt, indignum tam miti animo. Ferina iſta rabies eſt, ſanguine gaudere ac vulneribus; & abjecto homine, in ſilveſtre animal tranſire.

Fermè indiget auxilio, auxilium qui non tulit.) *Ajax apud Ovidium libro* XIII. *verſu* LXXI: Adſpiciunt oculis Superi mortalia juſtis. En eget auxilio qui non tulit: utq; reliquit, Sic linquendus erat: legem ſibi dixerat ipſe.

Ferox juventus maximè exitio ſibi eſt.) *Exemplo ſit vel Cæſo Quintius, de quo ſic Livius lib.* III, *cap.* XI. *f:* Aulus Virginius Cęſoni capitis diem dicit: atrox ingenium accenderat eo facto magis quàm conterruerat: eò acrius obſtare legi, agitare plebem, tribunos veluti juſto perſequi bello. accuſator pati reum ruere, invidiæque flammam ac materiam criminibus ſuis ſuggerere: legem interim, non ad ſpem perferendi, quàm ad laceſſendam Cæſonis temeritatem ferre, &c.

Ferro vel igne, fruſtra amorem cogere eſt.) *Quoniam amare, ut & odiſſe, res ſunt omnium liberrimæ. Non inſulsè Dio Caſſius de Auguſto, libro* XLVIII: καὶ ὃκ τούτου διετέλει ἢ τούτοις ἢ ἐκείνοις προσκούων· ἢ

τοτὲ μὲν ὡς φιλόδημος, τοτὲ δὲ ὡς καὶ φιλοστρατιώτης ἐγκαλέμενος. καὶ διὰ ταῦτα ἐπὶ μήτε τὶ ἤνυε. καὶ ὥσπερ καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν ἔργων ἔμαθεν ὅτι οὐδὲν ἄλλο ὄπλα πρὸς τὸ τοὺς ἀδικημένους εὐνοϊκῶς οἱ ἔχειν ἐδύνατο, ἀλλ' ἀπολέσαι μὲν πάντα τὸ μὴ ὑπήκοον δ' αὐτῶν οἷόν τε ὑπ' ἀνάγκαις ἀδικίας· ἵνα δ' φιλεῖν οὐ μὴ βλέπῃ, ἀδύνατον ὑπάρχοι. Sic Cæsar identidem alterutram partem offendens, ac modò ob populi studiū, modò ob militum, malè audiens, nihil proficiebat: experiebatur ipsâ re, armis eorum benevolentiam, quos injuriâ affecisset, parare se sibi non posse: sed posse quidem omnes qui non obtemperassent ipsi, armis ad interitum adigi: cogi verò armis, ut eum quem nollet, amaret, neminem posse.

Ferrū sui formidant lateris Principes.) *Desumptū est ex eis quæ legimus apud Senecæ Thebaidē, vers.* 446.

Fertilibus agris si imperes, exhaurias.) *Seneca de Tranquillitate animi cap.* XV: Danda est remissio animis: meliores acrioresque requieti surgent. Vt fertilibus agris non est imperandum: citò enim exhauriet illos nunquam intermissa fœcunditas; ita animorum impetus assiduus labor frangit. vires recipiēt paullum resoluti & remissi. nascitur ex assiduitate laborum, animorum hebetatio quædam & languor.

Fiat moderatè quod faciendum est sæpius.) *Idem consolatione ad Polybium cap.* XXIII: Lacrimę nobis deerunt antequam caussæ dolendi. Non vides qualem vitam nobis rerum natura promiserit, quæ primum nascentium omen fletum esse voluit? hoc principio edimur; huic omnis sequentium annorum ordo consentit: sic vitam agimus: ideoque moderatè id fieri

fieri debet à nobis, quod sæpè faciendum est, &c.

Fidelem amicum facies, si putaveris.) *Inde argumentatio Livii libro* III. *cap.* XVI: Multi & varii timores. inter ceteros eminebat terror servilis, ne suus cuique domi hostis esset, cui nec credere, nec non credendo, ne infestior fieret, fidem abrogare satis erat tutum. *Vere Acedux Bostari apud eundem historicum libro* XXII. *cap.* XXII. *m:* Vult sibi quisq; credi, & habita fides ipsam plerumque obligat fidem.

Fides bonis majorem adhibet vim quàm metus.) *Cicero oratione pro Roscio Amerino cap.* XI: Nulla res tanta exsistat, Iudices, ut possit vim mihi majorem adhibere metus quàm fides.

Fides tyranni maxima erga extraneos.) *Quare; non uno loco prodidere Plato, Aristoteles, Xenophon: superatque exemplorum copia passim, passim. inde etiam est, quod milite utantur extraneo, nec non satellite. Livius libro* XXXIV. *cap.* XXVIII. *m:* Nabis intra murum instructos paratosque habebat sub signis mercenarios milites, in quibus omnis fiducia erat. *Tacitus libro* XV. *Annal. cap.* LVIII: Volitabantque per fora, per domos, rura quoque & proxima municipiorum pedites equitesque permixti Germanis, quibus fidebat Princeps, quasi externis. *de quibus Germanis, non contemnenda quoque reperias apud Iosephum libro* XIX. *Antiquit. Iudaicarum cap.* I.

Fidei facit jacturam sæpe dejerans.) *Egregiè igitur Diodorus Siculus libro* I. *Bibliothecæ Historicæ cap.* LXXIX. *p:* Τὰς δὲ πρὸς τοὺς συμβολαίων νόμους βοηχόους δεδόσθαι φασί. πρόσταξαι γὰρ τοὺς μὲν ἀσυγγράφως δανίσασθαι, καὶ μὴ φάσκουσιν ὀφείλειν, ὁμόσαντας ἀποτίνεσθαι δανείσασθαι. πρῶτον μὲν, ὅπως ἐν μεγάλῳ

πθέμενοι τοὺς ὅρκους, δεισδαιμονῶσι. προδήλου γὰρ ὄντος ὅτι τῷ πολλάκις ὁμόσιον τι συμβήσεται τὴν πίστιν ἀποβαλεῖν ἵνα τῆς ἐυχρηστίας μὴ στερηθῇ, περὶ πλείστου πᾶς τις ἕξει τὸ μὴ καταντᾶν ἐπὶ τὸν ὅρκον. ἔπειθ' ὑπελάμβανεν ὁ νομοθέτης, τὴν ὅλην πίστιν ἐν τῇ καλοκαγαθίᾳ ποιήσας, προτρέψεσθαι πάντας προθύμως εἶναι τοῖς ἤθεσιν, ἵνα μὴ πίστεως ἀνάξιοι ἀφαιρεθῶσι. πρὸς ἤ τούτοις, ἄδικον ἔκρινεν εἶναι τοὺς χωρὶς ὅρκου πιστευθέντας, περὶ τῶν αὐτῶν συμβολαίων ὁμόσαντας μὴ τυγχάνειν πίστεως. Leges de commerciis à Bocchoride latas asserunt. His mandatur, ut si quis pecuniis mutuò acceptis absque syngrapho se debere neget, interposito juramento, à debito absolvatur. Primum adeò ut jurisjurandi religionē magnifacientes Deum revereantur. Cùm enim manifestum sit, quod sæpius deierans fidei jacturam faciat, unusquisque, ne hoc emolumento privetur, maximoperè cavebit ne ad juramentum deveniatur. Deinde & hoc animum legislator induxit, si fidem in vitæ integritate totam constituat, cunctos ad morum probitatem invitatum iri, ne tanquam fide indigni infamentur. Iniquum præterea judicabant, quibus citra juramentum fides habita esset, his de eodem contractu juratis fidem denegari.

Fieri nequit vir semper ut lateat malus.] *Plato libro* 1. *de Republicâ:* οὐ ῥᾴδιον, ἀεὶ λανθάνειν κακὸν ὄντα.

Fieri suum, bonum est inæstimabile.] *Seneca Epistolâ* LXXV: Quæris quæ sit absoluta libertas? non homi-

homines timere, non Deos: nec turpia velle, nec nimia: in seipsum habere maximam potestatem, Inæstimabile bonum est, suum fieri.

Finis sacerdotii una Contemplatio est.) *Synesius Andronico Epistolâ* LVII: Θεωρία τέλος ἐστὶν ἱερωσύνης, μὴ ψευδωνύμου τὸ ὄνομα: Contemplatio finis est episcopatus, non ementientis nomen suum.

Fit crimen, haud ex se ipso, verùm ex causâ, opus.] *Versus sensus obscurissimi. longè facilius eum adsequeremur, si neglectis numeris legeretur*, Opus non ex se, sed ex causâ, fit crimen; *quæ verba extant, libro* I. *Policratici cap.* IV: *ut & eorum explicatio: unde petatur.*

Fiunt mali pejores, si laudaveris.) *Philostratus libro* VIII. *de vitâ Apollonij:* Οἱ γὰρ κακοὶ, κακίας ἐπαινούμενοι: Pravi si laudentur, deteriores evadunt.

Flammas Amoris separare noxium.) *Orpheus:* Οὐ μὲν δὴ λῦσαι φίλον ἔς ἐκπυρσὸν ἔρωτος: Non bonum est divellere conjugii flammas.

Flecti emerendo vel jecur horridum potest.) *Simile quid extat in Senecæ Hercule OEtæo, versu* 574.

Fœcunditas ætatem exprobrat feminis.) *Helbiæ matri filius Annæus cap.* XVI: Non gemmæ te, non margaritæ flexerunt: non tibi divitiæ, veluti maximum generis humani bonum, refulserunt: non te bene in antiquâ & severâ institutam domo, periculosa etiam probis, pejorum detorsit imitatio: non te fœcunditatis tuæ, quasi exprobraret ætatem, puduit, &c.

Formidinis nunquam expers est infirmitas.) *Egesippus libro* I. *Excidij Hierosol. cap.* VI: Haud difficilè æger animus in valido fessus corpore impulsus

est, ut credibile duceret, quod pro vero adferebatur: maximè cùm dies sacratus religioni, mendacii suspicionem excluderet, pompa excitaret invidiam, infirmitas metum adderet &c.

Fortuna minimè caussa contingentium est.) *Unde Polybius*, τ συμβαινόντων τύχλω αἰτιᾶσθαι φαῦλον: Amenta est fortunam facere caussam eventorum.

Fortuna plus consiliis humanis potest.) *Livium libro* XLIV. *cap* XLVI. Neutro imperatorum volente, fortuna, quæ plus consiliis humanis pollet, contraxit certamen.

Fortuna quæ dat, sunt insidiæ, haud munera.] *Alludit ad illud Græcum*, Hostium munera, ne-munera. *Videatur Senecæ Epistola* VIII. *cujus sunt verba*.

Fortuna quamvis maxima, haud mutat genus.) *Horatio adfine Epod.* IV: Licet superbus ambules pecunia; Fortuna non mutat genus.

Fortuna queis repentina, iis est & gravis.) *Seneca consolatione ad Helbiam cap.* V: Illis gravis est fortuna, quibus est repentina. facilè eam sustinere potest, qui semper exspectat.

Fortuna rebus dat famam, & famam eripit.) *Sallustius Catilinariæ cap.* VIII: Sed profectò fortuna in omni re dominatur: ea res cunctas ex libidine magis, quàm ex vero celebrat, obscuratque. Athenienſium res gestæ, sicut ego existimo, satis amplæ magnificæque fuere: verùm aliquanto minores quàm famâ feruntur. Sed quia provenere ibi scriptorum magna ingenia; per terrarum orbem Athenienſium facta pro maximis celebrantur, &c.

Curtius

Curtius libro IX. *cap.* LIV: Hoc modo per dies septem bacchabundum agmen incessit; parata præda, si quid victus saltem adversus comessantes animi fuisset. Mille herculè viri modò, & sobrii, septem dierum crapulâ graves, in suo triumpho capere potuerunt. sed fortuna, quæ rebus famam pretiumque constituit, heic quoque militiæ probrum vertit in gloriam, &c.

Fortuna sæpe pro culpâ innocentiæ est.) *Neronis præceptor libro* I. *de Clementiâ cap.* II Deinde habet clementia in personâ quoque innocentium locum: quia interdum fortuna pro culpa est: nec innocentiæ tantùm clementia succurrit, sed sæpe virtuti: quoniam quidem conditione temporum incidunt quædam quæ possint laudata puniri.

Fortuna sæpe commutatur cum loco.) *Synesius Epistolâ* CII: Αἰτᾶται δὴ τὴν τῆς πατρίδος ἀκληρίαν· ᾗ πείθει τις αὐτὸν λόγος, ὡς ἔστι συμμεταβαλεῖν τῷ χωρίῳ τὴν τύχην: Itaque accusat patriæ infelicitatem; & quædam ratio ei persuadet, quod licet commutare cum loco fortunam.

Fortuna semper vindicat jus gentium.] *Id est, stat ab ea parte in prælio & bello, in quibus læsum est jus commune generis humani: tuetur nimirum gentium jus, impugnatque ejus violatores. Livius libro* XXXVIII. *capite* XXV. *m*: Mille ad eam rem ex omni numero audaciæ expertæ deligerunt equites. & successisset fraus, in pro jure gentium, cujus violandi consilium initum erat, stetisset fortuna.

Fortuna sibi quærit pares fortissimos.) *Tanquam videlicet nolit componi cum athletâ inferiore. videatur Seneca libro de Providentia, cap.* III.

Fortuna volvi suevit è summo retrò.] *Paullus Æmilius apud Livium libro* XLV. *cap.* XLI. *m*: Illud optavi, ut cùm ex summo retrò volvi fortuna consuesset, mutationem ejus domus mea potius quàm respublica sentiret.

Fortuna ut artem, ita ars fortunam diligit.] *Reddidit versum, Aristoteli celebratum in Ethicis*: Τέχνη τύχῃ ἐστερξε, ἡ τύχη τέχνην.

Fraudi patet cuilibet ferocia.] *Id ipsum pluribus verbis firmat, libro* III. *Historiarum capite* LXXXI. *sub finem, Polybius, qui consulatur.*

Fraus cauta quamvis, tandem seipsam detegit.) *Livius libro* XLIV. *cap.* XV. *p*: Alii responsum esse tradunt, populum Romanum, & principio hujus belli, haud vanis auctoribus compertũ habuisse, Rhodios cum Perseo rege adversum Rempublicam suam occulta iniisse: & si ante id dubium fuisset, legatorum paullò ante verba ad certum redegisse: & plerumque se fraudem, etiamsi initio cautior fuerit, detegere.

Frontis beneficos etiam infirmitas facit.) *Seneca libro* II. *de Beneficiis cap. primore*: Nam cùm in beneficio jucundissima sit tribuentis voluntas; qui nolentem se tribuisse ipsâ cunctatione testatus est, non dedit, sed adversus ducentem malè tenuit. multi autem sunt, quos liberales facit frontis infirmitas.

Frugalitas virtutis specie decipit.) *Lactantius libro* VI. *cap.* XVI: Quod si patrimonio minimè parcen-

cendum est, ut humanitatem justitiamque teneamus, non est virtus frugi esse; quod nomen, virtutis specie fallit ac decipit. Est enim frugalitas abstinentia quidem voluptatum, sed eò vitium, quia ex habendi amore descendit; cùm sit & voluptatibus abstinendum, & pecuniæ minimè temperandum, &c.

Fuga irriti conatus stultitiam indicat.) *Julianus Imp. ad milites:* Quo cedimus, viri fortissimi? an ignoratis fugam, quæ salutem, nunquam reperit, irriti conatus stultitiam indicare? *Ammianus libro* XVI. *cap.* XXX. *p.*

Fugit pericla Ignavia, Virtus occupat.) *Est petitum è Senecæ Epistolâ vigesima quarta.*

Funus ferè est animæ, fœnus pecuniæ.) *Verba omnia reperias apud Leonem Magnum.*

Funus tacitum molestiarum habet minus.) *Seneca libro de Tranquillitate animi, cap.* I: Morti natus es: minus molestiarum habet funus tacitum.

Furare multa, pauca da; & servaberis.) *Citat Græcum Lampridius in Alexandro Severo:* Ὁ πολλὰ κλέψας, ὀλίγα δῷς, ἐκφεύξεται.

Fures vigilant potestates dum dormiunt.) *Sidonius lib.* I. *Epistola* VIII: Sitiunt vivi; natant sepulti: vigilant fures; potestates vigilant; fœnerantur clerici, Syri psallunt.

Furtiva magnis displicet victoria.) *Alexander apud Curtium, libro* IV. *cap.* LXXX: Latrunculorum, inquit, & furum ista solertia est, quam præcipis mihi. quippe illorum votum unicum est fallere. Meæ verò gloriæ semper aut absentiam Darii, aut angustias locorum aut furtum noctis, obstare non patiar. palam luce

luce adgredi certum est malo me fortunæ pœnitet, quàm victoriæ pudeat. *Similia memorat de Romanis Polybius libro* XIII. *Histor. cap.* I. *Sed & de Dario legimus apud Iustinum libro* XI. *cap.* XI: Rex Persarum fiducia virium, nihil astu agere; affirmans suis occulta consilia victoriæ furtivæ convenire &c.

G

GAleam recusat caput opertum linteo.) *D. Hieronymus Epistola ad Theodomachum:* De cubiculo ad aciem, de umbrâ egrediens ad Solem; corpus assuetum tunicæ, loricæ onus non sustinet: caput opertum linteo, galeam recusat: mollem otio manum durus exasperat capulus, &c.

Generis sui corruptor, quid non audeat?] *De Antonini Imp. filio Commodo Aurelius Victor:* At filius sævâ à principio dominatione detestabilior habebatur, præcipuè per majorum controversam memoriam; quæ posteris usque eò gravis est, ut absque communi in impios odio, quasi corruptores generis, execrabiliores sint.

Genus infitiandi est, furtivè agere gratias.) *Seneca lib.* II *de Beneficiis cap.* XXIII: Quidam furtivè agunt gratias, & in angulo, & ad aurem. non est ista verecundia; sed infitiandi genus. Ingratus est, qui remotis arbitris agit gratias.

Genus institutum humanum, ut paucis serviat.) *Iulius Cæsar apud Lucanum:* Humanum paucis vivit genus.

Gestatio æquè lassat quàm ambulatio) *Epistolâ Seneca* LV: A gestatione cùm maximè venio non minus fati-

fatigatus, quàm si tantùm ambulassem quantum sedi. labor est enim diu ferri; ac nescio an eo major, quia contra naturam est, quæ pedes dedit ut per nos ambularemus, oculos ut per nos videremus.

Gratissima est virtutum misericordia.] *Divus Augustinus libro* IX. *de civitate Dei*: Longè melius & humanius, & piorum sensibus accommodatius in Cæsaris laude locutus est Cicero; ubi ait: Nulla de virtutibus tuis, nec admirabilior nec gratior misericordiâ est.

Gratissima est virtutum liberalitas.) *Auctor Policratici libro* VIII. *cap.* XV: Cùm omnis virtus gratiosa sit, liberalitas gratissima est, eò quod plurimis prodest. *ubi tamen reponi malim*, gratiosissima est.

Gratissimũ est donum preces quod prævenit.) *Citatur versus apud Cassiodorum in Variis*: Gratius est donum quod venit ante preces. *Vnde Seneca libro* II. *de Beneficiis cap.* II: Serò beneficium dedit, qui roganti dedit.

Gratum est beneficium, amicum auctorem quod habet.) *Si non verba, at sensus est ab Ennodio, qui sumpsit ab istis Ovidij*: -acceptissima semper Munera sunt auctor quæ pretiosa facit.

Gravior solet esse testis, surgit qui à reo.) *Formatus versus ex totidem verbis Pompeij Silonis, producta. Seneca patri in controversiis*: Non multum refert mea ubi sit. ab hac parte crimen objicitur, ab illâ ostenditur. Gravior testis esse solet qui à reo surgit, &c.

Gravis insequi armatura fugaces non potest.) *Id ipsa dictat, non experientia tantùm, sed & ratio. exempla passim in prõptu, hæretq; unũ in memoriâ, q̃ inveniamus*

libro

libro XLIX. *Dionis Cassii, non ita longè ab initio.*

Gravius beneficiis inflammantur invidi.) *Zenonis verba sunt in sermone nescio quo.*

Gravius, suas res quàm alienas incessere.) *Egesippus libro* III. *cap.* III: *de Josepho*; Denunciare ut miles cibum sibi & arma portaret, vallo & fossâ sese muniret, castrisque ponendis præveniret hostem, obtemperaret præceptis, furto ac rapinis abstinere adsuesceret; lucrum proprium putaret, si nihil dispendii ruralibus cultoribus irrogaretur. Quid enim distet ab hostibus, si ipse hostili modo auferat? nisi quod gravius est, sua quàm aliena incessere, & socios quàm adversarios spoliare.

H

HAbeas ut nactus: nota mala res optima est.) *Sermo est de uxore. sunt autem verba Plautina, extantq; in Trinummo, actus* I. *sc.* II. *versu* XXV.

Habita fides plerumque ipsam obligat fidem.) *Fictum ex Livianis, supra allegatis.*

Habitus qualitate noscas quæstuariam.) *Verba Tertulliani capite* XII. *de cultu feminarum.*

Haud facilè imperia custodiunt concordiam.] *Hoc est, imperium omne impatiens est consortis. Epitome Aurelij Victoris:* Verum enim verò, ut imperia difficile concordiam custodiunt, dissidium inter Licinium Constantinumque exoritur, &c.

Haud facilè telum transit fluctuantia.] *Observandum viris militaribus. Vegetius libro* IV. *de re milit. cap.* VI: Propugnacula duplicia, saga ciliciaque tenduntur, quæ impetum excipiunt sagittarum: nec enim facilè

facilè transeunt ſpicula quod cedit ac fluctuat.

Haud liberum altæ ſecretum potentiæ eſt.) *Ad Polybium Seneca cap.* XXV: Tibi nullum ſecretum liberum eſt: in multâ luce fortuna te poſuit. omnes ſcient quomodo te in iſto tuo geſſeris vulnere; utrumne ſtatim percuſſus arma ſubmiſeris, an in gradu ſteteris.

Haud parcit ullus dignitati perditæ.) *Idem libro* I. *de Clementiâ cap.* XXII: Diligentius vivit cui aliquid integri ſupereſt. nemo dignitati perditæ parcit. impunitatis genus eſt, jam non habere pœnæ locum.

Haud prœliandum eſt cum anni infeſto tempore.) *Livius libro* XLIII. *cap.* XXII. *f:* Macedonum principes non pugnandum cum infeſto tempore anni cenſebant, nullis præparatis commeatibus, &c.

Haud punienda ullius eſt dementia.) *Puniuntur enim ſatis ſuo ſibi morbo; medicisq; potius tradendi quàm lictoribus. videatur Libanii Oratio ad Theodoſium Imperatorem.*

Haud quidquam homini ingrato uſpiam eſt impenſius.) *Tranſcriptum è Plauti Bacchidibus, actus nimirum* III. *ſcenæ* II. *verſu* X.

Haud ſemper animus vincitur cum corpore.) *Vnde ſupra habuimus*, Eſt captus à Pœnis, non victus Regulus. *quisquis enim ſævientis fortunæ vi ac pondere oppreſſus, non ſubmittit animum, ſed in armis moritur, non vincitur ſed vincit. videatur Archidamus Iſocratis.*

Haud temerè ſumma rerum danda in aleam eſt.) *Timodes Dario apud Curtium libro* III. *cap.* XXXI. *m:* Si id conſilium damnaret, at ille divideret ſaltem copias innumerabiles, neu ſub unum fortunæ ictum totas

totas vires regni cadere pateretur.

Haud teſtis eſt proſperitas innocentiæ.) *D. Gregorius libro* XXV. *Moralium:* Præſentis vitæ proſperitas innocentię teſtis non eſt: quia multi ad perennem vitam per flagella redeunt; & plerique ad infinita ſupplicia perducendi ſine flagello moriuntur.

Haud tollere eſt ipſo crimen cum corpore.) *Intelligendum de latronibus & ſicariis. Ovidius libro* XIII: *Metamorph. verſu 437. de Polymneſtore poſt Polydorum occiſum:* Et tanquam tolli cum corpore crimina poſſent, Exanimem ſcopulo ſubjectas miſit in undas.

Haud tutiore loco quidquam eſt, quem quod fuit.) *Seneca Epiſtolâ* XCIX: Ergo quod habuiſti talem amicum, perit opera? tot annis, tantâ conjunctione vitæ, tam familiari ſtudiorum ſocietate nihil actum eſt? cum amico effers amicitiam. & quid doles amiſiſſe, ſi habuiſſe non prodeſt? Mihi crede, magna pars ex illius quos amavimus, licet ipſos caſus abſtulerit, apud nos manet. noſtrum eſt quod præteriit tempus; nec quidquam eſt loco tutiore quàm quod fuit, &c.

Hereditas nulla eſt quæ uſu poteſt capi.) *Seneca libro* IV. *de Beneficiis cap.* V: Iurisconſultorum iſtæ acutæ ineptię ſunt, qui hereditatem negant uſucapi poſſe, ſed ea quę in hereditate ſunt: tanquam aliud ſit hereditas, quàm ea quæ in hereditate ſunt &c.

Heu maximum omnium malorum cæcitas!) *Et utique qui eam male fert, verùm de cæcitatis calamitate videatur pluribus Baſilius Seleucienſis Oratione* XXXVI.

Heu

Fastidium parit plerumque copia.) *Livius libro tertio, capite principem:* Fecit statim, ut fit, fastidium copia.

Fatale cuique est, quid fleat, quid gaudeat.) *Seneca lib. de Providentia cap.* v: Fata nos ducunt; & quantum cuique restet, prima nascentium hora dispositit. causa pendet ex caussâ; privata ac publica longus ordo rerum trahit. ideò fortiter omne ferendum est: quia non, ut putamus, incidunt cuncta sed veniunt. Olim constitutum est, quid gaudeas, quid fleveas, &c.

Fato datur, fato potestas tollitur.) *Tranquillus in vitâ Titi Imp: cap.* IX: Duos patricii generis convictos in affectatione imperii, nihil ampliùs quàm ut desisterent monuit, dicens principatum fato dari. *consulatur super eadem re judicium Ægyptiorum apud Diodorum Siculum, libro* I. *Biblioth: capite* XC. *f.*

Fato Metelli Romæ fiunt consules.) *Alludit isti versui Cicero in Verrem actione primâ cap.* X: *citatur autem veluti Nævianus ab Asconio Pædiano.*

Feciſſe, factæ pœna injuriæ maxima est.) *Seneca libro* III. *de Irâ cap.* XXVI: Quid ergo? inquis, impunè illi erit? Puta te velle; tamen non erit. maxima enim factæ injuriæ pœna, feciſſe: nec quisquam gravius afficitur, quàm qui ad supplicium pœnitentiæ traditur, &c.

Felicitas felix minus propter locum est.) *Synesius Pylæmeni, Epistolâ* XLVIII: Καλῶς ποιεῖς εἰς τὴν ἔχθρων τὸν βασιλέα πόλιν ἐπανελθών. εἰ γὰρ καὶ τῆς ἰσαύρων ὄρεσιν ἡ ἀγαθὴ σοι τύχη σωθῶ· ἀλλ' ἀτυχία τῷδε τὸν τόπον ἀτυχεστέρᾳ: Rectè feciſti, quòd reversus sis in urbem

Imperatorem habentem. licet enim in Isaurorum montibus tibi fuisset fortuna contubernalis : attamen est secunda fortuna propter locum infelicior.

Felicitas premit se, nisi se temperat.) *Seneca Epistolâ* LXXIV: Quisquis bona sine ratione possedit, non diu tenuit. ipsa enim felicitas se, nisi temperat premit. &c.

Felicitas non stat: vita ipsa est circulus.) *Respexit forte ad Phocylidis carmen:* Κοιναὶ πάντων πάντων. ὁ βίος τροχός, ἀσταθὴς ὅλβος: Communes sunt casus omnium. vita circulus est, & instabilis felicitas.

Felicitas quæ lenta est, est durabilis.] *Seneca ad Marciam cap.* XII: Nulli ferè & magna bona & diuturna contingunt. non durat, nec ad ultimum exit, nisi lenta felicitas.

Felicitatem difficulter quis regat.) *Apud Tacitum Neroni Seneca:* Medio temporis, tantum honorum atque opum in me cumulasti, ut nihil felicitati meæ desit, nisi moderatio ejus. *libro* XIV. *Annal. cap.* LIII. *p.*

Fer mente æquâ pauperiem ; effeceris levem.) *De Philemone & Baucide Naso libro* VIII. *Metamorph. versu 635:* -paupertatemque ferendo, Effecere levem, nec iniquâ mente ferendam.

Ferè flagitia quævis tollunt literæ.] *Epitome Sexti Aurelij Victoris in vitâ Vitellij:* Hi omnes, quos paucos attigi, præcipuè Cæsarum gens, adeò literis culti atque eloquentiâ fuere, ut ni cunctis vitiis, absque Augusto, nimii forent, profectò texissent immodica flagitia.

Ferè puer bonus in virum evadit malum.) *Idem hodie, Europæorum communi dicitur proverbio; idemq; testa-*

testatur experientia: nec desunt suæ sibi rationes. de quibus alibi diximus prolixè.

Ferè novant res, nulla res quibus domi est.] *Quid mirum?* Inops audacia tuta est, *inquit ille. Livius libro* XLII. *cap.* XXX. *p:* Pars altera regiæ adulationis erat, quos æs alienum & desperatio rerum suarum eodem manente statu, præcipites ad novanda omnia agebat.

Ferina rabies est gaudere sanguine.] *Seneca libro* I. *de Clementiâ cap.* XXIV: Crudelitas minimè humanum malum est, indignum tam miti animo. Ferina ista rabies est, sanguine gaudere ac vulneribus; & abjecto homine, in silvestre animal transire.

Fermè indiget auxilio, auxilium qui non tulit.) *Ajax apud Ovidium libro* XIII. *versu* LXXI: Adspiciunt oculis Superi mortalia justis. En eget auxilio qui non tulit: utq; reliquit, Sic linquendus erat: legem sibi dixerat ipse.

Ferox juventus maximè exitio sibi est.) *Exemplo sit vel Cæso Quintius, de quo sic Livius lib.* III, *cap.* XI. *f:* Aulus Virginius Cęsoni capitis diem dicit: atrox ingenium accenderat eo facto magis quàm conterruerat: eò acrius obstare legi, agitare plebem, tribunos veluti justo persequi bello. accusator pati reum ruere, invidiæque flammam ac materiam criminibus suis suggerere: legem interim, non ad spem perferendi, quàm ad lacessendam Cæsonis temeritatem ferre, &c.

Ferro vel igne, frustra amorem cogere est.) *Quoniam amare, ut & odisse, res sunt omnium liberrimæ. Non insulsè Dio Cassius de Augusto, libro* XLVIII: Καὶ ἐκ τούτου διετέλει ἢ τούτοις ἢ ἐκείνοις προσκρούων· ὃ

ποτὲ μὲν ὡς φιλόδημος, ποτὲ δὲ ὡς καὶ φιλοστρατιώτης ἐγκαλούμενος. καὶ διὰ ταῦτα ἐπὶ μήτε τι ἤνυε. καὶ ὥσπερ καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν ἔργων ἔμαθεν ὅτι οὐδὲν ἄλλο ὄφελος πρὸς τὸ τοὺς ἀδικουμένους εὐνοϊκῶς οἱ ἔχειν ἐθέλειν, ἀλλ' ἀπολέσθαι μὲν πᾶν τὸ μὴ ὑπήκοον δι' αὐτῶν οἷόν τε ὂν ἀναγκασθῆναι· ἵνα δὴ φιλεῖν ὃν μὴ βούλεται, ἀδύνατον ὑπάρχοι. Sic Cæsar identidem alterutram partem offendens, ac modò ob populi studiũ, modò ob militum, malè audiens, nihil proficiebat: experiebatur ipsâ re, armis eorum benevolentiam, quos injuriâ affecisset, parare se sibi non posse: sed posse quidem omnes qui non obtemperassent ipsi, armis ad interitum adigi: cogi verò armis, ut eum quem nollet, amaret, neminem posse.

Ferrũ sui formidant lateris Principes.) *Desumptũ est ex eis quæ legimus apud Senecæ Thebaidẽ, vers.* 446.

Fertilibus agris si imperes, exhaurias.) *Senecæ de Tranquillitate animi cap.* XV: Danda est remissio animis: meliores acrioresque requieti surgent. Vt fertilibus agris non est imperandum: citò enim exhauriet illos nunquam intermissa fœcunditas; ita animorum impetus assiduus labor frangit. vires recipiẽt paullum resoluti & remissi. nascitur ex assiduitate laborum, animorum hebetatio quædam & languor.

Fiat moderatè quod faciendum est sæpius.) *Idem consolatione ad Polybium cap.* XXIII: Lacrimę nobis deerunt antequam caussæ dolendi. Non vides qualem vitam nobis rerum natura promiserit, quæ primum nascentium omen fletum esse voluit? hoc principio edimur; huic omnis sequentium annorum ordo consentit: sic vitam agimus: ideoque moderatè id fieri

fieri debet à nobis, quod sæpè faciendum est, &c.

Fidelem amicum facies, si putaveris.) *Inde argumentatio Livii libro* III. *cap.* XVI: Multi & varii timores. inter ceteros eminebat terror servilis, ne suus cuique domi hostis esset, cui nec credere, nec non credendo, ne infestior fieret, fidem abrogare satis erat tutum. *Vere Acedux Bostari apud eundem historicum libro* XXII. *cap.* XXII. *m:* Vult sibi quisq; credi, & habita fides ipsam plerumque obligat fidem.

Fides bonis majorem adhibet vim quàm metus.) *Cicero oratione pro Roscio Amerino cap.* XI: Nulla res tanta exsistat, Iudices, ut possit vim mihi majorem adhibere metus quàm fides.

Fides tyranni maxima erga extraneos.) *Quare; non uno loco prodidere Plato, Aristoteles, Xenophon: superatque exemplorum copia passim, passim. inde etiam est, quod milite utantur extraneo, nec non satellite. Livius libro* XXXIV. *cap.* XXVIII. *m:* Nabis intra murum instructos paratosque habebat sub signis mercenarios milites, in quibus omnis fiducia erat. *Tacitus libro* XV. *Annal. cap.* LVIII: Volitabantque per fora, per domos, rura quoque & proxima municipiorum pedites equitesque permixti Germanis, quibus fidebat Princeps, quasi externis. *de quibus Germanis, non contemnenda quoque reperias apud Iosephum libro* XIX. *Antiquit. Iudaicarum cap.* I.

Fidei facit jacturam sæpe dejerans.) *Egregiè igitur Diodorus Siculus libro* I. *Bibliothecæ Historicæ cap.* LXXIX. *p:* Τὰς δὲ περὶ τῶν συμβολαίων νόμους βουλόμενοι εἶναι φασί. πρὸς ἅπαντας δὲ τοὺς μὲν ἀσυγγράφα δανίσασθαι, καὶ μὴ φάσκουσιν ὀφείλειν, ὀμόσαντας ἀπολύεσθαι τῆς δανείου. πρῶτον μὲν, ὅπως ἐν μεγάλῳ

πθεμενοι τοὺς ὅρκους, δεισδαιμονῶσι. προδήλου γὰρ ὄντος ὅτι τῷ πολλάκις ὀμόσιον τι συμβήσεται τὴν πίστιν ἀποβαλεῖν ἵνα τῆς ἐυχρηστίας μὴ στερηθῇ, περὶ πολλοῦ πᾶς τις ἕξει τὸ μὴ καθαπτὰν εἶναι τὸν ὅρκον. ἔπειθ' ὑπελάμβανεν ὁ νομοθέτης, τὴν ὄλλην πίστιν ἐν τῇ καλοκαγαθίᾳ ποιήσας, προτρέψεσθαι πάντας ἀρδαίους εἶναι τοῖς ἤθεσιν, ἵνα μὴ πίστεως ἀνάξιοι ἀμφιβληθῶσι. πρὸς ἦ τούτοις, ἄδικον ἔκρινεν εἶναι τὰς χωρὶς ὅρκου πιστωθείσας, πρὶ τῶν αὐτῶν συμβολαίων ὀμόσαντας μὴ τυγχάνειν πίστεως. Leges de commerciis à Bocchoride latas asserunt. His mandatur, ut si quis pecuniis mutuò acceptis absque syngrapho se debere neget, interposito juramento, à debito absolvatur. Primum adeò ut jurisjurandi religionē magnificentes Deum revereantur. Cùm enim manifestum sit, quod sæpius deierans fidei jacturam faciat, unusquisque, ne hoc emolumento privetur, maximoperè cavebit ne ad juramentum deveniatur. Deinde & hoc animum legislator induxit, si fidem in vitæ integritate totam constituat, cunctos ad morum probitatem invitatum iri, ne tanquam fide indigni infamentur. Iniquum præterea judicabant, quibus citra juramentum fides habita esset, his de eodem contractu juratis fidem denegari.

Fieri nequit vir semper ut lateat malus.] *Plato libro* I. *de Republicâ:* οὐ ῥᾴδιον, ἀεὶ λανθάνειν κακὸν ὄντα.

Fieri suum, bonum est inæstimabile.] *Seneca Epistolâ* LXXV: Quæris quæ sit absoluta libertas? non homi-

homines timere, non Deos: nec turpia velle, nec nimia: in seipsum habere maximam potestatem. Inæstimabile bonum est, suum fieri.

Finis sacerdotii una Contemplatio est.) *Synesius Andronico Epistolâ* LVII: Θεωρία τέλος ἐστὶν ἱερωσύνης, μὴ ψευδομένης τὸ ὄνομα: Contemplatio finis est episcopatus, non ementientis nomen suum.

Fit crimen, haud ex se ipso, verùm ex causâ, opus.] *Versus sensus obscurissimi. longè facilius eum adsequeremur, si neglectis numeris legeretur*, Opus non ex se, sed ex causâ, fit crimen; *quæ verba extant, libro* I. *Policratici cap.* IV: *ut & eorum explicatio: unde petatur.*

Fiunt mali pejores, si laudaveris.) *Philostratus libro* VIII. *de vitâ Apollonij:* Οἱ γὰρ κακοὶ, κακίους ἐπαινέμενοι: Pravi si laudentur, deteriores evadunt.

Flammas Amoris separare noxium.) *Orpheus:* Οὐ μὲν δὴ λῦσαι φίλον ἔς ἔκπυρσον ἔρωτα: Non bonum est divellere conjugii flammas.

Flecti emerendo vel jecur horridum potest.) *Simile quid extat in Senecæ Hercule OEtæo, versu* 574.

Fœcunditas ætatem exprobrat feminis.) *Helbiæ matri filius Annæus cap.* XVI: Non gemmæ te, non margaritæ flexerunt: non tibi divitiæ, veluti maximum generis humani bonum, refulserunt: non te bene in antiquâ & severâ institutam domo, periculosa etiam probis, pejorum detorsit imitatio: non te fœcunditatis tuæ, quasi exprobraret ætatem, puduit, &c.

Formidinis nunquam expers est infirmitas.) *Egesippus libro* I. *Excidij Hierosol. cap.* VI: Haud difficilè æger animus invalido fessus corpore impulsus

est, ut credibile duceret, quod pro vero adferebatur: maximè cùm dies sacratus religioni, mendacii suspicionem excluderet, pompa excitaret invidiam, infirmitas metum adderet &c.

Fortuna minimè causa contingentium est.) *Unde Polybius*, τ συμβαινόντων τύχην αἰτιᾶσθαι φαῦλον: Amenta est fortunam facere causam eventorum.

Fortuna plus consiliis humanis potest.) *Livius libro* XLIV. *cap* XLVI. Neutro imperatorum volente, fortuna, quæ plus consiliis humanis pollet, contraxit certamen.

Fortuna quæ dat, sunt insidiæ, haud munera.] *Alludit ad illud Græcum*, Hostium munera, ne-munera. *Videatur Senecæ Epistola* VIII. *cujus sunt verba*.

Fortuna quamvis maxima, haud mutat genus.) *Horatio adfine Epod.* IV: Licet superbus ambules pecunia; Fortuna non mutat genus.

Fortuna queis repentina, iis est & gravis.) *Seneca consolatione ad Helbiam cap.* V: Illis gravis est fortuna, quibus est repentina. facilè eam sustinere potest, qui semper exspectat.

Fortuna rebus dat famam, & famam eripit.) *Sallustius Catilinariæ cap.* VIII: Sed profectò fortuna in omni re dominatur: ea res cunctas ex libidine magis, quàm ex vero celebrat, obscuratque. Athenienſium res gestæ, sicut ego existimo, satis amplæ magnificæque fuere: verùm aliquanto minores quàm famâ feruntur. Sed quia provenere ibi scriptorum magna ingenia; per terrarum orbem Athenienſium facta pro maximis celebrantur, &c.

Curtius

Curtius libro IX. *cap.* LIV: Hoc modo per dies septem bacchabundum agmen inceſſit; parata præda, ſi quid victus ſaltem adverſus comeſſantes animi fuiſſet. Mille herculè viri modò, & ſobrii, ſeptem dierum crapulâ graves, in ſuo triumpho capere potuerunt. ſed fortuna, quæ rebus famam pretiumque conſtituit, heic quoque militiæ probrum vertit in gloriam, &c.

Fortuna ſæpe pro culpâ innocentiæ eſt.) *Neronis præceptor libro* I. *de Clementiâ cap.* II Deinde habet clementia in perſonâ quoque innocentium locum: quia interdum fortuna pro culpa eſt: nec innocentiæ tantùm clementia ſuccurrit, ſed ſæpe virtuti: quoniam quidem conditione temporum incidunt quædam quæ poſſint laudata puniri.

Fortuna ſæpe commutatur cum loco.) *Syneſius Epiſtolâ* CII: Αἰπᾶτιμ ἀλλ' τὴν τῆς πατρίδ@ ἀκλεηείαν· ἀλλ πείθει τὸς αὐτὸν λόγ@, ὡς ἔστ συμμέτα βαλεῖν τῷ χωρίῳ τὴν τύχλν: Itaque accuſat patriæ infelicitatem; & quædam ratio ei perſuadet, quod licet commutare cum loco fortunam.

Fortuna ſemper vindicat jus gentium.] *Id eſt, ſtat ab ea parte in prælis & bello, in quibus læſum eſt jus commune generis humani: tuetur nimirum gentium jus, impugnatque ejus violatores. Livius libro* XXXVIII. *capite* XXV. *m*: Mille ad eam rem ex omni numero audaciæ expertæ deligerunt equites. & ſucceſſiſſet fraus, in pro jure gentium, cujus violandi conſilium initum erat, ſtetiſſet fortuna.

Fortuna sibi quærit pares fortissimos.) *Tanquam videlicet nolit componi cum athletâ inferiore. vi. deatur Seneca libro de Providentia, cap.* III.

Fortuna volvi suevit è summo retrò.] *Paullus Æmilius apud Livium libro* XLV. *cap.* XLI. *m*: Illud optavi, ut cùm ex summo retrò volvi fortuna consuesset, mutationem ejus domus mea potius quàm respublica sentiret.

Fortuna ut artem, ita ars fortunam diligit.] *Reddidit versum, Aristoteli celebratum in Ethicis*: Τέχνη τύχῳ ἐσηρξε, ἡ τύχη τέχνῳ.

Fraudi patet cuilibet ferocia.] *Id ipsum pluribus verbis firmat, libro* III. *Historiarum capite* LXXXI. *sub finem, Polybius, qui consulatur.*

Fraus cauta quamvis, tandem seipsam detegit.) *Livius libro* XLIV. *cap.* XV. *p*: Alii responsum esse tradunt, populum Romanum, & principio hujus belli, haud vanis auctoribus compertũ habuisse, Rhodios cum Perseo rege adversum Rempublicam suam occulta iniisse: & si ante id dubium fuisset, legatorum paullò ante verba ad certum redegisse: & plerumque se fraudem, etiamsi initio cautior fuerit, detegere.

Frontis beneficos etiam infirmitas facit.) *Seneca libro* II. *de Beneficiis cap. primore:* Nam cùm in beneficio jucundissima sit tribuentis voluntas; qui nolentem se tribuisse ipsâ cunctatione testatus est, non dedit, sed adversus ducentem malè tenuit. multi autem sunt, quos liberales facit frontis infirmitas.

Frugalitas virtutis specie decipit.) *Lactantius libro* VI. *cap.* XVI: Quod si patrimonio minimè parcen-

cendum est, ut humanitatem justitiamque teneamus, non est virtus frugi esse; quod nomen, virtutis specie fallit ac decipit. Est enim frugalitas abstinentia quidem voluptatum, sed eò vitium, quia ex habendi amore descendit; cùm sit & voluptatibns abstinendum, & pecuniæ minimè temperandum, &c.

Fuga irriti conatus stultitiam indicat.) *Julianus Imp. ad milites:* Quo cedimus, viri fortissimi? an ignoratis fugam, quæ salutem. nunquam reperit, irriti conatus stultitiam indicare? *Ammianus libro* XVI. *cap.* XXX. *p.*

Fugit pericla Ignavia, Virtus occupat.) *Est petitum è Senecæ Epistolâ vigesima quarta.*

Funus ferè est animæ, fœnus pecuniæ.) *Verba omnia reperias apud Leonem Magnum.*

Funus tacitum molestiarum habet minus.) *Seneca libro de Tranquillitate animi, cap.* I: Morti natus es: minus molestiarum habet funus tacitum.

Furare multa, pauca da; & servaberis.) *Citat Græcum Lampridius in Alexandro Severo:* Ὁ πολλὰ κλέψας, ὀλίγα δῷς, ἐκφεύξεται.

Fures vigilant potestates dum dormiunt.) *Sidonius lib.* I. *Epistola* VIII: Sitiunt vivi; natant sepulti: vigilant fures; potestates vigilant; fœnerantur clerici, Syri psallunt.

Furtiva magnis displicet victoria.) *Alexander apud Curtium, libro* IV. *cap.* LXXX: Latrunculorum, inquit, & furum ista solertia est, quam præcipis mihi. quippe illorum votum unicum est fallere. Meæ verò gloriæ semper aut absentiam Darii, aut angustias locorum aut furtum noctis, obstare non patiar. palam luce

luce adgredi certum est malo me fortunæ pœniteat, quàm victoriæ pudeat. *Similia memorat de Romanis Polybius libro* XIII. *Histor. cap.* I. *Sed & de Dario legimus apud Iustinum libro* XI. *cap.* XI: Rex Persarum fiducia virium, nihil astu agere; affirmans suis occulta consilia victoriæ furtivæ convenire &c.

G

GAleam recusat caput opertum linteo.) *D. Hieronymus Epistola ad Theodomachum:* De cubiculo ad aciem, de umbrâ egrediens ad Solem; corpus assuetum tunicæ, loricæ onus non sustinet: caput opertum linteo, galeam recusat: mollem otio manum durus exasperat capulus, &c.

Generis sui corruptor, quid non audeat?] *De Antonini Imp. filio Commodo Aurelius Victor:* At filius sævâ à principio dominatione detestabilior habebatur, præcipuè per majorum controversam memoriam; quæ posteris usque eò gravis est, ut absque communi in impios odio, quasi corruptores generis, execrabiliores sint.

Genus infitiandi est, furtivè agere gratias.) *Seneca lib.* II. *de Beneficiis cap.* XXIII: Quidam furtivè agunt gratias, & in angulo, & ad aurem. non est ista verecundia; sed infitiandi genus. Ingratus est, qui remotis arbitris agit gratias.

Genus institutum humanum, ut paucis serviat.) *Iulius Cæsar apud Lucanum:* Humanum paucis vivit genus.

Gestatio æquè lassat quàm ambulatio) *Epistolâ Seneca* LV: A gestatione cùm maximè venio non minus fati-

fatigatus, quàm si tantùm ambulassem quantum sedi. labor est enim diu ferri; ac nescio an eo major, quia contra naturam est, quæ pedes dedit ut per nos ambularemus, oculos ut per nos videremus.

Gratissima est virtutum misericordia.] *Divus Augustinus libro* IX. *de civitate Dei*: Longè melius & humanius, & piorum sensibus accommodatius in Cæsaris laude locutus est Cicero; ubi ait: Nulla de virtutibus tuis, nec admirabilior nec gratior misericordiâ est.

Gratissima est virtutum liberalitas.) *Auctor Policratici libro* VIII. *cap.* XV: Cùm omnis virtus gratiosa sit, liberalitas gratissima est, eò quod plurimis prodest. *ubi tamen reponi malim*, gratiosissima est.

Gratissimũ est donum preces quod prævenit.) *Citatur versus apud Cassiodorum in Variis*: Gratius est donum quod venit ante preces. *Vnde Seneca libro* II. *de Beneficiis cap.* II: Serò beneficium dedit, qui roganti dedit.

Gratum est beneficium, amicum auctorem quod habet.) *Si non verba, at sensus est ab Ennodio, qui sumpsit ab istis Ovidij*: acceptissima semper Munera sunt auctor quæ pretiosa facit.

Gravior solet esse testis, surgit qui à reo.) *Formatus versus ex totidem verbis Pompeij Silonis, prodùcta. Senecæ patri in controversiis*: Non multum refert mea ubi sit. ab hac parte crimen objicitur, ab illâ ostenditur. Gravior testis esse solet qui à reo surgit, &c.

Gravis insequi armatura fugaces non potest.) *Id ipsa dictat, non experientia tantùm, sed & ratio. exempla passim in prõptu, haret q; unũ in memoria, q; inveniamus*

libro

libro XLIX. *Dionis Cassii, non ita longè ab initio.*

Gravius beneficiis inflammantur invidi.) *Zenonis verba sunt in sermone nescio quo.*

Gravius, suas res quàm alienas incessere.) *Egesippus libro* III. *cap.* III: *de Josepho*; Denunciare ut miles cibum sibi & arma portaret, vallo & fossâ sese muniret, castrisque ponendis præveniret hostem, obtemperaret præceptis, furto ac rapinis abstinere adsuesceret; lucrum proprium putaret, si nihil dispendii ruralibus cultoribus irrogaretur. Quid enim distet ab hostibus, si ipse hostili modo auferat? nisi quod gravius est, sua quàm aliena incessere, & socios quàm adversarios spoliare.

H

HAbeas ut nactus: nota mala res optima est.) *Sermo est de uxore. sunt autem verba Plautina, extantq; in Trinummo, actus* I. *sc.* II. *versu* XXV.

Habita fides plerumque ipsam obligat fidem.) *Fictum ex Livianus, supra allegatis.*

Habitus qualitate noscas quæstuariam.) *Verba Tertulliani capite* XII. *de cultu feminarum.*

Haud facilè imperia custodiunt concordiam.] *Hoc est, imperium omne impatiens est consortis. Epitome Aurelij Victoris:* Verum enim verò, ut imperia difficile concordiam custodiunt, dissidium inter Licinium Constantinumque exoritur, &c.

Haud facilè telum transit fluctuantia.] *Observandum viris militaribus. Vegetius libro* IV. *de re milit. cap.* VI: Propugnacula duplicia, saga ciliciaque tenduntur, quæ impetum excipiunt sagittarum: nec enim facilè

facilè transeunt spicula quod cedit ac fluctuat.

Haud liberum altæ secretum potentiæ est.) *Ad Polybium Seneca cap.* XXV: Tibi nullum secretum liberum est: in multâ luce fortuna te posuit. omnes scient quomodo te in isto tuo gesseris vulnere; utrumne statim percussus arma submiseris, an in gradu steteris.

Haud parcit ullus dignitati perditæ.) *Idem libro* I. *de Clementiâ cap.* XXII: Diligentius vivit cui aliquid integri supereſt. nemo dignitati perditæ parcit. impunitatis genus est, jam non habere pœnæ locum.

Haud prœliandum est cum anni infesto tempore.) *Livius libro* XLIII. *cap.* XXII. *f:* Macedonum principes non pugnandum cum infesto tempore anni censebant, nullis prœparatis commeatibus, &c.

Haud punienda ullius est dementia.) *Puniuntur enim satis suo sibi morbo; medicisq; potius tradendi quàm lictoribus. videatur Libanii Oratio ad Theodosium Imperatorem.*

Haud quidquam homini ingrato uspiam est impensius.) *Transcriptum è Plauti Bacchidibus, actus nimirum* III. *scenæ* II. *versu* X.

Haud semper animus vincitur cum corpore.) *Vnde supra habuimus*, Est captus à Pœnis, non victus Regulus. *quisquis enim sævientis fortunæ vi ac pondere oppressus, non submittit animum, sed in armis moritur, non vincitur sed vincit. videatur Archidamus Isocratis.*

Haud temerè summa rerum danda in aleam est.) *Timodes Dario apud Curtium libro* III. *cap.* XXXI. *m:* Si id consilium damnaret, at ille divideret saltem copias innumerabiles, neu sub unum fortunæ ictum totas

totas vires regni cadere pateretur.

Haud teſtis eſt proſperitas innocentiæ.) *D. Gregorius libro* XXV. *Moralium:* Præſentis vitæ proſperitas innocentię teſtis non eſt: quia multi ad perennem vitam per flagella redeunt; & plerique ad infinita ſupplicia perducendi ſine flagello moriuntur.

Haud tollere eſt ipſo crimen cum corpore.) *Intelligendum de latronibus & ſicariis. Ovidius libro* XIII: *Metamorph. verſu 437. de Polymneſtore poſt Polydorum occiſum:* Et tanquam tolli cum corpore crimina poſſent, Exanimem ſcopulo ſubjectas miſit in undas.

Haud tutiore loco quidquam eſt, quem quod fuit.) *Seneca Epiſtolâ* XCIX: Ergo quod habuiſti talem amicum, perit opera? tot annis, tantâ conjunctione vitæ, tam familiari ſtudiorum ſocietate nihil actum eſt? cum amico effers amicitiam. & quid doles amiſiſſe, ſi habuiſſe non prodeſt? Mihi crede, magna pars ex illius quos amavimus, licet ipſos caſus abſtulerit, apud nos manet. noſtrum eſt quod præteriit tempus; nec quidquam eſt loco tutiore quàm quod fuit, &c.

Hereditas nulla eſt quæ uſu poteſt capi.) *Seneca libro* IV. *de Beneficiis cap.* V: Iurisconſultorum iſtæ acutæ ineptię ſunt, qui hereditatem negant uſucapi poſſe, ſed ea quę in hereditate ſunt: tanquam aliud ſit hereditas, quam ea quæ in hereditate ſunt &c.

Heu maximum omnium malorum cæcitas!) *Ei utique qui eam male fert, verùm de cæcitatis calamitate videatur pluribus Baſilius Seleucienſis Oratione* XXXVI.

Heu

Heu quàm fuere exitii multis causſa opes!) *Temporibus maximè tyrannicis. Tacitus libro* XVI. *Annal. cap.* XIV: Neque neſcium habebat, Antejum caritate Agrippinæ inviſum Neroni, opesque ejus præcipuas ad eliciendam cupidinem, eamque cauſſam multis exitio eſſe.

Heu quàm laborant plurimi votis ſuis!) *Exemplo Regis Midæ, poſtquam impetraverat à Baccho, mutanda in aurum quæcumque tangeret. Seneca conſolatione ad Polybium cap.* XXIII: Alium ambitio nunquam quieta ſollicitat. alius divitias quas optaverat, metuit, & voto laborat ſuo.

Heu quàm licet multum in re belli caſibus!) *Polybius libro* II. *Hiſtor. cap.* IV: Αἰτωλοὶ γὰρ τῇ παραδόξῳ χρησάμενοι συμφορᾷ, πάντας ἐδίδαξαν μηδέποτε βουλεύεσθαι περὶ τῶν μέλλοντος, ὡς ἤδη γεγονότος· μηδὲ παρακαταλήπτειν βεβαιωμένους ὑπὲρ ὧν ἀκμὴ οὐδεχόμενόν ἐστιν ἄλλως γνώσεως, νέμειν δὲ μερίδα τῷ παραδόξῳ, πάντα χῇ μὲν, ἀνθρώπους ὄντας· μάλιστα δ' ἐν τοῖς πολεμικοῖς: Ætoli verò hac improviſò affecti clade, documento fuerunt omnibus, ne de futuro, ceu de re jam factâ, deliberare vellent: neque ſpem ullam quaſi certam præciperent, eorum quæ ſecus evenire adhuc poſſent. ſed cùm in cæteris rebus omnibus, tum in bello maximè, homines ſe natos meminiſſent, & inopinatis caſibus locum darent.

Heu quàm nihili ſunt quæ vitâ ipsâ homines emunt!] Egregiè Plato dixit, minima eſſe quæ homines emant vitâ. imò, ſi benè furorem illorum æſtimaveris, id eſt noſtrũ (in eadem.n.turbâ volutamur)

magis ridebis: cùm cogitaveris, vitâ parari ea in quibus vita consumitur. *Seneca libro* v. *Natur. quæst. cap. ultimo.*

Historia non scribenda odio, sed ex fide.) *Tacitus libro* xv. *cap.* v. *p:* Post finem ludicri Poppæi mortem obiit, fortuitâ mariti iracundiâ, à quo gravida ictu calcis afflicta est. neque enim venenum credidero, quamvis quidam scriptores tradant; odio magis quàm ex fide. *videatur idem exordio Annalium, item Historiarum.*

Hoc justius putandum quod jam fortius.) *Vulgo obtinet*, τὸ βέβαιον πρὸν, δικαιότερον; *ut est apud Dionysium Halicarnassæum libro* VIII. *sed aliter tamen censet* divina potentia, ludens licet in rebus humanis.

Hoc plus verere, quo tibi Rex plus licet.) *Respicit ad ea quæ habemus in Octaviâ tragœdiâ, vers. 441.*

Hoc quisq; habet solùm quod alteri dedit.) *Idem dicit, quod apud Rabirium poëtam Marcus Antonius*: Hoc habeo quodcumque dedi; *quam sententiam egregiè explicat Seneca libro* VI. *de Beneficiis cap.* III.

Hodie ambitus splendet per turpitudinem.] *Seneca libro de Tranquillit. animi cap.* XV: Cogita quàm sit rara integritas, quàm ignota innocentia, & vix unquam nisi cùm expedit fides, & libidinis lucra damnaque pariter invisa, & ambitio usque eò jam se suis non continens terminis, ut per turpidinem splendeat, &c.

Homo animal est cæcum atq; ipsum se nesciens.) *Arnobius libro* II. *adversus Gentes:* Neque enim promptum est cuiquam Dei mentem videre, aut quibus modis res ordinaverit suas: homo animal cæcum

cæcum, & ipsum se nescius nullis potest rationibus consequi.

Homo unus instar vel multorum millium est.) *Qualis videlicet Archimedes aliquis, qualis Maximus Fabius, de quo Ennianum istud:* Unus homo nobis cunctando restituit rem.

Homini nova sunt mage, magna quàm, miraculo.) *Seneca libro* VII. *Natur. quæst. cap.* I: Hæc tamen non annotamus, quamdiu ordo servatur, si quid turbatum est, aut præter consuetudinem emicuit; spectamus, interrogamus, ostendimus: adeò naturale est, magis nova, quàm magna mirari.

Homini suus privato oportet sit modus.) *De Spurio Melio Livius libro* IV. *cap.* XIII: Largitiones frumenti facere instituit; plebemque hoc munere delinitam, quacunq; incederet, cõspectus elatusq; supra modũ hominis privati, secũ trahere, &c. *addatur Curtius lib.* X. *cap.* XXXIX. *p. Tacitus lib.* XVI. *cap.* LII. *p.*

Hominem inter vivos frustra quæras mortuum.) *Plauti versus* XV. *actus* II. *sc.* I. *Menachmis.*

Homines inopino etiam percellas gaudio.) *Valerius Maximus libro* IV. *cap.* VIII: Quibus auditis, maximo & inopinato gaudio homines perculsi; primò veluti non audisse se, quæ audierant, credentes, obticuerunt, &c.

Homines mali sunt qui bonis dicunt malè.) *E Plauto sumptum versu videlicet* X. *act.* I. *sc.* II. *Bacchidũ.*

Homines potentes quid sunt? fortunæ manus.) *Seneca libro in sapientem non cadere injuriam cap.* VIII: Si sapiens fortunæ injurias moderatè fert, quãto magis hominũ potentiũ, quos scit fortunæ manus esse?

Homines sibi præstãt multa, quæ aliis imputant.)

De eare adeundus idem Annæus libro VI. *de Beneficiis capite* XII.

Hominum ingeniis subjiciunt artes Numina. *Arnobius libro* III. *Adversus gentes:* Erras & falleris non enim ipsi opifices Dei sunt, sed ingeniis hominum subjiciunt has artes, atque, ut vita instructior sit tradunt scienda mortalibus.

Hominum querelas magna pars manu facit. *Hoc est, plerique homines conqueruntur de injuriis sibi factis, quarum ipsimet sunt auctores, quas sibi ultrò accersiverunt; vel falsa suspicando, vel levia aggravando.*

Honesta cedunt rebus utili ultimis.) *Livius libro* XXIII. *cap.* XIV: & servorum delectum, cohortesque ex agro Piceno & Gallico collectas, ad ultimum propè desperatæ Reipublicæ auxilium, cùm honesta utilibus cedunt.

Honesta lex est temporis necessitas.] *Seneca pater Epitomes libro* IV. *Controversiâ* IV: Necessitas est quæ navigia jactu exonerat; necessitas est quę ruinis incendia opprimit, necessitas est lex temporis.

Honestus est error qui habet magnos duces.] *Quintilianus libro* I. *Institut. Orat. cap.* VI: Summorum in eloquentiâ virorum judicium pro ratione, & vel error honestus est magnos duces sequentibus.

Honos honori digno est, indigno est onus.) *Synesius Epistolâ* CV: Ἀνοήτῳ ἂν εἴλω, εἰ μὴ πολλὴν χάριν εἰδείλω Πτολεμαίοις, ὅτι με τοζότων ἀξιοῦσιν, ὅζων ἐδὲ αὐτὸς ἐμαυτόν· ἀλλ' οὐκ εἰ μεγάλα χαρίζονται, ἔτι πειθοῦ καὶ ζυπεῖν, ἀλλ' εἰ λαβεῖν ἐμὲ δυνατὸν.

δωματά. τὸ γὰρ ἄνθρωπον ὄντα, μακρὰς θείας καρπώσασθαι τιμὰς, δικαίῳ μὲν ὄντι τυγχάνειν, ἔρχεται λειπομένῳ δὲ πόρρω τῆς ἀξίας, ἐλπίδα πικρὰν ὑποτείνει τοῖς μέλλουσι: Stultus essem nisi magnas haberem gratias civibus Ptolemaïdis, quòd me tantis honoribus dignum censeant, quantis ne ipse quidem meipsum. Verùm an magna largiantur, considerare non oportet, sed an à me accipi possint. Nam humanum est, ut propemodum divinorum honorum fruitio ei qui consequi meretur summam voluptatem pariat. at ei qui abest multum à merito, spem acerbam subjiciat futuri.

Honore thuris humanum indignum est caput.) *Sibylla Cumana apud Ovidium libro* XIV. *Metamorph. versu* CXXX: Nec Dea sum, dixit, nec sacri turis honore Humanum dignare caput.

Hora una Auroræ, tres valet; certè duas.) *Hesiodus*: Ἠὼς γὰρ τ' ἐργοιο τρίτην ὑπομείρεται αἶσαν: Aurora laboris tertiam sortitur partem.

Hostem, locorum contemnas fiduciâ.) *Alexander Tyrius apud Curtium libro* IV. *cap.* II: Vos quidem fiduciâ loci, quod insulam incolitis, pedestrem hunc exercitum spernitis. *Seneca libro* III. *de Irâ cap.* XXII: Itaque cùm in parvulo quodam castello Græci obsiderentur, & fiduciâ loci contemnentes hostem, multa in deformitatem Antigoni jocarentur.

Hostilis animos efferos tenet metus.) *Livius lib.* I. *cap.* XIX: Cùm omnium circa finitimorum societate ac fœderibus junxisset animos, positis externorum periculorum curis, ne luxuriarent otio animi, quos metus hostilis disciplinaque militaris continuerat.

Humanitati adversatrix crudelitas.) *Arnobius libro* II. *adversus Gentes:* quorum cruciatibus pascere-tur nescio quæ latens, & humanitati adversa crudelitas.

Humanus aures venter ullas non habet.] *Notissimum illud,* Venter caret auribus. *Seneca Paullino, de Brevitate vitæ cap.* XVIII: Cogita præterea, quantū sollicitudinis sit, ad tantam te molem objicere. cum ventre humano tibi negotium est, nec rationem patitur, nec æquitate mitigatur, nec ulla prece flectitur populus esuriens.

I

IAcente Rege, apparitorum fit, fuga.) *Livius postquam narrarat Servium è curia per gradus dejectum libro* I. *cap.* XLVIII: Fit fuga Regis apparitorum atque comitum.

Iactantia stultitiæ, est arrogantia.) *Sotades apud Stobæum:* Αν ἀλαζονίης, ἴδε ἀνοίας ἔσι φρύαγμα: Si superbis, hujusmodi est stultitiæ jactantia.

Iactura vitæ maxima est, dilatio.) *Annæus libro de vitæ brevit. cap.* IX: Maxima porrò vitæ jactura dilatio est. illa primum quemque extrahit diem, illa eripit præsentia dum ulteriora promittit.

Iacula ac sagittæ perparum in tenebris nocent.) *Livius libro* XLIV. *cap.* XXXV. *m:* Consul spem cœpit si nocte improvisò validâ manu adgressus nec-opinantes esset, dejici præsidia posse. jacula enim, & sagittas & cetera missilia in tenebris, ubi quid petatur procul provideri nequeat, inutilia esse: gladio comi-

cominus geri rem in permixtâ turbâ, quo miles Romanus vincat.

Iaculis ubi est opus, nil verba conferunt.] *Aliquando legi in Ennodio, sed non succurrit locus.*

Iam pro maligno est qui adsentatur parcius.) *Seneca præfatione libri* IV. *Natur quæst:* Ita est, quò apertior est adulatio, quo improbior, quò magis frontem suam perfricuit, cecidit alienam, hoc citius expugnat. eo enim jam dementiæ venimus, ut qui parce adulatur, pro maligno sit.

Id ne tu miraris si patrissat filius?) *Versus* XXIII. *actus* I. *scenæ* V. *Pseudoli Plautinæ.*

Id jus quidem est, postremum quod populus jubet.) *Livij libro* IX. *cap.* XXXIII. *f:* Negare Appius interrogationem tribuni magnopere ad causam pertinere suam. nam etsi tenuerit lex Æmilia eos censores, quorum in magistratu lata esset: quia post illos censores creatos eam legem populus jussisset, quodque postremum jussisset, id jus ratumque esset, &c.

Id optimum est in quoque, cui ipse nascitur.] *Annæus Epistolâ* LXXVI. §. I: Id in quoque optimum est, cui nascitur, quo censetur? in homine optimum quid est? ratio: hac antecedit animalia, Deos sequitur.

Ignaviam non fert Roma imperantium.) *Verba Plutarchi ad Imperatorẽ Trajanum, conservata nobis beneficio Joannis Sarisberiensis; cujus item Epistolâ videatur, Policratici libro* V. *cap.* I.

Ignota circumscriptio est agrestibus.) *Marcus Cato, præfatione de re rusticâ:* Minimeque invidiosus, minimeque malè cogitantes sunt, qui in eo

ſtudio occupati ſunt. *Seneca libro* III. *de Irâ cap.* II: Quibus incultus mos, agreſtis vita eſt, circumſcriptio ignota eſt & fraus, & quodcumque in foro malum naſcitur.

Illæſa non fert ictum ullum felicitas.) *Quare; pluribus enucleat Seneca libro de Providentiâ divinâ.*

Illi perit quies cui deeſt ſecuritas.] *Petrus Ravennas in Sermonibus:* Auri cuſtos, ſervator argenti, ſecuritatem non habet; neſcit quietem; & cui deeſt ſecuritas, quies perit, pœnâ dives eſt, non cenſu.

Imago ſubeſt mœroris mutuo gaudio.) *Ennodii verba ſunt, aut certè non nimium abeunt: neq; enim ſcripta ejus mihi ſunt ad manum.*

Impar ferè dolori corpus feminæ eſt.) *Tacitus libro* XV. *Annal. cap.* LVII. *p:* Atque interim Nero recordatus Voluſii Proculi indicio Epicharim attineri, ratusque muliebre corpus impar dolori, tormentis dilacerari jubet.

Impar ſenex curis quoque eſt leviſſimis.] *Aliter dicet Cato apud Ciceronem libro de Senectute. Itaque iſtud ſic accipiendum eſt, ut dicatur oratoriè ab aliquo ſe excuſante à muneribus publicis; aut adeo ab invido aliquo, qui ſenectutem elevet præ juventute.*

Impatiens eſt quem proſperæ res obſident.) *Lactantius libro* V. *divinar. Inſtitut. cap.* XXIII: Ergo juſtus & ſapiens, quia virtutem capit, habet in ſe patientiam, quâ carebit omninò, ſi nihil patietur adverſi. contrà, qui in rebus proſperis agit, impatiens eſt, & virtute maximâ caret.

Impendia belli plura ſunt quàm præmia.) *Egregius verſus, & qui mereretur aureis ſcribi literis, in Curiis urbium, Auliſq; Principũ; quotidiè ferè experiuntium*

tium piſcari ſeſe in bellis aureo hamo. Bene Annibal ad Scipionem: Optimum quidem fuerat, eam patribus noſtris mentem datam à Diis eſſe, ut & vos Italiæ, & nos Africæ imperio contenti eſſemus. neque enim ne vobis quidem Sicilia atque Sardinia ſatis digna pretia ſunt pro tot claſſibus, tot exercitibus, tot tamque egregiis amiſſis ducibus. *libro* XXX. *Livii cap.* XXX.

Imperia magna haud contineas ignaviâ.] *Tiridates apud Tacitum:* Non enim ignaviâ magna imperia contineri: virorum armorumque faciendum certamen &c. *libro* XV. *Annal. cap.* I. *f.*

Imperia multis magna ſunt ſub caſibus.) *Eſt enim corpori ſimile, quod quanto eſt vaſtius, tanto pluribus ſubjacet morborum incommodis, caſibusque fortunæ. Verba verſus ſunt à Livio; ſed non etiam occurrit locus.*

Imperia ſæva injuſtaque & in ſervum improbes.) *Perſeus Rex Macedoniæ apud Livium libro* XLII. *cap.* XLI. *f:* Nec, ſi cauſſa reddenda ſit, non vobis, nec fœderatis, ſed iis qui ne in ſervos quidem ſæva atque injuſta imperia probant, plus æquo & bono ſæviſſe in eos videri poſſum &c.

In amore plus fortuna, forma quàm poteſt.) *Pauſanias in Achaicis:* Οἶδα καὶ οἴκημα ἐν Αἰγείρᾳ θεασάμενος· ἄγαλμα ἦν ἐν τῷ οἰκήματι τύχης, τὸ κέρας φέρουσα τὸ Ἀμαλθείας. ᾠκοδόμηται δὲ αὐτῇ ἕρως πτερὰ ἔχων ἐπίν· ἐθέλει δὲ σημαίνειν, ὅτι ἀνθρώποις καὶ τὰ ἐς ἔρωτα τύχῃ μᾶλλον ἢ τῷ καλλει κατορθοῦται: Ædicula etiam quædam Ægiræ eſt, in quâ Fortunę ſignum ſuim conſpicatus, Amatheæ

cornu præ se ferens ; cui adsistit volucer Cupido, significat hæc nimirum Amoris cum Fortunâ conjunctio, plus ferè in amore homines ope fortunæ quàm pulcritudine proficere.

In amore; servus nec dominum fert æmulum.) *Unde Propertius libro* II. *Elegia* XXXIV: Tu mihi vel ferro pectus, vel perde veneno: A dominâ tantum te modò tolle meâ. Te socium vitæ, te corporis esse licebit: te dominum admitto rebus, amice, meis: Lecto te solùm, lecto te deprecor uno: Rivalem possum non ego ferre Iovem. *Tacitus libro* XIV. *Annal. cap.* XLII. *p:* Haud multo post, præfectum urbis Pedaneum Secundum servus ipsius interfecit; seu negatâ libertate, cui pretium pepigerat; sive amore exoleti offensus, & dominum æmulum non tolerans.

In corpore quod forma, est in animo oratio.] *Aristides:* τοῦτ' ἐν φυχῇ λόγοι, ὅπερ καλὸν & ἐν σώματι.

In deteriora vergit interpres metus.] *Nero Consul apud Livium libro* XXVII. *cap.* XLVI. *f:* Omnia majora etiam vero præsidia hostium, minora sua, metu interprete semper in deteriora inclinato, ducebant. *Valerius Flaccus:* Pessimus in dubiis augur timor.

In deterius mulier viro usque consulit.) *Impetus nimirum mulierum laudatur, consilium non. Tacitus libro* XV. *Annal. cap.* LIV: Etenim uxoris, quoque consilium adsumpserat, muliebre, ac deterius.

In ditiorem inclines onera à paupere.) *Optimum præceptum; cui ne etiam obtemperent Reges, obsistunt magnates ipsorum, & qui magnatibus sunt à clientelâ. unde & Servium qui istud ad amussim dextrè executus erat,*

erat, carpit apud Senatum suum Tarquinius gener: Ita natum, ita creatum regem, fautorem infimi generis hominum, ex quo ipse sit, odio alienæ honestatis, ereptum primoribus agrum, sordidissimo cuique divisisse: omnia onera quæ communia quondam fuerint, inclinasse in primores civitatis: instituisse censum, ut insignis ad invidiam locupletiorum fortuna esset; & parata, ubi vellet, egentissimis largiretur.

In exiguo ingens totum claudit artifex.) *Seneca Epistolâ* LIII: At meherculè magni artificis est, clausisse totum in exiguo, &c.

In fata media multi fugiendo ruunt.) *Exemplorum messis non deest: præcipuè eorum qui oraculo acceperant, vitæ suæ exitum. ij enim dum quam maximè fugiunt, vel loca, vel ipsas res ubi, aut à quibus eis mors imminebat; eam ipsam incurrerunt. Videatur Herodotus, Diodorus Siculus, Pausanias, Suidas; etiam Livius libro* VIII. *cap.* XXIV. *unde voces hujus versus videntur fictæ.*

In exitu decor pueritiæ eminet.) *Videatur Seneca Epistolâ* XII. *ante medium.*

In feminis nullum præ auro membrum leve est.) *Verba Tertulliani libro de cultu feminarum.*

In fortiorem sæpe fortis incidit.] *Polybius lib.* XV. *cap.* XVI: Ἔστι μὲν γὰρ ὅτε καὶ ταὐτόματον αὐτὴ προέξει ταῖς ἐπιβολαῖς τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν. ἔστι δ' ὅτε πάλιν καὶ τἀναντία παρεμπίπτουσα, ἕτερος ἑτέρου κρείττονος ἀντέτυχεν: Nam interdum virorum fortium inceptis fortuna ipsa & casus resistit: interdum verò id evenit quod proverbio dici solet, ut Occurrat forti qui mage fortis erat.

In

In homine rarum jam bonum est humanitas.] *Plus quàm paradoxon. humanitas enim ab homine potissimum derivatur, velut parente suo atq; auctore. sed ita est: omnia potius in homine sunt quàm quæ esse debebant. videatur Seneca Epistolâ* CXV.

In discordiâ intestinâ esse occulti nihil potest.) *Versus non suo ordinatus loco: reponendus inter trochaicos. Cetera omnibus literis suis petitus est ex Livii libro* XL. *cap.* VII: Nihil occulti esse in intestinâ discordiâ potest. utraque domus speculatorum & proditorum plena erat &c.

In judicando multitudo non placet.) *Cicero libro* II. *de divinatione:* Quasi verò quidquam sit tam valdè, quàm nihil sapere vulgare: aut quasi tibi ipsi in judicando placeat multitudo.

In judicium quis adversaria protulit?) *Idem Tullius cap.* II. *Orationis pro Roscio Comœdo:* Sed si, quod adversariis nihil credimus, idcirco codicem scribere instituimus; quod etiam apud omnes leve & infirmum est, id apud judicem grave & sanctum esse ducetur? &c.

In liberâ urbe linguas ferto liberas.) *Formatum ad Tiberianam sententiam.* is enim adversus convitia satis firmus ac patiens, dicebat in civitate liberâ, linguas esse liberas, & mentes hominum oportere. *consulatur præter classicos auctores Policraticus lib.* III. *cap.* XIV.

In luce blandâ vita ærumnosos tenet.] *Verba extant apud Senecam, tragœdiâ Herculis Œtæi, versu* DCCCCLXVIII.

In majus auget fama quęvis omnia.) Fama quævis, *hoc est, & quæ bona nunciat, & quæ mala: quæ*

vera

vera profert, & quæ falsa. Livius libro XXI. *cap.* XXXII: Tum, quamquam fama prius, quâ quidem incerta in majus verò ferri solent, percepta res erat &c. *Idem lib.* XXVIII. *cap.* XXIV. *p:* Scipio ipse gravi morbo implicitus, graviore tamen famâ, cùm ad id quisque quod audierat, insitâ hominibus libidine alendi de industriâ rumores; adjiceret aliquid; provinciam omnem, at maximè longinqua ejus turbavit, &c.

In prosperis bonorum ignoratur sapor.) *Est sententia Ennodiana.*

In pace vires nemo cognoscit suas.) *D. Gregorius in Moralibus:* Nemo vires suas in pace cognoscit. Si enim bella desunt, virtutum experimenta non prodeunt.

In pectore amicus, non in atrio quæritur.) *Seneca libro* VI. *de Beneficiis cap.* XXXIV: Ad quemcumque istorum veneris, quorum salutatio urbem concutit; scito, etiamsi animadverterit obsessos ingenti frequentiâ vicos, & commeantium in utramque partem catervis itinera compressa; tamen venire te in locum hominibus plenum, amicis vacuum. in pectore amicus, non in atrio quæritur. illo recipiendus est, illic retinendus, & in sensibus recondendus.

In proprio generosius quidque provenit.) *Manlius ad milites:* Sicut in frugibus pecudibusque, non tantum semina ad servandam indolem valent, quantum terræ proprietas, cælique sub quo aluntur, mutat. Macedones qui Alexandriam in Ægypto, qui Seleuciam ac Babyloniam, quique alias sparsas per orbem terrarum colonias habent, in Syros, Parthos, Ægyptios degenerarunt. Massilia inter Gallos

sita

sita traxit aliquantum ab accolis animorum. Tarentinis quid ex Spartanâ durâ illâ & horridâ disciplina manfit? Generosius in suâ quidque sede gignitur: insitum alienæ terræ in id quod alitur, naturâ vertente, degenerat, &c.

In rebus inopibus præcipua audacia est.) *Nero apud Tacitum libro* XIV. *Annal. cap.* LVII: Sullam inopem, unde præcipuam audaciam &c.

In rebus omnibus optimum est habitu modus.) *Plautinum carmen numero* XXXI. *act.* I. *sc.* II. *Pœnuli*

In Regum amicis plurima adsentatio.) *Livius libro* XXXVI. *cap.* XLI: Antiochus Ephesi securus admodum de bello Romano erat; tanquam non transituris in Asiam Romanis. quam securitatem ei magna pars amicorum, aut per errorem, aut assentando faciebat.

In se ipse sævit: hoc habet proprium furor.) *Verba Senecæ in Herculis furentis versu* 1220.

In vitâ hominum solummodò finis quæritur.) *Isidorus in Sententiarum libris:* In vitâ hominis finis quærendus est: quoniam Deus non respicit, quales antea vixerimus, sed quales circa finem vitæ fuerimus.

Incauta fundum non habet largitio.) *Verba citantur à Saresberiensi libro* VIII. *Policrat. cap.* III: In proverbii quoque consuetudinem venit, quia incauta largitio non habet fundum.

Incendiis licentius raptum exerceas.) *Inde gravius punitur qui tali casu aliquid interverterit: de quo abundè libri Iurisperitorum. Direptionem autem bonorum tum enormiter vigere, haurimus ex Taciti libro* XV. *Annal cap.* XXXVIII. *Herodiano lib.* VII. *cap.* XXI. *fi*

Incerta

Incerta dum petimus, & certa amittimus.) *Versu Plautinus, è Pseudolo* XIX. *act.* II. *sc.* III.

Incertum homini cuicumque, vesper quid ferat.) *Æmilius Paullus sistente se captivo Rege Perseo:* Exemplum insigne cernitis mutationis rerum humanarum. vobis hoc præcipuè dico, Iuvenes. ideo in secundis rebus nihil in quemquam superbè ac violenter consulere decet, nec præsenti credere fortunæ: cùm quid vesper ferat incertum sit. *Livii libro* XLV. *cap.* VIII. *f.*

Indicitur malis sterilitas publicis.) *Hoc est, nemo cupit ex uxore suscipere liberos: malit eam sterilem; ne proles mille patiatur mala, sub imperio tyrannico. indicatur ergo sterilitas, tacito voto.*

Infamiam qui metuit miles, optimus est.) *Archidamus Isocratis:* Πρὸς δὲ τούτῃ, τὸ καλῶς πολιτεύεσθαι, καὶ σωφρόνως καὶ μέχρι θανάτου μάχεσθαι τοῖς πολεμίοις ἥλιον. καὶ μηδὲν ἔτω δεινὸν νομίζειν, ὡς τὸ κακῶς ἀκοῦσαι ὑπὸ τῶν πολιτῶν: ὃ μᾶλλον ἡμῖν ἢ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ὑπάρχει. μεθ' ὧν αὖ ἐγὼ πολὺ ἥδιον πολεμοίην, ἢ μὴ πολλῶν μυριάδων: Præter hanc quanti æstimanda est Reipublicæ bona & moderata administratio, quæ ita cives erudiit, ut in acie mortem oppetere, quàm cedere malint? ut nihil horrendum magis esse ducant, quàm malè audire à suis? Quæ omnia nostri moris sunt magis, quàm ullorum mortalium: quales ego malim belli socios habere, quàm infinitam turbam aliorum.

Inferre bellum satius est quàm ostendere.) *Inde laudantur Livio Sabini:* Noviſſimum ab Sabinis bellum ortum, multoq; id maximũ fuit: nihil enim per iram

iram aut cupiditatem gestum est: nec ostenderunt bellum prius quàm intulerunt. *Libro* I. *cap.* XI.

Infirmitatem disciplinâ robores.) *Livius libro* XXXIV. IX. *m:* Miraretur quis, cùm cerneret aperto mari ab altera parte, ab altera Hispanis, tam feræ & bellicosæ genti abjectos, quæ res eos tutaretur. Disciplina erat custos infirmitatis, quam inter validiores optimè timor continet.

Infregit adversa, ipsa qui vidit prior.) *Seneca de Tranquillitate cap.* XI: In tantâ rerum sursum ac deorsum euntium versatione, si non quidquid fieri potest pro futuro habes, das in te vires rebus adversis, quas infregit quisquis prior vidit.

Ingentia rura laudes; exiguum colas.) *Virgilianum illud expressit:* -laudato ingentia rura, Exiguum colito.

Ingratus est qui quod scit, scire se negat.] *D. Augustinus:* Qui se dicit scire quod nescit; temerarius est: qui se negat scire quod scit; ingratus est.

Inimici famam non ita ut nata est ferunt.) *Plautinus versus, numero scilicet* XXIII. *act.* III. *sc.* I. *Persæ.*

Inimicum ab amico formâ non discreveris.] *Basilius Seleucienſis Oratione,* XVI: Μορφὴν γὰρ διάκρισιν ἡ φύσις ἐν πολεμίοις καὶ φίλοις οὐκ ἔπλασε: In amicis & inimicis formæ discrimen natura nullum figuravit.

Injuria multi æstimant potentiam.) *Id est, multi injuriam inferunt, ut suam ostendant potentiam. Idem Episcopus Orat.* XXIX: Ἄλλῳ δὲ ἐπιβλάπτειν στεμνωνῆς ἕτερῳ ἀδικίαν δυναστείαν νενόμικεν: Alius damnum intulisse gloriæ ducit, & injuriam potentiam reputat.

Injuriam

Injuriam passo, nil eloquentius.) *Synesius Epistolâ* CXIX: Τίνα δὲ ἐστιν ἐν οἷς φίλων δεήσεται Διογένης, οὐκ ἐμοῦ γράφοντος ἀναγινώσκειν, ἀλλ' αὐτοῦ λέγοντος ἀκούειν σε δεῖ. ἄδηλον γὰρ γένοιτο ἂν πάθοντος ῥητορικώτερον: Quæ sint in quibus Diogenes operâ amicorum indigebit, non ex me scribente intelligere, sed ex ejus ore audire te oportet: nihil enim esse possit eo qui passus est eloquentius.

Injustitia est probrosa; sed lucro adficit.) *Sententia impendens eorum, qui omnia ad utilitatem dirigunt. de quibus sic quoque Isocrates, Oratione de Pace:* Εἰς ἦτο γὰ τινὲς ἀνοίας ἐληλύθασιν, ὥστ' ἐπαφλη-φασι τὴν μὲν ἀδικίαν ἐπονείδιστον μὲν εἶναι, κερδαλέαν δὲ, καὶ πρὸς τὸν βίον τὸν καθ' ἡμέραν ζυμφέρε-σαν: τὴν δὲ δικαιοσύνην ἀδόκιμον μὲν, ἀλυσι-πλῆ δ', καὶ μᾶλλον δημαμένην τοὺς ἄλλους ὠφε-λεῖν, ἢ τοὺς ἔχοντας αὐτήν: κακῶς εἰδότες, ὡς ἅπ πρὸς χρηματισμὸν, ἅπ πρὸς δόξαν, ἅπ πρὸς ἃ δεῖ πράτ-τειν, ἅθ' ὅλως πρὸς εὐδαιμονίαν ἄδηλον ἂν συμβάλοιτο τηλικαύτην δύναμιν, ὅσην περ ἀρε-τή, καὶ τὰ μέρη ταύτης. τοῖς γὰρ ἀγαθοῖς οἷς ἔχο-μεν ἐν τῇ ψυχῇ, τούτοις κτώμεθα καὶ τὰς ὠφελεί-ας, ὧν δεόμενοι τυγχάνομεν. ὥστ' οἱ τ ἑαυτῶν ἀφνοίας ὀλιγωροῦντες, λελήθασι ζῶντας αὐτοὺς ἅμα ἅπ φρονεῖν ἄμεινον, ἢ βέλτιον τ ἄλλων πρᾶ-τειν ὀλιγωροῦντες: Quidam eo dementiæ venerunt, ut existiment, injustitiam probrosam quidem esse; sed afferre lucrum, & in quotidianâ vitâ cùm primis esse conducibilem: justitiam verò, etsi laudari sole-

at, nihil emolumenti parere: & aliis utiliorem esse, quàm iis qui eâ prædíti sunt. Verùm illi non intelligunt, neque ad parandas opes, neque ad gloriam consequendam, neque ad rem bene gerendam, nec denique ad felicitatem adipiscendam, tantam esse vim in injuriâ, quanta est in virtute, & ejus partibus. Nam his bonis quæ animo insunt, etiam cæteras utilitates, quibus opus est, paramus. Quare qui mentem suam negligunt, hi non animadvertunt, se id negligere, ut aliis neque rectius sentiant, nec meliore fortunâ utantur.

Injustum aliis irasci, & alios lædere.) *Arnobium libro* I. *adv. Gentes:* Quid est tam injustum quàm in alios irasci, & alios lædere? de hominibus conqueri, & innoxia dilacerare frumenta? Christianum nomen odisse, & dispendiis omnibus suos labefactare cultores?

Insanit is, maledicit qui ipsemet sibi.] *Plautinum est, ex Menechmis, actu* II. *scena* II. *versu* XXXV.

Instabilis est animi, frequens migratio.] *Seneca Epistolâ* LXIX: Mutare te loca, & in alium de alio transilire nolo. Primùm, quia tam frequens migratio instabilis animi est: coalescere otio non potes, nisi desinis circumspicere & errare &c.

Inter beneficia & Fortunam timeas sua.) *Idem ad Polybium cap.* XXII. *ubi invehitur in Fortunam:* Hoc ergo unum excogitasti, quomodo illi maximè possis nocere. Quo melior enim est quisque hoc sæpius ferre te consuevit, sine ullo defectu furentem, & inter ipsa beneficia metuendam.

Inter diem, atque sæculum, quid interest?) *Seneca*

neca Epistolâ CIII: Ille ex futuro suspenditur, cui juritum est præsens. ubi verò, quidquid mihi debui, redditum est, stabilita mens scit, nihil interesse inter diem & sæculum, &c.

Inter se hominum summum vinclum est humanitas.) *Id ipsum haud tralatitie probat Lactantius libro* VI. *Institut: divinar. cap.* X.

Interpres vulgus veritatis pessimus.) *Unde alicubi Seneca:* Non tam bene cum rebus humanis agitur, ut meliora pluribus placeant. argumentum pessimi, turba est.

Invidia, ut ignis, non nisi excelsa adpetit.) *Fabius invectivâ suâ in Papirium:* Si posset, in omnes sæviturum fuisse: quia id nequeat, in unum sævire: etiam invidiam, tanquam ignem, summa petere; in caput consilii: in ducem incurrere. *Livii libro* VIII. *cap.* XXXI. *ut & apud eundem habemus libro* XLV. *cap.* XXXV: Intacta invidiâ media sunt, ad summa fermè tendit.

Ipsi suas Dii vindicant injurias.) *Dubites dicat ne, haud esse quòd homines puniant Deorum injurias; curæ futuras Diis ipsis, ut est apud Tacitum libro* I. *Annalium capite* LXXIII. *f: an verò velit, Deos sæpe* præsentibus pœnis injurias suas vindicare, *quemadmodum loquitur Lactantius, libro* II. *capite* VIII.

Iram gerere in promptu, mera insipientia est.) *Legitur apud Plautum in Pseudolo, actus* I. *scenæ* V. *versu* XXXIV.

Is liber est qui haud servit turpitudini.) *Est è libro quarto ad Herennium, capite* XVII. *p.*

Is maximè opibus fruitur qui minimè indiget.) *Visitur inter Excerpta Senecæ.*

Isto tu pauper es cùm nimis sanctè es pius.) *Pe stilentissimus versus, neque tamen omninò falsus, quo u titur servus ad herum, Plauti Pœnulo, act.* I V. *sc.* VII *versu* VIII.

Ita fugias, ut ne fugias præter casam.) *Nemo no scit versum conspici in Terentii Phormione.*

Ita sunt homines nequam, esse eos ut addecet.) *Et istud invenias in Plauti Mostellariâ, act.* I V. *sc.* II *versu* XXI.

Iucunda sunt amicæ dextræ verbera.) *Timocle* Πλήγας λαβεῖν ἁπαλαῖσι χερσὶν ἡδυγε.

Iumenta jugum detrectât habita sæviter.] *Quantò magis homines?* Numquidnam æquum est, gravius homini & duriusimperari quàm imperatur animalibus mutis? Atqui equum non crebris verberibus exterret dominandi peritus magister. fiet enim formidolosus & contumax, nisi eum tactu blandiente permulseris, &c. *Seneca libro* I. *de Clementiâ cap.* XVI.

Iurare caussas ob leves, perjurium est.) *Idpiè admodum persequitur Philo Judæus in Decalogo.*

Ius barbaris vis una est; non est æquitas.) *Ammianus libro* XVII. *cap.* XXVIII: Atque ut barbaris esse omne jus in viribus assuevit, vicerunt servi dominos ferociâ pares, & numero præminentes.

Ius moribus constat magis quàm legibus.) *Quintilianus libro* V. *Instit. Orat. cap.* X: Pro certis primùm habemus quæ sensibus percipiuntur; ut quæ videmus, audimus: qualia sunt signa. deinde ea quæ communi opinione consensum est; Deos esse,

præ-

præstandam pietatem parentibus. præterea quæ legibus cauta sunt; quæ persuasione etiamsi non omnium hominum, ejus tamen civitatis aut gentis in quâ res agitur, in mores recepta sunt: ut pleraque in jure non legibus, sed moribus constant, &c.

Ius omne fert in armis gens ferocior.) *De Gallis Livius libro* v. *cap.* xxxvi: Quodnam jus esset, agrum à possessoribus petere, aut minari arma, Romanis quærentibus? ecquid in Etruriâ rei Gallis esset? cùm illi se in armis jus ferre, & omnia fortium virorum esse ferociter dicerent, accensis utrimque animis ad arma discurritut, &c.

Iura omnibus sunt urbis æqua liberæ.] *Videatur oratio Cincinnati apud Livium lib.* iv. *cap.* xv.

Iustitia sola, maximus cultus Dei est.) *Lactantius Epitomâ Divinarum Institut. cap.* ii: Nam quid hostiæ? quid tura, quid vestes? quid aurum, quid argentum? quid pretiosi lapides conferunt, si colentis pura mens non est? Sola ergo justitia est, quam Deus expetit: in hac sacrificium, in hac Dei cultus est.

L

LAbante corpore, animi labat ferocia.] *Livius de Tullo rege cap.* xxxi. *Libro* i: Haud ita multò post pestilentiâ laboratum est. unde cùm pigritia militandi oriretur, nulla tamen ab armis quies dabatur ab bellicoso rege, salubriora etiam credente militiæ quàm domi juvenum corpora esse; donec ipse quoque longinquo morbo est implicitus. tunc adeò fracti simul cum corpore sunt spiritus illi feroces; ut

qui nihil ante &c. *Videatur idem Historicus libro* VII. *cap.* XXIII. *m.*

Labor parens Opulentiæ atq; Gaudii est.] *Quintus Calaber:* Ἀνδράσιν ἐκ καμάτοιο πέλει θαλίη τε καὶ ὄλβος: Hominibus labore paratur lætitia & opulentia.

Lacrimæ dolorem non sequuntur; indicant.) *Seneca Epistolâ* LIII: Quæris unde sint lamentationes, unde immodici fletus? per lacrimas argumenta desiderii quærimus; & dolorem non sequimur, sed ostendimus. nemo tristis sibi est.

Lætare, incolumis Roma, salvo Principe.] *Fuisse talem adclamationem, Imperatore redeunte a peregrinatione, aut adeò convalescente è morbo; indicio est versus iste citatus à Phædro Fabula* LXXXVIII; *item ille trochaicus quem habemus apud Suetonium:* Salva Roma, salva patria; salvus est Germanicus.

Lætatur anima intrinsecus laudem ad suam.) *D. Hieronymus ad Sabinianum:* Natali ducimur malo, & adulatoribus nostris libenter favemus; & quamquam respondeamus nos indignos, & calidus rubor ora perfundat, tamen ad laudem suam anima intrinsecus lætatur.

Largiri aliena pro suis, turpissimum est.) *Polybius libro* IX. *Histor. cap.* II: Λοιπὸν ἡ τῶν ἀλλοτρίων ὁ εἰ λέγειν ὡς ἴδιά, τὸν νῦν περὶ ἕτων πραγματευόμενον, ὁ πάντων ἐστὶν αἴσχιστον, *&c:* Id jam utique supereſt, ut si quis rerum earundem commemorationem aggrediatur, is vel aliena pro suis necessariò obtrudat; quo nihil queat esse turpius, &c.

Largitur ultrò qui se, vilem se facit.) *Sumptum*

ptum à Plauto. videatur Militis ejus actus IV. *scena* VI. *versus* XXVIII.

Lassum caveto: à lasso rixa quæritur.) *Seneca libro* III. *de Irâ cap.* X: Vetus dictum est, A lasso rixa quæritur. æquè autem & ab esurienti & à sitiente, & ab homine quem aliqua res urit, &c.

Laudabile valdè est, esse cum malis bonum.) *D. Gregorius Moralibus:* Non valde laudabile est bonum esse cum bonis, sed bonum esse cum malis. Sicut enim gravioris culpæ est inter bonos bonum non esse; ita immensi est præconii, bonum etiam inter malos exstitisse. *Inde Trajano Martialis:* Temporibusque malis ausus es esse bonus. *Cicero Oratio* II. *in Verrem:* Nulla est laus ibi esse integrum, ubi nemo est qui aut possit, aut conetur corrumpere.

Latronibus quoque disciplina bellica est.) *Duplici intellectu: vel quòd latrones in bello observent inter se omnia munia justitiæ: vel etiam, quòd non pugnent temerè, sed more militum exercitatorum ad prælia. & ultimum hoc magis quadrare videtur, ob epitheton*, bellica. *de hujusmodi latronibus, consulatur Tacitus libro* II. *Annalium capite* LII: *Egesippus libro* I. *Excidii Hierosol. cap.* XXX. *aliique passim obvij.*

Laudare eundem & carpere ob eadem, re improbum est.) *At licet eundem hominem carpere & laudare; verum ob alia atque alia; uti fecit in Arato, nisi fallor, Polybius. Unde etiam legimus apud Synesium Epistolâ* LXVII. Καὶ μὴ θαυμάσῃς, εἰ ποτε τὸν αὐτὸν εὖ τε καὶ κακῶς ἐπεῖν μοι συμβαίη. ἐ γὰρ ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ἑκάτερα. Τὰ πράγματα δὲ

ἐπαινεῖσθαι καὶ ψέγεσθαι: Nec mireris si aliquando eundem hominem & laudare & vituperare mihi accidat. non enim easdem ob res utraque facio. res autem & facta laudantur & vituperantur.

Laudator atque adulator nonne est idem?) *Respicit ad ea quæ leguntur libro* IV. *ad Herennium capite* XXI. *f.*

Laude ingenii nemo alteri cedit libens.] *Quippe juxta Martialem:* Qui velit ingenio cedere rarus erit. *addatur Sidonius Apollinaris libro* VIII. *Epilâ undecimâ.*

Laudi datur versutia; paupertas probro est.] *Desumpta videntur ex Egesippi capite* XXIV. *libri* V. *quo mirificè invehitur in avaritiam & cupidinem pecuniæ.*

Laxat voluptas modica animum, non temperat.) *Hanc sententiam, contra adversarios suos, pulcrè tuetur Seneca libro* II. *de Irâ cap.* XX.

Lenocinium antecedens muneri, est timor.] *Seneca libro* I. *de Beneficiis cap.* XI: Primæ notæ beneficia sunt, hostium manibus eripi, & tyrannicæ iræ, & proscriptioni, & aliis periculis, quæ varia & incerta humanam vitam obsident. Quidquid horum discussserimus, quo majus ac terribilius erit, hoc majorem inibimus gratiam. subit enim cogitatio, quanti sint liberati malis: & lenocinium est muneri antecedens metus.

Lentum mali remedium præcipitis mora est.) *Seneca libro* III. *de Irâ cap.* I: Quosdam preces vincunt: quidam insultant, instantque submissis. quosdam terrendo placabimus. alios objurgatio, alios confessio, alios pudor cœpto dejecit: alios mora,

lentum

lentum præcipitis mali remedium; ad quod noviſſimè deſcendendum eſt.

Levem dolorem dum putamus reddimus.] *Adeatur ſuper eo Seneca Epiſtolâ* LXXVIII. § II.

Lex omnium eſt, potentiori cedere.) *Egeſippus libro* V. *cap.* XV: Lex nempe naturæ eadem omnibus hominibus, volatilibus, feris beſtiis infuſa, ut unusquisq; cedat potẽtiori. taurus leoni, cervus urſo, leopardo caprea, aquilæ accipiter, accipitri colũba, &c.

Lex ſurda res, lex res inexorabilis.) *Adoleſcentia nobilior apud Livium libro* II. *cap.* III: Regem hominem eſſe, à quo impetres ubi jus, ubi injuria opus ſit: eſſe gratiæ locum, eſſe beneficio; & iraſci & ignoſcere poſſe; inter amicum atque inimicum diſcrimen noſſe, leges rem ſurdam, inexorabilem eſſe; ſalubriorem melioremque inopi quàm potenti: nihil laxamenti nec veniæ habere, ſi modum exceſſeris, &c.

Legem pudor privatus facere non poteſt.) *Tertullianus libro de Coronâ militis cap.* IV: Si Rebecca conſpectu procul ſponſo, velamen invaſit; privatus pudor legem facere non potuit, aut cauſſæ ſuæ fecerit, &c.

Leges vetuſtæ, leges & rectiſſimæ.) *Cajus Caſſius apud Tacitum libro* XIV. *cap.* XLIII: Sæpenumero in hoc ordine interfui, cùm contra inſtituta & majores majorum nova Senatus decreta poſtularentur: neque ſum adverſatus. non quia dubitarem ſuper omnibus negotiis melius atque rectius olim proviſum, & quæ converterentur in deterius mutari: ſed ne nimio amore antiqui moris ſtudium meum extollere viderer, &c.

Liberos nutrire, sat pauperibus est stipendii.] *Referendum erat ad Trochaicos. versus autem respicit ad illa Liviana, libro* II. *cap.* IX: Portoriis quoque & tributo plebe liberatâ, ut divites conferrent, qui oneri ferendo essent; pauperes satis stipendii pendere, si liberos educent, &c.

Liberrimè loquitur bona conscientia.) *Pausanias:* Σωφρόνως εἰρῆσθαι φιλεῖ παῤῥησιάζεσθαι: Bona conscientia loqui facit liberrimè.

Litem in suam rem vertere, heu, turpissimum est.) *Livius libro* III. *cap* LXXI. *m:* Consules cùm Scaptium non silentio modò, sed cum assensu etiam audiri animadvertissent; Deos hominesque testantes, flagitium ingens fieri, Patrum primores accersunt. cum his circumire tribunos, orare ne pessimum facinus pejore exemplo admitterent judices, in suam rem litem vertendo.

Loco parentis Imperator militi est.) *Livii lib* IV. *cap.* XLII: Cùm tribuni plebis & de Sempronio & de omnibus summam populi Romani potestatem esse dicerent, nec se judicium populi tollere aut velle aut posse, sed si preces suæ pro Imperatore qui sibi parentis esset loco, non voluissent, se vestem cum eo mutaturos, &c.

Lucrosa nulla injustitia fuit diu.) *Insigniter id pluribus probat Isocrates in Archidamo suo.*

Lucrum est honestum per quod nemo læditur.) *Cassiodorus Epistolicis:* Aurum vel divitias si quidem per bella quærere nefas est; per maria, periculum; per falsitates opprobrium; per agriculturam verò licitum est. honestum verò est lucrum, per quod nemo læditur, justè acquitur, & nulli præjudicatur.

Lucrum

Lucrum omne honestum Cretæ est aut Carthagine.) *Videtur usurpari posse, cùm negabimus lucro operam dandam dedecorosè: Cretæ quidem id fieri & Carthagini, sed non etiam alibi &c. Eacerè labe insignit Cretenses Polybius libro* VI. *Histor. cap.* XLIV. *p. Carthaginienses verò, ejusdem libri capitulo* LIV. *pr.*

Lucro salutem quis non permutaverit?) *Nostris quidem moribus, quivis. Seneca Epistola* CXV: Nec apud Tragicos desunt, qui lucro innocentiam, salutem, opinionem bonam mutant, &c.

Lucro suo omnem destinat probum improbus.) *Synesius Epistola* CXXXI: Τοιοῦτος ὢν παράγμασιν ὁμιλεῖ δυσκόλοις, ἐν αὐτῷ δὲ ἧκισα τὸ καλὸς καὶ ἀγαθὸς εἶναι. ἕρμαιον γὰρ ἐστὶ τῶν κακοήθων ἄπασι δημοσίᾳ· καὶ ὁ πρόσοδος τοῖς πονηροῖς ἐκ τῆς ἑτέρας μεμίκται παραγωγίας: Cùm talis sit versatur in rebus molestis, vel maximè quia & probus & bonus sit. Lucrum est enim improborum omnis qui probus est, & quæstus ac reditus improbis ex alterâ parte accedit.

Ludibria oculorum auriumque etiam pro veris credita.) *Trochaicus visitur hoc loco non suo. Cæterùm verba omnia sunt à Livio. is enim habet lib.* XXIV. *cap.* XLIV. *m:* Consules duabus urbanis legionibus scriptis, supplementoque in alias lecto, priusquam ab urbe moverunt, prodigia procurarunt quæ nunciata erant. Murus ac portæ tactæ, & Ariciæ etiam Iovis ædes de cælo tacta fuerat; & alia ludibria oculorum auriumque credita pro veris.

Lugere

Lugere vivos, verè res miſerrima eſt.) *Hoc eſt, deportatos & exules. unde acutè Seneca Corcyræ poſitus:* Parce relegatis: hoc eſt jam parce ſepultis: vivorum cineri ſit tua terra levis.

Lunâ ſilente ſolùm infelix navigat.] *Syneſius Epiſtolâ* IV: Σὺ δὲ μηδέποτε πλούσιος: εἰ δέ ποτε παντως δεήσει, ἀλλὰ μὴ τοι φθινοντ@ γε μηνός: Tu autem nunquâ navigaveris: quod ſi aliquando oportuerit, ſaltem non finiente menſe.

Lux convenit negotiationibus.] *Euripides in Cyclope*: φῶς γὰρ ἐμπολήμασι πρέπει.

Luxuria ubi valet, virtus ibi non valet.) *Cæſar lib.* II. *de Bello Gallico, cap.* XV. *m:* Eorum fines Nervii attingebant, quorum de natura moribusque Cæſar cùm quæreret, ſic reperiebat: nullum aditum eſſe ad eos mercatoribus; nihil pati vini reliquarumque rerum ad luxuriam pertinentium inferri; quod his rebus relangueſcere animos, eorumque remitti virtutem exiſtimarent.

Luxuria animum ſolvit, firmat frugalitas.) *Minutius Felix in Octavio:* Ceterùm quod plerique pauperes dicuntur, non eſt infamia noſtra, ſed gloria. animus enim ut luxu ſolvitur, ita frugalitate firmatur.

Luxuria peſtis ingens eſt Reipublicæ.) *Portius Cato apud Livium libro* XXXIV. *cap.* III. *f:* Sæpe me querentem de feminarum, ſæpe de virorum; nec de privatorum modò ſed etiam magiſtratuum ſumptibus audiſtis: diverſisque duobus vitiis, avaritiâ & luxuriâ civitatem laborare, quæ peſtes omnia magna imperia evertunt.

Luxuriæ & avaritiæ ſua etiam copula eſt.) *Apud Sal-*

Salluſtium capite v. *introducitur Catilina*, alieni appetens, ſui profuſus. *& ſi excutias memoralem hiſtoriam, vix invenies luxuriem ſine avaritia. & ita neceſſe eſt. malè perditum malè ſupplendum eſt. unde & eam conjungit Livius præfatione libri primi*: Ceterùm aut me amor ſuſcepti negotii fallit, aut nulla unquam Respublica, nec major, nec ſanctior, nec bonis exemplis ditior fuit: nec in quam tam ſerò Avaritia atque Luxuria immigraverint; nec ubi tantus ac tam diu paupertati ac parſimoniæ honos fuit: adeò quantò rerum minus, tantò minus cupiditatis erat.

Lynceus & Argus quivis Rege ſub bono eſt.) *Dum videlicet nemo non metuit ejus ſaluti; itaque pericula ejus atque incommoda diſcutere amant, conſulatur Plinii Panegyricus; etiam Senecæ caput tertium libri* I. *de Clementiâ.*

M

MAge fovet errorem ſolitudo quàm fugat.) *Verſus pedibus minus probis, ut multi præterea in hiſce ſententiis. verùm ad verba quod attinet, inveniunda ſunt apud Ennodium.*

Mage quæritut res quàm fides clientium.) *Plautinum carmen, quod viſitur verſu* VII. *actus* IV. *ſcenæ* II.

Magis ligantur linguæ victis quàm manus.) *Pudor enim verba abſumpſit. Plutarchus in libro de utilitate capienda ex inimicis:* Νικώμενοι δὲ αἰγρυξίᾳ δέδεν).

Magis patemus averſi periculis.) *Ideſt, hoſtium vulneribus magis expoſiti ſumus in fuga: nec enim cuiquam*

quam oculi sunt in occipitio. unde Catilina apud Sallustium cap. LVIII: Nam in fugâ salutem sperare, cùm arma quibus corpus tegitur, ab hoste averteris, ea verò dementia est. semper in prælio iis est maximum periculum, qui maximè timent.

Magistra solitudo est innocentiæ.) *Seneca Epistola* CXIV: Non est per se magistra solitudo innocentiæ, nec frugalitatem docent rura: sed ubi testis ac spectator abscessit, vitia subsidunt; quorum monstrari, & conspici, fructus est, &c.

Magistro quemquam discipulum minitarier?) *Est è Plauti Bacchidibus, versu* XLIV. *act.* I. *sc.* II.

Magnanimitatis proxima Arrogantia est.) *Memini alibi legere in Epistolis Synesii simile quid.* proxima *autem hoîc notat vicinam, & adsitam, si non & in unam conjectam copulam.*

Magnus guberna & scisso velo navigat.] *Nescio an* guberna *vox sit antiqua, pro* gubernatore. *nisi tamen me fallit memoria, & alibi eam legi.*

Magni duo Dii sunt suada ac Necessitas.) *Apud Herodotum, quoque habemus libro* VIII: Πειθὼ καὶ Ἀνάγκη, δύο θεοὶ μεγάλοι.

Magnis animi magni fiunt honoribus.) *Idem volunt Tribuni plebei apud Livium libro* IV. *cap.* XXXV. *in: asseverantes*, magno animos magnis honoribus fieri. *Inde est quod legimus apud eundem scriptorem libro* II. *cap.* XIII: Ergo ita honorata virtute, feminæ quoque ad publica decora excitatæ, &c.

Magnis apertum est omne ingenuis sæculum.] *Explicat istud Seneca Epistola* CII. § IV.

Magnum Deoque proximum est, non concuti.) *Etiam hoc excellentur illustrat idem Annæus libro de Tran-*

Tranquillitate animi capite altero.

Magnum omne exemplum in se ipso iniqui aliquid habet.) *Tacitus libro* XIV. *Annalium capite* XLIV. *f:* Et ex fuso exercitu cùm decimus quisque fuste feritur, etiam strenui sortiuntur. Habet aliquid ex iniquo omne magnum exemplum, quod contra singulos utilitate rependitur.

Major minorve calamitas fit tempore.) *Hinc Diodorus Siculus libro* XV. *Bibliothecæ cap.* XLVIII. *de terræmotu in Peloponneso miserabili noctis tempore:* Ἐπῆλθε δὲ τι καὶ τῆς συμφορᾶς ὁ καιρὸς: Magnitudinē calamitatis ipsum quoq; tempus aggravavit.

Majora cùm cruciant, pati non est moras.) *Desumpta ex eo, quæ habemus apud Senecæ Agamemnonem, versu* CXXIX.

Mala mens emitur quoto die; nunquam bona.) *Seneca Epistola* XXIII: Bona mens, nec commendatur, nec emitur; & puto, si venalis esset, non haberet emptorem. at mala quotidie emitur.

Mala plura contingunt hominibus quàm accidunt.) *Intellectum hujus sententiæ, invenias in Senecæ Epistola* CX.

Mala res frequenter pro dictis datur malis.) *Versus Plautinus è Menæchmis ejus, actus* III. *sc.* II. *vers.* XXXI.

Malè auspicata bella non melius geris.) *Formatum è Senecæ Agamemnone, versu* CLXXII.

Mala lingua quem carpit, meliorem esse indicat.) *Auctor Policratici lib.* III. *cap.* XIV: Sed & Diogenes, cùm ei nunciasset amicus; te amici cuncti vituperāt. Oportet, inquit, sapientiam ab insipientibus feriri: esse enim meliorem indicat mala lingua quem carpit.

Malit

Malit videre quàm videri femina.] *Pulcra multa ad hunc locum reperire apud Tertullianum libro de virginibus velandis: quemadmodum etiam ad explanationem versus proximi:* Mavult videri quàm videre femina.

Malitia paucis, omnibus virtus prodeſt.) *Iſocratis Nicocles:* μὴ τὴν κακίαν δυνάσθαι μᾶλλον τῆς ἀρετῆς ὠφελεῖν νομίζετε &c: Nec putetis improbitatem plus quàm virtutem prodeſſe &c.

Malus profectò eſt quisquis vivit molliter.) *Inde intelligitur ſupra poſitus verſus:* Malè eſſe mavelim mihi, quàm molliter. *de quo utroque conſulendus Seneca Epiſtola* LXXII.

Malus propè ipſam curſor metam deficit.) *Polybius, libro* XVI. *cap.* XIII: Ταῦτα μὲν ἂν προήχθην εἰπεῖν, διὰ τὸ πολλὰς μὲν πρὸς τῷ τέρματι, καθάπερ οἱ κακοὶ τῶν δρομέων, ἐγκαταλιπεῖν τὰς ἑαυτῶν προθέσεις: Hæc ut dicerem, eò ſum impulſus, quod nonnullos viderem circa ipſam metam, ſicut mali curſores in ſtadio ſolent, ſuis deſiſtere inceptis.

Malus ſibi, alteri eſſe quei queat bonus?) *Videatur auctor ad Herennium, lib.* IV. *cap.* XVIII. *p.*

Mali ex ingenio mores alienos probant.) *Verſus* XXX. *actus* II. *ut & ſcenæ Plautini Perſæ.*

Malum alterius ne cùm malo miſceas tuo.) *Ejusdem Plauti; è Trinummo petitus, act.* I. *ſcenæ* II. *verſ.* LXXXV.

Malis benè eſſe ſolitum eſt potius quàm bonis.) *Petitum è Plauti Mercatore, verſu ſcilicet* XIII. *actus* III. *ſcenæ* I.

Mandatum obediens verus non procraſtinat.) *D. Bern-*

D. Bernardus: Verus obediens mandatum non procrastinat, sed statim parat aures auditui, linguam voci, pedes itineri, manus operi, & se totum intus colligit, ut mandatum peragat imperantis.

Manent minuta, grandia dona non manent.) *Æmilius Probus in vita Thrasybuli*: Huic pro tantis meritis, honoris ergo, corona à populo data est facta duobus virgulis oleaginis: quæ, quod amor civium, non vis, expresserat, nullam habuit invidiam, magnoque fuit gloriæ. Bene ergo Pittacus ille, cùm ei Mitylenæi multa millia jugerum agri munera darent: Nolite, rogo vos, inquit, mihi dare quod multi invideant, plures etiam concupiscant. quare ex istis nolo amplius quàm centum jugera, quæ & meam æquitatem, & vestram voluntatem indicent. nam parva munera diutina; locupletia, non propria esse consueverunt, &c.

Manu sceleratâ esse animus innocens potest.] *Ex Senecæ Hercule OEtæo sumptus, versu videlicet 964.*

Marcelli etiam celebravit funus Annibal.] *Facit ad coërcendam militum crudelitatem; ne nimirum sæviant in hostes extinctos. Sed & de eodem Annibale scribit Livius libro* XXV. *cap.* XVII: Funeris quoque Gracchi varia fama est. alii in castris Romanis sepultum à suis: alii ab Annibale (& ea vulgatior fama est) tradunt in vestibulo Punicorum castrorum rogum exstructum esse, armatum exercitum decurrisse, cum tripudiis Hispanorum, motibusque armorum & corporum, suæ cuique genti adsuetis; ipso Annibale omni rerum verborumque honore exsequias celebrante.

Mater decoris, mens regentis, publici est.)

Theodoricus Rex apud Cassiodorum libro III: Publici decoris, mater est mens regentis: & quale fuerit dominantis arbitrium, talem parit libertatis aspectum. facilius est quippe, si dicere fas, errare naturam, quàm dissimilem Princeps possit formare Rempublicam. is enim potest alios regere, qui se studuit sub decore tractare.

Medicinæ apud ægros usus; apud sanos honos.) *Seneca libro* I. *de Clementiâ cap.* II: Sicut medicinæ apud ægros usus, etiam apud sanos honor est: ita clementiam quamvis pœnâ digni invocent, etiam innocentes colunt, &c.

Meditatio mortis quid est? suspirium.) *Idem Epistolâ* LIV: Vni tamen morbo quasi adsignatus sum, quem quare Græco nomine adpellem nescio: satis enim aptè dici suspirium potest. brevis autem valdè & procellæ similis impetus est: intra horam ferè desinit. quis enim diu exspirat? Omnia corporis aut incommoda aut pericula per me transierunt. nullum mihi videtur molestius. quid ni? aliud enim quidquid est, ægrotare est: hoc, est animam agere: itaque medici hanc meditationem mortis vocant.

Medium obtinebis summo si adspiraveris.) *Idem est cum hemistichio Græco:* Ἄκρην λαβὲ, καὶ μέσην ἕξεις.

Melior ferè pars à majore vincitur.] *Certè in consilio. Livius libro* XXI. *cap.* III. *f:* Paucæ ac fermè optimus quisque Hannoni adsentiebantur: sed, ut plerumque fit, major pars meliorem vicit. *Idem rursus libro* XXV. *cap.* XIII: Ceterùm, ut plerumque, fortuna & consilia mala vicerunt. *videatur adhuc libro* XLII. *cap.* XLVII. *fine, ut & Tacitus lib.* XII. *Annal.*

Annal. cap. XLVIII. *m: item libro* II. *Histor. cap.* XXXIII. *m:*

Memoria facinorum nunquam vacua est metu.) *De Nerone Tacitus libro* XV. *Annal. cap.* XXXVI: Cùm Vestæ quoque templum iniisset, repentè cunctos per artus tremens, seu Numine exterrente, seu facinorum recordatione nunquam timore vacuus, deseruit incaptum.

Memoria quonam, quæso, prodest mortuis?) *Lactantius libro* VI. *cap.* XI: Num ergo illi sapientius, qui utiliora & diuturniora civibus suis exhibent munera? ii scilicet qui publicis operibus exstructis memoriam nominis sui quærunt? Ne isti quidem rectè bona sua in terra sepeliunt: quia nec memoria quidquam mortuis confert; nec opera eorum sempiterna sunt, &c.

Mendacium calidum, mendacium optimum.) *Sumptum à Plautino versu* CXXXV. *actus* III. *scenæ* I. *Mostellariæ.*

Mendacia hoc habent, ut non cohæreant.) *Lactantius libro* V. *cap.* III: Hæc est mendaciorum natura, ut cohærere non possint. Illorum autem traditio, quia vera est, quadrat undique, ac sibi tota consentit; & ideo persuadet, quia constanti ratione suffulta est.

Mendacio adulatorum servit veritas.) *Auctor Polycratici libro* III. *cap.* V: Sic & in Comœdiis servorum callitate domini deluduntur: præmissis increpationibus rationes suas infirmari permittunt, & tandem se victos simulant; ut & credulorum sensum confirment errorem, & de proditionis perfidiâ gratiam ancupentur: magnâ satagentes

industriâ, ut sic semper decipiant, ut nunquam possint argui falsitatis. eorum namque veritas mendacio servit.

Mens æquitatis, Principum sententia est.] *Deberet quidem esse. Prudenter idem auctor lib.* IV. *cap.* II: Sed quis in negotiis publicis loquetur de Principis voluntate, cùm in eis nihil sibi velle liceat, nisi, quod Lex aut Æquitas persuadet, aut ratio communis utilitatis inducit. Ejus namque voluntas in his vim debet habere Iudicii; & rectissimè quod ei placet in talibus, legis habet vigorem: eò quod ab æquitatis mente ejus sententia non discordet.

Mentem videre non promptum cuiquam Dei.) *Arnobius libro* II. *adversus gentes:* Neque enim promptum est, cuiquam Dei mentem videre &c.

Meretrix habet sub vestimentis retia.) *Tale quid est apud Plautum in Epidico, versu* XXXI. *act.* II. *sc.* II.

Meretrix minus virum amat, magis marsupium.) *Idem quoque sumptum ex Plauti Menæchmis, actus videlicet* II. *scenæ* III. *versu* XXXV.

Merx cujus est, & ejus judicatio est.) *Est istud etiam Plautinum; inveniasque in Persâ, act.* IV. *sc.* IV. *versu* XXXVI.

Metus siniſtra usque augurat de absentibus.) *Sidonius libro* VIII. *Epistolâ* VI: Pro sodalibus fide junctis, sede discretis, frequenter incutiunt & tuta timorem: quia promptius de actionibus longinquis ambigendisque siniſtra quæque metus augurat.

Meus arbitratus est lingua quid juret mea. *Visitur inter Plautinâ, in Rudente, act.* V. *scenæ* II. *versu* LXVIII.

Mihi

Mihi crede, res severa est verum gaudium.) *Seneca Epistolâ* XXIII: Existimas me nunc detrahere tibi multas voluptates, qui fortuita submoveo, qui spes, dulcissima oblectamenta, devitandas existimo. Imò contrà: nolo tibi unquam deesse lætitiam. volo illam tibi domi nasci. nascetur, si modò intra teipsum sit. Ceteræ hilaritates non implent pectus, sed frontem remittunt, leves sunt: nisi fortè tu judicas illum gaudere, qui ridet. Animus debet esse alacer & fidens, & supra omnia erectus. Mihi crede, res severa est verum gaudium. An tu existimas, &c.

Miles ferè animũ sumit ex vultu Ducis.] *Bene ergo Annæus consolatione ad Polybiũ c.* XXIV. *f:* Quod Duces magni faciunt, rebus adflictis, ut hilaritatem de industriâ simulent, & adversas res adumbratâ lætitiâ abscondant, ne militum animi, si fractam Ducis sui mentem viderint, & ipsi collabantur; id nunc tibi quoque faciendum est, &c. *Livius de Scipione adhortante suos ad ultimum contra Hannibalem prælium, libro* XXX. *capite* XXXIII. Adeò celsus hæc corpore, vultuq; ita læto, uti vicisse jam crederes, dicebat.

Miles procul à domo, miles præstantior.) *De Annibale Livius lib.* XXI. *c.* XXI: Inde partiens curas simul inferendi atque arcendi belli, ne dum ipse terrestri per Hispaniam Galliasque itinere, Italiam peteret, nuda apertaque Romanis Africa ab Siciliâ esset, valido præsidio eam firmare statuit. pro eo supplementum ipse ex Africâ petiit; ut Afri in Hispaniâ, Hispani in Africâ, melior procul à domo futurus uterque miles, velut mutuis pignoribus obligati, stipendia facerent.

Miles vetus celeriter animum colligit.) *Livius lib.* XXXVII. *cap* XI: Pausistratus primò, ut in re nec-opinatâ, turbatus parumper; deinde vetus miles celeriter animo collecto, terrâ melius arceri quàm mari hostes, ratus &c. *Tacitus lib.* I. *Annal. cap.* LXIV. *m:* Quadragesimum id stipendium Cæcinæ parendi aut imperitandi habebat; secundarum ambiguarumque sciens, eoque interritus &c.

Minime est capital necem optare adversario.) *Adseverant Rhodii legati apud Livium lib.* XLV. *cap.* XXIV. *p:* Neque moribus, neque legibus ullius civitatis ita comparatum esse, ut si quis vellet inimicum perire; si nihil fecerit quo id fiat, capitis damnetur.

Minimè grave est non appetere id quod nescias.) *Verba Tertulliani, è cap.* XVIII. *libelli* I. *ad uxorem suã.*

Minimum loquaris cum aliis; tecum plurimum.) *Seneca Epistolâ* CV: Nihil æquè proderit ad vitam tutam, quàm quiescere: minimum cùm aliis loqui plurimum secum, &c.

Minimum tribuit memoriæ, qui spei plurimum.) *Rationes videre est apud Senecam libro* III. *de Benef. cap.* IV.

Minus benè imperiũ regit quàm auctoritas.) *Aut certè æquè bene regit. De Evandro Livius lib.* I. *cap.* VII: Auctoritate magis quàm imperio regebat loca, &c.

Minus pericli est in contemptu, quàm metu.) *Vult puto, tutiorem agere vitam eos qui ab aliis contemnantur, quam qui sint formidini. Consulatur Seneca Epistola* CV. *liberque* II. *de Irâ cap.* XI.

Miratur id plus plebs quod non intelligit.) *D. Hieronymus ad Nepotianum*: Verba volvere & apud imperitum vulgus admirationem sui facere, indocto-

doctorum hominum est. Nihil tam facilè, quàm vilem plebem & indoctam volubilitate linguæ decipere; quæ quidquid non intelligit plus miratur.

Modestiæ exors est Pax ac Felicitas.) *Appositè Dio Chrysostomus, oratione Rhodiacâ* XXXI: Καθάπερ, οἶμαι, καὶ τῶν πλεόντων ἰδεῖν ἐστι, χειμῶνος μὲν ἐπιπεσόντος, ἢ ῥοθόρου τινὸς πνεύματος, μηδὲ τοὺς ἀσελγεστάτους αὐτῶν αἰσχρόν τι ποιοῦντας, ἀλλὰ πρὸς μόνῳ τῷ πλεῖν ὄντας· ἐν δὲ τῇ γαλήνῃ, καὶ τῶν ναυτῶν καὶ τῶν ἐπιβατῶν ἐπιπολάζοντα τὴν ὕβριν, κἂν μὴ ὦσιν ἀκόλαστοι· τὸν αὐτὸν οἶμαι, τρόπον ἐν πολέμοις εἰώθε, καὶ τοὺς φαυλοτέρους ἐγείρειν καὶ κρατεῖν ἐν τοιαύτῃ δὲ εἰρήνῃ καὶ ῥᾳθυμία τῶν δρίστων ἀνδρῶν, εἰς μηδεμίαν αἰσχύλην μηδὲ ἀλαζόνειαν ἐκπεσεῖν; Quemadmodũ (puto) in navigantibus videre licet, quod tempestate irruente, aut vento vehementi, ne lasciviſſimi quidem inter eos quicquam turpe faciant, sed duntaxat ad navigandum advertunt animum: in tranquillitate verò, & nautarum & vectorum palàm conſpiciuntur procacitates, tametsi non sint libidinosi. Simili, opinor modò & in bellis evenire solet, quòd & ignaviores excitentur & antecellant: in tantâ autem pace & socordiâ optimorum virorum, in nullam turpitudinem aut confusionem deduci, non est quorumvis, sed singulari virtute præditorum.

Modestiæ fama æstimatur & à Deis.] *Vologeses apud Tacitum libro* XV. *Annal. cap.* II: Vestra quidem vis & gloria in integro est, additâ modestiæ famâ, quæ neq; summis mortalium spernenda est, & à Diis æsti-

matur. *Quid mirùm?* ὁ γὰρ ἐᾷ φρονέειν ἄλλον μέγα ὁ Θεὸς ἢ ἐωυτόν: Quia Deus neminem alium quàm se ipsum sinit magnificè de se sentire; *ut bene loquitur Artabanus, Xerxis Patruus, apud Herodotum lib.* VII. *capitulo* X.

Molam fugit quicumque, farinæ haud obviat.] *Expressum voluit Græcorum illud:* φεύγων μύλον, ἀλφιτα φεύγει.

Moles mali sæpe arte omni est potentior.) *Simillimis ferè verbis Ovidius libro* XI. *Metamoph. versu* CCCCXCV:

Ipse pavet, nec se, quis sit status, ipse fatetur,
Scire ratis rector. nec quid jubeatve velitve:
Tanta mali moles, tantoque potentior arte est.

Mollis mali præcogitati ictus venit.) *Eodem tendit quo illud antecedens:* Minus nocet malum quod expectaveras.

Monstrare juveni rectè, non lenonium est.] *Verbum Plauti, comœdiâ Pseudoli, act.* I. *scenâ* III. *versu* LIIII.

Morbus voluptates non tollit; incitat.] *Seneca Epistolâ* LXXVIII: Duo sunt genera voluptatum: corporales morbus inhibet, non tamen tollit, imò, si verum æstimes; incitat magis. Iuvat bibere sitientem: gratior est esurienti cibus &c.

Morbis alimentum suppeditat silentium.) *Explicatur ab Heliodoro lib.* IV. *Æthiopicôn:* Τροφὴ γὰρ νοσων ἡ σιωπή. Τὸ δὲ σκληρόμυθον, ἀνωδυνόμυθον: Nutritur morbus silentio: ceterùm quod enuntiatur, leniri consolatione facilè potest.

Morbis carent queis simplex est alimonia.) *De Nomadibus maritimis, Diodorus libro* III. *Bibliothec. cap.*

cap. XVII. *f.* Νόσις μὲν ἀφ' ἁπλότητος τῆς τροφῆς σπανίως ἐπιπίπτουσι: Propter victus simplicitatem raro in morbos incidunt: *Idem accidere Taprobanis, indicat idem Siculus lib.* II. *cap.* LVII. *Haud sæpè morbum aliquem superare Africanorum eadem de causâ, auctor quoque Sallustius Jugurthinæ cap.* XVII. *m. adeatur & Porphyrius de abstinentiâ animalium. nam medicos frustra cui monstravero: ultrò occurrunt.*

Morbo Ducis, quoque disciplina languida est.) *Potest non tantùm intelligi de morbo corporis, sed de morbo animi. exemplum quippe Imperatoris sui imitatur illicò miles. De priore Livius libro* XL. *cap.* I: Quintus Fabius scripserat in ulteriore Hispaniâ, quia diu Prætor æger esset, luxuriâ & otio solutam disciplinam militarem esse. *De posteriore etiam idem Patavinus libro* XXXVI. *cap.* XI: Antiochus omissa omnium rerum curâ, in conviviis & vinum sequentibus voluptatibus, ac deinde ex fatigatione magis quàm satietate earum in somno traduxit. eadem omnes præfectos Regios cœpit luxuria: in eandem & milites effusi sunt, nec quisquam eorum aut arma induit, aut stationem aut vigilias servavit, aut quidquam quod militaris operis aut muneris esset, fecit.

Mores bonos congressus corrumpunt mali.] *Veteribus hunc versum fuisse in usu, ostendit Tertullianus, libro* I. *ad uxorem capitis* VIII. *fine.*

Morum argumentum etiam capere è minimis licet.] Impudicum, & incessus ostendit, & manus mota, & unum interdum responsum, & relatus ad caput digitus, & flexus oculorum. Improbum risus, insanum vultus habitusque demonstrant &c. *Seneca Epistolâ* LII. *Inde & præcessit.* Mores pudicarum ipse

habitus pronuntiat. *Quæ verba sunt Tertulliani, libro de cultu virginum cap.* XII. *f.*

Mores mali quid sunt, humores quàm mali?] *D. Bernardus:* Cibus indigestus, corpus corrumpit; inflatum & hydropicum reddit: si digestus fuerit, nutrit. Sic scientia stomacho animæ indigesta, si non fuerit igne caritatis decocta, malos humores generat. numquid non mali mores, mali humores sunt?

Mors misera non est: aditus ad mortem est miser.] *Lactantius libro* III. *cap.* XVII. Nec frustra dictum est: Mors misera non est: aditus ad mortem est miser. hoc est, morbo tabescere, ictum perpeti, ferrum corpore excipere, ardere igni, dentibus bestiarum laniari: hæc sunt quæ timentur; non quia mortem adferrunt, sed quia dolorem magnum.

Mors sæpe donum in pluribus veniæ fuit.) *Vi. suntur isthæc verba in Hercule OEtæo versu 931.*

Mortem facilius quis, dolorem quàm ferat.) *Critognatus apud Cæsarem libro* VII. *belli Gallici cap.* LXXVIII. Animi est ista mollities non virtus, inopiam paullisper ferre non posse. qui se ultrò morti offerant facilius reperiuntur, quam qui dolorem patienter ferant.

Mortalium nemo horis omnibus sapit.) *Plinius libro* VII. *cap.* XI. *Historiæ Natur:* Quid? quod nemo mortalium omnibus horis sapit: utinamque falsum, hoc, & non à vate dictum quàm plurimi judicent

Moriente nullo an quidpiam est formosius?) *Sunt verba paræmiæ alicujus, aut gulosi; quod facilè hauriamus ex istis Plinii libro* IX. *Nat. Hist. cap.* XVII: Nullum expirantem versi olori quadam & numerosâ varie-

ta'e

tate ſpectari, proceres gulæ narrant, rubentium ſquamarum multiplici mutatione palleſcentem: utique ſi vitro ſpectetur incluſus.

Mulier profectò nata eſt ex ipsâ morâ.) *Verſus è Milite Plautino, act.* IV. *ſc.* VII.

Mulier tacere nunquam quidquam eſt quod queat.] *Et iſtud à Plauto eſt. extat enim in Trinummo, act.* III. *ſc.* III. *verſu* LII.

Multa adjicit cum incremento internuncius.) *Seneca Epiſtola* CV: Eſt quædam dulcedo ſermonis, quæ irrepit & blanditur, & non aliter quàm ebrietas aut amor ſecreta producit. Nemo quod audierit, tacebit: nemo quantum audierit loquetur. *Valet autem iſtud potiſſimum in calumniis. Egeſippus libro* I. *Excidii Hieroſolym. cap.* XL: Promptior lingua, & ſecretorum prodiga, quidquid Mariamnes filii locuti forent apud Alexandrum, continuò apud Antipatrum erat. multa etiam quæ non dixerant, ſimulabantur: pleraque internuncius cum incremento adjiciebat.

Multi hoſtibus melius quàm ſibimet conſulunt.) *Id non uno exemplo palam facit Iſocrates Oratione de Pace, ſeu Sociali; qui adeatur.*

Multi incidere in fata, fata dum timent.] *Alluſum eſt ad Senecæ OEdipodis verſum numero* DCCCCXCIV.

Multi potius tormenta, quàm minas ferant.) *Tormentorum ſcilicet minas; quæ mirè reos confundunt: adeò ut eis viſis quidvis fateantur. Tacitus de Soevino & Natali libro* XV. *Annalium cap.* LVI: Inditaque vincla: & tormentorum adſpectum ac mi-

ac minas non tulere. *Seneca Epistolâ* XIV: Quemadmodum plus agit tortor, quo plura instrumenta doloris expositit (specie enim vincuntur, qui patientiâ restitissent:) ita ex his quæ animos nostros subigunt & domant, plus proficiunt quæ habent quod ostendant, &c.

Multi suis applausum dant periculis.) *Id ipsum fit partim ignorantiâ rerum, vel adeò odio præsentium, de priore, videsis Synesium Epistola* IV. *de altero, consule Tacitum libro* III. *Annal. cap.* XLIV. *m.*

Multis loco humilitatis assentatio est.) *Versum hunc & duos sequentes, ferè invenias apud D. Hieronymum ad Demetriaden:* Quidam superbiam libertatis loco ducunt, adulationem pro humilitate suscipiunt, malitiam prudentiæ vice amplectuntur, &c.

Multis profectò & ipsamet obest gloria.) *De Chione Ovidius libro* XI. *Metamorph. vers.* CCCXX: Quid peperisse duos, & Diis placuisse duobus, Et forti genitore, & progenitore Tonante Esse satam prodest? an obest quoque gloria multis? Obfuit huic certè, &c.

Multò est amare quàm ipsum arare durius.) *Versus fictus è Plauti Mercatore, act.* II. *sc.* III. *numero* XXI.

Multos amor pellexit in dispendium.) *Et istud carmen Plauto debitum. visitur enim versu* LIII. *act.* I. *sc.* I. *Mercatoris.*

Multos clientes esse volunt omnes sibi.) *Et hoc quoque invenias in Menæchmis Plautinâ; act.* IV. *sc.* II. *versu* IV.

Multum Deorum in populũ est efficax metus.) *Livius libro* I. *cap.* XIX. *De Numa:* Omnium primum,

mum rem ad multitudinem imperitam, & illis seculis rudem, efficacissimam, Deorum metum injiciendum ratus est &c.

Multum tyrannus, plus nocent satellites.) *Quot enim sunt, animos sibi induunt domini sui.*

Mutare materiam artifex minimè potest.] *Sunt verba Senecæ libro de Providentiâ cap.* VI. *m.*

Mutare tyranno mores non licet suos.) *Si enim amplexus fuerit vitam privatam; impetetur undique, vel ab eis quibus intulit contumeliam, vel à cognatis eorum in quos fuit crudelior. Suetonius de Augusto cap.* XXVIII. Sed reputans & se privatim non sine periculo fore, &c.

N

NArrare victus prælia quis velit sua?) *Archelous apud Nasonem libro* IX. *Metamorph. versu* IV: Triste petis munus: quis enim sua prælia victus commemorare velit?

Nascuntur urbes ex initiis infimis.) *Non urbes solùm sed & gentes integræ. adeatur Herodotus libro* I. *cap.* LVIII. *Romani, libro Livius* I. *cap.* IX: Vrbes quoque, ut cetera, ex infimo nasci: deinde quas sua virtus ac Dii juvent, magnas opes magnumque nomen sibi facere.

Natalis est æterni postremus dies.) *Sententia merè Christiana; pronuntiata tamen ore Senecæ* §. V. *Epistolæ* CII.

Natura ad id quod poscit, sola sufficit.) Ad parata nati sumus. nos omnia nobis difficilia facilium fastidio fecimus. tecta tegumentaque & fomenta cor-

corporum, & cibi, & quæ nunc ingens negotium facta sunt, obvia erant & gratuita, & opera levi parabilia: modus enim omnium, prout postulabat, necessitas erat. nos ista pretiosa, nos mita, nos magnis multisque conquirenda artibus, fecimus. sufficit ad id natura quod poscit. à naturâ luxuria defecit. *Seneca*.

Naturâ nobis insita est sapientia.) *Minutius in Octavio:* Et quoniam meus frater erupit, ægrè se ferre, stomachari, indignari, dolere, illiteratos, pauperes, imperitos de rebus cælestibus disputare; sciat omnes homines sine delectu ætatis, sexus, dignitatis, rationis & sensus capaces & habiles procreatos; nec fortuna nactos, sed naturâ insitos esse sapientiam, &c.

Natura non dat virtutem: est fieri ars bonum.) *Videatur ratio apud Senecam Epistola* XC.

Natura, quod nulla unquam ætas tulit capit.) *Et istud explicat idem Annæus libro* III. *de Benef. capite* XXXII.

Natura vinci unam non permittit famem.) *Livius libro* V. *cap.* XLVIII: Interim Capitolinus exercitus stationibus vigiliisque fessus, superatis tamen humanis omnibus malis, cùm famem unam Natura vinci non sineret, diem de die prospectans &c.

Natus inhonestè, vivere honestè quei queat?) *Argumentum Ciceronis Oratione pro Quinctio cap.* XVII. *Quintilianus quoque libro* V. *Orat. Institut. cap.* X: Similes parentibus ac majoribus suis filii plerumque creduntur: & nonnunquam ad honestè turpiterque vivendum, inde causæ fluunt. *Tranquillus de patre Neronis cap.* VI: Præsagio fuit etiam Domitii patris

patris vox, inter gratulationes amicorum negantis, quidquam ex se & Agrippinâ, nisi detestabile & malo publico nasci potuisse.

Natus patrem expavescit, & natum parens.) *Spectat ad Regum miserias, ubi nec pater tutus à filio, nec filius à patre. videatur Seneca Thyeste versu* XL.

Nave à vitiosâ plus pericli est quàm à domo.) *Vegetius lib.* IV. *cap.* XXXIV: Sed cùm in domibus substruendæ arenæ vel lapidum qualitas requiratur, tantò magis in fabricandis navibus diligenter cuncta quærenda sunt, quantò majus periculum est, navem vitiosam esse quàm domum, &c.

Nautis timori maximè in salo solum est.) *Vtpote à quo naufragii periculum præsentaneum. adeatur Senecæ Epistola* LIII. *item Synesii Epistola* IV.

Ne bene merenti sit malo benignitas.) *Plauti est, versu* XCVII. *actus* IV. *scenæ* LI. *Cistellariæ.*

Ne me in stultitiâ, si deliqui, deseras.) *Et hoc à Plauto est, nimirum versu* XCI. *act.* IV. *sc.* IX. *Bacchidum.*

Ne palma detur cuiquã artifici injuriâ.) *Nec istud alienum est à Plautinis. videatur modò Prologus Pœnuli versu* XXXVII.

Ne quære litem, litem fugere si potes.) *Istud, ut & alia multa, apertè mutuo sumpta sunt à Græcis; quorum testimonia mihi in promptu. sed refugiunt eorum literas typotheta. itaq; fidei meæ credatur oportet.*

Nec capere multum corpus, nec potest diu.) *Id ipsum quotidie experimur. cõsulatur Seneca Epistola* 114.

Nec eripi possunt virtutes, nec dari.] *Et hoc quoque Senecæ est. adeatur modò consolatio ejus ad Helbiam matrem capite* VIII. *nam & in citandis Latinis mihi, tem-*

temperem necesse est, ut obsequar mercenariæ illi genti, apertè mihi præscribenti quantum eis imponere debeam operæ. quare nihil ferè deinceps chartæ illinam, nisi quod aliquomodò illustret obscuritatem verborum, ac rerum; aut adeo prodat versus veteres.

Nec res mala est, nec res bona est, pecunia.) *Pendet enim tota ab animo utentis. interim sciamus verba esse Senecæ ex epistola* XCIV.

Nec spreta modestia summis est mortalibus.) *Sunt à Tacito verba. evolvatur modò liber* XV. *Annal. cap.* II.

Necessitas quem cogit, ut fiat malus.) *Desumptũ à Plauti Persâ, act.* III. *sc.* I. *v.* XXX.

Necessitas virtutis desperatio est?) *Vegetius lib.* IV. *cap.* XXV: Necessitas est quædam virtutis desperatio, &c.

Nefaria ferè ministeria fiunt metu.) *Tyrannorum scilicet, sub quibus non sumus futuri tuti, nisi eis in omnibus & per omnia obsequamur. Aurelii Victoris Epitome de Vespasiano:* Namque primùm satellites tyrannidis, nisi qui fortè atrociùs longè processerant, flectere potius maluit, quàm excruciatos delere; prudentissimè ratus, nefaria ministeria à pluribus metu curari.

Negotium sapiens agit tantùm suum.] *Apocyntosis Senecæ:* Patres conscripti, vos testes habeo, ex quo Deus factus sum, nullum verbum me fecisse: semper meum negotium ago, &c.

Nemo absque lucri spe sceleſta perpetrat.) *Est à Tullio. videatur oratio ejus pro Roscio Amerino, capite* XXX.

Nemo absque magno egregius animo nascitur.) *Deus*

De eâ re non protrita legere est apud Dionem Cassium, lib. LII. *Oratione Agrippæ ad Augustum.*

Nemo ad bonam mentem occupatus pervenit.) *Quoniam totum hominem requirit. Seneca consulendus Epistolâ* LIV.

Nemo aliter exit è vitâ quàm nascitur.) *Vult æquè insscios esse vitæ morientes, quàm nascentes; in senibus, inquam, adhuc hærere infantiam. adi Senecam Epistolâ* XXII.

Nemo alterum nisi causâ diligit suâ.] *Vulgo quidem: quod ipsum præclarè ostendit Lactantius libro* III. *Divin. Institut. cap.* XVII. *f.*

Nemo alterum plus, ipsum quàm se diligit.) *Videatur ratio apud Ciceronem libro* III. *Tusculan. quæstionum cap.* XXIX. *f.*

Nemo Deum quærit nisi qui invenit prius.) *D. Bernardus:* Nemo te, Domine, quærere valet, nisi qui prius invenerit. vis ergo inveniri ut quæraris; quæri ut inveniaris: potes quæri & inveniri; non tamen præveniri.

Nemo ei cui facit medicinam irascitur.) *Non si irat, non si secet. vide Senecam libro* I. *de Irâ capite* XIV.

Nemo est facilius cui neget quis quàm sibi.) *Est à Seneca, qui videatur libro de Tranquillitate capite* VIII. *f.*

Nemo est miser nisi comparatus alteri.] *Fictum ex Senecæ Troade, versu* MXXIII.

Nemo favet virtuti quam sequi nequit.] *Hinc Sallustius Catilinariæ, cap.* XVIII: Vbi de magna virtute atque gloriâ bonorum memores; quæ sibi quisque facilia factu putat, æquo animo accipit; suprà

ea, veluti ficta, pro falsis ducit.

Nemo imputari patitur sibi vulgaria.) *Vocat Seneca lib.* I. *Benef. cap.* XIV. *unde petenda interpretatio.*

Nemo miser tantummodò est præsentibus.) *Quoniam cogitationes nostras in longinqua præmittimus &c. videatur Seneca Epistolâ* IV.

Nemo non ultrà verum gloriam tulit.) *Id est, plus gloriæ adsecutus fuit, quàm etiam merebatur.*

Nemo regi vult à quoquam, cui par fuit.] *Eâ enim sumus philautiâ, ut ipsi omnia potius esse cuperemus, & præesse cunctis; subesse nemini: nedum ut æquo animo pareamus,* quem nobiscum in æquo vidimus, *ut loquitur Tacitus libro* II. *Histor. cap.* XX. *ad quem locum non vulgaria cumulavimus ex Curtio, Josepho, Herodiano, Capitolino, Æmilio Probo, Libanio, Dione Cassio, Gregora, ceterisque.*

Nemo satis solo indicatur nomine.) *Imò illud ipsum pluribus fuit exitio; ut ostendi alibi ex Xenophonte, Dione, Cicerone, Suetonio, Appiano, Valerio Maximo, Ammiano aliisque.*

Nemo sibi vult anteiri à proximis.] *Idem est ferè cùm eo quod præcessit;* Nemo regi vult à quoquam cui par fuit. *videatur Livius libro* VI. *Annalium capite* XXXIV. *f.*

Nemo sibi errat uni, verùm & proximo.) *Quia* pauci prudentiâ honesta à deterioribus, utilia à noxiis discernunt: plures aliorum eventis docentur, *ut loquitur Tacitus libro* IV. *Annal. cap.* XXXIII.

Nemo uspiam est homo quin rem meminerit suam.) *Versus Plauti è Mercatore, act.* V. *sc.* IV. *cap.* LI.

Neptune, navem hanc nunquam nisi rectam auferes.) *Vtitur parte ejus Seneca Epistolâ* LXXXV. §. VIII.

Neque

Neque dedi, neque do infideli cuiquam fidem.) *Citat Cicero libro de officiis.*

Nequam illud verbum est, Bene vult, nisi qui Benefacit.) *Obvium est in Plauti Trinummo, act.* II. *sc.* IV. *vers.* XXXVII.

Nihil est miserius quàm animus hominis conscius.) *Et hoc quoque notum è Plauti Mostellaria, act.* III. *sc.* I. *vers.* XIII.

Nihili parasitus est, cui argentum domi est.) *Reperias in Persâ Plauti, act.* I. *sc.* III. *vers.* XL.

Nil est amico tardo quidquam iniquius.) *Scitur & istud esse è Pœnulo Vmbri nostri, act.* III. *scenæ* I. *vers.* I.

Nil mutuo est amore amantium suavius.) *Hoc quoque occurret in Cistellariâ ejusdem poëtæ, versu scilicet* XLV. *actus* I. *scenæ* III.

Nimia est miseria, pulcrum esse hominem nimis.] *Pyrgopolinicis verba apud Plautum in Milite, versu* LXVIII. *actus* I. *sc.* I.

Nimium properanti quævis longior mora est.) *Formatum ex Agamemnonis Tragœdia versu 426.*

Nisi toxicata venena nocere non queunt?) *Sensus verborum, patebit ex istis Joannis Sarisberiensis lib.* I. *Policratici cap.* VI: Suspecta equidem fuit sancto viro voluptati cognata mollities; eo quod voluptas parens libidinum est. Quid quod hæc ipsa quotidianorum conviviorum malitiam acuit; ac si venena nisi toxicata sint, nocere nõ possint. Igni stipulã addere, oleũ camino, serpentẽ toxico, nonne dementia est?

Nolunt suis obniti donis Principes.) *Vult, opinor, non esse reijcienda munera Regum; juxta Homeri versum. quod ipsum, quàm sit periculosum,*

prodidit: Seneca libro XV. *de Beneficiis cap.* VI. *f. & alluſit Tacitus libro* XIII. *Annal. cap.* XVIII: Exin largitione potiſſimos amicorum auxit. nec defuerunt qui arguerent viros gravitatem aſſeverantes; quod domos villasq; id temporis quaſi prædas diviſiſſent. alii neceſſitatem adhibitam credebant à Principe &c. Obniti *igitur, poſitum activè.*

Nonnulla fiunt magna, haud ſummâ, aſt tempore.) *Si videlicet in fame ingenti ſubvenias frumento; ſi in ſiti extremâ, aquæ hauſtu. parum quidem eſt quod impenditur, ſed tamen beneficium parvum non eſt tam opportunè datum.*

Non diſcitur nobis metus, ſed naſcitur.) *Exemplis id aliquot oſtendit in Sermonibus ſuis Zeno.*

Non eſt amici polliceri, ſed dare.) *Extat in Plauti Bacchidibus, act.* IV. *ſc.* II. *verſ.* XXIII.

Non eſt homini ſomnus bonus de prandio.) *Etiam iſtud Plauti, conſpicitur in Moſtellariæ actu* III. *ſcena* II. *verſu* XIII.

Non eſt pudori munimentis cedere.) *Eo admonentur milites, ne virtute ſuâ indignum putent retrocedere, neque perſeverare oppugnationem loci iniquiſſimi. Egeſippus lib.* V. *cap.* XIX: Sed de Macedonum cohorte plerique (quoniam pudori putabant, etiam naturæ aut munimentis cedere) pertinacius præliantes vulnerantur.

Non eſt profectò libertas, nihil pati.) *Interpretatio ſumenda uberior è Senecæ libello, quo vult in ſapientem non cadere injuriam, capite poſtremo.*

Non omnis ætas hominis ludo convenit.] *Sumptum à Plauto. videſis Bacchides verſu* XXI. *act.* I. *ſcenæ* II.

Non

Non se suosque mulier quit defendere.] *Et istud rursus hausturn è Bacchidibus, act.* IV. *scenæ* VIII. *vers.* V.

Non semper hominum culpa est, culpa & temporum est.) *Cicero alterâ Catilinariâ cap.* II. *p:* At si quis est talis, quales esse omnes oportebat, qui in hoc ipso in quo exsultat & triumphat oratio mea, me vehementer accuset, quod tam capitalem hostem non comprehenderim potius, quàm emiserim: non est ista mea culpa, Quirites, sed temporum &c. *Hinc & Seneca libro* I. *de Clementiâ cap.* II: Conditione temporum incidunt quædam quæ possint laudata puniri.

Non semper uno corpus atque animus loco est.) *Indibilis ad Scipionem:* Itaque corpus duntaxat suum, ad id tempus apud Carthaginienses fuisse; animum jam pridem ibi esse, ubi jus ac fas crederet coli. *libro* XXVI. *Livii cap.* XIX. *m.*

Non sum occupatus unquam amico operam dare.) *Carmen Plauti, ex Mercatore ejus, act.* II. *sc.* II. *versu* XVII.

Non sunt beati quorum opes cunctos latent.) *Psyches sorores apud Apulejum libro* V. *Metamorph:* Sit est, quod ipsæ vidimus, quæ vidisse pœnituit; nedum ut genitoribus & omnibus populis tam beatum ejus differamus præconium. nec sunt enim beati, quorum divitias nemo novit.

Noti magis patricii sunt quàm nobiles.) *Seneca libro* III. *de Beneficiis cap.* XXVIII: Eadem omnibus principia, eademque origo. nemo altero nobilior, nisi cui rectius ingenium, & artibus bonis aptius. Qui imagines in atria exponunt, & nomina fami-

liæ suæ longe ordine, ac multis stemmatum illigata flexuris, in parte primâ ædium collocant, noti magis quàm nobiles sunt. ūnus omnium parens mundus est, &c.

Noviſſimum malum tolerabile maximè.] *Imò contrà*, Noviſſimum malum intolerabile maximè est. *quare vel ita scribendum, vel certè mutatâ literâ reponendum:* Notiſſimum. *De Capuanis Livius libro* XXII. *cap.* III *f:* Ita dilabi homines; notiſſimum quodque malum maximè tolerabile dicentes esse, jubentesque Senatum ex custodiâ dimitti.

Nulla esse legibus altior debet manus.) *Synesius Epistolâ* XLVII: Καὶ νομίσας οὐκ εἶναι βιαίσιμον ὅπου τινὲς ἰδιώτῃ χεῖρας ἔχουσι μείζους τῶν νόμων: Et ratus non esse vivendum, ubi aliqui privati homines majores & superiores manus habent legibus &c.

Nulla est honoris gaudiique copula.) *Quoniam, ubi honor, ibi labor, cura, sollicitudo, invidia, odium; quorum vel unum, omnes abegerit lætitias.*

Nulli invidiæ cara est annona in prosperis.) *Ut enim umbra corpus, sic invidia insequitur felicitatem. Egesippus lib.* I. *cap.* XXVI: Sed difficile est in prosperis invidiâ carere, &c.

Nulli modum satietas imperii facit.] *Seneca libro* VII. *de Benef. cap.* III: Nec hoc Alexandri tantum vitium fuit, quem per Liberi Herculisque vestigia felix temeritas egit, sed omnium quos fortuna irritavit implendo. Cyrum & Cambysen, & totum regni Persici stemma percense: quem invenies, cui modum imperii satietas fecerit? qui non vitam in aliquâ ulterius procedendi cogitatione finierit?

Nullum

Nullum periclum est, quod sciam, stipularier.) *Sententia ex Plauti Pseudolo, nempe versus* XIV. *actus* IV. *sc.* V.

Nullum finit rumor populi sine æmulo.] *Tacitus libro* XIV. *Annal. cap.* XXIX. *m:* Sed tum Paullinus Suetonius obtinebat Britannos, scientiâ militiæ & rumore populi, qui neminem sine æmulo finit, Corbulonis concertator &c.

Numerandus inter servitia est & spiritus.) *Loci hujus explicationem, suggeret tibi Seneca cap.* XI. *libri de Tranquillitate animi.*

Numquam documentum nolle virtutis fuit.) *Legendum* molle. *sunt enim verba è Senecæ libro de Providentiâ, ubi legimus capite* IV *a:* Quid mirum si durè generosos spiritus Deus tentat? Numquam virtutis molle, documentum fuit. Verberat nos & lacerat fortuna? patiamur: non est sævitia; certamen est.

Numquam patronus deficit peioribus.) *Nescio an idem sit cum illo*; Nulli non vitio suum est patrocinium: *an potius velit, inveniri semper advocatos qui tueantur homines etiam maximè noxios.*

Nunquam suo virtus latet dispendio.) *Seneca Epistola* LXXIX: Metrodorus in quadam epistolâ confitetur, se & Epicurum, non satis emicuisse: sed pòst, se & Epicurum magnũ paratumq; nomen habituros, apud eos qui voluissent per eadẽ ire vestigia. Nulla virtus latet: & latuisse, non ipsius est damnum. Veniet qui conditã & sæculi sui malignitate cõpressam dies publicet. Paucis natus est qui populũ ætatis suæ cogitat. multa annorum millia, multa populorũ supvenient: ad ea respice. Etiamsi omnib. tecũ viven-

tibus silentium livor indixerit; venient qui sine offensâ, sine gratiâ judicent. Si quod est pretium virtutis ex famâ; nec hoc interit. Ad nos quidem nihil pertinebit posterorum sermo; tamen etiam non sentientes colet ac frequentabit.

Nusquam magis cavendum est, quàm in victoriâ] *Centum enim exempla reperiamus, ubi, Osculana pugnæ more, victus victorem superavit; securitati nimis indormientem, aut avaritiæ inviglantem.*

O

O Quam, mori nescire res miserrima est!] *Voces ex Senecæ Agamemnone, versu* DCX.

Objecta verbo, quid ni item verbo neges?) *Perseus, apud Livium libro* XLII. *cap.* XLI. *p:* Eorum quæ objecta sunt mihi, partim ea sunt, quibus nescio an gloriari debeam, partim quæ fateri non erubescam, partim quæ verbo objecta, verbo negare sit.

Objectu pecoris hostē in insidias agas.) *Stratagema usitatissimum; quoque tercentum etiam Fabii omnes ad unum interiere. Legatur Livius libro* II. *cap.* L.

Obnoxia omnis novitas est sermonibus.) *Livius libro* XXXIV. *cap.* LIII: Horum ædilium ludos Romanos, primùm Senatus à populo secretus spectavit, præbuitque sermones, sicut omnis novitas solet, &c.

Obscœna lingua? obscœna conscientia est.] *Fere cohærent, si non semper, spurcities linguæ & spurcitus vitæ. Benè Sidonius libro* III. *Epistola* XIII: Quibus citra honestatis nitorē jactitabundis, loquacis fœcē petulantiæ lingua polluitur effrenis, his conscientia

quoque

quoque sordidatissima est. denique facilius obtingit, ut quispiam seria loquens vivat obscœnè, quàm valeat ostendi, qui pariter existat improbus dictis, & probus moribus.

Obsurduerunt aures vero Principum.) *Sarisberiensis Policratici liber* III. *cap.* XIV: Felicium aures teneræ sunt, & jam obsurduerunt vero; & linguâ sæviorem sine offensione gravissimâ non admittunt.

Occidere subitò, misericordiæ est genus.) *Sanè sub tyrannis, Caligulæ similibus, de quo Suetonius capite* XXX: Non temerè in quemquam, nisi crebris & minutis ictibus animadvertebat; perpetuo notoque jam præcepto: Ita feri, ut se mori sentiat. *Sed & de Constantio legimus in Marcellino lib.* XXI. *cap.* XXXII: Mortemque longius in puniendis quibusdam, si natura permitteret, conabatur extendi.

Odio est animus invictus contra gratiam.) *Taciti libro* XV. *Annal. cap.* XXI: Quædam imò virtutes odio sunt, severitas obstinata, invictus adversum gratiam animus.

Odio beneficium est, expectatum quod diu est.] *Itaque Reges ferè munerum suorum omnem amittunt gratiam. Verè Seneca libro* II. *de Beneficiis cap.* V: Nihil æquè amarum quàm diu pendere. æquiore quidam animo ferunt præcidi spem suam, quàm trahi. plerisque autem hoc vitium est, ambitione pravâ differendi promissa, ne minor sit rogantium turba: quales regiæ potentiæ ministri sunt, quos delectat superbiæ suæ longum spectaculum, minusque se judicant posse, nisi diu multumque singulis quid possint ostendant. nihil confestim, nihil semel faciunt: injuriæ illorum præcipites, lenta beneficia sunt.

quare veriſſimum exiſtima, quod ille Comicus dixit: *Quid tu non intelligis, tantum te gratiæ demere, quantum moræ adycis. &c.*

Odore quisnam glorietur ceu ſuo?) *Putidæ mulierculæ, ſive ſimilis notæ adoleſcentes. de quibus Senecæ Epiſtola* LXXXVI: Parum eſt ſumere unguentum, ni bis die terque renovetur, ne evaneſcat in corpore. quid? quod odore tanquam ſuo gloriantur. &c.

Offendere quosdam quàm obligare tutius.) *Quia* argumentum nihil debentium, odio quærunt; *uti loquitur Annæus libro* II. *de Beneficiis cap.* XXIV.

Officia nobis noſtra quidam ultrò imputant.) *Præcipuè potentes; qui ſi aliquem ad oſculum manus ſuæ admiſerint, beneficium vocitant: ſi quem convivio paſſi ſunt interponi, munus eſt ingens &c: cùm interim ipſos illos aut pompâ aut popina non delectaverit, ſine conventoribus; hoc eſt, teſtibus ac ſpectatoribus.*

Olim imperare officium erat; hodie potentia eſt.] *Ita quidem, ut exoriantur adulatores qui aſſeverare auſint poteſtatibus ſuis, populum eſſe Principis, non Principem populi; hoc eſt homines à Deo factos ut regibus inſerviant; non contrà Reges natos creatosve uti inſerviant ſuis: quod ipſum tamen & ratio dictitat, & obtinuit omni ævo apud omnes. Recreor animi ad illud apud Ammianũ lib.* XXV. *cap.* XIV. *Juliani Imperatoris:* Auctoritas adeo valuit, ut dilectus arctiſſimè dum timeretur, ac ſi periculorum ſocius & laborum; & inter concertationes acerrimas animadverti juberet in deſides; & Cæſar adhuc, ſine ſtipendio regeret militem feris oppoſitum gentibus; allocutusque tumentes armatos, diſceſſurum ad vitam minaretur privatam, ni tumultuari deſiſterent. *Nimirum habuit ante oculos mentu*

verba

verba Regum antiquiorum, qui nihil majus minari male parentibus poterant, quàm ut abirent è regno, *uti loquitur alibi meus Seneca.*

Omnis dolor, certè recens, est contumax.) *Quod scire vulgo interest, ne ei tunc statim obviam eamus. irritant enim illum & accendunt ipsa solatia. Temperatio eadem mœroris, quæ morborum:* nihil est magis periculosum nec pernicioſum, quàm immatura medicina; *inquit Philosophus Romanus.*

Omnis homo miles est in hostes publicos.) *Ideſt, nemo noſtrum eſt, qui non debeat armari in tales; adeò ut eos & odisse, & eruere, & persequi, & occidere jus fas sit. Tertullianus cap.* II. *Apologetici adversus Gentes:* Quid temetipsum censurâ circumvenis? si damnas, cur non inquiris? si non inquiris, cur nõ & absolvis? Latronibus vestigandis per universas provincias militaris statio sortitur. in reos majestatis, & publicos hostes omnis homo miles est: ad socios, ad conscios inquisitio usque extenditur. solum Christianum inquiri non licet, offerri licet, &c.

Omnem verecundiam illicò excludit fames.) *Ut & aliæ omnes necessitates: nullus enim pudor rebus in artis. videatur Quintilianus Declamatione* XII: *Pasti cadaveris, item Josephus lib.* VI. *de Bello Judaico cap.* XI. *ante finem.*

Omnem latebram mortis pervadit metus.) *Dicit, opinor, nullum esse locũ, ubi aliquis tutus sit à metu mortis; quocunq; te recluseris,* Mors tamen invitum protrahit, inde caput.

Omnem moratur impetum suspicio.) *Videatur ad hujus loci lucem Senecæ Epistola* LXXXII. §. IV. *ipso fine.*

Omnes cinædos esse censes, tu quia es?) *Reperias versum in Plauti Menæchmis, numero 47. act. 3. sc. 2.*

Omnes dies sapiens, tanquam vitam ordinat.) *De hujus etiam versus interpretatione consulendus Seneca libro de brevitate vitæ cap.* VII.

Omnes mali vivunt: jam contextum est scelus.) *Annæus libro* IV. *Natural. Quæst. præfatione:* Menander omnes ait malos vivere; & in scenam, velut rusticus poëta prosiluit. non senem excepit, non puerum, non feminam, non virum: & adjicit, non singulos peccare, nec paucos, sed jam scelus esse contextum.

Omnibus amicis quod mihi est, cupio esse idem.) *Sententia Plautina, reperiunda in Trinummo, versu* XVI. *act.* I. *sc.* II.

Operas solent præstare Reges mutuas.) *Extat apud Herodotum libro* VIII: Τύραννος τυράννῳ συγκαπηγάζειν: Tyrannus tyranno operam præstat. *Inde & apud Senecæ nescio quam Tragœdiam:* Regi tuenda maximè Regum est salus.

Opes Deorum in prædas militi haud cadunt.) *Hinc de re admodum sacrilegâ, Diodorus libro* XVI. *Bibliothecæ, capitulo* LVIII: Ἰφικράτης ἐλάφυροποιήσατο τὸν τῶν θεῶν κόσμον: Deorum ornamenta, non secus ac quamvis prædam aliam distraxit.

Opes, bonum generis humani maximum.) *Vulgo quidem, non etiam sapientibus. Vnde Annæus ad matrem suam capite* XVI: Non te maximum sæculi malum impudicitia, in numerum plurium adduxit: non gemmæ te, non margaritiæ flexerunt: non tibi divitiæ, velut maximum generis humani bonum, refulserunt &c.

Opes suas urget præceps licentia.) *Obscurius dictum clarabitur istis Senecæ:* Ipsa felicitas se, nisi tem-

temperat premit. Paucis deponere felicitatem moliter licuit. ceteri, cum his, inter quæ eminuere, labuntur: & illos degravant ipsa quæ extulerant. Ideo adhibebitur prudentiâ, quæ modum illis, ac parsimoniam imponat: quoniam quidem licentia opes suas præcipitat atque urget; neque unquam immodica durarunt, nisi illa moderatrix ratio compescuit. Hoc multarum tibi urbium ostendet eventus, quarum in ipso flore luxuriosa imperia ceciderunt; & quidquid virtute erat partum, intemperantia corruit.

Opinio populum ducit, non veritas.] *Manuel Imperator ad filium suum, capite* LXXXIX. Δεῖ δὲ πᾶν, ὃ δίδωσι τὴν ἐυμήκεσι τερσδοκᾶν, εἰς τὸμφανὲς ἄγειν τῇ ἐρετῇ, ὅπως ἂν σοι κοινωνοῦσης τῆς δόξης, ἀδεέστερον καὶ ἐς πόλεμον κοινωνήσουσιν. ἐ μόνον γὰρ τὸ ἰσχυρὸν καὶ φοβερὸν καθ' αὑτὸ, ἀλλὰ δὴ καὶ τὸ δοκοῦν, βλάπτειν εἴωθε. τὸ πλῆθος γὰρ εἰς δόξαν μᾶλλον, ἢ πλήθεις ἀποβλέπει: Debes autem quidquid victoriæ spem tibi pollicetur, ob oculos exercitui ponere; ut in opinionem tuam pertracti, promptius in societatem pugnæ veniant. quippe non tantùm id, quod reapse validum est, ac formidabile; verùm etiam quod esse videtur, nocere solet. nam vulgus hominum magis opinionem, quàm veritatem spectat.

Opinionem malis, quàm vitam bonam.) Opinio *idem cùm* famâ & existimatione; *cui omnia dant probi, nihil ferè improbi. Inde illæ adulatorum voces:* Quanta dementia est, heredi suo procurare, & sibi negare omnia; ut tibi ex amico inimicum magna

faciat

faciat hereditas? plus enim gaudebit tuâ morte quo plus acceperit. Istos tristes & supercilios alienæ vitæ censores, suæ hostes, publicos pædagogos, assis ne feceris: ne dubitaveris bonâ vitam quam opinionem bonam malle &c. *apud Annæum Epistola 123 §. 2.*

Oportet emere, obedire quem velis tibi.) *Lepidum Plauti dictum: extatque in Persâ ejus, actu.* II. *sc.* IV. *versu* II.

Oportet esse amatoris celerem manū.) *Et versum hunc apud eundem offendes auctorem, in Bacchidibus scilicet, actus* IV. *versu* LXXXV.

Oportet esse ut vivas; non vivere ut edas.] *Citatur carmen apud scriptorem ad Herennium, libro* IV. *cap.* XXVIII.

Orationis vinculum ingens est timor.) *Nescio sanè quid verba isthæc velint, nisi fortè idem quod Demadæ illud:* Ἐμποδίζει τὸν λόγον ὁ φόβος, *aut quod Hyperidis:* Ἡ ἀγωνία τοῦ λέγειν πέδη.

P

PAr est referre pro beneficio gratiam.) *Nescio num sit veteris alicujus versus, an verò habuerit Gnomologus in memoria illud Ciceronis pro Q. Roscio Comœdo, cap.* VII. *m:* cujus personam præclarè Roscius in scenâ tractare consuevit: neque tamen pro beneficio ei par gratia refertur. *sed forsân ad aliud quid respexit. nam Tullii istud minus quadrat.*

Par dux duci eligendus, aut præstantior.) *Omninò, tanquam malo nodo malus cuneus. Quintus Fabius Livii libro* XXIV. *cap.* VIII: Quemadmodum pedites equitesque optamus ut validiores, si minus, ut pares hosti

hosti habeamus: ita Duci hostium parem imperatorem quæramus &c. *De Conone Iustinus lib.* VI. *cap.* II: Postquam Agesilaum cum ingentibus copiis in Asiam misere Lacedæmonii; non facilè dixerim, quod aliud par ducum tam bene comparatum fuerit: quippe ætas, virtus, consilium, sapientia utrique propè una: gloria quoque rerum gestarum eadem &c.

Parcit sibi Princeps, cùm parcit alteri.] *Quia cùm sit caput imperij sui, ne minimum quidem occidit, quin in eo amittat qualemcunque sui particulam.*

Parere sueti, mansuetissimè imperant.] *Hinc monitum Nicoclis Isocratæ:* Διδάσκετε τὺς παιδας τὺς ὑμετέρους αὐτῶ βασιλεύεσθαι, & πρὸς τὴν παίδευσιν τὴν τοιαύτης ἀρετῆς ἐπιζητεῖτε ἀνύειν ὡς μάλιστα δικαιοσύνην. ἐὰν γὰρ ἄρχεσθαι μάθωσι, πολλῶ μᾶλλον ἄρχειν δυνήσονται: Docete liberos vestros parere imperio regio; & assuefacite eos, ut in hujus virtutis studio potissimum versentur: nam ubi parere didicerint, multò rectius imperabunt.

Pars æquitatis prima est, ipsa æqualitas.] *Seneca Epistola* XXX: Mors necessitatē habet æquam & invictā. Quis queri potest in eâ conditione se esse in quâ nemo non est? prima n. pars æquitatis, est æqualitas &c.

Parvo colas virtutem, vitia maximo.] *Seneca libro* II. *de Ira cap.* XIII: Nec ut quibusdam visum est, arduum in virtutes & asperum iter est: plana adeuntur. Facilis est ad beatam vitam via: inite modò bonis auspiciis, ipsisq; Diis juvantibus. Multò difficilius est facere ista quæ facitis. quid enim quietè animi otiosius? quid irâ laboriosius? quid clementiâ remissius. quid crudelitate negotiosius? vacat pudicitia: libido occupatissima est. omnium deniq; virtutū tutela facilior est: vitia magno coluntur. &c.

Paucis opus est ad mentem literis bonam.) *Quia multæ literæ, doctum magis faciunt quàm probum. adde Senecam Epistolâ* CVI. *f. huc pertinet quoque mox subsequens versus:* Pauciſſimi vitæ, omnes discimus scholæ.

Pavore semper tutior est audacia.) *Livius libro* IX. *cap.* XII. Pertinacior pars armata per aversam portam erupit; tutiorque eis audacia fuit, quàm incautis ad credendum ceteris pavor; quos circumdatos igni, necquicquam Deos fidemque invocantes, Samnites concremaverunt.

Pauper Dei est in animo, non in sacculo.) *Verba D. Augustini super Psalmum Davidis* XXXI.

Pax talis est cui, qualis belli est exitus.) *Isocratesin Archidamo:* Καὶ τοι χρὴ τὰς βουλομένας ἐλευθερας εἶναι, τὰς μὲν ἐκ τῶν ὑπαγμάτων συνθήκας φεύγειν, ὡς ἐγγὺς δουλείας οὔσας: πολεμεῖν δὲ τὰς μαλλαγὰς, ὅταν ἢ πείσωσιν τὸν ἐχθρὸν, ἢ τὴν αὐτὴν δύναμιν ἐξισώσωσιν τῇ τῶν πολεμίων. ὥστε τοιαύτην ἕκαστον τὴν εἰρήνην ἕξουσιν, οἵαν περ ἂν καὶ τὸν πόλεμον ποιήσωνται τὴν μάλιστα: Atqui cupidis libertatis, fœdera cum mandato conjuncta, fugienda sunt: parùm enim differunt à servitute. Tum verò demum de conditionibus agendum, cùm aut hostium copias vicerint, aut suum robur illorum viribus æquarint. Nam talem quidem omnes pacem habituri sunt, qualem belli finem fecerint.

Pax veritatem mage quàm bellum examinat.) *Apud Egesippus libro* IV. *Excidii Hierosolym. cap.* VII. Et ideo ad bellum prosiliunt, ne in judicium vocentur. in bello enim concentus furoris est; in pace

Pace veritatis examinatio. *Inde & Cæcinæ vox apud Tacitum libro* I. *Annal. cap.* XLVIII: In pace causſas & merita ſpectari; ubi bellum ingruat, innocentes ac noxios juxtà cedere. *Quintilianus pater Declamat.* CCCXLVIII: Ante omnia, non id tempus, quo judicia exerceri, quo leges retinere ſuam vim poſſint. iſta pax ſpectat, & diligentiorem rerum inquiſitionem ſecuritas habet. non vacat in bello curam agere ſingulorum.

Penè antequam ſe noverint, amant mali.) *Octavius Minucii*: Ac jam ut fecundius nequiora proveniunt, ſerpentibus indies perditis moribus, per univerſum orbem ſacraria iſta teterrima impiæ coitionis adoleſcunt: eruenda prorſus hæc & execranda conſenſio. occultis ſe notis & inſignibus noſcunt, & amant mutuò penè antequam noverint.

Perdit parentum natos adſentatio.] *Verſus Plautinus in patres nimis indulgentes, Bacchidibus, act.* III. *ſc.* III. *verſ.* III.

Perfacilè avarus ictus fert argenteos.] *Ejusdem Vmbri ſententia, comœdia Moſtellaria actu* III. *ſc.* I. *verſ.* XCII.

Periclitatur in deliciis caſtitas.) *Carmen iſtud, ut & tria ſequentia, formata ſunt ex totidem verbis D. Bernardi.*

Periculum omne tyranno à conjunctiſſimis.) *Divinè Iſocrates Oratione de Pace:* Οὐκ εὐθὺς ἐπῳδὸ' ἂν λάθωσι τὰς δυναστείας, ἐν τοσούτοις κακοῖς εἰσὶν ἐμπεπλεγμένοιν: ὥς' ἀναγκάζεσθ πολεμεῖν μὲν ἅπασι τοῖς πλήσιος, μισεῖν δ' τύπους ὑφ' ὧν δεδέν κακὸν πεπόνθασιν: ἀπιστεῖν δ' καὶ τοῖς φίλοις, καὶ τοῖς

ἑταίροις τοῖς ἑαυτῶν; πῶς δὲ καταλλήλους ἡγεῖσθαι ἢ πλὴν τῶν σωμάτων σωτηρίαν μισθοφόροις ἀνθρώποις, οὓς οὐδεὶς πώποτε εἶδον; καὶ μηδὲν ἧττον φοβεῖσθαι τοὺς φυλάττοντας, ἢ τοὺς ἐπιβουλεύοντας; ὥστε δὲ ὑποπτεῖν πᾶσι ἅπαντας ἔχειν, ὥστε μηδὲ τοῖς οἰκειοτάτοις χεῖρας προσφέρειν; εἰκότως. συμβαίνει γὰρ, τοὺς αὐτὸ πυρούμενους, τοὺς μὲν ὑπὸ γονέων ἀνῃρημένους, τοὺς δὲ ὑπὸ παίδων, τοὺς δὲ ὑπὸ ἀδελφῶν, τοὺς δὲ ὑπὸ γυναικῶν· ἔτι δὲ, τὸ γένος αὐτῶν ἐξ ἀνθρώπων ἠφανισμένον: Annon mox dominatu fuscepto, tot malis implicantur, ut neceſſe habeant, cum univerſis civibus bellum gerere, & eos odiſſe à quibus offenſi non ſunt? & amicis ſociisque ſuis diffidere, ac ſalutem ſuam mercenariorum militum fidei credere, quos nunquam viderunt: & cuſtodes non minùs formidare, quàm inſidiatores: & ita ſuſpectos habere omnes, ut conjunctiſſimorum etiam congreſſus horreant? Nec id ſanè injuriâ: cùm non ignorent, ſuperioris ætatis tyrannos malè periiſſe; alios à parentibus, alios à liberis, alios à fratribus, alios ab uxoribus interfectos; & genus etiam ipſorum funditùs eſſe extirpatum.

Perinde res ſunt omnes, ipſe ut eas agis.) *Sumptũ à Plauti Pſeudolo, act.* II. *ſc.* I. *verſ.* IV.

Perit dupliciter quod neſcienti elabitur.) *Quare, dictabit Policratici auctor, libro* III. *cap.* XII.

Permixta falſis vera, locum veri obtinent.] *Livium libro* XXIX. *cap.* XX: Hæc quamquam partim vera, partim permixta, eoque ſimilia veris, jactabantur, &c.

Perſæpe ne quidem verum Diis dicimus.) Sæpe aliud

liud volumus, aliud optamus, & verum ne quidem Diis dicimus. *Annæus Epistola* XCV.

Persæpe pœna poscitur pro munere.] *Id accidit Phaëtonti, apud Ovidium libro* II. *Metamorph. versu* XCIX: *Midæ, apud eundem lib.* XI. *versu* CXXXIII. *videatur & idem libro* XIII. *versu* CXII.

Persæpe pestem invenias in victoriâ.) *Exemplum petas licet ab Egesippo, auctore horum verborum, libro* IV. *Excidii Hieros. cap. principe.*

Persæpe sub calone tribunus latet.) *Pertinet istud monitum ad Principes, quibus bellum est cum altero; ne videlicet nimium fidant familiæ legatorum; cùm ij sæpe personâ mancipii occultant virum sagacem, quique vilitate conditionis suæ, omnia impune exploret. De Scipione Livius libro* XXX. *cap.* IV *p:* Cum legatis quos mitteret ad Syphacem, calonum loco primos ordinis, spectatæ virtutis atque prudentiæ servili habitu mittebat: qui dum in colloquio legati essent, vagi per castra alius alia, aditus exitusque omnes situm, formamque & universorum castrorum & partium, quà Pœni, quà Numidæ haberent, quantum intervalli inter Asdrubalis ac regia castra esset, specularentur: moremque simul noscerent stationum, vigiliarumque: nocte, an interdiu opportuniores insidiantib. essent. & inter crebra colloquia alii de industria, quo plurib. omnia nota essent, mittebātur, &c.

Philosopham animam Cupido nullus vulnerat.) *Simocattus:* Φιλοσοφοῦντος τὸ λογισμὸν βέλος ἀφροδισιον οὐχ ἅπτεται: Philosophantem animam non sauciat telum Cupidinis.

Piè Deo litamus innocentiâ.) *Divinè Lactantius libro* VI. *Institut. Divin. cap. primore: Nihil sancta &*

singularis illa majestas aliud ab homine desiderat, quam solam innocentiam: quam si quis obtulerit Deo, satis piè, satis religiosè litavit. Homines autem neglectâ justitiâ, cùm sint omnibus flagitiisac sceleribus inquinati, religiosos se putant si templa & aras hostiarum sanguine cruentaverint, si focos odorati ac veteris vini profusione madefecerint. Quin etiam sacras dapes apparant, & exquisitas epulas; quasi aliquid inde libaturis offerunt. Quicquid aspectu rarum, quicquid opere, aut odore pretiosum est, id gratum esse dius suis, non ex aliqua divinitatis ratione, quam nesciunt, sed ex suis cupiditatibus judicant, nec intelligunt, terrenis opibus Deum non indigere, nihil enim sapiunt, nisi terram: bonaque, & mala solius corporis sensu & voluptate perpendunt,

Pietas ferè magna impatiens injuriæ est.) *Exemplum præbet Scipio Africanus apud Senecam consolatione ad Polybium, capite* XXXIII.

Plenissima est parens errorum Antiquitas.] *Arnobius libro* I. *adversus Gentes:* Vultis vera esse quæ in vestris comprehensa sunt scriptis; & quæ in nostris consignata sunt literis, confiteamini necesse est esse vera. Falsitatis arguitis res nostras, & nos vestras arguimus falsitatis. Sed antiquiora, inquitis, nostra sunt, ac per hoc fidei & veritatis plenissima. quasi verò errorum non antiquitas plenissima mater sit.

Plerumque etiam odia acerba comprimit metus.] *Valet tempore seditionum: tunc enim exoriente bello externo, facilè in concordiam eunt antea discordes. omnia sunt plena exemplorum.*

Plerumque fidi infestis socii ex hostibus.] *Quum*

tus Cæcilius Metellus ad Censores: Non modò simultates, sed bella quoque finiuntur; ex infestis hostib. plerumque socii fideles interdum etiam cives fiunt. Albani dirutâ Albâ Romam traducti sunt. Latini Sabini in civitatem recepti. *Livii libro* XL. *cap.* XLVI.

Plerumque fortis pallet, arma dum induit.] *Corporis enim sunt pulsus, non animi aut adfectus signum. Annæus noster libro* II. *de Irâ cap.* III: Fortissimus plerumque vir, dum armatur expalluit; & signo pugnæ dato, ferocissimo militi paullulum genua tremuerunt: & magno Imperatori, antequam inter se acies arietarent, cor exsiluit: & oratori eloquentissimo, dum ad dicendum componitur, summa riguerunt.

Plerumque stulti, Regum illudunt viribus.) *Intelligendum de satageis illis, qui Principum opibus abutuntur ad ea peragenda quæ in oculos incurrant & sint miraculo. Tacitus libro* XV. *Annalium cap.* XLII: Nero usus est patriæ ruinis, exstruitque domum in quâ haud perinde gemmæ & aurum miraculo essent, solita pridem & luxu vulgata, quàm arva & stagna, & in modum solitudinum hinc silvæ inde aperta spatia, & prospectus: magistris & machinatoribus Severo & Celere; quibus ingenium & audacia erat, etiam quæ natura denegavisset, per artem tentare, & viribus Principis illudere.

Plus gratiæ confert, quàm tollit, orbitas.) *Seneca ad Marciam cap.* XIX: Movet & illud lugentem; non erit qui me defendat, qui à contemptu vindicet! Vt minimè probabili, sed vero solatio utar: in civitate nostrâ, plus gratiæ orbitas confert quàm eripit: adeoque senectutem, quæ solebat destruere, ad poten-

tiam ducit; ut quidam odia filiorum simulent, & liberos ejurent, & orbitatem manu faciant.

Plus peregrino homini livor quàm civi nocet.] *Caussas reddidit Polybius lib.* I. *Histor. cap.* XXXVI. *p.* Ξάνθιππος ὁ τηλικαύτην ἐπίδοσιν καὶ ῥοπὴν ποιήσας τοῖς Καρχηδονίων πράγμασι, μετ' ὀ πολὺν χρόνον ἀπεστάλευσε πάλιν, φρονίμως καὶ σωφρόνως βουλευσάμενος. αἱ γὰρ ἐπιφανεῖς καὶ παράδοξοι πράξεις, βαρεῖς μὲν τοὺς φθόνους, ὀξείας δὲ τὰς διαβολὰς γεννῶσιν. ἃς οἱ μὲν ἐγχώριοι διά τε τὰς συγγενείας καὶ τὸ τῶν φίλων πλῆθος οἷοί τ' ἂν εἶεν φέρειν. οἱ δὲ ξένοι παχέως ἐφ' ἑκατέρων τούτων ἠττῶνται, καὶ κινδυνεύουσι: Xanthippus verò qui rebus Carthaginiensium ad nova incrementa tantum momentum attulerat; non multò post inde est profectus: prudenter sanè ac sapienter. illustres enim atque admirandæ actiones graves invidias & acres calumnias conflare solent: quibus cives fortassè, cognatorum amicorumque opibus nixi, fuerint pares: at peregrinis utraque res in exitium facilè vertit.

Plus proficit virtus postremò, quàm dolus.] *Senatores Romani volunt*, Interdum in præsens tempus plus profici dolo, quàm virtute: sed ejus demum animum in perpetuum vinci, cui confessio expressa sit, se neque arte, neque casu, sed collatis cominus viribus justo ac pio bello esse superatum. Hæ seniores, quibus nova hæc minus placebat sapientia. *inquit Livius lib.* XLII. *cap.* XLVII. *f.*

Plus sæpe quàm hostis vexat asperitas loci.) *Pertinet ad militaria. exemplum non unum hujus rei in promptu est apud Livium, nominatimque lib.* XXI. *cap.* XXXII. *& seq. item libro* XLIV. *cap.* V.

Plus

Plus scire satius est servum hominē quàm loqui.) *Derivatum è Plautinâ comœdiâ: Epidici nimirum actu* I. *sc.* I. *vers.* LVII.

Plus scire oportet hominē, servum quàm loqui.] *Et iste versus in Plauti Milite, act.* II. *sc.* V. *vers.* LXVII.

Pœnæ satis est improbitas ipsamet improbo.) *Synesius Epistolâ* XXXII: Δίκλω μὲν ἐν ἱκανὰν οὐκ ἂν λάβοιμι παρ' αὐτῶ. Συγχρῶσα γὰρ ἡ πονηρία δίκη τῷ πονηρῷ: Ac sanè supplicium aliud non sumam de eo: improbitas enim pœna sufficiens est improbo. *Cui rationi attendere Romani veteres*, qui satis pœnarum adversus impudicas in ipsâ professione flagitii credebant, *ut loquitur Tacitus libro* II. *Annal. cap.* LXXXV. *p.*

Populi ruinæ caussa sacerdotes mali.) *D. Gregorius:* Caussa sunt ruinæ populi sacerdotes mali. quis enim se pro populi peccatis intercessor objiciat, si sacerdos, qui orare debuerat, graviora committat?

Populi salus, Regi anteferenda liberis.) *Dogma istud, extra omnem controversiam, certum esse, affirmat Joannes Sarisberiensis libro* IV. *cap.* XI. *Policratici; qui licet videatur super parricidio Bruti.*

Populi sui vitalis est Rex spiritus.) Suam itaque incolumitatem amant cives, cùm pro uno homine denas legiones in aciem deducunt; cùm in primâ fronte procurrunt, & adversa vulneribus pectora ferunt, ne Imperatoris sui signa vertantur. ille est enim vinculum per quod Respublica cohæret, ille spiritus vitalis, quem hæc tot millia trahunt, nihil ipsa per futura, nisi onus & præda, si mens illa imperii subtrahatur, &c. *Annæus libro* I. *de Clementiâ cap.* IV.

Potiora oportet pectora sint Duci manu.) *Ergo*

Ergo in Imperatorem potius eligendus Vlysses, aliquis quam Ajax, Nestor aliquis quam Achilles. pauci autem erunt, qui non animadvertent, verba istha͡c esse ab Ovidii libro XIII. *Metamorph. vers.* CCCLXIX. *ubi Ajacem sic compellat Vlysses:* - quanto dux milite major, tantum ego te supero. nec non in corpore nostro pectora sunt potiora manu. vigor omnis in illis.

Præponderat salus necessitudini.] *Sive necessitudo sumatur pro vinculo cognationis, sive adeò amicitiæ.*

Præsagium præsens timor victoriæ est.) *Contrarium verius videatur. potest tamen locum habere in milite qui antea cladem passus erat ob nimiam confidentiam; qualis ille Herodianus apud Egesippum libro* I. *cap.* XXXII: *ubi eosdem Rex inter alia sic alloquitur:* Nunc mihi trepidatio vestra vadatur prærogativam victoriæ.

Prædator ipse à præda sæpe datur.) *Factus versus ex Plautinis, Rudente, act.* IV. *scenæ* VII. *vers.* XVI. *&* XXXVI.

Præstat venire tardè quàm nimis cito.] *Imò contrà dicendum erat: nisi accipiamus dictum à duce ad milites, quibus instillet, attendendum brevitati ac longitudini noctium, quo tempestivè aliquo perveniant: interim, præstare tardius venire in hostica quàm maturius. de eâ re habemus verba Polybii libro* IX. *capite* XIII: Μεῖζον δὲ τὸ προηγεῖν &c. *videantur supra citata parte Florilegii priore.*

Primi ad periclum ad honores sunt ferè ultimi.) *Potest esse querela militaris; qualis illa exercitus Orientalis contra Germanicianum, apud Egesippum libro* IV. *cap.*

cap. XXVI: Deinde hujusmodi exemplo in Galliâ positos milites adspiravisse, ut Vitellio imperium darent, inconsulto Senatu & populo Romano: se interea quasi mercenarios haberi, qui aliena arbitria sequerentur: primos ad periculum, ad honorem ultimos.

Prius cavere quàm pudere est æquius.) *Sententia Plauti è Bacchidibus, act.* IV. *sc.* IX. *vers.* XLIV.

Pro bestiolâ qui perdit hominem, hominẽ exuit.) *Dicere videtur, degenerare Principes in feram, qui aliquem occidunt ob interfectum cervum, aut aliam quam venationem. & in tales profectò, vehementer invehitur Stylus Sarisberiensis; qui videatur libro* I. *Polieratici capite* IV.

Pro jure & æquo est, usurpata licentia.) *Juridica locutio*; usurpatum *pro eo quo diutinè usi sumus. De simili re Tacitus libro* XIV. *Annal. cap.* XVIII: Idem Cyrenenses reum agebant Acilium Strabonem, prætoriâ potestate usum, & missum disceptatorem à Claudio agrorum, quos Regis Apionis quondam habitos, & populo Romano cum regno relictos, proximus quisque possessor invaserant, diutinâque licentiâ & injuriâ, quasi jure & æquo nitebantur.

Pro vana veris maximè in bello valent.) *Versus transpositione verbi unus non malus: sed difficilior intellectu. Attendit scriptor Livii loco libri* XXXIV. *cap.* XII: Sæpe vana pro veris, maximè in bello valuisse: & credentem se aliquid auxilii habere, perinde atque haberet, ipsâ fiduciâ & sperando atque audendo servatum.

Prodest magistratus mutatio annua.) *Prodest, & non prodest; atque in utramque partem pulcrè disputeb* V.

tur: sed alio loco, interim nemini ignotum esse potest annuis vicibus Romanos magistratus mutatos, cui mori fortè alluserit scriptor hic noster.

Profectò deliramus interdum senes.) *Usurpatum in Epidico Plauti versu* XI. *act.* III. *sc.* III.

Prohibere nasci, homicidii festinatio est.) *Verba Tertulliani ex Apologetico adversus Gentes, cap.* IX.

Pudorem alienum qui appetit perdit suum.) *Extat in Sermonibus Zenonis, parissimum illi quod legitur inter P. Syri:* Pudorem alienum qui eripit, perdit suum.

Punire debet Rex, non judex nobilem.] *Est præceptum Mecænatis apud Dionem Cassium libro* LII: *cujus rationes, ibidem videantur.*

Putet innocentem se esse civitas; erit.] *Causam reddit Seneca libro* I. *de Clementia cap.* XXIII.

Q

QUæ magna cumque sunt, sunt vulgo pro bonis.) *Est item ab eodem Annæo, qui adeatur Epistolâ* CXVIII. *§. priore.*

Quæ votis obsequium præstat, felix est necessitas.) *Sunt voces Ennodii; sed quæ transferendæ erant potius ad Trochaica.*

Quæ scelere adimpletur promissio, impia est.) *Quadrat isti illud superius:* Promissa semper non sunt solvenda omnia.

Quænam sibi necem ipsi unquam fera intulit?) *Non video cui serviat, nisi fortè eo probetur, neminem sibi debere violentas inferre manus. & certè, in eum finem usurpavit Josephus libro* III. *Belli Judaici, cap.* XIV.

Quan-

Quandoque etiam licet jurare pro altero.) *Livius lib.* x. *cap.* L: Petente Flacco, ut legibus solveretur, Senatus decrevit, ut si Ædilis qui pro se juraret, arbitratu consulum daret: Consules, si eis videretur, cum tribunis plebis agerent, uti ad plebem ferrent. Datus qui juraret pro fratre Lucius Valerius Flaccus prætor designatus. tribuni ad plebem tulerũt, plebsque scivit, ut perinde esset, ac si ipse Ædilis jurasset.

Quantum est adhibere amicum hominem ubi quid geras!) *Versus è Plauti Persâ, actus* IV. *scenæ* IV. *numero* XLVI.

Quærit novas res vulgus; atque idem pavet.) *Tacitus lib.* XV. *Annal. c.* XLVI: Per idem tempus, gladiatores apud oppidum Præneste, tentatâ eruptione; præsidio militis, qui custos adesset, coërciti sunt: jam Spartacum & vetera mala, rumorib. ferente populo, ut est novarum rerum cupiens pavidusque.

Quas herbas pecudes non edunt, homines edunt.) *Versus coqui Plautini in Pseudolo, actus* III. *scenâ* II. *numero* XXXVI.

Queis terra, eisdem animus quoque est ardentior.) *Sidonius libro* VIII. *Epistolâ* XI: Vrbium civibus Africanarum, ut est regio, sic animus ardentior.

Qui divitiis, simul vitiis quoque incubant.) *Verba etiam sunt Sidonii è libro* VIII. *Epistola* VII.

Qui magno æstimat libertatem, alia parvo omnia æstimat.] *Sunt verba Senecæ, ex Epistolâ* CIV. *quæ tamen comparere potius debebant inter Trochaica.*

Qui mutuus est amor, est amor cultu optimus.] *Refipit Plautinam sententiam, quam habemus Milite, act.* II. *sc.* I. *vers.* XXIII.

Qui nimium properat, solvi vult, non solvere.) *Loqui-*

Loquitur de gratitudine & beneficiis. adeatur Seneca libro VI. *de Beneficiis cap.* XXVII.

Qui non sapit sibi ipsi, nequiquam sapit.) *Citatur a Cicerone, tanquam antiquitus usurpatum.*

Qui perdidit vereri, cuncta perdidit.) *Formatum ex Plautini versu* LI. *actus* I. *scenæ* II. *Bacchidum.*

Qui scurra semel, numquam familias fit pater.] *Legitur apud Ciceronem, ut etiam apud Porphyrium ad Horatium.*

Quicumque amat, quod amat si id habet, ei pro cibo est.) *In Plauto reperias, Mercatoris nempe actu* IV. *scena* IV. *versu* IV.

Quid postules è pumice aquam, qui ipsus sitit?) *Istud quoque usurpatum Plauto in Persa, actu* I. *scenâ* I. *versu* XLII.

Quidam gladium facilius recipiunt quàm vident.] *Seneca Epistolâ* LVII: Fortes quidam & paratissimi fundere sanguinem suum; alienum videre non possunt. alii gladium facilius recipiunt quàm vident.

Quidquid Dei dicunt, id rectum est dicere.) *Carmen è Plauti Mostellariâ, actu nimirum* III. *scenæ* I. *versus* CXXXVI.

Quidquam quisquam cuiquam quod conveniat neget?) *Producitur ab auctore ad Herennium libro* IV. *cap.* XII.

Quisquis nimis gaudet, mox & dolet nimis.) *Tacitus de Nerone, ut ei erat nata filia:* Vltra mortale gaudium accepit. *& mox ut mortua fuit:* Atque ipse, ut lætitiæ, ita mœroris immodicus egit. *libro* XV. *Annal. cap.* XXIII.

Quisquis tegit pauperiem, eam sibi objicit.) *Annæus*

næus libro de Injuriâ cap. XVII: Paupertatis maledictum quosdam peruſſit; quam ſibi objecit quisquis abſcondit.

Quo ditior quis, hoc eſt, & ſapientior.) *Vulgi quidem, & adſentationis ſententia. Euripides apud Stobæum* Ὁ ϛ δ' ἂν πλείϛ' ἔχῃ, σοφώτατος: Qui plurimum habuerit ſapientiſſimus cenſetur.

Quo more cœtus publicos virgo petis?) *Sumptum de tragœdiâ Senecæ Agamemnone, verſu 954.*

Quo major eſt poteſtas, hoc & ſervitus.) *Non inepte igitur de Maximo Sidonius libro* II. *Epiſtola* XIII: Cùmque mole curarum priſtinæ quietis tenere dimenſum prohiberetur, veteris actutum regulæ legibus renuntiavit, atque perſpexit, pariter ire non poſſe negotium Principis & otium Senatoris, &c. *Sed & acutiſſime idem:* Felicem te, Damocles, qui non uno longius prandio regni neceſſitatem toleraſti!

Quoniam æmulari non licet, nunc invides.) *Verſus Plautinus, inveniundus in Milite, actu* III. *ſcenâ* II. *numero* XXVI.

Quovis poteſt paraſitus perduci cibo.) *Reſpicit ad Plauti carmen* VIII. *actus* IV. *ſcenæ* II. *Moſtellariâ.*

R

RAro obtigit cui ſine ſacris hæreditas.) *Sumptum à Plauti Trinummo, actu* II. *ſcenâ* IV. *verſu* LXXXIII.

Recti tenet locum error factus publicus.) *Annæus Epiſtolâ* CXXIII. §. 1: Inter cauſſas malorum noſtrorum

strorum est, quod vivimus ad exempla; nec ratione componimur, sed consuetudine abducimur: Quod si pauci facerent nollemus imitari: cùm plures facere cœperunt, quasi honestius sit quia frequentius, sequimur &c.

Regni vetustas ingenerat audaciam.] *Tacitus libro* XIV. *cap.* I: Cajo Vipsanio, Fonteio consulibus, diu meditatum scelus non ultrà Nero distulit, vetustate imperii coalitâ audaciâ. *Idem libro* II. *Historiarum capite* LXXXIV: Passim delationes, & locupletissimus quisque in prædam correpti: quæ gravia & intoleranda; sed necessitate armorum excusata, etiam in pace mansere: ipso Vespasiano inter initia imperii ad obtinendas iniquitates haud perinde obstinato; donec, indulgentiâ fortunæ, & pravis magistris, didicit, aususque est.

Religentem oportet esse, religiosum nefas.] *Laudatur ab Aulo Gellio libro* IV. *Noctium Atticarum cap.* IX.

Repudia Regum uxoribus haud dant exitum.) *Desumptum ab Senecæ Agamemnone, versu* CCLXXX.

Res est profectò animæ loco mortalibus.) *Notum Hesiodi illud*: χρῆμα δὲ ψυχὴ πέλει δειλοῖσι βροτοῖσι *& certè* vivum est cadaver, *cui res defit.*

Res magna non est vivere; res magna est mori.) *Stoicus quidam apud Senecam Epistola* LXXVI: Noli, mi Marcelle, torqueri, tanquam de re magnâ deliberes. Non est res magna vivere. omnes servi vivunt, omnia animalia: magnum est, honestè mori, prudenter, fortiter, &c.

Rerum omnium quæ in orbe sunt lis est parens.) *Lucianus in Icaromenippo*: Ἔρις δέ τις ἐστὶν ἀνάρ-

ανάρ-

ἀνὴρ, πόλεμον τῶν ὅλων πατέρα εἶναι ἐδόξαζε: Rursus alius, haud quaquam amicus paci, Bellum rerum omnium parentem esse censebat.

Rerum minus jucundæ sunt origines.) *Livius præfatione historiæ suæ:* Et legentium plerisque haud dubito quin primæ origines proximaque originibus, minus præbitura voluptatis sint, festinantibus ad hæc nova quibus jampridem prævalentis populi vires se ipsæ conficiunt.

Remitte debitum doloris sanguini.) *Fastidiosus versus. respexit tamen fictor ad illud Egesippi libro* I. *capite* XL: Sibi quoque multò graviores compositas à germano insidias, sed remisisse se necessitudini, quòd debebatur dolori; ut quo magis pœnam levaret ingrati, eò amplius causam gravaret.

Reverentiæ ferè adsitus semper metus.) *Simile est illi superiori*; Religionem sine metu non custodias.

Rex gaudeat doleatque principaliter.) *Id est, non eo modo quo promiscuum vulgus, sed uti decet fortunam tam excelsam. Tiberius apud Tacitum:* Non eadem decora Principibus viris & imperatori populo, quæ modicis domibus, aut civitatibus. convenisse recenti dolori luctum, & ex mœrore solatia, &c. *libro* III. *Annalium capite* VI.

Regi exprobrat scelus, scelus qui non facit.) *Lactantius libro* V. *Instit. Divin. cap.* VI: Et quoniam mores ac vitia Regis imitari, genus obsequii judicatur, abjecerunt omnes pietatem, ne exprobrare Regi scelus viderentur, si piè viverent, &c.

videatu

videatur locus. Sulpitius Severus libro II *Historiæ Sacræ, de Nerone:* Hic primus Christianum nomen tollere aggressus est: quippe semper inimica virtutibus vitia sunt; & optimi quique ab improbis quasi exprobrantes adspiciuntur.

Regum imperium, grave quidquid quærit invenit.) *De Annibale & Prusia rege Livius libro* XXXIX. *cap.* LI: Flaminini quoque adventum, velut lethalem exhorruerat. ad omnia undique infesta, ut iter semper aliquod præparatum fugæ haberet, septem exitus è domo fecerat; & ex iis quosdam occultos, ne custodiâ sepirentur. Sed grave imperium Regum nihil inexploratum, quod investigari volunt, efficit. totius circuitum domus ita custodiis complexi sunt, ut nemo inde elabi posset.

Reverere Nemesin, si mortale nil times.) *Ilioneus apud Virgilium libro primo Æneidos versu* DXLVII.

Si genus humanum & mortalia temnitis arma,
At sperate Deos memores fandi atque nefandi.

De Perseo rege captivo Diodorus Siculus libro XXXI: Καὶ πέρας ἐν ταύταις ἂν ταῖς ἀνάγκαις κατέφερε τὸν βίον, εἰ μὴ Μάρκος Αἰμίλιος παρακαθήμενος τῷ βαλευτηρίῳ, τηρῶν τό, τε τοῦ αὐτοῦ ἀξίωμα, καὶ τὸ τῆς πατρίδος ἐπιεικὲς παρήνεσε τῇ συγκλήτῳ χιλιάζων. εἰ μὴ τὸν ἀνθρώπινον φόβον ἐυλαβοῦντο, τιὼ γε τὰς ὑπερφάνως ταῖς ἐξουσίαις χρωμένας μεπερχομένην νέμεσιν αἰδεῖσθαι: Denique in extremis his angustiis vitam finiisset, nisi M. Æmilius, curiæ præsidens, ad illius dignitatem, & æquitatem patriæ suæ, respectum habens, cum indignatione Senatum admonuisset. Si humanum non curarent metum

metum, at Nemesin, quæ insolenter abutentes potestate incessit, revererentur.

Ridiculus æque nullus est quàm qui esurit.) *Sententia Plautina, è Stichi actu secundo, scenâ* 1. *versu* LXIV.

Romæ imperium ingens, solæ corrupere opes.) *Non Romanum solum imperium evertit Plutus, sed & alia omnia. Argutè de ijsdem Quiritibus Lucanus libro* 1. *Pharsaliæ versu* CLXV: -fæcunda virorum paupertas fugitur; totoq; arcessitur orbe quò gens quæque periit.

Romanus orbem totum ceu præsens, regit.) *Habet egregia huc facientia Aristides in Româ suâ, quæ heic appingerem nisi Græca essent; urgerentq; typographi alia omnia. videatur igitur ipsemet Orator. Non ineptè etiàm Titus Imperator ad seditiosos Judæos:* Insolentiores vos nostra absentia fecit; quia nos occupatos putastis. Sed nunquam ita occupati sumus, ut absentes simus orbi terrarum. nam & absentes adsumus, & longè positis propiùs adsistimus. Namque ut anima in corpore omnia membra vivificat sua, sic Romana providentia omnibus imperii sui partibus adest, & totum orbem Romanum, tanquam præsens gubernat. Nam si singulis animis illa vis divina regendi corporis virtutem dedit; quanto magis Romano vigore, quo quasi unum totius imperii nostri corpus animatur, tuendi ejus vitalem quandam substantiam subministravit?

S

SÆpe esse surdum & mutũ Principi, optimũ est.)

Plutarchus in Philopœmene: Ἐκεῖσε χρὴ τὸν ἄρχοντα τὴν γνώμην ἔχειν, τὰ δ' οἰκεῖα μὴ κινεῖν, ἀλλὰ καὶ παρεῖδέν τι καὶ προσκῶσαι τῶν ἁμαρτανομένων: Oportet præfectum eò mentem dirigere, eò cogitationem vertere, domestica minimè commovere; quædam videntem dissimulare & obaudire.

Sæpe in fuga hostis urbem intrat cum civibus.) *Capiendum est de civibus qui egressi urbe in occursum hostium; pugnâ consertâ pedem referunt, seque ad civitatem recipiunt. in tali enim trepidatione, sæpenumero & hostes portas subintrant; ut infinitis patet historiæ exemplis. itaque monet hic versus ut hujusmodi casus ante oculos habeant, prudentes magistratus ne an duces.*

Sæpe obsidentes urbs obsessa proterit.) *Pertinet & hoc quoque ad Duces, ne nimium sint confidentes aut securi in obsidionibus urbiū. frequentissimè n. obsessi obsessores everterūt. quo spectant isthæc Isocratis Archidami:* Εἰ μὲν γὰρ μηδένες πώποτε τῶν δυσχημόντων ἀνέλαβον ἑαυτὸς, μηδ' ἐπεκράτησαν τῶν ἐχθρῶν: ἀδ' ἡμᾶς εἰκὸς ἐλπίζειν σωθήσεσθαι πολεμιωτάτους. εἰ δὲ πολλάκις γέγονεν, ὥστε καὶ τὸς μείζω δύναμιν ἐχοντας ὑπὸ τῶν ἀσθενεστέρων κρατηθῆναι, καὶ τὸς πολιορκοῦντας ὑπὸ τῶν κεκλεισμένων διαφθαρῆναι: τί θαυμαστὸν, εἰ καὶ νῦν καθεσῶται, λήψεταί τινα μετάστασιν; Si nulli unquam post clades acceptas revocatis viribus, victores hostes superarunt: ne nobis quidem bellum gerentibus victoriæ spes proposita esse debet. Sin autem sæpe usu venit, ut & qui majores copias haberent, ab imbecillioribus vincerentur: & qui urbem circumsederant, ab obsessis interirent.

rent: quid miri erit, si etiam harum rerum status aliquantum mutabitur?

Salubritati urbis nocet Solis vapor.) *Architectis prodesse potest positio isthæc, aut eis potius qui civitates condunt. Tacitus de Roma ab Nerone exustâ & mox refectâ, libro* XV. *Annal. cap.* XLIII: Erant tamen qui crederent veterem illam formam salubritati magis conduxisse; quoniam angustiæ itinerum, & altitudo tectorum non perinde solis vapore perrumperentur. at nunc patulam latitudinem, & nulla umbra defensam graviore æstu ardescere.

Sapiens miser, miser mage est quàm rusticus.) *Nullam possum exputare hujus sententiæ rationem: imo meo quidem judicio*, Sapiens miser, miser minus est quàm rusticus.

Sapiens putatur omnis esse dignitas.) *Benè* putatur. *nam certè multi magistratus nihil minus sunt quàm sapientiâ præditi, nedum positi in dignitate apud Reges Principesque; de quibus non verè minus quam lepidè Arrianus libro* I. *cap.* XIX. *in Epictetum.*

Sapiens putat illud quod vivit stipendium.) *Vitam inquit, censet esse militiam. de quâ re consulantur non Patres modo Græci Latinique, sed & Philosophi utriusque linguæ; inprimis verò Seneca libro de Providentiâ, item Epistola* LXV. *m.*

Sapientia aliud nil, notitia quàm Dei est.) *Lactantius libro* VII. *cap.* IX: Cùm autem sapientia, quæ soli homini data est, nihil aliud sit, quàm notitia Dei, apparet animam non interire, neque dissolvi, sed manere in æternum &c.

Sat est negare verbo, qui verbo arguit.) *Tullius Oratione pro Roscio Amerino, cap.* XXIX. *f:* Nisi fortè exspectatis, ut illa diluam, quæ de peculatu, aceti ejusmodi rebus commentitiis, inaudita nobis ante hoc tempus, ac nova objecit. quæ mihi iste visus est ex aliâ oratione declamare, quam in alium reum commentaretur: ita neque ad crimen parricidii, neque ad eum qui causam dicit, pertinebant. quibus quoniam verbo arguit, verbo satis est negare.

Scalæ altiores ipsis sunto mœnibus.) *Polibius attendendum. nam & summos duces hoc nonnunquam errare, exemplis palam facit Polybius libro* IX. *Hist. cap.* XVII.

Scelesta quis non jussa spernat Principis?) *Debuerent quidem omnes: sed inveniuntur eheu plurimi, qui potentiorum omnia. honesta atq; inhonesta, illuc exsequantur; secuti Lælium, cujus hæ voces ad Julium Cæsarem,* -per signa decem felicia castris.

Perque tuos juro quocumq; ex hoste triumphos
Pectore si fratris gladium; juguloque parentis
Condere me jubeas, plenæque in viscera partu
Conjugis, invitâ peragum tamen omnia dextra.
Si spoliare Deos, ignemque immittere templis
Numina miscebit castrensis flamma Monetæ &c.

videatur Lucanus libro I. *Pharsaliæ versu* 375. *Interim tamen, inveniri qui Principibus suis non obsequantur his talibus, non uno ostendi exemplo ad illud Taciti, lib.* XIV. *cap.* III. *m:* Ferrum & cædes, quonam modo occultaretur, nemo reperiebat; & ne quis illi tanto facinori dilectus, jussa sperneret, metuebat, *item ad istud Agricolæ cap.* IV: Iulius Græcinus Marcum Silanum

Silanum accusare jussus à Cajo Cæsare, & quia abnuerat, interfectus est.

Scriptam salutem dignum est dignis mittere.] *Versus Plauti è Pseudolo, actus nempe* IV. *scena* II. *numero* LVI.

Se viliter ipsum colere, contemptus sui est.) *Apulejus libro* I. *Floridorum:* Quæ enim facilior res, quàm linguæ rabies & vilitas morum: alter ex aliorum contemptu, alter ex sui? nam viliter se ipsum colere, sui contemptus est: barbarè alios insectari, audientium contumelia est, &c.

Secreta cura quos lacerat, urit magis.) *Derivatum ex Senecæ Agamemnone, vers.* DCLXV.

Secundas fortunas decent superbiæ.] *Dogma Plautini servi, è Sticho, act.* II. *sc.* II. *vers.* XXVIII.

Securitas parens ruinæ proximæ.] *Demosthenes Exordio* XLV: Ὅσῳ γὰρ ἂν μᾶλλον καταφρονήσωσι, τοσούτῳ ῥᾷον ἁμαρτήσονται: Nam quo securiores erunt, eo facilius opprimentur. *addatur idem Exordio* XLIX.

Securitati cuivis diffidit malus.) *Quia*, prima & maxima peccantium pœna est peccasse. nec ullum scelus, licet illud Fortuna exornet muneribus suis, licet tueatur ac vindicet, impunitum est: quoniam sceleris in scelere supplicium est. &c. *quæ uberius petantur à Senecæ Epistolâ* XCVII. *Divinè etiam Tacitus libro* VI. *Annal. cap.* VI: Neque frustrà præstantissimus sapientiæ firmare solitus est; si reeludantur tyrannorum mentes, posse adspici laniatus & ictus: quando ut corpora verberibus; ita sævitia, libidine, malis consultis animus dilaceretur. quippe Tiberium non fortuna, non solitudines protegebant, quin

cormenta pectoris suasque ipse pœnas fateretur. *Benè ergo mox infra sequitur:* Securius nihil unâ est conscientiâ.

Securiter solummodò laudes Deum.) *Quia hominem si celebraveris, quamvis hodie sit longè optimus, potest cras fieri, si non omnium pessimus; at talis tamen ut virtutes suas cunctas insigni aliquo facinore corrumpat. D. Augustinus super Psalmos:* Securitas laudis in laude Dei est. ubi laudator securus est? ubi non timet, ne de laudato erubescat.

Semper aliquem incrementis fige terminum.) *Ita non dabis fortunæ arbitrium desinendi. Sapienter D. Augustus libellis suis publicis*, addiderat consilium coercendi intra terminos imperii. *& malevolè satis Tacitus qui addit*; incertum metu, an per invidiam. *libro* I. *Annal. cap.* XI. *f. fuit enim revera* metus, *ne ad eum locum aliquando pluribus ostendi.*

Semper legi antiquiori lex novissima obrogat.) *De quo videatur & Livius libro* IX. *cap.* XXXIV. *m. Interim versus locum alienum occupat; aptiusque poneretur inter Trochaicos.*

Semper malo lubentes muliebri viri.) *Est Plauti Cistellariâ, act.* IV. *sc.* II. *v.* XIII.

Semper parit quicumque lætitiam labos.) *Et iste conspicitur in Umbri ejusdem Mercatore act.* I. *scena* I. *versu* I. XXII.

Semper suo ipse lumine ignis proditur.) *Versus transmutatus ex Ovidiano Elegiaco.*

Semper suis salvis sunt servæ feminæ.) *Lucius Valerius pro ornatu feminarum, apud Livium libro* XXXIV. *capite* VII. *f.* Numquam salvis suis exuitur servitus muliebris: & ipsæ libertatem, quam vidu-

viduitas & orbitas facit, detestantur. In vestro arbitrio suum ornatum, quàm in legis malunt esse. & vos in manu & tutelâ, non in servitio debetis habere eas: & malle patres vos aut viros, quàm dominos dici.

Senex cùm extemplò est, jam nec sentit, nec sapit.) *Extat in Mercatore Plauti, estque versus* XXIV. *actus ac scenæ secundæ.*

Sermonis haud doctor malus silentium est.) *Etiam est apud Philostratum libro* VII. *vitæ Apollonij:* Σιωπὴ λόγῳ διδάσκαλος.

Sermone destituta hilaritas, marcida est,] *Legitur inter Ennodii scripta.*

Servare cives, maximum Regis decus.) *Est à Senecæ Octaviâ, versu nimirum 435.*

Servare fas propinquos, non fas perdere.] *Unde est quod legimus apud Dionem Cassium, tempore triumviralis proscriptionis:* Τῶν δὲ ἄλλων πολλοὶ καὶ παρ' αὐτῆς τοῖς τε φίλοις καὶ τοῖς ἀναγκαίοις, ὑφ' ὧν περ καὶ ἐσῴζοντο μάλιστα σωθῆναι καὶ τιμηθῆσεσθαι ἔμελλον, &c. Reliquorum multi ab amicis suis ac necessariis necati sunt, à quibus vel maximè servari & honore adfici eos oportuerat. *libro* XLVII. *Sed & Tacitus refert pro absurdo libro* IV. *Annalium cap.* LXVI. *f:* Publium Dolabellam socium delationis exstitisse, miraculo erat; quia claris majoribus & Varo connexus, suam ipse nobilitatem, suum sanguinem perditum ibat.

Serum est venire depugnato prælio.) *Traductum è Plauti Menæchmis, act.* V. *sc.* VI. *vers.* XXXI. *Idem est cum versu proximè sequenti:* Serum nimis est auxilium rebus perditis, *cujus verba consar-*

cinata sunt ex eis quæ habemus apud Livium libro XXXI. *cap.* XXIII. *p.*

Si mihi cadendum est, cecidisse è cœlo velim.) *Tanquam Vagellij versum laudat Seneca libro* VI. *Natur. Quæst. cap.* II. *f.*

Si præda cum curâ haud habetur, interit.) *Locus est de prædâ militari; quæ plerumque fœdè perit ob Ducum socordiam. Videatur Tacitus libro* XV. *Annalium cap.* VIII. *m.*

Si quidem amicitia habenda, habenda est cum bonis.] *Dictum Plauti in Pœnulo, act.* V. *sc.* IV. *versu* XLIII.

Si tibi machæra, & nobis vervina est domi.) *Istud quoque inter Plautina, Bacchidum actu* IV. *scenâ* VIII. *versu* XLIII.

Si tibi sunt ruri virgæ, est & mihi tergum domi.] *Hoc etiam reperias in ijsdem Bacchidibus, act.* II. *sc.* III. *vers.* CXXXII. *Sed quod opportunius legeretur inter Trochaica.*

Sibi quisque ruri æstate metit, non alteri.) *Translatum & istud è Plauti Mostellariâ, act.* III. *sc.* II. *v.* CX.

Sic omnia habet sapiens, ut sint & omnium.) *Pulcrè explicatur à Seneca, libro* VII. *de Benef. cap.* X. *f.*

Simulatione turgida invidentia est.) *Basilius Seleucensis Oratione* XLII: Δεινὸν ἡ βασκανία καὶ ὑποκρίσεως γέμον: Invidia grave malum est, plenumque simulationis.

Sine hoste victus marcet qui Veneri vacat.) *Factum ex Agamemnone Senecæ, versu* CLXXXI.

Sine reprobratione nulla electio est.) *Sumptum è Tertulliani Apologetico contra Gentes cap.* XIII.

Siste impetus, & quanta tentes cogita.) *Et hoc ab Agamemnone Annæi, versu* CCI.

So-

Solus Cæsaream pauper non timet manum.) *Policratici auctor libro* v. *cap.* XVII: Appetitus divitiarum, sapientiæ exclusio est, & fuga virtutum: fœcunda virorum paupertas naturam, optimam bene vivendi ducem, imitatur, & virtutum, parens & custos est, solaque securitatem parit; quæ sola nescit incentiva bellorum. Non habet jurgia qui contentionis causas ignorat. Trepidat orbis & Cæsaream manus solus pauper non timet.

Sorbere nemo ac flare quiverit simul.) *Natum ex Plauti Mostellariâ, act.* III. *sc.* II. *vers.* CIV.

Specie amicitiæ persæpe paratur dolus.] *Apud Tacitum habetur libro* XIV. *cap.* XXIV: Convicti & puniti sunt, qui specie amicitiæ dolum parabant.

Spectanda fama hominis quidem, facta at magis.) *Natum ex libro scriptoris ad Herennium* II. *cap.* III.

Sperat quidem animus; quo eveniat, Diis in manu est.) *Versus* XXXVI. *è Plautinarum Bacchidum actu* I. *scena* II.

Stomachi æstuantis rosa nix solatium est.] *Longinquum sanè remedium diebus Canicularibus, nisi delicatis eis, quos fugillat Senecæ Epistola* XCV. §. V.

Stabili prius rem, deinde exorna, publicam.) *De Vespasiano Tranquillus in vitâ ejus capite* VIII: Per totum imperii tempus nihil habuit antiquius, quàm propè afflictum nutantemque Rempublicam stabilire primo, deinde & ornare.

Suavis laborum præteritorum memoria.) *Laudatur hic versus apud Ciceronem de Finibus bonorũ &c.*

Sub rege tyranno fit nocens, non quæritur.) *Formatus ex Senecæ Agamemnonu, versu* CCLXXVIII.

Sub rege tyranno quidquid excelsum est cadit.] *Et hoc ex ejusdem auctoris Octaviâ, versu 462.*

Summus dies idem Hectoris ac Trojæ fuit.) *Formatum è Troade Annæi, versu scilicet* CXXV.

Sunt cuncta pœnâ præmiove pervia.] *Quidam de conjuratione Pisoniana apud Tacitum libro* XV. *cap.* LIX: Frustra silentium & fidem in tot conscriorum animis & corporibus sperari. cruciatu aut præmio cuncta pervia esse.

Sunt extruenda pro opibus nostris mœnia.) *Desumptum ex Plauti Sticho, actus, inquam* V. *scenæ* IV. *versu* XIII.

Superstites relinquere quisque avet suos.) *Heredes scilicet propriè sic dictos. unde* superstitiosos *nominatos vult Cicero patres, qui Deos quotidie convenirent pro vitâ liberorum suorum. Tacitus de nece L. Veteris, socrusque & filiæ, libro* XVI. *cap.* XI: Tunc eodem in cubiculo, eodem ferro abscindunt venas, properiq; & singulis vestibus ad verecundiam velati, balneis inferuntur. pater filiam, avia neptem, illa utrosq; intuens & certatim precantes labenti animæ celerem exitum, ut relinquerent suos superstites & morituros. servavitque ordinem fortuna: ac senior prius, tum cui prima ætas, exstinguuntur.

T

TAcente linguâ, sæpe vultus garrulus.] *Observent viri militares, nam & ipsis etiam inservire liquet ex Polybianis libro* IX. *Histor. cap.* XII. *quæ adeantur.*

Talis

Talis esse herus solet qualem servi volunt.) *Carmen Plauti ex Mostellariâ, actu* IV. *sc.* I. *versu* XVI.

Tam cedere est Ducis, Ducis quàm vincere est.] *De Barca duce Carthaginiensi, Polyb. lib.* I. *cap.* LXII: Μέχρι μὲν γὰρ ἐκ τοῦ λόγου ἦν τις ἐλπὶς ἐν τοῖς ὑποκειμένοις, οὐδὲν τῶν θαρραλέων ἢ δεινῶν δοκούντων εἶναι παρέλειπεν, ἀλλὰ πάσας, τὰς ἐν νικᾶν ἐν τῷ πολεμεῖν ἐλπίδας, εἰ καί τις ἄλλος ἡγεμόνων ἐξήλεγξεν. ἐπεὶ δὲ ἡ τύχη τὰ πράγματα, καὶ τοῦ λόγου οὐδὲν ἔτι κατέλιπετο, πρὸς τὸ σώζειν τὰς ὑποταττομένας, πάνυ νουνεχῶς καὶ πραγματικῶς εἶχας τοῖς παροῦσιν ὑπὲρ σπονδῶν καὶ διαλύσεων ἐξαπέστελλε πρεσβευτάς. ἐν γὰρ αὐτῷ νομιστέον εἶναι ἡγεμόνος, τὸ δυνάσθαι βλέπειν, τόν τε ἐν νικᾶν, ὁμοίως ἢ καὶ τὸν ἐν λείπεσθαι καιρόν: Quamdiu rebus Carthaginiensium spem supersse aliquam ratio probabilis suadebat, nihil est ab eo ne eorum quidem prætermissum, quæ vel cum temerariâ audaciâ & præsenti periculo conjuncta existimantur: sed omnes victoriæ spes, si quis unquam dux alius, bellando tentavit. Vbi verò in contrarium Fortuna vertit, & jam omnia erant exhausta quæ ratio suggerebat: tum ille de eorum quibus præerat salute sollicitus, præsenti temporum conditioni cedens planè sapienter & pro eo rerum usu quem habebat, legatos de fœdere ac pace ad Cos. misit. ejusdem namque prudentiæ existimandum est, & vincendi tempus posse perspicere, & cedendi victoriâ.

Tam

Tam laudibus gaudet miles quàm præmiis.) *Incentivum esse egregium militi, laudari ore ducis, plurib. alibi ostendi ex Polybio, Livio, Valerio Maximo, Sallustio, Ammiano, Tacito ceterisque historicis.*

Tantum onere patribus sentiuntur liberi.] *Quia ætas paucos admodum parentes perducit ad verum fructum à liberis percipiendum, &c.*

Ter maximum in bello numen silentii.) *Quare & quomodo, invenies latè apud Polybium cap.* XII. *libri* IX. *Historiæ suæ.*

Terræ ingenio non vincas naturâ insita.] *Legati Rhodiorum ad Senatum Romanum:* Massilienses, quos si natura insita velut ingenio terræ vinci posset, jampridem efferassent tot indomitæ circumfusæ gentes, in eo honore, in eâ meritò dignitate audimus apud vos esse, ac si medium umbilicum Græciæ incolerent, &c. *Livii libro* XXXVII. *cap.* LIV.

Terret potentum latius vis quàm nocet.) *Non enim attenditur quantum fecerint, sed quantum possint. Livius libro* XXXVI. *cap.* XXXVIII: Id fœdum consilium cùm incœpto, tum etiam exitu fuit. neque enim indigna patientium modò alienabantur animi, sed ceterorum etiam: quippe ad plures exemplum quàm calamitas pertinebat. *Ammianus libro* XXVIII. *cap.* VI: Ob hæc & hujusmodi multa quæ cernebantur in paucis, omnibus timeri sunt cæpta.

Tete adplices potentibus non implices.] *Præceptum saluberrimum Senecæ, quod explicat Epistolâ* CV. §. I.

Timere leges maxima est securitas.) *Synesius Epistola* II: Ἀφοβία μεγίστη, τὸ φοβεῖσθαι τοὺς νόμους.

Tollas videri, pompas tollis publicas.) *Ea enim potis-*

potissimum institutæ uti spectentur. videatur Tertullianus de cultu virginum, cap. XI. *p.*

Tolli bonum necesse est sublato malo.) *Lactantius libro* VII. *cap.* V: Nulla virtus esse poterat, nisi diversa feciſſet: nec omninò apparere vis boni potest, nisi ex mali comparatione: adeo malum nihil aliud est quàm boni interpretatio. Sublato igitur malo, etiam bonum tolli necesse est, &c.

Tollit rei pudorem agmen peccantium.] *Quia desinit esse probri loco commune maledictum. adeatur Seneca libro* III. *de Beneficiis cap.* VI. *libro* I. *de Clementiâ cap.* XXIII.

Tormenta quos non vincunt, vincit hos pudor.) *D. Hieronymus ad Pammachium:* Ingenia liberaliter educata facilius verecundia quàm metus superat, & quos tormenta non vincunt, interdum vincit pudor.

Trabs cæsa post solstitium æstivum, non putret.) *Oeconomicum monitũ, cujus præter rei rusticæ scriptores, meminit item Vegetius libro* IV. *de re militari, capite* XXXVI.

Tractantur & inter aras lenocinia.) *Verbum Tertulliani Apologetico adversus gentes cap.* XV: *quo monemur, ne filias nostras putemus in tuto, tuto operatos in templo sacris.*

Tumidas Erinnys semper comitata est domos.) *Formatum ex versu* LXXXIII. *Senecæ Agamemnonis.*

Turbare pergunt usque, queis res turbida est.) *Dictum Plauti, è Mostellariæ versu* XI. *act.* V. *sc.* I.

Turpis fuga est quæ fit relictis sauciis.) *Eorum enim maxima passim habita cura. Cæsar libro* III. *de bello civili cap.* LXXV. *p.* Itaque nulla interpositâ morâ (sau-

(sauciorum modo & ægrorum habitâ ratione) impedimenta omnia silentio primâ nocte ex castris Apolloniam præmisit. *Nec minor erat ratio occisorum. Curtius libro* v. *cap.* XXII: Peritos locorum convocari jubet Alexander: ii medium iter ostendebant, tutum apertumque: sed rex demittere milites insepultos erubescebat; ita tradito more, ut vix ullum militiæ tam solenne esset munus quàm humandi. *Itaq; nunquam legimus alterutros relictos, nisi rebus undiquaque extremis; ut apud Xenophontem libro* VII. *Historiarum Græc. Thucydidem libro* VII. *belli Peloponnes. Livium libro* IV. *cap.* XXXX. *m. Appianum bello Hispan. Tacitum libro* IV. *Annal. cap.* LXXIII. *m. ut & libro* XV. *cap.* XVI. *m. aliosq;. Imò hinc est quod legimus apud abbreviatorem Trogi lib.* VI. *cap.* VII: In eo prælio Archidamus vulneratur: qui cùm cædi suos jam ut victos videret, per præconem corpora interfectorum ad sepulturam popposcit. hoc est, enim signum apud Græcos victoriæ traditæ. qua confessione contenti Thebani, signum parcendi dedere.

Turpitudini est patronus crimẽ cælans conjugis.) *Debebat potius locari inter Trochaicos.*

Tuo ex ingenio mores alienos probas.) *Est inter Plautina; Persa videlicet actu* II. *sc.* II. *versu* XXX.

Tuta est parum majestas absque viribus.) *At ea desunt, deficiente omni populo. exempla præsto sunt apud Livium libro* II. *cap.* LV. *Tacitum lib.* I. *Annal.* XXI.

Tyrannis omnis plus quàm crimen publicum est.) *Auctor Policratici libro* I. *cap.* XV: Cùm multa sint crimina majestatis, nullum gravius est eo, quod contra ipsum corpus Iustitiæ exercetur. Tyrannis ergo non modò publicum Crimen, sed si fieri posset, plus quàm

quàm publicũ est. Si enim crimen majestatis omnes persecutores admittit; quantò magis illud, quod leges premit, quæ ipsis debent Imperatoribus imperare? Certè hostem publicum nemo non ulciscitur, & quisquis eum non persequitur, in seipsum, & in totum Reipublicæ mundanæ corpus delinquit.

V

VAdatum amore, vinctum meretrix attinet.) *Verissimam hanc gnomam reperire est in Plauti Bacchidibus, actu* II. *scenâ* II. *versu* III.

Variâ ferè famâ instituta sunt nova.) *Tacitus libro* XIV. *Annalium cap.* XX. *p:* Nerone quartum, Cornelio Cosso consulibus, quinquennale ludicrum Romæ institutum est, ad morem Græci certaminis; variâ famâ, ut cuncta fermè nova. *Livius lib.* XXXIV. *ca.* LIII. *p:* Horum Ædilium ludos Romanos primùm Senatus à populo secretus spectavit, præbuitque sermones, sicut omnis novitas solet.

Vbi publicanus, jus ibi vanum publicum est.) *Livius libro* XLV. *cap.* XVIII: Metalli quoque Macedonici, quod ingens vectigal erat, locationesque prædiorum rusticorum tolli placebat. nam neq; sine publicano exerceri posse: & ubi publicanus est, ibi aut jus publicum vanum, aut libertatẽ sociis nullam esse.

Vbi vitia non sunt, quis ibi virtuti est locus?) *Lactantius libro* VI. *cap.* XV: Vbi ergo vitia non sunt, nec virtuti quidem locus est: sicut nec victoriæ quidem, ubi adversarius nullus est. ita fit ut bonum sine malo esse in hac vitâ non possit, &c. *Videantur Chrysippi verba egregia, apud Gellium libro* VI. *cap.* I.

Vbi

Vbi utilitas, ibi pietas, ibi Deus.] *Sententia usurpata Epicteto Enchiridij paragrapho* XXXVIII. *ad quem locum, conferantur & Simplicius & Arrianus.*

Vbique citò Samium vas confringi solet.) *Natum ex Plauti Bacchidibus; act.* II. *sc.* II. *vers.* XXIV.

Vbique iidem sunt immortales Dei.] *Locum suum habet, si quis auferat uni templo quod alteri inferat:* tanquam non iidem ubique Dii immortales sint, sed spoliis aliorum alii colendi exornandique, *uti loquuntur Senatores, apud Livium libro* XLII. *capite* III. *f.*

Vel maximi ictum arietis laqueo illuseris.] *Livius libro* XXXVI. *cap.* XXIII. *p.* Cùm ariete quaterentur muri, non laqueis, ut solet, exceptos declinabant ictus, sed armati frequentes; quidam ignes etiam, quos aggeribus injicerent, ferebant, &c.

Venæ justitiæ, Pietas sunt & Æquitas.] *Lactantius libro* V. *cap.* XV: Romani veteres, qui justitiâ gloriari solebant, iis utique virtutibus gloriabantur quæ proficiscì à justitiâ possunt, & ab ipso fonte secerni. Pietas verò, & æquitas, quasi venæ sunt ejus: his enim duobus fontibus constat tota justitia.

Venere multi ad fatum, fata dum timent.] *Formatum ex Senecæ Odipode, versu 993.*

Vera innocentia ne quidem inimico nocet.) *D. Augustinus super Psalmo:* Illa est vera innocentia, quæ nec inimico nocet.

Venus perosa dura amantum pectora est.] *Ovidius libro* XIV. *Metamorph. versu 703:* -miserere ardentis; & ipsum quod petit, ore meo præsentem crede precari. Vltoresque Deos, & pectora dura perosam Idaliam, memoremque time Rhamnusidis iram.

Verbo

Verbo atque numero vita hominum planè indiget.] *Epicharmi versus habet:* ὁ βίος ἀνθρώπου λογισμῷ ἢ ἀριθμῷ δεῖται πάνυ.

Verum æstimare hominem si vis, nudum inspice.) *Annæus Epistolâ* LXXVI: Hoc laboramus errore, sic nobis imponitur; quod neminem æstimamus eo quod est: sed adjicimus illi & ea quibus ornatus est. Atqui cùm voles veram hominis æstimationem inire, & scire qualis sit, nudum inspice. ponat patrimonium, ponat honores & alia fortunæ mendacia: corpus ipsum exuat: animum intuere, qualis quantusque sit; alieno an suo magnus &c.

Vestes leves, solo facias pretio graves.) *Dictum Tertulliani capite* X. *de cultu virginum.*

Viaticum magnum onerat vitam, haud instruit.) *Minucius Felix in Octavio:* Dives es? sed fortunæ malè creditur, & magno viatico breve vitæ iter non instruitur, sed oneratur.

Vidi petere milvium etiam cùm nil auferret tamen.) *Usurpatum Plauto in Rudente, versu* LXXX. *act.* IV. *sc.* IV. *præstaret tamen poni inter Trochaica.*

Vigilandum est semper: multæ insidiæ sunt bonis.] *Citatur à Cicerone ex Attio, oratione pro Plancio.*

Vile illi honestum cui corpus carum est nimis.] *Ita centies fere loquuntur, D. Basilius, D. Chrysostomus. & totidem fere verbis Senecæ Epistola* XIV.

Violentiam ingenitam auget vinolentia.) *Livius de Gentio Illyriorum rege libro* XLIV. *cap.* XXX: Gravis deinde dempto fratris metu popularibus esse cœpit: & violentiam insitam ingenio intemperantia vini accendebat.

Vires tuas externo robore augeas.) *Monuit, credo,*

regem aliquem implicatum bello, neque usquequaquè à se parem adversarius.

Vires supra, sua Athenis est audacia.] *Versus ille potuit usui esse civitatibus & Regibus, cùm adhuc vigerent Athenienses. plurimum enim prodest, notos habere mores eorum quibuscum nobis, aut pax aut bellum, & verò de Athenensibus tale quid omninò refert Rhodiorum legatio apud Livium libro* XLV. *cap.* XXIII. *ff:* Tam civitatum, quàm singulorum hominum mores sunt: gentes quoq; aliæ iracundæ; aliæ audaces; quædam timidæ; in vinum, in Venerem proniores aliæ sunt. Athenienſium populũ fama est, celerem & supra vires audacem esse ad conandum: Lacedæmoniorum cunctatorẽ, & vix in ea quibus fidit ingredientẽ, &c.

Virtus etiam infelix hosti in reverentiâ est.) *Plutarchus in Mario:* Ἀρετὴ τοι δυσυχοῦσι μεγάλῳ ἔχει μοῖραν αἰδοῦς καὶ τοῖς πολεμίοις. ἐλεεῖται δὲ, κἂν ἥττηται, πάντη ἀτιμώτατον: Virtus infeliciter agentium magnam habet reverentiæ partem etiam apud hostes: ignaviâ verò, etiamsi fortunata sit, tamen vituperatione non caret.

Virtute parta servat bellè humanitas.) *Ei par verba illa superius posita:* Victum bello, vincas & benevolentiâ. *Diodorus Siculus de Thebanis Orchomenum oppugnaturis, libro* XV. *cap.* LVII: Ἐπαμινώνδᾳ συμβουλεύοντος, ὅτι τοῖς διὰ τῆς ἀνδρείας κατεργασθεῖσι, τῇ φιλανθρωπίᾳ διαφυλάττειν τὰς τῆς τῶν Ἑλλήνων ἡγεμονίας ὀρεγομένους, μετέγνωσαν: Ab Epaminondâ verò admoniti, virtute parta, humanitate conservanda esse his qui principatum Græciæ ambirent, ab incœpto destiterunt.

Virtu-

Virtutibus vita ipsa fit contractior.) *Arnobius libro* II. *adversus Gentes:* Nam si verùm est, animas nullius esse participes finis, & cum omnibus sæculis ævorum perpetuitate procedere; quid periculi res habet, contemptis prætermissisque virtutibus, quibus est contractior atque horridior vita, voluptatib. se dare, ac per omnia libidinum genera effrenatum spargere immensæ cupiditatis ardorem?

Vis nulla lædit imperii formam boni.) *Senatus in acclamationibus suis apud Vulcatium Gallicanum in vitâ Avidii Cassii cap.* XIII: Autonine clemens, Dii te servent. Tu noluisti quod licebat: nos fecimus quod decebat. Commodo imperium justum rogamus: progeniem tuam robora. fac securi sint liberi tui: bonum imperium nulla vis lædit.

Vis relligionem augere? relligionem premas.) *Lactantius libro* V. *cap.* XX: Augetur religio Dei, quanto magis premitur.

Vitam alteri quicumque debet perdidit.) *Id imbibendum erat Regibus victoriosis; ne sævirent in triumphatorum vitam & sanguinem.*

Vitâ parantur vita in queis consumitur.) Egregiè Plato dixit, minima esse quæ homines emant vitâ. Imò si bene furorem nostrum æstimaverimus, magis ridebis, cùm cogitaveris vitâ parari ea in quibus vita consumitur. *Seneca libro* V. *Natur. quæst. capite ultimo.*

Vitia animi culpes, naturæ excusaveris.] *De Tiberii habitu, Suetonius in vita ejus cap.* LXVIII: Quæ omnia ingrata, atq; arrogâtiæ plena, & animadvertit Augustus in eo, & excusare tentavit sæpe apud Senatum ac populũ; professus naturę vitia esse non animi.

Vix alia quàm in rebus novis ſpes prodigo eſt.) *De Silano Torquato Neroni inviſo, Tacitus libro* XV. *cap.* XXXV: Iuſſi id accuſatores objicere, prodigum largitionibus, neque aliam ſpem quàm in novis rebus eſſe.

Vix eſt bonum ut ſit illud quod permittitur.) *Largius explicatur à Tertulliano libro* I. *ad uxorem cap.* III. *m.*

Vix eſt ſuperbus ut diu Rex imperet.) *Ioannes Sarisberienſis libro* II. *cap.* VII: Quia ab humilitatis operibus recedit, à dignitatis ſuæ faſtigio, tumoris pondere cadit. Obtinet enim perpetuò, quia ſe humiliat exaltabitur, & vice versâ, qui ſe exaltat deprimetur. Regem Romanorum noviſſimum Tarquinium fecit eſſe ſuperbia, & ei ab humilitate magis neceſſarios ſubſtituit magiſtratus. Denique quem ſuperborum legiſti regnare diutius?

Vix eſt uti fiant ad exemplum omnia.) *Syneſius Epiſtolâ* LVII: τὶ κεκράγατε; ὰ δι' ὅτι μήπω γέγονεν, ἄξιόν ἐστι μηδὲ νῦν γενέσθαι. πολλὰ τῶν δεόντων ὁ χρόνος ἐξεῦρε καὶ διωρθώσατο. ἐχ ἅπαντα πρὸς παραδείγματα γίνε): καὶ τῶν γιγνομένων ἕκαστον, ἔρχεται ἔχει, καὶ περὶ γενέσθαι, μήπω γιγνόμενον ἦν. ἀξιώτερόν ἐστι προπαιδεῦσαι τὸ συνηθείας τὸ χρήσιμον: Quid vociferamini? non quia nondum factum eſt & nunc non debet fieri. Multa eorum quæ non oporteret, tempus & invenit & correxit. Non omnia ad exempla fiunt. Et eorum quæ facta ſunt unumquodque principium habuit; & priusquam factum eſſet, nondum factum erat. Satius eſt anteponere conſuetudini utilitatem.

Vix

Vix invenire est fidos regum cladibus.) *Ortum ex versu Tragœdiographi 977. Medeæ.*

Vixisse misero satius est quàm vivere.) *Est à Plauti Bacchidibus, actu I. sc. II. vers.* XLIII.

Vnicum tyrannidis tutamen, diffidentia est.) *De Dionysio Siciliæ rege Diodorus libro* XX. *cap.* LXIV: Οὗτος γὰρ ὅτι τοσοῦτον ἀπίστως διέκειτο πρὸς ἅπαντας, ὥστε καὶ μὲν τὸ πολιὸν κομᾶν καὶ τὸν γενειοτροφεῖν, ὅπως μὴ συναναγκασθῇ τῷ τὸ κυρέως σιδήρῳ προβάλλειν τὰ κυριώτατα μέρη τοῦ σώματος· εἰ δὴ καὶ ποτε χρεία γένοιτο τῶν κιφαλῶν ἀποκείρασθαι, πρίεσθαι τὰς τρίχας, μίαν ἀσφάλειαν τυραννίδος ἀποφαινόμενον τὴν ἀπιστίαν: Hic adeò diffidebat omnibus, ut comam & barbam plerumq; nutriret; ne præcipuas corporis partes novaculæ tonsoris objicere necessum esset. Quod si quando tonsurâ caput indigeret, capillos adurebat; unicum tyrannidis monumentum ostendens esse diffidentiam. *Sic Diodorus. sed versus potius erat reponendus inter Trochaicos.*

Vni bono mala annexa sunt à Diis duo.) *Pindarus:* Ἓν παρ' ἐσθλὸν σώλυο πήματα λαίνωτον βροτοῖ, ἀθάνατοι τε μένειν ἀδύνατον νήπιοι κέδμῳ φέρειν: Semper uni sunt duo bono mala à Diis annexa summis, ferre quæ stulti probè nequeunt.

Vnâ creari nocte vix fortis potest.) *Allusum ad Herculis genituram; cui trinoctium impendit bonus ille Jupiter.*

Vox innocentis cum capite haud præciditur.] *Basilius Seleuciensis Oratione* XVIII: Ἀλλ' ἀπετμήθη

μὴν ἡ κεφαλὴ· σὺν ἐστώπισε δὲ ἡ ἁ Ἰωάννυ φωνὴ· ἀθάνατα μὴ θνήσιον φθέγγεται: Verumenimverò abscissum quidem est caput: nec tamen Ioannis vox tacet; æternum loquetur post funera. *Non absimiliter Martialis libro* II. *Epigrammate* LXXXII.

Abscisså servum quid fingis, Pontice linguâ?
Nescis tu populum, quod tacet ille, loqui?

ubi legendum videtur; quid figis, *ut nimirum herus servum cruci jusserit affigi, sed elinguem*; *ne flagitia ipsius populo enuntiaret: quod proculdubio facturus erat si loqui potuisset*; *utpote expers jam vitæ, & cui nihil poterat accidere gravius.*

Vrbs capta, retinet promptius obsequium integra.] *Tacitus libro* XIV. *Annal. cap.* XXIV. *f.* Nec multo post legati Tigranocerta missi, patere mœnia adferunt, intentos populareis ad jussa. simul hospitale donum, coronam auream tradebant. Accepitque cum honore; nec quicquam urbi detractum, quò promptius obsequium integri retinerent.

Vrbana vestis animæ, forma feminæ est.) *Verba Tertulliani libro de cultu cap.* II. *f.*

Vrbes flagitia citius grandes pertegunt.) *De sacris Bacchi, Livius libro* XXXIX. *cap.* IX. *p.* Primò urbis magnitudo capacior, patientiorque talium malorum ea celavit. &c.

Vrbem diu coronâ si oppugnas, capis.) *In promptu ratio est, vigiliis vel solis enervas propugnatores. Exempla plura sunt vel in uno Livio; utpote & libro* VII. *cap.* XXVII. *f. libro* XXIII. *cap.* XLIV. *p. lib.* XXIV. *cap.* II. *f. libro* XLII. *cap.* LXIII. *p.*

Vrbs itinera cui sunt arcta, obnoxia sunt incendiis) *Nimium frequenter Trochaici sedem invaserunt*

Iam-

Iamborum. itaque & iſte alio item erat ablegandus.

Vt qui deliquit ſupplex eſt ultrò omnibus!) *Viſitur in Plauti Bacchidibus, verſu* CI. *actus* IV. *ſc.* IX.

Vt ſunt humana, nil eſt perpetuum datum.) *Et iſtud ex Plauti Ciſtellariâ, actu* I. *ſc.* III. *verſu* XLVI.

Vxor contenta eſt, quæ bona eſt, uno viro.) *Reperies & hunc verſum in Mercatore Umbri noſtri, numero* VII. *actus* IV. *ſc.* VI.

IN TROCHAICOS NOTÆ SUBSECIVÆ.

A

A Certamine ſe abſtinere faciliùs eſt quàm abducere.) *Seneca lib.* III. *de Irâ cap.* VIII: Alit ſeipſam contentio: demiſſos altius tenet. facilius eſt ſe à certamine abſtinere quàm abducere.

A quo multa bona accepiſti, ejus quoque fer injurias.) *Marcus Tullius lib.* II. *in Verrem cap.* III. *m:* Sic à majoribus ſuis acceperant, tanta populi Romani in Siculos eſſe beneficia, ut etiam injurias noſtrorum hominum perferendas putarent.

A recenti tempeſtate littus omne ſpiſſius eſt.) *Poteſt transferri ad animum, eum minus diffluere qui recens eſt à calamitatis fluctibus.*

Abdicat ſe humanitate, religionem qui abdicat.) *Lactantius libro* III. *cap.* X: Religionem qui non ſuſcipit, ipſe ſe proſternit in terram, & vitam pecudum ſecutus, humanitate ſe abdicat.

Absque comploratione nulla est, aut fuit domus.] *Quis igitur est qui ferre recenset, quod omnes tulerunt, omnes ferunt?*

Absque vate clauda virtus, mancaque orbis gloria est.) *Pulchrè idipsum ostendit Synesius Epistolâ* XLIX; *ubi & invenies; quamvis Reges multa conferrent in poëtas, plura tamen recepturos ab eisdem. sed bene est, quòd hodie nullum omninò sit periculum, ne hèic alter alteri quid debeat; nedum ut venire debeat in controversiam, uter plus debeat.*

Acta si Ducum rescindis, segnes sunt in posterum.) *Marcellus apud Livium libro* XXVI. *cap.* XXXI *f:* Ad Rempublicam pertinet, ne acta mea rescindendo, alios in posterum segniores duces faciatis.

Ad casum nequit referri sæpius quod accidit.) *Nero deliberans de tollendâ matre apud Tacitum libro* XIV. *cap.* III: Placuitque primò venenum. sed inter epulas Principis si daretur, referri ad casum non poterat, tali jam Britannici exitio.

Ad faciendum quàm dicendum solus Parthus promptior.) *Tali quoque elogio insigniuntur ab Iustino libro* XLI. *cap.* IV: Naturâ taciti, ad faciendum quàm ad discendum promptiores. *unde noster forsan descripsit.*

Ad florentem amicitiam ab concussâ quivis devolat.) *Cicero oratione pro Quinctio cap.* XXX: Fatetur se non bellè dicere, non ad voluntatem loqui posse: non ab afflictâ amicitiâ transfugere, atque ad florentem aliam devolare &c.

Ad legem bonum esse, valde angusta est innocentia.] *Annæus libro* II. *de Irâ cap.* XXVII: Quis est iste, qui se profitetur, omnibus legibus innocentem? ut

hoc

hoc ita sit, quàm angusta innocentia est, ad legem bonum esse? quanto latius officiorum patet quàm juris regula? quàm multa pietas, humanitas, liberalitas, justitia, fides exigunt; quæ omnia extra publicas tabulas sunt?

Ad minorum injurias nimis efferuntur divites.) *Tacitus libro* XV. *Annal. cap.* XX. *p:* Exin Claudius Timarchus Cretensis reus agitur, ceteris criminibus, ut solent prævalidi provincialium, & opibus nimiis ad injurias minorum elati, &c.

Ad pejore calle valdè declivi descenditur.) *Diodorus Siculus lib.* XII. *cap.* XII. *m:* Καθάντες δὲ ἡ πρὸς τὸ χεῖρον ὁδὸς, ῥαδίαν ἔχουσι τὴν ὁδοιπορίαν.

Ad postremum nil apparet: male partum malè disperit.] *Sententia è Pœnulo Plauti, actu* IV. *scenæ* II. *versu* XXII.

Ad quæ justa sunt dicendum, quodvis tempus convenit.] *Sophocles* Ὁ πᾶς ἂν πρέπει ἐννέπειν ταῦτα δίκαια χρόνῳ.

Adversari sine dedecore & scelere summo haud est patri.) *Enunciatur à Plauti Sticho, act.* I. *scenæ* II. *versu* XXIV.

Advocati non est, hinc stare, illinc causam dicere.] *Et istud similiter dicitur à Plauto in Menæchmis, act.* V. *sc.* II. *vers.* XLVII.

Æquè è castris urbem, ut castra è quavis urbe feceris.) *Mos non infrequens erat veteribus Romanis, de castris suis facere urbes; ut multis exemplis ostendi in Politicis meis ad Tacitum Liviumque.*

Æstimari nos putamus toties, quoties adspici.) *Seneca de Tranquill. animi cap.* XV: Est & illa sollicitudinum non mediocris materia, si te anxiè com-

ponas, nec ulli simpliciter ostendas: qualis multorum vita est, ficta & ostentationi parata. torquet enim assidua observatio sui, & deprehendi aliter quàm solet, metuit: nec unquam curâ solvimur, ubi toties nos æstimari putamus, quoties conspici. nam & multa incidunt quæ invitos denudent, & ubi bene cedat tanta sui diligentia; non tamen jucunda vita aut secura est, semper sub personâ viventium.

Affectus hominum felicium est ambitio gloriæ.) *De congressu Pati & Corbulonis Tacitus libro* XV. *cap.* XVI. *f:* Vix præfecti usurpata consalutatio. decesserat certamen virtutis; & ambitio gloriæ, felicium hominum adfectus. sola misericordia valebat; & apud minores magis.

Affectus quidem ministri tam mali sunt quàm duces.) *Interpretatur prolixius Seneca libro* I. *de Irâ cap.* IX. *f:*

Afficiunt Regem mage ærumnæ aliorũ quàm propriæ.] *Videatur super eo dogmate D. Chrysostomus Homiliâ* XXIX. *ad Romanos; ne alios laudem priscæ Ecclesiæ antistites.*

Animus cernit, animus audit: reliqua surda & cæca sunt.] *Ita olim Latinis celebratum fuisse Epicharmi Trochaicum, fidem nobis facit Tertullianus libro de Animâ cap.* XVIII.

Amplius terret formido injuriæ, quàm injuria.) *Totidem fere vocibus exstat ista hæc sententia apud Egesippum libro* IV. *Excidii Hierosolym. cap.* IX.

Animus æquus, ærumnarum condimentum est optimum.) *Lepidum istud dictum, neminem fugit esse è latifundiis Plauti: visitur enim Rudente, act.* I. *scena* III. *versu* VIII.

Ante

Ante cauſſas indigentum quàm perſonas inſpice.] *Dirigitur acumen hujus gnomæ in Principes & Iudices eorum. Sumptum autem eſt ex Epiſtolâ* XII. *Sidonii libro* VI: *ad Patientem Epiſcopum Lugdunenſem:* Tibi non ſufficit illis tantum neceſſitatibus opem ferre quas noveris, quique uſque in extimos terminos Galliarum caritatis indage porrectâ, prius ſoles indigentum reſpicere cauſſas, quàm inſpicere perſonas.

A page hujusmodi ſalutem, cum cruciatu quæ venit.) *Habet & iſte verſus parentem Plautum, petitus ex Mercatoris act.* I. *ſc.* II. *verſ.* XXXIII.

Aptiora oneri jumenta ſunt quàm nobiles equi.) *Commodè transferatur ad homines rerum maximarum capaciſſimos, quos nihilominus Principes deprimunt ad honorifica quidem miniſteria, ſed indigna vigori ſpiritus ſublimioris.*

Arbores præciſæ ramis pluribus repullulant.) *Annæus libro* III. *de Clementiâ cap.* VIII: Quemadmodum præciſæ arbores plurimis ramis repullulant, & multa ſatorum genera, ut denſiora ſurgant, reciduntur: ita regia crudelitas auget inimicorum numerum tollendo. parentes liberique eorum qui interfecti ſunt, & propinqui, & amici in locum ſingulorum ſuccedunt.

Ars dignationis expers, primum ægreſcit, dein perit.] *Videantur non protrita huc ſpectantia apud Plutarchum oratione* II. *de fortunâ vel virtute Alexandri, ipſo ſtatim exordio.*

Artifices amare neſcit, quisquis exſors artium eſt.) *Sidonius libro* V. *Epiſtolâ* X: Pauci ſtudia nunc honorant; ſimul & naturali vitio fixum eſt radicatumque

tumque pectoribus humanis, ut qui non intelligunt artes, non mirentur artifices.

Artificum supellex optimorum simpliciſſima eſt.) *Lucianus libro adverſus indoctum, bibliothecâ tumidâ:* Τὰς δὲ κυρέας τάτας ἐπίσκεψαι, καὶ οὐχὶ τὰς μὲν πυκνίτας αὐτῶν, ξυρὸν καὶ μαχαιρίδας, καὶ κάτοπτρον σύμμετρον ἔχοντας· τὰς δὲ ἀμαθεῖς καὶ ἰδιώτας, πλήθος μαχαιριδίων ἐπιθέντας, καὶ κάτοπτρα μεγάλα, ἃ μὲν λήσειν γε ἂν ταῦτα ἐοῦσιν εἰδότας: Ad hos mihi tonſores aſpice, & invenies eos qui artifices optimi ſint, novaculam tantum ac forpicem & mediocre ſpeculum habere: ſed ignaros artis, etiam ſi infinita ſpecula & forpices proponant, non tamen latere, artis quòd nihil calleant tonſoriæ.

Aſſiduis conviciis & depudere diſcimus.) *Voces ſunt Senecæ, inveniundæ capite* XVII. *libri quo negat injuriam cadere in ſapientem.*

Audientiæ parit faſtidium prolixitas.) *Arnobius libro* IV. *adverſus gentes*: Et ne fortè prolixitas faſtidium audientiæ pariat, ceſſabimus ire per ſingula.

Ars citius defuerit civem regere, quàm hoſtem vincere.) *Livius libro* II. *cap.* XLIII. *f.* Nec huic tam peſtilenti exemplo remedia ulla ab imperatore quæſita ſunt: adeò excellentibus ingeniis citius defuerit ars, quâ cives regant, quàm quâ hoſtem ſuperent.

Auferetur id præmium à me quod promiſi per jocum.) *Extat in Plauti Pſeudolo act.* IV. *ſc.* VI. *verſu* CXXVI.

Auribus peraudienda ſunt; ne dentes dentiant.) *Sermo uſurpandus à paraſito aliquo. Sunt autem verba Plau-*

Plautina è Militis glorioſi, actu I. *ſc.* I. *verſu* XXXIV.

Aurum auro expendetur, argentum argento exæquabitur.) *Et iſtud ſimiliter à Plauto eſt, nempe ex Rudente ejus, act.* IV. *ſc.* IV. *verſ.* XLIII.

Aut fame, aut ſiti, otioſè quamvis urbem proruas.) *Vegetius libro* IV. *de re militari cap.* VII: Sciendum eſt, obſidendi duas eſſe ſpecies. unam cùm adverſarius opportunis locis præſidiis ordinatis, continuis adſultibus impugnat obſeſſos: alteram cùm vel aquâ prohibet incluſos, vel deditionem ſperat à fame, quando omnes prohibuerit commeatus. hoc enim conſilio, ipſe otioſus ac tutus fatigat inimicum.

Aut manu, aut naturâ, aut utroque urbem quamvis munias.) *De eo videſis Vegetium libro* IV. *cap. principe.*

Aut timore Natura aut pudore perfudit malum.) *Eſt ex Apologetico Tertulliani adverſus gentes, non longè ab initio.*

B

BAcchides, non Bacchides ſunt; Bacchæ ſunt acerrimæ.] *Vulgatiſſimus Plauti verſus è Bacchidibus, actu nempe* III. *ſcenâ* I. *verſu* IV.

Barbarè alios inſectari audientium contumelia eſt.) *Illo ſitu verborum protulit iſthæc Apulejus libro primo Floridorum; ſubjungitque rationem*: Annon ſummam contumeliam vobis imponit, qui vos arbitratur, maledictis optimi cujusque gaudere? qui vos exiſtimat mala & vitioſa verba non intelligere; aut ſi intelligatis boni conſulere?

Bar-

Barbarum hospitem mihi in ædes nil moror: sat litium est.) *Plauti est è Rudente, actu* II. *sc.* VII. *versus* XXV.

Bellum honestius geras contra Regem quàm perfugas.) *Hirtius de bello Alexandrino cap.* XXIV: Sin id, quod magis illorum natura conveniebat, ducem ad bellum gerendum Regem habere vellent: splendidius atque honestius se contra regem, quàm contra convenarum ac fugitivorum manum bellum esse gesturum.

Bellum sanguinis circa cor, index est certissimus.] *Synesius Epistolâ* CIV: Τὰς αὐτὰς ἂν ἰδοις ἐν μὲν εἰρήνῃ θρασεῖς, ἐν δὲ πολέμῳ δειλὰς, τουτέστιν ἀπανταχοῦ πονηράς. ὥστε μοι δοκεῖ ταύτῃ τὴς δικαίως εὐδένεια τῷ πολέμῳ χάριν, ὅτι βασανὸς ἐστι τοῦ περὶ τὴν καρδίαν αἵματος ἀκριβὴς, καὶ συχνὰς ἀλαζόνας ἀποδαλὼν μετριωτέρας ἡμῖν ἀποδίδωσιν: Eosdem homines in pace videas audaces, verùm in bello timidos, hoc est ubique improbos. Itaque mihi videtur hanc aliquis meritò habere bello gratiam, quod certissimus sanguinis cordi circumfusi index, & multos glorioſos adsumens, moderatiores nobis reddat.

Bene equidem tibi dico, qui te digna ut eveniant, precor.) *Carmen Plauti ex Rudente, act.* III. *sc.* II. *versu* XXVI.

Bene promittis multa: ex multis omnia incassum cadunt.] *Sunt iterum Plautina, extantia Pœnuli actu* I. *sc.* II. *versu* CXLVIII.

Bene quæso inter vos dicatis & mihi absenti tamen.) *Invenias istud in Milite Plautino, act.* IV. *sc.* VIII.

Bene-

Benefacta benefactis aliis pertegito ne perpluât.) *Istud quoq; Plauti est, petitum ex Trinummi actu* II. *sc.* II. *versu* XL.

Benefacis oratione; ad rem auxilium est emortuum.) *Habetur Plauti Epidico, act.* I. *sc.* II. *vers.* XIV.

C

CAptus est à Pœnis, non à Pœnis victus Regulus.) *Annæus libro* V. *de Beneficiis cap.* III: Virtus ac bona voluntas omnibus præstat, ne unquam vincantur: quoniam quidem etiam inter supervantia animus invictus est. Ideo nemo trecentos Fabios victos dicit, sed occisos: & Regulus captus est à Pœnis, non victus; & quisquis alius sævientis fortunæ vi ac pondere oppressus, non submittit animum.

Caritate Regi summus, & antecellit præmiis.) *Nero oratione sua ad Senecam:* Pudet referre libertinos qui ditiores spectantur. Vnde etiam rubori mihi est, quod præcipuus caritate, nondum omnes fortunâ antecellis. *lib.* XIV. *Annal. Tacitus cap.* LV. *f. Acutè P. Syrus:* Minimè amicus est, fortunæ particeps qui non tuæ est.

Castigare etiam videtur quisquis vitâ dissidet.) *Egregiè istud interpretatur & dilatat Lactantius, libro* V. *Divinar. Instit. cap.* IX.

Casus hoc minus experiundus, quo vicisti sæpius.) *Suetonius de Iulio Cæsare cap.* XL: Nec nisi tempore extremo ad dimicandum cunctantior factus est. quò sæpius vicisset hoc minus experiundos casus opinans: nihilque se tantum adquisiturum victoriâ, quantum auferre calamitas posset.

Castra

Castra justa, portus ad casum omnem sunt exercitus.) *Æmilius Paullus apud Livium libro* XLIV. *cap.* XXXIX: Majores vestri castra munita, portum ad omnes casus exercitus ducebant esse: unde ad pugnam exirent, quò jactati tempestate pugnæ receptum haberent. ideò cùm munimentis ea sepissent, præsidio quoque valido firmabant: quod qui castris exsutus erat; etiam pugnando acie vicisset, pro victo haberetur, &c.

Cavesis te superare servum firis faciundo bene.) *Plauti versus è Bacchidibus petitus act.* III. *scenæ* II. *versu* XVIII.

Caussa victi injusta semper, semper victoris bona.) *Vulgò quidem: opinione enim regitur mundus, non veritate aut ratione. unde ubique etiam*, Melius est quod fortius. *& verè Spartianus in vita Nigri capite* I: Rarum atque difficile est, ut quos tyrannos aliorum victoria fecerit, benè mittantur in literas: atque ideo vix omnia de his plenè in monumentis atque annalibus habentur. Primùm enim, quæ magna sunt in eorum honorem, à scriptoribus depravantur: deinde alia supprimuntur: postremò non magna diligentiâ in eorum genere ac vitâ requiritur; cùm satis sit audaciam eorum & bellum in quo victi fuerint, ac pœnam, proferre.

Cedo si hac urbe abis, amorem te heic relicturum putas?] *Inveniatur in Plauti Mercatore act.* III. *sc.* IV. *vers.* LXIX.

Certior nulla est voluptas quàm quæ jam eripi nequit.] *Id est quæ jam præteriit, quam percepimus. consulatur Senecæ liber tertius de Beneficiis cap.* IV. *m.*

Certaminibus erumpunt curæ privatæ in publicis]

cis] *Livius libro* VII. *cap.* XXI: Legis Liciniæ patrocinium tribuni jactabant: propior dolor favoris ingravescentis erat; curæque privatæ in certaminibus publicis erumpebant. *Tacitus libro* II. *Annal. cap.* LXXX. *m:* Piso Cæsaris se legatum testabatur provinciâ, quam is dederat, arceri, non à legionibus (earum quippe accitu venire) sed à Sentio, privatum odium falsis criminibus tegente.

Civium tutela Regi tradita est, non servitus.] *Seneca libro* I. *de Clementia cap.* XVIII: Servis imperare moderatè, laus est: & in mancipio cogitandum est, non quantum illud impunè pati possit, sed quantum tibi permittat æqui bonique natura; quæ parcere etiam captivis & pretio paratis jubet. quantò justius hominibus liberis, ingenuis, honestis, non ut mancipiis abuti, sed his quos gradu antecedas, quorumque tibi non tradita servitus, sed tutela.

Clam coarguas propinquum, quem palam laudaveras.) *Auctor versus Ausonius est, sententiæ Solon Athenienses; quemadmodum etiam ejus qui præcessit:* Certa si decreta fors est, quid cavere proderit?

Codicem suum citare pro teste, arrogantiæ est.) *Tullius orationis pro Roscio Comœdo capite* II: Vsque eóne te diligis & magnificè circumspicis, ut pecuniam non ex tuis tabulis, sed ex adversariis petas? suum codicem testis loco recitare arrogantiæ est. suarum perscriptionum & liturarum adversaria proferre nonne amentia est?

Colere & facere omnes sapientes æquum est officium suum.] *Plauti versus è Sticho actu* I. *sc.* I. *vers.* XXXIX.

Colloquia simulata plures perdunt, quàm pugnæ

duces.) *Exemplorum abunde est. imò & Regum colloquia eosdem sæpe sortita sunt eventus; ut liquet ex Taciti libro* II. *Annal. cap.* LXV. *ubi Cotys interficitur à Rhescupori; libro* XII. *Annal* XLVII. *ubi Mithradaten occidit Rhadamistus. ad quæ loca, nos plura.*

Commoditatis articulos scire omnes; non est omnium.) *Etiam Plauti sententia, ex Menæchmorum actu* I. *sc.* II. *versu* XXXI.

Commodè malis posse uti, maxima est prudentia.) *Synesius Epistolâ* LVI: Καὶ γὰρ σοφίας ἔργον ἄμηχάνοις καὶ τοῖς κακοῖς ἐνδέονται χρήσασθαι.

Commoveare alieni injuriâ honestiùs quàm propriâ.] *Cicero lib.* III. *in Verrem cap.* LXXII. *m:* Minor esse cura nunc, Iudices, vobis disceptantibus debet; & tantò minor, quantò est honestius alienis injuriis quàm re suâ commoveri. *De Romanis Florus libro* I. *cap.* XVI: Precibus deinde Campaniæ motus, non pro se, sed quod est speciosius, pro sociis, Samnites invadit.

Conditionem ab hoste armato accipere Roma non solet.) *Desumpta ex Cæsaris lib.* V. *de bello Gallico.*

Confidentius nil illo quæ ipsa quæ vides negat.) *Dictum Plauti in Menæchmis, act.* IV. *sc.* II. *versu* LI.

Conscientiæ haud attendit, consulit qui adspectui.) *Tacitus libro* XV. *Annal. cap.* XVIII. *p:* At Romæ trophea de Parthis, arcusq; medio Capitolini montis sistebantur: decreta ab Senatu, integro adhuc bello, neque tum omissa; dum adspectui consulitur, spretâ conscientiâ.

Consilium acre minus tutandæ, quàm cautum potentiæ est.) *Idem auctor lib.* XI. *Annal. cap.* XXIX. *m:* Callistus prioris quoque regiæ peritus, & potentiam cautis

cautis quàm acrioribus consiliis tutius haberi, &c.

Consilium haud facilè expeditur in malis ingentibus.) *Livius lib.* XXII. *c.* LV. *p:* Cùm malis sicut ingentibus, ita ignotis nec cōsiliū quidē satis expedirēt &c.

Consilia omnia firmiora sunt de divinis locis.) *Haustum de Plauti Mostellariâ, actu* V. *sc.* II. *versu* LV.

Consuetudinem hostium noviſſe, pars victoriæ est.) *Vegetius libro* IV. *cap.* XXVII. *p:* Non solùm in obsidionibus, sed in universo genere bellorum, supra omnia ducitur, hostium consuetudinem explorare diligenter, ac noſſe &c.

Consultum bene: inconsultum est, si inimicis fit usui.] *Sententia Plauti, actu* III. *scena* I. *versu* VI. *Militis.*

Consummatio virtutum continentia omnium est.) *Lactantius libro* VI. *cap.* XXIII: Quod continentiæ genus, quasi fastigium est omnium que consummatio virtutum.

Contra fortuita adspectu Rex cives refovet suos.) *Neronis verba sunt apud Tacitum libro* XV. *Annal. cap.* XXXVI. *m:* Vidisse civium mœstos vultus, audire secretas querimonias, quòd tantum aditurus esset iter; cujus ne modicos quidem egressus tolerarent, sueti adversum fortuita aspectu Principis refoveri.

Contra obsequia sortis haud satis cauta est mortalitas.] *Curtius lib.* VIII. *cap.* XXIII. *m:* Roxane quamquam inter electas processerat, omnium tamen oculos convertit in se, maximè Regis, minus jam cupiditatibus suis imperantis, inter obsequia fortunæ, contra quam non satis cauta mortalitas est.

Copiosior redit spreta ipsa in tempore gloria.) *Livius libro* 2. *cap.* 47. *de Fabio Consule recusante trium-*

phante ob fratris mortem: Omni acto triumpho depositus triumphus clarior fuit. adeò spreta in tempore gloria interdum cumulator redit.

Contumeliam si dices, contumeliam audies.) *Versus Plautinus elegans è Pseudoli actu* IV. *scenâ* VI. *versu* LXXVII.

Corporis figura tacita, qualis homo sit, indicat.) *Cicero Oratione pro Roscio Comœdo, capite* VII: Nonne ab imis unguibus usque ad verticem summum (si quam conjecturam adfert hominibus tacita corporis figura) ex fraude, mendaciis, constare totus videtur?

Corporique animoque confert Regio venatio.) *Libro* V. *Onomastici Julius Pollux*: Τὸ πυῤῥιχικὸν ἡρωϊκὸν, καὶ πρὸς εὐζωματίαν ἅμα καὶ εὐψυχίαν ἀσκεῖ, καὶ ἔστιν εἰρηνικῆς τε καρτερίας ἅμα καὶ πολεμικῆς τόλμης μελέτημα: Hoc studium heroicum est, & ad corporis animique bonam constitutionem confert: estque tam placidæ fortitudinis, quàm militaris audaciæ specimen.

Corpore pinguefit splen vivo; mortuo illo intercidit.] *Belle usurpetur circa clientes & patronos, aliaque relativa. Synesius Epistolâ* LXIX: Εὐτυχεῖς μὲν οὐ ἀτυχῶσιν· ἐγὼ δὲ τῇ πόλει συναπολλύμαι, ἴσθι μέν τι καὶ φῶς, ὅτι φύσεώς ἐστι νόμος, ἐμπεδιέχεσθαι τῷ καθόλου τὰ μέρη· καὶ ὅταν πάνυ πολὺς ἀπὸ τῆς ὅλης τοῦ σώματος συμφορᾶς ὁ σπλὴν αὐξηθῇ. ἕως μὲν ἀντέχει τὸ ὅλον ἀβλαβὲς τε καὶ παίνετον· ἀπολλυμένου δὲ συναπόλλυται· καὶ σὺ τὸ παρὸν ἀπεμέμνου, λήσεις τοῖς σαυτοῦ πολιτεύμασιν εἰμαρμένην τῆς πατρίδος τε

ὢν

ὢν, καὶ Σαυτοῦ: Beatus enim es inter miseros. Ego autem cum civitate una sum miser. Attamen certò scias, naturæ legem esse ut partes toto contineantur. & cùm magnus ex corporis calamitate splen creverit, quamdiu resistit totum corpus, bene habitus ut sit & pinguescat: morienti tamen corpori ut commoriatur. & tu in præsens bene tibi consulens, latebis ob facta tua, fatum patriæ existens, & tui ipsius.

Corpora pluribus majora morbis, brevia quàm patent.) *Fictum ex Senecæ Agamemnone, versu* CIV.

Corrigit animadversionum mores urbis paucitas.) *Id luculenter ostendit rationibus atque exemplis Seneca libro* I. *de Clementiâ cap.* XXII.

Creditur facilè, nisi quis respondeat, mendaciis.) *Iis ferè verbis utitur Tertullianus principio Apologetici.*

Criminis medicina princeps, ipsa pœnitentia.) *Arrianus de Expeditionibus Alexandri Magni lib.* VII. *sub finem*: Ἀλλὰ μεταγνῶναί γε ἐφ' οἷς ἐπλημμέλησε, μόνῳ οἶδα τῶν πάλαι βασιλέων Ἀλεξάνδρῳ ὑπάρξαι ὑπὸ ἠλιθιότητος· οἱ δὲ πολλοὶ, εἰ καί τι ἔγνωσαν πλημμελήσαντες, τῷ θεῷ ἐπηρείᾳ αὐτὸ ὡς καλῶς δὴ πραχθέντος, ἐπικρύψειν οἴονται τὴν ἁμαρτίαν κακῶς γιγνώσκοντες. μόνη γὰρ ἔμοιγε δοκεῖ ἴασις ἁμαρτίας, ὁμολογεῖν τε ἁμαρτάνοντα, καὶ δῆλον εἶναι ἐπ' αὐτῷ μεταγνώσκοντα. ὡς τῆς παθοῦσά τι ἄχαρι ἅπαντα χαλεπὰ τὰ παθήματα φαινόμενα, εἰ ὁ δρᾶσας αὐτὰ ξυγχωροίη ὅτι ἃ καλὰ ἔδρασεν· αὐτῷ τέ τινι ἐς τὸ μέλλον ταύτην ἐλπίδα ἀγαθὴν ὑπολειπομένην, μήποτε ἂν ἐς τὸ πλησίον τι ἁμαρτεῖν, εἰ τοῖς

πρόθεν πλημμεληθεῖσιν ἀχθόμενος φαίνεται: Cæterùm delicti pœnitentia duci, id ego soli Alexandro inter veteres reges, tanquam eximium ac genuinum quiddam adscribo. Plerique enim, tametsi alicujus delicti conscii sibi sint, tuentes id ut rectè factum, obtegere se culpam suam putant: iniquè statuentes. Vnicam enim peccati medicinam esse censeo, peccati agnitionem & confessionem, manifestumque pœnitentiæ documentum edere. Nam qui injuriam accepit, non ita graviter læsum sese judicat, si is qui læsit perperam sese feciſſe fateatur: & bona alicui spes fit, se non amplius injuriâ affectum iri, si is qui affecit, pœnitentiam facti sui præ se ferat.

Crimen, absque Principis mandato, & ipsum vincere est.) *Id tantum non suo exitio expertus Quintus Fabius, sub Dictatore Papirio; ut pluribus videre est apud Livium libro* VIII. *cap.* XXX. *& aliquot sequentibus. Sed & Titus Vespasianus ad milites suos*: Pronunciatur de Duce, cujus præceptum dissolvitur: nec dubium quòd sæpius vindicatum sit in eos qui contra imperium in hostem pugnaverint, quàm in eos, qui secundum imperium progressi, virtuti cesserint. nam legibus egredienti ordinem, præscripta mors est. Quid igitur futurum, ubi non unus, sed passim exercitus relinquit ordinem suum, & statutum Ducis negligit? Cognoscite vos, milites, esse Romani imperii, plebis, Senatus; apud quos sine præcepti auctoritate, & vicisse crimen est. *Egesippus lib.* V. *cap.* VII.

Criminis plerumque causa, delegatur mortuis.] *Hir-*

Hirtius libro VIII. *de Bello Civili, capite* XXI. *f:* Scire atque intelligere se, causſam peccati facillimè mortuis delegari, &c.

Cui homini Dii propitii ſunt, aliquid objiciunt lucri.) *Viſitur in Plauti Persâ, verſu* I. *actus* IV. *ſcenæ* III.

Cui amicus ipſe non es, amicus ille nec tibi eſt.) *Seneca Epiſtolâ* XIX: Nullum habet majus malum occupatus homo, & bonis ſuis obſeſſus, quàm quod amicos ſibi putat, quibus ipſe non non eſt, &c.

Cùm Deo fundata durat longiùs felicitas.) *Pindarus:* Σιὼ θεῷ δὲ τοι φυτευθεὶς ὄλβος, ἀνθρώποισι παρμονώτερος: Divinitus Plantata felicitas, hominibus durabilior eſt.

Cùm dominos decimat tyrannus, decima vix dominis manet.) *Rationes lepidè promit Dio Caſſius libro* XLVII. *geſtis anni Urbis conditæ* DCXCII: Τῷ μὲν γὰρ λόγῳ τὸ δέκατον τῆς οὐσίας παρ' ἑκάστου ςφῶν ἐπράχθη, ἔργῳ δὲ οὐδὲ τὸ δέκατον ἴσον κατελείφθη. ἐπειδὴ γὰρ ὁ ῥητόν τι δέγυμνον πρὸς πᾶν τῶν κτημάτων ἀξίαν ἐσενεγκεῖν ἐκελεύσθησαν, ἀλλ' ἐπ' αὐτοῖς αἱ τιμήσεις τῶν ςφετέρων ἐγίνοντο, καὶ τόπου ὡς οὐκ ὀρθῶς αὐτὰ τετιμημένοι διεβάλλοντο, καὶ τὰ λοιπὰ πρόσαπαν ὤλυσαν. οἱ δ' οὖν ἴσοι τοῦ τὸ πᾶν διέφυγον. ἀλλ' ὑπό τε τῶν τάξεων ἐς γένος κατακλειόμενοι, καὶ δέγυμνα διεσῶς ἀπαιτίζοντες, πάντων δὴ αὐτοὶ τρόπον τινὰ ἀπέστερουντο: Verbo quidem decima pars bonorum ab unoquoq; eorum exigebatur, quum re ipſa nemini ne decima

quidem pars suorum relinqueretur; quum non certa quædam pecuniæ summa pro ratione facultatum pendi juberetur, sed cuivis suarum ipsi æstimandarum necessitas incumberet: ac deindè quasi non verè suum censum professi essent, delati, etiam reliquum perderent. Quod malum si qui effugissent, tamen tributis his in arctum redacti, quum argenti magna esset apud eos penuria, sic etiam quodammodo omnibus suis rebus spoliabantur.

Cùm nihil refert, pudet quem: cùm refert, nihil pudet.] *Sententia est à Plauti Epidico, act.* II. *sc.* I. *versu* I.

Cùm venena non procedunt, vis tyranna ferro agit.] *Tacitus libro* XV. *Annal. cap.* XL. *p:* Sequitur cædes Annæi Senecæ, lætissima Principi, non quia conjurationis manifestum compererat; sed ut ferro grassaretur, quando venenum non processerat.

Cuncta animus ferat generosus, præter contumeliam.) *Cestius Pius libro* IX. *Controversiâ* I: Non potest generosus animus contumeliam pati.

Cuncta atrocia aut pudenda Romuli in urbem confluunt.) *Tacitus libro* XV. *Annal. cap.* XLIV. *m:* Repressaque in præsens exitiabilis superstitio, rursus erumpebat, non modò per Iudæam, originem ejus mali; sed per urbem etiam; quo cuncta undique atrocia aut pudenda confluunt, celebranturque.

Cuncta, etiam Invidia, infra Regum magnitudinem jacent.) *Sic quidem ipsis insusurrant Placentini, sed Veronenses negant; cujus hic est sermo:*

Romulus, & Liber pater, & cum Castore Pollux,

Post

Post ingentia facta, Deorum in templa recepti,
Dum terras hominumque colunt genus, aspera bella.
Componunt, agros adsignant, oppida condunt;
Ploravere suis non respondere favorem
Speratum meritis. diram qui contudit hydram,
Notaque fatali portenta labore subegit,
Comperit invidiam supremo fine domari.
Vrit enim fulgore suo, qui prægravat artes
Infra se positas: extinctus amabitur idem.

Horatius libro altero Epistola prima ad D. Augustum.

Cuncta pessum erunt, eodem ubi sunt loco boni ac mali.] *Polybius libro* VI. *cap.* XII: *de præmiis & Pœnis:* Οἷς ζωὲχονται μόνοις καὶ ἀσφαλεῖαι καὶ πολιτεῖαι, καὶ συλλήβδην πᾶς ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος. παρ' οἷς μὲν γὰρ ἡ μὴ γινώσκεσθ ζυμβαίνει τὴν τοιαύτην διαφορὰν, ἢ γινωσκομένην χειρίζεσθ κακῶς, ἆρα τότοις ἔσθ' οἷόν τε λέγειν διοικεῖσθαι τῶν ὑφεστώτων. πῶς γὰρ εἰκός; ἐν ἴσῃ τιμῇ ὄντων τ' ἀγαθῶν τοῖς κακοῖς: Quibus solis & principatus & Respublicæ, & universa hominum vita continetur. nam apud quos nullum inter ista discrimen agnoscitur, aut agnoscitur quidem, verùm ea pars malè administratur: apud hos nulla res ratione recta potest gubernari. ubi enim boni malique eodem loco sunt, quid recti esse queat? *adde Plinium, libro* VIII. *Epistolâ* II. *f. Catonis verba in Catilinariâ Sallustii capitis* LII. §. XLIII. *f. item apud eundem orationem Lucij Philippi in Senatu habitam.*

Cuncta consiliis trahunt, non & sequuntur

Principes.) *Livius libro* IX. *cap.* XVIII. *f:* At herculè reges non liberi solùm impedimentis omnibus, sed domini rerum temporumque, trahunt consiliis cuncta, non sequuntur. *De Germanico Tacitus libro* II. *cap.* LXXIII: Quod si solus arbiter rerum, si jure & nomine regio fuisset, tantò promptiùs adsecuturum gloriam militiæ, quantum clementiâ, temperantiâ, cæteris bonis artibus præstitisset. *Huc spectat & illud Cæsaris libro* III. *de Bello civili, capite* II. *p:* At plerique existimant, si acrius insequi voluisset, bellum eo die potuisse finiri. cujus consilium reprehendendum non videtur. aliæ enim sunt legati partes atque Imperatoris: alter omnia agere ad præscriptum, alter liberè consulere ad summam rerum debet.

Cuncta rebus dant secundis Dii, mentem præter bonam.) *Annibal ad Scipionem:* Quod si in rebus secundis bonam quoque mentem darent Dii, non ea solùm quæ evenissent, sed etiam ea quæ evenire possent, reputaremus.

Cuncta scelera Regis assentator pro egregiis habet.] *Tacitus libro* XIV. *Annal. cap.* LX. *p:* Igitur accepto Patrum consulto, postquàm cuncta scelerum pro egregiis accipi videt, exturbat Octaviam, sterilem dictitans: exin Poppææ conjungitur.

Cuncta Regi adsunt, modò adsit Veritatem qui efferat.] *Inde Isocrates Nicocli:* Τὸν δὲ βασιλέα δεῖ μετ' εὐνοίας μᾶλλον ἢ λόγου ποιεῖσθαι: *Seneca quoque libro* VI. *de Benefic. cap.* XXX: Omnia sanè excluserit opulenta felicitas; monstrabo tibi, cujus rei inopiâ laborent magna fastigia, quid omnia possidentibus desit? Scilicet ille qui verum dicat, & hominem inter mentientes

entes ſtupentem, ipsâque conſuetudine pro rectis blanda audiendi, ad ignorantiam veri perductum, vindicet à conſenſu concentuq; falſorum. Non vides quemadmodum illos in præceps agat exſtincta libertas, & fides inter obſequium ſervile ſubmiſſa, dum nemo ex animi ſui ſententiâ ſuadet diſſuadetque; ſed adulandi certamen eſt, & unum amicorũ omniũ officium, una contentio, quis blandiſſimè fallat?

Cuncta ſunt loca honeſta res defenditur queis publica.) *Sermo eſt de ordine in exercitu, quem conſequuntur Ducum opera milites. videatur Spurii Liguſtini oratio ad populum apud Livii librum* XLII. *cap.* XXXIV. *f.*

Cur tu aquam gravare, amabo, quam hoſtis hoſti commodat?) *Plautini ſervi verſus è Rudente, act.* II. *ſc.* IV. *verſ.* XXI. *f.*

D

DA Deus virtutem opesque; da virtutem, eja, atque opes.) *Callimachi ſunt:* -δὸς δ' ἀρετὴν τ' ἄφενός τε, σὺ γὰρ τάδε πάντα δύναιο· δῶκε γὰρ ἀνδρὶ κακῷ κλέος ἐξοχον ἄνδρας ἀέξειν, σὺν δ' ἀρετῇ ἄφενος. δὸς δ' ἀρετὴν τε καὶ ὄλβον: Da mihi virtutem & opes: Neque enim ſine virtute opes poſſunt homines juvare, Neque virtus ſine opibus. da mihi igitur virtutem & opes.

Damna famæ, damnaque fidei, æſtimari non queunt.) *Senatores Romani apud Livium libro* III. *cap. ultimo:* Etiamſi fas ſit, curam emolumenti ſui judici eſſe, nequaquam tantum agro intercipiendo acquiratur, quantum amittatur, alienandis injuriâ ſociorum animis. nam famæ quidem ac fidei damna majora eſſe, quàm quæ æſtimari poſſent.

Damna non ſentire, non eſt hominis; non ferre, haud viri eſt.) *Conſolatione ad Polybiũ Seneca:* Non ſentire

tire mala sua, non est hominis; & non ferre, non est viri. *cap.* XXXVI.

Damnosa est apud nos, fœda apud exteros negratia] *Posuit* ne-gratiam, *pro* ingratitudine: *prorsus novè, nisi fuerit potius antiquum. de quo viderint Critici. interim respexit fictor ad illa Livii libro* XLV. *cap.* XXXVIII: Hæc igitur primum infamia deleatur, fœda apud alias gentes, damnosa apud nostros. quis enim Africani, aut Paulli similis esse in ingratâ & inimicâ bonis civitate velit?

Dant ad liberè loquendum animum miseriæ ultimæ.) *Voces sunt legatorum Locrensium in Senatu Romano, apud Livium libro* XXIX. *cap.* XVII. *m.*

De facie exteriore conspicéris ingenium intimum.) *De Socrate Apulejus libro de dogmate Platonis:* Quem ubi adspexit ille, ingenium intimum de exteriori conspicatus est facie, &c.

De improbis viris, auferre præmium & prædam decet.) *Legitur apud Plauti Pseudolum, act.* IV. *scena* VI. *versu* CXXVII.

De mendico malè meretur, qui dat quod edit aut bibat.) *Etiam istud à Plauto; Trinummi scilicet versus* LVII. *act.* II. *sc.* II.

Debet invitus, nimis citò cupit qui solvere.) *Totidem invenias literis, ordine sed alio apud Senecam libro* IV. *de Beneficiis capite postremo.*

Decrepitus senex amator, signum pictum in pariete est.) *Carmen è Plauti Mercatore, act.* II. *sc.* II. *vers.* XLIV.

Delinquentium peccata, vires sunt tyrannidis.] *Sarisberiensis libro* VIII. *cap.* XX: Et hic quidem modus delendi tyrannos utilissimus est & tutissimus, si qui

qui premuntur ad patrocinium clementiæ Dei humiliati confugiant, & puras manus levantes ad Dominum, devotis precibus flagellum quo affliguntur avertant. peccata enim delinquentium vires sunt tyrannorum.

Deluctarier cum Antæo quàm cùm Amore malim.] *Reperias in Plauti Persâ, act.* I. *scenæ* I. *vers.* IV.

Dexterâ quæ dantur, haud capienda sunt lævâ manu.] *Polybius Excerpto Legationum* CXLV. §. II. *p:* Τὸ δὲ ἔθνος, καθάπερ ἡ παροιμία ἔφη, ὃ μόνον τὲ διδόμενα τῇ δεξιᾷ ἀλλὰ Ρωμαίων ἐδέχοντο τῇ λαιᾷ χερὶ &c. At gens Achæorum non solum quæ dextrâ dabantur à Romanis, ut est in proverbio, lævâ accipiebant manu &c.

Dii Deæque hominem adjuvant cui suppetunt res prosperæ.) *Exstat in Plauti Epidico, act.* III. *sc.* III. *vers.* XVI.

Dii modis mirisque exemplis somnia in somnis danunt.] *Et hoc quoque ab eodem Umbro; Mercatoris, inquam, actu* II. *scenâ* I. *versu altero.*

Difficile imperium in malos est, facile est imperium in bonos.] *Natum ex Milite Plauti, act.* III. *sc.* I. *vers.* XVII.

Difficile mulier semel fit, quæ mulier fieri timet.] *Voces Tertulliani libro de virginibus velandis, cap.* XIV.

Diligentius vivit, cui aliquid supereſt integri.) *Seneca libro de Clementiâ cap.* XXIII: Ipsos facilius emendabis minore pœnâ. diligentius enim vivit cui aliquid integri supereſt. nemo dignitati perditæ parcit. *addatur Dio Cassius libro* LVII. *sub finem actorum anni urbis conditæ* DCCLXVII.

Dignitate quos præstas, etiam supera virtutibus.) *Vale-*

Valerius Maximus libro III. *cap.* II: Scipio Æmilianus, cùm in Hiſpaniâ ſub Lucullo duce militaret, atque Intercatia prævalidum oppidum circumſederetur, primus mœnia conſcendit. neque erat in eo exercitu quisquam aut nobilitate, aut animi indole, aut futuris actis, cujus ſaluti magis parci & conſuli deberet. ſed tunc clariſſimus quisque juvenum, pro amplificandâ & tuendâ patriâ, plurimum laboris ac periculi ſuſtinebat; deforme ſibi exiſtimans, quos dignitate præſtaret ab his virtute ſuperari.

Divide auri inter Duces parum: trahet ſpes militem.) *Ratio certè non inepta, quâ cohibeamus integros exercitus ne diffluant & diſſipentur. Livius libro* XLIV. *cap.* XXVI: Ipſe equos phalerasque & ſagula donum principibus ferre, & parum auri quod inter paucos divideret; multitudinem credens trahi ſpe poſſe.

Diviti ſi quid bene facias, levior plumâ eſt gratia.) *Vſurpatur in Pœnulo Plautinâ, verſ.* XVII. *actus* III. *ſc.* V.

Divum atque hominum ſors ſpectatrix atq; hera eadem eſt hominibus.) *Verſus ejuſdem Comici è Mercatore, actu* III. *ſc.* IV. *verſu* XII.

Doctos fieri te de aliis, quàm alios de te ipſo ſuaviuſt.) *Et hoc quoque ejuſdem Vmbri eſt, ex Perſâ ſcilicet, act.* IV. *ſc.* II. *verſu* LXX.

Doctus in aula ſimilis eſt revinctæ ad truncum Simiæ.) *Lucianus, libro de conductis mercede:* Καὶ ὥσπερ οἱ πίθηκοι, κλοιῷ δεθεὶς ἢ τραχήλου, ἄλλοις μὲν γέλωτα παρέχεις: Ac perinde ac ſimia à trunco revinctus collo, reliquis quidem omnibus riſui es &c.

Dominandi cupido cunctis caldior eſt affectib.) *Tacitus libro* XV. *cap.* LIII. *f:* Niſi ſi cupido dominandi cunctis affectibus flagrantior eſt.

Dux

Dux vias locosque norit ad quæ pergit cum suis.) *Sermo est de duce militari. Polybius libro* IX. *cap.* XIII. *p.* Κάλλιστον μὲν οὖν τὸ γινώσκειν αὐτὸν καὶ τὰς ὁδοὺς, καὶ τὸν τόπον ἐφ' ὃν δεῖ παραγενέσθαι, καὶ τὴν φύσιν τοῦ τόπου: Optimum sanè est ducem ipsum vias habere notas, & locum ad quem est veniendum, & loci naturam &c.

E

E Malis multis, malum quod minimum est, id minimum est malum.) *Est è Plauti Sticho, versu* LXIII. *scenæ secundæ, actus primi.*

Ebrietate fervor turpis exardet libidinis.) *Minutius Felix in Octavio:* Illic post multas epulas, ubi convivium caluit, & incestæ libidinis ebrietate fervor exarsit.

Ego bonum, malum quo accedit, mihi dari haud desidero.] *Legas in Plauti Mercatore, act.* I. *scenæ* II. *vers.* XXXVII.

Ego quidem meos oculos habeo, nec rogo utendos foris.) *Hoc etiam restat in Plauti Milite, actus* II. *scenæ* III. *versu* LXXVI.

Eia, Lyde, leniter qui sæviunt, sapiunt magis.) *Et istud quoque ab eodem auctore Bacchidum nempe versu* IV. *actus* III. *sc.* III.

Est honos homini pudico meminisse officium suum.) *Invenias in Plauti Trinummo, actus* III. *scenæ* II. *versu* LXXII.

Est immunis cui nil est quei munus fungatur suũ.] *Ex eadem Trinummo versus 72. actus 2. scenæ 2.*

Est

Est is amicus, qui in re dubiâ re juvat ubi re est opus.) *Plautinum est, ex Epidici actu* I. *sc* II. *versu* X.

Est levamen in malis, noviſſe quo pereas malo.) *Factum* VIII. *versu Agamemnonis Senecæ 492.*

Est quidem jus pernam ponere frigidam poſtridie.) *Reperias in Plauti Persâ, actus* I. *scenæ* III. *versu* XXV.

Est senectuti solenne rursum repueraſcere.) *Verſus ex Comici Mercatore, actus* I. *scenæ* III. *numero* XXV.

Est voluptas, quod agas, si id procedit ex sententiâ.) *Verſus* I. *actus* IV. *scenæ* I. *Moſtellariâ*

Et bonam Regis naturam comites faciunt peſſimam.) *Certè Conſtantium Imperatorem, per se non admodum clementem, ab hujusmodi belluis redditum atrociorem, deplorat Julianus Imp. Epiſtolâ ad Hermogenem Ægypti præfectum.*

Et suo amor jubet obedientem esse servo liberum.) *Viſitur in Plauti Pœnulo, actus* I. *scenæ* III. *versu* XXXIX.

Etsi abest, herum arbitratur adesse servus qui bonust.) *Hoc quoque habes in ejusdem Umbri Pseudolo; act.* IV. *sc.* VI. *versu* II.

Ex suâ naturâ homines antiqui fingunt ceteros.) *Verba sunt Ciceronis ex Orationis pro Roſcio Amerino cap.* IX. *f.*

Ex suo nil delibare tempore, est summi viri.) *Seneca de brevitate vitæ, cap.* VII. *p.* Magni mihi crede, & supra humanos errores eminentis viri est, nihil ex suo tempore delibare: & ideo vita ejus longiſſima est, cui quantumcumque patuit, totum ipsi vacavit, &c.

Exequiæ à promiscuo secernunt funere nobiles.) *Tacitus*

Tacitus libro XVI. *Annal. cap.* XVI. *f.* Detur hoc illustrium virorum posteritati; ut quomodo exsequiis à promiscuâ sepulturâ separantur; ita in tradatione supremorum accipiant habeantque propriam memoriam.

Exorando, haud adversando sumendam operam censeo.) *Versus Plauti è Sticho* XXII. *act.* I. *sc.* II.

Exteris legationum sancta jura, haud civibus.] *Id & firmat Cicero in Philippicis, & Livius libro* VI. *cap.* XVIII. *p. & Dio Cassius sub finem orationis Tullij ad Fusium Calenum libro* XLV.

F

FAcile est inventu; datur ignis tametsi ab inimicis petas.) *Exstat in Plauti Trinummo. actus* III. *sc.* II. *vers.* LIII.

Fama nomen incerti est: ubi certum est, non habet locum.) *Verba ferè sunt ex Apologetico Tertulliani.*

Famæ rerum standum, ubi fidem vetustas derogat.] *Sententia Livii, libro* VII. *cap.* VI. *m.*

Feminæ dum dos sit, nullum vitium vitio vertitur.] *Carmen Plauti, è Persâ ejus, actu* III. I. *scenâ* I. *versu* LIX.

Feminæ vesti quotannis nova inveniunt nomina,) *Etiam istud est Plautinum ex Epidici act.* II. *scenâ* III. *versu* XLV.

Festuca est libido; accenditur citò, citò est Cinis.) *D. Ambrosius:* Libido veluti festuca est; citò accenditur, properè consumitur.

Fidelissimus est ad honesta ex pœnitetiâ transitus.]

Seneca præfatione libri III. *Natur. quæst:* Quidquid amissum est, id diligenti usu præsentis vitæ recolliget. fidelissimus ad honesta ex pœnitentiâ transitus.

Filio scelus est parenti proloqui mendacium.) *Formatum ex Plauti Mercatore, actus* I. *scenæ* II. *versu* XCVI.

Filiorum haud cogitanda vota sunt, sed commoda.) *Sidonius libro* VII. *Epistolâ* IX: Bonoviratus æmulus suis, magis prodesse, cupiens quàm nocere, severis patribus comparandus, qui juvenum filiorum non tam cogitant vota quàm commoda.

Firmior fides est quam reponit pœnitentia.) *Lactantius libro* V. *cap.* XIII: Nullus est tam malus Dei cultor, qui datâ facultate, ad placandum Deum non revertatur, & quidem devotione majori. Peccatie nim conscientia, & metus pœnæ religiosiorem facit: & semper multò firmior est fides, quàm reponit pœnitentia

Floribus miser non gaudet, at beatus non eget.) *Minutius Octavius:* Ego vos hoc magis miror, quem admodum tribuatis exanimi, aut non sentienti facem, aut non sentienti coronam: cùm & beatus non egeat, & miser non gaudeat floribus.

Forma nil est, quàm sepulcrum purpuræ fuco illitum.) *Dictum Divi Chrysostomi.*

Fortiter victus lucratur extimum in malis decus.] *Factum ex Agamemnonis Annæani versu* DCXXII.

Fortitudini usque occultè insidiatrix Imbellia est.) *Simile est cum illo Cointi Calabri:* Κρυβδα δ' ἀναλκιδες αἰεν ἀγαυοπερας λοχόωσι.

Fortium è vulneribus gloriæ plus manat quàm sanguinis.) *Valerius Maximus libro* III. *cap.* II. Tui quo-

quoque clarissimi excessus, Cato, Vtica monumentum est, in quâ ex fortissimis vulneribus tuis plus gloriæ quàm sanguinis manavit.

Fortuna horæ unius, centum annorum evertit glorias.) *Annibal Scipioni apud Livium libro* XXX. *cap.* XXX. *m:* Melior tutiorque est certa pax, quàm sperata victoria. hæc in tua, illa in Deorum manu est. Ne tot annorum felicitatem in unius horæ dederis discrimen &c.

Fortunam ducem libenter non sequi turpissimum.) *Isocrates Oratione apud Philippum:* Αἰσχρὸν ἐν ἐστι καλῶς τῆς τύχης ἡγεμένης ἀκολουθῆσαι, καὶ μὴ ῥᾳδίως αὐτὸν ἃ βέλεται σε προάγειν: Turpe fuerit, fortunam rectè præeuntem non alacriter sequi, neque ultrò ad majora vocanti obtemperare.

Fortunam insanam esse, & cæcam, & brutam perhibent Philosophi.) *Laudatur hic versus tanquam Pacuvii, apud auctorem libri ad Herennium* II. *cap.* XXII.

Fructum iniquè aliquis legat sub arbore quam non severit.] *Livius libro* X. *cap.* XXIV: *In concione, ut inter militares viros, & factis potius quàm dictis fretos, pauca verba habita. Fabius, quam arborem conseruisset, sub eâ legere alium fructum, indignum esse dicere &c.*

Fulgida est bonorum, ultra aurum, ultra gemmas concordia.) *Citatur è Lyricis apud Platonem Epistolâ ad Dionysium:* Οὐ χρυσὸς ἀγλαὸς, οὐδ' ἀδάμας οὕτως ἀσφαλεῖς ὄψιν, ὡς ἀγαθῶν ἀνδρῶν ὁμοφροσύνων νόησις.

Fulmina sunt justissima illa, quæ etiam percussi colunt.) *Voces sunt Senecæ è captæ* XXXII. *consolationis ad Polybium.*

G

GLoriæ ambitio, virorum adfectus est felicium.] *Tacitus de congressu Pati & Corbulonis libro* XV. *cap.* XVI. *f.* Vix præ fletu usurpata salutatio. decesserat certamen virtutis, & ambitio gloriæ, felicium hominum adfectus. sola misericordia valebat, & apud minores magis.

Gloria ut virtus parit, sic gloria æmulos parit.) *Videatur Ciceronis oratio pro Amerino, cap.* XXV. *f.*

Gloriatio importuna haud longè abit ab insaniâ.] *Pindarus:* Τόγε λοιδορῆσαι Θεοῖς, ἐχθρὰ σοφία, καὶ τὸ καυχᾶσθαι παρὰ καιρὸν μανίαισιν ἐπωκέει: Convitiari Diis inimica sapientia est: importunaque gloriatio Insaniæ consonat.

Grandium scelerum minister, tanquam exprobret cernitur.) *Tacitus libro* XIV. *cap.* LXII. *p.* Et visus idoneus maternæ necis patrator Anicetus, classi apud Misenum præfectus, levi post admissum scelus gratiâ, dein graviore odio: quia grandiorum scelerum ministri quasi exprobrantes adspiciuntur.

Gratias agas; id finis cum dominante est omniû.) *Tacitus libro* XIV. *cap.* LVI. *f.* Seneca (qui finis omnium cum dominante) grates agit &c.

Gratius venit facili quàm plenâ quod venit manu) *Annæus libro* I. *de Benef. cap.* VII: Ingrata sunt, licet re ac specie magna videantur, quæ danti aut extorquentur, aut excidunt: multoque gratius venit, quod facili, quàm quod plenâ datur manu.

Hæc

H

HÆc facetia est, amare inter se rivales duos.) *Plautinus versus* XLVII. *è Sticho, actus* V. *scenæ* IV.

Haud cujuslibet est, quæ in rem suam sint, ut possit loqui.] *Ejusdem auctoris dictum, è Mercatoris actu* I. *scenâ* I. *versu* XXXIV.

Haud decorè quærites infamiâ amici gloriam.) *Tacitus libro* XIV. *cap.* LVI: Non tamen sapienti viro decorum fuerit, unde amico infamiam parat, inde gloriam sibi recipere.

Haud decet Deos Regesve memoria injuriæ in crastinum.) *Lucianus in Caucaso:* Ἐς δὲ τὸ ἄυριον παμιδεσθαι τὸ μῖσος καὶ μνησικακεῖν, καὶ ἐωλόν τινα μνήμην διαφυλάττειν ἄπαγε, ὅτε θεοῖς πρέπον, ὅτε ἄλλως βασιλικόν: In crastinum continere odium, & meminisse injuriæ veteris, haud quaquam reges deceat, nedum Deos.

Haud facit partus parentem, verùm ipsa educatio.) *D. Chrysostomus Homiliâ de nativitate septem Macchabæorum:* Οὐ γὰρ τὸ τικτειν μητρὸς, τοῦτο γὰρ τῆς φύσεως, ἀλλὰ τὸ θρέψαι μητρός, τοῦτο γὰρ προαιρέσεως: Non partus, qui naturæ est, sed educatio matres facit, quæ est voluntatis.

Haud minus populatione hostem teras quàm prælio.) *De Romulo Livius libro* I. *cap.* XV. *m:* Vrbe validâ, muris ac situ ipso munitâ, abstinuit: agros rediens vastat, ulciscendi magis quàm prædæ studio. eâque clade haud minus quàm adversâ pugnâ subacti Tejentes, pacem petitum oratores Romam mittunt.

Haud parte æquâ erit contentus qui omnia sperat consequi.) *Cæsaris legatus ad Pompeium:* Hoc unum esse tempus de pace agendi, dum sibi uterque confideret, & pares ambo viderentur. si verò alteri paullulum modò tribuisset fortuna, non esse usurum conditionibus pacis eum qui superior videretur; neque fore æquâ parte contentum, qui se omnia habiturum confideret. *libro* III. *Cæsaris de bello civili, cap.* X. *f.*

Haud magni fortuna momenti Imperatori est bono.) *Fabius apud Livium libro* XXII. *cap.* XXV. *f.* Si penes se summa imperii consiliique sit, propediem effecturum, ut sciant homines, bono Imperatori haud magni fortunam momenti esse; mentem rationemque dominari &c.

Herculè miserum, ingratum esse homini id quod facias benè.) *Est Plauti ex Epidico, actus* I. *scena* II. *versu* XIII.

Heu quàm acerbum est pro benefactis cùm mali messem metis!) *Est ex eodem Epidico, actu* V. *scena* II. *versu* LII.

Heu quantum mali suis parentes optant liberis!) *Seneca Epistolâ* LX: Queror, litigo, irascor. Etiamnum optas quod tibi optavit nutrix tua, pædagogus, aut mater. nondum intelligis quantum mali optaverunt. o quàm inimica sunt nobis vota nostrorum! eo quidem inimiciora quò cessere felicius. Iam non admiror, si omnia nos à primâ pueritiâ mala sequuntur: inter exsecrationes parentum crevimus.

Hora quævis fert superbas ex alto in planum domos.) *Factum ex Seneca versu qui exstat Agamemnone numero* LXXXIV.

Hospi-

Hospitem nostrum putamus sæpe, qui hostis est merus.] *Conflictus ex Bacchidum versu* XIX. *actu* II. *scenæ* II.

Hostibus sunt sanctiores, cum armis qui veniunt in fidem.) *Vtitur iis vocibus Seneca lib. de Tranquill. animi, cap.* III. *ceterùm versus sibi non constat.*

I

IDem animus est in paupertate, qui olim in divitiis fuit.) Est à Sticho Plauti, *actu* I. *scenâ* II. *versu* LXXVIII.

Illectum magis meretricis sapiens, quam lectum timet.) *Et hoc est è Plauti Bacchidibus, act.* I. *scenæ* I. *versu* XXII.

Illicò vixit amator, ubi ille lenoni placet.) *Legas in Pseudolo Comici, actu* I. *scenâ* III. *versu* LXXV.

Illum ego periisse duco, cui quidem periit pudor.] *Istud quoque ejusdem Umbri, actu* III. *scenâ* III. *versu* LXXXI. *Bacchidum.*

Immemorem memorem facit, qui quod memor meminit monet.) *E Pseudolo actus* IV. *scenæ* I. *versu* XXX.

Imperii vires sunt in consensu obedientium.) *Legitur apud Livium libro tertio.*

Impiger sibi invenit, ut post si velit, piger fiet.) *Restat in Plauti Rudente, actu* IV. *scenâ* II. *versu* XIX.

Impii sunt qui se fieri scelere quærunt nobiles.] *Natum ex Plauti versu* X. *actu* IV. *scenæ* II. *Rudentis.*

Improbos boni potissimum antecedunt spe

bonâ.) *Synesius Epistolâ* CIII: Οὐκ ἤκιστα δὲ μόνοι πλεονεκτοῦσιν, ὡς ὁ παλαιὸς λόγος, οἱ χρηστοὶ τῶν πονηρῶν, ταῖς ἀγαθαῖς ἐλπίσι: Vel maximè superant, ut in veteri proverbio est, probe improbos bona spe.

Improbus beneficium sumere scit, sed nescit reddere.] *Dictum è Plauti Persâ, actu* V. *sc.* I. *vers.* X.

In bono hospite atque amico quæstus est quod sumitur.] *Etiam Ejusdem Comici ex Militis act.* III. *sc.* I. *versu* LXXIX.

In discordiâ civili tuta festinatio est.) *Tacitus libro* I. *Histor. cap.* LXII. *p.* Instare miles, arma poscere, dum Galliæ trepident, dum Hispaniæ contentur. non obstare hiemem, neque ignavæ paci moras. Invadendam Italiam, occupandam urbem: nihil in civilibus discordiis festinatione tutius; ubi facto magis quàm consulto opus esset.

In foro vix decimus quisque est, qui ipsus sese noverit.) *Haustum è Plauti Pseudolo, actu* IV. *scena* II. *versu* XVII.

In magistratu omnia audet, cui collega est obsequens.) *Suetonius in vitâ Julij cap.* XIX: E duobus consulatus petitoribus L. Luceio, Marcoque Bibulo, Lucejum sibi adjunxit; pactus ut is, quoniam inferior gratiâ esset, pecuniâque polleret, nummos de suo communi nomine per centurias pronunciaret. quâ cognitâ re, optimates quos metus ceperat, nihil non ausurum in summo magistratu concordi & consentiente collegâ; auctores Bibulo fuerunt tantundem pollicendi &c.

In malâ uxore atque inimico, si quid sumas, sumptus est.) *Petitum è Plauti Milite, actus* III. *scena* I. *versu* LXXVIII.

In ma-

In malis spectare causſam, non fortunam convenit.) *Albutius Silus apud Senecam libro* IX. *Controversiâ primâ:* Non me movet periculum meum: semper nos in malis noſtris, non fortunam, ſed cauſſam ſpectavimus.

In manu eſt tibi quod credas; quod dicam in manu mihi eſt.] *Eſt Plauti è Mercatore actu* III. *ſc.* IV. *verſu* XLIII.

In ſummo timore pejus creditur quod præterit.] *Tacitus libro* XV. *cap.* XXXVI. *f:* Senatus & primores in incerto erant, procul an coram atrocior haberetur Nero: de huic, quæ natura magnis timoribus, deterius credebatur, quod evenerat.

In tuto eſt exire cujus haud ultra queunt mala.] *Factum ex Senecæ OEdipode, verſu* CXCVIII.

Infamia etiam tum vivit, cùm credas eſſe mortuam.) *E Perſâ Plauti ſumptum, verſu nimirum* XXVIII. *actus* III. *ſcenæ* I.

Ingenio bono me ornatam quàm auro multo mavolo.) *Eſt item è Plauti Pœnulo, actu* I. *ſcenâ* II. *verſu* LXXXIX.

Injuſtiſſima eſt ſimultas quæ hominem eſſe hominem non ſinit.) *Verba Quintiliani è Declamatione* CX.

Innocens optat, moderatus ſpectat, cogitat pius.] *Mortem ſcilicet patris. Spectat autem ponitur pro* exſpectat; *quemadmodum & P. Syrus:* Ab alio ſpectes, alteri quod feceris.

Inquirere in antiquitatis auctoritatem eſt ſcelus.) *Lactantius libro* II. *cap.* VII: Tantaque eſt auctoritas vetuſtatis, ut inquirere in eam ſcelus eſſe ducatur.

Insanum est malum devorti in hospitium ad Cupidinem.) *Invenias in Plauti Trinummo, actu* III. *scenæ* II. *versu* XLVII.

Intertrimenti nihil est in auro, quàm pretium manu.) *L. Valerius pro abroganda lege Oppia, apud Livium libro* XXXIV. *cap.* VII: Sed in purpurâ quæ teritur, absumitur, injustam quidem, sed aliquam tamen causam tenacitatis video: in auro verò, in quo præter manupretium nihil intertrimenti sit, quæ malignitas est? præsidium in eo potius est, & ad publicos & ad privatos usus &c.

Intestina nulla crepant saturo; esurienti percrepant.] *Fictum ex verbis Plauti, quæ in Menæchmis, act* V. *sc.* V. *vers.* XXVII.

Invendibili merci oportet ultrò emptorem adducere.] *Plautinum ex Pœnulo, actus* I. *scenæ* II. *versu* CXXIX.

Ipsa nominum mage quàm rerum officit atrocitas.) *De Valerio Diocletiano Imp. Aurelius Victor:* Verùm hæc in Valerio obducta cetenis bonis: eoque ipso quod Dominum dici passus; Parentem egit: satisque constat prudentem virum edocere voluisse, atrocitatem rerum magis quàm rerum officere.

Is demum maledicit, verum ab alio audire qui nequit.) *Cicero in Oratione illa ad Sallustium:* Carere debet omni vitio, qui in alterum dicere paratus est. Is demum maledicit, qui non potest verum ab altero audire.

Is poterit cavere rectè, jura qui & leges tenet.) *Versus Epidici Plautini* CVII. *actus* II. *scenæ* II.

Italus armis, disciplinis vinci Græcus non potest.]

test.) *Habetur apud auctorem libri ad Herennium*, IV. *capite* XXXII. *p.*

Itidem ut tempus anni, ætatem aliam aliud factum convenit.) *Sententia Plauti è Mercatore actus* V. *scenâ* IV. *versu* XXIV.

Iudices aliis maligni Reges sunt, æqui sibi.] *Formatum est ex Agamemnonis Senecæ versu* CCLXVIII.

Iudicii specie suam explent principes libidinem.) *Agrippa in Oratione ad Augustum, in Dione Cassio libro* LII: Τὰς γὰρ βιάζεσθαι δυναμένας ἀδείας δικάζοντας δικαιοπραγεῖν πιστεύει, ἀλλ' οἶον] πάντες αὐτὰς σχῆμα καὶ σκιαγραφίαν πολιτείας ἀσχημοσύνης τε καὶ ἀληθείας αἰσχυντίας, ὀνόματι ἐνόμῳ δικαιοσύνῃ τῷ ἑαυτῶν ἐπιθυμίαν ἀποπιμπλάναι: Nemo credit eos qui vim inferre possunt, si judicum munere fungantur, ex justitiâ agere: verùm hæc omnium est opinio, speciem eos ac quasi umbratum quoddam exemplar Reipublicæ, propter verecundiam, veritati actionum suarum prætendere, ac sub judicii nomine, cupiditatem suam expiere. *Ammianus libro* XXVI. *cap.* XXIX. *f.* Pacis obtentu vitium detestandum agitabatur; infaustam victoriam execrantibus universis, internecivo quovis bello graviorem. nam inter arma & lituos conditionis æquatio leviora facit pericula; & Martiæ virtutis potestas aut id quod ausum occupat, aut inopinata mors si acciderit, nullum ignominiæ continet sensum, finemque secum vivendi simul & dolendi perducit. Vbi verò consiliis impiis jura qui-

quidem prætenduntur, & leges; & Catonianæ vel Cassianæ sententiæ fuco perliti residentjudices; agitur autem quod agitur ad voluntatem prætumidæ potestatis, exque ejus libidine vitæ incidentium necisque momenta pensantur; ibi capitalis vertitur pernicies & abrupta. *Similis querela iteratur ab eodem auctore libro* XXXI. *cap.* XLI. *m.*

Iudicum ordo perpetuus nimiæ utique est impotentiæ.) *Livius libro* XXXIII. *cap.* XXXII. *p:* Iudicum ordo Carthagine eâ tempestate dominabatur, eò maximè, quod iidem perpetui Iudices erant &c.

Iupiter rem judicatam in terris, iterum judicat.) *Extat in Prologo Rudentis Plautini, versu* XVIII.

Iusjurandum rei servandæ, non perdundæ conditum est.] *Periculosæ ambiguitatis carmen, pronuntiatur à Lenone Plauti in Rudente; act.* V. *sc.* III. *versu* XVIII.

Iura naturæ impugnare, species patricidii est.) *Verba Joannis Sarisberiensis libro* I. *Policratici cap.* II. *m.*

L

LÆtus est angustè, lætus qui tantum est præsentibus.] *Seneca Epistolâ* XCIX: Mihi crede, magna pars ex illis quos amavimus, licet ipsos casus abstulerit, apud nos manet. nostrum est quod præteriit tempus: nec quidquâ est loco tutiore, quàm quod fuit. Ingrati adversus percepta spe futuri sumus: quasi non quod futurum est, si modò successerit nobis, citò in præterita transiturum sit. Angustè fructus rerum determinat, qui tantum præsentibus lætus est. & fu-

& futura & præterita delectant; hæc expectatione, illa memoriâ, &c.

Largitionibus favorem profusis populi occupes.) *Valerius Maximus libro* III. *cap.* II: Cùm Tiberius Gracchus in tribunatu profusis largitionibus favore populi occupato, Rempublicam obsessam teneret &c.

Laus est procreare natos, generi monumentum, & sibi.) *Formatum è Plauti Milite, act.* III. *scenâ* I. *versu* CIX.

Lepidi mores turpem ornatum facilè factis comprobant.) *Versus ex ejusdem Comici Pœnulo, actus* I. *sc.* II. *vers.* XCV.

Lege non licet frui æquâ pauperi cum divite.) *Adhuc carmen ejusdem Umbri, è Cistellariâ, actu* II. *scena* I. *versu* LVI.

Liberè admonere, non est emendare; offendere est.) *Moribus quidem sæculi corrupti. Seneca libro* III. *de Ira cap.* XXXVI: Noli postea congredi cum imperitis nolunt discere, qui nunquam didicerunt. Illum liberius admonuisti quàm debebas; itaque non emendasti, sed offendisti. de cetero, vide non tantum, an verum sit quod dicis, sed an ille cui dicitur sit veri patiens.

Liberi quoq; pro paternis sceleribus pœnas luunt.) *Natum ex Medea versu* DCCCCXXIV. *Senecæ inscriptæ.*

Liberos homines per urbem modico par ire est gradu.] *Opinione testium Pœnuli Plautini, actu* III. *scena* I. *versu* XIX.

Luctator vinum dolosus est; primùm captat pedes.)

des.) *Lepidus versus è Plauti Pseudolo, numero* VI. *actus* V. *scenæ* 1.

Luxuriosè consumuntur, quæ obvenere per scelus.) *Videatur Cicero Oratione pro Amerino, capitis secundi fine.*

Lympha paulla marina flammas non sopit, sed excitat.) *Dio Cassius non longè à fine libri* LI: Ἡ γὰρ ἅλμη ἡ θαλαττία, ἂν καὶ ὀλίγην ἐπιχέηται φλογὶ, ἰσχυρῶς αὐτὴν ἐκκαίει: Aqua marina flammæ non multa infusa, magnopere eam excusitat.

M

MAgna qui petit; aut dolebit, aut tristabit alterum.) *Synesius Epistola* LXIV: Μὴ αἴτει μεγάλα, ἵνα μὴ δυοῖν θάτερον, ἢ τυγχάνων λυπῇς, ἢ μὴ τυγχάνων λυπῇ: Magna ne petas, ne duorum alterum, aut impetrans molestus sis, aut non impetrans doloreafficiaris.

Magni animi est, non dare & perdere, verùm perdere & dare.) *Seneca libro* VII. *de Beneficiis capite postremo:* Quod in hoc perdidi, ab aliis recipiam. sed huic ipsi beneficium dabo iterum, & tanquam bonus agricola curâ cultuque sterilitatem soli vincam. Periit mihi beneficium: iste omnibus. non est magni animi dare & perdere: hoc est magni animi, perdere & dare.

Major fœderis vetusti quàm novi reverentia.) *Tacitus libro* XV. *Annalium cap.* 1: Vologeses spretum Arsacidarum fastigium ire ultum volens, magnitudine rursum Romanâ, & continui fœderis reverentiâ diversas ad curas trahebatur.

Major

Major usus est tellure quàm mari est, audaciæ.) *Sententia Polybij, qui videatur libro* I. *Histor. capite* XXXVII. *f.*

Major aut minor res quæ fit, caussâ, tempore, & loco.) *Seneca Epistola* LXXXI: Majus aut minus fit, tempore, loco, caussâ. Sæpe enim hoc non potuere divitiæ in domum infusæ, quod opportunè dati mille denarii &c.

Malefactorem amitti satius, quàm relinqui beneficum.) *Versus Plauti è Bacchidibus, actu* III. *scena* II. *versu* XI.

Malleus sapientiorem scilicet esse manubrio.) *Est etiam Plautinum proverbium, inveniundum Epidici actu* III. *scena* III. *versu* LXXVIII.

Mane quod occipis negotium, id totum procedit diem.) *Hoc quoq; Comici est ejusdem ex Persa, actu* I. *sc.* II. *versu* XXXIV.

Mars minus laudi est apertus, quàm Mars clancularius.) *Est sententia D. Chrysostomi Oratione de Sacerdotio.*

Mars minus nocens apertus est quàm clancularius.) *Vnde Nicias in Theramenem apud Xenophontem libro* II: Καί τι τοσούτῳ μᾶλλον δεινότερον προδοσία πολέμου, ὅσῳ χαλεπώτερον φυλάξασθαι τὸ ἀφανὲς τοῦ φανεροῦ: At qui tanto gravius malum est proditio, quàm bellum; quanto difficilius occulta caveri possunt quàm aperta. *Et hinc Cicero Oratione* II. *in Catilinam:* Sine dubio perdidimus hominem, magnificè vivimus; cùm illum ex occultis insidiis in apertum latrocinium conjecimus.

Martii mare fine aperitur, initio Octobris clauditur.) *Frequens hujus cognitionis usus Iurisconsultis*

ve

vel eis potius negotiationibus quæ opem eorum expetunt; sed & militibus hæc noviſſe expedire, hauriamus licet ex Vegetio, qui libri IV. *de re militari, toto capite* XXXIX. *maris hanc apertionem perſequitur, ac demum concludit:* major adhibenda eſt cautela quando exercitus navigat cum liburnis, quàm cùm privatorum mercium feſtinat audacia. *Quod ipſum dum non obſervat Romanus, integras ſæpe prodidit claſſes, uti queritur Polybius lib.* I. *Hiſtoriarum capite* XXXVII. *qui conſulatur.*

Mavelim ſervire tibi, libertus quàm eſſe alteri.) *Vſurpatum à Plauto in Milite, ſcenæ* VIII *actus* IV. *verſu* XLV.

Maximæ illecebræ Nox, Mulier, Merum adoleſcentulo.) *Prudens iſtud dictum extat in Plauti Bacchidibus, actus* I. *ſcenæ primæ verſu* LVI.

Maximam partem ſui veneni nequitia ebibit.) *Dictum eſt Attali Philoſophi, meminitque Seneca Epiſtola* LXXXI.

Maximè beneficia hærent, quæ miſerias ſublevant.) *Unde ceu rem maximè confeſſam, aſſeverat Iſocrates Oratione ad Philippum:* ὅτι πάντες ἄνθρωποι τῶν πλείστων μνείαν ἔχουσιν, ὧν ἄν ἐν ταῖς συμφοραῖς εὖ πάθωσιν: omnes eorum beneficiorum, quæ in calamitatibus acceperint, maximè ſolere meminiſſe.

Maximè pigri amant ſecurum per opulentias otium.) *Verſus, hac ipſa poſitura verborum, inveniundus libro* IV. *Arnobii adverſus Gentes:* Quis ad extremum Deam Pecuniam eſſe credat, quam velut maximum numen, veſtræ indicant literæ, donare annulos aureos, loca in ludis atque in ſpectaculis priora, honorum ſuggeſtus ſummos, amplitudinem magi-

magistratus, & quod maximè pigri amant, securum per opulentias otium.

Maximè reor æquum ferri bona bonis, malis mala.) *Est è Plautina Prologo Pseudolo inscripta, versu* II.

Maximè sapit secundis qui rebus statuit modum.) *Tacitus libro* XV. *Annal. cap.* V. *p:* Corbulo tamen, quamvis secundis rebus suis moderandum fortunæ ratus, misit ad Vologesem qui expostularent &c. *Id dum non facit Marcus Attilius Regulus & se, & exercitum Romanum perdidit, ut benè monuit Polybius, libro* I. *cap.* XXXV. *p.*

Maximè tunc gratiæ agendæ sunt Deo cùm affligimur.] *Lactantius libro* V. *cap.* XXIII: Imò verò cùm vexamur ac premimur, tum maximè gratias agere debemus indulgentissimo patri, quòd corruptelam nostram non patitur longius procedere, sed plagis ac verberibus emendat.

Maximo Duci ne credas maximam provinciam.) *Spectat monitum istud Reges. nam vel maxima provincia qualemcumque ducem pellexerit ad res novandas; nedum ducem maximum. Inde est quod legimus apud Tacitum libro* II. *Annal. cap.* LIX. *f:* Augustus inter alia dominationis arcana, vetitis, nisi permissu, ingredi Senatoribus aut Equitibus Romanis illustribus, sepositi Ægyptum; ne fame urgeret Italiam, quisquis eam provinciam, & utraque terræ ac maris, quamvis levi præsidio, adversum ingentes exercitus insedisset.

Maximum bonum peccare; bonum verum plecti citò.) *Synesius Epistolâ:* Ἐξιλασέο δὲ τῇ παραινήκα πίσει τὰς κάτω πινάς. μεγίστη γὰρ ὄντως

ἀγαθὸν ⸗ μὴ ἁμαρτεῖν, δεύτερον ἀγαθὸν τὸ δικαιωθῆναι. ὅστις δὲ χρόνον πολὺν ἀδίκων ἀκόλαστος μένει, τοῦτον δεῖ νομίζειν τὸν ἀτυχέστατον ⸗ μήτε θεὸς, μήτε ἄνθρωπος κηδόμενον: Placandæ sunt præsenti supplicio quæ sunt apud Inferos Furiæ. Nam cùm maximum sit bonum non peccare, bonum secundum est, affici supplicio. qui autem per diu scelestus impunitus manet, eum oportet existimare infelicissimum, de quo neque Deus neque homo sollicitus est.

Maximum vitium mulieri est, cùm sibi nimis placet.) *Utitur Plautus in Pœnulo, actus* v. *sc.* IV. *versu* XXXXII.

Me bonam esse, quàm beatam nimio dici mavolo.] *Versus adhuc ex eodem Pœnulo* XCI. *actus* II. *scenæ* II.

Meretrix tantisper blanditur, dum illud quod rapiat videt.) *Est ejusdem Comici ex Menachmis, actu* V. *scenæ* III. *versu* II.

Merces ejus, qui potest jubere, vis precaria est.) *Tacitus libro* XIV. *cap.* XV: Notos quoque Equites Romanos operas arenæ promittere subegit, donis ingentibus: nisi quod merces ab eo qui jubere potest, vim necessitatis adfert.

Meum quod rete atque hami nacti sunt, meum potissimum est.) *Est è Rudente Plauti, actu* IV. *scenæ* III. *versu* XLVII.

Mihi ego video, mihi ego sapio, mihi ego credo plurimum.) *Versus* LX. *è Milite glorioso, act.* II. *sc.* III.

Militem quando q; solus continet à fugâ pudor.) *Livius*

Livius libro x. *cap.* xxxv. *m:* Omnes affirmant, se quidem omnia facturos; sed militum jacere animos: totâ nocte inter vulnera & gemitus morientium vigilatum est; si ante lucem ad castra ventum foret, tantum pavoris fuisse, ut relicturi signa fuerint: nunc pudore à fugâ contineri; alioquin pro victis esse.

Mille atque mille sunt viæ infortunii.] *Jambus est, ideoque relegandus ad ordinem suum. Sæpe ipsos inter Trochaicos inveni; & toties quidem, ut pudeat iterum monere, nedum id faciam frequentius.*

Mirum est lolio victitare te, tam vili tritico.) *Carmen è Plauti Milite, act.* II. *scena* III. *versu* L.

Moribus vivendum antiquis: mores nil moror novos.) *Reperias in Plauti Trinummo, act.* II. *scenæ* II. *versu* VIII.

Mulier nequiquam exornata est bene, si morata est male.) *Est è Mostellariâ Plauti, actu* I. *scenâ* III. *versu* CXXXII.

Multa falsa sunt, quæ suspiciosè quis tamen arguat.) *Est è Ciceronis oratione pro Roscio Amerino, capite* XXVIII.

Multa quis diu vivendo, quæ haud videre vult videt.] *Et hoc quoque inventas in Tullij libro de Senectute.*

Multa sunt perdenda beneficia, ut semel ponas bene.] *Versus productus à Seneca, libro* I. *de Beneficiis, cap.* I.

Multi se stolidè frustrantur, cùm alios frustrare æstimant.] *Conspicitur Plauti Bacchidibus, actu* III. *scena* VI. *versu* XXIX.

Multò minus malum sibi quærunt urbani quàm rustici.) *Istud etiam exstat in Plauti Mercatore, actu* IV. *scenâ* III. *versu* XVII.

Munus abjurat cœleste ineruditus nobilis.] *Leguntur hæ voces apud Ennodium.*

Munus octo hominum Parasitus facilè in mensâ fungitur.) *E Plauti Menæchmis, actu* I. *scenâ.* IV. *versu* V.

Murat in melius homines, satias, pudor, necessitas.] *Tiberius oratione epistolari ad Senatum:* Reliquis intra animum medendum est. nos pudor; pauperes necessitas; divites satias in melius mutet. *Taciti libro* III. *Annal. cap.* LIV. *sermo autem est de luxu, qui immensum prorruperat ad cuncta quibus pecunia prodigitur.*

N

NAturale est quem times odisse, & perdere quem oderis.] *Minutius in Octavio:* Naturale est, & odisse quem times, & quem metueris, infestare si possis.

Naufragos miserare: semper anceps navigatio est.) *Phocylides:* Ναυηγὸς οἰκτιρον, ἐπεὶ καὶ σὸν ἔσην ἀδηλον.

Ne boni quidem est, amicis per jocum injustè loqui.) *Carmen Plauti è Pœnulo, act.* III. *scenâ* I. *versu* LXX.

Ne quidem miles profani imperium toleret Principis.) *Tacitus libro* XIV. *cap.* II: Senecam contra muliebres illecebras subsidium à femina petivisse; immissamque Actem libertam, quæ simul suo periculo,

culo, & infamiâ Neronis anxia, deferret, pervulgatum esse incestum gloriante matre; nec toleraturos milites profani Principis imperium.

Ne quidem quis unum amicum amat, qui plus uno haud amat.) *Seneca Epistolâ* XII: Si alios habemus amicos, male de his & meremur & æstimamus; quia parum valent in unius elati solatium: si non habemus, majorem ipsi nobis injuriam fecimus, quàm à fortunâ accepimus. illa unum abstulit: nos quemquam non fecimus. Deinde, ne unum quidem amavit, qui plus quàm unum amare non potuit.

Nec sibi negotium parit Deus, nec alteri.) *De Epicuri opinione Epicurus apud Ausonium Epigrammate* CIX: Quod est beatum, nocte & æternum carens, Nec sibi parit negotium, nec alteri.

Nemo cautius malus est quàm sub pietatis infulâ.) *Sunt verba ex Ennodii derivata scriptis.*

Nemo fortunam recusat ferre cuncti quàm ferunt.] *Factum è Seneca Troade versu* CXV.

Nemo laude dignus est eritve, quàm cui cor sapit.] *Polybius libro* X. *Historiarum cap.* II: Τὸ δ' ἐπαινετὸν μόνον ἴδιον ὑπάρχει τῶν λογίων καὶ φρένας ἐχόντων ἀνδρῶν: Laude dignum esse, proprium est duntaxat prudentium & cordatorum virorum.

Nemo pauper honore dignus, nemo pauper est bonus.) *Citatur ex Alcæo apud Scholiasten Pindari, hymno* II. *Isthmiorum:* Χρήματ' ἀνὴρ, πενιχρὸς δ' ἀδὴς πέλετ' ἐσθλὸς, ἀδὲ τίμιος: Pecuniæ vir sunt

nullus verò pauper bonus, aut honore dignus habetur.

Nemo semet emendare quærit, omnes Cælites.) *Seneca Epistola* CVII: Hic est magnus animus, qui se Deo tradidit. at contra ille pusillus ac degener qui obluctatur, & de ordine mundi male existimat; & emendare mavult Deos, quàm se.

Nemo solis, nemo justitiæ frustratur numina.] *De sagis mulieribus Apulejus libro* II: Quippe cùm deterrimæ versipelles, in quodvis animal ore conversо, latenter obrepant; ut ipsos etiam oculos Solis & Iustitiæ facilè frustrentur.

Nemo ullam queat, ipsa quæ se venditat, tutarier.) *Sententia servi Plautini in Milite, actu* II. *scena* III. *cap.* XLI.

Nemo unquam male interemptus est infamis innocens.) *Factum ex verbis his Arnobii libro* I. *adversus Gentes:* Innumerabiles gloriâ & virtute & existimatione pollentes, acerbissimarum mortium experti sunt formas; ut Aquillius, Trebonius, Regulus. numquid idcirco post vitam judicati sunt turpes, quia non publicâ lege fatorum, sed mortis asperrimo genere lacerati, excruciatique perierunt? Nemo unquam innocens malè interemptus, infamis est: nec turpitudinis alicujus commaculatur notâ, qui non suo merito pœnas graves, sed cruciatoris perpetitur sævitiate.

Nemini queri fas de fortunâ salvo Cæsare.) *Ex versu isto lux accedit ingens Taciti verbis libro* III. *Annalium cap.* IV: *ubi agit de exsequiis Germanici:* Illic miles cum armis, sine insignibus magistratus, populus

pulus per tribus; concidisse Rempublicam, nihil spei reliquum clamitabant; promptius apertiusque, quàm ut meminisse imperitantium crederes.

Neminem decet verecundari, ubi apud mensam adcubat.) *Fictum ex versu* LXXVII. *Trinummo, actus* II. *scena* IV.

Nescis tu quàm meticulosa res sit ire ad judicem.) *Verba etiam Plauti ex Mostellariæ actu* V. *scena* I. *versu* LII.

Nil boni uspiam est quod uti possis absque omni malo.) *Adhuc Plautinus versus ex Mercatore, actu* I. *scena* II. *vers.* XXXIV. *Sed & proximè duo sequentia carmina, agnoscunt eundem Comicum pro parente: exstatque prior actu* III. *scena* II. *versu* LXXXVI. *Trinummi: alter verò eadem Comœdia, eodem actu & scena, sed versu tertio,*

Nil moror alienâ mihi operâ plures fieri liberos.) *Istud quoque invenias in Cistellariâ, actu* V. *scena* I.

Nil refert nec-rectè ei dicere, id qui infitias non eat.) *Etiam est apud Plautum in Pseudolo act.* IV. *scena* V. *versu* XXIV. *Sequens verò versus præscribitur in ejusdem Umbri Persâ, actu* IV. *scena* VI. *versu* VIII.

Nimia omnia hominibus ex se nimium negotium exhibent.) *Verba iterum Plauti è Pœnulo, actu* I. *scena* II. *versu* XXXII. *Imò ejusdem sunt auctoris versus subsequentes quinque: primusq; ex Pseudolo petitus, actus* I. *scenæ* III. *versu* XLVI: *secundus ex Bacchidibus, actus* III. *scenæ* II. *versu* X: *tertius ex Trinummo, actus* II. *scenæ* II. *versu* XXX: *quartus ex eod. Trinummo, actus* III. *scenæ* I. *versu* XIX: *quintus è Persâ, actus* IV. *scenæ* III. *versu* LXIII.

Nobis quod malum videtur, ipsi mundo non malum est.] *Christianis videlicet. Arnobius libro* I. *adversus Gentes:* Quid si quod proximum vero est, quidquid nobis, videtur adversum, mundo ipsi non est malum: omniaque quæ fiunt nostris commoditatibus statuentes, opinionibus improbis criminamur eventa naturæ? &c.

Nobilitas necem injustam haud facit, sed innocentia.) *Id est: si nobilis aliquis supplicium subit, non ideo mors illa injusta est, dummodo ipsius etiam extiterit nocens. quæ enim non æquè plectatur nobilis quàm ignobilis?*

Nocte abundet pervigili, lucerna oleo, calix mero.) *Apuleius libro* II. *metamorph:* Tunc ego, vocata Photide: ecce, inquam, Veneris hortator & armiger Liber, advenit ultrò. vinum istud sorbeamus hodie omne; quod nobis restinguat pudoris ignaviam, & alacrem vigorem libidinis incutiat. hac enim sitarchiâ navigium Veneris indiget solâ; ut nocte pervigili, & oleo lucerna, & vino calix abundet.

Nolim amicus Regis esse Persici, absque commodis.) *Luciani est dictum in libello, de Mercede conductis.*

Non ætate verùm ingenio adipiscitur sapientia.) *Sententia Plauti ex Trinummo, actu* II. *sc.* II. *versu* LXXXVII.

Non erunt honores unquam fortuiti muneris.) *Monitum Solonis apud Ausonium.*

Non est usui quisquam amator, nisi qui perpetuat data.) *Lenæ alicujus vox apud Plautum in Pseudolo;*

dolo; *actu nimirum* I. *scenæ* III. *versu* LXXI.

Non idem semper dicendum est; semper spectandum est idem.) *Sumptum è Cicerone libro* I. *Epistol. fam.* IX.

Non Iovis sub regno amator, sed sub Veneris vapulat.) *Versus* VIII. *ex Pseudoli Plautini actu primo, scenâ* I.

Non tu me argento dedisti, opinor, nuptum, sed viro.) *Pudicum responsum filiæ ad patrem in Sticho Comici Umbri, actus* I. *scenæ* II. *versu* LXXIX.

Non nimis potest quis servare suæ pudorem filiæ.) *Plautinum ex Epidici actu* III. *scenâ* III. *versu* XXIV.

Non potest consistere quæstus, si ipsum sumptus anteit.) *Etiam est è Plauti Pœnulo, actus* I. *scenâ* II. *versu* LXXV.

Non queunt nimis curare unquam parentem filiæ.) *E Plauti Sticho, actus* I *sc.* II. *versu* XXXIX.

Non soles respicere te, cùm dicis injustè alteri.) *Ex ejusdem Pseudolo, actus* II. *scenæ* II *versu* XVIII.

Non tipulæ levius pondus, quàm fidei est lenoniæ.) *Ex Persâ, actu* II. *scenæ* II. *versu* LXIII.

Noster esto, dum te poteris defensare injuriâ.) *Versus parentum, quo acuunt liberorum petulantiam erga præceptores suos. videantur Plauti Bacchides, act.* III. *scenæ* III. *versu* XXXIX.

Novo modo homo amas, siquidem te quidquam quod faxis pudet.) *Etiam ex Milite Plauti, act.* III. *scenâ* I. *versu* XXX.

Nulla cura eis honesti est, quos affectus occu-

par.] *Oraculum est Polybij libro* III. *capitulo* XV. *sub finem*.

Nulla est satietas ornandi navem ac mulierem satis.) *Formatum ex Pœnuli actu* I. *scena* II. *versibus prioribus.*

Nullum beneficium duco esse id, quod cui facias, non placet.) *E Plauti Trinummo; actus* III. *scenæ* II. *versu* XIII.

Numquam erit alienis gravis, qui suis se concinnat levem.) *Ex ejusdem Comœdiæ act* III. *scenæ* II. *versu* LVIII.

Numquam ullus Deus propitius generi lenonio fuit.] *E Persâ actu* IV. *scena* IV. *versu* XXXIV. *sequens versus est è Sticho, actus* I. *scenæ* II. *versu* LXXXIX.

O.

O Quàm amara liberûm voluptas est parentibus!) *Vide explicationem hujus exclamationis apud Tertullianum libro* I. *ad uxorem, cap.* V. *p.*

Odiosa est oratio cùm rem habeas, longinquum loqui.) *E Plauti Mercatore, actu* III. *sc.* IV *vers.* XXIII.

Omne ego pro nihilo ducto, quod fuit, quando fuit.) *E Persa ejusdem actus* IV. *scena* IV. *versu* LXXXV.

Omnibus scias eum esse amicum, amicus qui sibi est.) *Ratio sententiæ petenda è Senecæ Epistolâ* VI, *f.*

Optimas spes ad salutem volvunt, qui colunt Deum.) *Citat Theophilus libro* III. *contra gentes ex Philemone:* οἱ γὰρ Θεὸν σέβοντες, ἐλπίδας καλὰς ἔχουσιν εἰς σωτηρίαν: Hi qui Deum colunt spes bonas habent ad salutem.

Optimi

Optimi peccando pervenere ad innocentiam.) *Voces Senecæ è libro* I. *de Clementiâ capite* VI. *f.*

Optimus portus pœnitenti, consilii est mutatio.) *Laudatur pro veteris poëtæ versu à Ciceronе.*

Optimum in vitâ est, timere præter scipsum neminem.] *Flavius Vopiscus in Tacito Imperatore; de Senatu ac militib. cap.* XI. Non illi Principē quemquā, ut rectè facerent, non tribunitiam potestatē formidabant, sed (quod est in vitâ optimum) se timebant.

Ordo militum nunc est, nullum tenere, heu, ordinem.) *Vsurpatum ævo Petri Blesensis; sed nunc quoq; maximè suum habet locum.*

Orta injuria ab eo videtur, arma qui intulit prior:] *Livius libro* XXXII. *cap.* X. *p:* Consul nihil ad id quidem arbitrio, aut judice opus esse dicere: cui enim non apparere, ab eo qui prior arma intulisset, injuriam ortam?

Osculaa amplexumque, amorem non augent; exercitant. *Pluribus illustrat Seneca libro* VII. *de Beneficiis cap.* XIII. *p.*

Otium multi dum quærunt, inveniunt negotium.) *Lactantius lib.* I. *cap.* I: Si quidam maximi Oratores, professionis suæ quasi veterani, decursus operibus actionum suarum, postremò se Philosophiæ dederunt; eamque sibi requiem laborum justissimam putarunt, si animos suos in earum rerum, quæ inveniri non poterant inquisitione torquerent, ut non tam otium sibi, quam negotium quæsivisse videantur, &c.

P

PAlmulæ ut venere piperque, venit item Sapientia.)

tia.] *Est à Persio, quem versum excutit Lactantius libro* III. *cap.* XVI.

Parcit pauperibus Neptunus, dites damnat ac domat.) *Tractum de Trinummo Plauti, actus* IV. *sc.* I. *cap.* X.

Patris imperium est in natam, non in patrem filiæ.] *Haustum & istud è Persa Umbri, actu* III. *sc.* I. *versu* XV.

Pauci ex multis sunt amici, homini qui certi sient.) *E Plauti Pseudolo, actus* I. *scena* III. *versu* CLIII.

Paupere in domo, vel quævis est satis fœcunditas.) *Spurius Ligustinus apud Livium libro* XLII. *cap.* XXXIV. *p:* Cùm primùm in ætatem veni, pater mihi uxorem fratris sui filiam dedit; quæ secum nihil attulit præter libertatem pudicitiamque, & cum his fœcunditatem quanta vel in diti domo satis esset.

Perdocet paupertas artes omnes, ubi quem attigit.) *Versus Plauti è Sticho, actu* II. *scenâ* I. *versu* XXIV.

Perdormisco, si resolvi ei argentum cui debeo.) *Ejusdem carmen è Menæchmis actu* V. *scena* V. *versu* XXX.

Perfacilè est rem bene paratam comitate perdere.] *E Prologo Rudente, versus nimirum* XXXVIII.

Perfidi multi occiduntur, qui tamen haud sunt perfidi.] *Prætextu nempe falso. Justinus libro* XII. *cap.* XIII: *m:* Acerrimus inter recusantes Callisthenes fuit: quæ res & illi & multis principibus Macedonum exitio fuit: Siquidem sub specie insidiarum omnes interfecti.

Per-

Pertinaciæ comes nunquam Pœnitentia est.) *Suetonius in vitâ Augusti cap.* XXVII: Hunc è diverso professum, ita modum se proscribendi statuisse, ut omnia sibi reliquerit libera. in cujus pertinaciæ pœnitentiam, postea T. Vinium Philopœmenem &c.

Pessimum veri venenum adfectus adulatio est.] *Tacitus libro* I. *Histor. cap.* XV. *f:* Fidem, libertatem, amicitiam, præcipua humani animi bona, tu quidem eadem constantiâ retinebis. sed alii per obsequium imminuent. irrumpet adulatio, blanditiæ pessimum veri affectus venenum, sua cuique adulatio &c.

Plurimas senectus adfert pessimas res cùm advenit.) *Effatum verissimum in Plauti Menæchmis, actus* V. *scenæ* II. *versu* VIII.

Plurimis cruenta mens est, pura sit licet manus.] *Apulejus libro* IV. *Floridarum:* Omnibus bonis in rebus, conatus in laude, effectus in casu est. ita ut contra in maleficiis, etiam cogitata scelera non perfecta adhuc, vindicantur; cruentâ mente, purâ manu. &c.

Plus laudatur qui nocere, quàm prodesse qui cupit.) *Lactantius libro* VI. *cap.* XVIII: Ita fit ut homo justus contemptui sit omnibus; & quia putabitur semetipsum non posse defendere, habebitur pro segni & inerti. Qui autem fuerit ultus inimicum, hic fortis, hic strenuus judicatur; hunc colunt, hunc omnes verentur. bonus verò ille, tametsi prodesse pluribus possit, illum tamen suspiciunt, qui nocere quàm qui prodesse possit &c.

Platns

Plutus claudus est cùm accedit, cùm recedit aliger.) *Lucianus in Timone:* Οὐκ ἀεὶ ταῦτ', ὦ Ἑρμῆ, ἀλλ' ὁπόταν μὲν ἀπίω πρός τινα, πεμφθεὶς ὑπὸ τοῦ Διός, οὐκ οἶδ' ὅπως βραδὺς εἶμι καὶ χωλὸς ἀμφοτέροις, ὡς μόλις πελεῖν ἐπὶ τὸ τέρμα συνεσκευασμένῳ· ἐνίοτε δὲ καὶ ἀπείμονος. ὁπόταν δὲ ἀπαλλάττεσθαι δέῃ, πτηνὸν ὄψει, πολὺ τῶν ὀρνέων ὠκύτερον: Atqui non hoc mihi perpetuum, Mercuri; verùm si quando proficiscor à Iove missus ad quempiam, tum nescio quo pacto tardus sum, & utroque claudus pede, ita ut ægrè ad metam pertingere queam; sene nonnunquam interim facto qui me operiebatur. porrò cùm discedendum est; alatum videbis, multò avibus velociorem, &c.

Pol; pudere quàm pigere præstat totidem literis.) *E Plauti est Trinummo, actu* II. *scena* II. *versu* LXIII.

Præmium multis peccandi, est ipsamet infamia.) *Pluribus enucleat Seneca Epistola* CXXII. *f.*

Præmium nullum iis debetur, qui auspicii non sunt sui.) *Intelligendum de Duce qui alienis auspiciis bellum gerit, non etiam propriis.*

Pridie caveas ne facias id quod pigeat postridie.] *E Plauti Sticho versu* LXV. *actus* I. *scena* II.

Primum adesse, parum civile est; ultimum adesse, superbulum.) *Accommodandum invitatis ab aliquo ad prandium vel cœnam.*

Pro multis perire, quàm cum multis, est honestius.) *Verba auctoris libro* IV. *ad Herennium cap.* LXIV.

Proba merx facilè emptorem reperit tametsi in abstruso

abstruso sita.] *Est è Pœnulo Plauti, act.* I. *scena* II. *versu* CXXX.

Probus est quem non pœnitet quàm sit probus ac frugi bonæ.) *Istud sumptum ex ejusdem Comici Trinummo, actu* II. *scena* II. *versu* XXXIX.

Promptius cuivis parare quàm servare gloriam.) *Videantur Excerpta Legationum Polybij numero* XXV. §. VI. *m.*

Publicæ rei præfectus, dominis servit pluribus.) *Maximus Tyrius Dissertatione* XXI: Τίνα γὰρ ἂν τις φαίη τούτων ἐλεύθερον; τὸν δημαγωγόν; δοῦλον λέγεις πολλῶν δεσποτῶν. &c.

Pulcra mulier, nuda erit, quàm purpurata pulcrior.) *Versus è Mostellaria Plauti, actus* I. *scenæ* III. *versu* CXXXI.

Pulcra pol dos est, marita si non est pecunia.] *Ex ejusdem poëtæ Epidico, actus* II. *scenæ* I. *versu* XI.

Pulcrum ornatum turpes mores pejus cœno collinunt.) *E Mostellaria, actu* I. *scena* III. *versu* CXXXIII.

Pulcrius multò parari, quàm creari nobilem.) *Unum è dictis Solonis, cujus meminit & Ausonius isto trochaico.*

Q

QUære amorem apud populares, quære hostes inter metum.) *Utriusque copulam esse raram, indicat Tacitus libro* XI. *Annalium cap.* X: Bardanes regreditur, ingens gloriâ, atque eò ferocior, & subjectis intolerantior: qui dolo ante compositio, incautum vena-

venatione intentam interfecere, primam inter juventam, sed claritudine paucos inter senum Regum, si perinde amorem inter populares, quàm metum apud hostes quæsiviſſet.

Quæſtui ſtultis habetur, male loqui melioribus.) *E Plauti Pœnulo, actu* III. *ſcenâ* II. *verſu* XII.

Quando habeo multos cognatos, quid opus eſt mihi liberis?] *Ex ejuſdem Milite, actu* III. *ſcenâ* I. *verſu* CX.

Quàm reſiſtis, tam res maximè in periculo vortitur.) *E Mercatore, actus* I. *ſcenæ* II. *verſu* XII.

Qui animum vincunt, quàm quos animus, ſemper probiores cluent.) *E Trinummo, act.* II. *ſc.* II. *verſu* XXXI.

Qui ipſus ſe contemnit, in eo indoles induſtriæ.] *Ex eadem Comœdiâ, actu* II. *ſc.* II. *verſu* XLI.

Qui non ipſe amavit, ægrè amantis ingenium inſpicit.) *E Milite Glorioſo, actu* III. *ſcenâ* I. *verſu* XLIV.

Qui ſubtemen nere tenue, nere item uberius poteſt.] *E Mercatore, actus* III. *ſc* I. *verſu* XXI.

Qui viam ad mare neſcit, amnem quæritet comitem ſibi.) *E Pœnulo, actu* III. *ſc.* II. *verſu* XV.

Quid id ad me, aut ad meam rem refert, Perſæ quid gerant?) *E Perſâ, actu* IV. *ſcena* III. *verſu* XLIV.

Quid mihi refert Chryſalo eſſe nomen, niſi factis probo?] *E Bacchidibus, actu* IV. *ſcena* IV. *verſu* LIII.

Quid velis, ſapienti ornatus ſæpius indicium facit.) *Effictum è Plauti Rudente, actus* II. *ſc.* IV. *v.* XV.

Quid-

Quidquid effert Sors in altum, in altum effert mox ut ruat.) *Formatum ex Senecæ Agamemnone, versu* XCIX.

Quidquid herclè est, mussitabo potius, quàm inteream malè.) *E Milite, actus* II. *scenæ* III. *versu* XL.

Quidquid in rebus divinis sumis, sapienti lucro est.) *Ex eodem Milite, actu* III. *scena* I. *versu* LXXX.

Quis velit sibi oblatricem in ædes intromittere?) *Ex eadem adhuc Comœdiâ actu & scena eisdem, versu* LXXXVI.

Quo die amorem, eodem multiloquium homini legat Venus.) *E Mercatore, actus* I. *scenæ* I. *versu* XXXVIII.

Quomodo res habeas tuas refert, jure anne injuriâ.] *E Rudente, actus* IV. *scenæ* IV. *versu* XXV. *sed & duo sequentia ex eodem sunt Plauto, unum ex Epidico, act.* V. *sc.* I. *vers.* XLIV. *alterum è Persâ act.* IV. *scenæ* V. *versu* III.

Quod Dei boni dant, culpâ ne tuâ amittas cave.) *E Bacchidibus actus* V. *scena* II. *versu* LXIX.

Quod habes, ne habeas; & illud quod nunc non habes, habeas malum.) *Cantari istud solitum immunistico civi, affirmat Plauti Trinummus, actus* II. *scena* II. *versu* LXIX.

Quod molestum est celerius venit illo quod cupidè petis,) *E Mostellariâ, actus* I. *sc.* I. *versu* LXX.

Quod sine amore possidetur, sine dolore amittitur.) *D. Gregorius lib.* III. *Moralium:* Sine dolore amittitur, quidquid sine amore possidetur. Quæ verò ardenter diligimus habita, graviter suspiramus ablata.

Quod tibi pauperies videtur, plurium vita gentium est.) *Seneca libro de Providentiâ cap.* IV: Omnes considera gentes in quibus Romana pax desinit: Germanos dico, & quidquid circa Istrum vagarum gentium occursat. perpetua illos hiems, triste cœlum premit, malignè solum sterile sustentat: imbrem culmo aut fronde defendunt: super durata glacie stagna persultant: in alimentū feras captant. Miseri tibi videntur? nihil miserum est, quod in naturam consuetudo perduxit. paullatim enim voluptati sunt, quæ necessitate cœperunt. Nulla illis domicilia, nullæ sedes sunt, nisi quas lassitudo in diem posuit. Vilis, & hic quærendus manu, victus, horrenda iniquitas cæli, intecta corpora: hoc quod tibi calamitas videtur, tot gentium vita est.

Quod viro est odio, videat mulier sibi habeat odio idem.) *E Menæchmis actu* I. *scenâ* II. *versu* II.

Quos crudelitas sepulcro non condit, condit dies.) *Seneca Epistola* XCII: Neminem de supremo officio rogo: nulli reliquias meas commendo. ne quis insepultus esset, rerum natura prospexit. quem sævitia projecerit, dies condet. Disertè Mecænas ait: Nec tumulum curo: sepelit Natura relictos.

Quot majores, tot etiam Doctores adsunt Regibus.) *Hinc Caligula Macroni asseverat apud Philonem Judæum libro, de Legatione ad Cajum*: sibi ab incunabulis quàm plurimos obtigisse educatores; patres, fratres, patruos, patrueles, avos, proavos, jam inde à Romanis principibus, per paterni maternique generis seriem cognatione proximos, &c. *Sed & inculcant Neroni adulatores:* Certè finitam pueritiam,

tiam, & robur juventæ adesse: exueret magistrum; satis amplis doctoribus instructus, majoribus suis; *quemadmodum memoriæ prodidit libro decimoquarto Annalium, capite quinquagesimo tertio Tacitus.*

Quota quæque civitas, felicitatem pertulit?) *Ruit omnino versus: sed verba tamen exstant apud Senecam Epistolâ* XCI: Nihil extrà tumultuantibus cautis; mala unde minimè exspectabantur, erumpunt. Quæ domesticis bellis steterant regna, quæ externis, impellente nullo ruunt. quota quæque felicitatem civitas pertulit?

R

RApidus fluvius est heic; non hac temerè transiri potest.) *E Bacchidibus, actu* I. *scena* I. *versu* LII.

Rapto iniquum vivere est, rapto mori pulcerrimum.) *Annæus Epistolâ* LXX: Si mori non potes sine dolore; fac quemadmodum potes, & quidquid obvenerit ad vim adferendam tibi, invadas. Injuriosum est rapto vivere: at contrà pulcerrimum, rapto mori.

Rarò vera, ficta semper est Ducum clementia.) *Sic est: sæpe Duces abstinent à populationibus agrorum, non quod parcant hostibus, sed ut eos pelliceant ad voluntariam deditionem: quam si deinde non etiam impetrant, personâ illâ priore depositâ, omnia ferro atq; igne depopulatur. Ita Augustus in Pannonias profectus,* primùm à rapinis se continuit, quamvis ii pagos in campestri-

adjungere posse. sed cùm ab Scisciam accedentem eum læsissent, agrum eorum ussit, prædasque quas potuit maximas egit; *inquit Dio Cassius libro* XLIX. *sub finem anni urbis à Roma conditæ* DCCXX. *Eadem legere est apud Livium de Annibale; quemadmodum & aliis exemplis pluribus palam fecimus, libri ejusdem* XXIII. *cap.* XIV: *ubi est*: Annibal in agrum Nolanum exercitum traducit: & ut non hostiliter statim (quia non desperabat voluntariam deditionem) ita si morarentur spem; nihil eorum quæ pati aut timere possent, prætermissurus. *Sic etiam parcunt captivis, parcunt deditis; imò magnis mactant sæpe honoribus; non quod eis benè velint; verùm quei sint illices quasi aves, quibus infinitos alios in nassam suam converrant. Huc respexit oratio Darij ad milites suos, ante pugnam cum Alexandro Magno extremam:* Proditores & transfugæ in urbibus meis regnant; non herculè quia tanto honore digni habentur: sed ut præmiis eorum, vestri sollicitentur animi. *Curtij lib.* V. *cap.* XLIII. *f.*

Rarò homini simul datur Fortuna bona, atque Mens bona.) *Legatus Carthaginiensium Asdrubal apud Livium libro* XXX. *cap.* XLII: Si se, atque Hannonem audissent Carthaginienses, & tempore uti voluissent, daturos fuisse pacis conditiones, quas tunc peterent. Rarò simul hominibus bonam fortunam, bonamque mentem dari. Populum Romanum eò invictum esse, quod in secundis rebus sapere, & consulere meminerit.

Rectè sub manus succedit res curata sobriè.) *E Persa actus* IV. *sc.* I. *vers.* I.

Rectè

Rectè tunc sciam monuisse, si tu rectè caveris.) *E Menæchmis, actu* II. *scena* II. *versu* LXXI.

Rei mandatæ omnes sapientes primum prævorti decet.) *E Mercatore, actu* II. *sc.* III. *vers.* XLII.

Rem fidemque, se suosque perdit qui meretricem amat.) *Ex Epidico, act.* II. *sc.* II. *vers.* XXXVII.

Rebus in dubiis erit qui timidus, nauci non erit.] *E Milite. act.* V. *sc.* I. *vers.* I.

Rex malus minus est invisus omnibus, quàm ipsi est sibi.) *Formatum è Senecæ Thyeste, vers.* XXXVIII.

Regem nasci credite, Eos quoties noctem submovet.) *Factum ex Herculis OEtæi vers.* DCXIV.

Regia laus de alienis certat; retinet privatus sua.] *Inquit Tiridates apud Tacitum libro* XVI. *Annalium cap.* I. *f:* Id in summâ fortunâ æquius quod validius. & sua retinere, privatæ domus: de alienis certare, regiam laudem esse.

Ridiculè alliges canem fugitivam agninis lactibus.) *E Plauti sumptum Pseudolo, actus* I. *scenæ* III. *vers.* LXXXV.

Romulo Remoque mammas orba præbuit lupa.) *Potest objici parentibus fœtus suos exponentibus, aut duriter nimis tractantibus.*

Romani sortis secundæ vultum in adversis gerunt.) *Livius libro* XLII. *cap.* LXII: Summotis legatis, cùm consultarent, Romana constantia vicit in consilio. Ita tum mos erat; in adversis vultū secundæ fortunæ gerere: moderari animos in secundis.

S

SAcra facta sunt, adsumpta quæ fuerant solatia.)

Intelligendum de idolis. Minutius Felix in Octavio suo: Similiter erga Deos quoque majores nostri improvidi, crediduli, rudi simplicitate crediderunt: dum Reges suos colunt religiosè, dū defunctos eos desiderāt in imaginibus videre; dum gestiunt eorum memorias instantius detinere, sacra facta sunt, quæ fuerant adsumpta solatia.

Sacrarum ædium ruina, relligiosis & sacra est.) *Annæus consolatione ad Helbiam capite* XIII: Scio quosdam dicere, contemptu nihil esse gravius: mortem ipsis potiorem videri. His ego respondebo; & exilium sæpe contemptione omni carere. Si magnus vir cecidit, magnus jacuit. non magis illum putes contemni, quàm cùm ædium sacrarū ruinæ calcantur, quas religiosi æquè ac stantes adorant.

Sæculo fugacius nihil, rebusque sæculi.] *Isidorus:* Nihil fugacius seculo, rebusque seculi; quas dum tenemus, amittimus: & per infantiam, pueritiam, juventutem, ac virilem & ingravescentem, ac maturam ætatem, annosq; ultimos senectutis. utiq; in septem spatia Philo vitam describit humanam. mutamur & currimus; nescientes ad mortis terminos pervenimus.

Sæculo pravo, pietas magna est nil facere impiè.) *Seneca Consolatione ad Marciam c.* I: Mortem A. Cremutii Cordi, parentis tui, quantum poteras inhibuisti. postquam tibi aperuit, inter Sejanianos satellites illam unam patere servitutis fugam; non fuisti consilio ejus, sed dedisti manus, victaque fudisti lacrimas tam, & gemitus devorasti quidem, non tamen hilari fronte texisti: & hoc illo sæculo.

quo

quo magna pietas erat, nihil impiè facere.

Sæpe aliquem insanire dicunt, ultrò qui ipsi insaniunt.) *Versus Plautinus* XC. *è Menæchmis, actu* V. *scena* II.

Sæpe est etiam sub palliolo sordido sapientia.) *Producitur à Cicerone in Quæstionibus Tusculanis.*

Sæpe magna spes pusillæ arcessunt infortunia.) *Simile inventas dictum apud Polybium libro* I. *capite* XXXVII. *m.*

Sæpe maximam inter sortem & ultimam nil interest.) *Sunt Senecæ voces, libro* VI. *de Beneficiis capite* XXXIII. *m.*

Sæpe maximum pretium est, pro quo pretium nullum datur.) *Explicabitur ab Annæo Epistolæ* XLII. *f.*

Sæpe ne quidem absque scelere sese vindicant probi.) *Verba Ciceronis in oratione pro Amerino Roscio cap.* XXXIV. *p.*

Sæpe dum blanditur, ipsa offendit adsentatio.) *Quomodo; peti queat ex Senecæ libro* II. *de Ira capite* XXVIII. *m.*

Sæpe per vinum exoriuntur dissidia in conviviis.) *Fictum è Plautini Militis versu* LXIX. *actus* III. *scenæ* I.

Sæpe quem justum esse oportet insigni cum infamia.] *Explicat Seneca Epistolæ* CXIII. *fine.*

Sæpe servus libertatem malitiâ invenit sua.) *Versus Plauti ultimus in Epidico.*

Sæpius nunquam sperata quàm quæ speres accidunt.) *E Mostellaria actu* I. *scena* III. *versu* XL.

Sanè genus hoc mulieroſum eſt tunicis dimiſſitiis.) *E Pœnulo, actu* v. *ſcenâ* v. *verſu* XXIV.

Sapere iſtac ætate oportet, qui ſunt capite candido.) *E Moſtellariâ, actu* v. *ſc.* II. *verſu* XXVII.

Sapientiæ ætas condimentum eſt, ſapiens ætati cibus eſt.) *E Trinummo, actus* II. *ſcenæ* II. *verſu* LXXXII.

Satin' ut quem tu habeas fidelem tibi, aut cui credas neſcias?) *E Bacchidibus, actu* III. *ſcenæ* III. *verſu* LXXXVII.

Sciebam ut eſſe me decebat, facere non quibam miſer.) *E Trinummi actus* III. *ſcena* II. *verſu* XXXI.

Scire qui clades ſuas refugit, timores adgravet.) *Petitum fabricatumque ex Senecæ Agamemnone, verſu* CCCCXIX.

Servus eſt inſcitus qui ſe hero moderari poſtulet.] *E Menæchmis, actu* II. *ſcena* III. *verſu* LXXXVIII.

Servo homini melius modeſtè facere ſumptum, quàm ampliter.) *E Sticho, actu* V. *ſcenâ* IV. *verſu* X.

Si albus capillus hic videtur, neutiquam ingenio eſt ſenex.) *E Milite, actu* III. *ſc.* I. *verſu* XXXVII.

Si bonam mihi ſervaſſo famam, dives ero ſatis.) *E Moſtellariæ actus* I. *ſc.* III. *verſu* LXXI.

Si domi eſt, foris eſt amantis animus, ſin foris, domi eſt.) *E Mercatore, actus* III. *ſc.* IV. *verſ.* II.

Si ſecura vita non eſt, mors fiat ſecuritas.] *Natum ex Agamemnone Annæi, verſ.* 797.

Si ſic aliis mæchis fiat; minus heic mœchorum fiet.] *E Plauti Milite, actu* V. *ſcenâ* I. *verſu* XLIII.

Sidera omnia inter mortales interdiu ambulant.) *E Plauti Rudente, verſu ſcilicet Prologi* VII.

Signum

Signum simplex haud fidele est; est fidelius duplex.) *Intelligendum de eis signis quibus utuntur Duces in bello, de quibus Polybius libro* IX. *Historiarum cap.* XVI. *f.*

Similitudo satietatis mater est in omnibus.) *Videatur Cicero libro* I. *de Inventione capite* XLII.

Spes metusque in vitam humanam omnem obtinent tyrannidem.] *Lucianus in Pseudomante:* ῥᾳδίως κατενόησαν τὴν τῶν ἀνθρώπων βίον ὑπὸ ἐλπίδων τε καὶ μεγάλων τυραννούμενον, Ἐλπίδα καὶ φόβον: Facilè perpenderunt hæc duo potissimum in hominum vita tyrannidem obtinere, Spem ac Metum.

Stultè amicis uteris, si non & ipsis imperas.] *E Persa actu* I. *scenâ* I. *versu* XIX.

Stultitia est, bene cui licet esse, eum prævorti litibus.) *Ex eadem Comœdia, actus* V. *sc.* II. *versu* XX.

Stultitia est ea, facinus magnum timido cordi credere.] *E Pseudoli actu* II. *scenâ* I. *versu* III.

Stultitia est, pater, venatum ducere invitas canes.) *E Sticho, actus* I. *scenæ* II. *versu* LXXXII.

Stultus es qui illi malè ægrè patere dici, qui facit.) *E Bacchidum actu* III. *scenâ* III. *versu* LX.

Stultus inscitusq; est qui consilia culpitat Deûm.) *E Milite, actu* III. *scenâ* I. *versu* CXL.

Subditum amplius justo esse, affectus est supercilii.] *Reperies inter Ennodiana.*

Subdolum esse licet amico: amico est insipientia.) *E Plauti Pœnulo, actus* V. *scenæ* II. *versu* CXXIX.

Subservire sibi virum dotata quævis postulat.) *E Menæchmis actu* V. *sc.* II. *versu* XVII.

Sunt magistratus, curare quos rem oportet publicam.) *E Persa actu* I. *scena* II. *versu* XXIV.

Sunt meretrices omnes elecebræ argentariæ.) *E Menæchmis, actu* II. *scena* III. *vers.* XXV.

T

TAndem animam suam nocentem sceleribus reddit malus.] *Concinnatum ex tragœdia Octavia vers.* LXII.

Tantundem malo est periclum benefacere, ac bono male) *E Plautino Pœnulo, actus* III. *sc.* II. *v.* XXX.

Te de aliis, quàm alios fieri de te ipso doctos suaviust.) *E Persa ejusdem, act.* IV. *sc.* III. *vers.* LXX.

Totum credit evenire, anxietas mentis quod timet.) *Etiam istud est ex Ennodianis.*

Trahere rem totam videtur id quod postremo additur.) *Livij libro* XXVII. *cap.* XLVII. *m*: Nero Consul ad milites: Gloriæ quidem ex re bene gestâ partæ, fructum prope omnem ipsos laturos. Semper quod postremum adjectum est, id rem totam videri traxisse.

Tristior benignitas senis est quàm adolescentuli.) *Formatum videri queat ex illo Militis act.* III. *scena* I. *versu.* XL: Nam benignitas quidem hujus oppidò ut adolescentuli est.

Tu quidem meum animum gestas: scis quid acturus siem.) *E Plauti Mercatore, actu* III. *scena* III. *vers.* XI.

Turpe admittere in senecta culpam castigabile.) *Ex ejusdem Trinummo, actus* I. *sc.* II. *vers.* VI.

Vbi

V

VBi non sis is qui fueris, non est velis cur vivere.) *Citatur à Cicerone libro* VII. *Epistolarum familiarium.*

Vbi sitis fauces tenet fodere puteum miserum est opus.) *E Mostellaria, actu* II. *sc.* I. *versu* XXXIII.

Vela inflata Notis secundis, ventos prætiment suos.) *Factum ex Senecæ Agamemnone versu* LXXXVIII.

Ventus utcunque est in alto, exinde velum vortitur.) *Extat & Epidici actus* I. *scena* I. *versu* XLVI. *& rursus Pœnuli actu* III. *scenâ* IV. *versu* XIV.

Verba non parit, parit silentium admiratio.) *Gellius libro* V. *Noctium Atticarum cap.* I: Præterea dicebat Musonius magnam laudem non abesse ab admiratione: admirationem autem, quæ maxima est, non parere verba sed silentium. &c.

Vidua & nupta est eadem, quia adolescens nupta est cum sene.) *Verba è Plauti Milite, actus* IV. *sc.* I. *versu* XV.

Viliore sub figurâ sæpe Diva delitet.) *Synesius Epistola* CLIV: Ὅτις δ' ἔστιν ἀγύμνας τ' ἀποφορέσαι καὶ θέσπιον θεῖον ὑπὸ φαυλοτέρῳ κρυπτόμενον σχήματι, ὥσπερ ἐπὶ τῶν Ἀθλήσιον οἱ δημιουργοὶ, Ἀφροδίτην τ' Χάριτας καὶ τοιαῦτα κάλλη θεῶν, ἀγάλμασι σφηλιῶν καὶ Σατύρων ἀμπέχοντες, πῦρ δ' ἀνῆψεν τὸ γράμμα, συχνὰ καὶ τ' ἀσεβήλων ἀπεκάλυψα δόγματων ὑπὸ τῇ προσποιήσει τοῦ περέλκειν ἑτέροις λανθάνοντα, καὶ τῶν

λίαν

λίαν ἀκὴν ἓ ὡς ἂν δόξειεν ἀφελῶς ἐγκαταπαίσαι τῷ λόγῳ: Quiqui autem non inexercitatus est in deprehendendâ divinâ aliquâ personâ, sub deteriore vestitu latente, quemadmodum faciebant Athenis opifices, Venerem & Gratias & hujusmodi decora deorum, imaginibus Silenorum, & Satyrorum vestientes, cum non fallet iste liber, qui multa detexit decreta non profana sub assimulatione vacandi latentia aliis, & quia nimium temerè, & ut videri possit, simpliciter insperſa sunt orationi.

Vir sapiens quidem pol ipse fingit fortunam sibi.) *E Plauti Trinummo, Actu* II. *sc.* II. *versu* LXXXIII.

Virtuti sapiens honorem, præmium, haud prædam, petit.) *Adducitur à Cicerone libro tertio de Oratore, cap.* XXVI. *m.*

Viscératio absque amico, vita leonis ac lupi est.] *Seneca Epistolâ* XIX. Ante, inquit Epicurus, circumspiciendum est cum quibus edas & bibas, quàm quid edas & bibas. nam sine amico viscératio, leonis ac lupi vita est.

Vita si prærepta, fas mortem approbare posteris.) *Amici ad Pisonem:* Quantò laudabilius periturum, dum amplectitur Rempublicam, dum auxilia libertati invocat, dum miles potius deesset, & plebs desereret, dum ipse majoribus, dum posteris, si vita præriperetur, mortem approbaret. *Taciti libro* XV. *Annal. cap.* LIX.

Vivam uxorem amare voluptas est, relligio mortuam.) *Est è præfatione Statij Papinij quam præmisit libro* V. *Silvarum.*

Vix vocanda nostra sunt, quæ non ipsimet fecimus.)

cimus.) *Fictum ex illo Ovidij libro* XIII. *Metamorph. versu* CXL: -quæ non fecimus ipsi vix ea nostra voco.

Vnius prælatio fit cum alterius contumeliâ.] *Verba Tertulliani ex Apologiâ adversus Gentes cap.* XIII.

Vrbium portas contra ignes coria ac ferrum protegit.) *Pertinet ad præcepta militaria, consulatur Vegetius libro* IV. *cap.* IV. *p.*

Vt bonis sunt somnia læta, sic terrifica sunt malis.] *Pulchrè istud, apud alios diducitur, sed non tralatitiè etiam apud Philostratum libro* VIII. *De vitâ Apollonii, qui videatur.*

Vt cupit metui tyrannus, sic rursus metui timet.) *Factum ex Senecæ Agamemnone, versu* LXXIII.

Vt quisque est, item omnes esse censet homines ceteros.) *Est à Plauti Rudente, actu* IV. *scena* IV. *versu* LV.

Vt Sol est oculorum, cordi sic lumen sapientia est.) *Sumptum à Lactantio, libri nimirum* II. *Divin. Instit. capite* VIII.

Vtilitas communis vinclum societatis maximum est.] *Verba sunt Liviana.*

Vtiliter minus malum cavetur, nisi sit cognitum.) *Auctor Policratici libro* III. *cap.* I: *Præcedit scientia virtutis cultum: quia nemo potest fideliter appetere quod ignorat; & malum nisi cognitum sit, utiliter non cavetur.*

Vtrum ab homine, an à fortuna sumas mutuum, haud interest.) *Seneca Epistolâ* LXXXVII: *Debebatis excutere, quantum proprii quisque habeat, quantum alieni. Divitem illum putas, quia aurea supellex etiam*

in via

in via eum sequitur: quia in omnibus provinciis arat: quia magnus Kalendarij liber evolvitur: quia tantum suburbani agri possidet, quantum invidiosè in desertis Apuliæ possideret: & cùm omnia dixeris, pauper est. quare? quia debet. quantum, inquis? omnia: nisi forte judices interesse, utrum aliquis ab homine, an à fortunâ mutuum sumpserit.

Vtrum non desideres quid, an habeas, nil interest.) *Pulcrè id explicatur, apud Annæum nostrum, initio scilicet Epistolæ* CXIX.

Vulneris asperat fervorem, tolerandi impatientia.] *Agrippa Rex ad Judæos: Sæpe qui primo verecundius deliquerint, accusati, insolentiores sunt: & qui occultè ante fierati sunt, postea palam latrocinantur. Nihil itaque tam exasperat fervorem vulneris quàm ferendi impatientia. Denique impensius inipsis agrestibus feris arctissima vincla, si se excitent, imprimuntur: si quiescant, relaxantur. gravis quoque febrium vis tolerando minuitur, inquietudine augetur. Egesippus libro* II. *de Excidio Hierosol. capite* IX.

Vult malus bonum malum esse, similis ille ut sit sui.) *Ex Plauti Trinummo, actu* II. *scena* II. *v.* VII.

Vultu hilari potentiorum perferas injurias.) *Rationem cur id fieri debeat, exprompsit pluribus Seneca libro secundo de Irâ capite trigesimo tertio.*

Vultu homo erecto est, cognatum ut norit cœlestium.] *Est è Sermonibus D. Zenonis.*

Vxor hostis est, invita quæ ad virum nuptum datur.) *Sententia deprompta è Stichi Plautini act.* I. *sc.* II. *versu* LXXXIII.

FINIS NOTARUM.

PROVERBIA
GERMANICA.

A

ABer doch.
Ach wer ich daheyme.
Acht kein ort ohn ein ohr. Die Mäuß vnnd Würm in balcken hören auch.
Adel hat kein Erbrecht.
Adel/tugent/kunst/sind ohn gelt vmb sunst.
Adelich was ehrlich.
Allhie vnder der rosen gesagt.
Alle ding ein weil.
Alle ding will ein anfang haben.
Alle Land/seyn deß Weysen Vatterland.
Allen menschen gefallen ist nicht müglich.
Alle menschen wissen nicht/ was ein gut kraut kostet.
Alles ligt an der zeit vnd glück.
Allein der won ist reich oder arm.
Allein fromm leut hoffen jhm übel.
Allein ist eim am besten.
Allein lügen am besten.
Aller will/ist haben viel.
Allerley/ist zweyerley.

Allein thon / allein büßt.
Als ein mann reichet/so hund er.
Alt affen/jung pfaffen/vngezempte beren / soll niemand in sein hauß begehren.
Alte freunde/vñ alte schwerdt/in der noth seynd gelts werth
Alt füchs sein böß zu fahen.
Alte karren gyren gern.
Alt leut müssen jhre sterck mit den zenen holen.
Alt leut sind böß jung zu machen.
Alt narren / so sie gerathen / seyn besser narren dann andre narren.
Alte bäume seynd böß zu biegen.
Alte beutel schliessen übel.
Alte fässer rinnen gern.
Alte feindschafft ist bald erneuwert.
Alte freund die besten.
Alte freunde/alte wein/alt gelt/füren den preiß in der welt.
Alte geiß lecken auch gern saltz.
Alter hader wird bald wieder new.
Alte hundt seynd nit gut bendig zu machen.
Alte hundt reiden auff dem arß.
Alte leut / alte haut.
Alte ochsen tretten hart.
Alte schwein haben harte mäuler.
Alte sünden richten offt newe schanden an
Alte vnd zerbrochene töpffe find man an allen orten.

Alte

Alte wege/vnd alte freunde/soll man in würden halten.
Alte zaichen liegen nicht.
Alter hilfft für thorheit nicht.
Alweg soll wöllen mehr ein mann dann er mit der that geleisten kan.
Alzu gute wort haben wenig glaubens.
Alzu thewer gebotten macht die wahr vnwert.
Am alter will jederman geritten/vnd zum ritter worden.
Am außkehren wird mans wol finden.
Am jüngsten tag wird offenbar / wer hie ein frommer pilgerin war.
Ample/schlemple.
An alte häfen vnd schälcken ist alles waschen verloren.
An alten keßlen beschmeißt man sich gern.
An dem tisch/vnd auff dem bette/soll sich keiner schemen.
An ein orth da ich gern bin / züg man mich mit eim härlin hin.
An gleicher bürde treget sich niemand müd.
An hören sagen leugt man viel.
An künsten tregt man nit schwer.
An lügen gewint man nit / dann daß man jhm zu nechst dester weniger glaubt.
An narren hilfft weder krisam noch tauff
An reden kennt man den mann.

Andere jahr/andere haar.
Andere torheit sey dein weißheit.
An tisch soll man keins haders gedencken.
Anfang vnd ende/ wollen nicht allzeit übereinstimmen.
Angebotten dienst ward nie werdt.
Ansehen thut frewen.
Arbeit gebirt rüw.
Arbeit gewint allzeit etwas.
Arbeit gewint fewer auß dem stein.
Arbeit ist für armut gut.
Arm leut/arme kuchen.
Arm leut haben weit heim.
Arm leut schlaffen für wol essen.
Arm leut/viel vnglücks/kein freund.
Arm seyn ist ein kunst/ wers kan.
Arm vnd alt seyn/ist ein schwere burde/ es were an eim gnug.
Armer der sich schempt bekompt nichts.
Armer leuten red gilt nicht.
Armer leuten sach gilt nicht.
Armut erfehrt viel.
Armut gehet nit bettlen.
Armut hat allenthalb geleyd.
Armut ist angenäm/als wenn ein hund ins bad käme.
Armut ist der täschen gut.
Armut ist ein gosste bürde.

armut ist ein schalck/ sie macht manchen balg.
armut ist ein vnwerder gast.
armut ist für torheit gut.
armut ist nit armut / sie sey dann frölich.
armut ist nit für all vnglück gut.
armut ist/ nichts nit haben/ sonder viel begeren.
armut kan nicht verlieren.
armut kan nit regieren.
armut kans all/ reichthumb nicht.
armut macht nit arm/ sie sey dann daß Gott erbarm.
armut sitzt vnangenehm hinder der thür.
armut studiert/ reichthumb jubiliert.
armut sucht newe wege.
armut thut dem alter wee.
armut vnd hunger/ hat viel gelehrter junger.
asch vor / asch nach.
auch die vnrecht thun/ hassen das vnrecht.
auff alle wort gehört kein antwort.
auff böse köpff gehört ein scharpffe laug.
auff den der vnden ligt soll man nit sitzen.
auff der armen braut gelöbniß trincket d' schenck erst.
auff jenseit dem berg findet man auch leut.
auff einen bösen tag gehört ein guter abendt.
auff ein höltzin geschirr / gehört ein höltzin deckel.
auff ein lügen gehört ein backenschlag.

auff ein solchen kopff gehört ein solche lauge.
auff ein scheiff düppen/ gehört ein scheiff deckel.
auff gantzer haut ist gut schlaffen.
auff guten betten ligt man hart.
auff kleinem marckt gehört kleiner zoll.
auff melckgelten ist gut trincken/ thut eim das glöcklen nit in ohren weh.
auff solchen marckt/ solcher zoll.
auff zwyfache mißhandlung gehöret zwyfache straffe.
auff gerupffter dienst/ ist verwust.
auff ein schwere reiß mag man wol ein x für ein v setzen.
auff einem wetzstein on wasser/ macht man selten scharpffe messer.
auff klein marckt/ kleiner zoll. (ner.
auß den kleinē kindern werden die grosser mān-
auß den kletterigen fahlen werden die schönsten hengst.
auß den augen/ auß dem hertzen.
auß den augen/ auß dem sinn: was weit hindan/ das laßt man gan.
auß einer gab werden zwo/ gibstu es bald.
auß einē mund kan man kalt vñ warm blasen.
auß einem schädlin soll man keinen schaden machen.
auß gescheiden kindern/ werden gecken.
auß der studen ist gut thädingen.

auß vn-

auß vngelegten eyern / werden spat junge hünlein.

auß nichts wird nichts.

B

BAargelt das kaufft.

Baargelt ist gute war.

Baargelt ist die losung.

Bald angerent ist halb gefochten.

Bald vffzuckt / bald hingeworffen.

Barmhertzigkeit machet viel freund.

Bawrn machen Fürsten.

Behalt ein gut blatt auff die letsten letze.

Behalt etwas auff den stich.

Behüt vns Gott für glück / gnädigen herren vnd gesundter speiß.

Bey dem angesicht kent man den morn / bey worten den torn.

Bey den narren richtet man nichts auß / weder mit worten / noch mit wercken.

Bey den schärern vnd im bad / erfert man allzeit etwas news.

Bey den weibern ist deß schwetzens hoheschul

Bey den wercken erkennet man / wie das hertz gesinnet ist.

Bey geschehener arbeit ist gut feiren.

Bey der gesellschafft kennet man den mann.

Bey grossen wassern fahet man grosse fisch.
Bey guten tagen vnd wein/will das podagram seyn.
Bey leib/traw keinem weib/ ob sie gleich tod ist.
Bey vielen überkompt der bettler viel.
Beyder will thun viel.
Beiß ein fuchs mit eim fuchsen.
Beywohnung macht freundschafft.
Beschert Gott den hasen / so beschert er auch den wasen.
Besser auff dem land arm dann auff dem meer reich.
Besser Bäwrisch friede / als Burgerischer (krieg
Besser ein saursehender freund / dann ein lachender feindt.
Besser ichts / als nichts.
Besser ein kleinen zorn/ dann ein groß schad.
Besser ist ein sperling in der handt / dann ein kranch der flüg über landt.
Besser ists vnbegunnen/ dann vngeendet.
Besser ist Herr seyn dann knecht.
Besser krieg versucht / dann hals abe.
Besser mit schanden geflohen / dann mit ehren todt geblieben.
Besser mit warheit vndanck / dann mit falscherey danck.
Besser weiß mit schaden/dann mit schande.
Bettlen heist armut zeilen.

Besser zu leiden/dann zu keren.
Bettlen ist ein orden/ darin viel zu herrn seyn worden.
Bettelsack stehet allzeit lehr.
Bettlen verderbt niemands/ man wird aber seinen vnwerth.
Bier soll man gemachsam/den wein aber frisch einschencken.
Bistu nit rein/so sünd doch allein.
Bischoff oder bader.
Bistu in Gott/ so fürcht kein not.
Biß nit zu fromm.
Bist gescheid/so leid: nit schilt das seyn muß.
Bitt keinē vmb ein ding daß du selbst nit thetest.
Bittens vnd wünschens geht viel in einen sack.
Bitt vnd nim.
Bitten hat den ritten.
Bittest/ sie thuts.
Bleicher mann/ weiber art.
Blinden vnd lamen kommen zu letzt.
Blöde hertzen schlieffen nie bey schönē frawen.
Böß geschwetz verderbt gute sitten.
Böß muß man mit gutem überwinden.
Böß wahr muß man in einen schwetzen.
Böße ey/ böße hünlein.
Böße fisch sind padden.
Böse raben/ böse eyer.
Böse zungen schneiden schärpffer dann ein schwerdt.

Böser gewinn/ist schad.
Böser pfennig kompt allzeit wider.
Böser nam / tödt den mann.
Boßheit ist bald gelernet.
Boßheit mäst den bösen.
Brauch dein stercke wider das glück / nit wider den mann.
Braun äcker die besten.
Bring pupen mit/ wiltu mit spielen.
Bücket Gott nit zu nahe; er kan wol wencken.
Buler geben böß krieger.
Burger vnd puren macht gelt zu luren.

C

CHristen haben keine nachbauren.

D

DA der zaun am nidrigsten ist / steigt einjeder hinüber.
Da nichts ist/entfellt einem nichts.
Darnach der Wirt ist / darnach beschert Gott gest. (darnach gäst.
Darnach mann/darnach quast: darnach wirt/
Darnach man den acker bawet / darnach trejt er frucht.
Darnach sich einer helt / darnach wird er widergehalten.

Das

Das alte klappert/ das newe klinget.
Das alter schadet zur thorheit nit.
Das ampt lehret den mann.
Das angesicht macht die rechnung.
Das angesicht weiset auß.
Das aug sicht sich nimmer sat.
Das best kompt selten hernach.
Das blut kreucht da es nicht gehen kan.
Das bier vnd der wein folgt dem zapffen.
Das böß glaubt man gern.
Das brot zum korb.
Das creutz ist nit böß/wers fassen kan.
Das dritt haupt tregt schwer.
Das eine jahr lehret das ander nicht.
Das erst schulrecht soll man nit berafflen.
Das gehört in die schul.
Das gelt ist/wo mans in ehren hat.
Das gerücht tödtet den mann.
Das glück ist rund/ dem einen laufft es in den arß/dem andern in den mund.
Das glück fliegt/ wers fengt der hats.
Das glück förchtet der fromm/ das gesatz der tumm.
Das glück ist den frommen feind.
Das glück ist rund/ laufft dem einen in den mund/ dem andern in den strundt/ vnd endert sich alle stundt.
Das glück vñ der sieg gehet vmb wie die wache

Das gu

Das gut thu gut / das recht recht.
Das grob das starck.
Das gut glück muß man regieren / daß böß überwinden.
Das grosse ist allweg ein elle faul.
Das gut hat ein kurtz blut.
Das halb leben ist kein vnderscheid vnder den leuten.
Das halb theil ist mehr dann gar.
Das handwasser ist das süsseste.
Das hat man allein daß man geben hat.
Das herren auge macht das pferdt faist.
Das hertz ist reich oder arm / nit die kist.
Das hun scharret / obs gleich klawenloß ist.
Das ist schimpff / der schaden bringet.
Das leben ist lang vnd kurtz / darnachs einer angreifft.
Das mittel trifft. mach.
Das nieder vnnd schwach / sind allzeit gut ge-
Das pferdt ist seins futers werdt.
Das recht ist der wachende: das glück der schlaffenden.
Das schaaf trägt jhm selbst kein wolle.
Das schwach ist auch zusammen starck.
Das schwerste muß am meisten wiegen.
Das theur vnd seltzam / das lieb.
Das vnglück höret genaw.
Das vnglück kompt bey hauffen.

Das

Das walt Gott.
Das weib/vnd ein ofen/ sollen im hauß bleiben.
Das werck zeuget vom Meister.
Das wetter kent man beym wind/ den vatter bey seim kind/den herrē aber bey seim gesind.
Dem ärgsten zimmermann gibt man das beste beihel.
Dem argwan gehört ein biel.
Dem böfel weich/thu jhm aber nit gleich.
Dem die kuhe zugehört/der nemme sie bey dem schwantz.
Dem es wol gehet/der hat viel freunde.
Dem gelt ist alles vnderthan.
Dem guten kompt alle ding zu gut.
Dem hungerigen bauch schmeckt alles wol.
Dem sterckeren weich.
Demütiger münich/ hoffertiger apt.
Den armen ist leben lang/ den reichen kurtz.
Den arß laßt sich mit träbern wischen.
Den baum kent man bey den früchten.
Den dieb erschreckt ein mauß.
Den kauffleuten/ vnd bawren gebürt zuhalten was sie gereden.
Den lebendigen fried/ den todten ruh.
Den schne laß sich nit im offen backen.
Den todt frißt ein jeder am ersten bry.
Den todten soll man nit fluchen.
Den übel soll man entgegen gon.

Den vo-

Den vogel kent man bey seinem gesang / den hasen an seinem klang/den esel bey den ohrē/ den narren bey wort vnd zorn.

Denck nit dran/so thut es dir nimmer weh.

Der alt mann schmeckt nach dem jungen.

Der apffel schmeckt nach dem baum.

Der argwon ist ein schalck / vnd wie er ist / also verdenckt er jederman.

Der aller best mist auff dem acker ist der Herren augē.

Der arm gast/ist Gotts kast.

Der armen gibt/ wird nimmer arm.

Der armut ist niemands freund.

Der bauch hat bald genug/ aber die augen nim(mer

Der bauch ist deß lebens vnglück.

Der bauch lehret alle kunst.

Der bauch wird eim ehe voll / dañ die augen.

Der baum tregt jhm selbst kein öpffel.

Der bettelsack ist bodenloß.

Der böß ist nimmer böß / dann so er sich fromm stellt.

Der bösen wolstand ist der frommen jamer.

Der busch hat ohren/das feldt hat augen.

Der den hund nit wehret/der hetzt jhn.

Der den klaffer nit in sein nachred fält / der bestelt jhn.

Der die eyer will haben / muß das gatzgen der hennen auch leiden.

Der die

Der die feygen frist/der muß sie wieder speyen.
Der dreckige fuß findet allezeit etwas.
Der ehestande ist der heiligste orden/sintemal er alle andere orden in sich hat.
Der ein böß weib hat / hat sein fegfewer im hause.
Der ein gutt hat empfähet / verkaufft sein freiheit.
Der erst bey dem fewer/setz sich am nechsten
Der erst der zum herd kompt / setzt sein häfelin wohin er will.
Der ein weib schlegt/hat des kleine ehr.
Der einen beleidiget / krämet vielen.
Der einen dieb hinlaßt / den henckt man an sein statt.
Der ellend ist auch vnbegraben todt.
Der esel will geschlagen seyn.
Der etwas gewinnen will / muß etwas daran setzen.
Der feinden gaben gelden nit.
Der fraß bringet mehr vmb/dann das schwert.
Der freunden gebresten soll man kennen / aber nit nennen.
Der fromm ist allenthalb daheim.
Der fromm liebet jederman/der böß niemants.
Der frosch hüpfft wider in den pful / wenn er auch sässe auff einem gülden stul.
Der fuchs kan seine dück nit lassen.
Der fuchs verkeret sein hut/aber nit sein gemüt.

Der gedenckt all tag zu sterben / der kan nimmer mehr verderben.
Der gedult sieg / helt allein den stich.
Der gelt sieg ist selbs seines jamers ein stiffter.
Der geschelden atzlen seyn dannoch jhre eyer gestolen.
Der geitz ist niemands freund.
Der geitz ist ein wurtzel aller sünd.
Der geitz laßt nit fromm seyn.
Der geitzig tregt sein seel feil.
Der gelt bringt / der ist willkommen.
Der gelert / der wardt.
Der greiß verkehrt nit sein weiß.
Der haß will allezeit wider / da er geworffen ist.
Der hat es nit gut / der vmb gnad bitt.
Der heler macht den steler.
Der herren güter seynd nicht deren die sie verdienen / sonder den man sie günnet.
Der heutig tag ist des gesteren jünger.
Der hirten not / ist der schaaffen tod.
Der hoch rümpt sich seiner nidere.
Der hunger ist meister.
Der hunger ist niemands freund.
Der hunger lehrt viel.
Der hunger macht hart brot zu lebkuchen.
Der jhm auff die achßlen sitzen laßt / dem sitzt man darnach gar auff den kopff.
Der jm selbst geilthumb / ist anderen ein grewel.

Der in

Der in keinen krieg will ziehen / der nemme kein weib.

Der irret nit / wer auff halbem wege widerket.

Der könig ist eim bettler gleich / so kein freunde hat in seim reich.

Der jhm selbs vnnutz / wem nutz?

Der jhm nit rathen läßt / dem ist nit zu helffen.

Der ist deß teuffels eygen mann / der sein selbs nit will müssig gohn.

Der ist ein mann der sich selbs regieren kan.

Der ist ein narr / der da redet was jhm einfelt.

Der ist arm / den sorgen grauw machet.

Der ist ein armer knecht / der einer gemein dienet.

Der ist ein weyser mann / der auß holder abbrechen machen kan.

Der ist ein gut gesell vnd ein geschickt mann / der sich in alle sachen schicken kan.

Der ist nit arm der nichts hat / sonder dem viel abgehet.

Der jugend ist man von natur hold.

Der jungen that / der männer rath / der alten muth / ist allzeit gut.

Der ist reich / des reichthumb niemand weißt.

Der kan nit / der jhm selbs nit kan.

Der kan nit reden / der nit kan schweigen.

Der katzen ist der käß befohlen.

Der kompt in nöten wol / der bald.

Der krug gienge so lang zur bach / biß er zůl
zerbrach.
Der kützel ist der vetlen noch nit vergangen.
Der last jhm mit ehren dienen / ders wider gů
ten mag.
Der leib heißt falck.
Der lömbd tödt den mann.
Der meint er lebe allweg / der lebt übel.
Der mensch ist zur freundschafft geboren.
Der mensch lebet nit von überfluß.
Der meußdreck will alle zeit vnter dem pfeff
(arti
seyn.
Der milt gibt sich reich / der geitzig nimpt sic
Der mit dem fuchsschwantz kan / der kan sich
iederman zuthun.
Der mitlest weg der sicherest.
Der münch legt wol ein kütten hin / aber nit sc
nen sinn.
Der müste frů auffstehen / der eim seden wol
recht thun.
Der nachtag ist deß vorigen schuler.
Der neid isset nit böß.
Der nit darff sagen das im wee ist / dem ist wo
Der nicht hungert / hat gut sagen von fasten.
Der nit mehr begert / der ist mitten in dem
mut reich.
Der ochs gehet langsam / zeucht aber wol.
Der pfaffen register ist nur / Soll mir: Ich s
gehört den baurn zu.

Der pöfel ist der teuffel.
Der rath soll vnter den händen wachsen.
Der recht gadt/ soll nit zu rück sehen.
Der redt was er will/ der höre daß er nit will.
Der reiche mann/ hat nimmer genug.
Der Rhein tregt nit leer leut.
Der schlaffe wol/ der nit empfindt das er hart ligt.
Der schuldige schattert.
Der schwantz zeigt vom fuchs.
Der seelen macht ist deß leibs krafft.
Der selten kompt/ kompt wol.
Der seinen jamer nit weißt/ dem ist wol.
Der sein gab wol anlegt/ der nempt so er gibt.
Der sich bey jhm selbs sucht/ der find sich am gewissesten.
Der sieg ist zu grob/ der mit blut liegt ob.
Der siegt zwey mahl/ der sich selbs überwindt.
Der soll billich nichts haben/ der alles allein wil haben.
(töpffen.
Der speck ist allezeit feister in anderer leuthe
Der schwelle der dürpel ist der höchste berg.
Der tag verrathets alles.
Der teuffel ist vnsers Herrgotts affe.
Der todt ist des lebens bottenbrot.
Der todt ist des tods außgang.
Der tod ist ein gleicher richter.
Der tod ist ein vnvermydliche noth.

Der tod ist grewlich der jhn nit kennt.
Der tugent ists gar/ oder alles.
Der tugent schad/ ist ehr.
Der vbelthetern tod/ ist der frommen gnad.
Der viel begehret/ dem manglet viel.
Der viel dörffer hat/ ist edel.
Der viel forchten/ der muß viel förchten.
Der viel fragt/ gehet viel irr.
Der vngelehrt hasset allweg den gelehrten.
Der vollen mundt/ sagt deß hertzen grundt.
Der wasserkrug ist nimmer klug.
Der weiber sind viel die schlüssel tragen.
Der weiber vnflat ist versilberet.
Der wein nimpt kein blatt fürs maul.
Der wein sagt war/ der mensch hab wenig oder viel jahr.
Der wein zeugt vom mann.
Der weiß tregt all sein glück bey jhm.
Der welt ehr findet sich am ende.
Der welt lust/ ist vnlust.
Der will thuts gar.
Der wol vnglück leyden kan/ der kan auch gut tag wol tragen.
Der wolff endert sein haar vnd jahr/ aber nit sein art.
Der wolff enderet wol sein heut/ der münch sein kutten: aber nit sein muth.
Der wolff gibt achtung auff die schaaff.

Der wolff

Der wolff schnapt nach dem lamb auch wann jhm die seel außgehet.
Der wolthat wird bald vergessen / der übelthat aber gedenckt man lang.
Der wucher frist vmb sich wie der krebs.
Ders leben veracht / förcht den tod nit.
Des du dich schempst / das thu nit.
Des herren aug macht das vieh feist.
Des kölers glaub / ist der beste glaub.
Des nachbarn brate ist stets feister.
Des nachts seynd alle katzen grawe.
Des nachts seynd alle schaaf schwartz.
Des narren vnfall / ist des weisen warnung.
Des pöfels böse sitten / machen gute gesatz.
Des pöfels lob haltet nit die prob.
Dich lobe eins anderen mund : Eigen lob ist zu grob.
Die alten schäden soll man nit wider auffkratzē.
Die alten männer haltē sich mit den zänen auff.
Die alten thoren / die besten.
Die ärgste schiff müssen fahren / die besten thut man im hafen bewaren.
Die armut greifft nit fehl.
Die armut ist from̄ / die reichthumb dum̄ vnd (krum̄.
Die auff der fliehenden seiten / haben nie gesigt.
Die augen verrathen den grtz.
Die best statt der vorgatt.
Die ehe sind all bescheert.

Die ehr soll der reichthumb vorgehen.
Die eulen vnd die raben / zwey die ein bulen haben / zwen hunde an einem bein / tragen selten überein.
Die feder gehört auff den hut / das schwert vmb die lende.
Die feder regiert das schwert / darumb steckt man sie auff den hut.
Die flucht sieget.
Die gaben machet der will gut.
Die gähling auffgehen / gehen bald vnder.
Die gemüt spieglen sich gegen einander.
Die gestalt sicht man in einem spiegel / aber das gemüt sicht man im wein.
Die gewüßne verfürt niemands.
Die gewissen / ist ein tausent zeuge.
Die glückseligen sterben bey zeit.
Die gröste plag ist ein mensch dem andern.
Die gröste reichthumb ist / kein gelt begehren.
Die grösten räuber sind weiber / wein / vñ würffelspiel.
Die höchst torheit / die gröst weißheit.
Die katz frißt gern fisch / sie will aber nicht ins wasser.
Die katz spielt offt mit den mäusen / wen sie satt ist.
Die Königin Gelt regiert die welt: Der König heißt / pfenning der beißt.
Die ku stirbt offt auff dem weg / ehe man sie in stall bringt.

Die krä-

die krähe gehet jhres hüpffens nicht abe.
die kutte machet keinen münch.
die langsamen thurnieren werden gern gut.
die liebe fellt so bald auff ein dreck / als auff ein rosenblat.
die liebe muß schleg vnd zänck haben.
die liebe treibt die forcht auß.
die liebe trinckt nit nötwein.
die jugent sols erwerben / daß das alter verzere.
die liebsten gäst kommen selbs.
die meisten stimmen beschliessen.
die mauß verrath sich zuletz selbs.
die mittel straß ist güldin.
die mittel straß die sicherest.
die nachbawren sind im fern / es muß sich selber loben.
die narren haben das beste leben.
die natur laßt sich leichtlich settigen / das aug nimmer.
die noth hat auch morgenbrot.
die noth hebet ein wagen auff.
die noth ist meister.
die nothschlang ist vber all geschätz.
die pfaffen tragen die kleinen kreutzlein hinden nach / die bawren die grossen voran.
die red ist deß gemüts bildnuß.
die reichthumb haben ein hasen hertz.
die reichen vnd geitzigen sind jhrer guts kinder.

die saw ist ein saw/vnd bleibt ein saw.
die scham ist in augen.
die schenckel empfindens wol / so man auff stecken reitet. (berg.
die schwelle der dürpel oder süll / ist der höchste
der schwender muß zu letzt bettlen gehen.
die sich des tags jagen / liegen des nachts vnder plagen.
die sünd büßt sich selbs.
die thaten spürt man bey den worten.
die todten soll man ruhen lassen.
die trägen marckt werden gern gut.
die viel wünschen/weren gern reich.
die warheit darff nit viel bewerens.
die warheit ist jhr selbst allezeit ähnlich.
die warheit leßt sich nit vertrucken.
die warheit leit wol not / aber nit den todt.
die warheit wird wol truckt / aber nit vertruckt.
die warheit will all an den tag.
die warheit will nit verborgen seyn.
die weiber leiden nicht das jemand mit dem mann hält. (deß spiegels.
die weiber treiben allen jhren wandel mit rath
die weiber weinen nach der that.
die welt will bedrogen seyn.
die wort sind gut/ aber wenig darhinder.
die wort sind gut / sprach jener wolff / aber ich komm ins dorff nit.
Die zeit gibts.

diene

diene der zeit.
dienst vmb gelt / ist welt.
disteln bringen nit feigen.
disteln seynd des esels salat kreüter.
dornhecken tragen nit trauben.
drey ding sind nimmer eins im hauß / zwen hanen / die katz mit der mauß / die schwiger jagt die schnur auß.
du hast mir an ein knie gesehen / du darffest nun kein Nonne werden.
du lauffest wohin du wilt / du wirst allezeit den würdt daheime finden.
du must ein guter kertzenmacher seyn / wo du Gott ein wäxine nase wilt machen.
du lohnest mir / wie der kuckuck der gorse.
du must lang sehen / biß du mir etwas absitzest.
du must die schameischüch zertretten / wilt etwas haben.
du must mir lang spotten / biß du mir ein ohr abspottest.
du streichest mir den honig vmb das maul / vnd gibst mir ein dreck drein.
durch glücks ruhm / vnglück zu hauß kam.
du wardst das ey / vnd last die henne lauffen.
durch nüchtern leben wird man alt / durch füllerey stirbt man bald.
du solt die füß nit vnder eins andern tisch stecken.
du solt dem fraß nit nach gehen.

durch

durch viel lachen kennet man einen narren.
durch glücks rhum/vnglück zu hauß quam.

E

EDel macht das gemüt/nit das geblüt.
Ehe thut man nach keim esel fragen zu hoff/dañ so er säck soll tragen.
Ehestand/weestandt.
Ehr/gefär.
Ehre geht doch billich vor gut.
Ehr ist zu hüten schwer.
Ehr macht künstler.
Ehr will geehrt seyn.
Ehrflucht/ehrsucht.
Ehrgeitzig/ehrloß.
Ehrhunger ist auch ein hunger.
Eyer/sind eyern gleich.
Eigen fewer vnd herdt kocht wol.
Eigner herdt/ist golds werth: ist er gleich arm/so ist er doch warm.
Eigen lieb ist ein dieb.
Eigen lob stinckt.
Eigen ruhm stadt niemands wol an: dann dem Alter.
Eigen ruhm ist scheltens werth.
Eigen sporn/frembde pferdt/machen kurtze meilen.

Eigen-

Eigenthumb ward nie fromm.
Eigner nutz/ ein böser butz.
Eigner ruhm ist neides somm.
Eigner will brent in der helle.
Eil langsam.
Eil mit weil.
Ein aff bleibt ein aff/ ob er gleich wird könig oder pfaff.
Ein alter löw ist stärcker dañ ein junger hirsch.
Ein arm mann/ ist ein arm mann/ er kome hin wo er wolle.
Ein armer mann kocht dünnen brey.
Ein arme mauß ist/ die nicht mehr als ein loch weiß.
Ein armer muß sich seiner armut nicht schämen.
Ein atzel sitzt gern bey der anderen.
Ein bawer kompt so bald in himmel als ein edelmann.
Ein binle ist besser dann ein gantzer schwarm flügen.
Ein blind mann/ ein arm mann/ hett er auch seiden vnd sammet an.
Ein böß weib ist nit böß/ wann mans kent.
Ein böser gesell ist/ der alles allein frist.
Ein böser nachbawer ist erger/ dann der schur.
Ein buchstab bringt mich vmb all mein habe.
Ein dieb ist nirgent besser denn am galgen.
Ein ding offt gesagt/ thut den ohren wehe.
Ein cantor gebe einen guten kuchenmeister.

Ein ding

Ein ding wol gelobt/ist halb verkaufft.
Ein einiger sohn/ liebes kind.
Ein einsamer ist entweder ein engel/od teufel.
Ein eisen macht das ander scharff.
Ein eyd hebt den andern auff.
Ein faul ey verderbt ein gantzen kuchen.
Ein feind ist nicht zu glauben noch trawen.
Ein fleissiger mann kan jhm selbs nimmer genug thun.
Ein frembder kan bald übel thun.
Ein frölichen geber hat Gott lieb.
Ein geil alt weib ist des tods faßnacht spiel.
Ein gemein gerüchte ist selten erlogen.
Ein gewaltzeter stein wird nit mosicht.
Ein geweente zung ist ein seltzamer vogel.
Ein gewiß ist besser/dann zehen vngewiß.
Ein grosser amboß fragt nach keinem streich.
Ein gut alter ist besser/ dann ein böß jugent.
Ein gut fewer/macht einen fertigen koch.
Ein gut wort richt etwa mehr auß dann ein fänlein Landsknecht.
Ein guter freund/ist ein edles kleinot.
Ein guter name gehet für goldt.
Ein guter name ist auch ein erb/ oder heyrathgut.
Ein guter vorgenger macht ein guten nachfol- (ger.
Ein guter nachbaur/ ist ein thewrer mann.
Ein halbes hauß ist ein halbe hell.

Ein hane

Ein hane ist küne auff seinem miste.
Ein hantwerck hat ein gülden boden.
Ein haßlich angesicht/ haßliche sitten.
Ein heßlich weib ist ein gute haußheldrin.
Ein hecht verschlingt die kleinen fischlein.
Ein hoffertiger pfaff/ ein kind ohn straaf/ ein weiser aff/ sind vnter des teuffels herrschafft.
Ein hur eins sacks
Ein jeder dencke an sich selbst/ so dencket er weiters.
Ein jeder für sich/ Gott für vns alle.
Ein jeder geselle sich zu seines gleichen.
Ein jeder hat seine weise.
Ein jeder ist sein selbs gröster feind.
Ein jeder kan so viel/ so viel er thut: könte er baß/ so thet er baß.
Ein jeder singt sein lied.
Ein jeder kere vor sein eygen thür/ so werden alle weg reine.
Ein jeder meynt was er im sinn hab/ das schlagen alle glocken.
Ein jeder lieb/ stilt frawen lieb.
Ein jeder vnverdrossen/ hat es dick vnd manchmal genossen.
Ein jeder vogel singt/ darnach jhm der schnabel gewachsen ist.
Ein jeglicher hab acht auff seine schantz.
Ein jeglicher lobt daß seyn.

Ein jun-

Ein junger mann kan neun mahl verderben/ vnd dannoch wider genesen.
Ein karg weib gehet oft übern kasten.
Ein katz mauset wol/wann sie viel jungen hat.
Ein klein fortheil macht grosse buben.
Ein kleins reglin macht auch naß.
Ein knüttel ist vor den hundt gut.
Ein krieg bringt den andern.
Ein krummes holtz gibt ja so wol gut kolen/als ein gerades holtz.
Ein krae beisset der andern kein aug auß.
Ein kurtzweiliger gefert machet kurtze meilen.
Ein löw geht mit keinem hasen schwanger.
Ein mahl übersehen/ist in kriegen gar verspielt.
Ein meil wegs darvon/ist ein pantzer gut.
Ein narr wird nimmer weiß.
Ein münch ist niergent besser dann im kloster: ein dieb niergens besser dann am galgen.
Ein narr ist/vnd bleibt ein narr/er komme gleich hin wo er wölle.
Ein narr redet auch ie etwann ein weiß wort.
Ein narr strafft alles was gute leuthe thun.
Ein nutz allein ist artzney/zwo schaden/eytel gifft sind drey.
Einem armen wird allwegē das ärgste zu theil.
Ein pfenning ist eben so bald erspart als gewunnen.
Ein pferdt verschonet eines menschen gerne.

Ein päf-

ein püffel ist ein groß thier / noch kan er kein fuchs fahen.
ein reicher mann kan nicht wol schlaffen.
ein reicher muß klug seyn / wann er schon ein narr ist.
ein richter soll zwey gleiche ohren haben.
ein saw ist am liebsten im dreck.
ein saw ist ein saw/vnd bleibt ein saw.
ein schalck macht viel schälck.
einen schalck kent man bey den worten: ein kraut bey dem geruch.
ein schalck thut allenthalben wie ein schalck.
ein scharrenden vogel brat mit eil: ein schwimmenden aber laß die weil.
ein schelm darff seiner schelmerey nicht allezeit gebrauchen.
ein schiff daß vndergehen will / wird auch offt von bösen leuthen errettet.
ein schlangen hertz soll tauben augen haben.
ein schön weib ist ein bubenspiegel.
ein schweren stein wirfft man nicht fern.
ein schwert zwingt bißweilen das ander.
ein spatz in der handt ist besser dann ein storck im lufft.
ein tag leert den anderen.
ein tag vrtheilt vom anderen/der letst von jhnen allen.

ein statzler verstehet einen stamler.
ein stich ist bald geschehen / in einen nackenden menschen.
ein stockmeister thut manchem weh / ein loser schwetzer noch viel meh.
ein stund wird alle krieg scheiden. (keler.
ein verdorben kauffmann gibt einen guten me-
ein verstolener trunck schmeckt wol.
ein vnzeitige warheit ist einer lügen gleich.
ein thörichte zung richtet viel vnglück an.
ein traub machet den andern zeitig.
ein tröstlich wort ist der seelen speise.
ein vngebawter acker tregt selten gut korn.
ein undanckbarer / schad sehen armen.
ein vollen mann soll ein fuder hew weichen.
ein wage wird nicht wol geführt / wann man vngleiche ochsen anschürt.
ein weib das gibt / beut jhr ehre: ein weib das nimt / verkaufft jhr ehre / ein weib daß mit ehren will bleiben / soll weder nemmen noch geben.
ein weib hat nit alle schlüssel anhangen.
ein weib kan nicht brot backen ohn mehl.
ein wenig magschafft / helt gute freundschafft.
ein wenig weygerens stehet wol.
ein wolff frist den andern nicht.
ein wolff im schlaaf fieng nie kein schaaf.
ein wort ist ein windt: wa es außgehet / da gehets auch wol wider in ein zaun

ein zaun weret drey jahre / ein hund überweret drey zeune / ein pferdt drey hund / ein mensch drey pferde / ein esel drey menschen / ein wilde ganß drey esel / ein kraw drey wilde gänß / ein hirsch drey krawen / ein rab drey hirschen / ein phœnix neun raben.

ein zeitigen dieb erlaufft ein hinckender scherg.

einem bekümmerten gemüt glaub nit.

einem hungerigen bauch / kan niemand liegen.

einem jeden narren gefelt sein kolb wol.

einem jeden narren gefelt sein weiß wol.

einem jungfrawenschänder gehets nimmermehr wol.

einem vngezümpten maul / ist das vnglück zum ziel gesteckt.

einem reichen stehet alles wol an.

einer hats gelt / der ander hats gehabt / der dritte hets gern.

einer ist deß andern hagel worden.

einer lügen gebürt ein maulstreich.

einer machet bendel / der ander schneidet sie ab.

einer weiß seine außfarth wol / aber nicht seine wider heimfarth.

eins adels sind wir alle.

eins jeden jüngster tag ist / wenn er gestirbt.

einsamer schatz / felt in kein latz.

einsiedeler seynd nicht alle so fromb / als sie sich stellen.

eisen wetzt eisen.
eitel ehr ertrinckt bald.
eitel ehr ist ein böß geschwer.
eitel ehr ist ein farende hab / heut lieb / morgen schabab.
eitel ehr überlebt den dritten tag nit.
er bleibt bey seinen worten / wie ein hase bey seinen jungen.
er darff keiner brüllen der wol durch die finger siehet.
er gibt fast mit dem mund / aber die hend halten fest.
er hat mehr glücks dann rechts.
er hat zu regieren in ander leut hauß.
er hört auch das graß wachsen.
er ist ein narr / wann er gleich die stuben voll gelts hett.
er ist ein gewanderter gesell / ein mal zu marckt / zwey mal zur müle / vnd dreymal zu bade gewesen. (ist.
er ist nicht aller ding frey / der deß teuffels eygen
er kan nichts denn fromb seyn.
er macht lang daran / es wird gut werden.
er meynt es gut / es will aber niemant gut verstehen.
er meynt ich stecke in seiner haut.
er muß ein scharpf gesicht haben der ein Jungfraw kennen soll.

er muß

er muß sich heßlich stellen / wer einen andern erschrecken will.
er scheidet mit einem stanck wie der teuffel.
er soll billich den lauffen die schuch anthun.
er treibt die hund auß / vnd gehet selbs mit.
er will sein vatter zum frommen mann machen.
er will seins vatters liedlein nit singen.
er will viel außrichten / vnd hat jhm niemands nichts befohlen.
erfahrung ist der narren meister / vernunfft der weisen.
erfahrung lehrt alle ding.
erfahren wirs nicht new / so erfaren wirs doch alt.
erkenn dich selbs.
erschleich was du nit erlauffen kanst.
erwiegs vor wol / denn wag es.
es begibt sich offt viel / ehe man den löffel zum maul bringet.
es beist kein brack ein breckin.
es betten mehr der Sonnen auffgang / dann der niedergang.
es bleibt mancher guter kauff nach auß mangel des gelts.
es bringt ein jeder vorteil ein nachteil mit jhm.
es denckt ein jeder in seinen sack.
es düngt kein mist dē acker so wol / als der dreck / den der herr mit seinen füssen darauff tregt.

es felt kein baum vom ersten streich.
es sind sich alles in der ernd/was vnd wie gesee.
es flog kein vogel nie so hoch/er suchte seine speiß auff erden.
es fragen die von Cöln viel darnach/ daß die von Teutschland kein brot haben.
es gehe dir wol oder übel/ so halts mit deinen nachbawren.
es gehen viel anschleg in einen sack.
es gehen viel Kaisersfarten auß Teutschlandt gen Rom/aber wenig wider herauß.
es gehet kein spiel ohn schaden ab.
es gehet alles in bettel.
es gehet wie Gott will. (gefangen.
es gehet selten wol auß/ was ohn rath wird an-
es gehört ein guter mut darzu/das man nimmer dran denck.
es gehört viel zur frombkeit.
es geschwilt kein glied es sey dann vergifft.
es gibt viel meister/aber wenig vätter.
es gilt ein trunck wasser zu seiner zeit ein faß mit wein/ein heller ein gülden.
es gilt in kriegen nit/ zweymal übersehen.
es gilt nicht gleich weß mutter die war.
es grüßt kein wolff ein lamb.
es heisset/ spiel wartet des munds.
es halten nit alle gaben die prob.
es hat keiner lenger fried dann sein nachbaurn wöllen.

es heißt offt ein kind einen vatter / were es ein gantz/ein feder were nit seyn.
es hilfft alles was man zu den schiffen thut.
es hilfft kein gut für den geitz.
es hilfft nit allweg lauffen.
es hilfft nit das man den stall schleußt/ so das viehe herauß ist.
es hütet niemands deß heiligē grabs vergebens.
es ist all eins/in den nacken/od an halß schlagē.
es ist alles verbittert.
es ist alles vmb das lieb gelt zu thun.
es ist alles verlohren/ was an vndanckbare leut gelegt wirdt.
es ist allzeit gut lernen.
es ist bald ein feirtag gemacht.
es ist bald geendt/das lang schendt.
es ist bald geschehen vmb einen menschen/ vnd er kostet doch so recht viel zu erziehen.
es ist besser ein alter mann/ vnd ein jung weib/ dann ein alt weib/ vnd junger gesell.
es ist besser ein augen/ dann zehen ohrenzeuge.
es ist besser einen in harnisch zu bringen/ dann darauß.
es ist besser einem frommen gefallen/ dann viel bösen.
es ist besser etwas dann nichts/ sprach ein wolff/ verschland er ein mucken.
es ist besser hinder sich/ dañ übel für sich lauffen.
es ist besser sterben dann ohne freund leben.

es ist besser vnder banck mit ruh / dan darauß mit vnruh sitzen.
es ist besser weiber zu begraben / dann zu kirchen führen.
es ist besser zu neiden / dann zu erbarmen.
es ist ein bewanderter mann: er ist einmal zum marcke / vnd zweymal zur müllen gewest.
es ist böß arbeiten / vnd wasser drincken.
es ist böß blasen mit vollem munde.
es ist böß fern zu springen ohne stäb.
es ist böß gaffen gegen den ofen.
es ist böß essen wo nicht brot ist. (birt.
es ist böß das geißlein essen / ehe es die geiß ge-
es ist böß rauffen / wo kein haar ist.
es ist böß reiben gegen den stachel.
es ist böß ringen mit einem starcken narren.
es ist böß schwimmen gegen den straum.
es ist böß schleiffen ohn wasser.
es ist böß schmiden ehe man gmetzet hat.
es ist böß seiden vmb jungfrawen zu kauffen.
es ist böß tantzen ohn füß.
es ist böß wasser das den durst nicht leschet.
es ist böß wasser sprach der reyger / vnd kondt nit schwimmen.
es ist böß wieder die schreiben / die mögen verdreiben.
es ist böß zu marckt gehen ohn gelt.
es ist dem einen hundt leyd / daß der ander für der küchen steht.

es ist

es ist dem einen betler leid/ daß der ander für der thür stehet.
es ist den faulen weibern ein gute schützung das sie ein kind haben.
es ist den geringern kein schand/ daß er den grössern weiche.
es ist der nächst weg zur reichthumb/ reichthumb verachten.
es ist dockenwerck/ auff stecken reiden/ es ist wol halb zu fuß gangen.
es ist doppel angenem/ was in nöten geschicht.
es ist ein armes pferdt daß sein futter nicht verdient.
es ist ein böser brunn da man das wasser eintragen muß.
es ist ein böse katz/ so jhr selber nit mag mausen.
es ist ein böse henne/ die den nachbaren eyer legt.
es ist ein böß landt/ da niemand vortheil oder ehr hat.
es ist ein böses bröcklin daran einer erwürget.
es ist ein böß gäffen daran man würget.
es ist ein böß pfandt das seinen herren zwinget.
es ist ein böß spiel/ da der eine weynet/ vnd der ander lachet.
es ist ein ding bälder brochen dann bawet.
es ist ein ding ehe gescholten/ dann vergolten.
es ist ein edelmann/ allein daß jhm das ohr ein wenig henget.
es ist ein faul schaaf das seine wolle nicht kan dragen.

es ist ein from kind / er will seinem vatter sein gut gerechte nit benemmen.
es ist ein gut ding vmb den todt / er hilfft vns auß aller noth.
es ist ein gut pfandt / daß sein herren lößt.
es ist ein guter heller der ein pfund einbringet.
es ist ein hauß bald anzündet / aber langsam gelöscht.
es ist ein hefftig krafft / was die letzte not schafft.
es ist ein jeder könig vnd keyser in seinem hauß.
es ist ein junger wolff / der nie kein geschrey gehöret hat.
es ist ein leyden / förchten das du nit kanst meidē.
es ist ein kraut heißt mulier, darvor hüt dich semper.
es ist ein kunst auß der noth ein tugend machen.
es ist ein mager gebratēs / da nichts von tropffet.
es ist ein reim auff allen dingen.
es ist ein schlechte kunst einer lügen ein gstalt zu machen.
es ist ein schand das der pöfel lobt.
es ist ein schön monstrantz / wenn nur heiligthumb drinnen were.
es ist ein wunderlich streit / wann ein esel den andern reit.
es ist geschehen / was soll man viel darzu sagen;
es ist genug geheist / wann man eim sein noth klagt.

es ist

es ist gesect was man armen gibt.
es ist gut auß ander leut seckel spielen.
es ist gut den schnitt an frembden tuch lernen.
es ist gut den teuffel zu hauß laden / aber sein böß abkommen.
es ist gut gnug / biß es besser wird.
es ist gut herr seyn / wenn einer das recht vnder henden hat.
es ist gut hinder den bucklier fechten.
es ist gut kriegen hinder dem ofen.
es ist gut todte hund schlagen / sie beissen nit.
es ist gut mit langen spiesen kriegen / die einen über ein meil stechen.
es ist gut narren fressen / aber böß zuverdöwen.
es ist gut neben eim wagen gehn / wenn er müd wird / setzt er drauff.
es ist gut viel von fasten predigen.
es ist gut wohnen wo from leut seyn.
es ist in eins andern ohr zu schneiden / als in ein filtzhut.
es ist kein feiner leben auff erden / denn gewisse zinß haben / ein hürlin darneben / vnd vnserm Herr Gott gedienet.
es ist kein frewd / die nit jhr leyd auff dem rucken (trag.
es ist kein gefährlicher schatz zu besitzē dañ kunst.
es ist kein gelehrter / er hat ein schifer.
es ist kein hab sie gehet auff oder ab.
es ist kein gesatz / es sind sein satz.

es ist

es ist kein kling die herter schirt/ dann so ein bettler gewaltig wird.
es ist kein häffelein es findt sein deckelin.
es ist kein kunst ein ding tadeln/nach thun thets/ wer es kündt.
es ist kein mensch/sonder ein das.
es ist kein nutz darbey nit ein schad.
es ist kein recht spiel/daß man mit krummen kolben schlegt.
es ist kein sack so böß/er ist noch einer bitt wert.
es ist kein schand daß man nicht kan/sonder das man nicht lernen will.
es ist kein so tieff wasser/ es hat grund.
es ist kein spiel/ es ist ein übersehens drauff.
es ist kein tewrer henn/dann die man schenckt.
es ist kein volck daß lieber ehr hat/ dann hurer vnd buben/vnd weniger darnach stelt.
es ist keinem nienen recht.
es ist mehr an eim augen/ dann an zehen ohren zeugen.
es ist nie kein verzagter ritter worden.
es ist mit narren nichts außzurichten.
es ist nicht alles gewunnen/was man gewuñen acht.
er ist nicht alles gleich/ wes mutter das war.
es ist nicht alles goldt was glintzet.
es ist nicht schand/fragen/wann einer ein ding nicht weiß.

es ist

es ist nichts über schweigen.
es ist nichts über ein gut gewissen.
es ist niemand jhm weiß gnug. (werden.
es ist niemand gern alt / vnd will jederman alt
es ist niemand weniger allein / dan allein.
es ist nirgends kein alte hur vnd spitzbub / er will ein artzt seyn. (chen.
es ist nit besser dann ein guter muth in bösen sa-
es ist nit gnug das man wol anfetz / man muß auch mit ehren außführen / kanst du es / so treibs / weist du es / so übs.
es ist nit gut auff eins andern tod zu hoffen.
es ist nit lobs werdt daß der pöfel hoch ehret.
es ist nicht noth daß man die saw schiert: man pfluckt oder sengt sie doch wol.
es ist nit so böß / man kans eim einreden.
es ist nichts schwerers dann glück vnd reichthumb tragen.
es ist nit rath daß man narren über eyer setze.
es ist nichts so hoch daß man mit gelt nit fellen möge.
es ist nit auff rosenbletter zu bawen.
es ist nit über ein bösen nachbawren.
es ist noch frü gnug / wils wol.
es ist noch nit aller tag abend.
es ist schalck über schalck kommen.
es ist schön gnug was geschenckt.
es ist sein erstes / man muß es jhm verzeihen.

es

es ist umb das hoffleben gethon / eben wie vmb die hüner / die im korb sitzen / vnd die drausſen frey gehen.

es ist vmb ein böse stund zu thun.

es ist vngewiß hoffen auff vngelegte eyer.

es ist vnverlorn daß man guten frkunden gibt.

es ist wol ehe so krumb holtz zum löffel gerathen.

es ist zu spat käß geruffen / wann der käß gefreſſen ist.

es juckt sich mancher da jhn nit beißt.

es kam kein so schön Sonn / daß den dieb gelüſte an galgen zu gon.

es kan auch wol ein hur ein from kindt zeugen.

es kan kein narr reich seyn.

es kan keiner betriegen / er vertreuw jhm dann.

es kan keiner gut haben / er sey dann gut.

es kan niemands wol ein herr seyn / er sey dann vor ein knecht geweſen.

es kan sich niemand gnug hüten.

es kompt kein vnglück allein. (reit.

es koſtet auch beyn / wann man auff eim stecken

es laßt sich Gott vnd das glück nicht bochen.

es laut wol daß ein armer mann Kunrad heißt.

es ligt nit am marren / sonder am scharren.

es ligt nit an viel worten / sonder an viel thun.

es ligt viel dran wie gewon.

es machet offt ein bube / das sein viel frommer leüte entgelten müſſen.

es mag

es mag dir wol verziehen seyn / es ist aber nicht vergessen.
es mag leicht seyn das da hilfft.
es mag leicht seyn das ein hure hebt.
es macht offt einer das zehen entgelten müssen.
es müßt ein arme mauß seyn / die nicht mehr als ein loch wüste.
es muß ein junger wolff seyn / der kein geschrey nie gehört hat.
es muß ein maßl gewagt seyn.
es muß ein nachbaur mit dem andern ein brandfewer für liebe nemmen.
es müßte einer frü auffstehen / der jederman köndte recht thun.
es muß mancher leben der Rom / oder den Keiser nie gesehen hat.
es muß ein schlechter wirt seyn / der einer zech nit zu borgen hat.
es muß gessen seyn / wann schon der galge für der thür stünde.
es muß zeitlich krummen / das ein gute hack soll (werden.
es muß offt einer können / daß er nit kan.
es nimpt kein weib einen alten mañ vmb Gotts willen.
es nimpt keiner kein weib / er sey dann vnsinnig.
es schlaffen nit alle die die augen zu han.
es sendet mancher seinen hundt / da er selbs nit kommen will.

es seyn

es seynd böß hennen die viel gatzen/vnd nit eyer legen.
es seynd böse katzen / die vornen lecken/vnd hinden kratzen.
es seynd kluge kinder die jhren vatter kennen.
es seynd nit alle freund die einem zulachen.
es seynd nit alle huren / die einem mann zu willen seyn.
es seynd nit alle gute Landsknecht / die lange spieß tragen.
es seynd nicht alle pfaffen die platten tragen.
es seynd nit alle starck/die viel lauffen mögen.
es seynd süsse äpffel was der hüter übersicht.
es seynd keine stunden an einen stecken gebunden.
es seynd viel anrichter / aber wenig arbeiter.
es seynd viel münch / aber wenig verschnitten.
es seynd viel narren/die nicht beschoren sind.
es seynd viel prediger die sich selbs nit hören.
es soll einer ein wort im munde neunmal vmbkehren / ehe ers außsagt.
es soll kein Fürst ein nacht über schlaffen.
es soll keiner sein feind verachten.
es steht übel schelten / so man soll helffen.
es stehet wol da ein hane im hauß ist.
es stund nie kein gaul auff leichtem beyn.
es taug kein hinder ohn zwang.
es tregt manche jhr heuratgut vnder den augen.
es thut kein weiser ein kleine torheit.

es thut

es thut kein teuffel dem andern etwas.
es verdirbt viel weißheit vnder eins armē mañs rock.
es verdirbt keiner/er könne dann nit rechnen.
es verdreuſt den alten / daß man jhn bey dem bart zeucht.
es vertrit ſich auch wol ein pferdt / das vier füſſe hat.
es weißt niemandt wie jhm ſein tod bſchert iſt.
es war gut bier/aber der zapff iſt ab.
es ward nie kein gut momber geboren.
es ward nie keiner ſo ſtarck / man findt ein ſterckeren.
es war nie ein ſo böſe mutter / ſie hette gern ein fromme tochter.
es wäret kein Mey ſieben monat.
es war kein winter nie ſo kalt / noch kein pfaff je ſo alt / daß er der kolen begert / dieweil das opfer wert.
es widerfärt den weiſen auch etwa ein torheit.
es will doch ein mal geraſet ſeyn.
es wird eim der bauch allweg ehe voll dann die augen.
es wird ſich mit der zeit ſelbſt verbieten.
es wird kein zager ein kauffmann.
es wiſſen viel viele / können aber jhnen ſelbs weder rathen noch helffen.
etwas jungs / erfrewet das hertz.

F

Fahe an dein weinberg an zu schneiden.
Fahe viel an/richt wenig auß.
Fallen ist kein schande/aber lang liegen/vnd nit wöllen auffstehen.
Falsche zeugen seyn wolfeyl.
Farende haab/acht nit für eygen.
Fartzens vñ wünschens halben/darff niemand auß dem bett steigen.
Faul fleisch ist studierens bald müde.
Faule händ verarmend.
Faustrecht/ward nie schlecht.
Feindes mundt/red selten auß gutem grund.
Felt der himmel/so bleibet niergends kein topff gantz.
Felt der himmel/so stirbt alles was lebt.
Felt der himmel/so bleibt nirgens ein stuel stehē.
Felt der krug auff den stein/so zerbricht er/felt aber der stein auff den krug/so zerbricht er auch.
Fertige hand/lobt alle land.
Fern auß den augen/fern auß dem hertzen.
Fleiß gehet sicher auff dem eiß.
Fleiß macht weise.
Fleiß wird gelehrt vnd weiß.
Fleissige hand bawet leut vnd Land.
Fleug ehr/so laufft sie dir nach.

Fleug ehr/ so hastu ehr.
Fleug lachende feind/ vnd kützlende freund.
Flügen vnd freund kommen im summer.
Foll leut haben foll anschläg.
Forcht hüt übel.
Frag nit wer/ sonder was man redt.
Frawen hüten ist ein vergebne arbeit: es hilfft nit/ oder es darff sie nit.
Freiheit gibt alles wider.
Freiheit gehet vor goldt/ sagt die Wachtel/ vnd flog ins holtz.
Freiheit/ vnd eigen herdt/ seynd grosses geldes (werth.
Frembde kind werden wol gezogen.
Freund in der noth/ freund in der doot/ freund hinder rückē/ das seynd drey starcke brücken.
Freund seynd allenthalben gut bey dem wege.
Freundschafft thut mehr noth/ dañ wasser vnd brot.
Freundschafft ist des lebens saltz.
Frid bringt gute jahr.
Frid hab mit jedeman/ krieg solt mit lasteren (han.
Frid tunget die äcker wol.
Frisch angelauffen ist halb gefochten.
Frisch dran tödt halb den mann.
Frisch gezuckt/ ist halb gefochten.
Frisch von läder/ ist halb gewunnen.
Frombkeit geht durch alle landt/ vnfrombkeit selten wider kam vngepfandt.

Frombkeit gehet bettlen.
Frombkeit wird gelobt / der from̃ aber abkopt.
From leut thun wie from leut pflegen.
From leut zörnen nit lang.
From leut lobt iederman/vnd laßt sie doch bettlen gehen.
From mann/böses weib.
From seyn ist allein gewinn.
From vnd still/ red wenig/hör viel.
Frü saat selten für sich gehet.
Frü eingesetzt zucht wol.
Fühlen / macht den glauben.
Frü saat / selten gerath: spat saat / kompt mit (rath.
Frůzeitige kinder gerathen auch selten wol / sie sterbend/oder legens nit wol an.
Frůzeitige witz/ist nit ohn litz.
Frůzeitige witz ist fürwitz.
Für alte schuldt soll man habern nemmen.
Für armut hilfft kein gut.
Fußschemel fallen etwa vmb/aber nit hoch.

G

Gähem radt folgt rew vnd leid.
Gäher rath hat rew zum geferten.
Gäher rath kompt zu frü.
Gäher rath nie gut that.
Gähe reichthumb / lange armut.

Gähe zornig leut sind trew leut.
Gäcken lassen sich bald entrüsten.
Gaben seynd/wie der geber.
Gaben solt nit allweg loben.
Gar selten / wer was verschütt hat / bringt das gantz wider an seine statt.
Gaul als gurr.
Geb arsch/nemb arsch.
Gedächte der dieb an das hencken / er ließ sein stelen anstehen.
Gedächtnüß deß todts sündet nit.
Gedencke an den tag den niemand vermeiden mag.
Gedenckst du deinem feind arg / so reds nit.
Gedult siegt.
Gedult ist der seelen schildt.
Gedult überwindt alle ding.
Gedult zu hoch angespant/wird wütig.
Gedult ist der seelen speise.
Gefahr wird nit ohn gefahr vertrieben.
Gevatter über dē zann / gevatter wider herüber.
Gegen den todt ist kein kraut gewachsen.
Gehe nicht zu armer bursch zu gast / so du dein speiß nicht bey die hast.
Gehorsam macht from.
Geitz vnd ehr treibt über meer.
Geitz wächßt mit dem geldt.
Geitzigkeit betreugt die weißheit.

Geil vnd löblich stehet nit bey einander.
Gelehrten leuten ist gut predigen.
Gelehrt narren sind über alle narren.
Gelihen gelt soll man mit lachendem muth widergeben.
Gleich frin gesint / macht gute freundt.
Gelt alle ding felt.
Gelt behelt das Feldt.
Gelt hat viel an galgen bracht.
Gelt das stum ist / machet recht das krum ist.
Geitz ist ein haußvnglück.
Geitz ist sein selbs stieffmutter.
Geitz ist jederman schad / jhm selbs der todt.
Geitzig mann / arg mann.
Gelt fahet Gott vnd welt.
Gelt feret auff hohen schlitten: Armut muß aber zu fuß gehen.
Gelt fellt die welt.
Gelt gehört vnder dwelt.
Gelt hat Gott in der trucken.
Gelt heist Junckherr.
Gelt hilfft nit für armut.
Gelt jagt die welt.
Gelt im seckel schweigt nit / sonder drutzt den (wirt.
Gelt ist der best freund.
Gelt ist der adel / gelt ist ohn tadel.
Gelt ist des kriegs sterck.
Gelt ist die erst frag / darnach / ob from.
Gelt ist from / armut ist stum.

Gelt ist gelt / vnd wann mans mit scheißhauß-
fegen verdienet.
Gelt ist meister.
Gelt ist nit für all vnglück gut.
Gelt kans vnd thuts alles.
Gelt laßt sich nit lieben / es will man soll es übē.
Gelt probiert die welt.
Gelt schlüst auch die hell auff.
Gelt schweigt nit wo es ist.
Gelt soll nit / man gebe dann auß.
Gelt trügt den held.
Gelt überwindet alle ding.
Gelt vnd gut führt den muth.
Gelt vnd eytel ehr / ist ein vrsach aller lehr.
Gelt vnd zorn / macht alle ding verworn.
Gelt wird nie erhenckt.
Gelthunger / auß wē machst du nit ein Vnger?
Geltsüchtig / wassersüchtig.
Gemein gerucht ist selten erlogen.
Genaw zehrgelt lehrt wol sparen.
Genöter eyd ist Gott leyd.
Genug macht vnrüw. (ren zwo.
Gereth das kalb nach der kuh / so werden der hu-
Gerechte thun das recht recht.
Gerets nit zum ersten mal / so geredt es doch zū
andern mal.
Geschehe in der welt noch so viel / ein mönch wil
doch auch seyn im spiel.
Gestolen brot schmeckt wol.

Gestolen wasser ist süß.
Gestolen wasser ist wein
Gesund wandel/weise handel/alt wird reich.
Gewalt sol gütig seyn.
Gewalt vnd zorn zusammen/ist der todt.
Gewinn ohn deines nechsten schaden/ist gewiñ.
Gewiß gehet für vngewiß.
Gewonheit ist die ander natur.
Gewonheit ist ein grosser gewalt.
Gezwungene lieb / vnd gemachte farbe / haben keinen bestandt.
Gewünn waget alles.
Gezwungen eydt ist Gott leyd.
Gib bald/so wird das geben alt.
Gib blind/ nim gesehend.
Gib jhm gute wort / vnd thu darnach was du wilt.
Gib was du geben wilt bald / so wird der danck alt.
Gibst das nach/so laß das auch.
Gibstu dem narren die finger/so will er die faust gar haben.
Gibstu mir/so gehe ich mit dir.
Glaube keinem / du habest dann zuvorn ein scheffel saltz mit jhm gessen.
Glaub nit ohn prob.
Gifft würckt nit in gifft.
Gleißnerey macht viel geschrey : Frombkeit treibt wenig red.

Gleicht

Gleiche bürd helt die besten freundschafft.
Glück ist blind / vnd machet blindt.
Glück ist leichter zu überkommen / dann zu behalten.
Glück ist nit ohn tück.
Glück ist der freunden sunmer vnd ernd / vnglück aller freund winter.
Glück macht verrucht / vnd siegen verwegen.
Glück vnd heil ist des Neidhardts speiß.
Glück vnd vnglück / frewd vnd betrübnuß / wollen bey einander seyn.
Glück vnd vnglück tregt eins das ander auff den rück.
Gmach gehet man auch weit.
Gmach wird das klein groß / aber gähling wird das groß klein.
Gnad vmb gnad.
Gnade ist besser dann recht.
Gnesch will streich haben.
Gold ward nie keinem menschen hold.
Gott erscheinet manchem vnversehen.
Gott gibt / Gott nimpt.
Gott grüßt manchen / könte er jhm dancken.
Gott haspelt aller menschen missethat auff ein klüngelin.
Gott ist ein herr / der Apt ein münch.
Gott kan niemand liegen.
Gott kan wol ein zeit lang durch die finger sehen.

Gott laßt jhm keinen flexenen bart flechten.
Gott lässet sich allenthalben finden.
Gott mach es wie er wolle / so kan ers doch nit machen / daß es jederman gefalle.
Gott pflegt schelck mit schelcken zu straffen.
Gott schlug nie kein mann / er streich jhm wider gesundtsalben an.
Gott straffet schälck mit schälcken / ein zeitigen mit einem vnzeitigen.
Gott thut nit übels.
Gottes freundt / vnd aller welt feind.
Gott will kein noth.
Gottes wille hat kein / warumb?
Gottsfurcht lebt lang.
Gott vnd das Glück lassen sich erschleichen / aber nit erlauffen.
Grau rock reiß nicht / herren gunst erbt nicht.
Greiff zu / jhr solt gefatter werden.
Grob brodt / dünne bier / lange meilen / Hæc sunt in Westphalia. si non vis credere, lauff da.
Grosse dieb hencken die kleinen.
Grosse ehr / grosse sorge.
Groß gelt vnd gut läßt einen nicht schlaffen.
Groß glück / wenig vrlaub.
Groß herren haben kleinen gewalt.
Groß leut wenig weißheit.
Groß presentz machen andächtige priester.

grosser

Grosser gewalt kan nit werden alt.
Grosser herren gnad vnd gunst weret nit lang.
Grosse herren/ alte vnd weitgewandlete/ liegen mit gewalt.
Grosse herren gedencken lang.
Grosse herren haben viel oren vnd augen.
Grossen herren legt man alle ding wol an.
Grosse wort/ vnd nichts darhinder.
Grosser herren hennen legen eyer mit zweyen dottern.
Güldin brunnen/ reden.
Gut ding vergißt man bald: daß böse kan man besser behalten.
Gut freunde verzeihend einander leicht.
Gut gäst kommen vngeladen.
Gut gesellschafft ist alles.
Gut leben / lang leben.
Gut machet freund/ aber noth bewärts.
Gut grüß gibt gute antwort.
Gut tag wollen starcke beine haben.
Gut vnd gelt herrschet die welt.
Gute frag gute antwort.
Gute freunde erzörnen sich auch wol mit einander/ aber sie vertragen sich bald wider.
Gute steiger fallen am höchsten.
Gute freund seyn zween leib vnd ein seel.
Gute freund straffen ein andern.
Guten freunden soll man etwas nachgeben / vnd jhnen jhr weiß lassen.

Gute wort erfrewen den narrn.
Gute wort ohn gunst / ist ein stück von Iudas kunst.
Guter freunde gehen viel auff ein loth: soll es ein harter standt seyn / gehen jhrer wol XXIV auff ein quintlein.
Guter freunde hat niemand zu viel.
Guter freund / guter fund.
Guter gesell / gute meel.
Guter glaub ist besser dann bar gelt.
Guter gruß / ist halbe speiß.
Guter name gehet für golt.
Guter senger / guter schlemmer.
Guter wirt / böse herberg.
Gütigkeit macht vngütige knecht.

H

HAb rath / dann greiff zur thadt.
Halt an / so überkompst ein mann.
Halt bey zeit rath / dann nach der that kompt er zu spat.
Haußzanck vnd eyd / macht nit groß leyd.
Halt dich ehrlich / es hilfft dich.
Halt dich in deiner haut.
Halt maß / zu viel ist vngesund.
Harnisch / frawen / vnd buch / bedörffen täglich versuch.

Harren

Harren ist für viel vnglück gut.
Harren ist langweilig/macht aber weiß.
Hart gegen hart / sagt der teüffel / da scheiß er gegen ein donner wetter.
Hastu kind/ so zeuch sie: Nimbst ein weib / so wart jhr.
Hast dus wol gemischt/so karts wol.
Haußeyd soll man verhalten / nit halten.
Heiloß leuth machen auch löcher in ander häut.
Heilig leut/heilige werck.
Henge weg / ehe das holtz vergehet.
Henßgen/ lerne nicht zu viel / du must sonst viel thun.
Helffet euch selbst/so hilfft euch Gott.
Herr vertrawt mir / was jhr wolt / nur kein heimlichkeit.
Herren bitten/ ist gebieten.
Herren bleiben herren / vnd wann sie schlieffen biß zu mittag.
Herren gnad/weret nicht ewig.
Herren gunst/vnd geneigter wille/erbet nicht.
Hert erarnet gelt/gehet zeh herauß.
Hertz wo gelt.
Heßliche weibe sein gute haußhälterin.
Hetten vnsere vorvätter nicht fürgebawet vnd gepflantzet/wa solten wir dann wohnen? wes solten wir dann leben?
Het ich viel gelt/ so wer ich werdt gehalten.

Heut

Huste vnd lieb/ kan nit verhelt bleiben.
Hund hincken / frawen weinen / krämer schweren/ soll sich kein weiser ankehren.
Hüt dich vor der that / der wort wird allweg rath.
Hüt dich vor herren vnd könige/ sie haben lange arme.

J

Jämmerlich gesehen/ ist gnugsam gebeten.
Je ärger schalck / je besser glück.
Je armer einer ist/ je besser gemach er habē wil.
Je frommer / je weniger glück.
Je glatter maul/ je sauler arß.
Je grösser narr / je grösser hochmut.
Je höher berg/ je tieffer thal / je grösser mann/ je schwerer fall.
Je höher glück / je minder sicherheit.
Je höher standt/ je schwerer fall.
Je mehr man den dreck regt/ je übeler er stinckt.
Je mehr hunde/ je weher dem beyn.
Je näher dem beyn/ je süsser fleisch.
Je näher dem fewer/ je heisser.
Je näher Rom/ je ärger schalck.
Je reicher/ je mehr sorg.
Je schöner/ je vnkeuscher.
Je tyrannischer / je glücklicher.

Ich bin

Heut an mir/morgen an dir.
Hilff vnd gnad hat kein warumb.
Hin in lügen / wie herauß.
Hinden ein/hat kein ehre.
Hinder dem ofen ist gut leben.
Hinderrück mich mancher verspricht: wer ich zugegen/er thet es nicht.
Hitzige zäher trucknen bald.
Hochmut kompt nit von armut.
Hochmut thet nie kein gut.
Hoff / vielleicht wirds morgen besser.
Hoffart ist allenthalb sünd/ sie habe dann ein helmlein auff / vnd trag ein fornen.
Hoffnung des lohns/ macht die arbeit leicht.
Hohe thürn fallen hart.
Hungeriger bauch singt einen bösen alt.
Hunde die viel bellen/ beissen selten.
Hunger treibt den wolff auß dem busche.
Hunger ist ein scharpff schwerdt.
Hunger vnd harren stinckt übel in die nase.
Hunger ist ein guter koch / machet rohe bonen süß.
Hunger macht rohe bonen zu mandeln.
Hunger machet scharpffe köpff / vnnd gewünt ehr.
Huren liebe / huren freundschafft.
Huren vnd buben/kommen auch vngeruffen.
Huren vnd buben / ein gespan.

Huste

Ich bin Gott ein todt schuldig/den zahl ich jhm wenn er will.

Ich bin so naß/als ich werden mag.

Ich feyre keinem heiligen dem ich nicht gefastet hab. (thun.

Ich hasse die / die schlafftrünck des morgens

Ich hab ein maul dem gib ich zu essen/ das muß reden was ich will.

Ich het mich auch gern gewermet/ aber kund nicht zum ofen kommen.

Ich hoffe noch / vnd zweiffel doch. (jhm.

Ich kans nit theurer verkauffen/ dañ ich schēcks

Ich lebe wie ich mag / nit wie ich will.

Ich lobe ein gut haußgemach.

Ich neme zwen gewinn für ein.

Ich nemme den dotter für die schalen an.

Ich sehe am nest wol was vogels dariñen wohnet. (geglaubt haben.

Ich will glauben wie mein vatter vnd mutter

Ich will es nun hinfort den jungen befehlen.

Ich will dardurch / vnd solt ich auch mit dem kopff darin hencken bleiben.

Ich wolt dir lieber einen gülden borgen / dann einen pfenning.

Jedermans freundt/ jedermans narr.

Jedermans gesell ist niemands freund.

Im anfang der Christlichen Kirchen sind wenig stiffte / klöster vnd klausen gewesen / vnd viel Chri-

viel Christen: jetzt sind viel kirchen / klöster / stiffte vnd klausen / vnd sind wenig Christen.

Im arn sind die hüner daub.

Im glück sind wir alle gedultig.

Im land zu Hessen / hats grosse berg / vnd nicht zu fressen / grosse krüg vnd sauren wein / welcher teüffel will im land zu Hessen seyn?

Im mittel ists am besten.

Im wachsen vnd zunemmen / nemmen wir ab. Wir sterben alle tage.

Im zorn spricht mancher mann das ärgest das er kan.

In armut erkennet man einen freundt.

In dem ehr fliehen sucht man auch ehr.

In der erndte ist zwischen Pfarherren vnnd Bawren kein vnderscheidt.

In der Kirch andächtig vnd mildt: In dem feldt manlich vnd nicht zu wildt: Am tisch züchtig vnd eingezogen: Im beth freundtlich der ruh gewogen.

In der badstuben / vnd bey den scherern / erferet man allezeit etwas newes.

In der noth erkennet man wer freundt ist.

In grossen wassern ertrinckt man gern.

In einer hirtenhütten / können nit viel freund zu herberg seyn.

In einem schaafskleidt steckt offt ein wolff verborgen.

In grossen wassern fahet man grosse: in kleinen wassern gute fisch.

In güldinen heüsern hat man eisen / oder höltzin leben.

In hundstagen / den mundt feucht: das überig im trucken.

In schertz vnnd ernst thut vnnd red man alle dingen.

Ins grab fart kein neid.

Ist das end gut / so ist alles gut.

Ist die Kirch groß / der pfaff singt darumb gleichwol nicht mehr als er kan.

Ist ein Baur verstendig vnd vollrath / so ist er höher dann ein Burger der da heißt wenigrath.

Ist er todt / so isset er nimmer brot.

Ist nicht viel / so ists doch ichts: Behüt Gott für gar nicht.

Jucken vnd borgen thut nur einmal wohl.

Junckerschafft will gelt haben.

Jung gebare / vnd thu als ein alter.

Jung / reitz keinen alten in den kampff: Alt ochsen hand einen starcken stampff.

Jung thon / alt gewon.

Jung zu hoff / alt zur hell.

Junges vögelein / weiches schnäbelein.

Jüngfraw ohn scham / Mensch ohn thon / Mertz in d' blüm / Sommer ohn dauw / des wird man am end nit fro.

Jungfraw schender / schendet Gott wider.

K

KAlc glitze / hat eine spitze.
Kan ich nit mehr / so will ich doch sawr darzu se-(hen.
Kanst du gelt brauchen / so ist dein knecht / wo nit / so ists dein herr.
Kanst du nit im vorzug seyn / so ziehe im troß hinden nach.
Kanst du nit mit einem wagen fahren / so fahr mit einem karren.
Keeß her / wir sind des fleisches satt.
Katiger fuß sind immerzu etwas.
Kein böser creatur auff erden dann ein böses weib.
Kein böser schwerdt / dann wo ein böse zung ver-(seert.
Kein Capell so klein / sie hat deß jahrs einmal Kirchweihe.
Kein fester maur dann einigkeit.
Kein gefärlicher schatz zu besitzen dann kunst.
Kein glück ohn dück.
Kein greulicher aß / dann von menschen.
Kein grosser fisch ist böß.
Kein grössere tugent an einem Herrē vnd Für-sten / dann einem jeden schwetzer vnd oren-blaser nicht glauben.
Kein mord bleibt vnverholen.
Kein nachzug / er hat sein vorzug.

Kein Prophet ist angenem in seinem Vatterlandt.

Kein schermesser also scharff schiert / als ein bawr der zum herrn wird.

Kein stoltzer thier auff erden / denn ein pferd vnd ein weib.

Kein sünd ohn vormund.

Kein süsser leiden / dann hoffen.

Keiner so starck / er findt einen sterckern.

Kein verdrießlicher ding / dann ein freche böse zung.

Kein vnglück allein.

Kein vorteil er hat sein nachtheil.

Kein wasser so tieff / es stehet zu gründen.

Kein wirt er schirt.

Keim zu scher was je kein spiel zu groß.

Kinder / narren / vnd volle leut / sagen gern die warheit.

Klaider machen einen mann.

Klaidung ist der mann / wer sie hat der leg sie an.

Kleine dieb henckt man / gegen den grossen neigt man sich.

Klopff an hafen / so kenst ihn / doch nit zu hart / er gewint sonst ein schart.

Kleine dieb henckt man ins feldt / die grossen ins geldt.

Klein leut haben grosse hertzen.

Kleine mänlin sind eytel hertz vnd seel.

Kleine

Kleine sorg ist bey kleinem gut.
Kleine vögelin dörffen kleine nestlin.
Kleiner gewinn macht den hauffen nit klein.
Kluge leuth thun kein geringe thorheit.
Klopff so wird dir auffgethon.
Knappen vnd Pfaffen ehe / werden im Meyen gemacht.
Knecht thun nie dann mit schlägen recht.
Knarrende wägen lauffen lang.
Kompt tag / so kompt rath.
Kompts / so kompts / kompts aber nicht / so komme vns ein gut jahr nach dem andern.
Könnens die jungen nicht abwarten / viel weniger werdens die alten thun.
Kopff ab / ist ein tödliche wunde.
Korn vmb saltz.
Krämer liegen gern. (stunden.
Krancken vnd gesunden / haben nicht gleiche
Krieg seet krieg.
Krot als egdeß.
Küh machen müh.
Kuhfleisch in gelber brüh / ein ritter ohne müh: an diesen beyden ist verlohrn der saffran / vnd die gülden sporn.
Küne leut sind bald im harnisch.
Künig im karten spiel.
Künig / oder dreck.
Kunst bleibt kunst / weñ das glück gleich nit wol mit will.

Kunst brütet die hüner auß.
Künen wir nicht alle dichten/so wollen wir doch alle richten.
Kunst gehet für gespunst.
Kunst gehet für silber vnd goldt.
Kunst hat einen güldin boden.
Kunst ist wissen daß du nit bist/noch weist.
Kunst macht nit allweg reich vnd gunst.
Kunst stehet wol zu tragen.
Künstler seynd die ersten im narrenschiff.
Kundschafft verderbt manchen mann.
Kurtzer rath/ guter rath.

L

LAch mich an/ vnd gib mich hin/ ist jetzund der welt sinn.
Lacht man dich an/ kehr dich nit dran/ die stirn leugt vnd treugt. (weiß.
Ländtlich/sittich. So manch Landt/so manche
Landts gewonheit/ Landts ehr.
Lang beiten/ ist nicht queiten.
Lang geborgt/ ist nit geschenckt.
Lang haar/kurtzer sinn.
Langer kranckheit kompt man selten auff.
Langsam/vnd gut.
Langsam reich/thut wol.
Laßt dir auff die achßlen sitzen/ so sitzt man dir gar auff den kopff. Laß dir

Laß dir der weil: jagt dich doch niemand.
Laß den Edelleuten jhr wilpret/ den Bauwren jhren Kirchweih/ den Hunden jhr hochzeit/ so bleibst vngerafft.
Laß es gehen wie es gehet/ es will doch seinen gang haben.
Laß jhn reden was er will/ er hat darumb nicht was er will.
Laß hinlauffen was man nicht ändern kan.
Laß pfaffen vñ begynen/ vnd helff du den deine.
Laßt jhm einer den mantel nemmen/ man nimt jhm bald den rock darzu.
Laster seyet man/ so mans nit tadelt.
Leb/ daß du allweg lebest.
Leb als wollestu all tag sterben: schaff als wollestu ewig leben.
Leb wie vorzeiten/ red wie jetzt.
Leben ist ein kunst. Sterben ist auch ein kunst.
Legst dein hand an den pflug/ so sich nit hinder sich.
Leid ist ohn neid.
Leiden sieget.
Leid dich gast/ sonst bistu ein last.
Leid vnd Frewd seynd einander zur ehe geben.
Lein dich dran/ so muß es gon.
Liebe bringt liebe.
Lieb dein weib/ so haßt sie dich.
Liebe empfindt keiner arbeit.

Lieb haben/vnd nicht geniessen/möcht den teüfel verdriessen.
Liebe erwirbt liebe.
Liebe ist alles.
Liebe ist die beste guardy.
Liebe laßt sich nit verbergen.
Liebe laßt sich nit nöthen.
Liebe ist leydes anfang/ es stehe kurtz oder lang.
Lieb leert tantzen.
Liebe muß gezanckt haben.
Liebe/ nit trauw
Liebe thut alles.
Lieb vmb lieb/korn vmb saltz.
Liebe überwindt alle ding.
Liebe will gezanckt haben.
Lieb vnd wider leydt/ist verloren arbeit.
Liebe wird vmb liebe kaufft vnd verkaufft.
Lieber laß bawren auch leut seyn.
Liebs sucht liebs.
Liebst du mit vernunfft/ so kompst nimmer in der armut zunfft.
Liecht gewonnen/ liecht verlorn.
Ließ der wolff sein ruffen/ so liessen die bawren ihr ruffen.
Liffer mir/ ich liffer dir.
Lihe ein Jud nit ein pfenning auff alten Adel.
Lihe macht freundschafft/ wider fordern feindschafft.

Liſt

Liſt macht nit guten mꝛſt.
Liſt thut mehr dann ſterck.
Lob den narren / ſo geſchwilt er.
Lob den narren / ſo gewint er eſelsohren.
Lob macht künſtler.
Lon vmb lon / was eben ſchon.

M

MAch auß der noth ein tugent.
Machs auß / oder laß ſtehn.
Machs nit zu gut.
Mager hend machen feißt füß.
Man darff dem gluck nit arbeiten.
Man erfehret alle wege mehr böſes dann guts.
Man fahet kein fuchſen / dañ in eim fuchßbalg.
Man findet keinẽ der jederman gnug kan thun.
Man findet manch ſeltzam mutterkind auff erden.
Man findet nicht gelt in allen ſecken die zugebunden ſind.
Man findet nit gleich ein Inſel da man das verthon wider findt.
Man findet viel ſchüler die gelehrter ſeynd dañ jhr meiſter.
Man glaubt an keinen ſcheiſſenden heiligen.
Man glaubt keinem mehr dann er hat.

Man glaubt keinem heiligen sie zeichnen dann.
Man heisset selten ein kue blümlein / sie habe denn einen blauten flecken.
Man hat sich ehe verredt / dann verschwigen.
Man höret an worte wol / was kauff man schatz ihr treibe.
Man isset sich offe so satt am weissen brot / daß man gern schwartz brot essen wolte.
Man kan ein gut liedlein nit zu dick singen.
Man kan nit zweyen herren zu gleich dienen.
Man ligt senffter auff ein banck / dann auff einem purpurbett.
Man ligt senffter auff eim wasen / dann auff seidenem bett.
Man lobet offt etwas / das lobens nie werdt ward.
Man leutet so lang die meß biß sie kompt.
Man macht kein schloß für fromme leut.
Man mag wol alles wissen / aber nit alles thun.
Man muß aber hand mit anschlagen.
Man muß das vnglück überbösen.
Man muß die gunst für die gabe nemmen.
Man muß den mantel nach dem wind hencken.
Man muß der zeit ihre recht thun.
Man muß die leut reden lassen: gentz können es nit.
Man muß die zeit nemmen wie sie kompt.
Man mus etwas thun von guter nachbar schafft halben.

Man muß

Man muß guten gesellen zehen jahr schencken.
Man muß heut verthun daß man morgen auch habe.
Man muß leben wie man kan/nit wie man will.
Man muß mit den pferden pflügen die man hat.
Man muß recht finden/vnd nit recht bringen.
Man muß sich deß teuffels mit dem heiligen kreutz erwehren.
Man pletzt nit newe pletz über alte juppen.
Man sagt viel von Rom das war ist.
Man sichts an den hosen/wo das beyn entzwey ist.
Man sichts an der kleidung/was einer im schilt führet.
Man sichts einem an/was er hat thon.
Man sichts einem an den augen an/was er im hertzen tregt.
Man soll das kind mit dem bad nit außschütte.
Man soll das eysen schmieden/weil es heiß ist.
Man schlecht den feind ehe mit rath/dann mit that.
Man soll den baum in ehren halten/da man schatten von hat. (sonst.
Man soll den dreck vngerüttelt lassen/er stincket
Man soll den zaum vnd sattel nit mit dem pferd zum schinder führen.
Man soll deß guten nit zu viel thun.

Man soll

Man soll eim ding recht / oder gnug thun / oder vnderwegen lan.
Man soll ein ding nit zu gut machen.
Man soll einen nicht halten / wie man jhn ansiehet / wer weißt was er kan?
Man soll keine lüge von eines worts wegen verschneidlen.
Man soll nichts arges zu eim ding reden / es gerathe dannoch wie es mag. (eher.
Man soll sich lang rüsten / so sieget man deſto
Man tritt auch ein frosch so lang / dz er quacket.
Mannes list ist ein behende / Frawen list hat kein ende. Selig ist der mann / der sich für frawen list hüten kan.
Man weiß nit ehe / warzu der besem gut ist / biß daß er verkert ist.
Manchen grausamen starchen mañ / weiber list betriegen kan.
Manchem ist sein bauch sein Abgott.
Mancher meynet nicht / das jhm sein vnglück so nahe sey.
Mancher reit daher auff einem grossen gaul / der vormals zu fuß gieng.
Manchen verdampt vmb weibe vnd kinder willen / leib vnd seele.
Mancher muß entgeltē deß er nie genossen hat.
Marx vnd melde waxt auff einem felde: ropff marx / vnd laß melde stan.

Maß

Maß ist zu allen dingen gut.
Mätzen sollen nit viel schwätzen.
Mein liebster bul ist mit reiffen bunden.
Mit der hand soll man säen/nit mit dem sack.
Mit geben wucheret man am meisten.
Mit gedult überwindet man sehr viel.
Mit gelt vnd gut/ auch wechst der muth.
Mit grossen Herren soll man nit lang sprache halten.
Mit guten worten fahet man die leut.
Mit lachen teuscht man die leuthe.
Mit leren henden fahet man kein falcken.
Mit leyden überwint man all vnglück.
Mit narren ist böß schertzen.
Mit rath gethan/niemand gerewen kan.
Mit schertz vnd warheit teuschet man die leuthe.
Mit viel augen ist besser sehen/dann mit einem.
Mit vnwilligen hunden ist nit gut jagen.
Mit vnwilligen hunden fahet man nichts.
Mit vnwilligen ochsen/oder pferden/ist nit gut pflügen.
Mit weibern soll niemand zancken.
Mit wein macht man die pfittich schwätzen.
Mittel glück das beste.
Mönch vnd pfaffen/geiß vnd alt affen/hurn/buben/vnd filtzleuß/fliegen/flöhe vnd fledermeuß/wo die nemmen überhandt/verderben sie ein gantzes landt.

Moren

Moren werden nimmer weiß.
Morgenröt kan nit liegen: Mägde bauch kan nit betriegen: Ists kein regen / so ists doch windt: ist kein schmär/so ist ein kindt.
Mue vnd arbeit/ gebürt mue vnd arbeit.
Muß/ist ein bitter kraut.
Mütter dich / liebes kind / vnd nim deß vatters weyse an.
Müd ochsen tretten langsam/aber hart.

N

NAch dem er lang daran gemacht hat / ist es nicht desto besser.
Nach dem süssen kompt das sawer.
Nach dem winter kompt der Mey.
Nach der faßnacht kompt allweg die faste.
Nach der Faste kompt Ostern.
Nach der frewd kompt betrübnuß.
Nach der trummel soll man pfeiffen: nach der pfeiffen soll man tantzen.
Nach ehr vnd gut/ all welt ihr weh thut.
Nach einem grossen regen kompt gern ein schöner Sonnenschein.
Nach frewd/ leyd.
Nach gelben byrn / vnd braunen nüssen felt einer den halß ab.
Nach lieb/ leyd.

Nach

Nach Marterwochen kompt Ostertag.
Nach verlust kompt wol schade.
Nachlassen stillet viel zorns.
Nachts werck schämpt sich gern.
Narren hände beschmeissen alle wände.
Narren haben das beste leben.
Narren sagen auch etwan war.
Narren / reden narrentandt.
Narren / reden wie narren pflegen.
Narren werden mit schlegen / oder schadē weiß.
Narren / weiben / vnd kinder / lassen sich nit lieben.
Närrisch angeschlagen / närrisch geganden.
Natur gehet für kunst.
Natur ist der best meister.
Natur zeucht mehr dann sieben ochsen.
Neben dem schiff ist gut schwimmen.
Neben dem wagen / oder neben dem roß ist gut gehen.
Neid ist sein selbs leid.
Neid krücht nit in lähre schüren.
Neidthart hasset nur die tagvögel.
Neidthart ist gestorben / hat aber viel brüder hinder jhm gelassen.
New jahr / new gefahr.
Nemmen / ist das süsseste handtwerck.
Nicht so böß / als böß zu verlaß.
Nicht so böß vnd arg / es ist doch noch irgendts wozu gut.

Nicht

Nichts so verborgen / man kompt zu letzt auff den grundt.

Nim was dir werden mag / vnd laß das ander faren.

Nimt es für gut / auff ein andermahl wollen wirs verbessern.

Nimmer thun ist die beste buß.

Niemand also närrisch / als willens närrisch.

Niemand hinckt an einem andern geschwer.

Niemand ist allenthalben zollfrey.

Niemand ist böser gesellschafft gebessert.

Niemand ist so alt / er kan noch wol ein jahr leben. Niemand ist so jung / er kan wol heut oder morgen sterben.

Niemand soll jhm selbs leben.

Niemand soll seinen feindt zu gering achten.

Niemand stirb wol / dann der wol gelebt.

Niemand sucht den andern im ofen / er hab dañ selbst zuvor darin gesteckt.

Niemands wird zu dienen getrungen / der zu sterben bereitet ist.

Nichts theurer dañ was man mit bitten kaufft.

Nit wie lang / sonder wie wol gelebt.

Nit wigs / wags so gadts.

Nit wüssen / die höchst kunst.

Noth / noth / wer will dich stillen?

Noth alle ding schlüßt.

Noth bricht eisen.

Noth bringt gut wort.

Noth dringt engstiglich zu schwitzen.
Noth felsen spalt.
Noth gewündt brot/ aber nit Gott.
Noth gadt nicht irr.
Noth gibt viel dieb.
Noth hüt übel.
Noth ist über alle waffen.
Noth lehrt den bären tantzen.
Noth schwecht alle gewalt.
Noth stifftet mordt.
Nützen ist die gröst reichthumb.
Nun will ein teüffel den andern schelten.

O

OB dem ersten gericht soll man nit fragen.
Ob du gleich nit viel guts thust/ so lerne doch von tugendt reden.
Ob disch soll man sich nit schämen.
Oben auß/ vnd niergent an.
Offenbare netze schewen alle vögel.
Ohn arbeit wird keinem kein glück zu theil.
Ohn arbeit/ wird selten einer reich.
Ohne bücher/ ist böß studieren.
Ohne die rut/ thut das kind kein gut.
Ohne gute gesellschafft ist kein gut leben auff erden.
Ohne pfandt/ kan man schwerlich etwas borgē.

Oppenheim gieng an den funcken an.

P

Pfaffen machen affen / Gott geb wie es ist beschaffen.
Pfaffen/weiber/vnd suppen/ist gemeine speiß.
Pflaumenstreicher seynd alle falsch.
Plumpe sinn behalten ein ding fest.
Pflaumfedern vnnd purpurbett lassen nicht schlaffen.

R

Rath niemands dann gebetten.
Rath ist besser dann glück.
Rath soll vor der that gehen.
Recht thun hat mich betrogen / ich thet recht / vnd ward verlogen. Dann die zutüttler seyn den herren lieb/ vnd stelen mehr dann andere dieb.
Rechte maß halt mit dem glaß / es macht sunst (naß.
Rechen dich nit/ der zorn sey dann erst fürüber.
Rechte armut ist allweg reich.
Rechte reichthumb kamen nie vmb.
Rechte reichthumb kan kein dieb stelen.
Red ist deß mans bildnuß.
Red macht etwa lug zu warheit.

Reden

Reden vnbedacht/hat bald schaden bracht.
Reden vnd halten ist zweyerley.
Reich ist der mit der armut eins ist.
Reich werden ist kein kunst/ aber from̃ werden ist sehr ein grosse kunst.
Reiche leut sind allenthalb daheim.
Reiche leuth haben das meiste gelt.
Reicher ist der reichthumb verachtet/ dann der reichthumb besitzet.
Reiche leuth haben viel freunde vnd mage.
Reichthumb hat adlers federn/ sie lassen sich nit bannen.
Reichthumb ist allein from.
Reichthumb ist niemands erleidet.
Reichthumb vnd armut ligt nit an gut/ sonder am muth.
Richt deinen schragen gegen den marckt.
Richt dich in die leut.
Richt dich nach den leuten/ sie werden sich nit nach dir richten.
Richts/so geschichts.
Roter bart/nie gut ward.
Roter bart/ vntrew art.
Rot bart vnd erlinbogen/ geradten selten/ist nit (erlogen.
Rot haar/ ist entweders gar from/ oder gar böß.
Rüw ist der arbeit taglon.
Rüw kompt auß vnrüw/ vnd widerumb vnrüw auß rüw.

Ruff nicht ehe hering / man habe jhn dann im netz.
Rüwling volgt gähen redten.

S

Sachte ins dorff / die bauren sind truncken.
Sag nit alles daß du weist / glaubt nit alles das du hörst / thu nit alles das du kanst / wiß nit alles daß du liest.
Sag nichts / du könnest es dann beweisen.
Sag von dir selbs kein schand / sie kompt dir dannoch zu hand.
Saltz ist die beste wurtz.
Saur sehen hilfft nicht.
Säet einer guts / so schneid er nit böß.
Schade scheidt freundschafft.
Schalck kompt offt über schalck.
Scham / nie kein brot nam.
Scham ist armen leuten gram.
Scham ist dem alten ein schand / dem jungen ein ehr.
Scharpffe männer machen gute bezahler.
Schem dich nicht zu bekennen was dein handwerck ist.
Schelt worten seyn gemeinlich erlogen.
Schencken vnnd widerschencken / helt gute freundschafft.

Schick

Schick dich in die zeit.
Schimpff will ernst/gnesch will streich haben.
Schläck sind nit alle gut.
Schläck will streich haben.
Schlegst du einen teuffel herauß/so solt du wol zehen hinnein schlagen.
Schlecht vnd gerecht. (sem.
Schmackte hoffart wol/so wer dieser eitel bi-
Schmorotzer seyn gemeinlich schlotzer.
Schneller rath nie gut wart.
Schneller rath/selten gerath.
Schöne küh geben gemeinlich viel milch.
Schöne tag lob des abends/vnd schöne weiber frü.
Schöne wort füllen den sack nit.
Schöne wort/vnd nichts dahinder.
Schöne vnd keuschheit sind selten bey einander.
Schöne leuth sind selten keusch.
Schrey nit jug/ehe du über den graben bist.
Schwager/hund.
Schwartze bärt selten gerath.
Schwabenlandt ist ein gut landt/ich will aber nit wiederumb heim.
Schumacher bleib beym leist.
Schönem wetter/vnd Fürstē lachen/traw nit/ dann es hat sich bald geendert.
Selten wol/vnd allweg weh/ist täglich brot in der ehe.

Schweig daß du wilt das andere schweigen.
Schweig was du wilt thun / so kompt dir niemand darzwischen. (wolt.
Schweigen thut weh / wenn man gern reden
Schweigen ist für viel vnglück gut.
Schweigen ist kunst/klaffen bringt vngunst.
Schweigen ist das beste.
Schweigen/stadt den weibern wol an.
Schweigen vnd dencken/kan niemand krenckt.
Schweigend man/lobend man.
Sehen gehet für hören sagen.
Sein selbs herr seyn / ist die gröste herrschafft.
Selig ist der Gott alle tag siehet / vnd seinen erbherren im jahr ein mal.
Selb / ist ein gut kraut/sie wächset aber in allen gärten nit.
Selbst thun / ist bald thon.
Selbst thun/selbst lassen.
Selten gekempt / hart gekempt.
Selten ist gelegen/groß wind ohne regen.
Seß oder eß.
Sie beten nicht alle die in die kirche gehen.
Sie hat jhn lieb: ja auff der seyten da die tasche hanget. (stellen.
Sie seynd nicht alle heilig / die sich andächtig
Sie schlaffen nit all die mit der nasen schnauft.
Sie seynd nicht alle kranck: die ach vnd wehe schreyen.

Sie seynd

Sie seynd noch nit alle schlaffen/ die heint ein böse nacht haben sollen.
Sie verderben nicht alle die in grossen nöthen seynd.
Sich selbs haben/ ist die gröst reichthumb.
Sihe das end an.
Sihe jhm auff die hände/ du darffest jhm auff die füssen nicht sehen.
Sihe den mann bey seinen gesellen an.
Sihe in deines nachbawren küchen/ allermeist aber in dein häfelein.
Sihe vorhin zu deinem hauß.
Singen/ will im glaß springen.
Slachte nit mehr als du wol kanst saltzen.
So gewunnen/ so entrunnen.
So lang als mir der athem nicht außgehet/ so hoffe ich immer.
So ståll/ so vich.
Soll ein kind gedeyen/ so mag jhm der vatter leicht etwas lassen/ ja es ist zu viel was er jhm laßt/ vnnd wenn er jhm schon nichts liesse.
Soll ein kind nicht gedeyen/ so ist es alles zu wenig/ vnd wann er jhm noch so viel liesse.
Solte ich meinem maul zu essen geben/ vnd solte mich verrathen?
Sonder federn ist es nit gut fliehen.
Sorgen macht graw haar.
Sorg nit auff morgen.

sorg vnd fleiß vermag alles.
sparen ist zu spat/wenn es an die hoffstat gat.
spar nit auff morgen was du heut magst thun.
speiß die hat ein kittel an/ ein artzt der ist ein vngelehrt mann/ein bärtig weib stehet auch wol dran/die müssen eignen kirchhoff han.
speiß jhn mit worten/darffsts doch nit kauffen.
spott vnd schade reimpt sich wol zusammen.
spötter essen auch brot.
stärcke ist nit in beinen/ sonder im gemüth.
stärcke ohn rath ist todt.
starcke leuthe haben starcke kranckheit.
starcker leuth spiel/ist krancker leuth todt.
statt vnd stund/thun den dieb stelen.
stedte vnd lande werden nirgend mit so sehr verwüstet vnd onrüwig/als wann man frembde leuth in räthe nimbt.
steige nit zu hoch/so fellstu nicht.
stele einmal/vnd bleib dein lebenlang ein dieb.
stele viel/ gib wenig/so kompst darvon.
stelen vnd liegen ist gern bey einander.
stell/ so faltz.
stelle vnd stunde/machen einen dieb.
stille leuth haben jhn hindern ohren.
stirbstu/ so begrebt man dich mit der haut/ das thut man eim esel nicht.
stotterbernd hat stotterhenneken lieff.
streck dich nach der decke.
strick den sack halb zu.

Sauffen vnd weiben/will sich nit wol leiden.
Süsser gesang hat manchen vogel betrogen.
Sünd büßt sich selbst.
Such/so findst.

T

THu ein ding das es thon heist.
Thu gemach vnd lach/so gewünst alle sach.
Thu gemach/wiltu haben gemach.
Thu gemach/siehe hinder wem du sitzest.
Thu jhm recht/oder laß es vnthon.
Thu recht/vnd eil/doch rath mit weil
Thu was du thust. (nehm.
Thu wol/siehe nit wem/das ist Gott ange-
Thut dir gewinnen wol/so laß dir verlieren nit weh thun.
Todte katzen beissen auch die mäuß.
Thorheit wohnet bey den reichen.
Tracht auff die banck/du kompst dennoch wol drunder.
Traw niemands du habest dann ein saltzscheiben mit jhm gessen.
Träume sind jetz so war/als sie waren vor hundert jahr.
Träume sind lügen.
Trieb macht lieb/krieg bringt fried
Truncken mundt/verräth deß hertzen grundt.

Tugent hat ein ewige jugent.
Tugent hat ein tieffe wurtzel.
Tugent ist auch ohn glück tugent.
Tugent kompt nit vmb.
Tugent macht edel.
Tugent wachßt in eitel vnglück.
Tückische feind die böseſten.
Tyrannen gewalt wird nit alt.

V

VBel geſeſſen/ iſt halb gefast.
Vbel gewunnen kompt ſelden an dſonnen.
Vbel gewunnen/ übel verſchlungen.
Vbel gewunnen / vbel verlohren.
Vberiger wein macht durſt.
Vbermachs nit.
Vberweibe dich nit.
Vberwin mit rath/zorn thut kein gut.
Vbers jahr lobt man erſt die Freye.
Vberſehen iſt das beſt auff dem ſpiel.
Vbrige ehr/ iſt halbe ſchand.
Verhat nie ehr.
Verachte gefahr/kompt vor dem jahr.
Verheiſſen macht ſchuld.
Verachtung der reichthumb / die höchſte reichthumb.
Verander nicht bald deinen ſtand/ du habſt dann ein beſſers für der handt.

Verhor-

verborgener schatz / nit werdt.
vergessen / ist für schaden gut.
vergiß deß übels / so bistu genesen.
verheiß jhms / vnd gibs eim andren.
verlaß dich auff keinen andren / was du kanst thun / daß laß dich an. (ren.
versag niemands / das du selbst dörfftest begeh-
versengte katzen leben lang.
vertragenen hader soll man nicht wider regen.
verzych dir nit / vnd anderen viel.
viel besser scheel dann blindt.
viel bitte gond in einen sack.
viel fäderen machen ein bett.
viel geloben / vnd wenig halten ist adelich.
viel geloben / vnd wenig geben / thut die narren in freude leben.
viel gelt / viel freund.
viel gelt / viel sorg.
viel / haben nit ein stiel.
viel händ tragen leicht.
viel händ vnd wenig hertzen / gibt man zu hoff für ein wychbrunnen.
viel häupter / viel sinn.
viel / viel sehen / wenig sagen / das gehört zu guten tagen.
viel jahr sindt nit allweg gut für thorheit.
viel jahr vnd gefahr / bringt weißheit gar.
viel kleinen machen ein grossen.

viel körn-

viel körnlein machen ein hauffen.
viel können mehr dann einer.
viel künst seyn vmb sonst.
viel leiden vnd erfahren / macht entfliehen alle garen.
viel leut geben viel beut.
viel reißlin zusammen bunden machen einen starcken bäsem.
viel sorg vnd jahr machen grawe haar.
viel schüß gond nit fehl / etwann trifft einer darvnder.
viel wissen viel / aber sich selbs nit.
viel wort füllen den seckel nicht.
viel wort / wenig wolle.
vier ding wollen alle weiber han / viel kind / groß gut / vnd schöne mann / herrschen im hauß vnd müssig gon. (liebe.
vier ding lassen sich nit bergen / fewer / kretz / husi /
vier ding verkehren alle gericht: gaab / haß / gunst / vnd forcht. (len.
visch haben gut leben / sie trincken wann sie wol-
vmb der wartzen willen / trage ich händtschen.
vmb des kinds willen küsset man die amme.
vmb ein schöne metz ists jederman zu thun.
vmb fleiß vnd müh / gibt Gott schaaf vnd küh.
vnbekandte kälber lecken sich auch vnder einander.
vndanck ist auch den vnschuldigen schad-

vnfall

vnfal macht weit vmbsehen.
vngebettene gäst leßt man für der thür sitzen.
vngeschaffenes angesicht/vngeschaffene sitten.
vngeschaffene weiber hüten das hauß wol.
vngeschehen mag noch geschehen.
vngleiche schüsseln machen schäle augen.
vngehaupte weiber sind gute haußhirten.
vngelegte eyer sind vngewisse hünlein.
vngeschlagen/am aller besten.
vnglück macht vnglaub.
vnkunde macht vnfreundschafft.
vnrath nimpt sack vnd samen.
vnrecht schlegt seinen herren.
vnrecht vnd klage/ mehret sich alle tage.
vnrecht vrtheil / trifft den richter.
vnrechtfertig gut gedeyet nit.
vnser kohl schmeckt wol.
vnsers nachbawren kind seyn allweg die böseste.
vnser rauch ist heisser dann eines anderen fewr.
vnter den blinden ist der scheele künig.
vnter dem segel ist gut zu rudern.
vnter eim krummen stab/ vnd vnter Graffen ist gut wohnen.
vnder den dörnen leg schuch an.
vnter den reichen ist gut zu samlen.
vnter viel freunden hab wenig zu geheimen räthen.
vntrew macht die herren weiß.

vntrew

vntrew trefft zu letst jhren herren.
vnversehens ist einer leicht betrogen.
vnvorsichtigkeit schaffet wenig nutz.
vnzeitige gab ist nit danckswerdt.
vögel von einen federn fliegen gern zusammen.
voll ist toll.
vollant / tollant.
volg der noth / wilt du nit / so must du.
voller kropff / doller kopff.
voller mund / sagt des hertzen grund.
voller bauch studiert nit gern.
voller gaul springt.
voller sack pfeifft.
vom liebe frißt der wolff das schaaf.
vom tisch nüchtern / auß dem beth Gottsfürchtig.
von eilen kam nie kein gut.
von eim streich felt kein eich.
von armen ist nicht groß rühmen.
von böser art soll man auch keine jungen lassen bleiben.
von einem fünckle in brennet ein gantz hauß.
von geschmirtē leder scheidet der hund nit gern.
von einer wurst komt ein gantz hauß voll rauch.
von lieben freunden ist böß scheiden.
von nachbauren wegen soll man etwas leyden.
von huren geschahe nie keinem man gut / dann einen /

eigen/der ward gehenckt/der kam der marter abe.

von liebe gegen das vnschlit/ leckt die katze den leuchter.

von vnrechtfertigem gut soll sich der drit erbe nit frewen.

von weibern kompt nichts guts.

vor bösen mulern kan sich niemand hüten.

vor der that gehet der rath.

vor dieben muß man zuschliessen.

vorfängigen schweig/ oder red daß sie gern höre.

vor verrätherey kan sich niemand hüten.

vorthel rat für stercke.

vorthel hat bald feierabend.

vorthel ist nicht allzeit gewin.

vorthel schlecht die leut.

vorzugegen/ macht nachgehen.

vorwort brechen nachwort.

vorzeiten waren finstere kirchen/ aber liechte herren: hölzine kelch/ aber güldin pfaffen.

W

W macht mir weh.

Wa forcht ist/ da ist auch ehre: wa ehre ist/ da ist auch schame: wa aber kein ehre ist/ da ist eitel schande.

Wa ein verstandt ist/ der birget sich nicht/ er bricht herauß.

Wa der mann selbs nit kompt/ da wird jhm sein haupt nit wol gezwagt.

Wa kein zwanck ist/ da ist auch kein ehre/ sagt jener glöckner/ da schlug er seine heiligen.

Wa nichts ist/ da recht auch nichts.

Wa nichts ist/ da nemmen auch tausent gewapneter mann nichts.

Wa vnser herr Gott ein kirchen hin bawet/ da bawet der Teuffel auch ein Wirtshauß da neben.

Wa wasser gewest ist/ da kompt wasser wider.

Wagt sie es einmahl/ so wagt sie es wol mehr.

Wann alte weiber tantzen machen sie groß gestäub.

Wann böse buben wiederumb gesund werden/ seyn sie viel ärger dann zuvor.

Wann das ende gut ist/ so ist alles gut.

Wann das haupt kranck ist/ so trauwren alle glieder.

Wann das hauß fallen will/ so soll man außziehen.

Wann das kindt tod ist/ so ist die gewatterschafft auß.

Wann das pferdt zu alt ist/ so spannet mans in karren/ oder schlegt es für die hund vnd ins graß.

Wann das schiff bricht/ so weißt der tor daß er nicht recht gefaren ist.

Wann

Wann das spiel am besten ist / so soll man auffhören.
Wann das wasser über deß schiffs bort gehet / so ists zeit das man außschöpffet.
Wann das wort auß ist / so ists eins andern.
Wann dem esel zu wol ist / so gehet er auffs eiß tantzen / vnd bricht ein beyn. (jhn
Wann der hund vnden ligt / so beissen alle hund
Wann der bauch auffgehet / so hat das spielchen ein end.
Wann der zimmerman will spielen gehen / so fallen keine spän.
Wann der alte hund bellet / so soll man außsehē.
Wann der grosse beutel kompt / so verwirfft man den kleinen.
Wann der hirt irret / so irren auch die schaff.
Wann der kranck genaß / was er böser dann er vor nie was. (sen auff jhn.
Wann der Löw tod ist / so hüpffen auch die ha-
Wann der pfaff sein platte / der mönch seine kappe / vnd die metz jhren krantz versetzt / so hat trew vnd ehr gute nacht zuletz.
Wann der sack voll ist / erstreckt er den zipffel.
Wañ der teüffel kranck ist / so will er ein münch werden.
Wann der todt kompt / ist kunst zu leben.
Wann der wagen felt / so seynd der räder viet.
Wann der wein eingehet / so gehet die weißheit auß.

Wann die alten geul in gang kommen / so sind sie nit zu halten.

Wann die geule außgedrüsen / so werden sie gesunde darnach.

Wann die kinder nit so lieb weren / so würden sie selten erzogen.

Wann die narren zum marckte gehen / so lösen die krämer geldt.

Wann die pflantzen zu dick versatzt werden / kündten sie nit bekleiben.

Wann die zeit heran kompt / dann als dann.

Wann du mein vatter nit weresť.

Wann ein ding auffs höchst kompt / so nimpts wider ab.

Wann ein ding geschehen ist / so verstond es auch die narren.

Wann ein ding gnug ist / soll man auffhören.

Wann ein ding seyn soll / so hilfft nichts dafür.

Wann ein hand die ander weschet / so werden sie beyd reine.

Wann ein hund vnden ligt / so beissen all hund (in jhn.

Wann ein Jungfraw reiff ist / so hett sie gern ein mann.

Wann ein mal ein katz einen vogel frißt / so muß sie allweg hören: katz vom vogel.

Wann ein pferde seine stercke wuste / so thete es keinem manne kein gut.

Wann ein wage im pful steckt / so schreyet vnd ruffet jederman.

Wann

Wann einer ghienet/so ghienet auch der ander/ oder/so ghienen sie alle.

Wann einer kein feind hat/so gads jhm übel.

Wann es an eygen nutz gehet/so ist niemandt kein nutz.

Wann es dem hirten übel gehet/so sterben die (schaaf.

Wann es wol stehet/so seyn wir alle gut reairer.

Wann fewer vnd stro bey einander ist/so brennet es gern.

Wann Gott ein land straffen will/so nimpt er den Herren jhre weißheit.

Wann ich mich ertrencken will/so will ich mich in einem reinen saubern wasser ertrencken.

Wañ ich stirb/so ist die gantz welt mit mir todt.

Wann ich todt bin/so gilt mir rübenschnitz eben so viel/als ein ducat.

Wann man den kindern jhren willen lasst/so weinen sie nit.

Wann man eim ding zu viel aufflegt/so bricht (es.

Wann man den wolff nent/so kompt er gern.

Wann man den bawren bittet/so krümmet er den halß.

Wann man den bawren bittet/so grotzelt jhm (der bauch.

Wann man dem bawren einen finger beut/so will er die faust gar haben.

Wann man dem kersbaum nit verreist/vnd nußbaum nit verschmeist/so stehet es nicht wol im landt.

Wann man die sauw kützelt / so legt sie sich in dreck.

Wann man den hund schlagen will / so hat er das leder fressen.

Wann man den hund schlagen will / so findt man bald ein stecken.

Wann man den teüffel in die kirch laßt kommen / so will er bald auff den höchsten altar.

Wann man den wolff neñt / so kompt er gerenñt.

Wann man des lüstlins spilt / so darffst du kein an ein weibs stadt stellen.

Wañ man die seiten zu hoch ziehet / so zerspringet sie.

Wann man schon einm armen vnrecht thut / so lacht jederman.

Wann man einen wurm lang trit / so krümmet er sich.

Wann mönche vnd pfaffen reysen wollen / so regnets gemeinglich gern.

Wann sich der baur nit buckt / so ackert er nichts guts.

Wann R im monat ist / nicht gern man krebs (frißt.

Wann vns Gott will ernehren / so kañ es Sant Peter nit erwehren.

Warauff einer sein datum setzt / das lernt er.

Warnach einer ringt / da gelinget jhm.

Wart deines ampts.

Wärs kan / dem kompts.

warumb

Warumb kemmen sich die kein haar haben?
Wär das Mein vnd Dein auff erden nit / wie hetten wir so guten fried.
Wär holtzhawen ein orden / so weren nit so viel münch worden.
Wär ich auß der porten / so wer ich fern genäch.
Ward doch Rom nit auff ein tag bauet.
Wäre ich ein hur / mein mutter ein sack / mein vatter ein dieb / het ich gelt / so were ich lieb.
Was bald auffgehet / das fallet bald ab.
Was bald wird / das bald verdirbt.
Was bald zunimpt / das nimpt bald ab.
Was bey einander ist / das ist starck.
Was dem hirten geschicht / das geschicht den schaaffen.
Was den raben gehöret / ertrinckt nicht.
Was der jung lernet / das thut der alt.
Was der mann kan / zeigt der wein an.
Was dich nit angadt / das beger nit zu wissen.
Was die alten sungen / das pfiffen die jungen.
Was die augen nit sehen / bekümmert auch das hertz nicht.
Was dir zu eng ist das leg nit an.
Was du nit von dir gelegt hast / das soltu nicht auffheben.
Was drey wissen / das erfahren hundert.
Was du thun wilt / das thu bald.
Was du mir fluchest / das bestehe dein halß.

Was du nit wilt han / das such nit.
Was du nit selbst wilt thun / das beger nit.
Was du selbs kanst thun / das solt du auff dein freund nit lon.
Was eim am liebsten ist / das führt jhm der teüffel hin.
Was eim fügt / das schadt dem andern.
Was eim nit ist bescheret / das führet ein mück hin. (bald.
Was ein guter hack werden will / krümmet sich
Was eim am liebsten ist / wird nit alt / stirbt bald.
Was ein liebt / das leidt den andern.
Was ein mit schadē lehret / das behelt einer läg.
Was ein weib allein bey jhr selbs gedenckt / das ist henckens wert. (halß.
Was einer förcht / das ligt jhm täglich auff dē
Was einer kan / das kan er einen andern auch lernen.
Was einer nit weißt das thut jhm nit weh.
Was fremb ist / muß allweg besser seyn.
Was eines ist / das kan jhm niemands nemen.
Was Gott zu wider ist / fehret nicht wol.
Was haben wir zu eilen / es jagt vns doch niemandt.
Was gut / will weil haben.
Was Hänsel nicht lernet / das lernet Hans nimmermehr.

Was hilffts

Was hilffts daß der rabe offt badet? er bleibet doch schwartz.
Was hilfft es daß einer andere leuth lehrē will/ vnd thuts selbst nicht?
Was hilffts daß einer gelehrt ist/ vnd ein anderer weiß es nicht?
Wan hilffts daß man viel sagt? an der that ligt die macht.
Was hilfft genaw rechen / wann man übel bezahlen will?
Was hinder dem wein geredt/ das gilt nit.
Was ist ein mañ/ er spreche dann wie ein mañ?
Was kan das liebe gelt nit thun?
Was man deß Sontags spinnet/ geräth nicht.
Was man in vnsaubere faß geusset / das sauret bald.
Was man nit kan leiden/ soll man willig leiden.
Was man lang erscharrt/ das führet der teuffel auff einmahl hin.
Was man nit kan vmbgon/ das wag.
Was man nit kan vmbgon / soll man gedultig drein gehen.
Was muß seyn/ da schick dich drein.
Was newes erfrewet das hertz.
Was nider ist/ das falt nit hert.
Was nicht in einem ist / das bringt auch niemand auß jhm.
Was nit scheint/ das gilt nicht.
Was nit will gehen/ das laß stehen.

Was nutz/das ist auch ehrlich.
Was saur ankompt/ das ist lieb.
Was schadt deß hundts bellen der nicht beißt?
Was schadt es das nicht schadet?
Was schandlich ist zu thun / das ist auch nit schön zu sagen.
Was seltzam geht für.
Was seyn muß/daß leyd.
Was seyn muß/ das thu willig.
Was seyn soll/das schickt sich selbst wol.
Was soll ein leib darinn kein hertz ist.
Was soll der einem andern guts thun / der jhm selbst kein guts thut?
Wos soll guth ohn muth.
Was soll mir Rom/ so ich darvor hienge?
Was soll glück das erstickt?
Was über die maß ist / stehet nicht lang.
Was verfert/ das lert.
Was vnd wie einer seet/ das ernt er.
Was voll/ das toll.
Was zeitlich das wol.

neßlen will werden / das facht zeitlich
nnen.
ndt / da der herr ein kindt ist.
nimmer ohn red.
ge kleider/vnd kurtze sinne.
cken deß nachts wol.
ieber schön/dann fromb seyn.

Weiber

weiber rede / arme rede.
weibes aug ist ein fewrspiegel.
weibsbild / soll nit sein wild.
weich du mir / so weich ich dir.
weil der schildt new ist so henckt man jhn an die wandt / wann er aber alt wirdt / so stößt man jhn vnder die banck.
weil ich spreche: Hett ich / so bin ich arm gewißlich.
wein / behalt nicht rein.
wein drincken / wein bezahlen.
wein / gelt vnd gut / verkehren der weisen muth.
wein ist der poeten heiliger geist.
wein sagt die warheit.
wein / redt Latein.
wein hat ein offenen schryn.
wein red viel / aber böß Latein.
weisem kind ist man feind.
weise leut / weise wort.
weiser rath für sich gadt.
weise seyn / ist nit allzeit gut.
weise mir den wirt / ich weise dir den gast.
weit abe ist gut für schiesen.
weißheit ist deß lebens aug.
weit darvon / ist für den schuß gut.
weit vom geschütz macht alte kriegsleuth.

wem Gott was beschéret hat / das nimbt jhm Sanct Peter nicht.
wem wol ist der bleibe.
wem wol ist / der schweig.
wems Gott günt der wird schlaffend reich.
wems übel gehet / der zörnet bald.
wen arbeit verdreusset / dem schadet nicht / ob er die tugent hie zeitlich vñ dort ewig verleuret.
wen Gott betreugt / der ist wol betrogen.
wen lustet zu tantzē / dē mag man leicht pfeiffen.
wenig metzen geschefft hat man gern.
wenig mit liebe / viele mit kolben.
wenig reden / doch wol bedacht / hat manchem nutz vnd ehr gebracht.
wenig red ziert ein weib.
wenig / schadt wenig.
wenig zu wenig gethon / macht zu letz viel.
wer alle studen flücht / kompt nimmermehr in kein holtz.
wer allen menschen das maul stopffen will / muß viel mels haben.
wer allzu schmeichliche wort gibt / der hat betrogen / oder will betriegen.
wer an dem weg bawet hat viel meister.
wer anders nicht hat / der gibt öpffel vnd byren.
wer arm ist dē hilfft niemand: wer ligt / der ligt.
wer auff die banck trachtet / der kompt darauff / wer vnder die banck will / den stoßt man bald darunder.
wer auff

wer auff halbem wege vmbkehrt / der gehet nit gar irr.
wer baß mag/der schüb den anderen in sack.
wer baß mag / der schübt den anderen vnder den banck.
wer da redet was jhn gelüstet / der muß offt hören daß er nicht gern höret.
wer gedultich ist/der gewint. (auff.
wer da ligt / der ligt / dem hilfft niemand wider
wer da stielet wird gehangen.
wer da zeucht/der rüret.
wer das geringer veracht / dem wird das grosse nicht gebracht.
wer das kleine nicht zu rath haltet / der wird nimmer reich.
wer das kleine nicht achtet / bekompt auch das grosse nicht. (nit wirdig.
wer das klein nit vor gut hat / der ist deß grossen
wer den andern warnet/ der ist sein freund.
wer der gluck nachlaufft/ den fleugt es / vnd der ehr vnd gluck fleugt/ dem laufft es nach.
wer den schalck hinder jhm leßt/ der hat ein gute tagreiß gethon. (Herren.
wer der gemeine dienet / der dienet einem bösen
wer des spiels nit kan / der soll zusehen.
wer des spiels recht nit weiß / der soll darvon bleiben. (bergen.
wer die warheit will reden / kan nirgends her-

wer dich

wer dich erstlich gen Rom trüge / vnd herwider / vnd setzet dich ohngefer einmal vnsanfft nieder / so wer es alles verloren.
wer dich kratzt / den kraw.
wer edel thaten thut der ist edel blut.
wer ein ahl helt bey dem schwantz / dem bleibt er weder halb / noch gantz
wer ein grossen sprung thun will gehet zuvor hinder sich.
wer ein guten freund hat / der hat ein guts pfandt.
wer einmal stielt / der muß sein lebtag ein dieb bleiben.
wer einem anderen etwas schencket / der wirfft jhm ein bratwurst an ein backen.
wer einen andern jagt / der ruhet selbst nicht.
wer erst zu der mülen kompt / der malet erst.
wer einen pfenning verachtet / der wird nimmer eines gülden herr.
wer einem was geben will / soll nicht fragen / ob ers haben wölle.
wer eins nit kan / der kan das ander auch nit.
wer einmal in der leut mundt kompt / der kan übel darauß kommen.
wer einmal die speiß verschütt / der wirds nicht alles rein wider auffklösen.
wer eyer will haben / der muß der hennen kackelen leyden.

wer fern

wer fern laufft/vnd nicht kaufft/dem ist der weg lang/vnd rewet der widergang.
wer früh auffstadt / der viel verthat / wer lange schlafft / dem Gott beradt.
wer früh vnd spat ist allweg sat / weiß nicht was noth der hunger hat.
wer freien will / der neme seins gleichen.
wer sind ehe man verliert/ der muß sterben ehe er kranck wird.
wer gern tantzt dem ist leicht zu pfeiffen.
wer gählings reich wird / das nimpt kein gut alter.
wer hörts nicht gern/ daß man jhn lobt?
wer jhm förchtet/der leg ein panzer an.
wer in seinen eignen hauß beschneyet oder beregnet/des erbarme sich auch Gott nicht.
wer ist achter na nit weiß?
wer kan alle menschen zu danck thun?
wer ist reich / dann der nit begehret? wer arm/ dann der zur geltsucht kehret?
wer kans machen das es jederman gefalle?
wer mich einmal beteüschet / der soll mich nicht baß beteüschen.
wer kein geschänck nimpt / darff auch nichts wider geben.
wer kindern vnnd narren die finger ins maul steckt/der wer gern gebissen.
wer kleinen gewin verachten thut / der bekompt nimmer grosses gut.

wer kün-

wer künnen nit alle seiden spinnen.
wer kleinen herren dienet/der ist selbst herr nit.
wer leichtlich glaubt / der wird leichtlich betrogen.
wer mir gab/der lernete mich geben.
wer mit bösen leuthen nicht will zu thun haben/ der muß auß der welt ziehen.
wer mit dem dreck ringet / bekompt beschissene hendt.
wer mit den wölffen essen will / muß mit den wölffen heulen.
wer mit der armut vmb kan gehen/ der ist reich.
wer mit herren will lang vmbgehen / der fliehe vor ihn/so lauffen sie nach.
wer mit liebe ist behafft / der selden was gutes schafft.
wer mit will kegeln der muß auch mit auffsetzen.
wer nach mir kompt/ der mag nach mir bawen.
wer möcht das nicht? sagt der Apt von Posen.
wer nach einem gülden wagen stehet / der bekompt ja ein radt davon.
wer nicht bestäuben will/der bleib auß der mühl.
wer nicht gelt hat/ der muß wol sparen.
wer nicht gelt hat/muß sich deß weinhauses enthalten.
wer nichts hat/kan nichts verlieren.
wer nicht zu hoch steigt übersich / der darff nicht fallen vndersich.

wer newe

wer newe zeitung will wissen / der erfahre sie in balbier heusern / badstuben / bachöfen / sechs wochen better/vnd tabernen.

wer nit eiferet / der liebet nit.

wer nit arbeitet / der soll auch nit essen.

wer nicht gern arbeitet/ der hat bald ein feiertag gemacht.

wer nit hoch felt / der stehet bald wider auff.

wer nit huren vñ buben vnder seinem geschlecht habe / der ziehe gen Nürenberg vnd wüsche den reimen ab.

wer nit kan übersehen / kan nit regieren.

wer nit kalck hat der muß mit leymen mauren.

wer nit spielen kan/soll zusehen.

wer nit verstehet/den nit grawt.

wer nit zu hadern hat/der nemme ein weib.

wer recht handelt/der flücht das liecht nit.

wer recht woll wissen wer er sey/ der schelt seiner nachbawrn ein oder drey: vnd werdens jhm die vertragen/ so wirts jhm doch der viert wol sagen.

wer reich ist/des wort ist gehöret.

wer schertzen will/soll auch schertz auffnemmen.

wer seine finger zwischen angel vnd thür stecket/ der klemmet sich gern.

wer seine freund liebet/ der liebet sich selbs.

wer sein hauß will haben sauber / hüt sich für pfaffen vnd tauben.

wer sein kind straffet / der zeucht ehre darauß / wer es nicht straffet / der wird schande erleben.

wer sein freund lehet / mahnet sein feind.

wer seim vatter nit will folgen / der muß zu letzt dem stiffvatter folgen.

wer seinen vatter nicht will hören / der muß den diebhencker hören.

wer seine finger in alle löcher will stecken / der ziehet sie offt beschissen wider herauß.

wer sich an alten kessel reibt / der beschmeißt sich gern.

wer sich an Gott leßt / deß ende wird gut radt.

wer sich in der schalckheit fleisset / kan leichtlich in der büberey meister werden.

wer sich bey den frommen nidersetzet / der mag bey den frommen auffstehen.

wer sich an einem andern spiegelt / der spiegelt sich sanfft.

wer sich förchtet / der lauff in die kirch.

wer sich mit dräuwort lesset tödten / dem soll man mit eselsfürtzen zu grab leuten.

wer sich selbs muß loben / der hat böse nachbauren.

wer sich stäts grämpt / der wird bald grauw.

wer sich zum furtzen stets befleißt / offt ohne willen sich bescheißt.

wer sich zwischen stro vnd fewer leget / der brennet sich gern.

wer solt

Wer schmirt/der fert.
Wer solt gelt außgeben/denn die es haben?
Wer spaat kompt/der sitz hinder der thür.
Wer tröuwet/der warnet.
Wer vatter vnd mutterlehr nicht folget/der hat ein dummen muth.
Wer übersich hawet dem fallen die spän in die augen.
Wer viel fragt/will weiß werden.
Wer viel fragt/wird vnwerth.
Wer viel hat/dem trawet man viel.
Wer viel redet/der leugt gern.
Wer viel wünschet/der were gern reich.
Wer von einer huren sich macht/der hat ein gute tagreiß vollbracht.
Wer von ferrem landt leügt/der leugt mit gewalt.
Wer wol bezahlt/mag ein andermal wider borgen.
Wer wol kraut frist/ist deß fleisch auch werth.
Wer viel kan/muß viel thun.
Wer vnder den wölffen ist/der muß mit jhnen heülen.
Wer vnrecht thut vergißt es bald/wer vnrecht leidt/das lang behalt.
Wer vntrew ist/der glaubt vnd vertrawt niemand.
Wer wenig kan/ist am besten dran.
Wer wandern will/der gih beym tag.

wer will werden alt / der thu bey zeit darzu.
wer was schencken will / der schencke was guts / so weiß mans jhm danck.
wer was zusagt / sehe wie ers halte.
wer weißt wo das glück ligt?
wer will geniessen / muß auch mit schiessen.
wer weiber joch auff sich muß tragen / der hat von grosser noth zu klagen.
wer wölle das jhm geling / der lug selbs zu seim ding.
wer wol sitzet / der laß sein rucken.
wer wol thut / der darff nit vmbsehen.
wer wol wänet / dem ist wol.
wer weib / kleider / schuch / oder pferdt außleiht / dem bleibts nicht vnversehrt.
wer zu hoff vngebetten geht / billich hinder der thüren steht. (ein dorn.
wer zum himmel ist geborn / den sticht alletag
wer zuvor gelacht hat / must offt hernach weynē.
wer zweyen herren dienen will / dienet keinem recht.
wer will haben ein reines hauß / der laß pfaffen / münch vnd tauben darauß.
wer wol manglen kan / der kan wol haben.
wer wol thut / der wird wol finden.
wer wol thut / der darff kein krantz außhencken.
wer wol vor kan gehen / der kan wol nachgehen.
wer wolt einem jeden recht thun?

weren

weren keine dieb / so weren keine galgen.
wers glück hat der fürt die braut heim.
wers glück hat / dem fliehen bratne enten ins maul.
werender handt wirdt immer rath.
weynen hilfft für den todt nicht.
wes das hertz voll ist / gehet der mund über.
wie das kätzlin / also die katz.
wie der vatter ist / so ist auch der sohn.
wie der vorgenger / also der nachgenger.
wer wol liggen will / der bedde jhm wol.
wie der mann ist / also redt er.
wie der meister / also das werck.
wie der stock / also der wein.
wie die frucht / also der baum.
wie du mich grüst / also will ich dir dancken.
wie du dir hast bett / so lig.
wie du seest / so wirst du auch erndten.
wie ein jeder ein ding acht / also ist es jhm.
wie ein jeder glaubt / also geschicht jhm.
wie ein jeder redt / also ist er: vnd wie ein jeder ist / also redt er.
wie einer arbeitet / also lont man jhm.
wie einer handelt / so sagt man jhm nach.
wie einer ringt / also gelingt eim.
wie kan der schweigen / der von jhm selbs nit kan verschweigen.
wie man arbeit / darnach isset man.

wie man ein ding achtet / so ists.
wie man in nöthen den freund spürt / also auch den mann. (herauß.
wie man in wald schreiet / also schallet es wider
wie viel gelts / darnach / wie from?
wie viel knecht / so viel feind.
wie viel lant / so viel tant.
wils Gott so krayt ein ayt vnder der banck.
wilt verfallen / so verfall nach gold: wilt je liegen / so thu es ehrn halben: wilt in die hell / so thus vmb land vnd leut.
wie wee dem ist / der liebe sucht da keine ist.
wiltu gesundt seyn / so friß nicht viel obs.
will der wein im faß zu wild seyn / so schlag jhn mit der wasserstangen.
wils wol / so wirst bald voll.
wilt jederman sagen wer er ist / so höre auch was dir brist.
wiltu reich werden / so mustu dein seel ein mahl oder zwey hinder die kisten werffen / darnach wider herfür ziehen.
wiltu dich an eim rächen / so schweig / vnd laß jhn toben / so hast in geschlagen.
wiltu wissen / wer einer sey / so füll jhn voll / vnd mercks dabey.
wilt ein Juden triegen / so must ein Jud seyn.
wilt du schalck fahen / so stell ein schalck in die lucken.

wir hoffen

wir hoffen so lang vns der athem im leib ist.
wir können nit alle bäpst zu Rom werden.
wir sagen wol/vnsere ältern sein from leut/doch leben wir in vnser haut.
wir sollen arbeiten/ als solten wir ewig leben/ vnd sorgen/ als solten wir morgen sterben.
wir schlaffen/ oder wir wachen/ so schlefft doch der haußzins nit.
wir seynd all gebrechlich.
wir seind alle gebrechlich/ sagt mein fraw äptiß.
witz kompt nit vor jahren.
witz litz/ übel sitz.
wo guter rath/ da ist glück mit thaat.
wo kein eyfer/ da kein liebe.
wo dein schatz/ da dein hertz/ wo dein hertz/ da dein Gott.
wo der Bapst ist/ da ist Rom/ wo die Herren sind da ist der Hoff.
wo der wein gut ist/ da darff man keinen krantz außhencken.
wo die stigel nider ist/ da hüpffen die hund über.
wo du kanst flichen/ solt du nit kriegen.
wo gelt/ da muß witz vnd tugent auß der welt.
wo gelt vnd gut/ da ist kein muth.
wo fewer vnd stro bey einander ist/ da brennets gern.
wo herrn seynd/ da seynd deck laken.

wo man der katzen streicht/ da ist sie gern.
wo einer gern ist/ zög man ein wol mit eim haar hin.
wo freund da reichthumb.
wo es täglig tropffet/ da verseihet nit.
wo gelt redt/ da gilt alle rede nit.
wo ich aß vnd nicht entranck/ dem wuste ich gar keinen danck.
wo kein eyfer ist/ da ist auch kein liebe.
wo kein gnad ist/ da ist alles bitten vergebens.
wo kein rath ist/ da ist kein that.
wo kein scham ist/ da ist kein ehr.
wo man des Teuffels gedenckt/ da will er seyn.
wo man viel von fromkeit sagt/ da ist man selten fromb.
wo man zweiffelt/ da wagt mans.
wo sich der zaun am nidrigsten zeigt/ gern man daselbst hinüber steigt.
wo stro od schwebel zum fewer kompt/ so brends.
wo viel köch sind/ da wird die brie versaltzen.
wozu einer lust vnd lieb hat/ des bekompt er sein lebenlang genug.
wo zwen mit einander rathschlagen/ da soll man nit zugehen/ man ruffe jhn dann.
wol angefangen/ ist halb thon.
wol dem/ der ein guten namen hat.
wol dem/ der jhm eines andern straffe leßt eine warnung seyn.

wol dem

wol dem hauß/das ein guten haußvatter hat.
wol erzogen hat nie gelogen.
wol geseckelt/ wol gehalten.
wol vnd übel/ vnder einander/wie es kompt.
wol schweigen / ist ein grössere kunst / dann wol reden.
wol sterben ist nit verderben / sonder das leben erben.
wol thun/vnd übel hören / ist küniglich.
wol fürgehen / thut wol folgen.
wolffs mut/ward nimmer gut. Jahr nemmen hin die haar / aber nit boßheit gar.
wolleben kostet viel gelts.
wolff tragen auch die weisen hundlin ins holtz.
wollust freud verlust.
wollust / verlust.
wort speisen die leut nit.
wörter sind auch schwerdter.
würd bald alt/ wiltu werden alt.
wurst / wider wurst.
wüste ein mensch recht wer er wer / er würde frölich nimmermehr.

Z

Zag leut haben kein glück.
Zeit bringt alles herfür.
Zeit erleidet alle ding.
Zeit frist alles.

Zeit gibt vnd nimpts alles.
Zeit hat ehre.
Zeit hat flügel.
Zeit ist das thüreſt kleinot.
Zeit macht geſund.
Zeit macht hew.
Zeit macht vnd tödtet die leut.
Zeit ſtillet den zorn.
Zeit verrathet alles.
Zeitige byr falt.
Zu beth vnd tiſch ſoll man ſich nit ſchemen.
Zu den ehren gehört rath.
Zu einem böſen hund gehört ein knüttel.
Zu Gottes hülff gehört arbeit.
Zu hoff ſind nit ſchaaf.
Zu Rom iſt alles frey/ohn der kein gelt hat.
Zu Rom iſt kein gröſer ſünd / dann kein gelt haben.
Zu viel recht/iſt vnrecht.
Zucht vnd ſcham rregt die kron.
Zum tantz gehört mehr dann rote ſchuh.
Zu viel milcken / gibt blut.
Zu viel ſorg falt auch ins kat.
Zu viel/verderbt gut ſpiel.
Zu viel weiß / iſt narrey.
Zu viel zerreiſſet den ſack.
Zur noth iſt niemands arm.
Zwe rach biß ein ſchneck/ zur wolthat ein vogel.

Zu voll

Zu voll schlaaft faul.
Zuvor ein kalf/ ietzt ein ochs.
Zu wenig vnd zu viel/ verderbt alle spiel.
Zwagst du mir/ so schir ich dir.
Zwang/ werdt nit lang.
Zwen hanen auff eim mist vertragen sich nie.
Zwen hund an einem beyn/ bleiben selten eyn.
Zwen menner seynd allwegen eins mans herr.
Zwen müssen doch der freunde seyn auffs wenigste.
Zwen narren tügen nit in einem hauß.
Zwen streitköpff werden nimmer eins.
Zwen vermögen mehr dann einer.
Zwo hosen eins duches.
Zwu malzeit schlagen sich nicht.
Zwytracht offt freundschafft macht.
Zwischen thür vnd wand/ soll niemand legen sein hand.
Zwölff stund seyn im tag/ was eine nit thut vnd gibt/ das thut vnd gibt die andere.

PROVERBIA
BELGICA.

A

Aap, wat schoonder jonger hebt ghy?
Acht u viant niet te kleyn.
Achter na eten zy kees.
Al ben ick vant lant, ick wilt niet gepild weſen.
Al door de billen ſlaen, doet daarveel met naacten aars gaen.
Al etende waſt den appetijt.
Al had Ian Splinter dat geluck, daer blyfter menich in den druc.
Al is hy out daer ſmelt noch boter in zyn mont.
Al metter tyt.
Al ſlapende wort men niet ryck.
Al zendy te Paris een ezel om leeren; iſt hier een ezel, ten zal geen paard weerkeeren.
Alle baat helpt, zey de muis, en piſte inde zee.
Alle baet helpt, ſey t'wyf, en royde met een naelde.
Alle baat helpt: de ſog ſnapt na een mugge.
Alle ding daert hoort, de piſpot op treſoor.
Alle ding is maer een wete.
Alle ding is mogelyc: maer t'en regent geen gelt.
Alle ding is wel: heeft de bruyt geen geel haer, zy heft een geel vel.
Alle ding laet hem ſeggen: kaes en broot laet hem eten.

Alle

Alle dingen met maten: diet kan t'zal hem veel baten.
Alle dingen met maten, mach men doen en laten.
Alle dingen sal blyven alst was. het bagynken sal spinnen t'vlas: Paterken zal drinken uyt t'groote glas.
Alle hanen moeten een kam hebben.
Alle herten zyn gesusters.
Alle mans raet is goede deeling.
Alle naaring zyn de menschen even nae, maer niet even nut.
Alle slagen en doen niet wee.
Allenskens met lapkens leert den hont leder eten.
Als Adam groef en Eva span, waar was doen den edelman?
Als de boonen bloyen, beginnen de sottē te groyen.
Als de peir ryp is, valtz'j zo haest in dreck, als daar uyt.
Als de sterft kompt in den stal, gaetse gemeynlic overal.
Als den gierigen vrolyk is, zo danst den kemel.
Als den herder doolt, doolen de schapen.
Als den kruepelen den blinden leyt, dan vallen zy beyde inde sloot.
Als den sac vol is, so knooptmen hem toe.
Als die tyt kompt, dan als dan.
Als God een menschen plagen wil, so bijt hem al muys wel doot.
Als gewelt komt, zo is recht doot.
Als hadde komt, ist hebbete laat.

Als ic ſtele, ſo wil ie ſtelen dat degelyc is.
Als oude honden baſſen, iſt tyt datmen uyt ſiet.
Als t'hooft ſieck is, iſt al ſieck.
Als t'kalf verdronken is, zo vultmen den put.
Alſmen den bog overſpand zo berſt hy gern.
Alſmen den ſac onbind, ſietmen watter in is.
Alſmen ſeyt Gus, zo meintmen alle de hoendren.
Alſmen t'kint zyn willeken doet, krytet niet.
Alſo wel is geluc achter als voor.
Alſt al brant, ſo brant het water niet.
Alſt al geloopen is en geronnen, Iſſer niet meer dan den koſt gewonnen. (mis.
Alſt regent end de Sonne ſchynt, iſt inde helle ker-
Alſt ſtil is, iſt goet haver ſayen.
Alſt t'verken ſat iſt, ſo ſtootet den troch om.
An d'armoede wil een ieglick de ſchoen wiſſchen.
An de meers kentmen den kramer.
An de vedren kent men de vogelen.
An een peñinc zietmen hoe een gulden gemunt is.
An meynen bind niemant zyn paard.
An ſacken binden, & houwelyken te maken, ſalmen ſelden eer behalen.
An ſtoute maechden, & bloode klerken, daar kan men ſelden deugt uyt merken.
An t'lachen kent men de zotten.
An t'werck kentmen de meeſter.
Andere ſien toe, hy heeft toegetaſt.
Anzen doet gedenken, of vryen.
Arm vans hovaert is niet waard.
Arme maken ryke heiligen.

Baſſende

B

BAssende honden byten selden.
Begeert veel genoech, ghy zult doch niet veel krygen.
t'Begin is altyt t'swaarste.
Beid wat, laat d'ente op d'eyren komen.
Belofte maact schult.
Beloven en verleesten zyn twee geesten.
Berou en ootmoed, is gramschaps boet.
Besiet eerst u selven.
t'Beste is datmen inde hand heeft.
Beter benyd, dan beklaagt.
Beter een been gebroken, dan den hals.
Beter een Heb-ic, dan tien Had ic.
Beter een quaat appointement, dan goet proces.
Beter een quaat been dan geen.
Beter een vogel in der hant, dan tien over t'lant.
Beter geldeloos dan vrindeloos.
Beter gezwegen. dan oneerlyc gesproken.
Beter yet dan niet.
Beter inde wyde werelt, dan inden engen buyc.
Beter jong gemald, dan out.
Beter laate dan nemmermeer.
Beter met schanden gevloden, dan met eeren doot gebleven.
Beter scheel dan heel blind.
Beter oude schult dan gheen.
Beter vrede houden, dan vrede maken.
Beter vrienden dan gelt.
Betrout niemant of hy sy ruyg inde hant.

Biecht

Biecht ſonder rou; vriend ſonder trou: gebet zonder innicheyt; is al verloren arbeyt.

Bitter inde mont, is t'herte geſont.

Boeren argheyt, & Gods barmhertigheyt, is ongrondeerlyc.

Borghen, maeckt zorgen.

Borghen zalmen worgen.

t'Bloet kruypt, daart niet ghaan kan.

Broet niet meer dan ghy eten wilt.

Boter inde pappe: ſpillen inden ſacke: hoeren inder muyten; komen ten leſten al uyte.

Boterke voor, boterke naer, maeckt de man leven hondert jaer.

Boven uyt, & nergens aen.

Buyc-leir reckt wel.

Buyten den ſtoc iſt goet heydingen.

By de hoc[illegible]n vangtmen den os, by de woorden den man.

By gebrec van broot etet men korſten van paſteyen.

By den handel en is geen verlies.

By de vromen wortmen vroom.

By kreupelen leertmen manc-gaan.

By krommen leertmen hinken.

D

Daar de man niet ſelfs kompt, daar wordt'hoot niet wel gewaſſchen.

Daar de Meyers tappen wijn: de Borgemeeſters kornkoopers zyn: ende de Schepenen backen broot; daer is de Ghemeint in grooter noot.

Daar de ſchat is, dar iſt herte.

Daer en

Daer en gaet niet verloren, dan dat bezyden valt.
Daar een hond tegen pist, daar pissen zy alle tegen.
Daar en is maer geluc en ongeluc inde werelt.
Daar en is maer een quade ure inden dag.
Daar gaet menig doctor achter den ploeg.
Daar gaet veel seggens in een zak.
Daar geen schaamte is, en is geen vreese.
Daar is geen Sant sonder mesdag.
Daar men koud, daar vallen spaendren.
Daar men mede verkeert, wert men mede geert.
Daar men vanden duyvel vermaent, is hy gern by.
Daar myn bors opgaet, daer rooct myn kneken.
Daar moet water zyn, soude t'kalf verdrinken.
Daar na were, daar na loon.
Daar niet en is, daar en stort niet.
Daar niet en is daer verliest den Keyser zyn recht.
Daar niet goets in is, gaet niet goeds uyt.
Daer't den mensch wee doet, daer heft hy de hant.
Daar t'hert vol van is daar spreect de mont van.
Daar t'hecken op is, loopen de verken in.
Daart'ploeg-yser verroest, wort't'lant niet wel gebout.
Daar twee wedden, moet een verliesen.
Dat d'aarde geeft, dat nemt zy weder.
Dat malle luy geen broot aten, het soude goet koop worden.
Dat alleman segt, is gerne waar.
Dat een mensch niet en wetet, dat en schaad hem niet.
Dat geschien moet, zalmen gerne lyden.
Dat ghy gebroct hebt, dat moet ghy selfs eten.
Dat ghy geroct hebt, dat moet ghy selfs spinnen.

Dat ghy wilt alleen weten, zegget niemant.
Dat inde natur is, is quaat te verdryven.
Dat let, dat leert.
Dat my huyd geschiet, mach u morgen gebeuren.
Dat over tafel word gesproken, zal blyven int ammelaken geloken.
Dat souden wel hondert luy seggen, dat een kalf een beest is.
Dat te swaar ist, laat liggen.
Dat vremt en selsaem is, kooptmen duur.
Datmen gern doet en is geen arbeyd.
Datmen God ontreet, vaart dickwyls ten Duyvel waarts.
Datmen hem zelven toelegt, pleegt gemeynlyc te geschien.
De beste Griet diemen vant, was die de duyvel opt kussen band.
De beste mist die op den acker komt, is s'Heerens oog.
Die beste wijsheyt diemen vind, is dat ele zyn selven kind.
De boonen bloyen, de zotten groyen.
De boschen hebben ooren, en de velden ooren.
De buyck en heeft geen oren.
Die drinct zonder durst, kust sonder lust, en etet zonder honger, sterft seven jaar te jonger.
De donder en velt geen schijthuysen.
De doot heeft altyt een oorsake.
De duyvel heeft mede onder de menschen zyne martelaren.
De duyvel is so leelyc niet alsmen hem wel schildert.
De geleerde is haest genoeg geseyt.
De hemelen zyn ons vaderlant.

De hert

De hertneckige zyn inde hel begraven.
De jonge raven zyn als de ouwe gebeckt.
De kerfstoc word yser.
De kleine dieven hangt men anden hals, de groote ande borse.
De koekoec singt al eenen sanc.
De korte quale is de beste.
De kost doet de lust vergaan.
De kunst van bewaren, is niet minder dan vergaré.
De loon maackt den toon inde kerke.
De lullepyp slaet geen geluyt, dan als zy nat is.
De marckt is over t'hoogste, de kramers sluyten.
De middelmate, de beste.
De minnebroeders gaan alleen niet.
De minne is blend, zy gaat daar menze niet send.
De mont die liegt, die dood de ziele.
De Morgeson wert meer angebeden, dan d'avent-son.
De mug vliecht so lang om de kaars tot datse gevangen is.
De pere en valt niet wyt vanden boom.
De sang wil niet gebeden weesen.
De stoc staet achter de duere.
De tijt baard alles.
De verdragers behouden t'lant.
De vinger leert den aers schyten.
De vogel is geern daar hy gebroed is.
De voorste doen dat d'achterste inde kerck niet konnen.
De vreese Gods ist beginsel der wijsheid.
De warheid wil niet altijt gesegt zyn.
De warheid wil niet gehoort wezen.
De weg loopt verby de deure.

De wysheid komt niet voor jaren.
De wolf heeft altyts d'oog opt' schaap.
De wolf verandert zyn haar, maer niet zyn aerd.
Den angel treft wel onwillige vischen.
Den anhouder verwint.
Den appetijt & hongers noot, en vonden nemmermeer quaad broot.
Den boer is stouter dan den barbier: hy darf op zyn werc schyten.
Den boom en valt niet met den eersten slag.
Den buic en heeft geen ooren.
Den buic is een gasthuis.
Den buic waar haast gevult, kost men d'oogen verstaden.
Den dach van gisteren is geleden: den dach van heden wilt wel besteden: den dach van morgen is verborgen: daerom wilt altyt voor de doot sorgen.
Den duyvel komt wel ongeroepen.
Den duyvel is een arm gesel, hy heeft noch lijf, noch ziele.
Den eenen dach is by den anderen gelegen.
Den eenen schalc kan d'andren qualyck bedriegen.
Den grooten kust dick verdryft den lust.
Den tijt brengt de waerheyt voort.
Den tijt en is aen geen post gebonden.
Den tijt zal leeren.
Den vischdyc laet hem niet ansteken.
Den willigen is goet te trecken.
Den zetel der Heeren doet t'hert verkeeren.
Des eenens bederf is d'anderens opkomen.
Dic vengéren, weynich vertéren, luyd gebéren, doet vrintschap meeren.

Dical

Die al wil koopen dat hy anziet; en met andre luy gelt hem moet geneyren; hem en verstaende op zyn koopmanschap niet; & op kleyne wasdom wilt veel verneyren: die de vremde met zyn goet laet gebeyren; en trage lyc is in rekenen en schryven; die zal niet lang een koopman blyven.

Die al zeit wat hy wil, moet hooren wat hy niet wil.

Die alles te voren wist, zoude haast ryc worden.

Die beste swemmers, verdrinken meest.

Die de koe zyn is, die vaetse by den staert.

Die de kroon heeft die kruyse, die de macht heeft die gebruyese.

Die den anderen wat geeft, behoeft zynder.

Die den duvel gescheept heeft, moetter met over.

Die den hont wilt slaan vint haast een stoc.

Die den kost wint ter zalichēyt, besteed hier wel zyn arbeyt.

Die de roosen wilt plucken, moet geen dornen vreesen.

Die den naam heeft van vroeg op te staen, mach vry lang slapen.

Die duyvel is onses heere Gots aap.

Die een boer duegt doet, doet God leet.

Die een goet koopman wil zyn, wacht hem voor paarden en wyn, en t'derde mocht wel haring zyn.

Die een out huys heeft, en eē jong wyf, heeft werks genoech.

Die een quaet wyf trowt Sondachs, die koop eenē stok s'Maendachs, en smijtze wel daar met Dynsdachs: wilt zy haer niet beteren s'woons-

dachs; zo draechtze ter marct Dondersdachs: kont ghyze niet verkoopen Vrydachs, zo beveeltze den Duyvel Saterdachs.

Die een hoer trout, is een schelm, of zal een werden.

Die eens stelet, moet altijd een dief blyven.

Die eerst ruyct, eerst zyn buyl opluyct.

Die eyeren hebben wil, moet der hennen kakelen lyden.

Die exter kan haar huppelen niet laten.

Die exter huppelt zo lang tot dat zij den bout inden ars heeft.

Die geboren is om hangen dart geen vrees hebben van verdrinken.

Die gecken noodt, heeft wisse gasten.

Die geel en scheel, die krygen t'beste deel.

Die gemack wil hebben, blyft t'huys.

Die heeft een goet stuck wegs getrocken, die de porte is uytgegaan.

Die hem een schaap maect, de wolf zal hem eten.

Die hem niet verheugt, in schoon vrouwen, of goeden wyn, die moet quaad van naturen zijn.

Die honden wil lijden, moet kacken en pissen verbeyden.

Die jeugt moet daar uyt, zeyde t'wijf, en sprongo-ver een stro.

De jongen zalmen leeren, de oude eeren, de wyse vragen, de zotten verdragen.

Die int riet sit heeft goet pypkens te maken.

Die is ryck die met tzyne te vreden is.

Die kan lyden en verdragen, vind zijn viant voor zijn voeten geslagen.

Die kaars die voor gaet licht achter best.

Die kat lact haer muysen niet.

Die lang

Die kindren uytſent krygt kinder ant woort.
Die kinderen heeft die moeſe voeden.
Die komt ongeroepen gaat wech ongedanct.
Die Kuerboomen wilt, Vuylboomt gern.
Die lang leeft, en noch blint noch doof word, die ziet en hoort veel.
Die langſt etet, langſt leeft: Die langſt leeft alles heeft.
Die lange leven & verre walken, hooren en ſien veel vremde ſaken.
Die leſte ſal ſchytebroec zyn.
Die leent, heeft ſchade of ſchande.
Die met appelen vryd, word met klochuyſen geloont.
Die mind die vind een heymlyc lyden.
Die met wolven omgaat moeter na huylen.
Die moede is, hem mach wel luſten een plaats te vinden daar hy mach ruſten.
Die my geeft, die leert my geven.
Die na een gouden wagen ſtaet, krygt ten minſten een nagel daer van.
Die naeſt het vier ſtaet, die brand hem eerſt.
Die niemant bedrigen kan, zoek die woeſtyne.
Die niet en arbeit, en zal niet eten.
Die niet en blijft, niet en beclijft.
Die niet en heeft, mach wel thuys bewaren.
Die niet en komt, wort niet gerekent.
Die niet en wind, & niet en heeft, en altyt inde taverne leeft; en zynen waerd wel betaelt: iſt niet wonder waar hyt haelt?
Die niet veel en ſegt heeft luttel verantwoordens.

Die noyt en viel, en ſtont noyt op.

Die om wit werden eenen robyn bleeckt, en om wel doen den Duyvel ſmeeckt, die tegen wint ſayt zyn pluymen, die t'bier uytgiet, en drinckt de ſchuyme, die ſonder ſchip ter zee wil varen, die zyne viſch geeft de kat te bewaren, zyn wif de papen, zyn goet den dief, die heeft noch eer, noch welvaren lief.

Die op de zee is, heeft de wint niet in zyn handen.

Die oogen moeten voor den aers vol zijn.

Die oogen zyn grooter dan den buic.

Die op God vertrauwt, ſyn geluc is menichfaut.

Die ouwe koe wil bieſen.

Die pyo moet nae de bom zyn.

Dies'middachs opſtaet, ſlaept den heelen dach niet.

Die onder die wolven is, moetter met huylen.

Die ſoeckt, die vind: die lyd, die verwint.

Die ſonder den weerd rekent, moet tweemaal rekenen.

Die t'ſpel niet kan, die ſpelet niet.

Die te Gent is geboren, en t'Vtrecht ligt ter ſcholen; en te Luyck leert zyn wals; is een muytmaker door ſyn hals; en comdy dan noch wat te kort; ſo moechde anſpreken die van Dort.

Die te lang ſoeckt dē Kuerboom, moet dickwyls metten Vuylboom te vreden zyn.

Die uyt den wege is, die waerder gern weder in.

Die t'geluc heeft leyd de bruyt ter kerken.

Die t'huys blyft, ſterft in zyn neſt.

Die t'klein derf ſtelen, ſal t'groote wel nemen.

Die t'kleine niet acht, werd ſelden ryke.

Die t'klouwen heeft, zal d'einde wel vinden.

Die tot

Die tot hangen gaboren is, zal te water niet ſterven.
Die twee hazen jaagt, vangt geene van beyden.
Die t'ſop geproeft heeft, weet hoet ſmaackt.
Die vandem hond gebeten is, moet van t'haar daar op leggen.
Die veel beginnen, weynig enden.
Die verre loopt, en lurtel koopt: is de wech te lang, zo berout hem den wedergang.
Die verwinden wil, die leer ooc lyden.
Die veel hoort, hoort veel liegen.
Die veel wil kallen moet ontvallen menich word, dat beter waer int openbar noit gehoort.
Die vier begeert, die ſoect int aſſchen.
Die volherdt, verwind.
Die voordeel wil hebbẽ, moet voordeel doen.
Die voorder wil dan zyn paard kan, die ſitte af end gaa te voet.
Die voorſte doen dat d'achterſte inde kerke niet konnen.
Die uyt den wege is, waarder gern weer in.
Die wat habben wil moet de ſchaam-ſchoenen uyt trecken.
Die waant zyn wys, heeft van zotternye den opperprys.
Die wedden wil, moet byzetten.
Die wel doet, darf niet om zien.
Die wel doet, die zal wel hebben.
Die wel koct, wel etet.
Die wel wil ſterven, leef ooc wel.
Die wil kennen des mans gront, die ſla zyn wyf, of zyn hond.
Die wil ſeggen wat hy weet, moet hooren dat hy niet en wilt.

Die wil ſchoon hooren, ſpreke ſchoon voren.
Die wil wandlen achter land, neme vry zyn borſe inder hand.
Die wiſt of hy ſtont op een vaſte gront, eer hy zijn anker ſincken liet, die waar de quaatſte ſchipper niet.
Die yet vint eert' verloren is, ſterft eer hy ziec is.
Die zijn gelt te voren geeft, gemeynlic op genaden leeft.
Die zyn ſchuld betaalt, en mindert zyn goet niet.
Die zynen acker wel doet, dien doet hy ooc wel.
Die zijn huis wil houden rein en ſuyver, die wachte voor papen en duyven.
Die zijn merrie laat drincken by alle beeſten, en zijn dochter gaan op alle feeſten, heeft binnen jaar een ongeval, een hoer in huis, of een guyl op t'ſtal.
Die zijn nues afſnijt, ſchend zijn angeſicht.
Die zijn op heeft, heeft nemmer yet gehadt.
Die zwygt en miſſegt niet.
Dien t'geluc tegen is breeckt wel een been op ſlechter aarde.
Die zyn wittenbroot voor et, moet zyn roggenbroot na eten.
Diep gezucht, en dunne geſcheten, verlicht het hert, & koelt den moet.
Diepe ſwemmers, hooge klemmers, zietmen zelden op bedden ſterven.
Doode honden bytē niet.
Doen ic meynde te vyſten bekaēte ic my.
Doet wel: vreeſt niemant.
Door vragen wortmen wijs, maer onwaard.
Draegt jemād te Romen, en ſet hem onſacht neder, zo hebdy al uwen danc verloren.

Drie vroed-vrouwen, drie besteedsters, drie wascherſen; zyn negen coppelerſen.
Dronken mont ſpreeckt s'herten gront.
Dronkenſchap, zonde, ſchade, ſchande.
Dwaſen hebben veel ongelucks.
Dwaſen zyn vry in alle landen.

E

EEn aal wtworpen om een kabeliau te vangen.
Een bagyne-pater, een viſchers cater, een muelenars haen, als deſe dry van honger ſterven, zo ſal de werelt vergaan.
d'Een barbier ſcheyrt den andren.
Een boone in eenen brawketel helpt niet.
Een ey geven om een kuyken weder te crygen.
Een gaſt, gelyc de viſch, ſtinkt den derden dag.
Een goe vrou is alle eer waard.
Een goet haan krayt wel tweemaal.
Een goet nabur, is beter dan een verre vrind.
Een geſont rabaut is een groot Heer.
Een goet liedeken zalmen dicmaal zingen.
Een goet begin, heeft eē goet behagen, maer d'eyndeken moet doch den laſt dragen.
Een goet ſanger, een goet ſlampamper.
Een haan iſt ſtout op zyn meſſing.
Een haaſtig man moet op geen ezel ryden.
d'En hand waſt d'ander.
Een harinc uytworpen om een ſalm te vangen.
Een hantwerker ſoude tien rentener overteren.
Een hoer getrout, een boef aengegeven.
Een hont die t'been knaagt en kent geen vrinden.

Een hond

Een hond is stout op zyn eygen misthoop.
Een huys gemaeckt, een vrou te maken.
Een ieder is meester in zyn huis.
Een ieder is prediker onder de galge.
Een ieder kruyde in zyn eigen hof.
Een ieder meint dat zijn pact t'swaarst is.
Een ieder rieckt zyn stront wel.
Een jaarmarkt sonder dief, een schoon dochter sonder lief, een schuer met koren sonder muysen, een oude man sonder luysen, een oude vrou sonder schelden: alle dese dingen vintmen selden.
Een jonge oy, en oude ram, geeft alle jaar een lam.
Een iegelyc heeft zyn Grietken lief.
Een kint opgevoet met wyn: een vrou die spreekt Latyn: een son die te vroege baart, doen selden goede dachwaart.
Een kint zoud merken dat een kalf een beest is.
Een klein vonxken onsteeckt een ganseh bosch.
d'Een kray bijt d'ander geen oogen uyt.
Een kray sit geern by d'ander.
Een kusken sonder baart, een eyken zonder zaut.
Een logen er snyt meer dan een swaart.
Een luttel deyrt maar een luttel.
Een man, een man: een woort, en woort.
Een maal bevonden, negen maal gedaan.
Een ouwe jager sprekt gern van weyery.
Een paard met vier voeten valt wel.
Een paap, een aap, en een wetsteen, komen zeer wel over een.
Een penning gespaart, is twee vergaart.
Een man etet met eenen monde.
Een man met een baard, daer is eē vrou met bewart.

Een man

Een man zonder gelt, is een lyck.
Een man zonder wyf, een arm katyf.
Een pot, een God.
Een prelat die God niet ontsiet, een Priester die van de kerke vliet, een Landsheer wreet en ongenadich, een Iongvrau schoon, en ongestadich, een Ridder die zyn lant verkoopt, een Iongwyf die veel ten danse loopt, een Rechter die veel liegen leert, een Schepen die dat recht verkeert, een Outman die tot dulheyt tyt, een Monick die veel buyten ryt, een klerk die vroech vrouwen mint, een Arminan die den wyn wel kint: dits een dozin, wildet maer lyden, die gy ziet selden wel bedyden.
d'Een quaet verdrijft d'ander.
Een schoon ansicht vercoopt wel eenen schorften ars.
d'Een scheyrt de schapen, en d'ander de verkens.
d'Een slaet op de hage, maer een ander roovet nest.
Een simme blijft altyt een simme.
Een soeker der kunst, een vinder des brootsax.
Een verloopen monick, zeyde noit goet van zijn convent.
Een verloren scholier geeft een goet krygsman.
Een ruyter zonder paard, een krygsman sonder swaard, een vryer zonder baard, en zijn geen seven ortkens waard.
Een vader soude eer seven kindren voeden, dan seven kindren eenen vader.
Een verloren, thien verkoren.
Een vliegende kray vangt altijts wat.
Een vrind is beter dan gelt inde borse.

d'Eene vrindſcap zoeckt d'ander.
Een vryer weet wel wat hy begeert, maer niet wat het is.
Een vrolyke weerd maackt vrolyke gaſten.
Een vroom mans woort, is zyn zegel.
Een vrou ſprekende Latyn: een kint opgewoet met wyn: een ſonne die te vroech verbaart; doen zelden goede dachwaart.
Een wyf, een huys, een hoeve, is genoech voor een mans behoef.
Een woekenaer, een meulenaer, een wiſſelaer, een tollenaer; zyn de vier Evangeliſten van Lucifaer.
Een zot menſch ſprekt wel een wys woord.
Een zot kan meer vragen, dan ſeve wyſe antwoorden.
Eenen dach verleent wel, dat een heel jaer weygert
Eenen geck maecter tien.
d'Ene hant waſcht d'ander.
Eenen grooten ſteen is quaat verre te worpen.
d'Eene ſcalc kan d'andren qualic bedriegen.
Eenen ſchonen dach en maeckt geen ſomer.
Eendrachticheyt is der ſteden ſtarckheyt.
Eere gaet voor rycdom.
Eer verloren, al verloren.
Eermen leert hangen, iſtmen half doot.
Eerſt knecht, naar meeſter.
Eert u kleedren, zo eeren zy u weder.
Eigen baat, iongen raat, heymlyken haat, doen ter werelt de meeſte ſchaad.
Eilen vaten luyden wel.
d'Eindeken zal den laſt dragen.

Eyken

Eyken boom viel noyt van eenen slach.
Eyken loof stinct.
Elders ruste.
Elk een soeck syselven, so gaater niemant verloren.
Elk gek heeft zijn gebrek.
Elk heeft genoeg te doen metten zynen.
Elk is een koning in zyn huys.
Elk sotken prijst zyn marotken.
t'En is niet altytz kermis.
t'En is noch aller dag geen avont.
t'En kan niet missen, die veel drinct moet veel pissen.
t'En stekt op een turf niet, als men int veen is.
t'En ware te hope, t'hert moeste barsten.
Engelken op straat, duyvelken over den heirt.

F

FY conscientie, alst gelt kost.
Finis is goet voor een arm bloet die in druck en pyn is.

G

GAat met gemac, zo komdij binnen.
Gaat met u borse te rade.
Gaat voor een ander duer, daar geeftmen twee brooden.
Ghast van dry dagen, is een last.
t'Gasthuys hangt de slempers an den aers.
t'Gasthuys is om de verkens niet gemaact
t'Ghaat al verkeert, als de sacken den ezel dragen.

Gebrade

Gebrade duyven vliegen niet door de locht.
Gecken en graawen niet.
Gecken en achren niet wat de rog gelt.
Gedenct an t'eynde.
Gedenct des oudemans
Gedeelt vier brand niet lang.
Gedwongen eet, is God leet.
Gedwongen liefde, verghaet haast.
Geen aers-gat doet goet zonder dwang.
Geen ding zo schendelijc noch zwaar, dat een vrou of monic niet begaa.
Geen ding metter haast, dan vloyen vangen.
Geen gout sonder schuym.
Geen huys sonder kruys.
Geen korn sonder kaf.
Geen ongeluk komt allein.
Geen ponden voor gesonden.
Geen Sant verheven in zyn lant.
Geen zotter ding dan moeder en kindt.
Geen quaad van die wech zyn.
Geen zo kleine kapelleken, of t'isser eens s'jaers kermis.
Geen swaarder last, dan achterlast.
Geen tijt, zonder strijt.
Geld by de visch.
Gelders geloof.
Geld maact vrienden.
t'Geld versoet alles.
Geleent gelt wil nit weergeheysscht zijn.
Geloefte maact schult.
Gelyc by gelyc maect goeden vrede.
Gelyc de vinken sitten en quinken in het veld, zo liggen

liggen de papen inde kerk, en gapen naar d'offergelt.

Gelyc een vat in heeft zo gevet uyt.

t'Geluc is ront, d'eenen maket koning, den andren stront.

t'Geluc is ront, deē vlieget inden aers, d'ander inde mont.

Geluc zoect gelyc.

Geluckich is de man, die de vrouwe derven kan.

Geluckige dwasen behoeven geen wijsheid.

Gemeen gerucht, is zelden gelogen.

Gemeenen roep, heeft altyt wat waars.

Gereēd gelt dinget nau.

t Gerucht doot den man.

Gespaarzamheid is groote winste.

Gestolen spijs is altijts soeter.

Geven en wedergeven hout de vrintschap t'samē.

Geven heeft een wyden aers.

Gewelt is geen recht

Gierichheit ist niet versaet voor datse den mont vol aerden heeft.

Gierichheit is de slave van hoverdie.

God en de muelenaar scheydens veel.

God kan wel een tijtlang borgen.

God leeft diet alles geeft.

God leeft noch.

God zegen ons huyden voor negenderhande luyden: voor den Schoutet end zyn bode, voor een woekenaer, en een lode, voor Medecyn & voor Iuriſt: want dat zyn ſes boſe Chriſt. God zegen ons voor Procureurs & Advocaten, want zy geē gelt inde borſe laten. Zo lange den buydel oppē ſtaet, zo weten ſy altijts goeden raet. God zegen

ons voor den Official, dat is den quaatſten van alteraal.

God wind aller menſchen miſdaat al op eē klouwē.

God wreekt, daat hy niet en ſpreekt.

Ghoe begin, ghoe behagen: d'eyndeken ſal den laſte dragen.

Ghoe geſelſchap maact korte mylen.

Ghoe naem, boven goet.

Ghoe waar vind altijt zijn koopman.

Ghoe wijn, goe paard.

Goed en ſtopt geen gierigheid.

Goed ronds, goet Zeews.

Goed vier maact een ſnellen koc.

Goeden appetijt, is goede ſauce.

Goede boom, goede vrucht.

Goeden wech omme, en is geen kromme.

Goet ſchutter miſt wel.

Goet ſpelens word ooc wel te veel.

Goet verloren, niet verloren: moet verloren, iet verloren: eer verloren, veel verloren: ziel verloren, al verloren.

Grootebroeck leyt by Enchuſen.

Groote heeren gedenken lang.

Groote kraien hebbe fray jonghen.

Groote weelde, botte ſinnen, maer armoe brengt ſubtylheit inne.

Gunſt is beter dan gift.

H

HAd de paap gelt hy zou ooc wel woekeren.

Haat,

Haat, en nijd, is een quaat beeſt.
Haddy voor u vaarken gekomen, gy had u moerken gekregen.
Hangen is geen noot, het worgen brengt de doot.
Hant vande banc, tvleeſch is verkocht.
Hart tegen hart, ſeyde de Duyvel, en ſchete tegen den donder.
Haaſtelyc gegeven, is dobbel gegeven,
Haaſtige dingen waren noyt goed.
Hadde hy veel eyeren, hy maecte veel doppen.
Half zot, half vroet, wel leven doet.
Haſpelen in zicken, en hoeren in ſchuyten, zullen altoos boven andre wtmuyten.
Hebben de meyſkens eenen ſinn, de weduwen hebben den duyvel in.
Hebben gehad, is een arm man.
Hebben is eerlyck, ſtelen is dieflyck.
Heeren hebben veel ooren & oogen.
Heere, of knecht.
Heeren oogen maken ſchoon paarden.
Heere ſonde, boeren boet.
Het eene woord haalt het ander uyt.
Het en baat geen ſpreken daar t'gout ſprekt.
Het en is al geen gout dat blinct.
Het en is altijt geen Vaſtelavont.
Het en is inde ſpiegel niet datmen daar in ziet.
Het en ſtorf noit ſoch van onreynen troch.
Het en quam noit man in laſt, hy en deet zy zelven.
Het gaat al metten Vaſtenavont duer.
Het en was noyt kreupel goet.
Het en was noyt zo quaa moeder, ſy had geern een goe dochter.
Het en zyn al geen Lansknechten die lange ſpieſen dragen.

Het en zyn niet alle cox die lange meſſen dragen.
Het en zyn niet alle vrinden die eenen toelachen.
Het herte en liegd niet.
Het moet oft te mond, ofter teenen uytſweeren.
Het was noyt zo dieren tijt, of d'eene ſlag was den andren waart. (moet.
Het zyn quade putten waarmen twater in dragen
Het zal ons beurt ooc eens worden.
Heus van mont, trou van handen, mach vrij wandlen door alle landen.
Hy beyt lang, die niet en komt.
Hy beho. ft wel een ſterken ſchilt, die alle ding beantwoorden wilt.
Hy beſtedt hier wel zynen arbeit, die den koſt wint ter zalicheit.
Hy betert hem zeer, die met de goeden omgaat.
Hy heeft qua gebueren die hem ſelven prijſt.
Hy is zot die van een zot wysheid begeert.
Hy is wel edel die edel werken doet.
Hier vrind, daar viand.
Hy moet gryſelyc gebaren, die den Duyvel wil vervaren.
Hinkende boden zeggen de warheyt.
t'Hinkende paart komt achter na.
Hoe bitter is de doot!
Hoe de duyvel meer heeft, hoe hy meer hebbē wil.
Hoe groter Iuriſt, hoe booſer Chriſt.
Hoe hooger gezworen, hoe min gelooft.
Hoe hoger geklommen, hoe ſwaerder val.
Hoe krommer houd, hoe beter krue: hoe ſnooder hoer, hoe meerder gluck.
Hoe meer men heeft, hoe meer men begeert.
Hoe na-

Hoe nader den avent, hoe verder van huys.
Hoe ouwer, hoe zoeter Brabander.
Hoe ouwer hoe botter Hollander.
Hoe ouwer vos, hoe schalker; maer niet beter.
Hoe quelt my dat harnasch, zey den boer, en had een maly op zyn mouw.
Hoe schoonder vrou, hoe vuylder aers.
Hoe scalker in boeverien, hoe plomper int leeren.
Hoemen den boer meer bid, hoe hy hartneckiger word.
Hoe quader boef, hoe meerder geluc.
Hoe schoonder aap, hoe lelyker jongen.
Hoeren en boeven, een gespin.
Hoeren en dieven, vloyen en vliegen, honden en drec, is te Danzich geen gebreck.
t'Hof is een hoer, t'bedriegt, of wil bedrogen zyn.
Honger is de beste sauce.
Honger is een scherp swaard.
Honger leert ranken.
Honger maeckt graw boonen zoet.
Honger dryft den wolf uyt t'bos.
Hooren zeggen, is half gelogen.
Hovaard komt voor den val.
Houd de panne by den stele.
Houd den ploeg by den steert.
Houd u an t'hoogste boort.
Hout u woord als een vrou.
t'Houwelyc wort dic om eenen quaden mont achter gelaten.
t'Huys is een harter waard.

I

Ic heb een mond die geve ic te eten, die moet spreken wat ic wil. (myn tyt.
Ic mach over myn rekening gaan, maer niet over
Ieder moet zyn last dragen.
Ieder voor zych, God voor ons allen.
Iegelyc heft zyn Grietken lief, al is zy besnuystert.
Iegelyc zoeckt zyn zellif.
In alle haer mach wel een goet paard steken.
In alle landen zyn holle potten.
In ander mans schotel ist altyt vetst.
In bruyloften en Kinderbedden onderhoud men vrientschap.
In droef water ist goet visschen.
In eē arms mās hooft blyft veel wysheit versmoort.
In eenen poel ist haest geregent.
In heere boecken ist duyster te studeren.
In lyden geduldig.
In vette landen, zwaren wegh.
In t'scheyden vande marct kentmen de kramers.
Iocken zonder seer doen.
Iong hert en treurt niet.
t'Is al te groot verdriet, daar t'hinneken krayt en t'haenken niet.
t'Is al verloren watmen in ouw sacken schudt.
t'Is alleman even na, maer niet even nut.
t'Is altoos geen speel tyd, al schynt de son.
t'Is beter dattet schynt, dan dattet quyndt.
t'Is beter een goet vrind bescheten, dan dē man self.
t'Is beter zonder gelt, dan zonder vrint te leven.

Is de

Is de brock groot, ic ſetter de mont naer.
t'Is der vuylen cē goet beſchut, datze een klein kindeken heeft.
t'Is den eenen hont leed, dat d'ander in de kokē gaat.
t'Is duur, datmen met de huyt betaalt.
t'Is een arme muys die maer een hol heeft.
t'Is een arm menſch, die gheen in heeft.
t'Is een arme bruyloft, daar brot gebreect.
t'Is een dwaes die hem betrout op een ander mans doot.
t'Is een edelman gelyc zyn broec een peperzac.
t'Is goet konſtnaar diet altyt wel geraat.
t'Is een goet ſchutter, die altyt int wit ſchiet.
t'Is een manneken om toe te geven.
t'Is een onnut man die hem ſelf vergeet.
t'Is een quaden cok die ſyn vingeren niet leckt.
t'Is een quaden bornput, daarmen water in draegt.
t'Is een qua kryg daart al blyft.
t'Is een quaat land daar nemmer kermis is.
t'Is een ronde O, die tapt die moet borgen.
t'Is eer beriſpt, dan na gedaen.
t'Is geen ſchande niet konnen, maer nit willen leeren.
t'Is genoech geſeyt die verſtant heeft.
t'Is goet allen pleyten.
t'Is goet by een anders vier warmen.
t'Is goet den hovaardigen te ſmyten, hy willet niet bekennen.
t'Is goet mette ſilvre ſpin ſpinnen.
t'Is goet te voet gaan alsmen s'rydens moed word.
t'Is haeſt gedaene dat lange rouwt.

t'Is huegelyc allenskens ryc worden.
t'Is kunst britten voor turven vercoopen.
t'Is kunst in tyls la seggen.
t'Is kunst een stront rieken eer hy uyt is.
t'Is kunst te leven als de doot kompt.
t'Is lichter een dorp te verdoen, dan een huys te winnen.
t'Is lichter een hulc verteeren, dan een boot winnen.
t'Is niet noodig winkel op te zetten, men vind genoech ten yen by de buyrt.
t'Is misselyc wie des andern swager is, daar de kerk vol luy is.
t'Is misselyc waar een koe een haas vangd.
t'Is niet alles voor wint.
t'Is niet altyd kermis.
t'Is nie we liefde, de korstkens kraken noch.
t'Is noch niet aller dag avont geviert.
t'Is om een qua half ure te doen.
Ist Oost, ist west; t'huys best.
t'Is quaad datmen niet proeven mach.
t'Is quaad gesel schap dat den man ter galgen leyt.
t'Is quaad hazen met tamboeren vangen.
t'Is quaad in een quaad gerucht komen.
t'Is quaad in een quaad land geboren zyn.
t'Is quaad in een quaad geloof stan.
t'Is quaad met heeren peren eten, sy tasten na de rijpste.
t'Is quaad stelen, daar de waard een dief is.
t'Is schande vanden os opden esel springen.
t'Is quaad voor kruepelen manc ghaan.
t'Is quaad tegen de beul te biechte gaan.
t'Is te spaden put gevult alst kalf verdronken is.

t'Is te

t'Is te spa den stal gesloten alst paard gestolen is.
t'Is swaar een naelde in een voyer hoys zoecken.
t'Is te late geklaagt als een ding gedaan is.
t'Is te laat gespaart, als t'hammeken op is.
t'Is te late, zeyde de exter, en had den bout int gat.
t'Is verloren gesluijt als t'paard niet pissen wil.
t'Is ver van lachen, zey de bruyt, en sat en schreyde.
t'Is wel geseyt, God help u: maar d'arme luy hoorent noy.
t'Is wel te zeggen Bact wit, dan daar hoort meel toe.
t'Is zo alst is, maer niet zoot hoort.
t'Is sorglyc met een gouwe net vischen.

K

KAkel is kakel, de hoenders leggen d'eyeren.
Kalfken, spaart u hoyken wel, de winter is lang.
t'Kamelot behoort zyn ploye.
Kan ic niet meer, zo wil ic daar doch suer om zien.
Kinderen worde mannen.
Kinders waard y groot! Ouders waardy doot!
t'Kind is goet alsmen zynen wil doet.
Klein onderwind, & dat voordachtich;
luttel woorden, en die waarachtich;
goe manieren int'doen en laten;
doen menige comen tot hooge staten.
Klaut den boer in zyn gat, hy zal u hand volschyten.
Kleine diefkens hangtmen, de groote laatmen loopen.
Klein gelt, klein arbeid.
Klein man, fray man.
Klein man, groot hert.

Kleine regen ſtilt groote wint,
Klein viſchen maken grote viſchen goeden koop.
Klein visken, zoet visken.
Kleine hondekens blyven lang jongekens.
Kleine kindren worden oude luid.
Klopt, of belt, eer ghy treedt binnen,
zo zalmen u overal beminnen.
Knoopen inde bieſen zoeken.
Konſt en kan men niet koopen.
Konſt, gaat voor kracht.
Konſt is licht om dragen.
Koopmans goet, is ebbe end vloet.
Kort Benedicite, lange Gratias.
Kort beraat, goet beraat.
Kort af ſeggen, is vrintſchap doen.
Kort gebet, lange maltyd.
Kort gehielde vallen gern.
Krancheden, en bedevaarden, beterden niemand.
Krancheden komen te poſt, en gaan te voet wech.
t'Kromt haeſt wat haken wil.
Krom hout maact recht vier.
Koſt den zot zwygen men hielt hem voor wys.
Koſt, en kleeren, en t hemelryc, & dan niet meer.
Korte zotternien, de beſte.
Kruepel en blinde blyven altyts achter.

L

LAat de dooden ruſten.
Laet de kerc int midden vant' dorp ſtaen.
Laat den hont ſorgen, die moet twee paar ſchoen hebben.

Laat

Laat geen ouwe koyen uyt de gracht trecken.
Laat ons malkandren geen Luytken heeten: Hans is een goet man.
Laat t'vogelkens sorgen, die hebben kleine beentkens.
Laaten is goet, alstmen niet doen kan.
Landsknechts moeder baart tweemaal s'jaars.
Lange kleeren decken wel.
Lange neus, dunne lippen? Hangen, hangen: liever des korte pijne, dan de lange.
Lange slaapers, beddemakers.
Leckere hoeren, kosten veel.
Leckeren keilen kosten veel.
Leent uwen vrint, en maent uwen viant.
Leert verdragen sonder klagen, wie ghy zijt: als ghy verdraecht, hoemen u jaecht, ghy wind den stryt.
Legheit is moeder aller boosheit.
Liefde te dragen en is geen pyn, als liefde met liefde geloont mach zyn.
Liefde vermach veel, zey Kurkumdeynen, en kuste tpaard voor den aers daar de bruyt opgesetē had.
Liegen, bedriegen, en stelen zonder noot, brengt, eylas, de ziele ter doot.
Liever bloo Arian, dan doo Ariaan.
Liever t'onpas, dan nemmermeer.
Lyden verwind.
Looc en rooc, vuyen en bruyen, waken en braken, zyn ses zaken, die quade oogen maken.
Loos moet hy zyn die tapt, noch veel loozer die met t'gelach wech loopt.
Luttel woorden, end veel sins.

Mal en

M

MAl en doet geen seer.
Maat houd staat.
Maat is in alle dingen goet.
Maleyeren is gestorven maecht, om dattet haar niet en is gevraecht.
Malle luy, en verrotte peren, boeken die geē duecht en leeren, vuyle eieren over hoop, hoe meer om gelt, hoe quader koop.
Martyn, Martyn, t'savons most, s'morgens wyn.
Meer lieven t'gelleken dan t'velleken.
Men bact overal goet broot.
Men gelooft geen Santen zy en doen mirakel.
Men heeft niet meer goeds dan men verspaart.
Men kan de gec altyt niet inde mou houden.
Men kandt alle man niet te pas maken.
Men kan geen twee heeren t'samen dienen.
Men kent een goet paard an zyn draven.
Men kent geen vrind dan inder noot: noch ryken dan naer de doot.
Men komt ooc wel te laat in zyn huys.
Men maecte noyt hont gram metten beene.
Men moet de huyc na de wint hangen.
Men moet de ploeg voor de paarden niet spannen.
Men moet den stele na de byl niet werpen.
Men pryst het zegghen, maer meer de daat.
Men sorgt voor de wieg niet, eer t'kint daar is.
Men roept zo lang Paeschen tot dat zy komt.

Men treed

Men treed ooc een vorsch wel zo lang da hy quaact.
Men vangt geen hazen met trommelen.
Men vangt t'paart metten breydel, en den man by d'woort.
Men vind geschreven opden heirt, zo gewonnen, zo verteirt.
Men vint meer dieven dan galgen.
Men vint meer gelyks dan geliefs.
Men vint menig ezel sonder lange ore.
Men vint menig ezel met twee beenen.
Men vint veel ezels die noyt sacken droegen.
Men zal geen bontwerker brengē daar een schoone kat is.
Men zal geen spee zoeken in t'honds neſt.
Men zal geen suypen om een ey verderven.
Men zal geen worſten soeken in honden stal.
Men zal met groote heeren niet lang spraac houdē.
Men zal niemand vrindschap tegen zyn danck doē.
Men ziet an de neſt wat vogel daer in woont.
Men ziet geen uylen met bonte krayen vliegen.
Menich krauwt hem, daert hem niet en joeckt.
Menich ontloopt te vroech zyn meester.
Menige dienen nergens toe, dan om spijs te vermooren.
Menschen en zyn geen engels.
Met de levende begraeft men de dooden.
Met een dochter twee swagers maken.
Met yle handen is quaad te marct te gaan.
Met heelder huyt isſt goet slapen gaen.
Met liſt brengtmen een ey in een hopsac.
Met swygen verbeurtmen niet.
Met vollen mont isſt quaat blasen.

Metter

Metter tijt quam Herman int wambeys.
Metter tijt ſo waſſet hoy.
Mettet gelt iſt goet doen.
Myn heer is wel myn vrouwe weerdich.
Myn paard, myn ſweird, myn wyf, houdic voor myn ſelfs lyf.
Moedige paarden, ſcharp gebit.
t'Moet voor of na gemallet zyn.
Moort en bleef noyt verborgen.
Morgen komt ooc een dach.

N

NAby en quam nemmermeer toe.
Na de pipe zalmen danſſen.
Na gedaen were iſt goet ruſten.
Na groote ſiecte, ſeven jaar te frayer.
Na groote ſtilte, groot onweder.
Na ſonneſchyn kompt gerne regen.
t'Nachts zyn alle katten graw.
Naecte zyn qualyc te berooven.
Natten ooſt maecte nemmer dier jaer.
Nau dingen, en wel betalen, ſchict wel.
Nau onderſocken, komt van arme luy.
Neemt de gunſte voor de gave: neemt het herte voor de daat.
Neemt geen duetken om haer guetken: Als het guetken iſt verteert, zit het duetken by dē heert.
Neemt dat S. Paulus vande Grieken nam.
Neemt de panne by den ſteel.
Niemand behaagt, die hem zelven te zeer behaagt.

Niemand

Niemand en is zo zeker hy en mach hem misgaan.
Niemand en wetet eens anders last.
Niemand heeft langer vrede dant' zyn nabur wilt.
Niemand is met zyn nering te vreden.
Niemand is met t'zijne te vreden.
Niemand slaa zyn seysen in ander mans korn.
Niemand kan alleman behagen.
Niemand smyt zyn besnotte kindren wech.
Niemand stinct van een anders mans sweet.
Niemand trect sich uyt, eer hy slapen gaat.
Niemand weet hoe-nae hem de doot is.
Niemand zo zeker of hy kan missen.
Niemand zonder gebrec.
Niemands lief is lelic.
Niet is goet in d'oog, maer quaet inde mont.
Niet koten best: beter voor, dan lest.
Niet langer salmen s'ruyters gedinken, dan men zyn houfysers siet blinken.
Niet voor eenen getrouwen vrient.
Niet voor in tyts komen.
Niet zo quaat, als quaat toeverlaet.
Niet zonder arbeit.
Nieuwe boecken leeren wel.
Niewicheid doet eenen van zyn gelt scheyden.
Noch hoog, noch leeg: middelmate best.
Noyt beterde scharp-bier op den tap.
Noyt so hoogen berg, men heeftен wel zien dalen.
Noyt viel eyken boom ten ersten slach.
Noy gedaan is ooc gedaan.
Noorde wind, Akens kint, Luycs bloet, dede nimmer goet.

Noot

Noot breeck yser.
Noot zoekt list.

O

OM gelts wille ist al te doen.
Om kleine saeck byt de wolf het schaap.
Om t'goet der werelt te beerven, sot is hy die armlyc leeft om ryc te sterven.
Onbeschaamde luy besitten de helft vande werelt.
Onbezien, het zal u rouwen.
Ongeleyde eyren zyn onsekere kiekenen.
Ongeluc luyftert nau.
Onkruyt blijft altijt boven.
d'Ongeluc kompt alleen niet.
Onnoodige zorg, maeckt vischgraten.
Onnoosel gesien, is genoech gebeden.
Onrechtveerdich goet beclijft niet.
d'Onschuldige zal de pap koelen.
Ongaat u de wal, haut u ant vlootgras.
Onrecht goet gedyet niet.
Op alle vragen behoeft geen antwoord.
Op een ey een dronc, op een appel een spronc.
Op een quaade markt salmen wel teyren.
Op goe dagen, goede werken.
Op gloyende kolen, ist quaat stil staan.
Ouwe buyels sluyten qualic.
Ouwe krayen syn quaet te vangen.
Ouwe luy moetent haar mette tanden weyren.
Ouwe narren zyn de beste.
Ouwe vossen zijn quaet te vangen.
Ouwe wolf betert sich niet.

Papen,

P

PApen, moniken en baghynen, zyn ſo heilich niet als zy ſchynen.
Paſt op den haſpel.
Paarde keutelen zyn geen vygen.
Patientia iſt goet kruit: maer en waſt in yedermans hof niet.
Peiren ſonder wyn zyn fenyn.
Pyp op, Roelken, de bruyt gaat mee.
Planten die dickwyls verſet worden, beclyven ſelden.
Plomp verſtant hout vaſte.
Proteſteren, en brootbedelen, is alleman even (nae.

Q

QVa clock, qua clepel; qua pot, qua lepel.
Quaad ey, quaad kuiken, qua ſtrout, qua ruyken.
Qua gewyfde, hebben haar vagevier hier op aardē.
Quaad hoen, quaad kuyken, quad ey, quaed ſuypen.
Quaad kruyt waſt wel.
t'Quaat leert hem ſelfs.
Quaade tyding komt tyts genoech.
Qualic begonnen, qualic geeynt.
Qualic gewonnen, qualic verteert.
Qualic ſalmen gemoeten, ſchoone vrou ſonder ſproeten.
Qualic vercregen, omverre gedreven: qualic vergaart, onlange verjaart.
Qualic verſtaan doet qualic antwoorden.

R

RAad naer baat.
Raven coſt verdrinkt niet.
Regen, ſtil, en inde wint, iſt quaatſe varen datmen vint.
Renten komen al ſlapende om.
Ryke luy hebben veel vrinden.
Ryke luy ſiecte, end arme luy pannekoeken riektmen verre.
Ryke luy zyn allesins t'huys.
Roept gheen harinc eer hy int net is.
Roept geen hey, of ghy en zyt daer over
Romp, ſtomp, vyfſchapen, twintich voeten.
Rooden baart was noyt goeder aart.
Roock ſtank en quade wyven, zyn die de mansuyt den huyſe dryven,

S

SChade, ſorge, & klage, waſſen alle dage.
Schaaps moeder en ſtorf noyt all.
Scherpe maenders zyn de quaaſte betaalders.
Schoon haar, en wel ſingen, zyn al verganckelyke dingen.
Schoon appelen zyn ooc wel ſuer.
Schoon woorden vullen den ſac niet.
Seer gehaeſt, en is altijt geen bate.
Seggen, en doen, dat zyn twee.
Selden gaet goeden monic alleen.
Selden word ryc, diet kleine niet acht.

Setel

Setel der heeren doet menschens hert verkeeren.
Siecken comen te paarde, een gaan te voete wech.
Six cinq geeft niet, Deux-as heeft niet, Quatre-trois moet geven daer, six-cinq en deux-as by leven.
Slapende honden byten niet.
Slapende honden salmen niet wacker maken.
Sluypende honden byten eerst.
Snel int hooren, traag int spreken.
Soet anval, maeckt soet antwoord.
Sonder staf ist quaat springen.
Sout is beter dan gout, als ment droog hout.
Spelen, is geen schaapen hoeden.
Spelet daar mede, maer en breket niet.
Spinne ic niet, zo houde ic myn vlas.
Spot met u ouwer niet.
Spreeckt dat waar is, drinct dat klaar is, eet dat gaar is.
Spreeckt van myn lief, en maeckt my quaad.
Stede en stond doet den dief stelen.
Sterke mannen spel, is cranke mannen doot.
Styf inde kaken slap inde saken.
Stoot my daar ic wesen wil, of ic valder van selfs.
Stout gesproken is half gevochten.
Stoute maegden, en bloo klerken, deden selden goede werken.

T

TAnt voor de tonge, is goet advijs.
Tapt hem wel, maer en borgt hem niet.
Te bedde best, zey de bruyt, en was byden heirt vergeten.

Te pleyten om een koe, begint het nemmermeer, geefter liever een toe, onthoud deſe leer.
Tegen booſe honden, hooren booſe kluppels.
Ten zyn niet alle boeven, die min hebben dan zy behoeven.
Tyd gewonnen, veel gewonnen.
Treckt t'uwars, wageman.
Traag ande bors, ſnel anden hoet, heeft opgeholpen menig bloet.
Treckt alſt nopt, viſchere.
Tuſſchen Paeſchen en Pinxten vryen die onſalige.
Tuſſchen twee ſtoelen ſitmen dick int aſſchen.
Twee hanen in een huys: de katte ende de muys: een oudman en jong wyf, zyn zelden ſonder gekyf.
Twee harde ſteenen malen ſelde kleine.
Twee hauwen in een wonde, dobble ſmerte.
Twee hoofden in een capproen.
Twee honden aen een been, komen ſelden over een.
Twee koomans kennen wel een penning-waerd naelden.
Twee ſien meer dan een.
Tyt en ſtede maken dieven.
Tye goet maact den moet.

V

VAn de vonken barnt t'huys.
Van t'klein komtmen tot t'groote.
Van lang morren quam noyt goe kans.
Van lieve vrinden iſt quaad ſcheyen.

Van te

Van te veel ſnutten, bleed den neus.
Van voglen, honden en vrawen, voor een vreugd ſeven rawen.
Veel lieden doen meer werks dan een.
Veel lieden zyn wyſer dan een.
Veel maken een roede tot haar eygen aars.
Veel maken van een veeſt een donnerſlach.
Veel open een deur om een venſter te ſluyten.
Veel raads, wenig baats.
Veel raaders, wenig gelders.
Veel ſlaender nae, als die blinden nae d'en.
Veel viggen maken de ſpuling dun.
Veel verlieſen, en niet te voren gaen, doet den kramer na t'gaſthuys gaen.
Veel worden mette ſpit geſmeten, die van gebraat niet hebben geten.
Veele konnen wel zoeken maer qualic vinden.
t'Velleken is geen zotken, het weet wannert romplen zal.
t'Velt heeft oogen, en t'boſch heeft ooren.
Verre van daer, is goet voor t'ſchieten.
Verſind eer ghy begind.
Verre van huys, naa by zyn ſchade.
Verre vande man, is goet voor t'ſchieten.
Vergetet wel alles, maer u borſe niet.
Vernedert u, zo komdy hoog.
Verſch kaesken doet wel teiren.
t'Verzoeken iſt naeſt, zey de maagt, en verlore haare maagdom.
Viel den hemel, daar en bleef geenē aarden pot heel.
t'Vier komt haaſt inde ſtoppelen.
Vind den hont een kuyl, hy ſteeckt daar in zyn muyl,

Vygen naa Paaſchen, zyn paddeſtoelen inde Mey.
Voet voor voet, gaetmen ver.
Vogelen van eender veiren, vliegen gern t'zamen.
Volle mont ſpreeckt s'herte gront.
Voor ouwe ſchult neemtmen wel hoy & ſtro.
Voorgedaen, is na geleert.
Voor een ander borgen, brengt in grooter ſorgen.
Voorgedaan, en naberout, is menige qualyc bekomen.
Voſſen moetmen met voſſen vangen.
Vrienden leertmen inden noot kennen.
Vrintſchap is nootzakelyker dan water en vier.
Vroeg genoech, by daghe ter Gouw.
Vrouwen heimlicheden zijn geſpleten: zy ſwygen wel dat zy niet weten. (heit.
Vrouwen ſterven van blyſchap, mans van ſwaricVuyl water verſlaat ooc dorſt.

W

WAar toe dient goet zonder moet?
Waar toe dient hy, die hem ſelven niet dient?
Waar veel hoofden zyn, daar zyn veel zinnen.
Waar vrucht is, daar is ooc ſchaem
Waren daer geen dieven, daer waren geen galgen.
Wacht u, t'paard ſlaat achter uyt.
Wacht u voor de geteekende.
Wacht u voor de labben, die voor lecken, en achter krabben. (wil.
t'Wyt te hart, off te ſtil, daar is niemant die my
Was, vlas, en tin, groot gelt, klein gewin.
Wat batet geſeyt? aen de daat ligt de macht.

Wat ba-

Wat batet kaers of bril, als den uyl niet sien en wil?
Wat helpt dat de koe veel melcs geeft, als zyt weder omstort?
Wat helpt een boon in een brouketel?
Wat hornen heeft, wil steken.
Wat jongs verheuchtet harte.
Wat is goet, zonder moed?
Wat maact den blinden metten spiegel?
Wat maegscap, vrydt wel.
Wat nieus verfrayt het herte.
Wat schadet geproeft dat niet en smert?
Wat te late, al te late.
Wat t'kindt niet en mach, dat mach de voester.
Water breect dyc en dam.
Weckt geen slapenden honden.
Wedders zyn kyvers.
Weder-slaen is niet verboden.
Weeke vogelkens hebben weeke beexkens.
Weinich maagschap, goede vrintschap.
Weinich maagschap vrydt wel.
Wel doen, beroude noit.
Wel leven, maect wel sterven.
Wenschen, vijsten, vloeken: bind die dry in doecken: als gyt dan onbind, ziet wat gy vind.
Wie eer en lof begeert, wacht hem van hoeren.
Wie en heeft zyn moeder niet beschetten?
Wie en verblinden niet, spel, boelschap, torn, en wyn?
Wie kant gevoegen naar elx genoegen?
Wie kant passen, dan diet korn doet wassen?
Wie lichtelyc gelooft, wort lichtelyc bedrogen.
Wie niet en avontuert, die wint niet.

Wie weet waer t'geluc ſtekt?
Wie weet wat den avont brengen zal?
Wie weet wat ons de morgen brengt?
Wie zal de honden t'baſſen verbieden?
Wie zal hy doogen, die hem ſelven niet doocht?
Wilde den avont ſorgen gelyc de morgen doet, daer ſoude menig ryden, die nu moet gaan te voet.
Winnen en verlieſen is koopmans voere.
Wy leven al by eenen God, maer niet by eenē koop.
Wyſe vanden lande en is geen ſchande.
Wysheid gaat al te boven.
Wysheid gaat boven kracht.
wyſt my een leugenaar, ic wyſe u een dief.
Wt der oogen, wt der herten.
Wt een engen aers komt nemmermeer ruymen ſtront.
Wt gebraden eyeren comen ſelden kuyken.

Y

YLe vaten luyden wel.

Z

ZAchte meeſters maken ſtinkende wonden.
t'Zavons root, s'morgens water inde ſloot.
Zede vanden lande is menigerhande.
Zet geen luys inde pels, zy comter tyts genoech van ſelfs in.
Zien in u eygen boeſem.
Ziet op zyn handen, niet op zyn voeten.
Ziet voor dich, trouw is miſlyc.

Zy zyn

Zy zyn niet alle gelyc die metten Keyſer ryden.
t'Zyn de beſte die hen beteren.
t'Zyn quae putten daarmen water in dragen moet.
Zo gy metet, zo wordy gemeten.
Zo gy ſayt, zo zuldy mayen.
Zo lang de vrou waſcht, heeft de man geen goet woord.
Zo meeſter, zo knecht.
Zo menig land, zo menige zeden.
Zo veel hoofden, zo veel ſinnen.
Zo my de hoet ſtaat, zo ſtaat my de kop.
Zoomen de kindren gewend, zo zynſe.
Zonder ſtaf iſt quaat ſpringen.
Zonder water iſt quaat malen.
Zonder water iſt quaat ſlypen.
Zotten en kindren ſeggen ooc de warheid.
Zotten zyn zotten, al hadden zy gouwe kleedren an.
Zulk leven, zulk ende.
Zulk zoeckt goede nachten, die goede dagen verlieſt.
Zulke meeſter, zulke knape.
Zulke vrage, zulke antwoort.
Zulke waerd, zulke gaſten.
Zweegen de ſotten, zy waren wijs.

PROVERBIA
BRITANNICA.

A

A bow long bent at laſt waxeth weake.
A broken ſleve holdeth the arme backe.
A cat may looke on a king.
A dog hath a day.
A dog wil barke ere he byte.
A fooles bold is ſoone shott.
A friend is neuer knowen tyl a man haue neede.
A good man can no more harme then à sheepe.
A good tale yll told, in the telling is mard.
A good wife maketh a good husband.
A groning horſe, and a groning wife, neuer faile their maiſter.
A hard beginning maketh a good ending.
A hard foughten feeld, wher no man ſcapeth vnkild.
A home tounge, a hart of galle.
A leg of a larke is better then the body of a kyght.
A littel pot, ſoone hott.
A long harueſt of a little corne.
A lowe hedge is eaſilie leaped over.

A man

A man far from his good is nigh his harme.
A man may bye gold to deare.
A man may loue his houſe wel, thoug he ride not on the ridge.
A man may well bring à horſe tho the water, but he cannot make him drinke whitout he will.
A mouſe in time maye bite a two a cable.
A piece of a kid is worth two of a cat.
A poore dog that is not worth the whyſtling.
A proud horſe that wil not beare his owne prouander.
A ſcalde hed is ſone broken.
A ſcald hors is good inoug for à ſcald ſquyre.
A shorte horſe is ſoone curried.
A ſwine ouer fat is cauſe of his owne bane.
A traveller may lie with autoritie.
A wonder laſteth but nine dayes.
After black clouds, cleere wether.
After dinner ſit a wile, after ſupper wake a myle.
All couct, all looſe.
All is not gold that gliſters.
All is well that ends well.
An haſty man neuer wanteth woe.
An ill cooke that can not licke his owne fingers.
An inch breaketh noe ſquare.
An old Dog biteth ſore.
An old ſacke asketh much patching. *An un-*

An unbidden gueſt, knoweth not wher to ſit.
As deep drinketh the gooſe, as the gander.
As good to play for nought, as worke for nought.
Aske my companion wether I be a thiefe.
As I brewe, ſo muſt I needs drinke.
As ſoone goeeth the yong lamskin to the market, as th'olde yewes.

B

Bachelers wives, and maides children, be vuel tought.
Be it better, beit worſe, doe yee after him that beareth te purſe.
Beggers ſhould be noe chooſers.
Beleue well, and have well.
Better be enuied then pittied.
Better children weepe then old men.
Better eje oute, then alway ake.
Better fed, then taught.
Better halfe a loafe, then noe bread.
Better late, then never.
Better leaue then lacke.
Better on bird in the hand, then ten in the wood.
Better ſit ſtil, then riſe and fall.
Better ſpare at brim, then at bottome.

Better

Better to be happy, than wiſe.
Better to bow, then breake.
Better to ruſe, than be ruled by the rout.
Better unborne, then untaught.
Betweene twoo ſtooles the tayle goth to ground.
Beware of, Had I wiſt!
Birdes of a feather wil flocke together.
Black wil take none other hew.
Blind men should judge noe colours.
By wisdom peace, by peace plenty.

C

Cat after kinde.
Chainge of paſtures, maketh fatt calues.
Children, and fooles, cannot lye.
Children learne to creepe, ere they can goe.
Chriſtmas commeth but once a yeare.
Claw a churle by th'arſe, and he shiteth in thy hand.
Cloudy mornings, turne to cleere evenings.
Cut your cote after your cloth.

D

Dear bought, and far fett, ar daynties for Ladies.

Dinners

Dinners kannot be long, where daynties want.
Doe well, and have well.

E

Euer druncke, euer drie.
Euen reckning, maketh long friends.
Euery cock is proud in his owne dunghill.
Euery man as he loueth, quoth the good man, when he kiſt his cow.
Euery man baſteth the fat hog.
Eury man kan not hitt the naile on the heade.
Euery man can rule a shrew, ſaue he that hath her.
Euery man for him ſelfe, and God for vs all.
Euery on after his fashion.
Evill gotten good, neuer prooueth well.

F

Faint hart neuer wonne faire ladie.
Faſt binde, faſt finde.
Fayre woords, make fooles fayne.
Few woords, to che wiſe ſuffice to be ſpoken.
Fiſch is caſt away, that is caſt into drie pooles.
Folly it is to ſpurne againſt a prick.
Foule water as ſone as faire, will quench hot fyre.
Fooles with faire wordes are pleaſed.

God

G

God neuer ſendeth mouth, but he ſendeth meat.
God ſendeth cold after clothes.
God ſendeth fortune to fooles.
God ſendeth the shrewd cow shorte hornes.
Good riding at two ankers, men haue told: for if the one fayle, the other may hold.
Good to be merry and wiſe.
Great boſte, ſmale roſte.

H

Halfe warnd, halfe armd.
Happy man, happy dole.
Haſte maketh waſt.
He can ill pipe, that lacketh is upper-lippe.
He laugheth that winneth.
He loveth wel sheepsfleſch that weteth his bred in the woll.
He may ill run that cannot goe.
He muſt needs goe that the diuel doth drive.
He muſt neede ſwim that is held up by the chinne.
He runneth farr that neuer turneth againe.
He that cometh laſt, maketh all faſt.

He that cometh laſt to the pot, ſooneſt wroth.

He that feareth euery graſſe muſt not pis in a meadowe.

He that hath an ill name is halfe hangd.

He that hathe plenty of goode, shall haue more: he that hathe but a litle, he shall haue leſſe: he that hathe right nought, right nought shall poſſess.

He that is borne to be hanged shall never be drowned.

He that kileth a man when he is dronke, shall be hanged when he is ſober.

He that ſtriketh with the ſword, shall be ſtriken with the ſcaberd.

He that wil not when he may, when he would he shal haue nay.

He that winketh with the tone eie, and looketh with the tother; I will not truſt him, though he were my brother.

Hold faſt when you haue it.

Home is homely.

Hope wel and haue wel.

Hot loue, ſoone cold.

How can the fole amble, if the horſe and mare trotte

Hunger maketh hard beanes ſweete.

Hunger perſeth ſtone walls.
Hungery dogges wil eate durty pudding s.

I

IF euery man mend one, al ſhall be mended.
Ill gotten, ill ſpent.
Ill putting à nakd ſword in a mad mans hand.
Ill weedes groweth faſt.
In loue is noe lacke.
In ſpace cometh grace.
In truſt is treaſon.
It hapth in one houre, that hapth not in ſeuen yeare.
It is a bad cloth that wil take no colour.
It is à foule byrd that fyleth his owne neſt.
It is an euell winde that bloweth noeman good.
It is a good horſe that neuer ſtumbleth.
It is better kiſſe a knaue, then to be trobled with him.
It is better to be a shrewe then a sheepe.
It is eaſier to deſcend then to aſcende.
It is euil waking of a ſleepiug dogg.
It is good fishinge in trobled water.
It is good to beware by other mens harmes.
It is good to be mearie and wiſe.
It is good ſleeping in a whole skinne.
It is good to haue a hatch before the dore.
It is hard halting before a creeple.

It is hard to wife and thriue both in a yeare.
It is hard ſtrivinge againſt the ſtreame.
It is ill coming to the end of a feaſt, and beginning of a fray.
It is ill fiſhing before the nett.
It is ill healing of an old ſore.
It is mery in hall when berds wag all.
It is mery when knaves meete.
It is not all butter that the cow shytes.
It muſt needs be true that euery man ſayeth.
It pricketh betymes, that wil be a good thorne.
It wil not out of the flesh, that is bred in the bone.

K

KA me, ka thee.
Kindnes will creepe where it cannot goe.

L

LEave is light.
Light gaynes, make heauye purſes.
Like will to like.
Little knoweth the fat ſow what the leane doth meane.
Looke ere yee leape.
Looke not to hie, leſt à chip fal in thine eye.

Love

Love cometh in at the windowe, and goeth out att the dore.
Loue is blinde.
Loue me little, loue me longe.
Love me, loue my dogge.
Louers liue by loue, as larks liue by leekes.

M

Many à good cow hath an euill caulfe.
Many hands make light worke.
Many kan not see woodde for trees.
Many kinsfolkes, few freends.
Many kisse te childe for the nurses sake.
Many smale, make à greate.
Many stumble at a straw, and lep ouer à blocke.
Measure is a merry meane.
Might ouercomth right.
More afraid then hurt.

N

Neede hath noe law.
Neede maketh the old wife trot.
Never pleasure without repentance.
No man loueth his fetters, bee the made of gold.
No man ought to looke an given horse in the mouth.

No man ſeeke an other in the ouen wich not hat before be there.
No peny, no Pater noſter.
Nothing hath no ſauer.
Nothing is impoſſible to a willing hart.
Nought venter, nought haue.

O

OF a good beginning, cometh à good end.
Of a ragged colt, comth a good horſe.
Of little medling, commeth great reſt.
Of ſufferance, cometh eaſe.
One ill weede, marreth a whole pott of pottage.
On ill word asketh an other.
One good turne asketh an other.
One shrode turne followeth an other.
One ſwallow maketh not Sommer.
Out of ſight, out of minde.

P

POore and proud: fy fy.
Pride goeth before, and shame cometh after.
Pride will haue à fall.
Profferd ſervice, ſtinketh.
Proue thy frend; ere thou haue neede.

R

REckners without their hoſt, muſt reckē (twice.
Rome was not built in one dayē.

S

SAing, and doing, are two things.
Seldome cometh the better.
Seldome ſeene, ſoone forgetten.
Selfe doe, ſelfe haue.
Shame take him that ſhamethinketh.
Shamfull craving muſt haue ſhamfull naye.
Set a begger at horſback, and he will ride his horſe preſently out of breath.
Smale pitchers haue wide eares.
So many heade, ſo many wittē.
Soft fier, maketh ſweete malt.
Somewath is better then nothing.
Soone gotten, ſoone ſpent.
Soone hot, ſoone coldē.
Soone ripe, ſoone rotten.
Spare to ſpeake, ſpare to ſpeedē.
Speake fayre, and thinke what you wil.
Spend, and God ſhall ſend.
Store, is noe ſorē.
Such a father, ſuch a ſonnē.

Such beginning, such end.
Such lips, such lettice.
Such welcome, such farewell.
Suchs carpenters, such chips.
Sweete meate, wil haue sower sauce.

T

Take tyme when tyme comth, lest tyme steale away.
Tales of Robin Hood, are good for fooles.
That on will not, an other will.
That the eye seeth not, the hart rewht not.
The begger may sing before the theefe.
The best cart may ouerthrowe.
The best ist best cheape.
The blindman eate many flees.
The blinde leade the blinde, and both fall into the dich.
The cat knoweth whose lips she licketh wel y-nough.
The cat would eat fisch, and would not wet her feete.
The crowe thinketh her owne birdes the faireſt.
The fewer the better fare.
The foxe fareth wel wen he is curſed.
The greateſt talkers are the leaſt doërs.
The greateſt Clerks be not the wiſeſt men.
The greateſt crabs be not all the beſt.

The

The higheſt tree hath the greateſt falle.
The jong cock crowith as he the old hereth.
The keyes hang not all at one mans girdle.
The longer Eaſt, the shorter weſt.
The longeſt daye hath his end.
The low ſtake ſtandeth long.
The maiſters eie maketh the horſe fatt.
The more haſte, the leſſe ſpeede.
The more the jeares the nigher thy grave.
The more ye ſtur a turd the worſe it wil ſtinke.
The nerer to the church the farther from God.
The new greene brome ſweepeth cleene.
The pariſch Prieſt forgettheth that euer he hath beene holy water clarke.
The pot ſo long to the water goth, tyl at laſt it commeth home broken.
The rolling ſtone neuer gathereth moſſe.
The roughnet is not the beſt catcher of birds.
The shoe wil hold with the ſole.
The ſtil ſow eateth vp all the draffe.
The tyde tarieth no man.
There be more wayes to the wood, than one.
There is difference betweene ſtaring and ſtarkeblind.
There is no foole to the old foole.
There is no fyere without ſome ſmoke.
They muſt hunger im froſt, that wil not worke in heate.

They that are bound muſt obay.
They that be in hell wene there is no other heauen.
Three may keepe counſale, if two be away.
Time loſt wee cannot win.
Tyme ſtayeth for noe man.
Touch a galled horſe on the backe, and he wil kicke.
Tread a worme on the tayle, ant it muſt turne againe.
Truth shameth the divell.
Two eies can ſee more then one.
Two falſe knaves neede noe broker.
Two heads are better then one.
Two hongry meales make the third a glutton.
Two maye keepe counſell when one is awaye.

W

WEe can have no more of the foxe but the shin.
When the fox preacheth, then beware your geeſe.
What is a workeman, whitout his tooles?
Wath the hart thinketh the tounge ſpeaketh.
When the belly is ful, the bones would be at reſt.
When the ſheath aketh, all the body is the worſe.
When the Iron is hot, ſtryke.

When

When the pigge is proferd, hold up the poke.
When the skye faleth, whe shal have larkes.
When the ſteede is ſtolne, shut the ſtable doore.
When the Sunne shineth, make hay.
When they neybowrs houſe doth burne, be careful of thine owne.
When theeues fall out, true men come tho their goodes.
Wher nothing is, à little doth eaſe.
Wher nothing is, the king muſt loſe his right.
Wher ſadles lack, better ryde on a pad, then ou the horſe bare backe.
Where be no receiuers there be no theeues.
Where nought is to wend whit, wiſe men flee the clog.
Where the hedge is loweſt, men may ſooneſt ouer.
Where wine is not common, commons muſt be ſcant.
While the graſs growith the horſe ſtarueth.
With out hope the hart would breake.
Who is worſe shod then the shoomakers wife?
Who lacketh a ſtocke, his gayne is not worth à chipe.
Who medleth in all things, may shoe the goſlings.
Who ſo bold as blinde Bayard?
Who ſo deafe, as he that wil not heare?
Who ſo that knew what would be deare, should need be a marchant but one yeare.

Who

Who waith for dead-men shoen, shal goe long bare foote.

Who weddeth ere he be wise, shal die ere he thriue.

Will wil haue wilt, thoug will woe winne.

Wishers, an woulders, be not good housholders.

Witt is neuer good til it be bought.

Wo that may not as they would, will as they may.

Y

Yll gotten, yll spent.

Ynough, is as good as a feast.

Yong Saint, olt Divell.

You cannot fare wel, but you must crie rost-meate.

PROVERBIA
ITALICA.

A

A barba di folle, il raſoio è molle.
A barba di pazzo, raſoio ardito.
A ben far non dar' dimora, perche preſto paſſa l'ho-(ra.
A buona caſa, buon miniſtratore.
A buona derrata, penſavi ſù.
A buona ſeconda, ogni ſanto ajuta.
A buona terra, buono agricoltore.
A buona volontà, non manca facultà.
A buon carrattiere, non accadono due sferze.
A buon confortatore, il capo non duole.
A buon' ispenditore, Iddio è treſoriere.
A buon vino, non accade hedera.
A buon cugno, non accade gran mazza.
A Calabroni, biſogna fuoco o acqua bollita.
A can che fugge. dagli, dagli.
A cane ſcottato, l'acqua fredda pare calda.
A cane manſueto, il lupo par feroce.
A carnovale ſi conoſce, chi ha gallina graſſa.
A caſa mia non entrerai, ſe teco non porterai.
A cattiva vacca Dio da corte corna.
A cattivo cane, corto legame.
A cattivo cuore, dottrina non vale.
A cattivo nodo, cattivo cugno.
A caval corrente, è givocatore, poco tempo dura l'honore.

A cavalli magri, vanno le moſche

A chi dici il tuo ſecreto, doni la tua libertà.

A chi Dio dà farina, il diavol' tuole il ſacco.

A chi duole il dente, ſe lo cavi.

A chi fa, & a chi conſente, la pena ſia pari.

A chi ha voglia di bere, non gioua lo ſputare.

A chi la rieſce bene, è tenuto ſavio.

A chi la tocca, ſan Pietro la benedica.

A chi non ha, vien dato, da chi non ha, vien tolto.

A chi te la fà, fagliela, o tientela a mente.

A chi ti vuol male, venga donna, proceſſo, o urinale.

A chi veglia, tuto ſi rivela.

A chi vuole, non è coſa difficile.

A ciaſcun paſſo, naſce un penſiere.

A conſcientia clericorum, opinione doctorum, fide mercatorum, blanditia feminarum, recipe medicorum, & cetera notariorum, libera nos Domine.

A, conſiglio di matto, campana di legno.

A coſe troppo alte, non ſi piglia mira.

A cuor vile, forza non giova.

A dolor di dente, non aiuta ſtromento.

A donare, e tenere, ingegno biſogna havere.

A donna non ſi fà maggior diſpetto, che quando vecchia o brutta le vien detto.

A dono nuovo, non conviene gratia vecchia.

A doppio la pazzia, creſce le forze.

A duo ſignor, non ſi può ſervire.

A dura incudine, martello di piuma.

A faccia iraconda, lingua aſcoſa,

A fama non ſi vien, ſotto le coltre.

A fanciullo, vechio, & a donna, non si dee far piacere.
A fumo, acqua, e fuoco, presto si fa luoco.
A gatto che lecca il spiede, non fidar l'arosto.
A grassa cucina, povertà è vicina.
A giovane soldato, vecchio cavallo.
A gotta, a gotta, il mar si seccherebbe.
A governar pazzia, ci vuol senno.
A gran mal' fare, piccior tempo basta.
A gran pena, tosto e bene.
A gran speranza, il misero non crede.
A granaro vuoto, formica non frequenta.
A le mani, disse colui, che non ne haveva.
A l'indegno il beneficio, vale per vn maleficio.
A l'officio del commun', o trist' o buon, ce ne vuol' un.
A longa corda tira, chi morte altrui desira.
A maggior felicità minor fede.
A mal mortale, ne medico ne medicina vale.
A Messina assai polvre, pulci, & puttane.
A minuta gente, minuta mente.
A molti puzza l'ambro.
A naso tagliato, non bisognan' occhiali.
A nissuno puzza la sua correggia.
A nissun' è vero amico, chi a sè nimico.
A orgoglio, non manca cordoglio.
A padre cupido, figlivolo prodigo.
A pan d'una settimana, fame d'un mese.
A pan duro, dente acuto.
A panno grosso, bella mostra dinanzi.
A parlar falso, il fatto ver risponda.
A parole lorde, orechie sorde.

A pazzo relatore, ſaggio aſcoltatore.
A picciol' forno, poca legna baſta.
A pignatta rotta, brodo ſpanduto.
A pignatta rotta, non ſi può far danno.
A poco à poco, il lupo mangia il lupo.
A popol ſicuro, non biſogna muro.
A porco perioſo non cade in bocca peramezza.
A preghi ingiuſti, la clementia è ſorda.
A propoſito sì, un chiodo da carro.
A puttane le noci.
A ſacco vecchio, convengono molte pezze.
A ſan Barnabà, il dì più longo del' iſtà.
A ſan Barnabà, la falce al prà.
A ſan Luca, la merenda va nella buca.
A ſan Luca, le neſpole ſi ſpeluca.
A San Martino, bevi il buon vino,
e laſcia andar l'acqua al molino.
A ſan Valentino, prima vera è vicina.
A ſant' Vrbano, il formento ha fatto il grano.
A ſervar fede, ſi lodan tutti i modi.
A tale piede, tale ſcarpa.
A tale ſanto, tale offerta.
A tavola ronda, non ſi contende del luoco.
A tavola ſi và a ſcuola.
A tela ordita, Dio manda il filo.
A tempo e luoco, è il vile talhor' ardito.
A teſta bianca, ſpeſſo cervello manca.
A torto ſi lamenta del mare, chi due volte ci vuol tornare.
A triſto ſcrittore, ogni pelo impediſce.
A triſto ſordo, buono orecchia.
A tumulto preſente, rigor pronto.

A tutte

A tutte hore piscia il can', e piange la donna.
A tutto è rimedio, eccetto alla morte.
A vecchio conto, novella taglia.
A Venetia, chi vi nasce, mal vi si pasce.
A ventre pieno, ogni cibo è amaro.
A voler fare uno valente, convien fargli villania.
Abondanza, vicina e d'aroganza.
Accarezza il vecchio matto, sè uvoi ricca farti a un (tratto.
Accende più l'essempio, ch'il sermone.
Acqua lontana, non ispegne fuoco vicino.
Acquista in giovanezza, per viver' in vecchiezza.
Ad altare scaruppato, non s'accende candela.
Ad amor felice, raro vien felice fine.
Ad arbor che cade, ogni un crida taglia, taglia.
Ad arca aperta, il giusto pecca.
Adulatione, e fittitione sono la pincia de' grandi.
Ad ogni porcello, il suo San Martino.
Ad ogni suono, non s'entra in ballo.
Ad ogni tristo cane, piace la carne.
Ad ogniuno come piace, diceva colui che basciava la (vacca.
Ad ogni uno piace la chiacchera.
Ad ogniuno piace la robba del compagno.
Ad un fino, un fino ensezzo.
Ad un popol pazzo, un prete spiritato.
Ad uno, ad uno, si fanno i fusi.
Adesso vien' il buono, diceva chi sputava il cuore.
Adorna la cimia d'oro, e sempre sara cimia.
Affatica, si pigliano le volpi col laccio.
Agio, e disagio, fa la donna impudica.
A' cani ch' abbiano, dobbiam gettar' il pane.
A' porci cadono le buone pera in bocca.
A' mondi, ogni cosa è monda.

A' morti i fossi, a' cani gl'ossi.
A' pazzi, si mostra la vergine Maria.
A' putti, si danno i primi.
A' Pittori, e Poeti, stà bene ogni bugia.
Aiutati, che t'aiuterò io, dice Domene dio.
Al' amico cura il fico, al nemico il persico.
Al' assente & al morto, non si dee far torto.
Al' auventura, si mettono à covar gl' uvovi.
Al' ben s'appiglia, chi ben si consiglia.
Al bugiardo non si crede la verità.
Al bugiardo giova esser sagace,
se vuol far creder il suo dir verace.
Al buon intenditor poche parole.
Al buon tempo si tagliava il sorgo con le scale.
Al canto l'uccello,& al parlar il cervello.
Al cattivo cane, tosto vien la coda.
Al corrivo, mai non manca briga.
Al debil' il forte, sovente fà torto.
Al disgratiato, il pan tempesta in forno.
Aleluia, ogni male fuia.
Al far' in mar, al tondo in porto.
Al finir del givoco, si vede chi guadagna.
Al gusto infermo, ogni buon cibo noia.
Al' gusto dolce, alla salute rea.
Al' honor chi manca d'un momento, non ripara
in anni cento.
Al huomo moglie, al putto verga.
Al' insegne, si conoscono le hosterie.
Al infermo il ragionar' altri è medicina.
Al levar de le stuore, si vedrà ciò che da la sala.
Al mal viver la morte è beneficio.
Al mangiar godiamo, al pagar sospiriamo.

Al mare

Al mare convien pescare.
Al mare, si truova il pesce.
Al me pare una coglioneria, lasciar di se memoria a l'hosteria.
Al medico, & auvocato, non tener' il ver celato.
Al misero mai riesce il disegno.
Al' oscuro, ogni gatto è grigio.
Al partir dalla fiera, si vedrà chi ha belli poledri.
Al pertinace, il buon ricordo è in darno.
Al piu potente ceda il piu prudente.
Al più povero, la candela in mano.
Al povero, un vuovo, vale un bove.
Al principio, & al fin, Marzo ha qualche venin.
Al soldato, pan fresco, vin vecchio, e soldo.
A sbaraglio va in çà, à sbaraglin da' dà.
Al servo patientia, al padron prudentia.
Al ventre, tutto entra.
Al vero che può nuocer, silentio è buon rimedio.
Al villano, non dar bachetta in mano.
Al villano, se dai il piede, lui piglia la mano.
All' acqua cede il sasso.
Alla barba l'huomo si conosce.
Alla Bertuccia, pare il suo Bertuccio bello.
Alla candela, la capra par donzella.
Alla ciera, si conoscono gli huomini.
Alla conocchia, il pazzo s'inginocchia.
Alla corte del Rè, ogniun facci per se.
Alla fama si và, per varie strade.
Alla fine, chi la prende la rende.
Alla fin si conosce il buon, e'l fin.
Alla mazza vanno le navi vecchie.
Alla necessità, cede giustitia.

Alla pruova gli asini si scorticano.
Alla vecchiezza, ogni fatica è grave.
Alle barbe de' pazzi, il barbier impara a radere.
Alle cose passate, non si truova rimedio.
Alle fiate e meglio infermare, ch' esser ben sano.
Alle giovani i buoni bocconi, alle vecchie i strangoglioni.
Alle nozze & alla morte, si conoscon gl'amici.
Alle volte, più vale la feccia ch'il vino.
Allo suogliato, amare è il miele.
Allo stendardo, tardi va il covardo.
Alcun per se, non ha saper che basti.
Alesso & arrosto, tutto, và nel sacco.
Allegrezza di cuore, fa bella pelatura di viso.
Alta fortuna, alto travaglio apporta.
Altra cosa è lo scetro, altra lo pletro.
Altro non habbiam l'inverno, che quel che cogliam la state.
Andar bestia, e tornar bestia.
Alza davanti, e bassa da dietro.
Ama Dio & non fallire, fa pur bene, & lascia dire.
Ama l'amico tuo, con il diffetto suo.
Amami poco, ma continua.
Amare, non è honorare.
Amare, non è senza amaro.
Amaro è il dono, che tuolla liberta.
Amicitia di genero, sole d'inverno.
Amici son buoni in ogni piazza, chi non he ha, se ne faccia.
Amico da stranuti, il piu che n'hai è un Dio t'ajuti.
Amico del tuo vino, non habbi per vicino.
Amico di bocca, non vale una stoppa.

Amico

Amico certo, si conosce nel' incerto.
Amico di ogni uno, amico di nissuno. (mi dà.
Amico tardi mi si fa, chi mi promette & non
Amore col suo strale, percote ogni mortale.
Amor dee fare ogni dur cor gentile.
Amor di donna è come il vin di fiasco.
la sera e buono, la mattina è guasto.
Amor di donna è come la castagna,
di fuor' e bella, e dentro ha la magagna.
Amor di donna, e riso di cane, non vaglion un grano.
Amor dispetto, rabbia, e gelosia, in ogni donna ha signioria.
Amore è il vero pretio, con che si compra amore.
Amore fa molto, ma l'oro sa più fare.
Amor' infanga i gioveni, & annega i vecchij.
Amor nõ si cela sotto manto, ne si copre sotto cãte.
Amor' occhio ben sano, spesso fa veder torto.
Amor può assai, ma più un sdegno.
Amore può il tutto, & il tutto amor mantiene.
Amor regge suo regno, senza spada.
Amore regge senza legge.
Amor vuol fede, e l'asino il bastone.
Amor' vuol fede, e fede vuol fermezza.
Anche i cani, fuggon' il veneno.
Anche i cuochi avanzano i capi, i piedi, & l'entraglia de gl' animali.
Anche i preti vogliono menar le calcole.
Anche il dritto, ha bisogno d'aiuto.
Anche il letame, è buono a qualche cosa.
Anche il mare, ch'è si grande, si pacifica.
Anche il mosto, bolle senza fuoco.

Anche il vino, che ha la muffa, s'impara a bere.
Anche io conoſco un bue tra cento perſone.
Anche io ho piſciato ſopra qualche neve.
Anche la legna nodoſa, fa buon fuoco.
Anche le ranocchie mordereb bone s'haveſſer dēti.
Ancor che la ghirlanda non coſti un quatrino,
non ſtà bene in capo à ogniuno.
Ancora chi tien il piede, aiuta a ſcorticare.
Ancor' il bene, quando è ſoverchio ſpiace.
Andar' è parlar ſi può, ma bere è maſticare nò.
Andar ramengo, come il ſole è la lana.
Anno ghiandoſo, anno cancroſo.
Anno nevoſo, anno fruttuoſo.
Ave morta, non fa miele.
Aperta ha la porta, chiunque apporta.
Apri la bocca, ſecondo i bocconi.
Aprile piovoſo, Maggio ventoſo, dinotan' anno
fruttuoſo.
Arbor ſecco non divien piu verde, coſi fa donna
ch'il ſuo tempo perde.
Arbor ſpeſſo trapiantato, mai di frutti è caricato.
Arbor verde, da sè vien ſecco.
Arbori grandi non fanno altro, che ombra.
Arco di Suran, tira a gl' amici, & a' nemici.
Ardire, & non riſpetto, chiede amore.
Aria ſottile, produce ingegno ſottile.
Arriſchia un vuou, per guadagnar' un buo.
Arriva in un punto, quelche non fà in mille anni.
Arſo il mortale, al ciel n'andrà l'eterno.
Arte non regge, ma caſa e fortuna.
Artegiano che non mente, non ha meſtier tra la
gente.

A ſerigno

A ſcrigno ſgangherato, non ſi ſcrolla ſacco.
Aſconde il pigro la man nella ſcodella.
Aſino bianco va al molino, e pure ſi lamenta.
Aſino carico d'oro, mangia cardoni, & ortiche.
Aspetta tempo e luoco a far vendetta, che non ſi fece mai ben' in fretta.
Aſſai acqua paſſa per il molino, ch'il molinaio non vede.
Aſſai baſta, per chi non è ingordo.
Aſſai beato muore, chi eſce di dolore.
Aſſai comanda, chi ubidiſce al ſaggio.
Aſſai felice è morte con honore.
Aſſai guadagna chi fortuna paſſa, ma molto più chi le donne laſſa.
Aſſai importa metter coſa in pentola rotta.
Aſſai mi ſerve, quando mi richiede.
Aſſai va al molino, chi ci manda il ſuo aſino.
Aſſiduità, genera facilità.
Aſtutia vince ſenno.
Avaritia, rompe il ſacco.
Avaritia, ſcuola d'ogni vitio.

B

BAiardo da tre, cavallo da Re, baiardo da quatro, caval' da matto, baiardo da uno, non lo dar' a niuno.
Baie fanno dir baie.
Bandiera vecchia, honor di Capitano.
Barba bagnata, e mezza raſa.
Barba roſſa, crine negro, falſi di natura.
Barbier' di Dionigi, parlò troppo.

Baſcio di boca, ſpeſſo cuor non tocca.
Baſſa fortuna non togli l'alto ſapere.
Batter ſi deve, mentre è caldo il ferro.
Batti il ceſto, riman' il manico.
Beato colui, che ſa beare altrui.
Beato il corpo, che per l'anima lavora.
Beata quella caſa, che da vecchio sà.
Beata quella caſa, che non ha cierica raſa.
Beato che ha un' occhio, in terro di ciechi.
Beato, chi ſerve a' beati.
Becco fa becco.
Bella donna, cattiva teſta, buona mula, peſſima beſtia.
Bella donna, & veſte tagliuzziata, ſempre truova qualche uncino.
Bella o brutta, tutto è uno al' oſcuro.
Bella promeſſa, liga il matto.
Belle parole, e cattivi fatti, ingãnano ſavij, & matti.
Belle parole, ma guarda la borſa.
Bellezza & follia, ſon ſovente in compagnia.
Bellezza e nobilità, dona richezza.
Bello diſcorſo, accorcia la giornata.
Bello è il diſordine, che l'ordine produce.
Bello è l'imparar, ancor che vecchio.
Bello fin fa, chi ben' amando muore.
Bello parlare non ſcortica, ma ſana.
Beltà ſenza bontà, è come vino ſuentà.
Ben' ama chi non oblia, ben fa chi s'humilia.
Ben che la volpe corra, i polli hanno le ale.
Ben dire, & mal fare, non è chi ſe con ſua voce dannare.
Ben dire vale aſſai, ma ben fare più.

Ben di-

Ben diremo, ben faremo, ma mal' và la barca senza remo.
Ben' è folle, chi può haver piacer' e non lo tolle.
Ben' è frutta dura, che il tempo non matura.
Ben givoca, chi vince.
Ben muore a chi nemica è la fortuna.
Ben muore, chi morendo esce di doglia.
Ben può andar a piedi, chi ha buon cavallo in stalla.
Ben servir' acquista amici, & il vero dir' nimici.
Ben si può giudicar che corisponde,
a quello che appar di fuor, quel che s'asconde.
Ben sostien' il toro, chi ha portato il vitello.
Ben venga maggio co suoi fiori.
Benche d'ostro, di gemme, e d'or ti cuopri,
se villan sei, ancor villan ti scopri.
Bene morendo, honor s'acquista.
Bene si conviene, l'herba col fiore.
Bene tardi venuto, per niente e tenuto.
Beni di fortuna, passan come la Luna.
Bevendo vien la sete.
Bevi il vino, inanzi che divenghi aceto.
Bevi sopra l'uvovo, quanto sopra un bove.
Bevi vin come Re, & acqua come toro.
Biasimare Prìncipe, e pericolo; lodarlo è bugia.
Bisogna altro che parole.
Bisogna chiamar la gatta per il nome suo.
Bisogna ch'il Prete viva del' altare.
Bisogna ch'il savio, porti il matto in spalla.
Bisogna indurare, chi vuol durare.
Bisogna distenderfi, quant' è lungo il lenzuolo.
Bisogno, fa buon fante.
Bisigna gustar il mele, con le ponta delle dita.

Bisogna

Biſogna ligar l'aſino, dove vuole il padrone.
Biſogna macinare, mentre piove.
Biſogna martellare a miſura, quando ſono più a una incudine.
Biſogno, non inferiſce ſempre neceſſità.
Biſogna oppor' Orlando a Rinaldo.
Biſogna tener' il becco lungi dal' herba.
Biſogna tener l'occhio al pennello.
Biſogna ubidire, chi mangia il pan d'altrui.
Biſogna viver' a Roma, co' coſtumi di Roma.
Biſogna viver' aſſai, per imparar' aſſai.
Biſogna un matto, per cuocer le uvova.
Biſogna un ſavio & un matte, per tagliar' un formaggio.
Bocca baſciata non perde ventura: anzi rinuova come fa la luna.
Bocca dolce, bocca di puttana.
Bocca humida, piede ſecco.
Bocca ſerrata, moſca non entra.
Boccone inghiottito, amici non catta.
Bologna la graſſa, Padova la paſſa.
Breve demerto, un ſervir lungo eſtingue.
Breve oratione, penetra.
Breviſſima riſpoſta, è il fatto proprio.
Briglia & ſpron, fan' il cavallo buon.
Brina alla vigna, ma non al grano.
Brina di mattina, harai giornata fina.
Bruna oſcura, tre di dura; ſe vien di trotto, ne dura piu di otto.
Brutta è quella beſtia, che non ha ne coda ne teſta.
Brutta in culla, bella in ſella.
Bue ſciolto, lecca per totto.

Buon'

Buon' auvocato, cattivo vicino.
Buon barbiere, rade bene.
Buon cane, non truova buon' osso.
Buon cavallo e rio cavallo, vuol sperone:
buona donna, e, ria donna, vuol bastone.
Buono con buono, rende bonta maggiore.
Buon di e un bue.
Buon dritto è buona lingua, in lite vincono.
Buon' è quel medico, che se stesso sana.
Buon' è saper' mestier', per servirsene se fà mestier.
Buon giudicio, buona sententia.
Buon mercato. inganna chi va al mercato.
Buon pease, cattivo camino.
Buon papero, e cattiva oca.
Buon principio, fà buon fine.
Buon soldato, esce dal prato.
Buon tempo, & buona vita, padre e madre fa scor-
dar.
Buon vino, fa buon' aceto.
Buon vino favola lunga.
Buon vino, scalda il pelegrino.
Buona amistà, è un altro parenta.
Buona fortuna, sapientia a chi la vuole.
Buona gallera, arriva e passa.
Buona incudine, non teme martello.
Buona opinione, non è lode.
Buona volonta, supplisce alla facultà.
Bone ragioni, male intese, sono come perle a porci
tese.
Buttar sardelle, pender luccij.

C

CAdono i gigli, e perdono il candore.

Cagna

Cagna frettolosa fa catellini ciechi.
Calabrese guai a quella casa dove sta un mese,
se ci sta un anno o' apporta ruina e danno.
Calcina rifatta, e vino senza acqua.
Calcio di giumento, non nuoce al stallone.
Cane famelico, mette il dente in ogni cosa.
Cane scottato d'acqua calda, ha paura della fredda.
Cane vecchio, fa buona caccia.
Canta ad un folletto, ti farà un petto.
Capo grasso, cervello magro.
Capra mal castigata, mal castigato becco.
Carità onge, peccato ponge.
Carne di castrato, e motton, è mãgiar da ghiotton.
Carne giovane, e pesce vecchio.
Carne tirante, fa buon fante.
Carne vecchia, fa buon brodo.
Carne, vino, e pane, fanno perder la fame.
Caro è ciò, che si compra co' preghi.
Casa di terra, cavallo d'herba, amico di boca,
non vaglion' il piede d'una mosca.
Casa mia, donna mia, pan' & aglio, è vita mia.
Casta sola è colài che non fu mai d'alcun pregata,
o se pregò non fu essaudita.
Castiga il cane & il lupo, non castigar l'huomo cauto.
Castron di Santa Maria, cervello di gatta.
Cattiva conversatione, rende sospitione.
Cattivo e quel' palo, che non puo star un' anno in
terra.
Cattivo è quel sacco, che non si può rapezzare.
Cattivo è quel suggetto, che non si può laudare.
Cavaglier senza entrata è muro senza croce, da tutti'
scompisciato.

Cavalli

Cavalli, cani, uccelli, & servitori, guastan', mangian', spendon', e ruinan' i signori.
Cavallo rognoso, non si cura d'esser strigliato.
Cedi al maggiore, persuadi al minore, e consentia l'uguale.
Cera, tela, e fustagno, bella bottega, e poco guadagno.
Certo, fù appiciato per ladro.
Certo, sempre fù bugiardo.
Cessando le cagioni, cessan gli effetti.
Che colpa n' han le stelle, e le cose belle?
Che ha da far la luna co' gambari?
Che hanno da far' i pettini co' lauti?
Che hanno a fare le delitie col supplicio?
Che mi fa il mantello, quando che fa bello?
Che presente alcũ rifiuta, credi a me che son canuta, più sovẽte che nõ sputa, se ne pẽte & voglia muta.
Che val ben scriver', e mal pensare?
Che vede un miraculo, facilmente ne crede un' altro.
Chi a piati s'avicina, a miseria s'incamina.
Chi accumula, & altro ben non fa, sparagna il pane & a ca del diavol' và.
Chi affatica troppo i buffali, si mettono per terra.
Chi altro vuoi della volpe, che la pelle?
Chi ama donna maritata, la sua vita tien' prestata.
Chi ama il mondo, non ha conscientia munda.
Chi amazza gatti e cani, non fa mai bene.
Chi asini caccia, e puttane mena, sempre è in impaccio, è mai fuor di pena.
Chi asino è & cervo esser si cruede,
al saltar della fossa se n'auvede.

Chi balla

Chi balla senza suono, pare da babbione.
Chi balla senza suono, può cavalcar senza staffa.
Chi ben dorme e piscia chiaro, non ha bisogno di purgar.
Chi ben scrive, non sarà mai ricco.
Chi ben paga, bene impara.
Chi ben serra, ben apre.
Chi ben siede mal pensa.
Chi bene ama, non mai oblia.
Chi beve appo il pottagio, procura il suo dannagio.
Chi beve con il boccale, non fa ne ben ne male.
Chi beve con l'orzuolo, beve quanto vuole.
Chi cerca spesso ingannar' altrui, oppresso resta & ingannato lui.
Chi cerca, truova.
Chi ci vuol fare un gran dispetto, ci cachi il cuore su l'uscio.
Chi comincia, ha mezzo fatto.
Chi comporta l'ingiuria vecchia, invita altri a far gliene delle nuove.
Chi compra à tempo, vende nuove per altri, & uno per se.
Chi compra pan di scaffa, legne ligate, e vine a minuto, non fa le spese à se, ma ad altrui.
Chi cuoce in fretta, mangia mal stagionate le vivande.
Chi da e toglie, mette il capo tra le foglie.
Chi da, insegna rendere.
Chi d'altrui parlar vorrà, riguardi à se, si tacerà.
Chi d'altrui prende, soggetto si rende.
Chi d'amor prēde diletto, porti sempre cō sospetto, la corazza con l'elmetto, scherzi raro, & givochi netto.
Chi d'al-

Chi d'altri vuol' haver compassione, non ponga se stesso in oblivione.
Chi debbe a Pietro, e paga a Polo, due volte paga, & e solo.
Chi debbe, ha tutti i torti.
Chi del vino è amico, di se stesso è nimico.
Chi denari presta, due volte perde.
Chi di fuoco ha a fare, lo cerchi nel focolar'.
Chi di liberta è privo, ha in odio d'esser vivo.
Chi di lontano si va a maritare, sarà ingannatto, o vuole ingannare.
Chi di scientia è amatore, a lungo andar harà honore.
Chi dice bene, ci fa male.
Chi dice il motto, vende la vacca.
Chi dice matteria, o lui è matto, o quello a chi le dice.
Chi dietro di me parla, col mio messere parla.
Chi divide il mel con l'orso, n' ha la minor parte.
Chi dona al volgo, inimicitia compra.
Chi dona e toglie, gli viene la biscia al cuore.
Chi dona il suo inanzi morire, s'apparecchia assai patire.
Chi donne pratica, giudicio perde.
Chi dorme grassa mattinata, va mendicando la giornata.
Chi due bocche bascia, una gli pute.
Chi è asino, e cervo essere si crede, al saltare della fosse sen auuede.
Chi è avisato, in buona parte è armato.
Chi è cascato, non può rilevar' il cascato.
Chi è cieco, mangio molte mosche.

Chi è colpevole di qualche misfatto, stima che ogni uno parli del suo fatto.
Chi è del' arte, è sospetto.
Chi è del' arte, può ragionar del arte.
Chi è diffamato, è mezzo impiccato.
Chi è in inferno, non sa ciò che sia cielo.
Chi è in mare, stenta, e nautica: chi è in terra, stenta, e pena.
Chi è morto o assente, non ha amico o parente.
Chi è portato giu da l'acqua, s'attaca ad ogni spino.
Chi è semplice e saper piu si persuade, vergognae danno ovunque va gli accade.
Chi è stato alla fossa, sa che cosa è il morto.
Chi è stato morso dalle serpi, ha paura delle lucertole.
Chi è stolto ne la colpa, sia saggio nella pena.
Chi fa buon fuoco, ben si scalda.
Chi fa ben fuoco, fa ben briga.
Chi fa come può, non fai mai bene.
Chi fa contra bando, guadagna non sa quando.
Chi fa la figlia vezzosa, la vede adulterosa.
Chi fa la legge, guardar la degge.
Chi fa le pignatte, le può rompere.
Chi fa male, odia il lume.
Chi fa sua vendetta, oltra ch'egli offende
chi offeso l'ha, da molti si diffende.
Chi fa temar' ogni huomo, teme ogni cosa.
Chi fa tosto, si pente a bell' agio.
Chi fa tutte le feste, povero si veste.
Chi facilemente crede, spesso è ingannato.
Chi falla in fretta, piange adagio.

Chi fece

Chi fece del ſeren troppo gran feſta, haurà doglia maggior nella tempeſta.
Chi feſteggia, carneggia.
Chi fila groſſo, ſi vuol maritar toſto: chi fila ſottile, ſi vuol maritar d'Aprile.
Chi fu mai ſi ſaggio o ſanto, che d'eſſer ſenza machia di pazzia poſſa darſi il vanto?
Chi fugge Maggio, non fugge calende.
Chi gode una volta, non ſtenta ſempre.
Chi giovoca di piede, paga di borſa.
Chi ha arte, ha beneficio, & officio.
Chi ha arte, per tutto ha parte.
Chi ha ben' un giorno, non ha male tutto l'anno.
Chi ha bevuto tutto il mar, può ber' ancor' un tratto.
Chi ha bocca, vuol mangiare.
Chi ha buon capo, non gli mancan capelli.
Chi ha buona cappa, facilemente ſcappa.
Chi ha caval bianco e bella moglie, non è mai ſenza doglie.
Chi ha da eſſer' impiccato, non ſia mai negato.
Chi ha da far con cattiva gente, ha peggior male che dolor di dente.
Chi ha denari, e cappari, è fornito per quareſima.
Chi ha denari ha feſta, & chi non ne ha è tenuto beſtia.
Chi ha freddo, ſoffi il fuoco.
Chi ha pan' e vino, ſicuro va a dormire.
Chi ha zocchi, preſto può far ſtelle.
Chi haver dee buona o ria fortuna, non la può perdere per ſorte alcuna.

Chi haveſſe quel che non ha, farebbe quel che non fa.
Chi ha male al zuffo, ſi gratti.
Chi ha meſtier, non può perir.
Chi ha ſuo agio, non cerchi diſagio.
Chi ha voce di levarſi a buon hora, può ſtar in letto ancor' un hora.
Chi il triſto manda al mare, non aſpetti il ſuo tornare.
Chi il tutto può ſprezzar, poſſiede ogni coſa.
Chi in tempo tiene, col tempo s'attiene.
Chi la dirà o la farà dire, di mala morte non potrà morire.
Chi la dura, la vince, o la perde amaremente.
Chi la giuſtitia impediſce, di giuſtitia periſce.
Chi laſcia andar' i matti a le perſiche, ci vanno cõ le pertiche.
Chi laſcia andar ſua moglie ad ogni feſta, & bere il ſuo cavallo ad ogni fontana, del ſuo cavallo havera una rozza, & fra poco della ſua moglie una puttana.
Chi laſcia la via vecchia per la nuova, ſpeſſo ingannato ſi ritrova.
Chi la vuol leſſa, è chi la vuol' aroſto.
Chi lo fa, l'aſpetti.
Chi mal cena, peggio inghiottiſce.
Chi mal tira, ben paga.
Chi mal vive, mal muore.
Chi mangia carpione, non è babbione.
Chi mangia caviale, mangia merda, moſche, e ſale.
Chi mangia col fornaro, paga il ſcotto caro.
Chi mangia lepre, ride ſette giorni.

Chi man-

Chi mangia miele, si lecca le dita.
Chi mangia vissiche, caca vento.
Chi meglio mi voleva, peggio mi faceva.
Chi meglio parla, peggio fa.
Chi migliora in scientia, & peggiora in costumi, piu peggiora, che migliora.
Chi men mal pensa, è più tosto affrontato.
Chi meno vale, più di parole abonda.
Chi mi vuol bene, mi fa inrossire: chi mi vuol male, mi fa imbianchire.
Chi molto parla, molto erra.
Chi molto beve, non va dritto.
Chi molto sà, poco parlà.
Chi monta più alto che non deve, cade più basso che non crede.
Chi ne castiga uno, cento ne minaccia.
Chi non aggionge, non ha perdono.
Chi non ama essendo amato, comette gran peccato.
Chi non cavalca per terra, non conoscere piacere.
Chi non compare, si perde.
Chi non conosce haver' errato, non merita che gli sia perdonato.
Chi non conosce l'origin del male, raro la sua medicina vale.
Chi non da della sua pera, non n'harà se spera.
Chi non dà spessa, non dà guadagno.
Chi non deve haver bene, non l'haverà mai.
Chi non dona ciò che ama, d'altri non hara quel che brama.
Chi non è invitato, porti un scagno seco.
Chi non fa non falla, è chi non falla non s'amenda.
Chi non fa quel che deve, quel ch' aspetta non riceve.

Chi non ha buon capo, sta fresco.
Chi non ha cervello, a suo danno.
Chi non ha cuore, o memoria, habbia gambe.
Chi non ha denari, vive morto tra' vivi.
Chi non ha esca al' hamo, s'affatica e pesca in vano.
Chi non ha lenzuola, mena il culo per la paglia.
Chi non ha matti, poveri, o puttane nel suo parentado, è nato di lampo, o di tuono.
Chi non ha, non sà.
Chi non ha robba, è peggio che cortegiano senza gratia.
Chi non ha sella, habbi basto.
Chi non ha soldo, ne franco, il Re lo fa franco.
Chi non la fa, non la tema.
Chi non le fa in gioventà, le fa in vecchiezza.
Chi non mangia lavorar non puole, e chi troppo mangia il ventre gli duole.
Chi non n'ha che quatro, e ne spende sette, non ha bisogno di borsette.
Chi non parla, Dio non l'ode.
Chi non patisce uguale al mondo, non aspetti mai amicitia monda.
Chi non può ad un forno, vadi ad un' altro.
Chi non può haver ricolta vadi à spigolare.
Chi non può pigliar' uccelli, mangi la civetta.
Chi non robba, non fa robba.
Chi non fa fare, guasta al'arte.
Chi non sa scorticare, guasta la carne, e la pelle.
Chi non sà scorticare, rompa la pelle.
Chi non s'è alzato, non è cascato.

Chi non

Chi non segue virtu in giovanezza, fuggir il vitio non saprà in vecchiezza.
Chi non semina, non ricoglie.
Chi non si governa ben' un' anno, vive senz' alegrezza poi cinque anni.
Chi non si mette alla ventura, non trova ne cavallo ne montura.
Chi non spera il bene, non teme il male.
Chi non torna di corto, si può dir d'esser morto.
Chi non va ad un forno, va al' altro.
Chi non vuol la madre, obedisca la matrigna.
Chi non vuol' ballare, non vadi al ballo.
Chi non vuol parere lupo, non porti la pelle.
Chi offende, non perdona mai.
Chi offende scrive in polve con la paglia, & chi offeso è ne' marmi il sdegno intaglia.
Chi pecca dopo la remissione, merita doppia punitione.
Chi pensa al fine, raffrena ogni ria voglia.
Chi pensa diversi partiti nissuno ne pensa.
Chi per la ponta rende il coltello, mostra ben d'esser' un' vitello.
Chi per altri stà, per altri paga.
Chi percuote con la spada, sarà percosso col fodro.
Chi perde i suoi beni, perde molto, ma chi il cuore, perde tutto.
Chi perde la sua moglie & un quatrino, ha gran perdita del quatrino.
Chi pesta acqua in mortaio, perde il tempo & la fatica.
Chi piglia il lion' in assentia, teme le talpa in presentia.
Chi piscia come l'altre, è come l'altre.

Chi piu alto sale, fa maggior caduta.
Chi più che non deve prende, fila la corda che poi lo pende.
Chi più ha, più pensa, più richiede, è manco gode.
Chi pone suo culo a consiglio, chi dice bianco, chi vermiglio.
Chi porta il torchi ha sempre per costume,
a se far' ombra & agli altri lume.
Chi porta maschera al visaggio, o e ingannatore, o non è saggio.
Chi porta vasi adosso, nõ è ne Medico, ne Dottore.
Chi potendo stare, cade tra via, s'ei si rompe il collo à suo danno sia.
Chi più nuoce altrui, hoggi più in alto sale.
Chi pone miele in vaso nuovo, pruovi se tien acqua.
Chi pratica co' buoni, guadagna e non perde.
Chi prega il villano, si travaglia in vano.
Chi prende, si vende, & è villan se non rende.
Chi procura ad altrui danno o vergogna,
cade nel laccio, ch'egli ad altri ha teso.
Chi promette e non attende, in inferno si distẽde.
Chi promette e non attende, la promessa non val' niente.
Chi promette mari, monti, e montagna,
non ha credito in Bertagna.
Chi può guazzar l'acqua, nnn vadi al ponte.
Chi può tener cio che vuol' andare?
Chi ride e canta, suo male spaventa.
Chi s'adira in festa, e tenuto bestia.
Chi sa carrezzar con piccol capitale, fara gran guadagno.
Chi saggio è dal vero non s'allontana.

Chi sa,

Chi sa, ha due occhi: chi non sa, è cieco affatto.
Chi s'ajuta, Iddio l'ajuta.
Chi sano lega, sano dislega.
Chi scampa d'un ponto, scampa da mille.
Chi schernisce il zoppo, dee esser dritto.
Chi se ne calza, non se ne veste.
Chi semina malitia, obbrobrio miete.
Chi semina nello spirito, vita coglie.
Chi semina virtù, raccoglie fama, & vera fama, supera la morte.
Chi sempre beve, non ha mai troppo sete.
Chi serve al comun, non ha salario d'alcun.
Chi si contenta gode.
Chi si diletta di far' frode, non si dee lamentar s'altri l'inganna.
Chi si loda s'imbroda.
Chi si marita, fa bene, e chi nò, fa meglio.
Chi si marita per amore, di notte ha piacer, di giorno dolore.
Chi s'impaccia co cani, si troua con le pulci.
Chi s'impaccia con Tosco, non vuol esser losco.
Chi si mette fra la crusca, gl'asini lo mangiano.
Chi si parte dell amico, va caendo signore.
Chi si taglia il naso, s'imbratta il volto.
Chi si vendica, s'afficura.
Chi si vergogna di lavorar, habbi vergogna di mangiar.
Chi si veste di grosso panno, convien vestirsi due volte l'anno.
Chi smarrita ha la strada, torni à dietro.
Chi solo cade nel fango, solo si levi.
Chi son più case, che chiese.

Chi spesso è stato ferito, de la piaga è perito.
Chi sprezza il buon scetro, provi il flagello.
Chi stà in cervello più d'un'hora, è matto.
Chi stà ne l'acqua fino alla gola, ben' è ostinato se merce non crida.
Chi stà si secca, chi va si lecca.
Chi sputa contra il vento, lo sputo gli torna a dosso.
Chi suo viso belletta, al suo cul' pensa.
Chi tardi vuole, non vuole.
Chi teme, sempre è in pene.
Chi tempo ha e tempo aspetta, tempo perde, & tempo perso non si racquista mai.
Chi ti da un'osso, non ti vorrebbe morto.
Chi ti fà meglio che non suole, ingannato ti ha o ingannar ti vuole.
Chi ti predezza, t'amorezza.
Chi ti predica, ti fa l'amore.
Chi tocca il culo alla cicala, la fa cantare.
Chi tosto cresce, tosto manca.
Chi tosto dà, due volte dà.
Chi tosto giudica, di pentire s'affretta.
Chi tosto viene, tosto se ne và.
Chi troppo al suo figlivol perdona, non farà mai cosa buona.
Chi troppo ride, ha natura di matto: chi non ride, ha natura di gatto.
Chi troppo si stima alla fine ne ha danno, è ciò gli sciocchi, & non gli savij fanno.
Chi troppo si stima, cade sovente al basso da la cima.
Chi tutto vuole, tutto perde.
Chi va a donne & a' da, more in povertà.
Chi va al mercato, perde il lato.

Chi va

Chi va a Roma e porta buon borsotto,
diventa Abate, o Vescovo di botto.
Chi va al molino, è forza s'infarini.
Chi va bestia, torna bestia.
Chi va in bordello, e non s'inciampa, può sicur' andar in Francia.
Chi vende a credenza, spaccià robba assai, perde gli amici, denari non ha mai.
Chi veste un zoccarello, pare un forfantello.
Chi villan serve d'affettione, villania ha per guiderdone.
Chi vin' non beve dopo la salata, aspetti d'esser' ammalato.
Chi vive a minuto, fa le spese a' suoi, & a gl' altrui figliuoli.
Chi vola più alto che non deve, si vede in terra dove non crede.
Chi volar' pensa, in d'Arno spiega l'ali.
Chi vuol' amazzar' il cane, gli mette su la rabbia.
Chi vuol batter la moglie, le dij formaggio à grattare.
Chi vuol ben giudicar, partita dee ascoltar.
Chi vuol del pesce, s'immoli le brache.
Chi vuol entrar picchi a l'uscio.
Chi vuol esser discreto, celi il suo secreto.
Chi vuol gir più in sù che gir non possa,
sente poi nel cascar maggior percossa.
Chi vuol' haver ben' un dì, facci un bon pasto:
chi una settimana, si lavi la testa:
chi un mese, pigli moglie: chi sempre, facciſi Prete.
Chi vuol' haver fuoco, se lo cerchi sotto l'unghia.

Chi vuol

Chi vuol quaresima corta, faccia debiti da pagar' a Pasqua.
Chi vuol riposare, convien travagliare.
Chi vuol trouare la gallina, scompigli la vicinanza.
Chi vuol vita, convien che cangi vita.
Christo lasciò ne gli precetti suoi, non far' altrui quel che per tè non vuoi.
Cascan le rose e restan poi le spine, non giudicate nulla inanzi il fine.
Ci son savij matti, e matti savij.
Ci sono più sparavieri, che quaglie.
Ciascuno è figlivolo delle sue opere.
Ciascuno ha bel dire sotto il tetto suo.
Cieche talpe al nostro ben', Arghi al nostro male.
Cinque cose mandano gli huomini in ruina, fumo, fame, freddo, fetore, & fatica.
Cinque hore dorme il viandante, sette il studiante, otto il mercatante, & undeci ogni furfante.
Cio che è raso, non si può tondere.
Cio che sai, fai, d'onde vieni, e dove vai, cerca di saper, l'intenderai.
Cio che si usa, non ha scusa.
Cio che vien di dono, non è di usura.
Ciò che vuoi che si taccia, taci.
Citta affamata, tosto espugnata.
Città città, chi vuol del bene, se lo facci in vita.
Città guadagnata, citta desolata.
Civetta non caca su il suo campanile.
Co' lacci si prendon le lepri, con la rugna gli uccelli, colle reti i pesci, e con l'insidie gli huomini.
Co savi in chiesa, co giotti in taverna.
Col tamburro, non si piglian le lepri.

Col tem-

Col tempo e col morso si doman' i cavalli.
Col tempo il sorgio, può roder' una fune.
Col vento s'accende, e spegne il fuoco.
Colui ama ben l'agnello, che ne mangia la lana.
Color laudiamo, di cui il pan mangiamo.
Come canta il capellano, così risponde il sagrestano.
Come da la morte non ti puoi guardare, così di ladro domestico non ti puoi salvare.
Colui che è saggio, quietemente gode.
Come il pesce al' hamo, e preso l'huomo al fine.
Come l'acqua l'imonditie, la dottrina lava il vitio.
Come l'arbor' è caduto, ogniun' vi corre con la scure.
Come può sonar' il pifaro non havendo le labbra?
Come la testa è addormentata, il culo senta da podestà.
Come ti truovo, così ti dipingo.
Comforto è al proprio, il maggior mal d'altrui.
Commenti al savio, e lascia fare a lui.
Compagno allegro per camino, ti serve per rõcino.
Competentia, s'auvicina a differentia.
Compra pasa e casa fatta, e guardati da debiti.
Con femina matta, nissuno s'impacci.
Con fiorino, latino, e buon roncino, in ogni paese si truova il camino.
Con l'arte, cresce la invidia.
Con le leggi, si fa il torto alle leggi.
Con l'error altri, il proprio si conosce.
Con l'Evangelio, si diventa heretico.
Con una bestia s'amazza l'altra.
Con una favilla, s'accende gran fuoco.
Con zuccaro si cuoprono le medicine amare.

Conosci

Conoſci prima che amar, ſe è dolce o amaro.
Conſiglio dopo il fatto, non vien' a buon effetto.
Conſiglio in vin, non ha mai buon fin.
Conto errato, non è pagato.
Contra amor, non val forza ne ingegno.
Contra bontà, ogni vilta è ardita.
Contra duo non la potrebbe Orlando.
Contra il cielo, non val diffeſa humana.
Converſatione in giovanezza, fraternità in vecchiezza.
Convien ben che vadi, chi è cacciato dal Diavolo.
Convienſi ogni rimedio, ad un mal' eſtremo.
Corda triplicata, è di gran durata.
Corna contra croce.
Corpo mal ſano, fa ben bella urina.
Corpo non è, che ſenza capo viva.
Corpo pieno, anima conſolata.
Corpo ſenz' alma, & fonte ſenz' humore,
è quella donna che non ſente amore.
Corruccio di fratelli, fa più che dui flagelli.
Corruttione d'uno, generatione de l'altro.
Cortigiana che ti ſtringe, e le braccia al collo ti cinge, poco t'ama e molto finge, e nel fin t'abruſcia o tinge.
Cortegiana innamorata, e roffiana liberale,
vanno toſto a l'hoſpitale.
Corvi con corvi, non ſi cavano mai gl' occhij.
Coſa cara che è bella non è cara, ne aſſai ſi può pagar coſa che piaccia.
Coſa che pute di cervello leggieri.
Coſa immoderata, non può eſſer di durata.
Coſa rara, è cara.
Coſa ſtringata, a ſtringhe vecchie. Coſi

Così tosto muore il capretto, come la capra.
Credi al vantatore, come al mentitore.
Credi al zoppo, come a zingani, & al gobbo.
Cresce il dì, cresce il freddo, dice il pescatore.
Crucciamenti d'amanti, sono la salsa d'amore.
Crudel per fraude, e peggio che per ira.
Cuor contento, gran talento.
Chi accarezza il villano, offende nobilità, e s'affatica in vano.
Chi ad altri inganno tesse, poco ben per se ordisce.
Chi ama bene, castiga bene.
Chi ama, loda.
Chi ama me, ama il mio cane.
Chi aspettar puol', ha ciò che vuol.
Chi ben serve e tace, è domandator verace.
Chi ben siede, male pensa.
Chi biasima, vuol comprare.
Chi ben serra, ben apre.
Chi cerca honor, schifar debbe il guadagno.
Chi chiama altrui crudel, debbe esser pio.
Chi chiama Dio, non è contento.
Chi chiama il Diavolo, è disperato.
Chi compra, e mente, la suo borsa il sente.
Chi compra la scopa, può anche comprar' il manico.
Chi con fraude camina, con fraude intoppa.
Chi con occhio vede, con il cuor crede.
Chi conosce se stesso, altrui non nuoce.
Chi contender non può, spesso ha contesa.
Chi cucina pratica, sente da fumo.
Chi da Dio è amato, da lui è visitato.
Chi dal' mondo è lodato, del mondo è.
Chi del' arte sua si vergogna, sempre vive con vergogna.

Chi del

Chi del suo dona, Dio gli ridona.
Chi digiuna nel peccato, di nuova pecca.
Chi dinanzi non guarda, sta nella retroguardia.
Chi di nulla si cura, sempre vive alla ventura.
Chi dorme d'Agosto, dorme a suo costo.
Chi dura le fatiche, i premij goda.
Chi edifica, sua borsa purifica.
Chi è in guerra, & in servitù, tenti ogni aiuto.
Chi è reo e non è tenuto, può far' il mal' e non è creduto.
Chi è tenuto savio di giorno, non e pazzo di notte.
Chi è vergognoso, và da stracciosо.
Chi è unico, e difficile.
Chi fa il peccato, aspetti la penitentia.
Chi fa in fretta, ha disdetta.
Chi fa limosina, presta ad usura, e non dona.
Chi facile perdona, ingiuria aspetti.
Chi femina ha, travaglio ha.
Chi gode una volta, non stenta sempre.
Chi ha cara la gloria, il corpo ha vile.
Chi ha colpa, sospetta ogniuno.
Chi ha del' olio, assai, puo far grassa la insalata.
Chi ha denari e sanità, e fornito per l'istà.
Chi ha le corna in seno, non se le metta in capo.
Chi ha fame, non truova cattivo pane.
Chi ha fiele in bocca, non può sputar miele.
Chi ha mal vicino, ha mal mattino.
Chi ha mangiate le noci, spazzij gusci.
Chi ha paura d'ogni ortica, non pisci in herba.
Chi ha spirito di poesia, merita ogni compagnia.
Chi ha tristo colore, non e buon' medico ne dottore.

Chi il

Chi il vero fin prevede, è vero saggio.
Chi in mal modo cerca fama, se stesso diffama.
Chi indura, vale e dura.
Chi inganna l'ingannatore, non merita pena, ma honore.
Chi lauda san Pietro, non biasma san Paolo.
Chi l'empio essalta, e da lui posto al basso.
Chi lingua ha, a Roma và.
Chi male opra, male al fin' aspetti.
Chi male semina, male coglie.
Chi manca ad un' sol' amico, molti ne perde.
Chi mangia la torta del' commun, paga lo scotto in piazza.
Chi mangia l'arosto, roda l'osso.
Chi minaccia, vendetta caccia.
Chi molto pratica, molto impara.
Chi muore in campo, muore in letto d'honore.
Chi ne porta uno, sente d'amor: chi ne porta due, sente da più: chi ne porta tre o quatro, sente da matto.
Chi non conosce il mal, non l'odia o cura.
Chi non cura sua magione, non è huomo diragione.
Chi non è d'amor soggetto, non conosce alcun diletto.
Chi non frena la bocca, sente di man tocca.
Chi non guarda inanzi, riman di dietro.
Chi non ha amico ò germano, non ha forza in braccio o in mano.
Chi non ha denari in borsa, habbia miel' in bocca.
Chi non ha libertà, non ha hilarità.
Chi non ha servito, non sa comandare.
Chi non ventura, non vadi a pescare.

Chi non ha viſaggio non vadi in palagio.
Chi non merenda, a cena l'emenda.
Chi non può come vuole, voglia come puole.
Chi non può il vitello, pigli la pelle.
Chi non ſa adulare, non ſa regnare.
Chi non ſa che coſa ſia i ſanti pregare, per mare vadi.
Chi non ſa cio chiede, a chieder' erra.
Chi non sà commandare, ubidir ſappia.
Chi non sà l'arte, non apra la bottega.
Chi non s'ariſchia, non guadagna.
Chi non ſi fida, non viene ingannato.
Chi non ſi ricorda, ſpeſſo diſcorda.
Chi non va per mare, non conoſce il timor di Dio.
Chi non usò guiſtitia, non trovi miſericordia.
Chi non vuol briga con alcuno, offenda ogniuno.
Chi non vuole che gli ſia dato, dia.
Chi non vuol', quando puol, quando vorra, non potrà.
Chi non vuol rendre, fa male a prendre.
Chi ogni un guardi il ſuo, è naturale.
Chi paga inanzi tratto, trova il lavor mal fatto.
Chi patiſce dal mondo, merita da Dio.
Chi penſa al proſſimo, al ſuo ben' aproſſima.
Chi perde la ſcrimia, mal ſi deffende.
Chi peſca una volta. di peſcator ha nome.
Chi piange il morto, indarno ſi affatica.
Chi pinge il fiore, non gli da l'odore.
Chi più arde, più ſplende.
Chi più invecchia, va più preſſo al fine.
Chi più sà, meno preſume.
Chi prima va al molino, prima macina.

Chi può

Chi può ben morir, non cerchi indugio.
Chi può possedere, non speri.
Chi può ragione oprar', non opri sorte.
Chi sa la via, non si disuia.
Chi sà mentire, sa regnare, e chi nol fa, non ha.
Chi s'allieva il serpe in seno, è poi pagato di veleno.
Chi s'appoggia a canna rotta, cade in terra.
Chi segue il prudente, mai se ne pente.
Chi semina buon gran ha poi buon pan.
Chi semina in lacrime, miete in essulatione.
Chi serve al vitio, attenda suplitio.
Chi servigio fa, servigio aspetta.
Chi si fida del vinto, da la gloria e spinto.
Chi si fida in bugia, col ver perisce.
Chi si giustifica dalla legge, cade dalla gratia.
Chi si lauda da se stesso, s'incorona d'infamia.
Chi si marita in fretta, stenta adagio.
Chi si misura, molto dura.
Chi soffia nella polve, se ne empie gl'occhij.
Chi solo si consiglia, solo si pente.
Chi spera, non dispera.
Chi sul popolo si fonda, sul fango si fonda.
Chi tace, confessa.
Chi tosto s'adira, falla in stoltitia.
Chi trop' alto monta, con dolor dismonta.
Chi troppo nel' honor presume, in vergogna muore.
Chi troppo pensa perde la memoria, e chi non pensa perde la vittoria.
Chi troppo si vanta, nel sterco si pianta.
Chi trovò il consiglio, inventò la salute.
Chi tutto dona, tutto abandona.

Chi va a Bologna, catta febre o rogna.
Chi va co' virtuosi, è un di quegli.
Chi viene ultimo, piange ultimo.
Chi vive carnalmente, non dura longamente.
Chi vive in corte, muore su'l pagliaio.
Chi vive in speranza, magra fa la danza.
Chi vive nel vitio, muore nella vita.
Chi vive senza conto, vive à biasimo & onta.
Chi una volta è scottato, l'altra volta soffia su.
Chi vuol ben commandar', a far comincij.
Chi vuol ch' i cavalli non sudino, tengagli magri.
Chi vuol dar, al cane, agevolmente trova il bastone.
Chi vuol esser sublimato, per prudente sia accusato.
Chi vuol l'incerto, vien dal certo a nulla.
Chi vuol' regnar, convien se stesso domini.
Chi vuol tener l'occhio sano, legasi la mano.
Chi vuol' molti amici, non ne ha nissun perfetto.
Chi vuol sopra sapere, per bestia si fa tenere.
Chi vuol' tener la casa monda, non tenga no Prete ne columba.
Chi vuol' udir novelle, a le barbiere si dicon belle.
Chi vuol venir meco, porti seco.
Chi vuole esser temuto, convien che tema.
Calumnia torce il ver, col verisimile.
Camino incerto fa, la nave, l'huomo, l'uccello, & la biscia.
Campane che chiaman gl' altri, ma non entrano in chiesa.
Cane morto, non morde.
Cane vecchio, non baia in darno.
Carne fa carne, pesce fa vesce.
Carne fa carne, vino fa sangue, pane mantiene.

Casta è colei, che senza tema è castà.
Cattivo è quel' vento, ch' a nisuno è prospero.
Cattiva è la, guerra, chi ogni huomo atterra.
Cattiva è quella lana, che non si può tingere.
Cavallo negro, od è orbo o pegro.
Ceda il giudice in toga, al reo armato.
Chieder la pace armato, è tristo giorno.
Ciascun' si pente, de la sua fortuna.
Ciascuno al suo voler conforma il caso.
Cio che fai di notte, appare di giorno.
Ciò che gusta alla bocca, sgusta alla borsa.
Col dito parla il sciocco.
Col fuoco, si truova l'oro.
Col pane, tutti i guai son dolci.
Col poter l'huom mal' regge, e peggio senza.
Col tempo ogni amor manca, ogni odio ha fine.
Col tiranno s'usi più rigor, che gratia.
Coloro c'hanno ducati, Signori son chiamati.
Colui è mio zio, che vuol' il ben mio.
Come il savio con ragione, cosi il matto col bastone.
Come i volti, cosi sono i pareri diversi.
Commun servitio, ingratitudin rende.
Compagnia d'uno, compagnia di niuno: compagnia di due, compagnia di Dio: compagnia di tre, compagnia di Re: compagnia di quatro compagnia di Diavolo.
Can baioso senza forza, vendine la scorza.
Con i gatti, si pigliano i sorgij.
Con la guerra, non sempre cessa l'odio.
Con l'amor proprio, è sempre l'ignorantia.
Con la pelle del cane, si sana la morditura.

Con la vita, ogni male ha certo fine.
Con la vita, ogni male trova rimedio.
Con l'ombra della virtù, si dipinge il vitio.
Con le chiavi d'oro, s'apre ogni porta.
Con l'error d'altri, il proprio si conosce.
Con mezzana occasione, buono è il partire.
Con occhio grato, il merto si discerna.
Con piombo, si taglia il diamante.
Coniglio scappato, consiglio trovato.
Conoscentia d'error, fa patientia nel castigo.
Consiglio veloce, pentimento tardo.
Consuetudine, è una seconda natura.
Contra Dio, non è consiglio.
Contra fortuna auversa, ogni buon carratiere versa.
Contra il divin' aiuto, human poter non vale.
Convien che nuoti, chi è tenuto super il mento.
Corte Romana, non vuol pecora senza lana.
Cosa cara tenuta, e mezza venduta.
Cosa che piace, è mezza venduta.
Cosa comunicata, e più amata.
Cosa da savio, è di mutar proposito.
Cosa fatta, capo ha.
Cosa perduta, cosa conosciuta.
Cosa troppo vista, perde gratia e vista.
Crudeltà privata, apporta odio comune.
Cuor forte, rompe cattiva sorte.

D

Dà al bambino & al cane quanto vogliono, ne l'un ne l'altro sarà bello.
D'Affrica ogni anno viene qualche cosa di nuovo.
D'agnello

D'agnello, porco, cimia, e lione, tiene il vino la complessione.
D'Agosto, si fa lo mosto.
D'al' invidioso, come dal tegnoso, guardati.
D'audacia e freno la vigilantia e sferza.
Da autorità, la cerimonia al' atto.
Da barba a barba, honor s'acquista.
Da' buon partiti, partiti.
Da chi mi fido guardimi Dio, che da chi non mi fido, mi guarderò io.
Da continuo riso, raro hai buon aviso.
Da corsaro a corsaro, non si guadagnan che barili vuoti.
Da del fieno al mio cavallo.
Da Dio il bene, e da le pecchie il miele.
Da gente da bene, non vien che bene.
Da gli amori, i primi sono i migliori.
Da la giovane al vecchio, & metti la culla al letto.
Da la man' alla bocca, spesso si perde la soppa.
Da la medicina, s'imparano i veleni.
Da l'arco vien maggior l'offesa, se la corda è più tesa.
Da le case vecchie, fuggon fino i sorgij.
Da mal corvo, mal' vuovo.
Da mal vien il lupo, da peggio va la pelle.
Da man' vuote, preghi voti.
Da medico indotto, da carne biscotta, e da male femine, libera nos domine.
Da moglie ripudiata, & amico riconciliato cerca d'esser liberato.
Da Natale al fuoco, e da Pasqua al givoco.
Da piccol pertugio, si può veder giorno.

Da pur belle parole, ma tieni la borsa.
Da que' che vengon dal mercato, si sanno le derrate.
Da qui a cent'anni, tanto varra la stoppa quanto il lino.
Da San Barnaba, taglia i piedi alla segal.
Da San Gallo, ara lo monte, e semina la valle.
Da san Lorenzo grande caldura, da san' Vicentio gran freddura, ma l'uno e l'altro poco dura.
Da san Luca a Natale, tutti studiamo per equale: da carnevale a Pasqua, chi studia, chi lascia.
Da San Martino, ogni mosto è buon vino.
Da santa Catarina a Natale, ci è un mese per equale.
Da santa Lucia, fin' a Natale, il giorno si longa il passo d'un gallo.
Da santo Andrea piglia il porco per la sca, se non lo puoi pigliare, fino a natale lascialo andare.
Da tristo vicino, borsa vuota, e cattiva donna, non ne hai che danno.
D'a vestimenti, viene la tignola.
Da Vicentia a Verona, delle miglia trentadue: da Verona a Vicentia, delle miglia trenta.
Dal ben' il bene, dal mal' il mal si giudica.
Dal capo puzza il pesce.
Dal falso bene, viene il vero male.
Dal mal' uso, è vinta la ragione.
Dal matin' alla montagnetta, e da sera alla fontanetra.
Dal rubbar' al restituir, si guadagna trenta per cento.
Dal riso molto, conosci lo stolto.
Dal sapere, viene l'havere.
Dal si al nò, battemo tutte le differentie.

Dal ven-

Dal ventre pieno, esce miglior consiglio.
Dal viver copiosamente, è causata la lussuria.
Danari, danari, eloquenza in là, disse il buffone.
Dannoso è il dono, che toglie la libertà.
Dannoso è l'utile, che callumnia apporta.
Dalle cose passate, si giudican le presenti.
De' belli anche è bello l'Autunno.
De' beni paterni, la difesa è giusta.
Degli assenti, o taci, o parla da amico.
De la beltà, compagna è la fierezza.
De le ingiurie il rimedio è lo scodarsi.
De le parole non si paga datio.
De la madre il camin segue la figlia.
Debbe esser netto, chi di dir male s'intromette.
Debil filo, ordir può salda rete.
Degno è ch'il buono, in ogni stato imperi.
Del can che morde, il pelo sana.
Del' error nel camin, colpa ha la guida.
Del migliore, hai miglior derrata.
Del mal d'altri l'huomo guarisce, del proprio muore
Del nò, con i denari si fa ita.
Del' oca, mangiane poca.
Del rio servo la peggior parte è la lingua.
Del tosco, fuoco, e ferro, utile si trahe.
Del tutto non è savio, chi non sà esser pazzo.
Del verisimile, la calumnia s'arma.
Della sua istessa colpa, amore è scusa.
Delle cose incerte, non si fa legge.
Deliberatione, non vuole consiglio.
Denari fanno correr gli asini a Roma per beneficij.
Denari fanno correr' i cavalli.
Denari, fuoco, virtu, e faye, sempre buoni.

Denari rifiutati, non si spen dono.
Desio di regno, non è senza impietà.
Detto senza fatto, ad ogniun pare misfatto.
D'huomo regolato, non ti vedi vendicato.
Di bene in meglio poco fortuna cresce, e sempre molto amar con poco dolce mesce.
Di buon' arme è armato, chi di buona donna è amato.
Di buon frutto, cattivo vento.
Di buon seme, nasce cattivo frutto.
Di buono pianta, la tua vigna pianta.
Dicani, uccelli, arme, & amori, per un piacer mille dolori.
Di carne salata, frutta, donne, e formaggio, non se ne fida l'huomo saggio.
Di cosa del gatto, non esce satio il ratto.
Di cattiva vendita, tale rendita.
Di ciò che fai, non del far d'altri, cura
Di colpa, nasce colpa.
Di cosa nasce cosa, & il tempo la governa.
Di cose fuori di credenza, non fare isperienza.
Di, di nò, e fa di si.
Di denari e bontà, sempre cala la meta.
Di denari, senno, e fe, nissun n'ha troppo per se.
Di denari, senno, e fede, ce n'è manco che non si crede.
Di donna è & sempre fu natura, odiar chi l'ama, & chi non l'ama cura.
Di due cure, curar' la maggior pensa.
Di due mali, elleggi il minore.
Di femina pazza, nissuno s'impacci.
Di fetida herba, nasce il giglio.
Di giorno quanto vuoi, di notte quanto puoi.

Di gran

Di gran prosperità, poca sicurtà.
Di grande eloquentia, piccola conscientia.
Di il fatto tuo, e lascia far a Dio.
D'ingiusto guadagno, giusto danno.
Di lunge da occhio, di lunge da cuore.
Di madre infame, figlia non nacque di costumi honesti.
Di mezzo di, stella non luce.
Di minor causa, più l'offesa preme.
Di molti vitij è l'havere mantello.
Di ogni cosa, il troppo sempre nuoce.
Di ogni legno, non si fa Mercurio.
Di padre santelotto, figlio diavolotto.
Di parole è buon mercato.
Di peccato secreto, penitentia publica.
Di picciol fiume, non sperar gran pesce.
Di picciol fonte, sorge fiume grosso.
Di picciol huomo, spesso grand' ombra.
Di picciola favilla spesso nasce gran fuoco.
Di poca fiamma, gran luce non viene.
Di pochi fidati, ma da tutti guardati.
Di poco panno, corta cappa.
Di poledro scabbioso, tal volta hai caval precioso.
Di promesse non godere, e di minaccie nō temere.
Di pur di nò, è lascia fare.
Di quatro piedi il mottone, di due il capone, & di tutti i pesci il sturgione.
Di senno, è piena ogni testa.
Di spina, nasce rosa.
Di tre cose il diavol fa insalata, di lingue d'auvocati, delle dita di notari, & la terza è riserbata.
Di tre cose il Fiorentino fà una frulla, d'adio, mi raccomando, vuoi tu nulla.

Di vac

Di vacca, cerva mai non nacque.
Di un' vitello, viene un beve.
Dice Aristotine, quando puoi haver del bene, tuotene, e dice poi Platon, se non lo tuoi, tu sei un gran coglion.
Dice Christo nel vangelo, l'humiltà apre le porte del cielo.
Dice il proverbio che i monti fermi stanno, ma che spesso gl' huomini a trovar si vanno.
Dice il proverbio, ch'il consiglio cattivo, al consigliatore istesso sempre è nocivo.
Dice ogni linguaggio, chi tropo parla non è saggio.
Dieci anni da guerra, un' anno di battaglia.
Dietro il sterco viene l'oro.
Diffesa più che ingiuria, ogni saggio usa.
Diffendar le calumnie, è impresa forte.
Diffetto altrui, non torni in propria offesa.
Diffetto & occasione, togliono rispetto.
Difformità, segno di virginità.
Diligentia, passa scientia.
Dio ci guardi da gentil humo di giorno, e da frate di notte.
Dio ci manda la carne, ma il diavolo i cuochi.
Dio ci scampi da mano di villano.
Dio dà il toro, ma non le corna.
Dio è il vasselaio, e noi la creta.
Dio mi guardi da segnato d'esso, e d'acqua cheta.
Dio non aiuta, se l'huom manca a se stesso.
Dio prima a se, e poi a gl' altri fece la barba.
Dio scalda i mal vestiti.
Dir ciò che odi a tavola, è cosa abominabile

Diſcina ſobriamente, cena parcamente, dormi alto, e vivrai longamente.
Diſcretione è madre de gli aſini.
Diſcrettione è madre della virtù.
Diſparità de gl' anni, fa gli huomini diſpari.
Diſpicca l'impiccato, t'aiuterà impiccare.
Diverſità d'opione, di proceſſi occaſione.
Dodeci ſon l'hore del giorno, e ſempre volgono.
Doglia communicata, è ſubito ſcemata.
Doglia di dente, doglia di parente.
Doglia di fianco, la pietra campo.
Doglia di marito morto, dura, fin' alla ſepoltura.
Doglia di moglie morta, dura fin' alla porta.
Doglia di vivente accuora, doglia di mortale, paſſa.
D'ogni fiore, non ſi fa ghirlanda.
D'ogni mal, e degno, chi di ſua ſorte ſi vergogna.
D'ogni triſta botte, è buon' il taſo.
Dio ci guardi da cinque F. fame, fiume, frate, e femine.
Dolce coſa è la patria.
Dolce vivanda, vuole ſaſa acerba.
Dolci parole, rompo l'ira.
Dolor di teſta, vuol mangiare: dolor di ventre, vuol cacare.
Domanda al mio caro, s'io ſon un laro.
Domandando, vaſſi a Roma.
Domenedio fa gl' huomini, e loro s'accõpagnano.
Don di conſiglio, aſſai più val, che d'oro.
Dona a' buoni, e non a' fortunati.
Donato è morto, riſtoro ſtà male.
Donde eſce l'uno, entra l'altro.
D'onde ha il ragno le fila?

Donna

Donna baſciata, è mezza guadagnata.
Donna Beatrice, ha i pater noſtri, e mai gli dice.
Donna brunetta, di natura netta.
Donna brutta è mal di ſtomaco, donna bella e mal di teſta.
Donna buona, vale una corona.
Donna che prende, toſto ſi vende.
Donna che donna, toſto s'abbondona.
Donna da bene, vale un gran bene.
Donna, danno, dama, dammi.
Donna e luna, hoggi ſerena, domani bruna.
Donna e vino, hanno venino.
Donna Greca, vin Greco, vento Greco.
Donna molto viſta, & habito ogni dì veſtito, l'amor di l'un' e l'altro in pocchi dì è ſpedito.
Donna otioſa, a male penſoſa.
Donna otioſa, non può eſſer virtuoſa.
Donna ridente, inganna ogni gente.
Donna ſenza amante, è come nave ſenza nochiero.
Donna ſpecchiante, poco filante.
Donna vecchia proverbioſa, pace in fronte, e guerra aſcoſa, ſotto ſpina, di fuor roſa, fin ſu l'oſſo il pel ti toſa.
Donne ſavie al' impenſata, e matte alla penſata.
Dono molto aſpettato, è venduto e non donato.
Dopo cena ſi frappa aſſai.
Dopo c'ha tuonato, convien che piova.
Dopo il crudo, il puro.
Dopo il peſce, latte è veneno.
Dopo il pero, o il prete, o il bere.
Dopo la cenere, non c'è che prendere.
Dopo la feſta, ſi gratta la teſta.

Dopo la

Dopo la gloria, viene l'invidia.
Dopo la tempesta, viene il bel tempo.
Dopo morte, ogni soccorso è tardi.
Doppia fatica, è lo sposar' una vedova.
Doppa vittoria acquista, chi se stesso vince.
Dormir' alto, vale un tesoro.
Dottor di Valentia, longa robba, e corta scientia.
Dove bisognano i fatti, le parole sono d'avanzo.
Dove cani, ivi pulci.
Dove cerca il latte, trova il butiro.
Dove comincia l'inganno, ivi finisce il danno.
Dove Dio vuol, senza contrasto puol.
Dove donna domina, tutto si contamina.
Dove è dottrina, ivi è convito.
Dove è gran fuoco, ivi è gran fumo.
Dove è guerra, non fu ma dovitia.
Dove è il corpo, si congregano l'aquile.
Dove è il male, s'appica la sansuga.
Dove è libero arbitrio, fortuna non ha colpa.
Dove è manco cuore, ivi e più lingua.
Dove è più turba, il falso ha maggior luoco.
Dove è pluralità, ivi è discordia.
Dove è ragione, non è confusione.
Dove è terra, ivi è guerra.
Dove giustitia manca, la pace è zanca.
Dove giustitia può, non oprar forza.
Dova la siepe è bàssa, ogni vuol passare.
Dove l'huomo ha il tesoro, ivi ha il suo cuore.
Dove l'huomo non è conosciuto, quando parla non è creduto.
Dove il diavolo non può andare, sua madre cerca di mandare.

Dove il ver manca, ogni hor la frode abonda.
Dove manca forza di lione, habbi l'astutia di volpone.
Dove manca il pane, il tutto è da vendere.
Dove manca la politia, abonda la malitia.
Dove non c' è nulla, il Re non ha ragione.
Dove non è concetto di natura, non e senso d'arte.
Dove non è virtù, fortuna puote.
Dove non sono gli anni, non può esser l'intelletto.
Dove non val forza, opra l'ingegno.
Dove pane, ivi sorgij.
Dove posson le donne, ogni mal puote.
Dove può il vino, non può il silentio.
Dove regna amore, non si conosce errore.
Dove si manuca, Iddio mi conduca: e dove si lavora, d'indi mandimi fuora.
Dove sono cavagli, sono travagli.
Dove sono femine, & oche, non son parole poche.
Dove sono molti giudici, e molti medici, è cattivo segno.
Dove sono molte mani, chiudi.
Dove stà il lupo, non fa preda.
Dove stà sensualità, non può esser' equità.
Dove virtù guida, fortuna è compagna.
Due cani ad un' osso.
Due cattivi passi al terzo fanno un ghiotto.
Due corvi ad un ramo, male stanno insieme.
Due cose non patiscono equalità, amor' e principalità.
Due ghiotti ad un tagliere, mai s'accordano.
Due Guglielmi, & un Piero, fann' un pazz' intiero.
Due Item fa l'huomo beato.

Due men-

Due mendicanti a l'uscio, l'uno ho il bianco, e l'altro il bigio.
Due occhij vedon più che uno.
Due pignatte al fuoco mostrano festa, due donne in una casa gran tempesta.
Due piccioli, & un grande, fan l'huomo ricco e grande.
Due volte fa il servitio, chi il fa tosto.
D'un folle cuore, la voce inditio porge.
D'on' vuono bianco, spesso pulcin negro.
D'un, pensier, ne nasce un' altro.
Duol di capo, non tuol corona regia.
Duro a vecchia licentia, è nuova legge.

E

E asino di natura, chi non sà legger sua scrittura.
E bella cosa pigliar due colombi con una fava.
E bello morir, mentre la vita è destra.
E bello il bello, ma piu bello quel che piace.
E ben ragione che Berto beva: se la botte è sua.
E benefici, e sacrifici, ti fanno spallo a malefici.
E buon dormire, con la pelle intiera.
E buon macinare, mentre l'acqua serve.
E cortesia sciocca, per darlo altrui levar selo di bocca.
E cosa vile & non lodata mai, pianger' i morti, e per loro darsi guai.
E difficil cosa veder macinare, senza s'imbiancare.
E dolce a l'huomo, cià ch'egli ha in uso.
E dolce il pianto, più ch' altri non crede.
E facil cosa al sano, consigliar l'amalato.

E forza che al' ultimo s'imbianchi, chi ha nerà veſte, & nel molin' s'intrica.
E grave croce, non haver croce.
E grave il giogo, d'un governo ingiuſto.
E gli è ben ſordo, chi udir non vuole.
E gli è una bella coſa trovar la caſa fatta.
E gli ſuda mangiando, e trema lavorando.
E l'amico fedele una protezzion forte.
E mal' amico, chi à ſe è nimico.
E mal boccone, quelle che affoga.
E mala coſa eſſer cattivo, ma peggio l'eſſer conoſciuto.
E meglio bruſciar' una citta, che metter' una cattiva uſanza.
E meglio di man battuto, che di lingua ferito.
E meglio dir, vuote del mio? che dammi del tuo.
E meglio eſſer capo di lucerta, che coda di Lione.
E miglio eſſer confeſſore, che martire.
E meglio eſſer corteſe morto, che villan' vivo.
E meglio eſſer felice, che ſavio.
E meglio eſſer mendicante, ch' ignorante.
E meglio eſſer ſolo, che male accompagnato.
E meglio eſſer triſto e conſolato, che buono e diſperato.
E meglio fare e pentirſi, che ſtare e pentirſi.
E meglio haver' la paura, che l'angoſcia.
E meglio in pace goder' il poco, che con travaglio bramar' il molto.
E meglio molto ſapere, che molto havere.
E meglio morire, che languire.
E meglio non nato, che non inſegnato.

E meglio

E meglio pagare, e poco havere, che molto havere, e sempre dovere.
E meglio piegare, che rompere.
E meglio ricusar' e fare, che prometter e non fare.
E meglio servitù in pace, che signoria in guerra.
E meglio sdrusciolar co' piedi, che colla lingua.
E meglio star fermo, che levarsi e cadere.
E meglio sudare, che tremare.
E meglio viver piccolo, che morir grande.
E meglio viver' virtuosamente, che nascer nobilmente.
E meglio una penna in mano, ch'un' uccello in aria.
E meglio un mestier, ch' un sparavier.
E meglio un prossimo vicino, ch' un lontano cugino.
E meglio volto, che stravolto.
E miseria il temer sperando nulla.
E non ci è sì fresco vovo, che non guazzi.
E' non si tiral' arco tanto ch' e spezzi.
Entro per una, e fuor per l'altra orecchia.
E più facil far' il Momo, che il Mimo.
E più intollerabile haver' il cuore pieno di pensieri: che i piedi, & il collo cinto di ferro.
E più tosto muccia, che gatta.
E più vicin' il dente, che nissun parente.
E pur dolce cosa beccarsi il cervello.
E salute talhor', in chi si sprezza.
E saviezza sparagnar per la vecchiezza.
E sempre buono, haver due corde per un' arco.
E sempre mai l'invidia se stessa macera.
E somma prudenza quel che non si puo vendere, saperlo donare.

E tal porge bottoni, che è tutto occhielli.
E tallar bene, non haver' un quatrino.
E troppo tardi di consiglio prendre, quando in battaglia bisogna scendere.
E vitio il non amar le cose honeste.
Empiastro grosso, unguento sottile.
Esperto, credi Roberto.
Essempij, e beneficij fanno gli amici.
Essendo la bacchetta torta, l'ombra non può esser dritta.
Esser come il gallo, cantar bene e ruspar male.
Esser come il Cipresso, dar parole e non fatti.
Esser dee chi regge, e saggio e forte.
Esser savio doppo il fatto.
Esser non puote, che non sia quel ch' e stato.

F

FA bene a te, & a tuoi, e poi a gl' altri se tu puoi.
Fa bene, e non guardar' a cui.
Fa la tua farina, e non bucina.
Fa l'uscio al' oriente, si vuoi viver san e contento.
Fa pur ben' & lascia dire chi vuole.
Facendo s'impara.
Faccia chi può, ch' ogni pentir dà doglia.
Facciam pur quel che si può far per noi, habbia chi regge il ciel cura del resto.
Facil concede il bene, chi il ben desia.
Facile è al sano, consigliar l'infermo.
Fama più che del ver, del falso relatrice.
Fame è la miglior salsa.
Fame piccola, fa vista, sa grande, fa trista.
Fame, spesso soffoca la fama.

Fammi

Fammi bene o male, in cinque anni siamo eguali.
Fammi indovino, io ti faro ricco.
Fanciulli angeli, nel' età son diavoli.
Fanciullo troppo carezzato, non è mai ben regolato.
Fango di Maggio, e spighe d'Agosto.
Fanno delle belle pampane, huomini becci, e donne puttane.
Far bene non è inganno, gittar via il suo, no è guadagno.
Far carezza oltra il dovere, ben pagar dovend'havere', far bel volto, e dar da bere, fa star saldo ogni mestiere.
Fare coma la nostra cimia, che levava le castagne del fuoco con le mani della gatta.
Fare di necessità virtù.
Fare d'una lancia, una spina.
Farina d'orgio, non fa pan bianco.
Fatte la legge, trovata la malitia.
Fatto lo voto, gabbato lo santo.
Fatto per timor, nulla è il contratto.
Favole al sordo, canzoni al morto, sono indarno.
Favor di signor, cappello da matto.
Favori, donne, e denari, fanno cavaglieri di vaccari.
Fra carne & unghia, nissuno gli punga.
Fra la gatta & il cane, non è vera amicitia.
Fra molte novelle, son delle covelle.
Fra pace e tregua, chi cade non si leva.
Fra tosto e bene, non c' è convenientia.
Fratelli, sono de' cattivi flagelli.
Frati osservanti mangiano quel d'altri, e sparagnano il loro.

Frati, putti, cani, e polli, giamai son satolli.
Freno, bastone, e soma al' asino, pane, disciplina, e opera al servo.
Freno indorato, non miglior a il cavallo.
Frenesia, gelosia, & heresia, mai son sanate per alcuna via.
Febraio corto, peggio di tutti.
Fede promessa fa più debito, che beneficio ricevuto.
Fedele, brutta, e forte, sia la massara.
Felice colui, che impara a spese altrui.
Felice colui, che non passa porta altrui.
Felice è la magione, dove regna la ragione.
Felice non è, chi non conoice d'essere.
Femine e gazze, sempre cicalano.
Figlia a tempo non maritata, spesso si ritruova suerginata.
Figlie da maritare, fastidiose da governare.
Fin che la pende la rende.
Fin che' l mal è fresco, bisogna rimediar vi.
Fin contra fino, non fa buona doppiura.
Fine d'ogni mercante, è il guadagno.
Finger d'amar' e non lo fare, è peggio ch'esser monetaro.
Finger talhora è lecito.
Folle chi del suo proprio coltello si taglia.
Folle è chi del suo pugno, fa un cugno.
Folle è la pecora, che al lupo si confessa.
Formaggio e pan', è medicina al san.
Forte per necessità, diventa il timido.
Fortezza che viene a parlamento, e vicina a rendersi.
Fortuna abonda, dove manca la prudentia.

Fortuna

Fortuna aiuta, i pazzi, e disaiuta i paurosi.
Fortuna cieca, i suoi accieca.
Fortunà come donna, favorisce la gioventù.
Fortuna e virtù, di rado insieme.
Fortuna fortuna, e mettemi in mare.
Fortuna il tutto vince, eccetto che virtù.
Forza che d'altrui pende, è vinta e serva.
Fratello mio non pigliar moglie, se non vuoi tormento e doglia.
Fregiando la parola, il vero si cela.
Fu il vincer sempre mai laudabil cosa, vincasi per fortuna, o per ingegno.
Fu prima vino, che aceto.
Fuga di nave, e volo d'uccello è la nostra vita.
Fuggi dadi, e vino, il sesso feminino.
Fuggi quel piacer presente, che ti da dolor futuro.
Fulmine d'amicitia, è il fato auverso.
Fumo, pioggia, e donna senza ragione, a la fin caccia l'humo di sua magione.
Fuoco, e stoppa, non s'accordano.
Fuoco di terra, non ha brascia, carbon, ne cenere.

G

Gallina negra, fa le vuova bianche.
Gallinetta che va per casa, o la becca, o l'ha beccà, se la non becca, al desco, l'ha beccà di fresco.
Gambaro cotto, pare rosso.
Gatta di Massino, serra gli occhij per non pigliar topi.
Gatta piatta, chi non la vede la graffia.
Gatto gridatore, non è buon caccitore.

Gelosia viene per impotentia, per opinione, o per esperientia.
Gemma, donna, bruta o bella, guarda di non tor mai alla candela.
Genaro, e febraio ollempie, o vuota granaio.
Genova la superba.
Gente d'Esau, chi gli ha una volta non gli vuole più.
Gia fu l'ingegno più che l'oro in pregio, hor non posseder nulla è gran dispregio.
Giaci la notte, senta la mattina, stà ritto a mezza di, e la sera camina.
Giamai di stoppa, buona camiscia.
Giamai il discreto, a donna dice il suo secreto.
Giamai col bramare, il sacco puoi colmare.
Giamai l'Insulano, habbi per compagno.
Giamai per un soldo, non escer manigoldo.
Gittar' il manico, dietro alla manara.
Gitta la pietra cento volte in alto, sempre torna in giù.
Gittar l'arco, presso la saetta.
Giobbia venuta, settimana perduta.
Giova a pigliar la medicina a tempo.
Giovane orioso, vecchio bisognoso.
Giudica l'huomo, secondo l'opre sue.
Giudice, e scrivano, vuol sovent' il pied' in mano.
Giugno, Luglio, & Agosto, non toccar ne donna ne mosto.
Givoco di mano, givoco di villano.
Givoco, donna, e vino, consuma l'huom ridendo.
Givoco, puttane, e questione, mandano in bordello.

Giustissima

Giustissima è l'invidia, che l'autore, tosto punisce e li consuma il core.
Giusto è che chi pianta l'arbor colga il frutto.
Gli amici benche siano di vista disgiunti, restano però con gl'animi congiunti.
Gli amici, pigliali quando tu puoi.
Gli anni ci aprono il foglio della cognitione.
Gli arbori orecchi, & i campi sono occhi.
Gli asini non mangiano caponi.
Gli huomini alla moderna, e gli asini all' antica.
Gli huomini si conoscono al parlare, e le campane al sonare.
Gli huomini si trovano; ma le montagne nò.
Gli huomini sono pochi, ma la gente assai.
Gli honori, mutano i costumi.
Gli hosti vecchi, non dan da mangiar' a scroco.
Gli infelici figlivoli lodano i padri.
Gli Italiani a pisciare, i Francesi a cridare, gl'Inglesi a mangiare, gli Spagnoli a bravare, & i Tedeschi a bevacchiare.
Gli infreddati, non sentono gli odori.
Gli occhij hanno più credenza, che l'orecchie.
Gli orli delle torte sono migliori che quelli d'fossi.
Gli pazzi crescono, senza innaffiarli.
Goda chi puote, chi non puote, stia in pace.
Gola de gl' adulatori, sepolcro aperto.
Gotta inossata, mai si sanata.
Gotta ne le ossa, dura fin' a la fossa.
Governati bene in giovanezza, se vuoi haver da viver' in vecchiezza.
Governo unito, è publica salute.
Gran credito acquista, chi poco debito paga.

Gran fallo, aſpetta gran flagello.
Gran fecondità, non viene a maturità.
Gran forza è naſcoſta in dolce impero.
Gran nave vuol grand' acqua, e graſſo monaco graſſo vitello.
Gran parole, piccoli fatti.
Gran peccato, non può ſtar celato.
Gran romore, e poco lana, diceva chi toſau' il porco.
Gran premio, e grand honor, fa far gran coſe.
Gran temenza, gran deſir raffrena.
Gran vacca, piccole corna.
Gran vantatore, picciol fattore.
Granata nuova, ſpazza bene.
Grand' amore, gran dolore.
Grande e graſſa mi faccia Dio, che bella & bianca mi farò io
Grande è il danno, che perde fede, e fama.
Greco in letto, greco in mare, greco in tavola.
Greco, non haver a far ſeco.
Graſſa cucina, magro teſtamento.
Graſſo ventre, non genera ſottile ingegno.
Gratioſo è l'huomo, s'egli è huomo.
Gratie non aſpettate, ſogliono eſſer più grate.
Grave è la triſtezza, che ſegue l'alegrezza.
Grave è l'imperio del' uſo.
Guarda ſempre la ſopra ſcrittione.
Guai à quella citta, che ſi conſiglia piu' alle cene e a gli ſcrittori, che in polagio.
Gramezza, fa dir mattezza.
Guanto, e beretta, non fu mai troppo ſtretta.
Guarda inanzi che tu ſalti.

Guardati

Guardati d'aceto di vin dolce.
Guardati da l'acqua quiete. nella corrente entra ſicuramente.
Guardati dal davanti della donna, dal dietro della mula, e da tutti i lati de monaci.
Guardati dal crudo, e d'andar col piè nudo.
Guardati dal roſſo, e diavol come da eſſo.
Guardati da mangiatore che non beve.
Guerra cominciata, inferno liberato.
Guerra, molti atterra.

H

HA bel dormir tardi, chi ha voce di levar' a buon hora.
Ha buon giudicio, chi del proprio non ſi fida.
Ha gran ſapientia, chi, a la morte penſa.
Habbi donna di te minore, ſe ne vuoi eſſer ſignore.
Habbi più toſto il piccol per amico, ch'il grande per nimico.
Habbi ſempre nel cor fiſſo, Gieſu Chriſto crocifiſſo.
Habbiamo pur fiorini, che troveremo cugini.
Haver buona volontà, e triſte gambe.
Haver' oro è un timore, & il non haverne è un dolore.
Herba cattiva, toſto creſce.
Herba conoſciuta, ſia la ben venuta.
Hoggi a me, domani a te.
Hoggi chi non ha la borſa piena, altro non truova che travaglio & pena.
Hoggi creditore, domani debitore.
Hoggi in canto, domani in pianto.

Hoggi

Hoggi in figura, domani in sepoltura.
Hoggi mercante, domani viandante.
Honora il buono, perche t'honori: honora il tristo per che non ti dishonori.
Humiltà più che forza, acquista e giova.
Huomo da confino, o ladro, o assassino.
Huomo di paglia, vale una donna d'oro.
Huomo fino, si leva la mattina.
Homo grande, muore in piedi.
Huomo indebitato, non può viver beato.
Huomo perverso, va sempre di traverso.
Huomo rosso, cane lanuto, piu tosto morto che conosciuto.
Huomo rosso e donna barbuta, tre miglia di lontano gli saluta.
Huomo saggio mai non dice io viurò ancora, vivi hoggi, che diman tardi fia l'hora.
Huomo solitario, o bestia, o angelo.
Hor via a l'altra, disse il cacciatore.
Hor da fortuna, hor toglie, e col suo giro prestamente rivolge Creso in Iro.
Hora Guelfo, hora Ghibellino.
Hora vien il buono, diceva la volpe quando cacava (rasoij.

I

I balli longhi, rincrescono.
I beneficij, acquistano gl'amici.
I buovi le corna, & i vitelli le cornette portano.
I buoi per le corna, gli huomini per la lingua.
I cagnoli simigliano la cagna.
I campi hanno occhi, e le siepi orechie.

I cattivi,

I cattivi, governano i buoni.
I consigli, & il villano, pigliali alla mano.
I cordovani, sono restati in Levante.
I denari, fanno le guerre.
I denari, portano medicina.
I denari sono spiriti folletti.
I denari stanno sempre con la beretta in mano per torre comiato.
I disegni, non sempre riescono.
I dispetti & i rispetti, guastano il mondo.
I doni, rompono i sassi.
I fatti rispondono a' fatti.
I fatti sono maschij, e le parole femine.
I figlivoli de gli Heroi, sono vitio.
I Fiorentini sono cattive doghe da botti.
I gatti, non sempre vedono i topi.
I gattuci, hanno aperti gli occhij.
I Genovesi hanno virtù cento miglia da lontano.
I ghiotti & i bugiardi, sono i primi gionti.
I gran personnaggi, o non hanno figlivoli, o nõ son saggi.
I granchij, vanno per traverso.
I guai col pane, sono buoni.
I Giudei in Pasqua, i Mori in nozze, & i Christiani in piatire consumano il loro.
Il giudicio di fortuna, non riceve appello.
I mali anni, vengono come le ceriese.
I mali vengono a carra, e fuggono a oncia.
I matti fanno le feste, & i savij le godono.
I medici, cuoprono i loro errori con la terra.
I miei bicchieri, non sono da rinfrescatoio.
I miei duoi cuissi mi servono.

I mezzi

I mezzi fanno la proportione.
I paesi fecondi, fanno gli vagabondi.
I panni, rifanno le ſtanghe.
I paperi, menano le oche a bere.
I Parthij quanto piu beno, tanto piu ſete hanno.
I paſtori per rubbar le pecore, ſi mettono nome, orſi, lupi, & ſaſſi.
I patti e gl' accordi, rompono le leggi.
I pazzi gittano la pietra nel pozzo, & i ſavij la cavano.
I pazzi maggiori, portan più groſſe catene.
I pazzi per lettera, ſono i maggior pazzi.
I peſci groſſi eſcon d'ogni rete.
I picciol cani trovan, ma i grandi han la lepre.
I più fermi, portino gl' infermi.
I piu letterati, non ſono i piu ſavij.
I popoli s'amazzano, & i prencipi s'abbracciano.
I prencipi confettano gli ſtronzi.
I primi amori, ſono i migliori.
I poveri, i fanciulli, gl' ubriachi, & i pazzi.
I proverbij, non ſono da farſene beffe.
I proverbij, ſono tutti provati.
I putti con parole, e gl' huomini con ſagramenti ſi legano.
I putti ne vogliono ſaper piu che gli huomini grãdi.
I Reggi, ſono gl' autori delle leggi.
I riſpetti, guaſtano la contentezze.
I ricchi quando voglion, i poveri quando poſſon.
I Salernitani, ingannarano il Diavolo.
Il ſavio non s'inbarca, ſenza biſcotto.
I ſalici ſon deboli, e pur ligan' altra legna.
I ſignori, hanno longhe le mani.

I ſogni

I ſogni ne ſempre ſon veri, ne ogni volta falſi.
I ſogni non ſon veri, & i diſegni non reſcono.
I ſoldati, per far male ſon pagati.
I ſoldi di molti, vagliono tredeci denari.
I Tedeſchi, hanno l'ingegno nelle mani.
I tiranni, più temono i buoni, ch'i rei.
I vecchi che ſcherzano con le giovani, accarezzanola morte.
I vecchi di natura, ſenton toſta freddura.
I Venetiani cacan' in acqua, per un pezzo di focaccia.
I Venetiani ſono buone doghe de botti.
Iddio al fin ci giunge, quando penſiamo eſſer gli piu longe.
Iddio dà la vivanda, ma il diavol' i cuochi.
Iddio impunito, non laſcia alcun delitto.
Iddio perche e vecchio, fa i ſuoi a ſuoi a ſuo eſſempio.
Ignobilità, non toglie ſapientia.
Ignorantia, non è colpa.
Il amor donna perdutta, il ſuo ben ſempre rifiuta, e con treccia ancor canuta, il voler ſaldo non muta.
Il barbier, non ſi contenta del pelo.
Il beccaro, non ama il peſcatore.
Il bello del givoco, è far fatti, e parlar poco.
Il ben che ſempre dura, è vero bene.
Il ben far', è guerra al triſto.
Il bene, non fu mai tardi.
Il Bergamaſco ha il parlar groſſo, & il far ſottile.
Il buco e l'occaſione, invita il giuſto a rubbare.
Il bue fiacco, ſtampa più fermamente i piedi.

Il buon

Il buon giudice tosto intende, tardi giudica.
Il buon pagatore, del' altrui borsa è signore.
Il buon pastor' tosa, e non scortica.
Il buon servo comanda al libero.
Il braccio al petto, e la gamba al letto.
Il calzolaio fa le scarpe, e non le porta.
Il calzolaio mette la scarpa, ma non sà dove preme.
Il campo del' accidia, è pien d'oriche.
Il can piscia, e la lepre si fugge.
Il cane che vuol mordere, non baia.
Il carro non và, con cinque ruote.
Il caso, non riceve consiglio.
Il cavalli orbi si trovano.
Il cavallo che dura la pena, dee mangiar l'avena.
Il cavallo che si duole, il maresciallo vuole.
Il cavallo tanto vale, quanto va.
Il celeste fuoco, dove minaccia, non percuote.
Il cercar varia sorte, è talhor morte.
Il cerchio del' hosteria, dice qua s'aloggia.
Il cieco, non può giudicar colori.
Il cielo, non sempre mai, ange e preme.
Il consiglio del male, va raro in vano.
Il corruccio è vano, senza forte mano.
Il cortegiano inanzi al signor taccia, o sia presto a dir cosa che gli piaccia.
Il corvo non può esser più negro che le sue ale.
Il corvo per troppo gracchiar, perde il suo cibo.
Il costo, fa perdere il gusto.
Il cuor gioioso, allegra il volto.
Il danno, abbraccia la vergogna.
Il desiderio humano, non è tutto uno.
Il diavolo alla porta chiusa, volta le spalle.

Il dia-

Il diavol' è a casa del diavolo, per non potersi pentire.
Il diavolo non è così brutto, come vien dipinto.
Il diavolo, non stà sempre in un luoco.
Il diavol può tentare, ma non precipitare.
Il digiuno, non canta.
Il dir mal d'altrui, è il quinto elemento.
Il disperar perdono, fa sperar vita.
Il drappo, acconcia il dosso.
Il drappo corregge il dosso, la carne cuopre l'osso.
Il duolo narrandolo, sempre in parte sgombra.
Il duro affaticare, vince ogni cosa.
Il far' il letto al cane, è cosa difficile.
Il fatto de' cavagli non consiste nella groppiera.
Il fatto dubio, col' men danno termina.
Il fatto rende vana, ogni disputa.
Il favor' è cagion, ch'il torto regna.
Il filo si rompe, dove è più debole.
Il fine d'una disgratia, è principio d'un altra.
Il fine, è quello che givoca.
Il fine fa il tutto.
Il fiume, ha bisogno del fonte.
Il formaggio per esser buono, sia Argo, Largo, Mathusalem, e Madalena.
Il fromento, ha fatto il grano.
Il frutto d'amore, è amore.
Il frutto non è buono, fuori di stagione.
Il frutto segue il fiore, e buona vita, honore.
Il frutto, vuole vino.
Il fumo cava gli occhi, a giovani, e vecchi.
Il fuoco, aiuta il cuoco.
Il fuoco, arde la paglia facilmente.

Il fuoco & non il vento brusciala paglia.
Il fuoco, l'amor, e la tosse, presto si conosce.
Il fuoco purga l'oro.
Il fuoco, scalda e brusscia.
Il gallo & il servitore, in un' anno perdon' vigore.
Il gentile ama; il villan teme.
Il giardino non arato, l'arosto non lardato,
il cavallo non biadato, non vagliono un fiato.
Il giorno ha senza notte, chi contempla.
Il giovar delle mani, dispiace fino a' cani.
Il givoco, ha il diavolo nel cuore.
Il givoco, la donna & il buon' vino, mentre ride,
fanno l'huomo meschino.
Il givoco, la notte, il letto, la donna & il fuoco,
non si contentano mai di poco.
Il giusto, contro ogni poter resiste.
Il gran calore, ogni neve sface.
Il gran tempo, a gran nomi, è gran veleno.
Il grasso, non sa cio che pensi il magro.
Il lagrimar di fuor per gl' occhi, è nulla.
Il laveggio, si fa beffe della pignatta.
Il legno una volta arso, facilmente si raccende.
Il liscio non può d'Hecuba, far' Helena.
Il litigar' è un smagra i litigatori, & ingrassa gl'
avocati.
Il longo uso, obliga la mente a longa colpa.
Il lungo andar ha di molti incontri.
Il lupo ancor che taccia, fa gran preda.
Il lupo da morto, e da vivo pute.
Il lupo d'esser frate ha voglia ardente,
mentre è infermo, ma sano se ne pente.
Il lupo, non mangia il lupo.

Il lupo,

Il lupo, non mangia mai termini.
Il lupo piange la pecora, e poi la mangia.
Il maestro è fuora, i scolari schertzano.
Il magistrato, dimostra l'huomo.
Il magnano tanto salta con le bolgie, quanto senza.
Il mal d'amor pizzica, ma non ammmazza.
Il mal mercato, non vuole festa.
Il mal pertugio; non vuol fine.
Il mal' va dietro al ben, el ben' al male.
Il male vien' a cavallo, e va via piano a piedi.
Il male, non stà sempre dove si pone.
Il marinaio non si conosce mai bene alle bonaccie.
Il maritare e l'impiccare, è destinato.
Il martello d'argento, spezza le porte di ferro.
Il mastino, non ama la lepre.
Il matto non crede, se non riceve.
Il matto non puo havere senno, senon l'accatta.
Il matto sa meglio i fatti suoi, che non sa il savio quegli d'altrui.
Il molto donare, fa le donne amare.
Il medico giovane, fa la gobba al cimiterio.
Il medico non balla senza suono.
Il mele è dolce, di ciascuna pecchia.
Il mele si vol gustare con le punte delli dita.
Il messo, non porta pena.
Il mira sole, fa come il sole, seco s'apre, e seco si serra.
Il miser suole, dar credenza a quel che vuole.
Il molino e serrato, l'asino tresca.
Il molino, senz' acqua non macina.
Il mondo è de' gabba dei.
Il mondo è fatto a scarpette, chi se le cava, chi se le mette.

Il mondo & il vino, egualmente inebria.
Il mondo, è sempre botte & olio.
Il mondo seguita il tempo, come l'ombra il corpo.
Il moro non fa negro un' altro moro.
Il morso della gelosia, non sana mai.
Il mortal dolce, poco tempo dura.
Il muschio, a molti spuzza.
Il navicare è il piu sottile & il piu grosso mestier che sia.
Il negligente è servo dell' arrischiato.
Il noce fa trist' ombra, e non la ficaia.
Il nome honesta molti fatti indegni.
Il non sapere è una dolce vita.
Il non vietar l'ingiuria, è un far' ingiuria.
Il nuovo giorno, recher à l'aurora.
Il papagallo non si leva se non ha pieno il becco.
Il paragone de gli huomini sono le aversita.
Il parer' proprio, le più volte inganna.
Il pasciuto, non crede al digiuno.
Il pazzo in fretta, scocca il suo bolzone.
Il pazzo, per la pena è savio.
Il peccato, genera la morte.
Il peggior male, e haver cattiva moglie.
Il pegno non è piu pegno, ottenuta la promessa.
Il pensier' è libero, dicevan' i Pharisei.
Il pensier ha buone gambe, e la penna buona lingua.
Il pentirsi, è una morte.
Il perder tempo, a chi più sà, più spiace.
Il perdittore, ha privilegio di parlare.
Il pericoloso, stà nella tardanza.
Il pesce, adora l'esca.

Il pesce grande, mangia il piccolo.
Il pesce picciol, nuota così bene come il grande.
Il pianger, morti non rilieva.
Il pianger puzza a' morti, e nuoce a' vivi.
Il piede sciutto, e la bocca humida.
I pisselli, son sempre nelle frasche.
Il pizzicar l'oreglia, tosto l'huomo sueglia.
Il podestà, di Sinigaglia comanda e poi fa.
Il poledro non va l'ambio, se il cavallo trotta.
Il porco che non crida, mangia la brodaglia.
Il porco per il fango, & il pesce per l'acqua.
Il porco troppo grasso, causa la sua morte.
Il premio non a chi comincia, ma a chi dura si conviene.
Il prigionier ch' a voglia sua non esce, havendo compagnia meno gli rincresce.
Il primo anno s'abbraccia, il secondo s'infascia, il terzo s'ha il mal' anno e la mala Pasqua.
Il primo consiglio, della donna prendi.
Il primo capitolo de' matti, è di tenersi savio.
Il primo della vecchiezza, il secondo della richezza, il terzo della mattezza, il quarto d'amore, il quinto della gentilezza.le dita.
Il principio di far' altri animoso, è la villania.
Il principio, è la metà del tutto.
Il pro del mangiare è quel ch'ingrassa, non il sempre.
Il publico ordine, vuol poter' uguale.
Il ramo al ceppo, sempre s'assomiglia.
Il rimedio dell' ingiuria, si è dimenticarla.
Il rispetto, non torce l'huomo dritto.
Il Romano, vince sedendo.
Il rovere, velluto, e scarlatto, sono tutta una cosa.

Il ſabbione, va al ingiù.
Il ſaggio a comandar, piu val ch'il forte.
Il ſangue e la virtù non più s'apprezza, che l'alga ſe con lor non è richezza.
Il ſangue, una volta l'anno: il bagno, una volta il meſa: il mangiare, una volta il giorno.
Il ſanto in ſua città, rare volte è honorà.
Il ſapere ha un piede in terra, l'altro in mare.
Il ſavio di ſapere, il matto d'havere, procura.
Il ſavio domina le ſtelle.
Il ſavio è ſecreto.
Il ſavio non face, ciò che a Dio ſpiace.
Il ſavio, non ſe dee vergognar di mutar propoſito.
Il ſavio non ſi veſte del manto, che copre il volgo.
Il ſavio, ſi ſpecchiane gl' eſſempij altrui.
Il ſavio ſolo, può far quel che vuole.
Il ſavio, tempo e luoco va aſpettando.
Il ſecondi penſieri ſono i migliori.
Il ſerpe nodrito in ſeno, paga il ſervitio di veleno.
Il ſerpente tra fiori e la herba giace.
Il ſimular talhora, parer ſaggio.
Il ſoldato per quatro di lecca, e poi l'inamorata pianta.
Il ſole d'Agoſto, inganna la maſſaia nel' horto.
Il ſole offende più, l'occhio men ſano.
Il ſole di Marzo, muove ma non riſolve.
Il ſoperchio, rompe il coperchio.
Il ſoſpetto non può armarſi, con fede alcuna.
Il Spagnuolo dice, che è meglio portar le calcie rotte, che rapezzate.
Il ſparagno, è il primo guadagno.
Il tegnoſo, non arma il pettine.

Il tem-

Il tempo come fuoco arde e divora, fugge come ombra e non s'arefta un' hora.
Il tempo è il cozzone, che doma i poledri della gioventù.
Il tempo è padre della verità.
Il tempo fugge, come ftrale d'arco.
Il tempo è patre della verità, e l'efperientia madre delle cofe.
Il tempo non folo mitiga, ma eftingue ogni dolore.
Il tempo ogni fortezza fpiana e rompe,
il tempo annulla vannitati e pompe.
Il tempo paffa, e la morte viene.
Il tempo porta, e fe ne porta il tutto.
Il tempo fi muterà, capre ftranutano.
Il tempo fcuopre ogni verità.
Il tempo toglie, e dà colpe infinitè.
Il tiffico paffa fette mura, per trovar' uno.
Il timor di Dio, è principio della fapientia.
Il tondo è tondo, chi non sà nuotar' và al fondo.
Il tor duo bocconcini, non guafta i digiuni.
Il tordo fi fa la pania, da fe ftefso.
Il tradimento è amato, ma il traditor' odiato.
Il trebbiano è buono, dentro una fecchia.
Il trippatore, non ama il pefcatore.
Il troppo guafta, & il poco non bafta.
Il troppo tirare, l'arco fuol fpezzare.
Il variar vivande, accrefce l'apetito.
Il veder' è facile, ma il preveder difficile.
Il vecchio in cafa, il gioven fuora, ogniuno mente.
Il veleno, fi beve ne l'oro.

Il vento non è buono, ch' a menar navi e molini.
Il ventre, insegna il tutto.
Il vero al fine, ogni menzogna abatte.
Il vero mal, fa l'huom timido al falso.
Il vestir' & il riso, manifesta i pazzi.
Il viaggio alla morte, è piu aspro che la morte.
Il villan nobilitado, non conosce il suo parentado.
Il villano fa carezze a chi lo ponge, e minaccia chi lo onge.
Il villano, vien sempre col disegno fatto.
Il vin nel Fiasco, non cava la sete del corpo.
Il vincitor', al vinto dia legge.
Il vino fa dar la volta.
Il vino non ha colpa del' ubriachezza.
Il vino, non ha timone.
Il viso del huomo, ha la forza del lione.
Il vuoto pelegrin, canta fra' ladri.
Imagine del animo, è il volto.
Impacciati co santi, e lascia star' i santi.
Impresta essaminata, assai piu vale.
In altri paesi nascono, ma qui piovono.
In Bologna, sono piu trappole che topi.
In bocca del discreto, il publico è secreto.
In capo alla misura, finisce ogni buon drappo.
In casa il tuo nimico, tien la donna per amica.
In casa laud', al mercato biasma.
In chi manca a se stesso, altri non speri.
In Cipro sono tre cose a buon mercato, sale, zucchero, e puttane.
Indarno si tende la rete, inanzi gl' uccelli.
In fine ad ogniuno scappa l'asino.
In fiume senza pesce, non si gettan le reti.

In forno

In forno caldo, non può crescer herba.
In giovenil fallir', è men vergogna.
In gran beltà, non hai lealtà.
In guaina d'oro, coltello di piombo.
In Italia sono troppo teste, troppo feste, e troppo tempeste.
In letto stretto, mettiti in mezzo.
In maggior fastidio che habbia un vecchio, è non poter cacar tenero.
In morte il modo ancor, giova tal hora.
In nissun luoco, si getta il lardo a' cani.
In ogni arte, convien' haver maestro.
In ogni luoco, le bilancie son pari.
In ogni paese, è buona stanza.
In ogni paese mordano i cani.
In ogni paese, si leva il sole la mattina.
In ogni stato, c' è tanta carne quant' osso.
In ogni tempo son de' tristi e buoni.
In pace dorme, chi non ha che perdere.
In picciol cespuglio, gran lepre s'appiatta.
In picciol tempo, passa ogni gran pioggia.
In questo mondo, buon' e mala sorte abonda.
In questo mondo ogni uno è meschino, perche chi ha pane, non ha vino.
In questo paese si fa la farina di buon grano.
In Roma chi segue le fortune le fuggono, e chi le aspetta, le vengono.
In Roma piu vale la cortegiana, che la moglie Romana.
In spatio, vien la gratia.
In terra d'orbi, chi ha un' occhie e signore.
In torbido terren, gentil pianta non convien.

In trent' anni & un mese, ogni fiume torna al suo paese.
In tuti i gineprari, non convien' entrar.
In tutti i negotij consiste la difficoltà, che passi la testa.
In tutto è orbo, chi non vede il sole.
In tutto è pazzo e fuor d'ogni intelletto,
chi cerca di morir' a bel diletto.
In vano meni il toro a bere se non ha sete.
In vano s'aspetta paga morta.
In vaso mal lavato, il bon' vino e tosto guastato.
In una hora, Dio lavora.
In una hora Iddio l'ajuta.
In una hora, va & vien l'honore.
In una notte, nasce un fongo.
Inamorarsi, supra tutti i mercati.
Inanzi che ti fidi del' amico, magia seco molto sale.
Inanzi il maritare, habbi l'habitare.
Infelice e misero è quello, che un cuor' ama ad amor rebello.
Ingannar se stesso, è cosa facile.
Ingegno e forza, a chi non l'opra è nulla.
Ingegno, è piu pronto a digiuno.
Ingratitudine, include ogni diffetto.
Iniquità, produce auversità.
Innocentia non ha bisogno d'autorità.
Invidia ne gli honori, la pace turba.
Invidia, tarlo delle ossa.
Invidia, va sempre con la lode.
Inuito d'hoste, non è senza costo.
Invitta copia, è confidentia & arte.

Io cer-

Io cerco l'arosto, e non il fumo.
Io conosco bene i miei buoi.
Io conosco i miei polli alla calcia.
Io fui preso al boccone, dice il pesce.
Io levai la lepre, & un' altro la prese.
Io non voglio comprar la carbonata, e ch' altri la mangi.
Io so che la vecchiaia vien con ogni mal menda.
Ira del Re, nuntio di morte.
Ira di poco tempo, è quella de gli amanti.
Italiani piangono, Alemani cridano, e Francesi cantano.

L

LA bella cosa che tutte le altre avanza, a dir' il vero, è la bella manza.
La bellezza dell' eloquentia è di attamente parlare: o di saviamente tacere.
La balla è balzata sopra il sua tetto.
La bestia, fa la festa.
La bilancia, tra piombo & oro non conosce differenza.
La bocca e l'animo sono fratelli.
La bonaccia, burasca minaccia.
La botte da, di quello che ha.
La buona conscientia, non ha paura.
La buona ellettione, non porta castigo.
La buona fama nelle tenebre fa buone splendore.
La buona intentione, scusa il mal fatto.
La buona sorte, ogni vil cuor fa forte.

La cagio-

La cagione della morte, duole come la morte.
La calamita tira.
La candela è al verde.
La candela gli altri alluma, e se stessa consuma.
La cappellina passa bataglia.
La carità de' frati, accompagna fino alla porta.
La carità cuopre un mondo di peccati.
La carità non dispera, perche sempre spera.
La carta non s'arossisce.
La cavalleria e grado d'havere.
La cera non inganna.
La civetta, vola a'sciocchi.
La cognition del' vitio, è segno di salute.
La colpa è del fallo.
La colpa è un' cibo, ch' ogni gusto schiva.
La columba condanna, & il corvo assolve.
La concupiscentia, inganna la prudentia.
La conscientia è come la pelle del capretto.
La conscientia, non riceve inganno.
La conscientia serve per mille testimonij.
La conscienza val per mille pruove.
La contentezza delle cose, è dovitia certa.
La continua, amazza l'huomo.
La corte, è figura della fortuna.
La corte Romana, non vuole pecora senza lana.
La cucina fa senz' onto, chi del vecchio non fa conto.
La destrezza val più, che viva forza.
La diligentia è madre della buona sorte.
La discordia civile, è veleno della libertà.
La discretione, sta bene fino in bordello.
La disunione de gl'amici, speranza è de' nimici.

La dol-

La dolcezza del' ira, è speme di punire.
La donna bella e di costumi brutti, albergo si può dir di marci frutti.
La donna che vive senza amante, è come vite che non ha palo ove si piante.
La donna come la gatta, ha nove vite.
La donna dee parlar, quando la gallina va a pisciar;
La donna di buona razza fa sempre la prima figliata femina.
La donna è come, molino, harpia, bilancia, e nave.
La donna e l'vuovo, vuol' un sol padrone.
La donna piange, la donna si duole, & è ammalata quando vuole.
La dottrina è grado di sapere.
La dove è piu tranquilla è più quiete, piu perigliosa è l'acqua e più profonda.
La esperientia, non riceve maraviglia.
La fama in guerra, ha gran parte nel fatto.
La fame è machina, per espugnar superbia.
La fame espugna, ostination senz' arme.
La fatica è nel mantener, non nel' aquistar gl' amici.
La fede al fin' più può, che la perfidia.
La felicità delle cose, consiste nel possedere.
La fiamma è poco lontana dal fuoco.
La forte mano, non aspetta domani.
La fortuna è una de senni di Dio.
La fortuna l'huom' audace aiuta, & il timido da se scaccia, e rifiuta.
La fortuna non sa sedere.

La forza, ove non è il consiglio atteso, vassene a terra col suo grave peso.
La fraude s'orna, col color del vero.
La fronte, è porta de l'animo.
La furia della piena, rompe ogni argine.
La gallina, non vuole il cappone.
La gamba fa quello, che vuole il ginocchio.
La gatta, mangiando, brontola.
La gatta vorria mangiar pesce, ma non pescare.
La gionta tal fiata, è maggior della derrata.
La gola, non ha orecchie.
La guerra de lupi, è pace de gl' agnelli.
La guerra fa per i soldati.
La ingrata patria è per tutto.
La invidia non mori mai, ma gli invidiosi si.
La lancia d'Achille, ferisce e sana.
La legge concede molte cose alla necessità.
La legge effetto, e la gratia affetto, vuole.
La legge, non può contra la forza.
La lepre corre, havendo i cani dietro.
La lingua corre, dove il dente vuole.
La lingua è come il timon della nave.
La lingua è molle, e cose dure rompe.
La lingua è un coltello, ch' ogni union divide.
La lingua non dee parlare, senza al cuor domandare.
La lingua non ha osso, e pur fa romper' ossi.
La lingua onge, dove il dente ponge.
La lite è longa come un secolo.
La lode corre, ove l'affetto pende.
La lode senza merto, è fraude espressa.
La Lombardia, è il giardino del mondo.

La luce

La luce maggiore, offusca la minore.
La luna a' ladri & a gl' amanti, è nemica.
La magiorana, non è per i porci.
La mala compagnia, mena gl'huomini a le forche.
La maraviglia e figlivola del' ignoranza.
La marea, non aspetti niuno.
La marmotta scioglie il Barbagianni.
La maschera, non fa paura al lione.
La mattina cerca il cane l'herba, contro il veleno.
La mattina il bianco, e la sera il rosso.
La memoria de l'ingiuria, piu assai ch'il beneficio dura,
La mente che in ciel luce, in terra fuma.
La mercede haremo, secondo i merti.
La milza si gonfia piu nel corpo magro.
La mosca, ha la sua collera.
La mostarda sale al naso di chi ne ha meno.
La morte, non perdona al forte.
La morte non sparagna, Re di Francia ne di Spagna.
La morte per tutto si fa sentire, e morde.
La morte tende le reti, a tutti i varchi.
La mosca che punge la tartaruga, si rompe il becco.
La natura de' Francesi è di non dire quando voglion fare, di non legger come scrivono, e di non cantare come notano.
La natura è ministra, amor' è donno.
La natura, insegna il cane a cacciare.
La natura non ha, ne vuol lettura.

La natura, ogni dottrina vince.
La nave che non vuole il timone barà lo scoglio.
La necessità, abbassa nobilità.
La necessità come candela luce.
La necessità, è infedel guardiana della castità.
La necessità fa magnanimo, chi prima fu pusilanimo.
La necessità, non ha ne Re, ne legge.
La neve abiada è beneficio, come al vecchio la pelliccia.
La pace non armata, e debole.
La padella dice al manico tu sei negro.
La padella dice al paivolo, sta in la, che tu mi tingi.
La palla è fuori, prima che ne senti il tuono.
La parte maggiore, vince la migliore.
La Pasqua va alta. costa caro.
La passione, non va senza menzogna.
La patria è, dove e bene.
La paura, scema la memoria.
La paura, trova le arti.
La pecora che deve esser del lupo, bisogna che la sia.
La peggior carne è quella del l'huomo.
La peretta in mano, non fece mai danno.
La pernice è perduta, se calda non è pasciuta.
La persuasione del fortunato, può assai nel dubbioso.
La perversità fa l'huomo guercio.
La pietra che va rotolando, non coglie mosco.
La pietra è nel pozzo.
La pignatta, si fa beffe della padella.
La piu longa strada è la più prossima a casa.
La poco offerta non piace al prete.

La poësia

La poëſia combatte col raſoio.
La porta di dietro, guaſta la caſa.
La povertà è fedel ſervitore: ſempre ſegue.
La povertà fa l'huomo induſtrioſo, e le leggi buono.
La povertà guaſta l'amiſta.
La povertà, non toglie gentilezza.
La preſentia del'amico, è medicina al ſconſolato.
La prima carità, comincia da ſe ſteſſa.
La prima donna è matrimonio, la ſeconda compagnia, e la terza è hereſia.
La prima impreſſione, male ſi cancella.
La prima oliva è oro, la ſecondo argento, la terza non val niente.
La prima pioggia d'Agoſto, caccia lo moſto.
La prima pioggia d'Agoſto calano le moſche, quelle che rimane, mordon come cane.
La prima pioggia d'Agoſto, pover huomo ti
La puttana è come il carbone, o tinge, o bruſcia.
La puttana e la cornacchia, quanto più le lavi men lor cavi macchia.
La radice della geloſia, produce rami mortali.
La rana non ſi può cavar del pantano.
La rete tal tende chi non piglia.
La riputatione governa il mondo.
La robba come l'onda viene e va.
La ſaetta non cade in luoghi baſſi.
La ſalſa non ſi fa per gli aſini.
La ſanità e libertà, val più che una città.
La ſcimia ha la bocca piena, e pur domar'.
La ſcimia, piu va in alto più moſtra il culo.
La ſcrittura morta, porge oracoli vivi.

La ſcuſa del peccato, accreſce il peccato.
La ſcrittura ſanta hol naſo di cera.
La ſcuſa non richieſta, preſuppone errore.
La ſella ſta male a l'aſino.
La ſententia del matto, è preſto data.
La ſera il di, e la mattina loda l'hoſte.
La ſera lioni, e la mattina babbioni.
La ſi rivolgon le leggi, ovi vogliono i regi.
La ſola tiene con la ſcarpa.
La ſoma, la beſtia doma.
La ſommerſa honeſtà non torna a riva e poi ch' è eſtinta mai non ſi ravuiva.
La ſorte o la fortuna, non muta il genio.
La ſtoppa lontan del fuoco, & la gioventù givoco.
La ſtoppa non ſta bene appreſſo il fuoco.
La tarla cerca il miglior drappo.
La tavola robba più che non fa un ladro.
La temerità affrena il temerario.
La tempeſta dinota il buon pilota.
La terra bianca, non fa frutto.
La terra graſſa, fa cattive ſtrade.
La terra vale, quanto il ſuo capo.
La troppa compaſſione, guaſta una città.
La vacca ha fatto un bo; ſella l'ha fatto l'è ſo.
La vacca no ſa ciò che ſia coda, fin che non ſi trova ſenza coda.
La vecchiaia, minaccia ruina.
La vecchia quando gioca, fa diletto alla morte.
La vendetta è ſete, che ſolo morte ſatia.
La vendetta, non conoſce danno.
La vendetta, ſfoga l'odio aſſai.

La ver

La vera nobilità ha per impressa, di non far' ad alcun torto ad offesa.
La verace loda mette radici, e propaggine.
La vera obedientia non nel timor, ma nel' amor consiste.
La verità è nel vino.
La verità, è senza varietà.
La verità fa l'huomo sempre sicuro.
La verità, genera odio.
La verità non patisce lo scherzo.
La verità non può star sepolta.
La verità può languire, ma non perire.
La verità, genera nimista.
La via si trova per andar' in tutti i paesi.
La vipera morta non morde seno: ma pur fa male con l'odor del veleno.
La virtù, è argumento di nobiltà.
La virtù è nel herbe, pietre, e parole.
La virtù, poco luoco ingombra.
La vita da' medici, l'anima d'a preti, e la robba da' legisti, son poste in periglio.
La vita passa, e la morte viene.
La unione e più forte che un bastione.
La voglia de' prencipi, sta per legge.
La volontà, supplisce alla facoltà.
La zingana ad altrui la sorte dice, e la sua non conosce l'infelice.
Ladro penduto, è bene perduto.
Ladroncello di stringhetta, a la fin' vien a la borsetta.
Lamentarsi, di gamba sana.
Lascia andar l'acqua alla china.

Lascia andar l'acqua alla valle.
Lascia di te la cura al Re del cielo: se vuoi viver contento al caldo & al gielo.
Lascia il frutto per le foglie, rogna compra e pesca doglie, un pedante in casa toglie, chi ricerca d'haver moglie.
Lascia l'impaccio alla Chiesa.
Lascia pur' andar sei mesi per mezzo anno. che tal che non sel crede haverà il mal' anno.
Lascia sudar' a chi ha caldo.
Lasciar la carne per l'ombra.
Lasciamo gli anni domini a dietro.
Latte sopra vino, e veneno.
Lauda il mare, e tienti a terra.
Lauda il monte, e tienti al piano.
Lauda il scarpello, e tienti al pennella, costa meno, e par' più bello.
Lauda la guerra, tienti alla pace.
Lauda la moglie, & tienti donzello, se vuoi goder di buon' e bello.
Laudi un' altro, e non la bocca tua.
L'abondantia genera fastidio.
L'acqua fa marcire i pali.
L'acqua fa pianger, il vin cantar.
L'acqua quiete, è la cattiva.
L'acqua scaldata, piu tosto è gelata.
L'acqua torbida, è guadagno del pescatore.
L'affettione, accieca la ragione.
L'amar senza speme, e sogno e ciancia.
L'amico de gli stolti, diverrà lor simile.
L'amico non è conosciuto, fin che non è perduto.
L'amico tò, piglialo come si può.

L'amor

L'amor di donna, è come l'anguilla.
L'amor domina senz'arme, & al scoperto dorme.
L'amor non è senza gelosia, ne la gloria senza invidia.
L'amore passa il guanto.
L'animo allegro, rende l'età florida.
L'animo di poche, il corpo di molte cose, ha bisogna.
L'animo è pronto, ma il voler' è zoppo.
L'apparente ragion, torce il fin vero.
L'apparenza spesso inganna.
L'aquila non genera colomba.
L'aquila non piglia mosche.
L'arbitrio del commun, non debbe obligare sol un.
L'arbor c'ha maggior frutto, ha gran radice.
L'arbor c'hà temporio, foglia non perde, mostra ch' a prima vera, era ancor verde.
L'arbor più fruttifero, è più perseguitato dal verme.
L'arbore buono, fa buon frutto.
L'arbore del peccato, induce frutti mortali.
L'argento è da menche l'oro.
L'argento & oro, rispondono ad ogni cosa.
L'armi sono il giudice dell' appellagioni de potenti.
L'asino di Balam, che porta vino e beve acqua.
L'asino di tutti dal lupo è mangiato.
L'aspro, non piace a niun gusto.
L'astrologia è vera, ma l'astrologo non si truova.
L'audacia nel periglio, è piu che forza.
L'avaritia de' Rè, peste è de' regni.
L'autorità d'un solo, più menti piega.

L'eclissi di pecunia, da tutti si fa vedere.
L'esca al ventre, & il ventre a l'esca.
L'esca porger si dee, secondo il pesce.
L'esperientia, è madre della scientia.
L'essercitio è buon maestro.
L'età fa divenir becco il capretto.
L'habito non fa il Monaco.
L'habito non migliora, o peggiora.
L'haveßi io saputo, sempre è tardi.
L'honestà è bella in chiasso.
L'honor dato al sciocco, insano il rende.
L'honor porta oro, ma non l'oro honore.
L'honor va dietro a ch'il fugge.
L'hostessa della sagetta, o la brontola o la sta che-
ta.
L'humil' agnello, non solo la madre, ma le altre succia.
L'humil che cede al suo maggior, ventura: miglior s'acquista, e longamente dura.
L'huomo auvertito al caso, al doppio vale.
L'huome vitiato non s'accosta à lumiera.
L'huomo berzaglio è de' pulci, e zenzale.
L'huomo che fa per Dio quello che puol: Iddio fa poi per lui quello che vuol.
L'huomo costante è come l'incudine.
L'huomo chi egli è, non dove nasce, consideri.
L'huomo disleale, offende ancor l'amico.
L'huomo disperato il mal lontanò chiama, e quando l'ha vicino, di fuggirlo brama.
L'huomo è Dio a l'huomo.
L'huomo è lupo a l'huomo.
L'huomo è fuoco, la donna è stoppa, vien poi il Diavol che gli accocca.

L'huomo

L'huomo fa il luoco, e non il luoco l'huomo.
L'huomo fin' a' cinque, è porco, da' 5 fin' a' 14 è gavinello, da 14 fin' a' 20. è daino, da' 20. fino a' 40. è cervo. da' 40. fin' a 60. è medico, da' 60. fin' agli 80. è cuco.
L'huomo il suo destino, fugge di rado.
L'huomo la può slongare, ma non fuggire.
L'huomo propone, e Dio dispone.
L'huomo rio e possente, ragion non sente.
L'hore non tornano a dietro.
L'ignorante, non sa tacere.
L'imperio è nulla, ove ubidir non s'usa.
L'infermità che non si sente, si giudica peggiore.
L'infermo vuol regola, & il medico gratia.
L'infinita speranza, uccide altrui.
L'ingannatore è l'ingannato.
L'innocentia porta seco la sua deffensione.
L'insegna del' hosteria, altri alloggia, è stà alla pioggia.
L'ira di Dio, non sempre paga il Sabato.
L'ira placata, non rifa l'offese.
L'ira senza forza, non vale una scorza.
L'ira vendica l'affetto, come l'effetto.
L'odor' al naso, il color' a gl' occhij, il sapor' alla bocca.
L'odor non se ne va si in fretta, ch'in nuovo vaso o buon' o rio si metta.
L'occasione del peccato, produce voglia.
L'occasione fa la barba di stoppa alle persone.
L'occasione, non è sempre con ragione.
L'occhio del patrone, ingrassa il cavallo.
L'occhio del savio, è del sole imagine.

L'occhio, la fede, e l'honore, non toccar mai di signore.
L'officio dinota l'huomo, & il pomaro qual' è il pomo.
L'oglio e la verità, tornano alla sommità.
L'ombra del campanile fa grande tale, ch' alto più del campanil non crede.
L'opera cominciata, mezza fatta.
L'opera lauda il maestro.
L'orina, fa honor al medico.
L'oro e l'argento si conoscono al paragone.
L'oro & premio, ogni altezza inchina.
L'oro nel fuoco, e l'huomo nel' humiltà si prova.
L'oro più che folgore, a spezzar possente.
L'or' vanno in processione, e' l Diavol porta la croce.
L'ostraghe fanno andar super i coppi.
L'otioso è sempre bisognoso.
L'ovile infetta, una ammorbata agnella.
L'ufficio in che egli vale, ogni un far deve.
L'ultimo cane talvolta prende la lepre.
L'ultimo riffugio, è la speranza, o la morte.
L'usanza è guida de gl' ignoranti.
L'uso fà facile ogni difficoltà.
L'uso ottimo maestro.
L'uso presente, non pregiudica al futuro.
L'uso prevale alle regole.
L'uso serve di tetto a molti abusi.
L'utile fa pigliar parte.
L'util proprio, è velen del commun bene.
L'utile, piacere al' ignorante giova.
L'uvovo viene dal becco.

Le afflit-

Le afflittioni, fanno gl' huomini religiosi.
Le allegrezze di questo mondo, duran poco.
Le allegrezze fan scordar padre e madre.
Le belle piume, fanno i begli uccelli.
Le buone donne sono come denari, senno, e fede.
Le buone pera, cascano in bocca a porci.
Le capre morbide si spezzan le corna.
Le case grandi, occupano le altre.
Le cause biasima ogniun del proprio danno.
Le civette hanno assai penne, e poca carne.
Le cortegiane, hanno le parole di pece.
Le disgratie, non vengono mai sole.
Le donne confessandosi, mai dicono il vero.
Le femine calano, come fa la cassia.
Le feste son belle a casa d'altri.
Le filastroccole bastano a' matti.
Le formiche, non vanno a granari vuoti.
Le fronde & i fiori, comettono i frutti.
Le galline si pigliano con belle belle, e non cõsciò sciò.
Le grand case sempre sono dishabitate da alto.
Le gucchie non s'ascondon' in sacco.
Le imagini & la pittura, a semplici servon di lettura.
Le lucciole, dica si voglia, non son' lanterne.
Le lucciole, non sono lanterne.
Le leggi son fatte come la pelle del cerviatto; che una medesima mano la stende per il dritto, e per il traverso.
Le leggi tutte sempre aiuto danno a l'ingannato, e non a chi usa inganno.
Le lodi non empiono il corpo.

Le maraviglie non duran che nove giorni.
Le minaccie son l'arme de' nimici.
Le Monache di Genova tornan dal bagno, e poi domandano licentia alla Badessa.
Le parole non bastano, ad ingrassare.
Le pavre so divise per lo mezzo.
Le pome di Senegaglia sono si grosse, che non hanno semenza.
Le puttane e ruffiane sono in una bilancia.
Le puttane piangon con un occhio, le maritate con due, e le monache con quattro.
Le ragioni del povero, non pesano.
Le rose colle spine, e l'huomo col peccato, nasce.
Le schiatte si disfanno e le casate.
Le siepi hanno orecchie, & odono.
Le smarrite si trovano, ma le perdute nò.
Le vacue vasa, sempre più suonano.
Lega bene, e lascia andare.
Legge forte, e violente, è il Rè.
Leggere e non intendere, è come cacciar' e niente prendere.
Leggier guadagno, empie la borsa.
Leggieri percose, se sono molte, occidono.
Lettera scritta, messo aspetta.
Leva a buon' hora, se vuoi veder buon' hora.
Levar la lepre, ch'altri la prenda.
Li cocomeri muoiono, con la semenza alla coda.
Libero è, chi non serve alla fortuna.
Libertà preciosa, vien col mal' uso a vile.
Lieta fortuna, radoppia baldanza.
Liga al dito, l'herba che conosci.

Lin-

Lingua bardella, per sette favella.
Lo bugie, hanno corte le gambe.
Lo dico a te figlia, per farlo intender' a la nuora.
Lo negligente, dalla fame e fatto diligente.
Lo sdegno vince amor', e la rabbia caccia il martello.
Lo spesso oprar', fa l'huom' atto ad ogni opra.
Lo strale d'invidia, di nascosto uccide.
Loda chi sprezza, e non chi cerca il regno.
Loda e conforta, ma non t'obligare.
Longa lingua, corta mano.
Longitudine dierum faria buono star' al' hosteria: pur che i denari non andasser' via.
Lontano dal' occhio, discosto dal cuore.
Luna Mercorina, tutto il cielo ruina.
Lungo e sottile, lascialo ire, corto e grosso, saltami adosso.
Lupo affamato, mangia pan muffato.
Lusinga feminile, sempre è donna.

M

MAdre pietosa, fa la testa tegnosa.
Maestro guasta concio.
Maestro, si chiama il boia.
Maggio giardinero, non empie il granero.
Maggio hortolano, assai paglia e poco grano.
Maggior diffetto, men vergogna lava.
Maggior fretta, minor atto.
Maggior si fa il vinto, lodandosi il vincitore.

Maggior suplicio al mondo non è dato, di quel che pate l'huomo che è innamorato.

Mai diventò fiume grande, che non v'entrasse acqua torbida.

Mal cena, chi tutto descina.

Mai ceneriero, fu buon guerriero.

Mai fu sangue bianco.

Mai senza sudar, s'hebbe vittoria.

Mai si fa cosa ben' in fretta, fuor che fuggir la peste.

Mai si serra una porta, che non se apra un' altra.

Mai vantatore, fu buon faccitore.

Mal' acquistato in ogni mestier, non arriva al terzo heritier.

Mal' anno, e donna senza ragione, si truovano in ogni luoco, e d'ogni stagione.

Mal son nuova legge, si rimuove un' uso vecchio.

Mal cova la gallina, fuori del suo nido.

Mal dee trovar pietà, chi fu crudele.

Mal la necessità, guarda la çastità.

Mal per consiglio rimediato, non fu mai molto stimato.

Mal può durar' il rossignol' in gabbia.

Mal può prender l'uccello che vola, chi non sa tener quello ch'ha in gabbia,

Mal senza libertà, giova la vita.

Mal senza libertà, si gusta il bene.

Mal si lava la test e la corona, chi non va al barbier' in persona.

Mal si può tener la casa netta, da cani di levante.

Mal truova fede, chi una volta inganna.

Mal vendica sua onta chi la peggiora.

Mal vive a chi fortuna invidia la vita.

Maladet-

Maladetto il solazzo, che fa l'huomo pazzo.
Malamente acquistato, malamente se ne va.
Male cane vecchio si avezza, a portar cavezza.
Male è invitar l'asino alle nozze.
Male male s'figlia sfiglia, va lontano mille miglia.
Male pensa, chi non contrapensa.
Male pesa, chi non contrapesa.
Male può curar l'infirmità, chi bene non conosce la sua qualità.
Male si conosce il fico.
Male si leva il duol, che troppo invecchia.
Male sopra male, non è sanità.
Man dritta, bocca monda, può andar per tutto il mondo.
Manda il matto alle persiche, egli ci va con le pertiche.
Mandar la gatta per lardo.
Mangia poco, vesti caldo, bevi assai, e viverai.
Mangia tanto una rozza, quanto un buon cavallo.
Mangiando viene l'apetito.
Mangiate di ciò che vien' in beccheria.
Mano bianca, è assai lavata.
Mansueto è, chi vince col bene il male.
Mantello cuopre il brutto, & il bello.
Matta è quella pecora, che si confessa al lupo.
Marzo arrido, Aprile humido.
Medicina a tempo giova, fuor di tempo nuoce.
Medico a l'anima è Dio, & al corpo un buon compagno.
Medico cura te stesso.
Medico giovane, ingrassa il sagrato.
Medico grasso, e religioso magro.

Medico pietoso fa la plaga puzzolente.
Medico vecchio, e legista giovine.
Meglio con man dolce, che con forza si raffrena il cavallo.
Meglio è che tu abbandonnni la ventura, che la fede.
Meglio è dar lana, che la pecora.
Meglio è dar l'vuovo, che la gallina.
Meglio è di fortuna poscia lamentarse, che sempre haver tacciuto e consumarse.
Meglio è l'esser invidiato, che misericordiato.
Meglio è magro accordo, che grassa sententia.
Meglio è mangiare cio che hai, che dire cio che sai.
Meglio è pericolar' un tratto, che star sempre in timore.
Meglio è soffrir' un male; c'haverne cento.
Meglio è tacere, che male rispondere.
Meglio è tardi, che mai.
Meglio è ubidire, che sacrificare.
Meglio è un bicchier di vino, che tutto il Tevere.
Meglio è un gran di pepe, ch' una noce.
Meglio è un pezzo di pane, che niente.
Meglio è una fava in libertà, ch'un confetto in carcere.
Meglio è una volta, che non mai rauvederfi.
Meglio i cane le lusinghe fan tuoi, che le cattene.
Meglio occhio cavato, che star sempre penato.
Meglio perduto, che smarrito.
Meglio val finire, che sempre languire.
Memoria di se stesso, induce senno.
Men mal è il far, ch'il sostentar la guerra.

Men pec-

Men pecca, chi il peccar, ha in sua balia.
Men veneno ha la vipera, che la donna proterva.
Menar la lingua, e parar la fronte.
Mendaci, sono i Candiotti.
Mente bestiale, ordin divino abusa.
Mentir' ingannar', e sempre far questione, induce tosto l'huomo a perditione.
Mentre dorme l'avaro, si sogna il ladro.
Mentre il lupo caca, la pecora scampa.
Mentre l'aragne rompe la tela, il pover non ha ne vento ne vela.
Mentre l'herba cresce, il cavallo muor di fame.
Mentre l'huom da, e' vien tenuto un Dio: ma quando più non ha vien' in oblio.
Mentre si contan l'hore il tempo fuge.
Mentre uno nasce, un altro muore.
Merce condegna, merta ogni buon' opra.
Merita honore, chi inganna l'ingannatore.
Metter' il carro inanz j buo'.
Mettiti prima i panni del compagno.
Mille piacer non vaglion un tormento.
Minor pena Tantalo pate nel' inferno: che non fà chi sta di donna al governo.
Miseria, e calamità, scuopron l'amistà.
Misero chi corna porta per insegna, che l'huome non può haver cosa più indegna.
Misero chi speme in cosa mottal pone.
Misero chi speme in cor di donna pone.
Misero è bene, chi veder schifa il sole.
Misura altrui, con la misura propria.
Misura tre, e taglia uno.
Modestia & autorità, rado s'accopiano.

Moglie

Moglie di ladro, ſempre non ride.
Molle acqua, dura pietra penetra.
Molte coſe è meglio crederle, che provarle.
Molto leggi, corrumpo un mal' eſſempio.
Molte mani, ſpediſcon molti negotij.
Molte novelle, ſon piene di covelle.
Molte ſoavi e dilettoſe roſe, ſi veggon ſpeſſo tra le ſpine aſcoſe.
Molte ſporcitie, cuopre candido marmo.
Molti affetti, comuove un dolor ſolo.
Molti diſegni, guaſta la poverta.
Molti fan conſcientia di ſputar' in chieſa, e poi cacan ſu l'altare.
Molti parenti, molti tormenti.
Molti parlan d'Orlando, che non vider mai il ſuo brando.
Molti pozzi, molti ſecchij.
Molti fan tutto, e di ſe ſteſſi nulla.
Molti ſervitori, molti rumori.
Molto ſi perde, per eſſer ſtolto.
Molti uſano il conſiglio, ma pochi il fanno.
Molto ardire, e poca forza, non vale una ſcorza.
Molto penſar, la mente intrica.
Molto parlar nuoce. molto grattar cuoce.
Molto piſciar, non vien da poco bere.
Molto ſpender' e poco acquiſtar: fa l'huomo ſpeſſo il ſuo pan cercar.
Mona zucca al vento.
Monaci al convento, e' morti al ſagrato.
Mondan diletto, picciol tempo dura.
Monditia e buon odore, l'una e l'altro coſta.

Monte,

Monte, boſco, buon porto, città e torrente, habbi ſe puoi per vicin' e parente.
Morir pria che pentir', uſa perfidia.
Morirà piu toſto la vacca di un pover huomo.
Morta la pecora, non creſce piu la lana.
Morte cura i buoni, e laſcia ſtar' i rei.
Morta è ragione, e la giuſtitia langue.
Morta la beſtia, morto il veleno.
Morte del commun bene, è l'util proprio.
Morti co' morti, e vivi ſtanco vivi.
Morti di moglie, alegrezza di marito.
Morto il leone, infin le lepri gli fanno inſulto.
Moſtrami il bugiardo, io ti moſtrerò il ladro.
Moſtrando al buon, l'error torna virtute.
Moſtri il feſtuco d'altri, e non vedi il tuo trave.
Mucho hablais, mucho errais. dice lo Spagnuolo.
Mula che ride, e donna che ſoghigna, quella ti tira, e queſta ti graffigna.
Muore la zucca, che vuol contender con la palma.
Muro ſenza croce, muro imbrattato, e ſcompiſciato. muro bianco, carta di matto.
Muſo di porco, gambe di cervo, e ſchiena d'aſino vuole il buon ſervo.
Mutanſi i tempi, e noi con quegli ancora.

N

NAſcer in povertà ne o richezza, non può ne dar, ne torre gentilezza.
Natale non viene, che una volta l'anno.
Natura del cane è l'abbaiare & il mordere.
Natura non può ſtar, contr' il coſtume.

Natura, ogni dottrina vince.
Ne a giovocator ne a bevitor, manca mai da givocar' o da bere.
Ne amor ne signoria, si possede senza gelosia.
Ne amor ne signoria, vuole compagnia.
Ne bello ne buon, fu mai troppo.
Ne caldo ne gielo, restò mai in cielo.
Ne can ne gatta s'anega, vedendo la riva.
Ne' casi auversi, l'oro è buon' amico.
Ne' casi estremi, il timor vien fortezza.
Ne Christo si guardò, da le mani de' traditori.
Ne ciò che sai, o hai, o puoi non voler mai dire.
Ne col dormir' ne con l'andar nudo mai puoi far male a nissuno.
Ne da frati ne da suor, spera mai dituor.
Ne dal morto parole, ne dal' avaro voler gratie aspettare.
Ne donne, gioie, o tela, non pigliar' alla candela.
Ne Giove stesso, agrada a tutti.
Ne gl' ordin pari, i pareri son dispari.
Ne' gran fiumi, si piglian' i gran pesci.
Ne lo coda, stà il veleno.
Ne l'aria pura e chiara, forma il suono chiaro.
Ne le corti la carità è tutta estinta,
ne si trova amicitia se non finta.
Ne le disgratie, non si trovan' amici.
Ne lode a' tuoi, ne biasmo a gl' altri studia.
Ne l'occasioni si conoscon gli huomini.
Ne nella canna, ne nel' hamo, ma ne l'esca consiste l'inganno.
Ne occhi in lettera, ne man' in tasca, ne orecchie in secreti altrui.

Ne pera,

Ne pera, ne donna, ne spada, si doverebbe udire.
Ne' picciol sacchi, son le miglior' spetie.
Ne putti ne ubriachi, mai si fanno male.
Ne salata ne cappon, per se mai sason.
Ne' stati, il sospetto, si dee punir per l'effetto.
Ne suono di barbier, ne vezzi d hoste, ne di puttana dono, hai senza costo.
Ne' vasi nuovi, non mettiamo prima vino.
Necessità non ha legge.
Nega il vero, e fa buon' viso dice il ladro.
Negar l'honesto fa sdegno e pericolo.
Nel commun danno, star sospetto e vitio.
Nel conseglio, odi il veccio.
Nel consiglio, ogniun segue il proprio affetto.
Nel oscuro meglio con uno, che non due occhi si vede.
Nel disprezzar la gloria, l'invidia muore.
Nel dolce del regnar, regna la morte.
Nel donare habbi cura, di tener misura.
Nel far le cose, i mezzi sono il tutto.
Nel fine, si canta la gloria.
Nel giusto solo, si dee servir l'amico.
Nel latte si conoscon meglio le mosche.
Nel mondo è più la tema, che il danno.
Nel mondo non è, che buona o ria fortuna.
Nel leone bene stà la quartana.
Nel leopardo, non si notan le macchie.
Nel mal' improviso, più può il sospetto che l'effetto.
Nèl marito prudentia, nella moglie patientia.
Nel molino, sia la ragione.
Nel tuo periglio, cerca consiglio.

Nella coda si truova il veleno.
Nella felicità gl' altari non fumano.
Nella felicità ragione, nel' infelicità patientia.
Nella guerra non si combatte sempre.
Nella infirmità, si conosce la sanità.
Nella vecchiaia la vita stanca, e la morte spaventa.
Nella veste piu fina, fa maggior danno la tarma.
Nel' assentia del signore, si conosce il servitore.
Nel' amicitia di molti, facilmente entra la malitia.
Nell' armellino, tosto si vedon le macchie.
Nell' huomo audace, piu la fortuna ch'il senno puote.
Nel' opre, assai può un gratioso mezzo.
Nelle belle muraglie, si genera il serpe.
Nelle città l'unione, è come un bastione.
Nelle cose grandi, l'haver' voluto basta.
Nelle parole è la speranza, ma ne gli effetti è il possesso.
Nello imitar, l'ottima parte elleggi.
Nello spendere, consiste l'utile.
Nemici della vita, carne, mondo, Diavolo.
Nido fatto, gazza morta.
Niente è, chi pigro è.
Niente è e disuguale, quanto l'equalità.
Niente più tosto si secca, che la lagrima.
Niun tacer, fu mai scritto.
Niuna corotta mente, intende sanamente.
Niuno è offeso, se non da se stesso.
Niuno nasce maestro.
Niuno pecca, sapendo peccare.
Niuno si salva, fuori della chiesa.
Niuno vecchio, spaventa Dio.

Niuno vive, ſenza vitio.
Niſſuna figlia ſenza amore, e niſſun' vecchio ſenza dolore.
Niſſuna legge commoda ad ogniuno.
Niſſuna prigione è bella: niſſun' amor' e brutto.
Niſſun bene, ſenza pene.
Niſſuno dà, quello che non hà.
Niſſuno dice, ch'il ſuo granaio è pieno.
Niſſun' è Profeta nel ſuo paeſe.
Niſſun' è più matto, ch'il vecchio matto.
Niſſuno è ſavio d'ogni tempo.
Niſſun fu mai felice in moglie, & in cavalli.
Niſſun' imperio violente, dura.
Niſſun mal' impunito è giamai ſtato,
è niſſun bene anco irremunerato.
Niſſun piacere, ſenza diſpiacere.
Niſſun ſabato, ſenza ſole.
Niſſun' ſi vanti d'haver l'amico trovato,
ſe prima piu volte non lo ha provato.
Niſſun vede il ſacco, ch'egli porta in doſſo.
Niſſun violente dura.
Niſſun' vitio, ſenza ſupplicio.
Nobiltà poco s'apprezza, e men' virtu ſe non v'è richezza.
Non a tutti vola il gufo.
Non accade conſigliar' i fortunati.
Non ami prete e ſoldato, chi è maritato.
Non andar nudo, a tor' a l'api il miele.
Non aſpettar s'eſſer ſervito vuoi, ſervitio altrui, ſe tu ſervir ti puoi.
Non attizzar' il fuoco, colla ſpada.
Non avanza un fico, chi da al prodigo.

Non basta l'esser buona robba.
Non biasmar del tuo vitio, un' altro mai.
Non c'e havere, che vaglia il sapere.
Non bisogna andar' a rubbar' in casa di ladri.
Non bisogna dormire tutti i suoi sonni.
Non bisogna piu gittarci la polvere ne gli occhij.
Non bisogna troppo levatura al levato.
Non bisogna zoppegar', inanzi il zoppo.
Non cade agevolmente, chi camina passo passo.
Non c'è acqua piu grossa, che quella dè macheroni.
Non c'è alcun male, che non venghi dal capo.
Non c'è bestia piu pazza, che quella del popolo.
Non c'è dignità, che vaglia sanità.
Non c'è il peggior male, che quello della morte.
Non c'è miglior monte, che quel che si fa col poco.
Non c'è menestra, che quella de' frati.
Non c'è vuovo che non guazzi.
Non c'è peggior menestra, che quella che sa da fumo.
Non ci è fumo, senza fuoco.
Non ci sono i miglior trovatori del buon' vino, che gli ubriachi.
Non chi tira, ma chi coglie, è buon saettatore.
Non chiesta offerta, vale un don piegato.
Non cio che pare, ma quel ch'è buono apprezza.
Non comincia fortuna mai per poco quand' un mortal si piglia a schern' e givoco.
Non conosce buona robba, chi nō conosce gobba.
Non conosce la pace e non l'estima, chi provato non ha la guerra prima.
Non consiste la gloria ne' tesori che hai, ma ne beneficij che fai.

Non cre-

Non credi che sia calvo, se non vedi il cervello.
Non credi ch'il boccale sia vuote, se non vedi il fondo.
Non credon' al santo, se non fa miracoli.
Non cura il savio, quel c'haver non spera.
Non debbon morder le balene i granchij.
Non dei mai sparagnar, biada di mugnaio, vin di prete, è pan di fornar.
Non desiderar' i sapori de signori.
Non dice male, chi dice il vero.
Non dir ciò che sai: non far ciò che puoi: non creder ciò che odi: non giudicar ciò che vedi: non dar ciò che hai.
Non dir di mè, se di mè non sai, pensa di tè, e poi di mè dirai.
Non dir mai quatro, se non l'hai nel sacco.
Non dir letanie senon quando piove.
Non discoprir' il malato quando suda.
Non diventan porri, senon i trapiantati.
Non d'onde sei, ma d'onde pasci.
Non dormir dopo pasto, se vuoi haver buon pasto.
Non è al mondo, ne mai fu, ne fia, cuor che d'amor legato al fin non sia.
Non è barba al mondo così minutamente rasa, ch'un altro barbier non ci trovi da radere.
Non è bel' uccello, quel ch'ha l'altrui penne.
Non è brutto Pluton come si pinge.
Non è buon mangiar ceriese co' signori.
Non è buon murator, chi refiuta pietra alcuna.
Non è buon pescar' inanzi la rete.
Non è buon Rè, chi non regge sè.
Non è cattivo quel buò, che fa quel che può.

Non è cosa che si presto chiame, un campo a rì bellarsi, che la fame.

Non è così picciola capella, che non habbi il suo santo.

Non è curato della verola, chi non sa dir ogni parola.

Non è dishonor la povertade.

Non è di Maggio, da dirlo due volte.

Non è dishonestà, confessar la povertà.

Non entri tra fuso & rocca, chi non vuol' esser filato.

Non entrar' in ballo al primo suono.

Non esce parlar sano, d'animo insano.

Mon essequisce Dio, ma ben permette.

Non esser otioso, se non vuoi esser diffettoso.

Non è facil cangiar natura prava.

Non è fierezza a la fierezza uguale, d'un humil' e vil' huomo quando in alto sale.

Non è freno che ritenghi il furor del volgo.

Non è ghiotto, chi non assaggia di tutto.

Non è gito a letto, chi ha d'haver la mala notte.

Non è honor' a l'aquila, a vincer' il colombo.

Non è invidia egual' a quella de' monaci.

Non è il alcun luoco, chi è per tutto.

Non è inutil' il sempre dubitare.

Non è maggior travaglio, che cattiva conscienzia.

Non è maggior morte, che poco e spesso.

Noo è maladia pari a la follia.

Non è minor virtute il conservar', che l'acquistar richezze.

Non è peccato si occulto, ch' al fin' non si manifesti.

Non è

Non è piu gran ſordo, che chi non vuol' udire.
Non à più il tempo, che Berta filava.
Non è più il tempo, del Duca Borſo.
Non è ſavio, chi non sà eſſer pazzo.
Non è ſavio colui, che è ſavio per altrui.
Non è ſcappato chi ſi ſtraſcina la catena dietro.
Non è ſempre, il perdonar virtute.
Non è ſi buon carratiere, che tal volta non verſi.
Non è ſi duro cuor, che non ſi ſpezzi.
Non è ſoma a portar ſi grave, come la donna quando a noia s'have.
Non è ſpeſſo da tenta fortuna.
Non è ſterco, ma il cane l'ha cacata.
Non è tutto butiro, ciò che fa la vacca.
Non è tempo da givocar' a ſcacchi, quando la caſa bruſcia.
Non è virtu, che povertà non queſti.
Non è virtuoſo, chi non ſa eſſer rigoroſo.
Non fa biſogno il medico a' ſani.
Non facian l'armi, quel che può il conſiglio.
Non far mai un medico tuo herede.
Non fare per pentirti.
Non far' oltraggio a chi ti fu corteſe, che Dio per lui vendicherà l'offeſe.
Non feci mai buccato, che non pioveſſe.
Non fruttifica, chi non mortifica.
Non fu mai Greco, di malitia netto.
Non fu mai malatia ſenza ricetta.
Non fu mai opinione, ſenza abuſione.
Non fu mai ſacco ſi pieno, che non v'entraſſe ancor' un grano.
Non fu mai ſi gran banchetto, che qualcun non deſcinaſſe male.

Non fu mai si gran leone, che non haveſſe biſogno d'un ſorgio.
Non fu mai si gran moria, che non ſcampaſſe qualcuno.
Non fu mai si vaga roſa, che non diventaſſe gratta culo.
Non fugge, chi torna a caſa.
Non giova ſempre dir' il vero.
Non gir diſcalzo, a ſeminar le ſpine.
Non gittar del tuo tanto con le mani, che tu lo vadi poi cercando co' piedi.
Non giudicar', al habito.
Non giudicar dal' volto, il buono ol rio.
Non giudicare il di, fino alla ſera.
Non giudicar la naveſtando in terra.
Non giudicar l'huomo nel vino, ſenza guſtarne ſera e mattino.
Non giudicare, ſe non vuoi eſſer giudicato.
Non gl' anni, ma il ſaper, peſa e miſura.
Non ha alcun' amico, chi non ha nimici.
Non ha biſogno di richieſta, chi attend' alla promeſſa.
Non ha fatto, chi comincia.
Non ha fatto la natura coſa ſi ſublima, che la virtù non ne habbi trovata la cima.
Non ha piovuto, quel che pioverà.
Non hai grano, ſenza paglia.
Non hai pane, ſenza pena, non hai vino, ſenza feccia. non hai legno, ſenza ſcorza.
Non hai roſa, ſenza ſpina.
Non i ſcherzi l'aſino, come il cagnolino.
Non importa, pur che ſi goda.
Non laſcia l'ira giudicar' il vero.
Non laſciar per un porro, di far' un bel mazzo.

Non lava

Non lava habito santo, anima lorda.
Non lodar alcuno in vita.
Non l'huomo, ma il vitio s'odia.
Non lice, che per tutto il giglio habbia radice.
Non lo fare, se non vuoi che si sapia.
Non mai può l'huomo saper' assai.
Non manchiam' a noi medesimi, poi faccia il cielo. (tra al'asino.
Non meglio si convien' il basto al bue, che la mi-
Non meni un cieco, l'altro.
Non metter l'armi in man del matto.
Non metter nulla, in vaso rotto.
Non mi curo pompa, pur ch'io sia ben' vestita.
Non mi piacciono le pere guaste.
Non mostrar tuo valor con gente vile.
Non muove piu riso il Cuco ch'il rossignolo.
Non odiare, sarai amato.
Non passa Giubileo, che ogniun non sia castigato.
Non paffeggiar per la via publica.
Non per gl'uccelli restar', il gran di seminar.
Non perde la limosina, chi al suo porco la donna.
Non piove, ma cade acqua.
Non più forte ch'il male, si dia il rimedio.
Non posso io pisciare, senza che tu petti.
Non potend' haver ciò che vuoi, vogli cio che puoi.
Non può dar trippe, chi non amazza porco.
Non può durar, un dominar sforzato.
Non può esser guerra in quella casa, dove il marito è cieco, e la moglie sorda.
Non può esser prudente, chi non è patiente.
Non può esser vero amore, dove ciascuno vuol' esser signore.

Non può

Non può haver mai cosa buona, chi non lecca la patrona.

Non può il vitello, e vuol che porti il bue.

Non può la falsità, star sempre occulta.

Non può uscir del sacco, se non quel che ci è.

Non puoi mal fare, a nave rotta.

Non puoi metter la spada, se non tieni fermo il fodro.

Non quel ch'ad un convien, convienſi a tutti.

Non ricordar' il capestro, in casa del' impiccato.

Non ricordar' il morto a tavola.

Non riprendi ciò che non intendi.

Non romper l'vuovo tenero, se prima non hai concio il tuo pane.

Non sempre che si vedon' i denti, s'ha paura del morso.

Non sempre per spronar corre il cavallo.

Non sempre si ha quello che si caccia, in amor', in corte, o in caccia.

Non si cerca la lucerna, poi ch'è apparuto il sole.

Non si conosce il vino al segno.

Non si crede al bugiardo ancor che giuri, ben si crede al verace, ancor che menta.

Non si dee dar tanto a Pietro, che Paolo resti di dietro.

Non si de' osservare, quel ch'è ingiusto a giurare.

Non si fa un capello per una pioggia.

Non si pela la gazza, tanto che la gridi.

Non si perde giamai, per far servitio.

Non si ponga con l'oro fino argento, ne col' armellino porco lutulento.

Non si può cavar sangue della rapa.

Non si

Non si può far' andar' un molin da vento, co i mantici.
Non si può insieme bere e fischiare.
Non si può per gravezze, ò per senno, fugire cagione: ma colpa sì.
Non si può spogliar' il nudo.
Non si può s'forzar' il poppone.
Non si può sonare' e portar la croce insieme.
Non si può tener' il culo sopra duo scagni.
Non si può trar' acqua da le spugne.
Non si tosto si fa un tempio a Dio, come il diavolo ci fabrica una capella apresso.
Non si và a dormire, sopra la coltrice.
Non si vede il veleno del basilisco.
Non si vince il periglio, senza periglio.
Non sia superbo, chi il suo arbore vede fiorire.
Non solo con denari, si pagano i debiti.
Non son nel Arno tanti pesciolini, quante sono a Venetia zazzare, e camini.
Non son tanti gl erroni, quante le scuse.
Non tace invidia, oue la gloria crida.
Non tener quello, che fuggir non puoi.
Non tener l'arco troppo teso.
Non tenti il fato, chi travaglio teme.
Non ti conosco, se non ti maneggio.
Non ti fidar di donna alcuna, che lei si muta come fa la luna.
Non t'imboccar, per man d'altrui.
Non ti impacciar con lappole.
Non ti metter' a sedere, se non vedi da bevere.
Non ti metter' in dito, anello troppo strette.
Non ti motteggiar del vero.

Non ti

Non ti puoi tagliar' il naſo, ſenza inſanguinarti la bocca.
Non tirar' al colombaio de gl' amici.
Non toglie arbitrio, cio che dà la ſorte.
Non torcer mai, il corſo del fiume.
Non treſcar che doglia.
Non tutte le coſe, ne in ogni loco, ne a tutti credi.
Non tutte le coſe ſtanno a martello.
Non tutti credono, che le lucciole ſiano lanterne.
Non tutti che ſtudiano, imparano.
Non va in granaio vuoto la formica.
Non vegliar, il can che dorme.
Non vengha domane, chi non porta il ſuo pane.
Non vien di, che non venghi ſera.
Non vien' ingannato, ſenon chi ſi fida.
Non vien mai male, che non venghi per bene.
Non viene alla vecchiezza, chi prima non paſſa la giovanezza.
Non voler quel fuoco, che non ſcalda ne ſcotta.
Non voler romper rocca con raſoio.
Non volete che l'oche vivano appo il pollaio?
Non uſar la gatta al formaggio.
Notari, puttane, e barbieri, tutti paſſan' un ſentiere.
Nozze e magiſtrato, dal cielo deſtinato.
Nulla fa, chi nulla oſa.
Nulla non ha, chi ſenza honor rimane.
Nulla è il loco cangiar, con ſorte uguale.
Nullo miele, ſenza fiele.
Nuoce al publico ben ſpeſſo il privato.
Nuova impreſſa, nuovo conſiglio.

Nuova rete, non piglia ucello vecchio.
Nuova virtù, non prezza vecchia sorte.
Nuove taglie, e gabelle, fan dir triste e spiacevoli covelle.
Nuovi conti, non pagano debeti vecchi.
Nuovi ragionamenti fanno nuovi casi: e nuovi casi vogliono nuovi modi.
Nuovo hoste, nuova nota.
Nuovo Rè, nuova legge.
Nuovo rumor, di nuove cose nasce.
Nutritura passa Natura.

O

O ad un modo, o ad un' altro, ogniun si becca il cervello.
O ama o odia, ogni donna.
O arte o sorte, bisogna.
O bella castità, giunta con carità.
O ben' o male che la fama esce, sempre molto cresce.
O buoni amici, o acerbi nimici.
O Cesare, o nulla.
O che s'hanno a mangiar testuggini, o nò.
O Christo, o Cesare.
O con verità, o co bugia, bisogna mantener la massaria.
O di paglia o di fieno, pur che il sacco sia pieno.
O huomo insano e pieno di sciocchezza: che pensa in donna di trovar fermezza.
O passa per arte, o per parte.
O pasta o farina, pure ch'io l'habbia.
O ragione o non ragione, non andar' in prigione.

O Regente, o niente.
O quanto, a chi in in Chriſto crede, lece.
Occaſione del peccato, è l'amor proprio.
Occus boccus, chi naſce matto non guariſce mai.
Ochio infermo, mirar non puote il ſole.
Odi, vedi, e taci, ſe vuoi viver in pace.
Odio fra gl' amici, è ſoccorſo a nemici.
Odio ricominciato, è peggior che prima.
Oglio, ferro, e ſale, mercantia reale.
Ogni acqua, eſtingue fuoco.
Ogni acqua, non lava.
Ogni acqua, non porta barca.
Ogni amore, è bello.
Ogni arte, vuol' il ſuo meſtiere.
Ogni becco torto, vive di preda.
Ogni bella botta, non amazza uccello.
Ogni bello e gran giorno, ha ſera.
Ogni bello givoco, rincreſce.
Ogni ben ferrato cavallo, talvolta cade.
Ogni bruſca, a molti cava gl' occhij.
Ogni buco ha la ſua cavicchia.
Ogni bruttezza, a ſe medeſima ſpiace.
Ogni buon' alma, a libertade aplaude.
Ogni buon poeta a mezzo torna.
Ogni buona coſa male inteſa, puo fare mali effetti.
Ogni buona coſa ſi può abuſare, come d'un vento ſpegnar' & allumare.
Ogni cane baia, prima che mordere.
Ogni cane vuol piſciare al muro.
Ogni carne, ha la ſua ſchiuma.
Ogni cencio, vuol' entrare in buccato.
Ogni colomba, non porta l'olivo.

Ogni

Ogni comparatione, è odiosa.
Ogni cornacchia, ama i suoi cornacchiotti.
Ogni corpo ha la sua ombra.
Ogni cosa cara è difficile ad acquistare.
Ogni cosa che senti, non è suono.
Ogni cosa comporta la carta.
Ogni cosa mortale, passa e non dura.
Ogni cosa mortale, tempo interrompe.
Ogni cosa nel suo esser', è buona a qualche cosa.
Ogni cosa, può il denaro.
Ogni cosa saporisce il sale.
Ogni cosa, serve a qualche cosa.
Ogni cosa vuol principio.
Ogni cosa, vuol tempo.
Ogni cruda fiera, ama la sua specie.
Ogni dì, non vien Sant' Ermo.
Ogni dieci anni, l'uno ha bisogno del' altro.
Ogni domane, porta il suo pane.
Ogni donna e vacca, ha qualche tacca.
Ogni drappo fin' in capo a l'anno ha fin.
Ogni dritto, ha il suo rovescio.
Ogni dur rompe & ogni altezza inchina, oro & amore.
Ogni estremo, è vitio.
Ogni farina, ha crusca.
Ogni fatto ingiusto, porta un danno giusto.
Ogni fertile, divien sterile.
Ogni fin panno è morso dalla tignola.
Ogni fiore, al fin perde l'odore.
Ogni formaggio è sano, se vien d'avara mano.
Ogni forza è ragione, contra il tiranno.
Ogni fresco male, facilmente si leva.

Ogni furfante, in ogni luoco, trova tre case, hosteria, prigione, & hospitale.
Ogni galeotto, voga à sè.
Ogni gran fiume, paga tributo al mare.
Ogni grano, ha la sua semola.
Ogni graspo d'uva, non viene al torcolo.
Ogni huomo di ragione, sia capo in sua magione.
Ogni herba, si conosce al seme.
Ogni ignorante, è cattivo.
Ogni lavorante ha mestier, de glior digni del suo mestier.
Ogni legna, no fa fuoco.
Ogni longo ballo, satia.
Ogni Lorda scuffia, serve di notte.
Ogni magione, ha la sua passione.
Ogni male, vuole gionta.
Ogni mattutino, ha il suo vespro.
Ogni medico, non sa guarire.
Ogni mendico, stima il suo carlino argento.
Ogni monte, ha la sua valle.
Ogni noce, ha la sua guscia.
Ogni nuova signoria, porta seco gelosia.
Ogni opra e frale, se il fondamento manca.
Ogni opra tua, col tuo poter misura.
Ogni paese, nodrisce l'huomo artificioso.
Ogni passion lasciate, o voi che giudicate.
Ogni pazzo è savio, quando tace.
Ogni pesce, è flemma, & ogni givoco, apostemma.
Ogni pianta ha la sua radice.
Ogni piccola favilla, luce nelle tenebre.
Ogni picciol' ago, scioglie stretto nodo.

Ogni

Ogni piccioł' huomo, può abbatter' una gran quercia.
Ogni piſciata, è una poſa.
Ogni pover merzaro, loda la ſua robba.
Ogni promeſſa è debito.
Ogni pungente e venenoſa ſpina, talhor ſi vede fiorita.
Ogni puttana, ha il ſuo ruffiano.
Ogni Regina, ha la ſua vicina.
Ogni regno diviſo, in breve manca.
Ogni regola, pate eccettione.
Ogni rio poledro una cavezza, e quand' è buono, talvolta due ne ſpezza.
Ogni robba, fa robba.
Ogni ſalmo, torna in gloria.
Ogni ſanto, vuol la ſua candela.
Ogni ſcala, non aſcende al mio balcone.
Ogni ſaldo diamante, al fin ſi ſpezza.
Ogni ſecchia, non attinge acqua.
Ogni ſoverchio, porta pena.
Ogni ſpecchio, non dimoſtra il vero.
Ogni ſplendor che vedi, non è ſole.
Ogni tegnoſo fugge il pettine.
Ogni tempo viene, chi lo può aſpettare.
Ogni terra, ha guerra.
Ogni terreno, nodriſce l'arte.
Ogni timidità, e vitio.
Ogni triſto cane, mena la coda.
Ogni triſto cane, tal volta trova buon oſſo.
Ogni triſto magnan tien l'arme in punto.
Ogni triſto ſorgio, ha il ſuo buco.
Ogni triſto uccello, ha la lingua per coltello.

Ogni troppo dispiace.
Ogni tua guisa, non sappia la camiscià.
Ogni uccello, non canta.
Ogni uccello, non conosce il buon grano.
Ogni veleno, ha il suo antidoto.
Ogni vento, non scuote nogaro.
Ogni vento passa.
Ogni vin', al fin, fa tartaro.
Ogni virtù vuol premio, oprando bene.
Ogni un per se, e Dio per tutti.
Ogni un la brusca d'altri, ma non il trave suo, vede.
Ogni uno a suo modo, e gl' asini all' antica.
Ogni uno affetta, cio che gli diletta.
Ogni uno aguzzi i suoi ferri.
Ogni uno, conta della fiera.
Ogni un corre a far legna, al' arbor che casca in terra.
Ogniuno da la colpa al cattivo tempo.
Ogni uno doverebbe chiamar la gatta gatta.
Ogni uno è amico, di chi ha buon fico.
Ogniuno è parente, del rico & opulente.
Ogni uno fa del suo ferro manaia.
Ogniuno faccia come può, ch'io sò bene cio ch'io fo.
Ogni uno facci, quelche sa fare.
Ogni uno fugge il bue, che cozza.
Ogni un gode, con il beccarsi il cervello.
Ogni uno, ha la sua croce.
Ogni uno ha opinione, ma non discrettione.
Ogni uno, ha qualche facenda.

Ogni uno il freddo sente, second' i suoi vestiti.
Ogniuno lo fa, chi alla moderna, e chi al' antica.
Ogni uno non è nato per andar' a Roma.
Ogni uno non ha il cervello, grosso come un vitello.
Ogni uno n'ha un ramo.
Ogniuno parla e mente, e fa come l'intende.
Ogni uno s'affatica; il pover' in cercare, il rico in conservare, & il virtuoso in imparare.
Ogniuno s'allacia la giornea.
Ogni uno se la becca.
Ogni uno se ne becca qualcuna.
Ogni uno si vuole contentare, con il fabrica.
Oh che mele in bocca, e rasoio a cintola.
Oncia di stato, libra d'oro.
Opri se ancor, chi vuol di Dio l'aiuto.
Ordine, mezzo, e ragion, governi ogni magion.
Oro è, chi oro vale.
Orpello che par' oro, nulla vale.
Otio giovane, vecchio mendico.
Otio, lussuria, e vino, fugga il soldato.

P

PAce e patientia, e morte con penitentia.
Pace e vittoria, son giudici in guerra.
Pace per elettione, e guerra per necessità farai.
Paesi fecondi, rendon molti vagabondi.
Pallidezza del nocchiero, di fortuna segno vero.
Pan di un di, vuovo d'un hora, vin d'un anno, pesce di dieci, donna di quindeci, amico di cento.

Pan leggiero, greve formaggio, piglia sempre se sei saggio.

Pan mentre dura, ma vino a misura.

Papa per voce, Re per natura, Imperator per forza.

Papa Scimio, che intendeva tutto al contrario.

Paragoni fanno conoscer le differentie.

Pare alli sorci scampati sempre di mangiare il cascio nella trappola.

Parente con parente, guai a chi non ha niente.

Parente del Bartola, che vendette la vigna per la grotta.

Parere e non essere, non è che filare e non tessere.

Pari con pari, bene stà e dura.

Parla come il commun, ma tieni, & odi come un.

Parla co' più, e sappi con i manchi.

Parla perche io ti veggia, diceva il Bernia.

Parole di Angelotto, e fatti di Diavolotto.

Parola detta, non torna non detta.

Parole di bocca, e pietra gittata, chi le riaspettata perde la giornata.

Parole di sera, il vento le porta.

Partoriscono i monti, e nasce un topo.

Pascendo, presi son gl'augei al vischio.

Pasqua tanto desita, in un giorno è passata.

Passata la festa, il pazzo in bianco resta.

Passion propria, è vuota di rispetto.

Patientia a chi tocca il peggiore.

Patientia, disse il lupo al' asino.

Patientia patia scientia, e chi non l'ha non ha scientia.

Patientia

Patientia perfetta, è render ben per male.
Patron' imprudente, fa il servitor negligente.
Patti vecchi, e modi usati.
Pazzo chi guarda al futuro, per goder il presente.
Pazzo chi marita, donna scordita.
Pazzo chi perde lo volo per lo sbalzo.
Pazzo quel prete, che biasma le sue reliquie.
Peccato confessato, e mezzo perdonato.
Pecora cornuta, vacca panciuta, mai non la muta.
Pecora mal guardata, dal lupo è acchiappata.
Pecora mansueta, d'ogni agnello è tettata.
Pecunia, non ha repulsa.
Pedocchi, e pulci, abbandonano i morti.
Peggio è l'invidia del' amico, che l'insidia del nimico.
Pelle che non si vende, non si scortica.
Penitentia, non vien mai tardi.
Pensa al fine, e non traligna.
Pensa al tuo albergo, quand' arde il vicino.
Pensa molto, parla poco, e scrivi meno.
Pensar d'andar' a pascere & andar' ad arare.
Pensate ch'i poveri non habbiam pedocchi?
Per altri e non per sè, sona la campana.
Per amistà conservare, muri bisogna piantare.
Per amor del cavaliter, la donna talvolta bascia lo scudier.
Per bella parere, talvolta convien patire.
Per ben giudicare, convien ascoltare.
Per ben parlare & assai sapere, non sei stimato senza l'havere.
Per bramar, pettar, e sospirar, fuor del letto non accade andar.

Per burlare talhor' si giunge a tanto, che spesso causa morte, o duol' o pianto.
Per dimandar, non si perde nulla.
Per duo che fanno il pane in casa, cento voglion di quello del fornaio.
Per durare, bisogna indurare.
Per esser crudele al nimico, diventi atroce al' amico.
Per fame è lecito, alterar le leggi.
Per far' il ladro fedele, convien di lui fidarsi.
Per far la corda, si storcie al contrario.
Per far vita pura, conviene arte e misura.
Per far' un salto far' un capitombolo.
Per fittion non cresce, il ver ne scema.
Per fuggir' un inganno, ingannar lice.
Per grassa che sia la gallina, ha bisogno della vicina.
Per i buoni bocconi, si fanno le questioni.
Per l'abbondantia del cuor, la bocca parla.
Per la concordia le picciole cose crescono, per la discordia le grandi rovinano.
Per la rosa, spesso il spin si coglie.
Per la via, si concia la soma.
Per l'arbor spesso, il frutto si conosce.
Per lo ben proprio, ogni travaglio è grato.
Per mal fare, poco tempo basta.
Per molte strade, si và a Roma.
Per molto levar' a buon hora, non si mena.
Per nulla serve, chi non è in gratia.
Per nuocer' altri, a se perfidia nuoce.
Per odio della crudeltà, l'huomo si fa crudele.
Per ottener' i favori, è buono meritargli.
Per pian' andar, si scendon molte miglia.

Per pic-

Per picciola cagione, il lupo tuole il mottone.
Per poco mal s'acquista biasm' e scorno.
Per ricuperare, bisogna operare.
Per santa, chi la canta.
Per tacere, fare il gozzo.
Per troppo dibatter la verità, si perde.
Per troppo parlar' & esser muto, molte volte s'è pazzo tenuto.
Per troppo spronar, la fuga è tarda.
Per tutto c'è da far, diceva colui, che ferrava l'oche.
Per tutto si grida al lupo.
Per variar natura è bella.
Per una percossa, non cade un buon' arbore.
Per un buon fin, si ceda a un' atto indegno.
Per un dì di gioia n'habbiam mille di noia.
Per un ponto Martin perse la cappa.
Perder' il trotto per l'ambiatura.
Perdi tre bocconi per prender' un salmone.
Perdona a tutti, ma niente a te.
Perdonando troppo a chi falla, si fa ingiuria a chi non falla.
Perdonar' i corvi, e punir' le colombe.
Pere e donne senza rumore, son stimate le migliori.
Pesa e paga, e va con Dio.
Pesce al sole, e carne al ombra.
Pesce che vuol l'hamo, cerca d'esser gramo.
Pesce, olio, & amico vecchio.
Peste del commun bene, è la discordia.
Pettine di sette, che tre cava, e quattro mette.
Piaga antiveduta, assai men duole.

Piaga per allentar l'arco, non ſana.
Piacere & alegrezza, toſto viene e toſto ceſſa.
Pian barbier, che l'acqua ſcotta.
Pian pian, ſi va ſan.
Piangerà domani, chi hoggi ride.
Picciol nuvola, porta pioggia.
Picciol' vaſo ſuol tener buon vino.
Picciol' vento accende fuoco, grande lo ſmorza.
Piccola conſcientia, e gran diligentia, fan l'huomo ricco in Valentia.
Picciola cucina, agrandiſce la caſa.
Piccola ſcintilla, può bruſciar' una villa.
Piccola ſponga ritien' acqua.
Picciole ruote, portano gran faſci.
Pie di montagna, porto di mare, fanno l'huomo profittare.
Pietra, calcina, e ſabbion, mercantia da coglion.
Piglia il bene, quando viene.
Piglia la caccia, mentre ti caccia.
Piglia la roſa, e laſcia ſtar la ſpina.
Pigliamo prima l'oca, e poi facciamle il ſapore.
Pigliamo prima l'orſo, e poi vendiamone la pelle.
Pignatta che troppo bolle, perde ſapor e guſto ceſſa.
Pioggia di febraio, empie il granaio.
Più bello è il bello del cuor, ch'il bel del volto.
Più caca un bue, che cento moſche.
Piu che gela, più ſi ſtringe.
Più ch'il mantello, dura l'inchioſtro.
Piu con le orecche, che con gl'occhi impariama.
Più corre la fortuna, che cavallo o mulo.
Più dolci ſono le ferite del' amico, che i paſci del nemico.

Più fa

Più fa chi vuole, che chi puole.
Piu fa il tempo, che forza, ò senno.
Più facilmente che non si caccia, si chiama un spirito.
Più felice ch'il can del beccaio, o gallo del mugnaio.
Piu grave appar, che la vergogna il danno.
Piu honesto è il fin del letterato, che quello del soldato.
Può il nocchiero cavalcar, ma non serenar' il mare.
Più la crapula, che la spada n'amazza.
Piu muovon gl'essempij, che le parole.
Piu nel viso ch'altrove, vedonsi le macchie.
Più ombra che frutto, fanno gli arbori grandi.
Piu pensar che dire, udir', veder', e tacere, a persona non può mai nocere.
Piu preme il proprio amor, ch'il commun bene.
Più pro fa il pan sciutto a casa sua, che l'arosto fuori.
Piu presso alla chiesa, piu lontan da Dio.
Piu può honore che amicitia, & amore.
Piu puote l'humilità, ch'il ferro o il sangue.
Più sa il matto in casa sua, ch'il savio nell' altrui.
Piu scende, chi più sale.
Più si guadagna a pescar nel' acqua torbida, che ne (la pura.
Più si pente d'haver parlato, che d'haver tacciuto.
Piu sono i minacciati, che gl'ammazzati.
Piu spend' il misero, ch'il liberale.
Piu tira un pel di donna, che cento paia di buoi.
Piu tosto il corpo, che l'anima alle cattene.
Più tosto in man, che in doman.
Piu tosto invidia, che compassione.
Più tosto il ventre, che l'occhio si satolla.

Più tosto

Più toſto la pelle, ch'il vitello.
Più toſto Moro, che Mandorlo.
Più toſto morſo, che morto.
Più toſto mendicante, che ignorante.
Più toſto ſi vedrà uſcir del fango la rana, che non peli ciaſcun vecchia puttana.
Più toſto vinato, che ogliato.
Più val' fontana, che ciſterna.
Piu vale in corte un' ponto di fortuna, che cent' anni di ſtudio.
Più vall' ingegno che forza, e legno che ſcorza.
Più val la cenere divina, che la mondana farina.
Più val l'orecchia d'un capretto, che tutto un gatto.
Più val l'ultimo, ch'il primo viſo.
Più val meſtier, che ſparavier.
Piu vale opra e valor', che dire, e pazzia.
Più val virtù ſoprana, che forza humana.
Piu vale una guerra giuſta, ch'una pace finta.
Piu vale una ſavia donna filando: che cento triſte regnando.
Piu vale una pecchia con miele, che dieci calauroni ſenza.
Più vale un ben lontano, che un mal vicino.
Più vale un bel porco, ch'una bella toſa.
Più val un gran di pepe, che un ſtronzo d'aſino.
Più vale un pan con amor, ch'un capon con dolor.
Più vale un padre, che cento pedagoghi.
Più vale un preſente, che duo futuri.
Più val' un teſtimonio di veduta, che cento di udita.
Più vale un tieni, che cento piglia.
Più ved' un' occhio del padron, che quattro de' ſervitori.

Più ve-

Più veloce il deſtrier' al corſo ha il piede, s'altro deſtrier' il ſegue, altro il precede.
Piuma a piuma, ſi pela l'oca.
Piſcia chiaro, e fa le fiche al medico.
Poca barba, corta e larga fronte, e rio colore, ſotto il cielo non può eſſer peggiore.
Poco fa, chi a ſe non giova.
Poca fatica, e gran ſanità.
Poca macchia, guaſta una bellezza.
Poche parole, fra gl'huomini ſavij.
Poche parole, ma fatti aſſai.
Poche volte ſi crida al lupo, ch'è non ſia nel paeſe.
Poco barba e rio color ſotto, nota che ſia o triſto o ghiotto.
Poco cibo, e niſſun' affanno, ſanità nel corpo fanno.
Poco foco gli ſcalda il ſuo camino.
Poco in pace val più, che molto in guerra.
Poco intervallo, è dalla fiamma al fumo.
Poco può dar' al ſuo ſcudier, chi lecca il ſuo taglier.
Poco sà, chi non sà, ſe tacer sà.
Poco ſaggio ſi può dir colui: che perde il ſuo per acquiſtar l'altrui.
Poco ſenno baſta, a chi fortuna aplaude.
Poco vale contra fortuna, ſcudo.
Poeti, pittori, e pelegrini, a far' e dir ſono indovini.
Pome, pere, & noce, guaſtano la voce.
Pon gli mente alle mani, & non a gli occhi, diſſe l'ucellino.
Ponge lo ſtral de la ſententia ingiuſta.
Popolo ſciolto, beſtia ſenza freno.

Popolo ſicuro, non vuole muro.
Porco d'un meſe, & oca di trè, è un' vero mangiar da Rè.
Porco lento, non mangia ſterco caldo.
Porta ſerrata, teſta guardata.
Portar' il crocifiſſo in ſeno.
Pover huomo, non va in conſiglio.
Povera gente, non ha amico ne parente.
Povero ſuperbo, odioſo a Dio.
Povertà, madre di ſanità.
Povertà, non è vitio.
Povertà ſi diſprezza, ma non guaſta gentilezza.
Predican' il Vangelo ad altri, e credon nel diavolo.
Prega il villano, il mercato è disfatto.
Premio al ben ſervir, pur vien' al fin, ſe ben tard' a venir.
Preſent' eſſempio, accende a futur' atto.
Prezza colui, che ſempre amor ti moſtra.
Pria che domandi, alla riſpoſta penſa.
Prima che morte ti colga, eſci del vitio.
Prima ſi cangia il pelo, ch'il vitio.
Primo intenditore, & ultimo parlatore.
Primo levato, primo calzato.
Proceſſo, taverna, & urinale, mandan l'huom' al' hoſpitale.
Primo venuto, primo ſervito.
Promeſſa ingiuſta, tenere non è giuſto.
Prometter non è dare, ma per matti contentare.
Promitto, promittis non iſt à per attendere.
Proſpera è la città, dove la virtù e in dignita.
Proſperità humana, ſolpetta è e vana.

Preſto

Presto a mangiare, presto a lavorare.
Prodigo e gran bevitor di vino, non fa ne forno ne trolino.
Prova del' buon'amico, è il caso auverso.
Provedi anzich' e' venga, al tuo bisogno.
Prudenza altrui, ci fa migliori.
Puttana che va su le canzoni, vattici scalza.
Putto in vino, e donna in latino, non fecer mai buon fine.
Putti o matti, indovinano.
Putti, preti, e polli, mai non son satollo: preti, polli, & putti, imbrattano per tutto.

Q

QVal' asino da in parete, tale riceve.
Qual' è l'arbore, tal' è il frutto.
Quale è il fiore, tale è l'odore.
Qual' i figli chieggi, tal la moglie elleggi.
Qual pane hai, tal la suppa harai.
Qual sia l'uso de' vasselli, sia giudice il vasselaio.
Qual' vita, tal fine.
Qual' è il nodo, tale il cugno sia.
Qualche cosa, ha qualche sapore.
Quando canta il gringò, e buono la vacca & il buò.
Quando canta il cocu, la mattina molle, e la sera sciutto.
Quando Dio ci dà la farina, il Diavolo ci toglie il sacco.
Quando Dio ci vuol punir, del vero senno ci fa uscir.
Quando Dio vuol gastigar uno, gli toglie il cervello.

Quand'

Quando egli arde in vicinanza, porta l'acqua à casa tua.

Quand' è perso il Re, è fatto il giuoco.

Quando Fermo vuol fermar, tutta la Marca fa tremar.

Quando Genaro fà polvere, il grano si fa da rovere.

Quando gli armellini sono in fiore, il di & la notte sono d'un tenore.

Quando' Iddio vuol castigar uno, la prima cosa che fa gli leva il cervello.

Quand' il capo non sta bene, ogni membro se ne sente.

Quand' il cavallo è rubbato, non val serrar la stalla.

Quando il cieco porta la bandiera, guai a quegli che vengon di dietro.

Quand' il fico scriba il fico, buon villan serba il panico.

Quand' il fromento è ne' campi, è di Dio, e de' Santi: quand' il gran è ne solari, non si può haver senza denari.

Quand' il fromento è nella spica, non toccar ne vin ne fica, e vedi di non ci tornar, fin al tempo del vendemmiar.

Quando i ladri confessano, si conoscono gli huomini da bene,

Quand' i lupi ci voglion mangiare, aiutianci de' cani.

Quando il lupo mangia al compagno, creder si dee sterile la campagna.

Quand' il marito fa terra, la moglie fa carne.

Quand' il padre ha troppo robba, il figliol non ha virtù.

Quando

Quando il padron' vien lupo, è un mostro horrendo.
Quand' il sterco monta in scagno, o puzza, o fa danno.
Quando il vecchio non vuol bevere, ne l'altro mondo va lo vedere.
Quando il verno è nella state, e la state nel' invernata: mai di buone cose harai buona derrata.
Quand' il villano e sul fico, non conosce ne parente ne amico, ma quand' egli e smontato, conosce il parente & il parentato.
Quando la festa viene, dimora: quando la festa va via, lavora.
Quando la guerra comincia, s'apre l'inferno.
Quando la' patrona folleggia, la massara dannegia.
Quando la state il gallo beve, che subito piova creder' si deve.
Quando la superbia galloppa, la vergogna siede in groppa.
Quando la volpe predica, guardate le galline.
Quando le fave sono in fior', i pazzi sono in vigor.
Quando l'oro parla, la lingua non ha forza.
Quando luce e da il sole, il pastor non fa parole.
Quanto meglio il corpo è ben trattato, tanto peggio lo spirito è mal menato.
Quando s'è caduta la scala, ogniun sà consigliare.
Quando si cura il gattolo, tutta la contra da spuzza.
Quando tuona, il ladro divien' huomo da bene.
Quando vedi donna barbuta, non entrar seco in disputa, torci il capo, passa e sputa, o con sassi la saluta.
Quando vedi il lupo, non cercar le sue pedate.

Quand' un piede sdrusciola, l'altro è in pericolo di cascar.

Quand' un ti dice ti manca il naso, mettivi la mano.

Quanti huomini, tante opinioni.

Quanti sono che nel' vuovo cercan di trovar il pelo.

Quanto corre, tanto vale il cavallo.

Quanto maggior, tanto men sicura fortuna.

Quanto piace al mondo è breve sogno.

Quanto più la volpe è maladetta, tanto maggior preda fa.

Quanto più maturo è il frutto, tanto più tosto si marcisce.

Quanto piu s'aspetta, piu nuoce la vendetta.

Quanto più si ruga, tanto più spuzza il stronzo.

Quanto piu vecchia è la scarpa, tanto più vuole l'unto.

Quantunque sia in acqua, sempre tien fuoco la selce.

Quatro B del' huomo, non debbe toccar la donna, cio è borsa, beretta, barba, braghetta.

Quatro cose vuol' amor, savio, solo, solecito & secreto.

Quatro D fanno il tutto, Dio, Diavolo, Donne, Denari.

Quatro difficil cose, cuocer' un' vuovo, far il letto al cane, insegnar' a un Fiorentino, & servir un Venetiano.

Quatro son' i buon' bocconi, persichi, fonghi, sighi, & meloni.

Quatro testimonij afferman' un processo.

Quella carne è ben cotta, che lascia l'osso.

Quel ch' avancinelle scarpe, perdi ne' stivalli.

Quel che dee esser non può mancar.

Quel

Quel ché è fatto, non si può far non fatto.
Quel che manda il cielo, forza è si tolga.
Quel che non può la forza, il tempo puote.
Quel consiglio che non vuoi, non lo dar' altrui.
Quello ch'acquista e non serba, dice il libro, va alla fonte & trahe l'acqua col cribro.
Quel'arbor' che Dio pianta, ad ogni vento regge.
Quello che duole, sempre non è scabbia.
Quello ch'è di parto, non è d'inganno.
Quello ch'è di tutti, non è di nissuno.
Quello che fa il signor fanno poi molti, che nel signor son tutti gl'occhi volti.
Quel che fu duro à patire, è dolce a ricordare.
Quello che tu stesso puoi e dir' e fare, ch'altri il faccia, mai non aspettare.
Quello che io ho, gia fu d'altrui, ancor sarà non so di cui, hor' altro haver non mi trovo io, che quel ch'io godo e dò per dio.
Quello che non va in busto, va in manica.
Querelar' in maritaggio, ti consuma l'heritaggio.
Quiete, mente lieta, e moderata dieta.

R

RAde volte il ben far, senza il suo premio fia.
Ragione contra forza, non ha luoco.
Ragione contra il forte, non truova buon porto.
Ragion deve esser' in consiglio.
Ragione è vinta dal' appetito.
Ragione fa magione.
Rane, mal sane.
Rare volte ha fame, chi sta sempre a tavola.

Rare volte vien' il sapere, inanzi gl'anni.
Rari sono i teologi buoni christiani, i legisti che voglia litigare l'un con l'altro, e medici che piglia medicina.
Raro è che l'arrogante, non sia vile.
Raro fu guadagno, senza alcun' inganno.
Raro fu tener le labbra chete, biasmo ad alcun, ma ben spesso virtute.
Raro prudentia, va con sorte lieta.
Raro s'accoppiano felicità, e prudentia.
Regnano i sensi, mala ragion' e morta.
Renda talhor ragion', a membri il capo.
Rende ben per bene, è giustitia: render male per male, è vendetta.
Render ben per male, è carità: render mal per bene, è crudelta.
Render simile per simile, non è ingiusto.
Rendere, fa male alla gola.
Rendono piu frutto donne, asini, e noci, a chi ver loro ha piu le man' atroci.
Resta in camin, chi vuol volar senz' ale.
Ricalcitrar contra puntura, ti fa doppia battitura.
Rida chi vince.
Ricchezze & scientia, insieme non hanno residentia.
Rintuzzato strale, sovente fa piaga mortale.
Ritrarre altrui del vitio, è virtù doppia.
Riuscir meglio in campo, ch'a la mostra.
Roffiana con vergogna, la sua figlia empie di rogna: che aglio, pan', acqua e scalogna, non ha poi quando bisogna.
Roma non fu fatta in un di.
Roma e Rè convien servire.

Romper'

Romper' la casa per vender' il calcinaccio.
Rosa con giglio, da miglior' odore.
Rosso, mal pelo.
Rubbar' il porco, e dar' i piedi per l'amor di Dio.

S

SAcco pieno, rizza l'orecchie.
Saggio è chi nel mal d'altrui si specchia.
Salata ben lavata, poco aceto, e ben ogliata.
Salciccia cotta, saltami in bocca.
S'alcun' ha brutta moglie, vaga ancella,
usi questa, & accarezzi quella.
Saliva d'huomo, ogni serpe doma.
Salmon', e sermon, sono d'una stagion.
Salvo jure calcoli, disse Scoto.
Salute, e fiorini, che troveremo cugini.
San Giovanni bocca d'oro.
San Marco non è festa per tutti, solo per l'asquino.
San Thomaso, non crede se non tocca.
San Vio, la moglie batte il mario.
Sangue di poltrone, non si muove.
Sanità sanità, che ogni tempo viene.
Santa Aga, conduce la festa a cà.
Santa Agnese, il freddo è su le cieste.
Santa liberta, facciam l'uscita come l'entrata.
Sapientia di poverhuomo, forza di facchino, e bellezza di puttana, non vaglion' un quattrine.
Sarebbe ardito il sorgio, che facesse il nido nel orecchia del gatto.
Sarebbe pensier non troppo accorto, perder duo vivi per salvar' un morto.

Savia femina, è doppiamente pazza.
Saviamente si governa, chi fugge la taverna.
Savie al' impensata, e pazze alla pensata, son le donne.
Savio non è colui, che solo è savio per altrui.
Savio per lettera, e matto per natura.
Scappucciar e non cascar, la strada fa avanzar.
Scherzo longo, non fu mai buono.
Scientia, casa, virtù, e mare, spesso fa l'huomo avanzare.
Scientia non è peso.
Scientia in ogni stato, vale un gran stato.
Sciocchezza altrui, ci fa più canti.
Scopa nuova, spazza ben la casa.
Sdegno d'amante, poco tempo dura.
Sdegno e vergogna, son' i spron d'ardire.
Se ben tu fai, sappia chi lo fai.
Se ber lasci il cavallo quanto vuole, & alla donna fareccio che puole, in men d'un' mese & una settimana, hai una rozza & una puttana.
Sa è sole o solicello, noi siamo a mezzo il verno, se fulmina, o se puove, dal verno siamo fuore: s'è nebbia, o nebbiarella, carestia, o coticella.
Se febraio non febreggia, marzo campeggia.
Se fortuna travaglia un nobil core, raro è ch'al fine non gli dia favore.
Se gl' accusator trovasser' fede, ogniun' harebbe (errato.
Se hai la carbonata, habbi anche il pan' onto.
Se il bastardo è buono, è ventura: se il bastardo è cattivo, e sua natura.
Se il buffalo destrier' esser si crede, al saltar della fossa se n'avede.

Se il

Se il buono prospera, ogni uno prospera.
Se il cavallo rognoso vuoi toccare, subito lo farai calcitrare.
Se il ciel casca, haveremo quaglie.
Se il consiglio è salute, che cosa è l'aiuto.
Se il grande fosse valente, & il picciolo patiente, & il rosso leale, ogniuno sarebbe uguale.
Se il mal tuo c'hai si vicin non vedi, peggio l'altrui c'ha da venir prevedi.
Se il mercato dura tutto l'anno, a che fare tanta fretta.
Se il morire non si scusa, chi male vive, bene s'abusa.
Se il povero ti donna, è acciò ridoni.
Se il sacco è troppo pieno, non lo puoi ligare.
Se il serpente non mangiasse serpente, non diverrebbe dragone.
Se il tuo gatto è ladro, non lo cacciar di casa.
Se la casa brusscia, io mi scalderò le mani.
Se la casa è piena, presto si fa da cena.
Se la cosa passa bene, chi l'ha fatto? chi l'ha fatto? il gran consiglio Parigino: se la cosa pasia male, chi l'ha fatto? chi l'ha fatto? la furia Francese.
Se la cosa si potesse far due volte, l'asino sarebbe nostro.
Se la donna fosse piccola come è buona, la minima foglia le farebbe una veste e & una corona.
Se l'acqua è chiara, non haver paura.
Se la invidia fosse una febre, tuto il mundo morirebbe.
Se la madre non fosse mai stata nel forno, non vi cercherebbe la figlia.
Se l'è carne, la si cuocera: se l'è pregna, la farà.

Se le donne foſſero d'argento non varrebbon' un quattrino, perche non ſtarrebbon' al martello.
Se le pazzie foſſe dolori, ogni caſa ſarebbe in pianto.
Se l'huom poſſente ha del' huom debil cura, e l'uno e l'altro longamente dura.
Se lodi il buoni, e' ne divien migliore: s'il triſto biaſmi, e' ne divien peggiore.
Se mala man non prende, canton di caſa rende.
Se' matti non mattegiano, perdono la ſtagione.
Se non puoi con la pelle del leone, fa con quella della volpe.
Se non vuoi ch'il nimico ti corra dietro, tagliagli le gambe. (ſi perde.
Se nuova loda di te non naſce, la vecchia che hai
Se opra rea nel religioſo ſi vede, per queſto non ſi dee mancar di fede.
Se più che crini haveſſe occhi il marito, non potria far che non foſſe tradito.
Se piove d'Agoſto, piove o miele o moſto.
Se povertà vien lieta, è gran richezza.
Se ſapeſſe il villan, quel ch'è formaggio, peri, e pan, venderebbe il gabban, per formaggio, peri, e pan.
Se s'haveſſe à fare le coſe due volte ciaſcun ſarebbe ſavio.
Se ſorgio ſei, non ſeguitar le rane.
Se tu haveſſ, il mondo in uno ſcacchieri, non lo ſapreſti in tutto di acconciare a tuo modo.
Se tu mangiaſti fieno, fareſti un cavallo.
Se viver lieto eternamente vuoi, non tener quello che fuggir non puoi.

Se vivi

Se vivi in rissa e star vuoi senza pene, sospetta dal nemico ancor del bene.
Se vuoi conoscer l'huomo, dagli magistrato.
Se vuoi conoscer' uno, fallo parlare.
Se vuoi dar segno di star san, piscia spesso com' il can.
Se vuoi del tuo mestier cavar guadagno, d'un tuo maggiore non ti far compagno.
Se vuoi esser' amato, lascia il tutto ove l'hai trovato.
Se vuoi viver sano, descina poco, e cena meno.
Secca annata, non è affamata.
Secca racina, del' arbor ruina.
Secondo che vengon le quaglie, divien ricco il vescovo di Castro.
Secondo i beni sia la dispensa, il savio lo crede, il pazzo non ci pensa.
Second' il tempo convien fare: second ill vento navigare.
Secondo la gamba sia la calcia.
Secretario non dei haver, che non ha l'arte di tacer.
Secreto di due, secreto di Dio: secreto di tre, secreto d'ogniuno.
Segni si ben la mattina, chi ha da dar nel Diavolo.
Sel corvo non gracchiasse, harebbe più cibo e men invidia.
Sempre a beltà, fu leggierezza amica.
Sempre è buon cavar sangue, quand' il barbier non ha denari.
Sempre è buono il pesce, dice il pescatore.
Sempre è festa, dopo il lavoro fatto.

Sempre è ſtato & è commune detto: tolta la cauſa ancor ſi tuol l'effetto.
Sempre fu ſtimato folle espreſſo, chi più d'altrui ſi fida, che di ſe ſteſſo.
Sempre inſolentia, va con la vittoria.
Sempre in un bel ſereno, il ciel non ſtà.
Sempre l'amor, l'inganno, o il biſogno, inſegna la retorica.
Sempre laſcia i vivi, e di del tempo veglio.
Sempre non è pericolo in mare.
Sempre più l'orecchie, che la lingua adopra.
Sempre s'effettua, quel che duo vogliono.
Senno, non vince aſtutia.
Senno pare, trop' alte impreſe non cominciare.
Sententia in fretta, dà il temerario giudice.
Senza denari, Georgio non canta.
Senza denari innamorato Parme, ſenza libri ſcolar, guerrier ſenz' arme.
Senza denari, non ſi hanno i pater noſtri.
Senza giurare o ſegno altro più espreſſo, baſti una volta che s'habbia promeſſo.
Senza le api, non ſi ha il miele.
Senza mercede non s'inſegna.
Senza moglie a lato, l'huom non è beato.
Senza obedientia, l'autorità è nulla.
Senza oro e ſenza argento, non s'entra dentro.
Senza pane, gran fame.
Sera roſſa, e negro mattino, allegra il pelegrino.
Serrar la ſtalla giovar non può, quand' il villano perſi ha i buò.
Servigio preſo, liberta venduta.

Servi-

Servitor pregato, parente ne amico, non torrai mai se vuoi esser ben servito.
Sette cose pensa l'asino, & otto l'asinaro.
Sette petti fanno una postemma.
S'havesti tacciuto, saresti philosopho.
Si dan gl' officij, ma non la discretione.
Storzeschi in campagna: bracceschi in battaglia.
Sia di sospetto vuoto, chi gl'altri accusa.
Si dice in ogni villagio, che la donna inganna il saggio.
Si dice, va per tutto.
Si duol' a torto di Nettuno, chi due volte pate naufragio.
Si fa giusto quel quadagno, che l'argento fa col stagno, o la mosca con il ragno, chi tuol zoppo per compagno.
Si può aggiunger' acqua, ma non gia cresce'r il mare.
Si puo amar la salsa verde, senza mangiar la biada tutta.
Si suol cacciar, chiodo con chiodo.
Si vede comunemente, non ha fede chi non ha argento.
Si vede il viso, ma non il cuore.
Sia ben criato, chi è invitato.
Sia tosto, tardi, apresso o lontano, il ricco del povero ha bisogno.
Siena di sei cose piena, di torri e di campane, di scolari, e di puttane, di becchi, & di ruffiane.
Sive bonum, sive malum, disse il Gricca quand' arse la lettiera.
S'occhio non mira, cuore non sospira.
Soffri il male, & aspetta il bene.
Soglion' i canti humiliar serpenti.

Sola la miseria, è senza invidia.
Sola quella fama è perpetua e dal tempo privelegiata: che con opre di virtù vien' acquistata.
Sola virtù, può tranquillar la vita.
Sole d'alta levata, non è di durata.
Sole d'inverno, amor di pagliarda, tardi viene, e poco tarda.
Sole di Marzo, luce, ma non scalda.
Solo chiaro è, chi per se stesso splende.
Solo da grand' amor, vien la gelosia.
Solo Dio verace, & ogni huom mendace.
Solo la conscientia, e morte, punge il core.
Solo tra pari è l'amicitia.
Son da la tema l'ali a' piedi aggiunte.
Sono i miglior' arbori, che sono i piu battuti.
Sopra dottrina, forza non domina.
Sopra i cavalli magri, si posano le mosche.
Sopra il pero, vin convien bere.
Sopra il suo letame, ogni cane è fiero.
Sopra l'argento, non hai parente.
Sopra l'vuovo, la gallina fa l'vuovo.
Sopra negro non e colore: sopra virtù non e honore. sopra peccato non è dolore: sopra figlivoli non è amore.
Sopra ogni vino, il Greco è divino.
Sorgio d'un' entrata, è tosto acchiappato.
Sottil filo, cuce bene.
Sotto bel liscio di parole, passa brutta persuasione.
Sotto bruttà veste, spesso si trovan belle virtù.
Sotto color di giustitia, si copre la malitia.
Sotto forma di colomba, portar coda di scorpione.
Sotto il conio della bontà, si spende la malitia.

Sotto

Sotto nome di baia, cade un savio effetto.
Sotto nome di baia, cade un buon pensiero.
Sotto piombo si trovan le vene d'oro.
Sotto placide onde, sono i scogli perilosi.
Spaventan piu le parole de gl' animosi, che le lancie e spade de' vili.
Sperando il meglio, si divien veglio.
Speranza longa, infirmità di cuore.
Spesso audientia, ma rado credentia dij il buon giudice.
Spesso è fortezza, il dar le spalle al fato.
Spesso grand' odio, grand amor diventa.
Spesso gran tema, ogni licentia toglie.
Spesso il figlivol' al padre s'assomiglia. & de la madre il camin segue la figlia.
Spesso il riso, di dolor principio.
Spesso il variar disegno, fa l'huomo d'honor degno.
Spesso in finta pietade, è vera invidia.
Spesso in persone basse, si vedon' alti doni.
Spesso ingannano le lagrime.
Spesso la gola, altrui guida a mal fine.
Spesso le ciancie, riescono a lancie.
Spesso l'essempio, è più ch'il fatto enorme.
Spesso l'honor d'altrui, è onta d'altri.
Spesso lo sdegno, l'huom fa traditore.
Spesso piangono i figli, per la colpa de' padri.
Spesso più vince, l'humiltà ch'il ferro.
Spesso quel ch'è da far, il fatto insegna.
Spesso si piglian volpi.
Spesso s'ha rispetto al can per amor del patrone.
Spesso sopra chi il fa, torna l'inganno.

Spesso

Spesso sotto rozza fronde, soave frutto si nasconde.
Spesso vergogna, piu ch' il danno accende.
Spesso un bel morir fa l'huomo contento.
Spesso un guadagno ingordo, è danno espresso.
Spogliar Pietro per vestir Paolo.
Spron di consiglio, ostination non ponge.
Star saldo al soldo.
Staremo a vedere, disse il cieco.
Stendesi piu il parentado carnale, ch'il spirituale.
Stender la rete, ch'altri prenda gl'uccelli.
Stimol pongente, è la vergogna al cuore.
Stolto chi fa à gioco, dove può perdere, e non vincere.
Strada vecchia, sentier nuovo.
Stringi gola, passa hora.
Succia amor la borsa, e succia il core, pazzo è chi compra con duo sangui amore.
Stolto chi dal malvagio aiuto aspetta.
Stazzicar' il vespaio, è pericoloso.
S'una pecchia cacasse quanto un cavallo, il miele sarebbe troppo buon mercato.
Superbia di villano rivestito.
Superbo è quel cavallo, che non si vuol portar la biada.

T

TAccia la lingua, ove l'effetto parla.
Tacendo il matto, sara tenuto savio.
Tacer' a tempo, val più che parlare.
Taglia longo, e cuci stretto.
Tal' Abate, tali monachi.

Tal caca

Tal caca di paura, che forza finge.
Tal cervello, tal capello.
Tal fugge il fumo, che casca poi nelle brage.
Tal' grida Palle palle, che farebbe a dalle dalle.
Talhor chi ingannar pensa, è l'igannato.
Talhor cresce una beltà, un bel manto.
Talhor' entrando in porto, il legno pere.
Talhor famoso è per infamia alcuno.
Talhor gran speme vien da poco acquisto.
Talhor l'humiltà, spegne lo sdegno.
Talhor miseria, intenerisce l'odio.
Talhor prima a se nuoce, chi altri offende.
Talhor' un' van timor, fa un vero sdegno.
Tal lascia l'arosto, che poi brama il fumo.
Tal legge, tal Rege.
Tal man si bascia, che si vorrebbe veder mozza.
Tal merito ha, chi ingrati serve.
Tal' molto crede a se, che poco intende.
Tal mulo porta i suoi denari.
Tal nutre il corvo, che gli caverà poi gl'occhij.
Tal pare maraviglia, che poi si sprezza.
Tal pensa esser sano, che porta la morte in seno.
Tal pensa in cosa fral metter' il dente, ch' in dura il frange, e con dolor si pente.
Tal porta corna, ch'ogni huom le vede, altri le porta, che non se lo crede.
Tal ride in vista, ch'asconde pianto infinito.
Tal santo, tal miracolo.
Tal' vede il mio colore, che nō conosce il mio dolore.
Tal vendita, tal rendita.
Tal vende il senno a ritaglio, che harebbe bisogno di comperarlo in grosso.

Tal' vol-

Tal' volta più vale la feccia, ch'il vino.
Tale è la cagnuola, quale è la signora.
Tale minaccia, che poi è battuto.
Tale pare Muccia, che è serpente velenoso.
Tale pare Orlando, che è poi una pecora.
Tale pensa salvarsi a Pasqua, che è preso a mezza quaresima.
Tale rettore, tale i popoli.
Tale si scusa, che si accusa.
Tale dobbiam' essere, quali vogliam' apparere.
Tanti huomini, tanti pareri.
Tanto beve l'oca, quanto il papero.
Tanto caca un bue, quanto mille mosche.
Tanto cresce il desio, quanto il tesoro.
Tanto è il male, che non mi nuoce, quanto è il bene, che non mi giova.
Tanto è morir' di taglio, quanto di punta.
Tanto è peggio il male, quanto è più lento.
Tanto erra chi crede tutti i sogni esser fallaci, quanto chi gli crede esser veraci.
Tanto fa chi tiene, come chi scortica.
Tanto male non si alloggia, che non sia peggio stare alla pieggia.
Tanto merita il consentiente, quanto l'agente.
Tanto più manifestasi il peccato, quanto più il peccator' è in alto stato.
Tanto ruspa la gallina, che la trova il coltello che l'amazza.
Tanto si chiama Natale, ch'è' viene.
Tanto val mangiar la carne, quanto il brodo.
Tanto vale l'amore, quanto il denaro dura, speso il denar', amor cerca ventura.

Tarda

Tarda a rinchiuder la piaga, che nõ riesca un' altra.
Tarde non fur mai gratie divine.
Tardi è la man al messere, quando il petto è fuori.
Tardi vien' la medicina, quando l'huomo è morte.
Tardo porta la medicina quando l'huomo è morto.
Tardo vien con l'acque quando la casa è arsa.
Tavola senza sale, bocca senza saliva.
Tema ne lode indurr' al ben non deve.
Tempo o consiglio, occasion non chiede.
Tempo perduto ridotto a memoria, da più noia, che gloria.
Tempo, vento, signori, donna, e fortuna, voltano, e tornano, come fa la luna.
Tentar, non nuoce.
Tenti la pace pria chi guerra ellegge.
Termine sopra il termine, scaltrimentro di negare.
Terra coltivata, raccolta sperata.
Terra grassa, fa buon pane.
Terra magra, fa buon frutto.
Terza, chi non ha bevù l'ha persa.
Testa rasa, sta bene in casa.
Tien l'amico tuo, con il viso suo.
Tien la strada di mezzo.
Tieni la fortuna mentre l'hai, se la perdi mai l'harai.
Tieni l'occhio nel pennello, se vuoi far di bello.
Tien tirato, che la vadi in mezzo.
Tirannia, tumulto, e mancamento di farina, sono de le città cagione di rovina.

Tirar' i colpi a filo, ogni hor non lice.
Tocca più la camiscia ch' il giubbone.
Todeschi intendon più che non sanno isprimere.
Todos nada, dice lo Spagnolo.
Toglie rigor', il confessar la colpa.
Togliendo gl' otij, si rompe l'arco di Cupido.
Tolta la causa, tolto l'effetto.
Tondi l'agnello, e lascia il porcello.
Torta di grilli, merda di bue.
Tosa la pecora, e non la scorticare.
Tosto o buona o ria che la fama esce, fuor d'una bocca, in infinito cresce.
Tosto scaldato, tosto raffreddato.
Tosto si mostra, il pazzo, e lo sterco.
Tosto si rompe una testa tignosa.
Tale è il panno quale è la lana.
Tra duo scagni, và il culo in terra.
Tra gente maritata, non entri ne prete, ne soldato.
Tra gli amici guardimi Dio, che tra' nemici mi guarderò io.
Tra il fare & il dire, c' è molto a dire
Tra il promettere & il dare, dei tua figlia maritare.
Tra la briglia e lo sperone, consiste la ragione.
Tra l'arme, le buone leggi, non s'intendono.
Tra sepolto tesoro, & occulta sapientia, non si conosce alcuna differentia.
Travaglio, cura, sollecitudine, & diligentia, veri sentieri della scientia.
Tre bestie fece Dio, asini, porci, è fanti.
Tre cose facilmente si credono, nave rotta, donna gravida, & huomo morto.

Tre cose

Tre cose inanimate sono plu ferme che l'altre nel loro uso: il sospetto: il vento: è la lealta. il prima mai non entra in luogo d'onde poi si parta. l'altro mai non entra d'onde non vegga l'uscita. l'altra d'onde un tratto si parte, mai non vi ritorna.
Tre cose lascia da per sè, l'occhio, la donna, e la fe.
Tre cose se non fai si fanno, schiuma la pignatta, marita la tua figlia, e nettati il sesso.
Tre cose simili, prete, avuocato, e morte,
il prete tuole dal vivo, e dal morto,
l'auvocato vuol del dritto, e del torto,
e la morte vuole il debbil & il forte.
Tre donne, fanno un mercato.
Tre fili, fanno un spago.
Tre furfanti, fanno una forca.
Tre mercantie di cal, femine, vino, e caval':
tre mercantie da Rè, oglio, vino, e sale: tre mercantie da coglion, pietre, calcina, e sabbion.
Tre cosi sono odiose: povero superbo: ricco bugiardo: vecchio stolto.
Tre taceranno, se duo non vi sono.
Trista quella casa, c'ha bisogno di pontelli.
Trista quella casa, dove il patron non porta braghe.
Tristo a chi manco ci può.
Tristo a chi non ne sà.
Tristo colui, che dà essempio altrui.
Tristo colui che doppo il fal si pente.
Tristo è colui, c' aspetta la merce d'altrui.
Tristo quel cuoco, che non si sà leccar le dita.
Tristo quel consiglio, che non ha sconsiglio.

Triſto quel ſoldo, che peggiora il ducato.
Triſto quel ſorgio, che non ha che un buco.
Triſto quel' uccello, che ſporca il ſuo nido.
Troppo a ſe ſteſſa ineſperientia crede.
Troppo amare, è amaro.
Troppo cera, guaſta la caſa.
Troppo circonvolar gl' occhi dimoſtra cervello di milvo.
Troppo compagno d'alcun non ti far mai, che gioia più, e meno noia harai.
Troppo dormire, cauſa mal veſtire.
Troppo diſputare, la verità fa errare.
Troppo grattar cuoce, troppo parlar nuoce.
Troppo longo non fu mai buono.
Troppo, non vale nulla.
Troppo per un cavallo, e poco per un carro.
Troppo prender, fa pender'.
Troppo, rompe il gioco.
Troppo ſi può pagar l'oro.
Troppo ſperar', inganna.
Troppo toſto viene alla porta, chi triſte novelle apporta.
Troppo voltare, fa caſcare.
Tra l'incudine & il martello, non mette la mano chi ha cervello.
Trotto di aſino, amor di donne, favor di ſignore, ſuon di campana, fuoco di paglia, vino di fiaſco, e vento di dietro, poco durano.
Trovò la ſalute, chi trovò il conſiglio.
Tu diſpari, ſe non appari.
Tu fai come colui che ſi tagliò e coglioni per diſpetto della moglie.
Tu mi conoſcerai, quando non mi haverai.

Tu non hai ancor' vista la figa del lupo.
Tuo figliolo pasciuto, e mal vestito: tua figlia vestita, e mal pasciuta.
Tuo vino, tua donna, tua robba, non lodar mai.
Tutte le bocche, son sorelle.
Tutte le chiavi, non pendono ad una cintura.
Tutte le cose non si convengono ad ogniuno.
Tutte le gran facende, si fan di poca cosa.
Tutte le lasciate, son perdute.
Tutte le pietre, non son gemme.
Tutti cridano la croce adosso a gl' altri.
Tutti i buoni bocconi, sono tranguggiati da' cuochi.
Tutti i fiori, non sanno da buon'.
Tutti i groppi, vengono al pettine.
Tutti i liquori, hanno la lor feccia.
Tutti i matti, si fanno scorgere.
Tutti i principij sono difficili.
Tutti in Israel, non sono Israeliti.
Tutte le arme di Brescia, non armerian la paura.
Tutte le cose che fanno i signori, sono ben fatte.
Tutte le nostre pompe, al fin la terra copre.
Tutti non son' huomini, che pisciano al muro.
Tutti non son' in letto, ch' han' d'haver la mala notte.
Tutti que c' hanno lettere, non sono savij.
Tutti torniamo alla gran madre antica.
Tutti torniamo al materno alvo ignudi.
Tutti voglion pisciar' al muro.
Tutto cala in vecchiezza, fuor che avaritia, prudentia, e saviezza.
Tutto è bene, che riesce bene.
Tutto il mondo vive con arte.

Tutto non è farina, quello che imbianca.
Tutto non è niente, chi non ha ingegno o argẽto.
Tutto non passa per il buratto.
Tutto quel' che luce, non è oro.
Tutto ubidisce al denaio.

V

VA al mare, se ben vuoi pescare.
Va dove puoi, mori dove devi.
Va poi e fidati di puttane.
Va pur la strada maestra.
Vadi il consiglio, inanzi il fatto.
Vadi piano, chi non può correre.
Vadi il savio co' suoi piedi.
Vadi scalzo chi non ha a calzare, non s'innamori chi non ha denari.
Vadano i dispiaceri e martelli al chiasso.
Vagina d'oro, che piomo asconde.
Val più la ragion d'un saggio, che l'opinion del volgo.
Vale più la cavezza, che l'asino.
Vale più un bon giorno con un' vuovo, che un mal' anno con un bove.
Valor non giova alcuna volta e forza, che l'empia sorte ogni valor' ammorza.
Vanno del pari, l'esperientia e gli anni.
Vanno più agnelli che pecore alla beccaria.
Vano è il parlar dove s'attende l'opra.
Vaso novello quel' odor che prende solo una volta longamente il rende.
Vaso vuoto, sona meglio.

Varia com' ombra, e come fumo leve è nostra vita.
Varia fortuna, come la luna.
Variar' occupatione, è d'animo recreatione.
Variar vivande, accresce l'appetito.
Vbidisci al Re giusto, & al' iniquo.
Vccellare a presenti.
Vccellar l'hoste, & il lavoratore.
Vccello in gabbia, e denari in borsa.
Vecchia che giovane fu puttana, o in chiesa vende candele, o è ruffiana.
Vecchia è quella pecora, ch' il lupo non mangia.
Vecchia gallina, ingrassa la cucina.
Vecchiezza ogni beltà distrugge.
Vecchio che a se ha, cento anni dura.
Vecchio in amore, inverno in fiore.
Veder', udir, e tacer per tutto, fa l'huomo ben venuto per tutto.
Veggiam molto da lontano, e poco d'apresso.
Veggio ogni nostra gloria al sol' di neve.
Vendendo uno il conosci mezzo, udendolo parlare il conosci tutto.
Vender la lepre in sacco.
Vender la pelle del' orso.
Veneno contra veneno.
Venere è fredda, senza Bacco.
Venere è in cielo, e Venere è in terra.
Venetia chi non ti vede non ti pretia, ma chi ti vede ben gli costa.
Vengo da la fossa, so che cosa è il morto.
Venir' alle nozze, senza la stola nuttiale.
Ventre affamato, non conosce parentato.
Ventre digiuno, non ode nissuno.

Vento al viſaggio, rende l'huomo ſaggio.
Ventura ſcappata, conſiglio trovato.
Verà nobiltà, male non fa.
Vera proſperità non haver neceſſità.
Vergogna occulta, non toglie honor paleſe.
Veſſica rotta, mai non ſi racconcia.
Veſte ſenza cucitura.
Vfficio pregato, è mezzo pagato.
Vi ſono più vecchi ubriachi, che medici vecchi.
Vien' l'aſino di montagna e caccia il cavallo di ſtalla.
Vien tale invernata, che prima va l'agnello che la capra.
Viene Dio, che i frati s'anegano.
Vien ventura, a chi la procura.
Villano affamato, è mezzo arrabbiato.
Villano non è chi in villa ſtà, ma villan' è chi villanie fa.
Vin ſpeſſo, pan caldo, e legna verde, indrizzan l'huomo al deſerto.
Vince, chi riman' in ſella.
Vince più corteſia, che forze d'armi.
Vinci ſe puoi, ſe non d'ubidir penſa.
Vindice è Dio del giuſto a torto offeſo.
Vino al mezzo, oglio di ſopra, e miele di ſotto.
Vino, cavallo, e biada, vendigli quando puoi.
Vino d'altri piace più, ch'il ſuo.
Vino dentro, ſenno fuori.
Vino e donne, acchiappan' i più ſavij.
Vino non è buono, che non alegra l'huomo.
Vino, oro, & amico vecchio.
Vino ſopra latte, ti dà ſanità.

Virtù

Virtù al fine, a troppa forza cede.
Virtù consiste in mezzo.
Virtù d'huomo, tutto donna.
Virtù di silentio, è gran scientia.
Virtù e fortuna, di rado s'accordano.
Virtù ha più gratia, essendo in bella faccia.
Virtù ottima, è comandar' a l'ira.
Virtù per successíon, mai non s'acquista.
Virtu più luce, in luoco eminente.
Virtù resiste, e vince tempe e luochi.
Virtù, scientia, e saviezza, vengon da la divina altezza.
Virtute è fuggir' vitio, e saper primo trovarsi vuoto di sciochezza stimo.
Viso minutello, e ventre rondinello.
Viste l'anticaglie, vediam le modernaglie.
Visto il presente, il martello lavora.
Vita da soldato, pan duro e vin guastato.
Vita, travaglio, & ansietà, hanno insieme affinità.
Vitello polastro, é pesce crudo, ingrassano i cimiteri.
Viva amore, e muoia soldo, e tutta la brigata.
Viva ciascuno, come vuol morire.
Vive chi vince.
Vive cosi, che doppo la morte vivi ancora.
Viver' in pace, & equità, vera muraglia d'una città.
Viver sobriamente, arichisce la gente.
Vive co vivi, e morti co morti.
Vna bretta manco o più, & un quinterno di carta l'anno, costan poco & molti amici ti faranno.
Vna chiusa bellezza, è più soave.
Vna gionta, paga l'altra.

Vna gotta di miele, concia un mar di fiele.
Vna honesta apparenza, colpe infinite asconde.
Vna molestia, ne leva molte.
Vna ortica mai produce uva.
Vna parola, tocca l'altra.
Vna pecora rognosa, infetta tutt' un gregge.
Vna pillola formentina, una dramma fermentina, & la giornata d'una gallina, fan' una buona medicina.
Vna rondine, non fa la state.
Vna sella non s'adatta ad un dosso solo.
Vna sol morte, in mille modi affligge.
Vna sol donna si trova netta e pura, di tante che ne ha fatte la natura.
Vna sol voce, molti affetti importa.
Vna spada tien l'altra nel fodro.
Vna spina, non fa manna.
Vna testa senza lingua vale tre quatrini, e con essane vale sei.
Vna volta l'anno, cavati sangue, una volta il mese, entra nel bagno. una volta la settimana, lavati la testa. una volta il giorno, bascia la tua donna. & sempre prega Dio: se vuoi viver sano, haver pace, & goder il Paradiso.
Vna volta l'anno ride Apollo.
Vn' rosingo di pero cascato è la morte di mille mosche.
Vn ricco solo n'inpoverisce molti.
Vn asino non morde l'altro.
Vn' atto generoso, ha forze estreme.
Vn barbiere, tosa l'altro.
Vn bel fuggir, tutta la vita scampa.

Vn bel

Vn bel guadagnar, fa un bello spendere.
Vn ben ch'è mal sicuro è da sprezzarsi.
Vn buon compagno per la via ti porta a cavallo.
Vn buon discorso male narrato, nel dirlo sovente è quastato.
Vn buon pasto, e cento guai.
Vn buon pasto, un cattivo, & un mezzano, mantien l'huomo sano.
Vn buon principio, tutta l'opra importa.
Vn buon soccorso a tempo, è un ben perfetto.
Vn buono amico, per l'altro veglia.
Vn coltello, aguzza l'altro.
Vn cuor gentile, di poco canape s'allaccia.
Vn diavol caccia l'altro.
Vn di d'alegrezza, e dieci di tristezza.
Vn Dio, una legge, un cuore.
Vn dolce ragionar fa parer corto, ogni gran giorno, & ogni longa notte.
Vn fatto, smentica l'altro.
Vn fior, non fa primavera.
Vn gallo basta a dieci galline, ma non dieci huomini ad una donna.
Vn' huomo di paglia, vale una donna d'oro.
Vn' huomo ne val cento, e cento non ne vagliano uno.
Vn magnanimo cor morte non prezza presta o tarda che sia, pur che ben mora.
Vn male è la viglia de l'altro.
Vn male & un frate, rare volte soli.
Vn Milanese & un Mantoano, se ne vergognerebbe.
Vn milvo non riesce falcone.
Vn nogar' in una vigna, una talpa in un prato, un mali-

un malitioso legista in un borgo, un porco in un campo di biada, & un cattivo governatore in una città, son assai per guaster il tutto.

Vn' occhio alla padella, e l'altro al gatto.

Vn oncia più o meno, non guasta la cantilena.

Vn' oncia un dito sol d'error che l'huomo faccia, per la muta impression parrà sei braccia.

Vn par d'orecchie seccan cento lingue.

Vn parlar' saggio, è scudo ad ogni offesa.

Vn peso a due è più leggiero.

Vn piacer è ben pagato, che molto è aspettato.

Vn piacer vuole l'altro,

Vn picciol don, causa spesso gran guiderdon.

Vn piede aiuta l'altro.

Vn poco di cervello di granchio, lo farebbe savio.

Vn poco di dolce, molto amar appaga.

Vn servo non può far' al suo signore, maggior presente che donargli il cuore.

Vn signor ch'il tuo ti toglie, il Francioso con le doglie, assassin chi ti dispoglie, e men mal' che l'haver moglie.

Vn sol' aviso, schifa assai perigli.

Vn sol gusto, non determina il sapore.

Vn sol' invitto, molti vinti scampa.

Vn sol severo, a più elementi ceda.

Vn soverchio orgoglio, molte virtudi asconde.

Vn uccello in man: ne val due nel bosco.

Vnò è nulla, due una frulla, tre un che, quatro un' atto, cinque un tratto, & sei sono la morte. de gli vuovi.

Vno non fa numero.

Vno o due sa d'amor, tre o quatro, fan da matto. de' fiori.

Vno

Vno ſpino, non fa ſiepe.
Voce d'aſino, non va in cielo.
Voce di popolo, voce di Dio.
Voce di uno, voce di niuno.
Volentier dona ciò che non puoi vendere.
Voler la capra & i capretti paſciuti.
Voler la gallina graſſa, per poco pretio.
Voler miglior' pane, che di fromento.
Voler queſto mondo e l'altro.
Volete, ſi dice a' malati.
Volontà di Rege, non ha legge.
Volpe che dorme, vive ſempre magra.
Volpe che leva tardi, non fa buona colatione.
Volpeggiare con le volpi.
Volontà fa mercato, e denari pagano.
Vſo & opinione, acquiſtan fede col volgo.
Vtil ſoccorſo, mai non venne tardi.
Vtile è il male, che per buon fin ſi pate.
Vuoi veder' il triſto? dagli la luce in mano.
Vuol' eſſer netto, chi di dir male s'intromette.
Vuoto viandante, inanzi al ladro può andar cantando.

PROVERBIA
GALLICA.

PROVERBIA
GALLICA.

A

A aſpre gendarme, conſeil, & bon gage.
A bague d'amy, l'amant orgueilliſt.
A bague d'amie, l'amant paiſt ſa vie.
A baſtelier & voicturier, ne te fie.
A beau amaſſeur, beau dependeur.
A beau demandeur, cloſes oreilles.
A bien faire, il n'y a que redire.
A bien faire ne demeure: en peu de temps paſſe l'heure.
A bien faire, nul craindre.
A bon appetit, ne faut point de faulſe.
A bon appetits, peu de mets demeure.
A bon cheval, bon gue.
A bon eſcu, ferme jouſteur.
A bon gendarme, la mort per armes.
A bon hareng, bonne moutarde: à hareng for, bonne ſalade.
A bon jeu, bon argent.
A bourſe de jouvers, plaideurs, & gourmans, il n'y faut point de ferremens.
A brebis preſt tondue, Dieu luy meſure le vent.
A careſme prenant & en vendange tous propos ſont de licence.
A celuy qui a ſa paſte au four, doit on donner tourteau.

A celuy qui s'enfuit, tout eſt contraire.
A chacun plait le ſort de ſa nature.
A chacun ſon fardeau poiſe.
A Chaumont, dragée d'amydon.
A cheval oiſif, on diminue l'avoyne.
A chien rebelle, dur lien.
A coquin honteux, platte beſace.
A coup de bec, eſcu d'oreilles.
A deux coups quatre pertuis.
A Dieu, pere, maiſtre, patrie, le ſemblable ne ſe rend mie.
A felon chien, aſpre lien.
A fol aventureux n'eſt meſtier d'eſtre ſage.
A folle demande, il n'y faut de reſponce.
A foy & l'œil ne ſi touche.
A gens amoureux les pierres ſentent la rue.
A gens de lettre, honneur ſans richeſſe.
A gorge blanche & graſſe, le noir a bonne grace.
A hardy demandeur, aſſeuré refuſeur.
A hardy homme courte eſpée.
A hardy menteur faut bonne memoire.
A haute montée le fais encombre.
A jeune cheval, vieil homme.
A jeune fol, rien impoſſible.
A la cliquette on conoiſt les lepreux.
A la faim, tout pain.
A la fin chermey deviendra bon chien.
A la fin le renard ſéra moyne.
A la fin ſçaura on qui a le droit.
A la parfin vainct Verité.
A l'aignelet verra on leſquelles ſon praines.
A l'an neuf, les jours croiſſent le repas d'un bœuf.

A la

A la preſſe, courrent les fols.
A la porte d'advocat n'y faut marteau.
A la queue git le venin.
A la S. Barnabé la faux court par le pré.
A la S. Luce les jours croiſſent du ſaut d'une puce.
la S. Thomas le ſaut d'un cheval.
A la S. Martin boit on le bon vin.
A la S. Michel la marande monte au ciel.
A la S. Pierre, l'yver s'en va, ou il reſerre.
A la S. Vincent l'yver monte, ou il deſcend.
A la S. Vrbain ce qui eſt en la vigne eſt au villain.
A l'aventure met on les œufs couver.
A l'aver la teſte d'un aſne, on n'y pert que la lexive.
A l'entreé de la ville, ſont les premieres maiſons.
A l'iſſue de la foire verra on qui emmenera les poulains.
A l'œil malade, la lumiere nuit.
A l'ouvrage cognoit on l'ourier.
A mal fait ne git qu'amende.
A meſchant drap, volontier belle monſtre.
A meſchans gens ne peut on gaigner.
A meſchant chien, belle queue.
A Noel ſouvent moucherons: & a Paſques ſouvent glaçons.
A nopces de chiens, & feſte de village, ne t'y trouve, ſi tu es ſage.
A nouveau cheval, nouvelle ſelle.
A nouveau affaire, nouveau conſeil.
A Orleans la broche eſt rompue, & la femme a emporté ſa clef.
A peu gaigner, rien deſpendre.

A poure cœur, petit souhait.
A qui Dieu veut aider, sa femme luy meurt.
A ronde table n'y a debat, pour parvenir au premier plat.
A seur dort qui n'a que perdre.
A singe vieil n'apprens a faire la moüe.
A son maistre ne se doit on jouer.
A son plaisir on ploye jeune sion.
A tel marchant, tell' aventure.
A tout mal tire jeunesse, si elle n'est a frain sugette.
A trois fois voit on la luite.
A trompeur, trompeur & demy.
A vieil homme on donne jeune femme.
A vray dire, pert on le jeu.
A un boiteux, femme qui cloche.
A un fin, un fin & demy.
A un poure homme sa vache meure, & au riche son enfant.
A un sourd ne faut deux messe.
Abbez sont recepueurs du Roy des cieux.
Abbreuver son cheval a tous guetz; mener sa femme a tous festins: de son cheval faict une rosse; & de sa femme une putain.
Acheptez cheval fait, & femme a faire.
Addition sur les tesmoings, vaut pis que la gloss d'Orleans.
Adonc sont les fols en vigueur, quand les feues sont en fleur.
Aile de perdris, cuisse de chapon; queüe de poisson; teste de saulmon.
Ails & oignons pour les Caſcons: tripes & boudins pour les Limoisins.

Aimer

Aimer trop la terre, fait perdre le ciel.
l'Air eſt mauvais ou l'on ne gaigne rien.
Aiſé à dire, eſt difficile a faire.
Amant n'eſt pas de ſon cœur maiſtre.
Amaſſer par faiſon, deſpendre par raiſon, fait la bonne maiſon.
Amie & cinq ſouls en la bourſe.
Amour aveugle raiſon.
Amours de beſaces, ne pendent que d'un coſté.
Amour de putain, & vin de flaſcon; s'il vaut au matin, le ſoir n'eſt plus bon.
Amour ne veut de compaignon.
Amour oſte le dueil.
Amour porte la Muſique.
Amour veut celer ſes joyaux.
Amours finiſſent par couſteaux.
Amoureux de Bretaigne, ſes chauſſes tirent le bas.
Amoureux d'hyver, aime pour le fourage.
Amy de table, eſt variable amy de bouche, au fait ne touche, amy de cœur, eſt ferme & ſeur.
Amy vault mieux qu'argent.
Amy vray ſe cognoit au beſoing.
Apprendre trop tard, rien ne ſert.
Apres avoir beu, on chante mieux.
Apres avoir promis, faire le faut.
Apres domage, chaſcun eſt ſage.
Apres la courſe, il faut tirer le barre.
Apres la figue, un verre d'eau; apre le melon un verre de vin.
Apres la litiere, la biere.
Apres la mort, le bon renom demeure.
Apres la mort qui ne ſçait vivre n'a point veſcu.

Apres la pance vient la danse.
Apres le coup, sage Breton.
Apres le deshonneur la pauvreté fuit.
Apres manger, assez cuillers.
Apres pain blanc, pain bis, ou faim.
Apres quarante ans, la place de doctrine, & de memoire, est prinse au cerveau.
Apres tourment, contentement.
Argent fait tout.
Argent ne faut que pour s'aider.
Argent perdu rabat toute joye.
l'Argent tremble devant la porte du juge & de l'advocat.
Asne picqué convient qu'il trotte.
Assez de bien, & peu de vie.
Assez n'y a, si trop n'y a.
Assez fait, qui rien ne fait.
Assez va, qui fortune passe.
Attendans l'heure, l'heure se passe.
Au battre, faut l'amour.
Au besoing nul n'est petit amy.
Au bois refuit le lievre.
Au crediteur souvent plus souvient, qu'au debiteur de son argent.
Au cul roigneux, un coup d'estrille.
Au feu l'hyver, au bois l'esté.
Au flux de ventre, que l'eau n'y entre.
Au fol ne faut sonaille ne sonnette.
Au jour du jugement, autant vaut estron que le marc d'argent.
Aujourd'huy vif, & demain mort.
Au mal-autru la belorge.

Au mal-

Au malencombrier, patience vault un bouclier.
Au mauvais chien la queue luy vient.
Au moins si le vin eſt troublé que l'eau ſoit claire.
Au monde n'y a ſi grand dommage, que de Seigneur a fol courage.
Au parler ange, a beſoigner change.
Au plus foible, la chandelle en main.
Au ris cognoit on le fol.
Au ſaillir, faut argent, ou gage.
Au ſerviteur le morceau d'honneur.
Aux bons jours les bonnes œuvres.
Aux bolengiers chaut bien peu, d'avoir blaſme.
Aux hoſtelleries mort de bourſes.
Aux marques cognoit on les balles.
Aux nopces & aux funerailles, cognoit on amis & parentailles.
Aux premieres des douleurs, & aux ſecondes les honneurs.
Aux prunes ſans ſoucy & ſans lunes.
Aux villes, ſont tous gentilhommes ſans, ou avec eſpée.
Avantage fait dommage.
Avarice n'eſt que contagion de voiſin.
Avarice trompe ſon maiſtre.
Avec le temps on s'affine.
Avec veillard joyeux ſe tient la fille graſſe.
Avient ſouvent a grans perſonnages, n'avoir enfans, ou non pas ſages.
Avoir, & tenir, eſt la moiſſon d'eſperance.
Avoir froid apres le repas, eſt ſigne de ſanté
Auſſi beau trotte griſon, que moreau.
Auſſi bien eſt marchant celuy qui perd, comme celuy qui gaigne.

Autant d'abus que de meſtiers.
Autant de gens, autant de ſens.
Autant d'hommes en court, autant d'eſtrangers.
Autre choſe Dieu ne veut, que ce qu'on doit, & ce qu'on peut.

B

Baille corbeau, & tu auras baiquee.
Barbe raſe, & pied ferrat.
Barbier jeune, vieil medecin.
Batez le chien devant le lyon.
Beau à vingt ans, fort à trente, ſage à quarante, riche à cinquante, vieil à ſoixante.
Beau chanter embelliſt moult.
Beau & bon l'on ne peut pas eſtre.
Beau jeu, beau rachat.
Beau loiſir, couche aux champs.
Beau parler fait bonne femme.
Beau parler n'eſcorche langue.
Beaucoup de gens parfont beaucoup d'ouvrage.
Beaucoup de paroles, peu de ſageſſe.
Beauté de corps n'eſt pas heritage.
Beauté n'a paix à chaſteté.
Beauté porte ſa bourſe.
Beaux jours ſouvent apportent noires nuicts.
Beüe choſe eſt bien toſt paſſee.
Belle coleur reſiouit l'œil.
Belle femme, & meſchante robbe, trouvent ſouvent qui les accrochent.
Belle teſte, eſt mauvaiſe beſte.
Belles maiſons, belles parois.

Belles

Belles paroles n'eſcorchent pas la gorge.
Belles promeſſes font de bel effect.
Belles veulent eſtre priées; les laides prient.
Bien va, s'il dure.
Benir Dieu en ſon cœur, touſiours ameine à bon heur.
Beſtes on prend & lie par les cornes: les hommes par leurs parolles.
Beuveurs d'eau grand mangeurs.
Beuvez par raiſon, vous vivrez foiſon.
Bien courroucé de peu pleure.
Bien de ſa place part, qui ſon amy y laiſſe.
Bien faire paſſe tout.
Bien fol eſt qui a fol demande ſens.
Bien, n'eſt pas argent monnoyé.
Bien n'eſt qui vaille, fors ſcience.
Bien ſe chatie qui ſe chatie par autruy.
Bien ſouvent par cautele ſubtile, tort bien mené, rend bon droict inutile.
Bienheureux qui eſt ſage avant l'experience.
Bienheureuſe la maiſon, qui n'a qu'vn batoir.
Biens, pour n'eſtre mocqué: ſçavoir pour l'authorité. (veux.
Bigle, borgne, boſſu, boiteux, ne t'y fie ſi tu ne
Boire apres la ſoupe, fait l'œil trouble.
Boire & manger, coucher enſemble; c'eſt mariage, ce me ſemble.
Boire trop, fait rire & galler.
Bois inutile, porte bien pretieux fruict.
Bon beuveur, meſchant ſouffleur.
Bon chantre, bon yvronge.
Bon compaignon, mauvais meſnager.

Bon couſturier eſt pourveu de fil & eſguille.
Bon eſt s'aſſeurer dedans l'encre.
Bon fait manger ſans nappe.
Bon feu & bon vin, m'eſchauffent le chemin.
Bon fait ſaigner, quand le barbier n'a point d'argẽt.
Bon homme eſt par flatteurs endormy.
Bon œuvriers ſont touſiours pareſſeux.
Bon pied, bon œil.
Bon vin, fait bon ſang; bon ſang, bon entendement.
Bon vin fait hauts caquets.
Bonne beſte s'eſchauffe en mangeant.
Bonne mere n'eſpargne nul.
Bonne renommeé, vaut mieux que ceinture doreé.
Bonne terre male gent.
Bonnes nouvelles ſe peuvent dire en tout temps: mais les mauvaiſes au levant.
Bons nageurs ſont a la fin noyez.
Bonté acquiert plus d'amys, que puiſſance.
Borgne eſt Roy entre les aveugles.
Borgne cheval, & mauvais homme, n'amẽde point pour eſtre a Rome.
Bouche ſerreé, mouche n'y entre.
Bouches a baiſer, ſont communes a tous.
Bourdes vrayes ne pleurent oncques.
Bourſe cloſe, teſte deſcouverte.
Boutique de marchandiſe, arriere boutique d'uſure.
Brebis rongeuſe fait les autres teigneuſes.
Brocher ſouvent, & faire peu de chere, meine ſoudain l'homme a la biere.
Bruit, pour aiſe; renommeé pour l'honneur.
Buron en terre, maiſon aux cieux.

C'eſt

C

C'eſt aſſez a l'aſtrologue, de parler de l'advenir.
C'eſt aſſez au parochien d'ovir le proſne.
C'eſt a faire a celuy qui veut eſtre gentilhomme, aller a l'aſſaut.
C'eſt belle choſe, que de beſoigne faite.
C'eſt bien argent, qui argent vaut.
C'eſt choſe penible de coucher touſiours en l'eſtable aux juments.
C'eſt dure honte que poureté, a cœur honeſte.
C'eſt en vilain, ſe battre à coup d'eſpée.
C'eſt fait d'un fol, d'avoir honte d'aprendre.
C'eſt folie de faire boire un aſne s'il n'a ſoif.
C'eſt fruit de corbet, belles depeſches.
C'eſt grand abus faire aux habits honneur.
C'eſt grand miracle, ſi une femme meure ſans faire folie.
C'eſt perilleux tenir le loup par les oreilles.
C'eſt pitié de devenir d'Eveſque meunier.
C'eſt pitie d'avoir faim & paſſer devant l'huys d'un paſtiſſier.
C'eſt pitié quand on faut porter des lunettes pour gaigner.
C'eſt pitié quand un cheval fait qu'il peut, & les autres, ce qu'ils veulent.
C'eſt pouvre nopce, ou le pain defaut.
C'eſt ſigne de treſmauvaiſe ſaiſon, quand l'un loup mange l'autre.
C'eſt trop d'un demy Italien en une maiſon.
C'eſt trop ſouvent, que tous les jours.

C'eſt

C'eſt viande mal preſte, que de lieure en buiſſon.
C'eſt un beau meſtier, de ſçavoir eſtre ſon maiſtre.
C'eſt une grande charge, que d'ame.
C'eſt une belle baronnie, que Santé.
C'eſt une belle marque de maiſon, qu'vne belle femme.
C'eſt une bonne armure que d'une amuce.
Ce n'eſt pas gain, quand on pipe ſon prochain.
Ce n'eſt pas une ville, ou le vachier corne.
Ce n'eſt qu'vne fantaſie, de la femme, & pierrerie.
Ce n'eſt point de honte, d'eſtre ignorant en une autre ſcience, que la ſienne.
Ce n'eſt pas beu, d'avoir beu de l'eaue.
Ce n'eſt pas Evangile, tout ce qu'on dit par la ville.
Ce dont couvert en hyver as eſté, ne le depouilles en eſté.
C'eſt une meſchante chair que de moine: encore vaut elle pis d'Abbé.
Ce que Dieu aime, au beſoing repas a.
Ce que Dieu garde, eſt bien gardé.
Ce n'eſt mie donné, a qui ne le prend.
Ce n'eſt honneur en mauvais chemin, aller devant.
Ce qu'on boit le ſoir, on ne le boit pas le matin.
Ce qu'eſt paſſé, eſt paſté.
Ce que la Iuſtice ne fait, Dieu le fait.
Ce que l'eſpee fait, la rubrique fait.
C'eſt un beau meſtier qui fait entrer chez le Roy.
C'eſt une belle choſe, de gaigner ſa vie ſur la nappe, & ſur le bureau.
Ce que le lion ne peut, le renard le fait.
Ce que ſemble bourde, bien ſouvent eſt vray.
Ce que truye forfait, le pourceaux le comparent.

Ce que

Ce que suffit, iamais ne fut peu.
Ce qui a esté sera, & sera ce qui a esté.
Ce qui asseure bien, est bien.
Ce qui est planté d'esprit, tousiours vit.
Ce qui est au pourpoint, n'est pas aux chausses.
Ce qui est dit entre les verres, ne doit point ammener de guerres.
Ce qui est passé, ne peut revenir.
Ce qu'on fait de bon cœur, ne greve.
Ce qu'on ne peut tenir, il le faut laisser courrir.
Ce qu'œil ne voit, au cœur ne deult.
Ce qu'on a trouvé, est tost conquesté.
Celuy auquel ce qu'il veut loit, veut plusieurs plus que ce qu'il doit.
Celuy est bien mon oncle, qui mon ventre comble.
Celuy qui approche plus la bille d'acier, est le meilleur.
Celuy qui ne peut nuire, peut aucune fois aider.
Celuy qui a le plus de bource, est le plus puissant.
Celuy qui sçait bien parler, sçait aussi quand il faut parler.
Cent ans d'accreu se paye tout en un jour.
Ceux qui meurent aux baings, y apportent la mort.
Ceux qui ont payé, ne doivent rien.
Ceux qui ont plus de plaid, ont moins de faict.
Ceux qui payent le medicin, guerrissent.
Chacun a la main en luy qui luy deult.
Chacun a froid selon ses accoustremens.
Chacun a un fol en sa manche.
Chacun desire a tousiours longs ans, longs jours, longue compte, longe table.
Chacun demande sa sorte.

Chacun

Chacun eſt forgeron de ſa fortune.
Ceux qui ont fait les loix, navoyent qu'une teſte.
Chacun mercier advance ſa denrée.
Chacun mercier portera ſon pannier.
Chacun na pas ſon franc chois.
Chacun n'eſt pas aiſe qui dance.
Chacun ſent mieux ſon ſoulier.
Ceux qui ont fait les loix, avoyent la vertu par fois.
Chacun fait a ſa guiſe.
Chacun eſtudie pour ſoy.
Chacun fleuve retourne en ſon païs.
Chacun loyal amoureux, au temps preſent eſt malheureux.
Chacun n'a pas ſon vueil.
Chacun n'a pas le cerveau ſi gros qu'un mortier.
Chacun qui danſe, n'eſt pas joyeux.
Chacun quiert l'avantage.
Chacun ſe doibt jouver a ſon pareil.
Chacun ſe prenne a ſon pareil.
Chacun ſent mieux ce qu'a l'œil pend.
Chacun tire a ſon profit.
Chacune ville a ſa croix.
Chapeau d'hyver; chapeau d'eſté.
Chapperons de veloux, ont volontiers l'un des yeux jardinier, & l'autre au bois.
Chartes & dez, table de Capitaine. (l'eſté.
Charretterie ſe boit toute, au feu l'hyver, au bois
Chaſque monnoye vaut ſon pris.
Chaude raye, pluye mouillée.
Cheminée fumeuſe, femme rioteuſe.
Cheval qui fait la peine, ne jovit de l'aveine.
Chevaliers, & gendarmes, brigans. Cheval

Cheval qui se deult, veut le mareschal.
Cheval a pied blanc, de nulle valeur.
Chien affamé regarde bien vache malade.
Chiere n'est que la premiere pinte.
Cocu, est nom de dignité : car il porte appennage.
Chose nouvelle plaist.
Choses promises, sont choses deües.
Cil qui est tousiours infortuné, ne devroit rien entreprendre.
Clercs, & femmes, sont un.
Clistere de laict, nul mal ne fait.
Cœur troublé n'est pas sage.
Col de marbre, jarret d'andoilles.
Comme saluerez, resalué serez.
Compaignie fait perdre son homme.
Compaignon a compaignon, il n'y a que la main.
Compaignie fait pendre les gens.
Compaignie nuist.
Comparaisons sont odieuses.
Compter souvent, est longue amitie.
Conqueste a grifes & a grapes, s'en va a bifes & a bases.
Contentement d'une, apporte desir d'une autre.
Contre fortune la diverse, il n'y a charrette qui ne verse.
Contre le feu rien ne peut guerre.
Contre la mort, ne vaut effort.
Contre la mort ne faut force n'armure.
Couleur en drap : saveur en vin.
Contreroleur, argentier, secretaire, maistre d'hostel, embourcent en toute affaire.
Coucher avec une vieille, rend un jeun homme sterile.

Courage de brebis, tantoſt venu, tantoſt perdu.
Courtes robes, & court gypon, vivront ſur le preud'hom.
Couvard n'aura belle amie.
Couvard ſouvent coup mortel au preux donne.
Courtois a tous, familier a peu.
Cuiſine eſtroite fait baſtir large maiſon.
Cuiſſes ſont bonnes, quand ailes ſont mangees.

D

DAme touchée, dame jouée.
Dangereuſe amitié d'ignorant medicin.
Dangereuſe eſt la bien heureuſe nuict.
D'autruy fais nul ne ſçait le pois.
D'autruy parler qui voudra; regarde ſoy & il taira.
D'emprunts qui fait le liberal, il eſt plus beſte qu'animal.
D'eſtre uſurier & piller le bon homme, de bon larron en eſt fait gentilhomme.
De bien gaigner & eſpargner, devient on riche.
De bon ſonge ne t'eſiouis, n'y de mauvais ne t'eſbahis.
De bonne mere prenez la fille.
De bon plan plante ta vigne.
De bien faire, mal ne vient.
De bien faire, peine perdue.
De bien n'eſt digne, qui ne l'oſe demander.
De bon eſpoir, deſeſpoir.
De bonne mule, mauvaiſe teſte.
De bonne terre, mauvais chemin.
De bonne vie, bonne fin.

De charon

De charon ſoldat, de ſoldat gentilhomme; & puis marquis ſi fortune en dit.
De choſe licentieuſe, ne s'en fait rien admirable.
De cœur dolent ne peut grand joye iſſir.
De deux ſelles, le cul a terre.
De faulſe langue, faulx rapport.
De folies, la moindre eſt la meilleure.
De foy fy: de lettres plaid: de gage reconfort: d'argent contant, accord.
De gage, reconfort.
De grand heur, grand heurt.
De grand peché, grand pardon.
De grand veateurs, petit faiſeurs.
De grand vilain grand flanc.
De guarir avoir volonté, eſt partie de la ſanté.
De jeune cerveau, jeune conſeil.
De jeune heremite, vieil diable.
De jour en jour, le ſecond jour eſt pire.
De l'autre monde nul ne fait rapport.
De loing parler peut, qui a vieille memoire.
De longe herbe, grand foin.
De mal homme Dieu fait paix.
De meſchans gens, meſchante feſte.
De mout ſe pourpenſe qui pain a.
De mouton a courte laine, on n'aura i'a bonne toiſon.
De moyne, gendarme, & de putain, l'accointance vient tout en vain.
De nouvelle amie vient ſeconde vie.
De petit enfant, petit dueil.
De petit vient on au grand.

De petite flamme, petite lumiere.
De peu parler, on n'eſt jamais repris.
De quelque coſté que vient le vent, marmoutier a argent content.
De regarder on ne peut gens garder.
De richeſſe vient orgueil.
De ſaiſon, tout eſt bon.
De ſept ans en ſept ans, ſe renouvelle bien malhan.
De Si & Non, ſont venus toutes differences.
De tel bois, telles fleſches.
De trois choſes Dieu nous garde: de bœuf ſalé ſans mouſtarde: d'un valet qui ſe regarde: & de châbriere qui ſe farde.
De tous pecchez, miſericorde.
De tout poil, bon cheval.
De tout rien, qui n'a vertu.
De tout s'adviſe, a qui pain faut.
De trois mois en trois mois, le bichet de blé en vaut trois.
De trop aſſez, d'aſſez trop.
De trop, le marché pire.
Des vieilles maiſons bruſleés, tirez les tuilles neues.
De vieil bois, chet bien toſt eſcorche.
Des amoureux les plus loyaux, ſont les plus douloureux.
Debonnaire mire, fait playe puente.
Deduits des dames, ſont deviſes.
Decretales ſont la vraye pierre Philoſophale.
Denreé, offerte a le pied coupé.
Denree qui plaiſt eſt a demy vendue.
Des bras treſfort, ſouvent toſt mort.
Des gens ſignez s'en faut garder.

Deſeſpoir

Deſeſpoir n'eſt ſi grand que jalouſie.
Deſpenſiers & filles de chambre, ont volontiers grande langue.
Deſpenſiers & marmitons, ſont ſouvent grand compaignons.
Deſiuner de chartons, diſner de chanoines.
Deſiuner de Clercs, diſner d'Advocats, gouſter de Commeres, ſouper des Marchans, & reveille de Nourrices.
Deſſous le ciel, rien n'y eſt ſtable.
Deſſous un freſne venin n'a regne.
Devant l'advocat, on portoit la bourſe ſur le cul.
Devant que cognoiſtre un amy, mange un muy de ſel avec luy.
Devotion engendre richeſſe : mais la fille tua la mere.
Deux beſtes paiſſent bien en un pré.
Deux hommes ſe rencontrent bien ; mais jamais deux montaignes.
Deux moutons, & un Champenois, ſont trois beſtes.
Deux orgueilleux ne peuvent eſtre portez ſur un aſne.
Dieu a fait la femme bergiere, pour mener ſon mary paiſtre.
Dieu au preſt, & le diable au rendre.
Dieu ayde au droit.
Dieu aime l'homme quand il luy oſte ſa femme n'en ſcachant plus que faire.
Dieu fait fol les enfans des meſchants.
Dieu fait les jours, & les horloges les heures.
Dieu gard la lune des loups.
Dieu n'a point de maiſtre : & i'en ay un.

Dieu ne ſeigna jamais homme ſans cauſe.
Dieu prend auſſy bien le ſain que le malade.
Dieu punit l'homme quand il le change en femme.
Dieu punit tout quand il luy plaiſt.
Dieu rendra tout a juſte pris.
Diſcipline eſt ennemie de l'eſchine.
Diſner de chien, pain & eau.
Dixhuit ſepmaines mort, dixhuit ſepmaine vif.
Dormir ſur la boulle engroſſe les enfans.
Dormir ſur le caillé eſt poiſon; & ſur l'yvroignerie eſt medicine.
Dormir une heure avant minuict, vaut mieux que trois aprez.
Double dueil, pere & mere mort.
Doz au feu, panſe a table.
Drap a demy uſé c'eſt avantage.
Droit a droit revient.
Du cuir d'un vieil mary on en achepte un jeune.
Du ſac ne ſort que ce qui eſt dedans.
Dueil de femme morte, dure juſques a la porte.
D'un butot on n'en ſçauroit faire un eſpervier.
D'un coſté Dieu point, de l'autre il oingt.
D'un larron privé ne ſe peut on garder.
D'un pauvre ſang il en faut plus tirer.

E

L'Eaue qui dort vaut pis que celle qui court.
s'Embarquer ſans biſcuit, eſt dangereux.
Emprunter n'eſt pas avance.
En amour, & en proces, tu n'y perds, que ce qu'y mets.

En avoir

En aventure giſent grands coups.
En beau ſemblant giſt fauceté.
En beaucoup de nouvelles, il y a des bourdes belles.
En belle prairie, belle paſture.
En beuvant & en mangeant, on perd l'appetit.
En beuvant la ſoif s'en va.
En bien d'Egliſe, un Auſmonier eſtre ſe croit maiſtre vannier.
En Brie n'y en Champaigne, il n'a du pain qui ne le gaigne.
En camp d'exces il n'y a nul garand.
En cas haſtif nul advis.
En clignant les yeux, & levant les dents, on devient gras & puiſſant.
En cloiſtre, rien cognoiſtre.
En contraire partie tout d'un vent, on voit navire aller ſouvent.
En cour, en amour, & en chaſſe, chacun n'a pas ce qu'il pourchaſſe.
En deſpit des chiens tyrans, ſi y at il des lievres aux champs.
En deſpit des medecins nous vivrons juſques a la mort.
En eſté mouillez le bec, & ayez le pied bien ſec.
En faiſant la cage l'oyſeau s'en va.
En Flandre l'oppreſſion a fait rebellion.
En fuyant, le fuyard ne fuyt la mort.
En fuite le fils n'attend ſon pere.
En grande riſeé, peu de fiance.
En hoſtellerie, comme en bourdeau puterie.
En la court du Roy, chaſçun y eſt pour ſoy.

En maiſon pleine, ſe trouve a diſner ſans peine.
En mauvaitié enfans les peres paſſent.
En May, Iuin, Iuillet, la bouche freche, le pied ſec.
En negoce de diſner, ne ſe faut a nul fier.
En peu de mots fait on grande depeſche.
En quatre chambres, deux licts.
En retournant, les boiteux ſont devant.
En rien faiſant, on a plus de peine qu'en travaillant.
En ſon pais nul eſt nommé Prophete.
En ſort n'eſt mal aucun contenu.
En te jouvant prenez bille pareille.
En temps de guerre, achepte terre.
En toute part, on priſe l'art.
En tous eſtats faut redoubter fortune.
En trop bonne garde, perd on bien.
En tyranniſant, on ſe tyranniſe.
En vieille grange bat on bien: mais de vieux fleaux on ne fait rien.
En vin ſaveur; en trap couler; en fille contenance.
En un hoſtel deux femmes, c'eſt debat.
En une heure Dieu labeure.
Encor fait il bon avoir des amys en ennemis.
Encor trouve on eſtincelles du feu paſſé.
Encor n'eſt il inſtrument que de gorge.
Encore avec eſtat, on a prou peine a vivre.
Encores qu'on rie fort, ſi ne ſe peut on garder de devenir gros.
Endurer faut pour mieulx avoir.
n'Endurer ny chaut, ny froit, ny faim, ny ſoif, n'y d'eſprit tourmenté, fait vivre l'homme a plaiſance.

Enfans de Chaumont ; beau commencement, & pute fin.

Engendré de bien jeunes ou vieilles gens, ne peuvent vivre longuement.

Entendre de quel pied on marche.

Ennemy armé par desespoir, met tout a bas par ferme vouloir.

Entre deux petits un glorieux ; & entre deux grãds un lourdaut.

Entre gens de bien n'y a que deux parolles.

Entre les verres & les pots, moins de sages que de sots.

Entre la bouche & l'estomach, souvent il y a guerre.

Entre la bouche & le verre, souvent le vin tombe (en terre.

Entre l'Orient & l'Occident en court, se trouvent cent ans.

Entre pesle-mesle, foible est fort.

Envie demeurt tousiours en vie.

Envieux meurent ; mais en vie ne meurt jamais.

Envy chet on de franchise en servage.

Es mains fortes gist la fin de la bataille.

Esbatemens sont es villes.

Esgaleté, nourrice de paix.

Escorcher le renard par la queue.

Escrire des baings, pour ne les avoir veu qu'une fois ; est parler d'un chemin d'esté.

Escolier en la maison ; medecin aux champs.

Esperance ne donne a boire n'y manger.

Esperance repaist les chetifs.

Esperans proye plusieurs sont amis, qui au partir sont ennemis.

Eſperer fait deſperer.
Eſtat paſſe rente.
Eſtre en proces, ou eu melancolie, eſt un enterrement de vie.
Eſtre ſans facherie, vaut mieux que faire diete.
Et plus y a de chevaux en un eſtable, & plus y a de fien.
Et plus a l'homme d'eſprit en ce monde, & plus eſt damné.
Et plus boit on, & plus voudra on boire.
Et plus de morts, & moins d'ennemis.
Et plus demeure on aux ſervices, & plus eſt on fol.
Et plus eſt on vieil, & plus doit on prendre.
Et plus eſt on aux champs, & plus eſt on en dangier.
Et plus eſt noble un homme, & plus eſt ambitieux.
Et plus met on de paille en l'eſtable, & plus y a de fumier.
Et plus y a de faucheurs, & moins y a faucher.
Et plus perd on, & moins on a.
Et plus remue on une ordure, & plus put.
Et plus vit on, & plus voit on.
Excommunié mange bien tarte.

F

FAcherie ſans perte, n'eſt rien.
Faillir en guerre une ſeule fois, fait que puis apres l'on n'y faut.
Faillir ne peut terre bien cultivée.
Faire bonne chere aux deſpens d'autruy, ſert de gaigner.

Faire le

Faire le fol eſt grand ſens, & en peut on eviter maux cinq cens.
Faire ſon nid d'heure, pour eſtre oyſeau.
Faictes ſoudain les choſes conſeillées.
Faicts ton liure comme il faut : & laiſſe le a tout aſſaut.
Fat un jour, fat un an, fat touſiours.
Faut peu de loix aux advocats, pour amaſſer force ducats.
Faut eſtre long temps, pour toucher le poux du monde.
Fais bien tandis que tu es vivant.
Faulte d'argent, defaut de joye.
Faulte d'argent, honte d'accroire, defend l'homme d'aller boire.
Femme a teſte ſi folle, qu'elle veult touſiours la derniere parolle.
Femme barbue, de loing la ſalue un baſton en la main.
Femme de Troye, femme de proye.
Femme envyrée eſt a tous abandonnée.
Femme, fumée, & tuyle non entiere, chaſſent l'homme de ſa maiſon arriere.
Femme maigre, taverne de ſang.
Femme folle a la meſſe, molle a la feſſe.
Femme ne veult eſtre tenue en cage.
Femme qui a la lune, ne veut point qu'on luy allume.
Femme qui a mauvais mary, a ſouvent le cœur marri.
Femme qui n'eſt fidele, n'a pas long cours.
Femme ſale, a toſt trouvé de l'eau.
Femme yvroigneresſe, de ſon corps n'eſt point maiſtreſſe.

Femmes, & gelines, par trop aller dehors ſeſgarent.
Femmes de bien n'ont yeux n'aureilles.
Femmes de bien ont cõmunement mauvaiſe teſte, & bon vinaigre en leur meſnage.
Femmes, vin, & chevaux, marchandiſe de tarra tare.
Fiance eſt mere de depit.
Fiancez la vertu; eſpouſez la patrie.
Fien de chien & marc d'argent, tout un, au jour du jugement.
Filer, cauſer, pleurer, & braire; c'eſt tout ce que femme ſçait faire.
Fille fiancée, n'eſt prinſe n'y laiſſee.
Fille qui eſcoute, & ville qui parle, ſont de facile compoſition.
Fin contre fin, n'eſt pas bon a faire doubleure.
Fin des chanſons & deſcarolles, eſt deſpouſer la verolle.
Fineſſe gaigne au jeu.
Fineſſe n'eſt qu'en femme ne ſoit.
Foible de conſcience, & de cerveau.
Fol cornard ſert mouſtarde apres diſner.
Fol eſt celuy qui croit trop de leger.
Fol eſt qui d'autruy mesdit, s'il ne regarde a ſoy.
Fol eſt qui jette a ſes pieds, ce qui tient en ſes mains.
Fol eſt qui pour neant ſe peine.
Fol eſt qui s'enyvre de ſon vin.
Fol eſt qui ſon bien ne cherche.
Follie n'eſt pas vaſſellage.
Folle amour, fait de dame chambriere.
Force d'argent, porte partie.

Force en-

Force enfans eſt la richeſſe des poures.
Force paſſe droit.
Force, peines, & peu de gaing, mettent toſt l'homme en mauvais train.
Force teſtes de veloux, peu de damoyſelles.
Fort vin eſmeut ſouvent grande tempeſte.
Fortune n'avance tant perſonne, que bon conſeil, & vraye conduicte.
Fortune n'avance tant perſonne, que bon conſeil, & vraye conduicte.
Fortune ne rit pas touſiours.
Fortune n'eſt jamais en repos: happe qui peut.
Fortune tourne en petite heure.
Frais en eſté, & chauds en hyver ſont bien ſains.
Friand vin froid cœur enflamme.
Foy de femme, eſt une plume ſur l'eaue.
Foy de gentilhomme. un autre gage vaut mieux.
Fruſtré n'eſt de beſoigne, qui le premier empoigne.
France eſt un pré qui ſe tond trois fois l'année.
Fy d'argent qui n'a joye.
Fy de bien, fy d'honneur, dit la femme ſi elle n'a mieux.

G

GAignez par eſcus, hazardez par liards.
Gaings ne ſont pas rentes.
Galien fait plus de corruées que de teſtons.
Galien n'a point de Calendrier.
Gardez de vous faire l'horologe de jour, pour compter les heures de nuict.

Gardez

Gardez le derriere pour les Allemans.
Garde le derriere : moreau rue.
Garde vous bien de tomber en affaire. peu ſont amis en fortune contraire.
Garous eſt un mot de beſte, & ſon verre de fol.
Gaſcons, larrons.
Gens amoureux ſe paſſent de peu de choſe.
Gens blancs, ſont volontiers tendres.
Gens chauds, ont beaucoup de maux.
Gens cruels ont touſiours peur : & jamais n'ont rien de ſeur.
Gens de bien ſont touſiours gratieux.
Gens de bois n'ont point d'ames.
Gens de foreſt vendant les bois, ne font tort qu'aux beſtes ſauvages.
Gens qui craignent, ſont touſiours en ſoucy.
Gens reverends ſont touſiours par devant.
Gens ſans argent, reſemblent corps ſans ame.
Gentilles repentailles qui ſe font fiançailles.
Glouton ne fut jamais ſans peine.
Goullard aime beaucoup mieux les nopces que l'eſpouſe.
Grand cry, abaſt chaſteau.
Grand nef, grand ſoucy.
Grande ville, rien dedans.
Grandes calmes apportent touſiours des grandes tempeſtes.
Grandes oreilles, courtes langues.
Grandeur par grand heur.
Graſſe poule, & maigre coq.
Graſſe terre, mauvais chemin.
Gros laron meine le petit pendre.
Gros panſard a rouge tronge.

Guerre eſt marchandiſe.
Guyde de fauconniers, l'hyver.

H

L'HAbit ne fait point le moyne.
Hachis, gelees & perdris, ſont eſcarlate d'eſtomac.
Haine ſus autruy, Amour ſus ſoy.
Hardy amant n'eſt pas honteux.
Hardy demandeur, mauvais payeur.
Helas! quand il tonne en Mars.
Heure de nuict, heure d'enuy.
Heureux celuy, qui pour devenir ſage,
du mal d'autruy fait ſon apprentiſſage.
Homme couard change ſouvent de couleur.
Homme gouteux, ſigne d'argent.
Homme qui a teſte blanche, eſt couſteau rompu
en la manche.
Homme qui cuide tout ſauver, ſouvent tout perd.
Homme vieil & pauvre, de tous eſt mocqué.
Homme yvre n'eſt pas a ſoy.
Honneſte demeure ſur le bord de l'eaue.
Honneur aux dames.
Honneur fleurit ſur la foſſe.
Horreur n'empeſche la frayeur.
Hoſtelleries drues ſur un grand chemin, le rendent
court, & facile a tenir.
Huy en fleur, demain en vers.

I

IAmais femme belle, qui ne fut rebelle.

I'ayme bien mes voiſins, mais je n'ay cure d'eux.
I'ayme mieux mon corps que ma chemiſe.
I'ayme mieux un Tien ; que deux Tu l'auras.
Iamais année ſeche apovrit ſon maiſtre.
Iamais baſtard ne fit bien.
Iamais bon cheval ne devient roſſe.
Iamais bon chien ne perdit ſa route.
Iamais cheval, n'y bon homme, n'amende d'aller a Rome.
Iamais Dame, ne Seigneurie, ſans jalouſie.
Iamais homme ne fut pauvre de loüer maiſon.
Iamais homme ne pourra faire lance de iong, n'y bons gensd'armes de Dole.
Iamais l'homme ſage ne deſcendit ſur le port.
Iamais jument ne fit mal de coup de pied a rouſſin.
Iamais la cornemuſe ne dit mot, ſi elle n'a le ventre plein.
Iamais la femme ne doit voir le fond de trois B.
Iamais maſtin n'aima leurier.
Iamais mal acqueſt ne profite.
Iamais maiſtre negligent, ne rendit vallet diligent.
Iamais meſtier qui feit pendre ſon maiſtre ne fut bon.
Iamais ne fait chaut pour un homme, qui eſt las de femme.
Iamais ne fut de grand eſprit, qui n'euſt de follie un petit.
Iamais ne vienne demain, s'il ne raporte du pain.
Iamais ne fut bonne chere reſpitée.
Iamais ne furent ſi groſſes nopces, qu'il n'en n'y eut des mal diſnez.
Iamais on a bon marché de meſchant denrées.

Iamas on n'a bon marché d'apoticaire.
Iamais on ne mange formage, que l'on n'y ait honte ou dommage.
Iamais plus fol ne danſa devant la fleuſte que flam d'amye.
Iamais riche ne ſera, qui l'autruy avec le ſien ne mettra.
Iamais ſucre ne gaſtá ſauce.
Iamais vilain n'ayma nobleſſe.
Iamais vin blanc ne fut verd.
Iamais une fortune ne vient ſeule.
Iamais vieil ſigne ne feit belle mouë.
Ianvier a quatre bonnets.
Icy & ailleurs fait il bon.
Ieune cœur eſt volage.
Ieune cœur n'a point de dueil.
Ieune heremite, vieil diable.
Ieune medicin, cemitiere boſſue.
Ieuneſſe & folies ſont deux mauvaiſes metairies.
Il advient ſouvent en un jour, ce qui n'advient en cent ans.
Il a beau danſer a qui fortune ſonne.
Il a beau mentir qui vient de loing.
Il a beau ſe lever matin, qui a le renom de dormir la graſſe matinée.
Il a trop tard ſaufconduit, qui apres le coup ſe retire.
Il aura bien peu de paſte, qui ne luy fera un levain
Il devient vilain qui mange la vie au vilain.
Il en vaut mieux gaigner, qu'en point avoir.
Il eſt auſſy facile d'approprier une femme que le vent.

Il eſt

Il eſt bien allié qui a une bonne femme.
Il eſt bien aiſé de payer l'eſcot, quand il ne couſte que le dire Adieu.
Il eſt bien aſne de nature, qui ne peut lire ſon eſcriture.
Il eſt bien pauvre qui n'a que promettre.
Il eſt bien pere, qui nourrit.
Il eſt bien fol qui veut les oyes ferrer.
Il eſt dit habile, qui fraude amy & pile.
Il eſt maiſtre qui ſe ſçait aider de ſa maiſtriſe.
Il eſt maudit en l'evangile, qui a le chois, & prend le pire.
Il eſt plus aiſé a baſtir deux cheminées, qu'a les entretenir.
Il eſt plus ayſé à ſe ſauver, que ſe bien marier.
Il eſt plus de trompeur que trompettes.
Il eſt plus d'ouvriers que d'outils.
Il eſt bien amoureux de marde, qui aime nourrice.
Il eſt bon maiſtre qui jamais ne faille.
Il eſt pauvre a qui il faut achepter les quatres elemens.
Il eſt pauvre a qui on oſte.
Il eſt permis de mentir, a celuy qui vient de loing.
Il eſt plus raiſonable qu'un homme ſoit en benefice avec ſa femme, qu'un preſtre avec ſa grace.
Il eſt plus catholique nourir ſes paſſions, que d'en prendre d'autruy.
Il eſt plus aiſé à entrer en careſme, qu'en ſorter.
Il eſt riche qui Dieu ayme.
Il eſt ſain qui eſt ſon maiſtre.
Il eſt ſage qui ſçait tout.
Il eſt tigre, qui tue pour boire.

Il fait

Il fait bon aller a pied, quand on tient le cheval par la bride.
Il fait bon avoir des biens: on en sauve tousiours quelque piece.
Il fait bon battre l'orgueilleux, quand il est seul.
Il fait bon pescher en eau trouble.
Il fait bon servir a bon maistre.
Il fait bon vivre, & rien sçavoir: on apprend tousjours quelque chose.
Il faudroit beaucoup boire pour s'enrichir.
Il faut aller a la guerre sous bride.
Il faut argent pour commencer le jeu.
Il faut avoir bonne clef, pour entrer en paradis.
Il faut avoir du nez pour estre Pape.
Il faut avoir l'une oreille a la ville, & l'autre aux champs.
Il faut boire, pour boire une autre fois.
Il faut bon ambassadeur pour porter urine.
Il faut autant de temps à se refaire, qu'on a esté malade.
Il faut compter l'argent deux fois, & l'or trois.
Il faut courrir aux maladies des yeux, comme au feu.
Il faut craindre ce qui se peut faire.
Il faut craindre ce qui peust oster vie ou santé.
Il faut croire le chanoine en viande, & en beauté.
Il faut estimer ce que l'homme fait, non pas ce qu'il peut faire.
Il faut estre fol en amour.
Il faut craindre sa femme, & le tonnerre.
Il faut enter une grafe d'un vieil arbre sur jeune sauvageon.
Il faut espargner en jeusnesse pour se soustenir en vieillesse.

Il faut florir pour porter fruict.
Il faut hanter aupres d'un malade, comme aupres d'un bourgeon.
Il faut hayr quelque chose, pour estre gentilhõme.
Il faut ouyr & voir en court: au reste y estre aveugle & sourd.
Il faut louer la mer, & se tenir en terre.
Il faut plus craindre la mort, que l'enfer.
Il faut plus craindre les eaux que le vin.
Il faut plus desrober que gaigner pour estre riche à plaidoyer.
Il faut prendre la poulle sans crier.
Il faut que la ville soit fournie, qu'il en y ait des fols, & des sages.
Il faut qu'un homme soit bien vieil, pour hayr un macquereau.
Il faut rachepter l'argent presté.
Il faut sçavoir devant qu'avoir.
Il faut sçavoir la Musique pour nager.
Il meurt plus d'enfans de trop manger, que de faim.
Il faut si bien marier ses enfans, qu'ils n'ayent que faire de leur peres.
Il faut payer les journées des medicins & les nuictées.
Il faut plus de drogues aux trop saoulx qu'aux meur de faim.
Il faut que vertu face teste a noblesse.
Il faut tousiours boire quand on à soif, & manger quand on à faim, & dormir quand on à sommeil.
Il faut tousiours faire coucher la colere à l'huis.
Il languit, qui ne repose.

Il n'a loyſir qui ne le prend.
Il n'a ne ſens n'entendement qui va parler des Seigneurs grands.
Il n'a plus pleu, tout ce qu'il pleuvera.
Il n'en chaut qu'elle aage ait la beſte, ſi elle porte bien.
Il n'en chaut ſçavoir, comme les fruicts & poiſſons s'appellent; mais qu'ils ſoyent bons.
Il faut qne l'un premier meure.
Il n'eſt amy aujourdhuy que de table.
Il n'eſt argent perdu, que par faute d'argent.
Il n'eſt bois ſi verd, qui ne s'allume.
Il n'eſt chair que de mouton.
Il n'eſt chere que de gens à l'arriere.
Il n'eſt coqu qui veut.
Il n'eſt choſe qu'on ne face.
Il n'eſt choſe ſi vile, qui ne ſoit utile.
Il n'eſt courtier que de marchant failly.
Il n'eſt debte ſi toſt perdue, que debte trop attendue.
Il n'eſt gehenne au monde que de vin.
Il n'eſt guerre, que de loyaux amys.
Il n'eſt hardy qui s'effroye d'un refus.
Il n'eſt honneur, n'y recueil que de dames.
Il n'eſt jamais feu ſans fumée.
Il n'eſt jamais jour, ſi on ne voit le Soleil.
Il n'eſt la mouche qui n'ayt ratte.
Il n'eſt licite de prendre qui ne peut pendre.
Il n'eſt lumiere que de matin.
Il n'eſt maiſtre qu'un bon meſtier.
Il n'eſt manger qu'à bonne faim.
Il n'eſt marié que mort ne deſmarie.

Il n'eſt mariage que de perſonnes.
Il n'eſt martire que d'amours.
Il n'eſt meſſager que ſoy meſme.
Il n'eſt pain que de froment; vin que de Beaune.
Il n'eſt païs ſi riche que la ſans pair Auſtriche.
Il n'eſt parent qui n'a rien.
Il n'eſt pas, a qui ne meſcheut onques.
Il n'eſt pas aſſeuré qui trop haut eſt monté.
Il n'eſt pas bien couché, a qui le cul pert.
Il n'eſt pas couvert qui a le cul deſcouvert.
Il n'eſt pas digne d'eſtre mercier, qui ne ſçait faire ſa loge.
Il n'eſt pas fils d'homme, qui ne prend ſomme.
Il n'eſt pas heureux qui veut.
Il n'eſt pas homme de bien, qui n'a jambe de bois.
Il n'eſt pas marchant qui touſiours gaigne.
Il n'eſt pas maçon qui pierre refuſe.
Il n'eſt pas macquereau qui ſe vange.
Il n'eſt que de vieux chiens pour chaſſer à plaiſir.
Il n'eſt qu'ombre que d'eſtendars, ne cliquetis que de harnois.
Il n'eſt pas ſaoul qui n'a rien mangé.
Il n'eſt pire eau que celle que dort.
Il n'eſt plaiſir, que d'avoir jouiſſance.
Il n'eſt plus amys qu'en la bourſe.
Il n'eſt point de garant de forfait n'y folie.
Il n'eſt qu'addreſſe.
Il n'eſt que cheval legier.
Il n'eſt que d'avoir la clef des champs.
Il n'eſt que d'eſtre aſſis a ſon aiſe.
Il n'eſt que d'eſtre bien couché.
Il n'eſt que d'ouyr l'alouëtte chanter.

Il n'eſt que de vivre.
Il n'eſt que le plancher aux vaches.
Il n'eſt que pied en terre.
Il n'eſt que veoir belle dame.
Il n'eſt qui puiſſe la mort fuyr.
Il n'eſt richeſſe que de gaing.
Il n'eſt rien qu'amour n'emporte.
Il n'eſt ſi bon chartier qui ne verſe.
Il n'eſt ſi boſſu en la paroiſſe, qui ne trouve bien la boſſue.
Il n'eſt ſi fort, qui ne trouve ſon maiſtre.
Il n'eſt ſi juſte que femme ne diffame.
Il n'eſt ſecret que de rien dire.
Il n'eſt ſi fin qui n'ait un tour de pigne.
Il n'eſt ſi foible, ne ſi fort, s'il eſt tué, qui ne ſoit mort.
Il n'eſt ſi long jour, que la nuict ne ſuive.
Il n'eſt ſi grand jour, qui ne vienne au veſpres, n'y temps qui ne prenne fin.
Il n'eſt ſi grand peril, qu'en change d'apoticaire.
Il n'eſt ſi beau acqueſt que de don.
Il n'eſt ſi mauvais ſourd, que celuy qui ne veut ouyr.
Il n'eſt ſi ſeur qui ne gliſſe. (diſne.
Il n'eſt ſi riche feſte, ou il n'y ait quelqu'un qui mal
Il n'eſt ſi riche qui n'ait a faire d'amis.
Il n'eſt ſi riche, qui quelque fois ne doibve.
Il n'eſt ſi ſage qui ne folie aucunefois.
Il n'eſt ſi vray dire, qu'en mocquant.
Il n'eſt tant de gerbes qu'en moiſſon.
Il n'eſt treſor que de vivre a ſon aiſe.
Il n'eſt treſor que de ſanté; & d'avoir argent a plãté.
Il n'eſt treſor que de lieſſe.

Il n'eſt trop que d'aſnes & de fols.
Il n'eſt vilain qui ne fait la vilennie.
Il n'eſt voiſin qui n'a voiſine.
Il ne change point de pais, qui voit touſiours le Soleil.
Il ne fait jamais mauvais temps, pour retourner a Paris.
Il ne fait pas ce qu'il veut, qui ſon pain ſale.
Il ne fait ſeur en mer, n'y au milieu, n'y à la rive.
Il ne faut croire a un moyne qu'un œuf, & deux a un abbé.
Il ne faut jamais dire le malade eſtre guerry, ſi l'on n'a veu le malade partir.
Il ne faut avoir langue a table que pour manger.
Il ne faut point faire grenier de filles.
Il ne faut jamais faire grenier de cher temps.
Il ne faut point de botes a celuy, qui ne chevauche point.
Il ne faut pas crever ſes tripes, pour couvrir ſa teſte.
Il ne faut pas dire; fontaine je ne boyray jamais de toy.
Il ne faut pas de trompette pour mettre a cheval la mort.
Il ne faut paſſer que de pays en autre, pour eſtre gentilhomme.
Il ne faut point d'aiſles a la mouche qui vole.
Il ne faut point de memoire pour cognoiſtre les bons vins.
Il ne faut point porter de barbe au Roy, mais de l'entendement.
Il ne faut point de tente pour un dementir.
Il ne faut point parler d'autruy qui ne veut payer ſes debtes.

Il ne

Il ne faut prendre conseil de l'homme de sa robe.
Il ne faut sçavoir Grammaire au medecin pour faire decliner.
Il ne faut point permettre, que la poule chante le coq.
Il ne faut point prendre la peau d'un loup, qui ne le veut fourrer.
Il ne faut point prendre conseil d'un homme qui fait mal ses besoignes.
Il ne faut que tourner le dos a Dieu pour devenir riche.
Il ne faut rien demander a une femme de bien.
Il ne faut rien faire pour les femmes, avant soleil levé.
Il ne faut s'enquerir, d'ou est l'homme, d'ou est le vin, d'ou est le dire: mais qu'il soit bon.
Il ne faut sçavoir que faire de la recocle de Piemont, pour estre gentilhomme en France.
Il ne perd rien qui ne perd l'ame.
Il ne perd rien, qui ne perd Dieu.
Il ne pleut pas sur la vendange.
Il ne faut qu'n coup a un Roy, non plus qu'a un autre.
Il ne faut rien desrober, que la bourse d'un advocat.
Il ne faut tant baiser son amy a la bouche, que le cœur luy en face mal.
Il ne sçauroit partir du sac, que ce qui y est.
Il ne se faut fier a homme du monde, s'il n'a quatre creibles.
Il ne se faut tuer en son mestier, mais y vivre.
Il ne se faut despouiller avant que se coucher.
Il ne se tort pas, qui a bon hostel va.

Il ne s'en faut aller du baing, tant que la bouche nage sur l'eau.
Il ne voit jamais marier ses enfans, qui les auorie en mariant.
Il ne voudroit rien de l'autruy; mais il voudroit que tout fut a luy.
Il n'y a homme si discret, qui ne soit marry en proces.
Il n'y a Comté que de Flandres; duché que Milan; royaume que France.
Il n'y a danger que du trop.
Il n'y a d'asseurance au temps, non plus qu'a une femme.
Il n'y a froid si morfondu, que de n'avoir practiqué aux champs.
Il n'y a malheur qui n'ait son reconfort.
Il n'y a piece sur le corps, qui ne soit bute de la mort.
Il n'y a plus beau fard, que l'embonpoint.
Il n'y a point de mot contre l'alteration.
Il n'y a point de plaisir ou il y a perte.
Il n'y a second coup qui n'afoibliſſe plus qu'une pallette de sang.
Il n'y à si bel estat, que vivre de ses rentes.
Il n'y a si grande faute, que de laisser vn chemin.
Il n'y a si petit Sainct, à qui ne faille sa chandelle.
Il n'y a toux qui n'ait sa tache.
Il n'y a village qui ne vienne au greffe.
Il va mal, ou nul n'eschappe.
Il se chastie bien, qui se chastie par auttuy.
Il peut bien peu, qui ne peut nuire.
Il prend aussy tost envie a la vefue de se remarier, que de pisser.

Il y a plus de bois au ciel que sus terre.
Il se faut garder de la cloche comme du canon.
Il se faut garder en un camp comme en un boys, & mieux à la court, qu'en un batteau sur Loire.
Il se faut garder en un mauvais temps, pour en voir un autre.
Il se faut engurer en Loraine pour vivre en santé.
Il nourrit des pigeons qui veut: il les tue qui peut.
Il peut bien esperer aux cieux, qui desespere en terre.
Il se faut resveiller deux fois la nuit, pour vendre le bien de sa femme.
Il se faut garder du devant d'un bœuf; du derriere d'un asne; & d'un moyne de tous costez.
Il se trouvent plus de capitaines a table qu'au cãp.
Il vient d'aussy bon marchez, quil en passe.
Il y a plus a battre qu'a vanner.
Il y a plus de vents que de corbeilles.
Il y a plus de jours que de sepmaines.
Il y a plus de femmes putains, que d'hommes rufiens.
Il y a plus de disciples en France, que d'Apostres.
Il y a bien difference, tirer a un oyseau & a un homme.
Il y a tant de Monsieurs aujourdhuy, qu'ils n'en vallent pas des Sires.
Il y a tant de si & de cas és loix, que tout n'est un (fatras.
l'Imperatrice est une femme.
l'Item fait riche les gens.
Iuillet la faucille, & le poignet.
Indigence engendre ryote.
Indigence oste toute resiouyssançe.
Jument ferrée gliſſe bien.

Iuſtice eſt la plus ſeure garde du Roy.
Iuſtinian fait gens d'argent.
Ingratitude fait toſt oublier.

L

L'Abbé doit eſtre un miroir.
L'Abbé ne vit que tant qu'il plaiſt aux moines.
L'abbatu veut touſiours luicter.
L'abſence d'un mois de mary, ſont cens ans à une femme de bien.
L'abuſeur ſera abuſé.
L'adieu d'aujourdhuy eſt auſſi bon que celuy de demain.
L'advocat a la manche d'un cordelier.
L'advocat deterre l'homme tout vif.
L'advocat eſt touſiours gauchier.
L'advocat, & le chanoine ſe mocquent des ſimples du medicin.
L'advocat gaigne plus en lieſſe, que le medicin en triſteſſe.
L'advocat moiſonne, & le medicin glane.
L'advocat ne doibt que ce qu'il veut.
L'advocat ne plaide que pour la ſoupe.
L'advocat n'eſt tenu aux raiſons de ſes loix; mais bien le medicin.
L'advocat vendange, & le medicin grappe.
L'advocat vit ſur le pavé: le gentilhomme eſt tué au champ.
L'air eſt le miroir des yeux.
L'air eſt mauvais, on l'on ne gaigne rien.
L'air eſt plus ſain & vaut mieux que le bois.

L'alche-

L'alchemie n'abaisse point le marc dargent.
L'ame amoureuse s'en va bien verde en Paradis.
L'amour chasse jalousie.
L'an ne fait que s'ouvrir & reclorre.
L'apoticaire n'a rien de ce qui couste argent.
L'appetit aussy tost ouvert, que les yeux.
L'araignée mange, la mouche; & le lizard l'araignée.
L'argent a droit par tout.
L'argent achepte l'office, dont est tané le pauvre & le bien riche.
L'argent d'attente, fait dresser l'attente.
L'atgent demeure au plus vivant.
L'argent embouche les pertuys.
L'argent est le plus beau jour de l'an.
L'argent & le pain n'apportent jamais la peste.
L'argent ne fructifie pas, mais il sert de main de gloire.
L'argent ne se perd qu'a faute d'argent.
L'argent n'est digne d'office, & le bourser moins propice.
L'argent quand l'orge.
L'argent qui ne sonne, c'est le meilleur.
L'argent s'en va: la honte demeure.
L'art qui donne recreation, entretient gay le coraçon.
L'asne est assez beau pour fair une marotte.
L'asne picqué ne repicque.
L'astronomie n'est prophetie.
L'Aube espine demeure sur les hauts chemins.
L'Aube est amie des Muses.
L'aumuce est un leuvre à femme.

L'autho-

L'authorité de l'officier, en dormant luy gaigne denier.
L'herbe sert d'eau beniste au Bassigny.
L'heur de la maison est d'avoir de proces vacation.
L'histoire escrit pour le futur de present.
L'homme bien sain, mangeant bien & beuvant sans travail, ne le sera long temps. (sage.
L'homme de passage, n'attrape femme, si elle est
L'homme de plume vole.
L'homme doux, en tous lieux est receu.
L'homme en son bonheur n'a que trois jours d'honneur. (der.
L'homme est a se pourvoir, & la femme à se gar-
L'homme est bien heureux qui a une belle femme aupres d'une abbaye. (de soy.
L'homme est bien sot, qui ne sçait se faire mocquer
L'homme est l'ame de la maison.
L'homme fait la couronne.
L'homme fait son pouvoir, & Dieu son vouloir.
L'homme fleurit pour mourir.
L'homme malade en sa maison, est un pauvre à la porte.
L'homme marié est un oiseau en cage.
L'homme n'a ny sens ny raison qui jeune femme laisse au tison.
L'homme n'est fait pour la viande.
L'homme n'est pas ange.
L'homme paindant, sa femme se depainct.
L'homme qui a femme ne peut pas jeusner.
L'homme qui est seul, est fol.
L'homme qui plaide & replaidoit, ne dormoit pas quand il vouloit.

L'homme

L'homme qui vist n'est pas mort.
L'honneur s'achette aux depens de la peine.
L'homme vieil qui demande sa bonne fortune, ne doit du futur avoir cure,
L'honneur vaut mieux que le profit, & le profit que l'honneur.
L'hoste de la soif s'appelle la fievre.
L'huile est meilleur au commencement, le vin au milieu, & le miel a la fin.
L'huis de derriere est celuy qui gaste la maison.
L'hyver mange le printemps, l'esté & l'autonne.
L'hyver n'a point de matin.
L'hyver nous fait plus de mal, que l'esté ne fait de bien.
L'hyver passe par Lorraine en France.
L'issue de la guerre incertaine rend maints paisibles sur leur terres.
L'œil de la femme est viel araignée.
L'œil droit de Dieu est le Soleil ; le gauche, la Lune.
L'œil fait le guet.
L'œil l'amour attire.
L'œil ne peut par tout estre estendu.
L'office achepté par argent, monstre l'achepteur tout meschant.
L'office bastit sans argent.
L'office fait le domicille.
L'office fait l'office.
L'office, office.
L'officier est Saturne mesme.
L'officier & l'advocat a la faux de Saturne.
L'eau beniste se refait toutes les sepmaines.

L'eau

L'eau de glan, oſte la pierre du glan.
L'eau eſt plus troublee a la ſource.
L'eau & foreſt preignent le mine ſans appel.
L'eau pourrit; le vin bruſle.
L'eau une fois eſchaufée prend pluſtoſt la gelée.
L'Eloy fait la loy.
L'egliſe va devant.
L'Empereur n'eſt qu'un homme.
L'enclume n'a pas peu de bruit.
L'enfant de May, geſle en May.
L'entendement ne garde pas la perſonne.
L'eſcarcelle doit avoir deux ceintures.
L'eſchelle de laquais eſt l'ordure de toute choſe.
L'eſcu a les forces d'Hercules.
L'eſcu eſt le premier fourrier.
L'eſcu eſt le laquais de l'honneur.
L'eſcu eſt un fruit qui eſt touſiours meur.
L'eſcu eſt une conſerve cordiale.
L'eſcu fait d'hyver le printemps.
L'eſcu fait d'hyver l'eſté.
L'eſcu leger, eſt au medecin conger.
L'eſpée couſte plus à entretenir qu'un cheval.
L'eſpée du noblet, luy ſert de faucille & de charue.
L'Eſpagnol mange, l'Aleman boit, & le François s'accommode a tout.
L'eſpée qui ſuit le breviere, eſt pour faire peur aux priéres.
L'eſpée qui ſuit les gens d'Egliſe, eſt pour fuir de la guerre la priſe.
L'eſpine n'a point de femme, & ſi a la barbe griſe.
L'eſſay d'amour couſte trop cher.
L'eſtat de contreroleur, eſt conſeiller.

L'eſtat

L'eſtat de vachier, eſt a cors & a cry.
L'eſtat du gay eſt Prothenotaire.
L'eſtat fait beaucoup; l'eſprit davantage.
L'eſtat moyen le meilleur.
L'eſté demande les grands verres.
L'eſté vie a la femme, mort a l'homme.
L'eſtomach eſt le dos d'un aſne.
L'eſtranger deſire touſiours s'en retourner en ſon pays.
L'eſtude des livres en maladie, eſt folie.
L'eſtudiant qui ne met ſes eſtudes aux champs, apres ſa mort s'en vont comme le vent.
L'Eveſque compte mieux qu'il ne lit.
L'exercice eſt le barcy du corps.
L'ignorance des hommes, fait bouillir le pot aux preſtres.
L'ignorant a les aiſles d'aigle, & les yeux de hibou.
L'ignorant eſt cruel comme un tyrant.
L'ignorant medecin deſarme nature.
L'innocence porte en ſoy ſa defence.
L'Italien n'a fait guerres pour la religion, & ſi en a la toiſon.
L'ombre de la montaigne faict des oreilles aux yeux.
L'ombre d'une Prince doit eſtre Liberalité.
L'on ne met rien ſur table pour les chevaux.
L'on ne ſçauroit faire en dix ans, ce qu'on fait en trente.
L'on veut la marſchandiſe, ſelon que les gens ſont ſages.
L'on voit plus de medecins ſains que d'yvroignes.
L'opinion de dix vault mieux que d'un.

L'or eſt

L'or eſt de l'œil le gratieux repas.
L'or expoſe la loy & la gloſſe.
L'ordre de France eſt un collier a routes beſtes.
L'un amy pour l'autre veille.
L'un meurt d'ont l'autre viſt. (chape.
L'un meurt d'une meſme fiebure, & l'autre en re-
L'urine n'eſt qu'un teſmoing.
L'uſurier n'eſt jamais guerres pauvre.
La barbe d'un jeune preſtre vaut mieux que la bourſe d'un medecin.
La barbe griſe enfile des lunettes.
La barbe griſe eſt le cyble de la mort.
La barbe griſe ne loge plus qu'a l'enſeigne de la bourſe.
La barbe griſe n'eſt pas maladie.
La barbe ne doit plus avoir affaire de conſeil.
La beaute de la femme vient de ſes teſmoings.
La beauté d'une femme eſt, quand elle a la teſte bien faite.
La beauté ſert de tabourin.
La belette à envie de manger la chauveſouris, ſoit pource qu'il eſt oiſeau, ou qu'il eſt rat.
La bonne beſte s'eſchaufe en mangeant.
La bourrée cherche le fagot.
La bourſe des plaidans met en enfer les Inſtinians.
La bourſe porte beauté.
La bourſe ſortiroit pluſtoſt d'enfer, que du logis d'un advocat.
La bourſe vuide fait rider le viſage.
La bouteille eſt la dague de l'homme de pied.
La bouteille ſert de boire au barot.
La boutique du medicin, eſt aux champs & la ville.

La bou-

La boutique d'un gentilhomme, eſt ſa baſſe court.
La brebis qui crie le plus, a le moins de laict.
La chair nourrit la chair.
La careſme eſt la ſaiſon de moulin a vent.
La chambriere doit eſtre aveugle pour ſa maiſtreſſe.
La chandelle aux Saints, la bourſe aux bains.
La chanterie eſt belle, qui fait rire ou peter.
La chanterie fait les quatre vents.
La chapelle de devotion, eſt la chambre d'un malade.
La chapelle Saint Yure fait de beaux miracles.
La chaſſe mange la chaſſe.
La chaſſe de medecine de Langres ne ſçauroit faire ce que celle de Chaumont faict.
La chauſſe eſt pluſtoſt vſé que le ſay.
La chemiſe eſt plus proche, que le pourpoint.
La cheſne d'or eſt ma bourſe.
La cholere doit mourir entre deux treteaux.
La choſe mal miſe a point, fait les gens larrons.
La craye & le charbon amuſe le Champion.
La conſolation des malheureux eſt d'avoir compaignie.
La cornette met le peuple aux cornets.
La coſté d'Adam, a plus d'aloes, que de miel.
La court de Rome ne veut brebis ſans laine.
La court eſt debat a celuy qui eſt au celibat.
La court eſt une foreſt de tous animaux, & prairie de toutes herbes.
La court n'eſt pas un monaſtere.
La court ne fait point de calandriers.
La court trouve tout bon ce que le maiſtre fait.
La croix eſt l'eſcalier des cieux.

La dame de nopces a tard eſt blaſmée.
La douleur celée n'a pas de guariſon.
La drogue gaſte le corps & le temps.
La femme a la reputation de femme.
La femme au profit ; l'homme a l'honneur.
La femme d'un advocat, eſt une teſte de mule.
La femme eſt la clef du meſnage.
La femme eſt le ſavon à l'homme.
La femme eſtime touſiours ſon voiſin eſtre de viollette.
La femme, & la Muſe, ſont plus contraires que l'eau & le feu.
La femme meurt de la mort de la femme.
Le femme n'a que l'œil & le bec.
La femme ne doit point apporter de teſte en mariage.
La femme ne doit vivre un an apres ſon mary.
La femme ne fait que ce que ſon amy luy conſeille.
La femme ne fait, que ſa morſeniere luy conſeille.
La femme ne peut aymer viſage ſous poil gris.
La femme ne porte point d'oreilles au ſermon.
La femme ne ſçauroit avoir ſon lit trop eſtroit.
La femme qui a le ſoleil au viſage, n'eſt jamais nuict pour ſon mary.
La femme qui meurt de faim n'a garde d'eſtre graſſe.
La femme veut eſtre ſervie a la grand' meſure.
La fieure compare ſans ſergent.
La fieure putride, eſt le mouſt au tonneau.
La fieure quarte ne veut voir ſon ſang.
La fille bien barſellée, eſt ſouvent mal mariée.
La fille de bien & de biens, n'a que faire de ſon voiſin pour ſe marier.

La fille

La fille n'eſt jamais bien nee, ſi elle n'eſt bien mariée.
La fille n'eſt que pour enrichir les maiſons eſtrãges.
La fine femme ne ſe ſoucie des yeux de ſa chambriere.
La fin loue l'œuvre.
La foreſt d'Orleans eſt à la fontaigne à Iargeau.
La foreſt d'Orleans, eſt une mer a un homme ſeul.
La fortune ne rit pas touſiours.
La France eſt un Pré qui ſe tond trois foix l'année.
La fumée eſt un mauvais repas.
La gabelle fait rebeiles.
La garde a l'ouvrier.
La garde des portes empeſche de croiſtre les bleds.
La geline poingt par le bec.
La gentilhommerie meurt comme la villainie.
La gibeciere n'eſt malade.
La gibeciere de l'advocat eſt une bouche d'enfer.
La goutte eſt la maladie des riches, & la rogne des gueux.
La griſe barbe n'a plus d'oreille de Muſique.
La guerre, & la femme, ont gaſté les preſtres de Poictou.
La guerre & le droit ont une meſme fin.
La guerre navale, eſt un tournoyer de Neptune.
La guerre ſe faut a l'œil, & la medicine aux dens.
La guerre trompe touſiours ſon homme.
La harquebuſe ne porte pas touſiours.
La haſte que vire chez ſoy, ne doit avoir n'y faim n'y ſoif.
La houſſe ne fait point le vilain.

La jeune chair resioviſt le courage.
La langue n'eſt pas ſaine, quand le cœur à les fiebures.
La loy eſt la forge de l'or.
La loy ſignifie autre choſe le matin que le ſoir.
La lune mange les pierres.
La Lune nous conduict plus que le Soleil.
La maiſon de neceſſité eſt au deſſus de celle de puiſſance.
La maiſon ſans feu, ſans femme, reſemble au corps ſans ame.
La maladie recidive, quand le medicin n'eſt content.
La marmite plonge en ſon brouet les ſimples.
La marchandiſe des dames, eſt touſiours de vente.
La mauvaiſe compaignie eſt celle, qui meine les gens au gibet.
La medicine eſt ſterile a Langres.
La medicine, & la guerre, ſe font à l'œil.
La mer eſt le vivier de Iupiter.
La mere de ſciences eſt labeur.
La moitie du monde ne ſçait comme l'autre vit.
La mort & le mariage, depeſchent tout.
La mort n'a pas de calendrier.
La mort n'a point de tort.
La mort ne cognoiſt n'aage, ny jour.
La mouſtache ſans eſpée, eſt une idole cenſurée.
La Muſicque d'un griſon, eſt le ſon d'un teſton.
La Muſicque eſt l'œil de l'oreille.
La muſique eſt un chant de ville.
La muſique, eſt une douce folie, la poëſie une rage.

La mu-

La musique sont les perroquets de Paradis.
La navire craint plus le feu que l'eau.
La neige de Feburier brusle le bled & l'allorcier.
La noblesse est au bout de l'espée.
La noblesse vit de proye.
La nonain est la perdrix de la femme.
La noix gaste la voix.
La nouvelle viande faict l'appetit.
La nuict doibt ensevelir tous envys.
La nuict n'a point de honte.
La nuict tombe en terre pour se reposer.
La nuict toutes bestes sont prises.
La Nymphe au pied, le Zephyre à la fueille.
La ou force regne, droict n'y a lieu.
La ou la beste meurt, qu'on l'escorche.
La ou les lieues sont plus courtes les femmes y sont plus chaudes.
La ou n'y a que prendre, le roy perd son droict.
La ou on conte, on mange.
La panne passe le drap.
La parole est l'ombre du faict.
La patience est une belle herbe, mais ne croist pas en teste de femmes.
La pauvreté & la rage, sont logez soubs mesme charme.
La Peronelle, putain naturelle.
La pierre du molin, vaut mieux que le beau citrin.
La pierre ne pourrit jamais au puy.
La pistole a l'esperon.
La playe qu'on fait demeure.
La plume desplume tout.
La plume d'un advocat, est ûn couteau de vendãge.

La plume d'un advocat eſt un haim.
La plume d'un medicin vaut bien l'eſpée d'un gentilhomme.
La plume fait l'oyſeau.
La plus belle tapiſſerie de la maiſon, eſt l'home & la femme.
La plus ſage eſt la moins folle.
La poire chet ſoudain quand elle eſt meure.
La poule eſcloſt les guenons & nourrit.
La poule qui chantoit le coq, eſtoit pour le preſtre, & ſon clergeot.
La premiere boite de gueriſon, eſt le temps.
La putaine retient pluſtoſt le levain de l'amy que du mary.
La recompenſe des courtiſans ſont les hoſpitaux.
La religieuſe a ſon amy; la penſée a ſon ſoucy.
La renommée a plus d'une bouche.
La republique eſt tombée en rien publique.
La riviere eſt contrainte chercher chemin.
La ronce ne porte jamais le raiſin.
La rubarbe a cheval, ne peut aller à val.
La rue de la harpe eſt par tout.
La ſaiſon d'aller aux baings eſt, quand on a argent en bourſe.
La ſcience vient trop tard pour faire plaiſir au monde.
La ſanté & le goubelet, ſont deux belles fleurs.
La ſoye d'eſté, le drap d'hyver.
La ſoye eſtainct le feu de la cuiſine.
La ſoye eſt un etron de vers.
La table de porte-eſpees eſt de chien & de oyſeaux.
La table engendre des amys.

La table fait des grands guerriers, & de toute ſorte d'hommes.
La table fait les appoinctemens.
La table ſert de feu.
La tançon des gendarmes ſont les eſpees des juges.
La terre couvre tout.
La terre fait guerre.
La teſte morte de l'homme docte parle.
La trop grande charge, creve la panſe.
La trop longue demeure fait changer l'amy.
La verge pour les enfans, le baſton pour les grands, & la mort pour les meſchants.
La verolle n'eſt que nobleſſe.
La vertu eſt en painture aux cordeliers.
La veue de la marchandiſe ne couſte rien.
La veue deſcouvre l'œuvre.
La veue diminue a celuy qui ne vid point le Soleil.
La vie de l'homme, eſt un chemin d'hyver.
La vie eſt demie uſée, avant qu'on ſçache qu'eſt vie.
La vie s'en va, come la roſe.
La vie du Prince reigle le peuple.
La vie s'uſe en riant.
La vie s'uſe en uſant.
La vigne achepte le pré.
La voix eſt plus plaiſant a monter qu'a deſcendre.
La volée, & fol marcher, contraindront l'homme a mandier.
La voye fait bonnes toutes viandes.
Laict ſur vin c'eſt venin; vin ſur laict, eſt ſouhait.
Laiſſer aller chacun ſon chemin, on en reçoit joye ſans fin.

Lance de gendarmes'en doit aller toute verte.
Langres eſt une Narbonne en Champaigne.
Lardez menu : la beſte eſt maigre.
Larron eſt le nom d'un homme.
Larronceaux ſont preudhommes quand il tonne.
Largeſſe n'eſt que d'homme ciche.
Le baing ne peut ſervir de mary.
Le barbet d'un fauconnier vaut cent regnards.
Le barot eſt le haut des vignes.
Le charbonnier eſt maiſtre en ſa maiſon.
Le baſtard baſtardize.
Le baſton du vieillard, eſt marteau de la porte de la maiſon de la mort.
Le beau parler, refraint ſouvent grand ire.
Le beau viſage d'une femme, s'appelle veni mecũ.
Le bocal eſt le bordon du baing.
Le bœuf ne ſçait que vaut ſa corne, tant qu'il l'ait perdue.
Le boire eſt le ciment du corps & de l'ame.
Le bois eſt cher en Voſge, comme l'eau en la rivierre.
Le bon compare pour le mauvais.
Le bon liure vieilliſſant, reieunit.
Le bon marché decoit ſouvent les gens.
Le bon oyſeau ſe fait de ſoy meſme.
Le bon ſang ne peut mentir.
Le bon ſervice ammene le benefice.
Le boulet, & le motet, charme le maiſtre & le valet.
Le bourgeon n'eſt pas le raiſin.
Le boutiquier gardera mieux ſon eſtau, que noblet ne fera ſon chaſteau.

Le bouton

Le bouton devient la roſe, & la roſe le gratte-cul.
Le Brioys reſemble au verjus; il ne vaut rien s'il ne pend.
Le camp eſt la boutique & eſcole de nobleſſe.
Le canon eſt la cloche du ſoldat.
Le careſme a fait les eſtangs.
Le careſme ne dure guerres a la table d'autruy.
Le celibat, ou la femme de bien.
Le cerf, & la truite, ont meſme ſaiſon.
Le cerveau de la femme, eſt fait de careſme, de ſinge, de fromage, & renard.
Le cerveau ne ſe ſaoule pas comme l'eſtomach.
Le chanoine de Chartre peut jouer aux dez & aux cartes.
Le chanoine doit, mais le cordelier rien: car il le faict ſans faute.
Le chantre à ſa boutique au goſier.
Le chaperon eſt bouquet de folie.
Le chaſteté eſt la premiere beauté.
Le chat aime le grenier, & la femme la cave.
Le chemin eſt un mauvais voiſin.
Le cheval la teſte ſur eau, ne ſera jamais forbeu de mauvaiſe eau.
Le cheval meine a la lire.
Le cheval n'a point d'amy.
Le cheval qui ſe deult, veut le mareſchal.
Le chien au matin a l'herbe va pour ſon venin.
Le chien larron, fait le varlet ſoigneux.
Le chien ſe defend quand on luy oſte un os.
Le clos ne nourrit pas comme une metaire.
Le commerce eſt mere de monnoye.
Le conſeil n'a ſentiment que de ſes gouttes.

Le contrecoup enpoche tout.
Le coq eſt plus parfait en ſon chant, que le chantre.
Le cordelier eſt le phaiſan de la femme.
Le corps eſt pluſtoſt habille que l'ame.
Le couſt empeſche le gout.
Le couſteau n'appaiſe l'hereſie.
Le court pygmée, paſte gelée.
Le courtiſan n'eſt que demy marié, & ſi a diverſes femmes.
Le courtiſan paye a cheval.
Le dé fait des gentilshommes pour rire.
Le diable ne prend tout ce qu'on luy donne.
Le diable ne ſe charge pas l'hyver, ou ſont les lieuës longues.
Le Digeſte digere tout.
Le dimanche eſt aux champs, comme a la ville.
Le diſner ſonne le marteau & eſveille l'advocat.
Le dormir doré, eſt en l'hermitage d'Amboiſe.
Le droit vient touſiours au droit.
Le fard oſte le froid.
Le fauconnier, & ſon barbet, rendent le Champenois muet.
Le feu couvert, le feu plus chault.
Le feu de vacher eſt auſſy chaut, que celuy de gruyer.
Le feu eſt bon en tout temps.
Le fian aux champs, eſt Iupiter en terre.
Le filz d'un advocat eſt mieux né que le filz d'un eſcuyer.
Le fils d'un macquereau empire les playes.
Le foible porte le fort.
Le fol eſt plus hardy que le ſage.
Le formy aprend le truan fuyr le froid & mauvais temps.

Le four

Le four appelle le moulin bruslé.
Le fourgeon se mocque de la paisle.
Le fuseau ne peut aller, ou l'on n'oyt point barbe parler.
Le gaing a des aisles.
Le gaing, les gages, & bons dons, font tost riches les compaignons.
Le gendre mort, laisse deux mariages.
Le gendre qui a son beau pere est bien.
Le gentilhomme chasse pour l'advocat.
Le gentilhomme qui suit l'Abbé, fuit la bataille & le combat.
Le godet de l'apoticaire a souvent le scorpion a (fond.
Le goust de la cuisine est meilleur que l'odeur.
Le grand qui promet, en promettant est quicte.
Le jeudi s'estend jusques au Dimenche.
Le jour de la medicine, est une grande feste.
Le jour de marcher, est le jour de verre.
Le jour ne se tarde, quoy que le fol tarde.
Le juge a le butin des voleurs.
Le laboureur du vin, souvent boit eave.
Le laict deviendra fromage.
Le levain d'orge ne peut estre levain de froument.
Le lict est medicin.
Le lict, est une prison d'un paresseux.
Le lieure bourdist moins que le cordelier.
Le lieure reprend tousiours a la fin les champs.
Le livre fait vivre.
Le lyon se cognoit par l'ongle.
Le maistre est bien tost oublié, qui à ses gens n'a (rien laissé.
Le maistre est indigne d'estre fidelement servy, s'il ne cognoist qui mieux le peut servir.

Le mai-

Le maiſtre venu on appreſte le ſouper.
Le mal advient a celuy qui mal ſonge.
Le mal ne ſe doibt faire pour en tirer bien.
Le mal paſſé, cauſe grand joye.
Le malade a liberté de tout dire.
Le malade doit dormir quand il peut; car il ne ſçait pas quand il veut.
Le malin eſt mieux advisé que le ſage.
Le marteau de la porte, eſt la boutique des gens de lettres.
Le marteau de la porte s'enrouille quand le maiſtre eſt mort.
Le maſle eſt blef, la femme le chardon.
Le medicin a eſté aſſez cocu, pour faire un gentilhomme.
Le medicin aux champs dort en la ville.
Le medecin doit tout au malade, & le malade au medecin rien, qu'un peu d'argent.
Le medecin eſt le fourmy, l'advocat eſt loyſeau de proye.
Le medecin eſt le meneſtrier du corps & de l'ame.
Le medicin eſt pauvre & riche.
Le medecin jure, quand la maladie le brave.
Le medicin n'a point de repos, s'il n'eſt a cheval.
Le medecin ne voit goute ſans le Soleil.
Le medicin tire à l'eſcu; mais l'advocat le prend.
Le melancholicque mange, le bilieux boit, le pituiteux dort.
Le melon eſt un rhubarbe ſauvage.
Le menage fait perdre la memoire.
Le meſchant eſt mieux advisé que l'homme de bien.

Le me-

Le meschief l'homme advisé conseille.
Le mestier qui ne lasse point est le meilleur.
Le miel en bouche, le venin au cœur.
Le mieux vestu, devers le feu.
Le miroir d'un Prince, c'est justice.
Le miroir enrouille le courtisant.
Le mois d'Aoust est en l'an.
Le moine qui trouva la poudre à canon, vouloit miner enfer.
Le moins en faire est le plus seur.
Le monde est pere de tous.
Le monde est une grosse beste.
Le mort n'a plus d'amys.
Le mortier de l'apoticaire rompt le son de la cymbale.
Le mortier sent tousiours les aulx.
Le mouton nous fait envieillir sur toutes viandes; & le formage nous en garde.
Le Musicien est magicien.
Le nid des oiseaux est tousiours alteré.
Le noble est l'araigne, & le paisan la mouche.
Le Noe est le vivier de la mort.
Le Noel est plus beau aux champs qu'a la ville.
Le nom de coqu, est un nom d'un oyseau du Printemps.
Le nom de gentilhomme, est une metaire. par tout.
Le Normant trahit l'Orient & l'Occident.
Le pavé de Chaumont porte medicine.
Le pavé de Poictiers, est si mauvais que si les femmes n'y alloyent, les hommes n'iroyent pas.
Le pauvre a plus de parens que d'amis.
Le pauvre n'a point de parens.

Le pau-

Le pauvre ne peut, le riche ne veult.
Le pays fait l'homme tel qu'il eſt.
Le penſer cher ne couſte.
Le pere eſt bien qui bon enfant à.
Le pere nourrit la fille, & le voiſin la marie.
Le petit gaing empliſt la bourſe.
Le petit ne peut eſtre grand, s'il ne mange beaucoup de gens.
Le peuple ne meurt jamais.
Le pire ruine l'Empire.
Le plus fort le gaigne.
Le plus fort l'emporte.
Le plus fort le plus foible robe.
Le plus grand eſt premier pourry.
Le plus ord faict on le cuiſinier.
Le plus riche n'emporte qu'un linceul.
Le poil de la teſte; eſt la laine de la beſte.
Le poiſſon ne vaut rien ſans ſauce.
Le pot de terre au pot d'airain enſemble ne doit faire train.
Le poux, & la reſpiration ont meſme ton.
Le premier coup en vaut deux.
Le premier mary eſt l'amy : le ſecond mary : le tiers maiſtre.
Le printemps des bannis ſont les dames de Remiremont.
Le proces de Champaigne, & la monnoye de Paris.
Le proverbe ſignifie ce que le liſeur voudra.
Le raiſin noir eſt auſſy bon que le blanc.
Le recipé d'un medicin n'oblige perſonne.
Le Rhin eſt plus neceſſaire a la France que le Pau; & ſi eſt a elle.

Le Roy

Le Roy de France ne meurt jamais.
Le sage se conforme à ses compaignons.
Le sallaire du medecin ne sont qu'arres.
Le sang du soldat fait grand le Capitaine.
Le seau, ny la cire, ne peuvent faire noble de cuivre.
Le second jour est disciple du premier.
Le secret fait riche le secretaire.
Le secret, l'amour & le vin, ne valent rien quand ils sont esvantez.
Le service de Roy, est un ombre de sep.
Le serviteur doit avoir les aureilles de lieure.
Le Simoniaque va en Paradis par le puys de bonne Vaulx.
Le soing, l'age, & le pouvoir, en fin acquirent sçavoir.
Le soldat est le veneur de l'advocat.
Le Soleil ne doit jamais voir un medecin a jeun.
Le Soleil ne luict pas par tout.
Le solstice d'hyver met le malade aux vers.
Le souffreteux mange son bled en herbe.
Le sourd gaigne l'injure.
Le souvenir de la despence, & des ans, ne sert que d'envieillir les gens.
Le surgin & le clergin fait mourir le peuple de faim.
Le temps donne la santé, & si l'oste.
Le temps matte toutes choses.
Le temps meine la teste des hommes.
Le temps passé ne se retourne.
Le Theologien a le filet, quand il a benefice.
Le tiers estat est la pepiniere de noblesse.

Le tiers

Le tiers eſtat eſt le ſeminaire de nobleſſe.
Le tiſſerant eſt gentilhomme, ou Adam ne l'eſtoit pas.
Le traicté du mariage, porte ſon teſtament.
Le train eſt la, ou eſt la bourſe.
Le trop changer, empire.
Le trop chaſtier ne faict qu'empirer.
Le vachier de Chaſtel-villain ayme mieux une maſſue qu'un luc.
Le vefue qui ſe remarie, veult s'emplumer de ſa folie.
Le Vendredi eſt le plus beau ou le plus laid jour de la ſepmaine.
Le vent n'entre jamais en maiſon d'advocat.
Le ventre anoblit.
Le ventre n'a pas d'oreilles.
Le verre n'eſt pas l'eſtuy du raſoir.
Le vieil meurt, le jeune oublie: la femme varie.
Le vilain ennobly ne cognoiſt pas ſon pere.
Le vilain fait ſes armoiries a plaiſir.
Le villageoys court au vin, pour mettre à maladie fin.
Le vin de Beaulne ne pert ſa cauſe, que par faulte de comparer.
Le vin de Beaulne va au pot de chambre comme celuy du pays.
Le vin deſpice de proces fait a richeſſes grand accez.
Le vin eſt de melancholie levain.
Le vin eſt la nourriture de l'homme.
Le vin eſt ſi frais a Poictiers, qu'il eſtaindroit le feu d'enfer.
Le vin fait de tous animaux a table.

Le vin finy, la soif tost recommence.
Le vin garde de tuer les mules.
Le vin n'est pas bon qui ne rejoviſt son homme.
Le vin paye tousiours son giſte.
Le vin plaiſt bien qui rien ne couſte.
Le vin qui ne couſte rien, est digeré avant qu'il soit beu.
Le vin se tourne d'autre costé.
Le voisin emporte le voisin.
Les advocats n'ont point paragraphe de fidelité.
Les advocats n'ont que leur loix.
Les affaires sont le bateau de la court.
Les ails sont theriaque des ruſtiques.
Les animaux n'ont pas ce qu'il leur faut & si vivent.
Les animaux sont tous medicins.
Les ans apportent la mort.
Les ans sçavent plus que les livres.
Les ans son fait pour les chevaux.
Les apprentis sont les maiſtres.
Les arbres ne mangent qu'une fois.
Les armes sont bien legers a table.
Les beaux jours de Ianvier trompent l'homme en Febrvier.
Les beaux oyseaux cognoit on à la plume.
Les belles meres ne vivent que trop.
Les beuvers d'eau n'ont jamais besoing des pieds d'autruy.
Les bons chevaux font les lieües courtes.
Les bons maris, ne sont pas les plus sains.
Les bons ouvriers à l'hoſpital.
Les boſſus ont deux teſtes.

Les brigans demandent l'aumosne avec l'espée.
Les caniculiers sont le caresme des mariées.
Les cauteres sont l'harce du labourage.
Les chambres ne sont que pour l'hyver.
Les chantres & les fauconniers mangent les biens des mousliers.
Les chasteaux sont forests de pierres.
Les chevaux en vont mieux, quand les chevaucheurs ont bien beu.
Les chevaux ne sont cousins.
Les chiens sont beaux aux champs.
Les cloches sonnent plus haut que les trompettes.
Les cloches sont les trompettes des cemetieres.
Les cloches sont les premiers & derniers menestriers de la vie.
Les cœurs des pucelles sont grains de patenostres.
Les collations vallent mieux que les disnes.
Les coqus sont les compaignons & armoiries des advocats.
Les cordeliers sont pour prier; & les soldats pour piller.
Les corbeaux mesmes meurẽt de faim de promesses.
Les cornes ne viennent qu'a jeune bestes.
Les corps morts ne reviennent non plus que les poules.
Les crestes des coqs sont les gentilshommes.
Les curés sont les charretiers des ames.
Les danses d'un ausmonier garde de gesler les vignes.
Les delices des grands, sont les larmes des petits.
Les deniers font courir les chevaux.
Les derniers venus sont les mieux aymez.

Les dro-

Les drogues ne cognoiſſent point de ſuperſtition.
Les eaux de Brye bonnes a toute vie : celles de Champaigne a tous ſont peine.
Les eaux pour la ſoif : le vin pour le plaiſir, & neceſſité.
Les emprunts aux villes, & les gendarmes aux villages.
Les emprunts trouvent les petits geneures.
Les enfans ſont les peres & meres fols : mais quand ils ſont grands ils les font enrager.
Les eſpines blanchiſſent bien, & ſi ne font rien.
Les eſtreines s'en vont rente en villages.
Les etoyſons mangent les vieilles obligations.
Les fautes ne ſe recoignoiſſent, que quand ſont faites.
Les femmes de Bloys ont touſiours feſtes, & bloyſſent.
Les femmes feneſtrieres, & les terres de frontieres, ſont malaiſées a garder.
Les femmes ont un catarre volant.
Les femmes ſont plus folles, que malades.
Les femmes ſont touſiours meilleures l'année, qui vient.
Les feſtes ne demandent medicins.
Les filles & les pommes, eſt une meſme choſe.
Les folies ſont plus à craindre que les ſageſſes.
Les fols font banquets aux ſages.
Les fols font les feſtes, & les ſages les mangent.
Les fourriers ſont peletiers.
Les François ont laiſſé leurs grandeurs en Italie.
Les gelines vallent des oyes.
Les gensdarmes ne courrent pas touſiours.
Les gens de juſtice ſont litiere de nobleſſe.

Les gens, ſont touſiours gens de bien, juſques ils ſoyent pris au faict.
Les goudrons ne peuvent prendre livron.
Les gourmans ſont leur foſſes a tout leur dents.
Les grands ſont ſans argent, ce que les petits ne peuvent faire par argent.
Les grands mettent les petits à l'amecon.
Les grands n'ayment les petits, que pour le ſervice.
Les grands ayment pour le ſervice, & pour le profit.
Les grands ne veulent point de grands & les petits voudroyent tous petits.
Les grands oyſeaux ſont touſiours deplumez.
Les grands poiſſons mangent les petits.
Les grands preſents font mourir le gourmand.
Les grandes ou riches dames ayment mieux leurs plaiſirs, que leurs fruict.
Les grands profits pour les travaux ne ſont que plaiſirs.
Les gros tendent la melengere aux menus.
Les guerres civiles, ſont les grands jours des cieux.
Les hommes font la guerre; & Dieu donne la victoire.
Les honteux le perdent.
Les jeunes aumoniers ſont eſcureurs de Venus.
Les juges & advocats, ont tous les jours le premier jour de l'an.
Les jours s'enſuyvẽt, mais ils ne ſont pas ſemblables.
Les Italiens ſont ſçavans devant le fait: les Alemans au fait: les François apres le fait.
Les Item ſons riche les controlleurs.

Les lieuës ſont doubles en hyver.
Les lieuës ſont plus grandes de nuict que de jour.
Les loix ont nez de cire.
Les lunettes ſont la harquebuze de la mort.
Les lunettes ſont la premiere ſyllabe de tybere.
Les maigres plus mangent que les gras.
Les maiſons des advocats ſont faites de teſtes de fols.
Les maiſons ſont belles, quand il y a des riches gens dedans.
Les maiſons tombent toutes en quenoilles.
Les maiſtres aÿment le ſervice, & non pas les ſerviteurs.
Les maiſtres des forges ſont bruſléz comme leurs fourneaux.
Les maladies en ique font aux medicins la nique.
Les medecins ſont des aſtres en terre.
Les medecins ſont les notaires des apoticaires.
Les mieux nourris, ſont les mieux payez.
Les mieux repeus ſont les mieux payez.
Les morts ſont bientoſt oubliez.
Les nepveux du Soleil font beau temps.
Les nepveux du Soleil jouent du Luc.
Les noms eſtoient devant les Saincts, & de noms d'hommes ſont faict Saincts.
Les œvres & faits de la jeuneſſe, doivent apporter repos a la vieilleſſe.
Les oreilles ne ſont pas pour parler.
Les os des ſainct Innocens ne rient plus.
Les paſſions des femmes ne ſe gueriſſent pas; car c'eſt du naturel de la beſte.
Les petites rivieres ne ſont jamais grandes.
Les petis roues portent les grands fais.

Les petits ruiſſeaux courrent dans les grandes rivieres.
Les plus aiſez curez ne ſont pas preſtres.
Les plus courtes follies ſont les meilleures.
Les plus haut cheſnes n'ont pas le pris.
Les plus ignorant d'Alchemie, eſt le plus loing de la folie.
Les plus taincts ſont les plus noirs.
Les poires ſont pierres.
Les pommiers ne vieilliſſent point, pour porter des pommes.
Les porte-eſpees nont pas les Evangilles.
Les portiers des Abbayes ſont aux cieux.
Les premiers & derniers froids, ſont les plus dangereuſes.
Les premiers vont devant.
Les preſents entrent par tout ſans marteau.
Les preſtres, & charretiers, ont tout le temps: mais le preſtres ont tout le bon, & les charretiers le mauvais.
Les preſtres n'aiment que les vives, & les morts.
Les Princes ne preignent point d'excuſe.
Les Princes ne veulẽt perſonne, que de leurs paſſiõs.
Les Princes n'ont point de chemin.
Les Princes ſont cauſſes de perte & de gaing.
Les provinces ont des voiſins, & les Roys des convoiteurs.
Les quatres aages ſe paſſent ſans ſçavoir que on y (paſſe.
Les raiſons ne ſont ſi certaines, que les bons advertiſſemens.
Les reliques font miracles.
Les requeſtes reſpondues, les preſents ceſſent.

Les riches

Les riches ignorants ſont pecores a la toyſon d'or.
Les ſages tiennent l'entredeux.
Les ſciences font rire : les biens font danſe.
Les ſermons des ignorants ne ſont pour les ſçavants.
Les ſumptueux habillemens, ſont de famine truchement.
Les troglodytes de Touraine, ont pour maiſon herbes & graine.
Les toreaux bannaux gatent monts & vaux.
Les vaincus & ſpoliés ſe ſervent de leur ongles.
Les vautours ſe combatent pour la charongue.
Les vers ont chié la ſoye.
Les viandes de careſme ne nourriſſent les vieilles gens.
Les viandes de Vendredis, de clairs clyſteres ſont coulis.
Les vielles gens font leurs malettes de Patenoſtres.
Les villageois vont a la beſoigne, avant que d'eſtre levé.
Les vins de Baſſigny & de Lorraine, ne portẽt point d'eau; n'y l'eau de vin.
Les violons ſont anges de terre.
Les uns vivent, dont les autres meurent.
Les yeux aux ſourds ſervent d'oreilles.
Les yeux par tout le monde n'ont qu'n meſme langage.
Les yeux ſont faict pour veoir.
Les yeux ſont la mouche des paſſions.
Les yeux ſont la cale de la fontaine.
Longue attente met ſouvent en vente meilleur marché qu'on ne veut.
Loyre pleut a Bloys.
Longue jouiſſance, n'acquiert pas poſſeſſion.
Louez maiſon a l'advocat, jamais louage n'en auras.

M

MA dame vaut bien monſieur.
Majeſté n'eſt que Dieu.
Mains lavées ſont les mains nettes.
Mains ouvreuſes, mains heureuſes.
Maints ne cherchent les grands que pour avoir privilege de mal faire.
Maints ſont bons parcé qu'ils ne peuvent nuire.
Maints retournent des eſcoles, qui y laiſſent la ſcience, & en raportent la jeuneſſe.
Maiſon faite, & femme a faire.
Maiſtre abſent, maiſon morte.
Maiſons ſans porte, & bourſes ſans fermeture, ne ſervent de rien a leurs maiſtres.
Mal de cœur veut dormir.
Maudite eſt la maiſon, qui en neceſſité fait ſa proviſion.
Mau mariagement eſt la ſource de tout malhan.
Maladie eſt un adjournement perſonnel.
Malheur eſt bon a quelque choſe.
Malheur ne dure pas touſiours.
Male eſt la guerre d'ont ne revient aucun.
Male ſepmaine, mal an, mal touſiours.
Maquereau eſt volontiers grand injurieux.
Marchand qui pert ne peut rire.
Marchandiſe de voiſin ne vaut rien.
Maugaigner, & bien vivre, de tous biens l'homme delivre.
Maudiſſon de Sainct qui pette, n'a pas grande vertu.
Mauregne ne veut vivre.

Mauvais

Mauvais chien ne trouve ou mordre.
Mauvaiſe fille a ſa mere fait la nicque.
Mauvaiſe herbe croiſt toſt & par ſoy.
Mauvaiſe herbe croiſt touſiours.
Melancholie fait malade le ſain, & le malade mourir.
Mere piteuſe, fille tigneuſe.
Meſſager qui trouve fontaine, luy eſt advis que Dieu le meine.
Mettez fol à par ſoy, & il penſera de ſoy.
Meurtre & paillardiſe jamais n'encombriſent.
Mieux folie que melancholie.
Mieux vaut avoir des ailes, que des cornes.
Mieux vaut avoir envie, que pitié.
Mieux vaut avoir flux de bourſe, que de ventre.
Mieux vaut bon gardeur, que bon amaſſeur.
Mieux vaut camp, que chaſteau, rompu.
Mieux vaut couart, que trop hardy.
Mieux vaut deſieuner ſans meſſe, que ſans vin.
Mieux vaut eſtre a table qu'au comptoir.
Mieux vaut eſtre cocu, que coquin.
Mieux vaut eſtre au ſermon, qu'en la loge.
Mieux vaut eſtre docte, que Docteur.
Mieux vaut eſtre fils que pere.
Mieux vaut eſtre fils de bon heur, que de bonne mere.
Mieux vaut eſtre homme de priere que de breviere.
Mieux vaut eſtre jeune en paradis, que vieil au monde.
Mieux vaut eſtre jugé des Medicins, que du Prevoſt des mareſchaux.
Mieux vaut eſtre l'eſguillon que le bœuf.
Mieux vaut eſtre mauvais, que ſot.

Mieux vaut eſtre premier d'un Empire, que d'un Empereur.
Mieux vaut eſtre ſain que ſçavant.
Mieux vaut eſtre ſeul, que mal accompagné.
Mieux vaut eſtre ſouris, que grenouille.
Mieux vaut eſtre tout ſeul, que de mourir de faim en compaignie.
Mieux vaut gerbe entiere que gerbe partie.
Mieux vaut glaner dix ans, que de moiſſonner une fois.
Mieux vaut legier de bourſe, que d'eſprit.
Mieux vaut mettre aux jambes, qu'au ventre.
Mieux vaut monter ſur un clocher que ſur une breſche.
Mieux vaut n'avoir neceſſité, que d'avoir los en pauvreté.
Mieux vaut ne le plus eſtre, qu'eſtre gendarme.
Mieux vaut once de fortune, que liure de ſageſſe.
Mieux vaut obeiſſance que ſacrifice.
Mieux vaut paix que victoire.
Mieux vaut partir que compter, & compter que partir.
Mieux vaut pays gaſté que pays perdu.
Mieux vaut perdre la borſe, que le ſinge.
Mieux vaut peter & trotter, que crever.
Mieux vaut plein poing de bonne vie, que ne fait ſept muys de clergie.
Mieux vaut prevenir, qu'eſtre ſurpris.
Mieux vaut remede que conſeil.
Mieux vaut rien faire, que mal faire.
Mieux vaut rien prendre que mal prendre.
Mieux vaut ſanté que ſcience.
Mieux vaut ſcience que force.
Mieux vaut ſubtilité que force.

Mieux vaut vivre en seurté pauvrement, qu'en grâd hazard & peril richement.
Mieux vaut un peu de folie, que melancolie.
Mieux vaut voir le diable que la mort.
Mieux vaut voller en amour qu'en mariage.
Mort d'Abbé, nopces des moines.
Mort ne mort.
Mort n'espargne ne petit ne grand.
Morte trafique, morte monnoye.
Muletiers & cuisiniers, sont souvent grands despenciers.

N

NE contez jamais quatre si ne les avez au sac.
Ne deplaire a personne nourrit l'homme en santé.
Ne deplaise aux Dames: le vin va tousiours devant.
Ne fay du loup le berger.
Ne dis jamais amy avoir trouvé, si paravant tu ne l'as esprouvé.
Ne mesdire de personne, sa renommée demeure bonne.
Ne se soucier du fait d'autruy, ameine bon repos chez luy.
Ne te confesse au renard.
Ne te couvre d'un sac mouillé.
Ne te fay ennemy de grand, car le petit donne bien malhan.
Ne te mocque des maux-chaussez.
Necessité apprend les gens.
Nez coupé n'a faute de lunettes.

Nobleſſe mange au vilain la beſace.
Noiſe ne vaut rien ſans debat.
Nonain eſt le perdris de la femme.
Nopces de roſts, paſtez de lard.
Nous devons bien aimer le veſpre: car ce ſera devers le tard.
Nous n'avons que noſtre vie en ce monde.
Nous ne racomptons que nous maux.
Nous ſommes tant apres l'autruy, que nous en perdons le noſtre.
Nouvelle femme, nouvelle argent.
Nul ne doit deſirer plus qu'il n'a, de peur de perdre ce qu'il a.
Nul ne gouverne ſon maiſtre, s'il ne manie ſa bourſe.
Nul ne mange de l'oye du Roy, que cent ans apres il ne rende la plume.
Nul ne peut hayr la Muſique s'il n'eſt ſourd.
Nul ne ſçait qu'a l'œil luy pend.
Nul ne ſçait que c'eſt de bien, qui n'a enduré du mal.
Nul ne ſçait qu'il ne l'eſſaye.
Nulle amitie ſans crainte.
Nulle heure eſt tant heureuſe, qu'inheureuſe ne ſoit.
Nulles heures ſont bonnes.
Nulle laide jeuneſſe.
Ny en froid, ny en chaud, tirer du ſang il ne faut.

O

O qu'il eſt heureux qui peut dire, Dieu ait l'ame de mon pere.

Occasion trrouve qui son chat bat.
Oeuf d'un heure, pain d'un jour, chair d'un an, poisson de dix.
Oil deschiré est un traistre enragé.
On a plus de mal a rien faire, qu'a besoigner.
On a plus de mal a se damner, qu'a se sauver.
On a plus de mal a suivre la court, qu'a se sauver.
On ayme l'Empereur pour l'amour de l'Empire.
On ayme le service, & non pas les serviteurs.
On aime les grands parce qu'ils peuvent donner.
On ayme trahison, non pas les traistres.
On attend tousiours les vifs.
On cognoit a l'ouvrage l'ouvrier.
On a plus de maux de crier mercy, que d'offenser.
On a plustost aprins une langue en cuisine, qu'en l'escolle.
On apporte de l'appetit de la charrue, & du palais ducats.
On croit d'un fol bien souvent qu'il soit clerq pour ses vestemens.
On doit achepter paix, & maison faite.
On doit prendre l'herbe qu'on cognoist.
On doit venir a la court comme Iob, & y demeurer comme Vlysses.
On est a Dieu, ou au diable.
On est a table pour choisir & toucher.
On est bien malade sans mourir.
On entend bien chat sans dire minon.
On est plus en terre qu'en prez.
On est semblable a ceux avec lesquels on cõverse.
On est en hyver : qui s'enfuit de sa place, il la pert.

On fait

On fait le loup plus gros qu'il n'eſt.
On fait plus de chemin en Eſpaigne pour dix eſcus, qu'en France pour cent.
On honnore communement ceux qui ont beaux habillemens.
On n'ayme le chartier quand il charrie mal.
On lie le ſac, avant qu'il ſoit plein.
On n'aimeroit pas la femme ſi elle eſtoit de poiſſon.
On n'apprend un meſtier, que pour y mourir.
On n'a jamais mauvais marché de bonne denrée.
On n'a pas lettres de touſiours vivre.
On n'eſt pas loué de tous.
On n'eſt pas quitte en payant.
On n'eſt pris qu'en prenant.
On ne cognoit pas les gens a la robe.
On ne doit pas guerir la brebis qui ſe veut perdre.
On ne doit ſervir a boire qu'a une main.
On ne doit pas mentir en vain.
On n'eſt jamais riche ſi l'on ne met du bien d'autruy pres du ſien.
On ne fait pas a grand coup douce vieille.
On ne fait pas des proceſſions pour tailler les vignes.
On ne peut faire boire un aſne s'il n'a ſoif.
On ne peut homme nud deſpouiller.
On ne peut mourir que d'une mort.
On ne peut tirer a deux cibeles.
On ne prend pas la Lune aux dens.
On ne prend pas tel chat ſans moufles.
On ne rit pas touſiours en meſnage.
On ne ſçauroit dire de la femme ce qui en eſt.
On ne ſçauroit faire le feu ſi bas, que la fumée n'en ſorte.

On ne ſçait qui vit ou qui meurt.
On ne ſe doit garder de manger, ſinon des charrettes ferrées.
On ne ſe joue pas deux fois a l'eau.
On ne voit jamais beau cemetiere pour y eſtre enterré.
On oſte bien un heremite de ſon heremitage.
On parle des beſtes: mais il n'eſt eſprit que de gens.
On parle quand on voit parler.
On perd en peu de temps ce qu'on a gaigné de long.
On prend l'homme par la langue, & le bœuf par les cornes.
On perd beaucoup des choſes par faute de demander.
On peut uſer une fois l'an de ſa conſcience.
On reviend ſage des plaids.
On gaſte auſſy bien ſes bottes en faiſant coruees, qu'en gaignant argent.
On laiſſe plus de choſes a faire apres la mort, que de faites.
On meurt auſſy bien aupres de la vieille, que de la jeune.
On meurt verd ou meur.
On n'a que faire de mener des femmes par pays; car il s'en trouve aſſez par tout.
On ne boit point de bon vin chez un juge, que de preſent.
On n'eſt pas au village pour faire du bourgeoys.
On ne fait que pour le ventre & pour l'advocat.
On ne met rien ſur table pour les chevaux.
On ne peut decrotter ſa robbe ſans emporter le poil,

On ne

On ne peut estre malade a la table d'un Cardinal par faute de vivres.
On ne sçauroit estre amoureux à Paris.
On ne sçauroit lier l'eguillette à un cordelier.
On ne se doit soucier de ce qui peut advenir.
On ne se souvient plus en hyver de l'esté.
On ne voit point de femme de Blois à Chastellraut.
On prend les villes par les oreilles.
On prend patience de tout, reste de la mort.
On rasieunit en dansant.
On s'advise tard en mourant.
On se mocque tousiours des maus chausses.
On se saoule bien de manger tarte.
On ne s'esvieillist point a table.
On s'envie moins a table qu'au sermon.
On se travaille plus aux ieux, qu'aux livres.
On s'esueillist joyeusement a la marmite.
On seroit bien trompé qui ne cognoistroit la monnoye.
On trouve le terme aussy bien de son propre, que de son donaire.
On va a cheval pour les proces, & pour les malades a pied.
On visite plus l'hermitage d'Amboise, que les bons hommes.
On voit bien a sa couleur, qu'elle peut estre sa dou- (leur.
Oncques gresle ne faillit au gresil, non plus que le pere au filz.
Oncques n'ayma bien, qui pour peu hayt.
Orgueil & folie, sont deus Carolus de Bezançon.
Ou est amour, la est l'œil.
Ou faim regne, force exule.

Ou il

Ou il y a abondance de parolles, il n'y a grande sageſſe.
Ou il y a du Iean, il y a de l'aſne.
Ou il y a, & jeuneſſe, & richeſſe, la il y a maladie à largeſſe.
Ou il y a force vignes, il y a trop de ſang.
Ou il y a pluſieurs enfans en une maiſon, y a ſouvent diviſion.
Ou il n'y a amour, il y a haine.
Ou il n'y a point de Dieu, n'y a point d'ayde.
Ou la court eſt bien ſouvent, plus de coqs, que d'autres gens.
Ou le peuple vit, le camp y peut bien vivre.
Ou le Soleil luict la Lune n'y a que faire.
Ou le vachier corne encor, il n'y a argent n'y or.
Ou les Reiſtres ont paſſé on n'y doit point de diſmes.
Ou l'heur eſt, le labeur eſt inutile.
Ou l'hoſteſſe eſt belle, le vin eſt bon.
Ou ſont les grands hommes ſont les grands idoles.
Ou un maiſtre d'hoſtel porte un poux, le duoble ducat y eſt deſſoubz.

P

PAin changé, vin accouſtumé.
Pain d'un jour, vin d'un an, & farine d'un mois.
Pain & vin font entretenir le chemin.
Paix ſe conſerve en fin par guerre.
Par couſtumes on vit bien: mais par les loix on n'a repos ny bien.
Par defaut d'un ſage, met on fol en chaize.

Par la foy de gentilhomme, eſt aujourdhuy parafoy.
Par mauvaiſe compaignie, enfans ſuivent mauvaiſe vie.
Par mouſtaches qui penſe avoir renom, quarto modo eſt grand poltron.
Par trop parler, & eſtre mu, on eſt ſouvent pour fol tenu.
Par trop tirer la corde rompt.
Par tout & en tout, il faut que la croix aille devant.
Par tout les gend'armes chaſſent la peſte, & ſi la laiſſent.
Paragraphe de Iuſtinian, mange la biche & fant.
Paris ne fut pas fait en un jour.
Pariſiens, Phariſiens; petis amys, grands ennemys.
Parler de Venus & Cupidon, met la femme en ſeue & ſaiſon.
Parler d'un uſurier a table, fait troubler le vin.
Parois eſcripte parle de tout.
Parois eſcripte ſert de tapiſſerie.
Paris, eſt l'Arabie heureuſe des Normans.
Paſles couleurs, deſirs mal accomplis.
Paſques pluvieuſes année fromenteuſe.
Paſſe, & revien.
Patience rompt la force.
Patience vaut mieux qu'un coup de dague.
Pauvres gens ne ſont jamais riches.
Pauvreté & opulence, mettent de mort l'home en dance.
Pauvreté n'a point de parenté.
Pauvreté eſt une eſpece de ladrerie.
Payer ce qu'on doit eſt aſſez.
Peine a amaſſer, ſoucy a garder, faſcherie a per-

Penſer faire mieux que bien, c'eſt ſe tuer & faire rien.

Peſte eſt une poiſon au ſang, & bien differe ſelon la ſaiſon d'an.

Petit a petit le pinçon mange l'aſne.

Petit a petit on va bien loing.

Petit corps ne porte pas grand ombre.

Petit fardeau longuement couſte.

Petit meſtier acquiert bien grande metairie.

Petite choſe de loing priſe, eſt de tous fort requiſe.

Petite eſtincelle engendre grand feu.

Petit pot tient bien pinte.

Peu a peu le loup mange l'oye.

Peu de choſe fait grand bien.

Peu de drogues, force bon vivre.

Peu de femmes hayent les beaus preſtres.

Peu & beaucoup; & non beaucoup & peu.

Peu & bon.

Peu vaut honneur qui ſi toſt paſſe.

Phy de richeſſe qui n'a joye.

Philoſophie n'eſt pas meſnage.

Pire eſt la crainte de la guerre, que la guerre meſme.

Plaiſir que chevance, richeſſe que ſuffiſance.

Plus de dens, que de langues.

Plus de jours que de ſepmaines.

Plus d'advocats que de legiſtes.

Plus de barbe que d'erudition.

Plus de dueil que melancolie.

Plus de force, que de langues

Plus de gens beſtes, que d'aſne Chreſtiens.

Plus de gens d'armes, que de guerre.

Plus de maiſtres, que d'ouvriers.

Plus de marteaus, que d'enclumes.
Plus de passetemps, que de plaisirs.
Point d'argent, point de valet.
Point n'empesche le talard, de bien devenir grisard.
Plus couste a se faire enterrer, qu'a se faire mediciner.
Plus de biens, plus de maux: ny tant de biens, ny tant de maux.
Plus de remede, que de consolation.
Plus songer, que dire.
Plusieurs mains ont tost despeché un horme.
Plusieurs reviennent de la guerre, qui ne scauroyēt que dire de la bataille.
Plustost boire Paris, que manger Autun.
Plustost confesseur que martyr.
Pluye de S. Michel soit devant, ou derriere, elle ne demeure au ciel.
Point de pesches, point de raisins.
Porter sa folle enchere, enchere.
Pour aller par les champs, il faut mestier, ou de l'argent.
Pour apprendre les arts liberaux, n'y a que peines & travaux.
Pour avoir rodé le pays, ou n'en est pas plus sçavant.
Pour chasque tesmoing chair & vin.
Pour couvrir sa bisbetize, l'Asnon veut parler de la bize.
Pour devider la fusée, il faut trouver le bout du fil.
Pour estranger les mastins, il faut tuer la chienne.
Pour faire le gendarme, laisse le feu, ou la peste.
Pour eviter un grand danger, il se faut hazarder au danger.

Pour gue-

Pour guerir un gras chanoine, le faudroit faire cordelier.
Pour parvenir i'endure: mais la peine me dure.
Pour pluies de matin, ne faut laiſſer ſon chemin.
Pour ſe repentir, on ne recouvre pas ſes florins.
Pour vivre en ſanté, il faut que la maiſon ſoit ſaine.
Pour un beau jour d'hyver, l'oiſeau ne ſe reſiovit pas.
Pour un moine on ne laiſſe a faire un Abbé.
Pour un plaiſir acquiert on amy.
Pren le premier conſeil de femme, laiſſe le ſecond.
Prens femme & ville comme pouvez; & maniez-les comme voulez.
Preſter argent, fait perdre la memoire.
Preudhommes veulent tout bien.
Prevoir pour voir.
Princes eſtant faict de nouveau, menent le peuple au tombeau.
Proces eſt un bel arbre au jardin de l'advocat, qui prent racine & ne meurt pas.
Prodigue, & grand beuveur de vin, n'a du ſien n'y four, n'y moulin.
Promettre ſans donner, eſt fol reconforter.
Puis que le meneſtrier corne a ſes deſpens, c'eſt raiſon qu'il corne a ſon gré.
Purger pendant melancholie, ne fait que mal durant ſa vie.

Q

QVand avarice entre au cerveau, Venus s'en va.
Quand chacun a ce qui luy appartient, ce n'eſt pas trop.

Quand deux advocats entreplaident, n'y a [illegible] de verité.
Quand deux font trois, & loing vient pres, & cõpaignie se depart, c'est signe qu'il s'en faut aller autre part.
Quan Dieu auroit reriré son Soleil des cieux, si faudroit il avoir patience.
Quand Dieu veut avoir un fol, il prend la femme d'un vieil homme.
Quand jeune veille, & vieux dort, c'est signe de mort.
Quand il fait beau & chaut, pantouffles avoir ne faut.
Quand il gresle en l'Almanac, c'est un hazard de tricquetrac.
Quand fortune donne trop de bien, elle se joue.
Quand la barbe desplaist aux filles & aux vieux, il la faut oster de son lieu.
Quand l'advocat naist, tous les astres luy sont menestriers.
Quand il fait brouillard, il faut sçavoir le chemin par cœur, ou avoir guide.
Quand la chevre saute au chou, le chevrot y saute & rout.
Quand la femme traicte bien son mary, il en vaut mieux.
Quand la fueille monte & retombe, l'homme aussy tombe & retombe.
Quand la fille est mariée on trouve de gendres.
Quand la messe fut chantée, si fut la dame parée.
Quand l'Abbé danse a la court, les moines sont en rut aux forests.
Quand l'advocat prend, il achepte.
Quand la beste se veut perdre, à son dam laissez la perdre.

Quand

Quand la muſe entre au cerveau, l'ombre de reſverie les ſuit.

Quand la paye faut, le ſoldat faut.

Quand le gros baſton eſt rompu; qui n'a moyen, il eſt perdu.

Quand le bas eſt plain, le haut eſt puant.

Quand le mary prend un fois les bains, la femme doit prendre deux fois.

Quand le fer eſt chaud, il le faut battre.

Quand le François dort, le diable le berce.

Quand le malade eſt guery, l'eſcu fait rire le medecin.

Quand le malade eſt mort, le cheval eſt mort.

Quand le mary perd une belle femme, il perd un Paradis terreſtre.

Quand le medecin boit de ſon vin, il eſt malade.

Quand le medecin fait coruée, il entre en neige & gelée.

Quan le Philoſophe eerche raiſon, il trouve quelque opinion.

Quand le ſerpent eſt tué le poiſon na force.

Quand le rheiſtre a veu le vin, s'il ne le boit, il ſe tourne.

Quand le medecin meurt, il eſt hors d'apprentiſage.

Quand les enfans dorment, ils reſveillent les peres.

Quand les medecins ont taupé le cimetiere S. Innocent, ils en deviennent plus ſçavants.

Quand l'home dort, il a la teſte en l'eſtomach.

Quand les choſes ſont faites, les conſeils en ſont pris.

Quand les hauts abreuvent le bas, le bon marché on n'a pas.

Quand les maiſtres rient, les ſerviteurs chantent.
Quand les parties ſont d'accord, Dieu s'en rit.
Quand Octobre prend fin, la Touſſaincts eſt au matin.
Quand on eſt a cheval, on ſçait tout.
Quand on a fait du fouet, on le jette au feu.
Quand on eſt malade, les trois B ſont en hazard
Quand on rachette le moule du pourpoint, l'on ne perd que le temps bien a point.
Quand on ſeme, on ne moiſſonne pas.
Quand on ſe haſte, on ſe recule.
Quand on ſe met a la lunette, plus d'envie vient de ſa tablette.
Quand on voit folier les fols, il les faut laiſſer folier.
Quand quelqu'un te fait vilennie, mets en ton ſac, & le lie: & quand il viendra le temps, deſlie ton ſac, & le rends.
Quand recompenſe demeure trop, il s'en faut retourner au trot.
Quand S. George va à cheval, S. Ive va a pied.
Quand taverniers font des foſſes, & putains filent leurs quenouilles; dites que le meſtier n'en vaut guerre.
Quand on ſe joue a celuy qui a quinte, on en vient toſt a coup de pinte.
Quand on fait Dieu maiſtre de la maiſon, il conduit le meſnage.
Quand un eſprit revient, on aime la maiſtreſſe, ou la chambriere.
Quand un fol eſt aux veſpres, il penſe eſtre aux danſes.
Que de maux, & puis mourir.

Quand

Quand une femme de Tours met quelque chose en teste, les notaires y ont passé.

Quand un maistre se corouce, il faut estre mouche.

Que vaut l'estude, si on n'en vit ?

Que veult le roy, veult la loy.

Quand un advocat ne prend rien d'une maison, il la tient a l'usure.

Quand un bastard faict bien, c'est aventure: quand il fait mal c'est sa nature.

Quand une bourse est perdue, si on ne la trouve, elle s'envole.

Quand une folle vient au monde, il naist une chambriere.

Quelque chose que l'homme sçache, s'il vit mal, les gens en parlent.

Quand l'Esprit vient a la maison, il y a de la venaison.

Quand l'entendement vient, l'amour vieillist.

Quand on desiune, on attend mieux le disner.

Quand on est las de faucher, on vuide le quenon.

Quand les vents empeschent les sens, les sens sentent l'event.

Quand on parle des cocus, chacun doit mettre la main a bride de son cheval.

Quand on a perdu le gaigne-pain, qui n'a fait bourse tombe en grande faim.

Quand on est jeune, on ayme en fol: quand on est vieil, qui ayme est fol.

Quand un medecin praticque, il se repose: quand il ne fait rien, il travaille.

Quand le serviteur est mort, le maistre ne marie pas ses enfans.

Quand

Quand le bien de l'eſtomach eſt plein de vin, il a un moulin a vent.
Quand il fait brouillard, il faut ſçavoir le chemin par cœur, ou avoir guide.
Quand on meurt, on laiſſe ſa coche.
Quand la femme ſe remarie ayant enfans, elle leur fait un ennemy pour un parent.
Quand un lacquay paſſe par devant enfer, les diables ferment la porte.
Quatres ſont les mauvais boucons, peches, figues, melons, & champignons.
Qui a à perdre ſe doit taire.
Qui a appetit, n'a que faire de ſauce.
Qui a charge d'ames, ne les charoye pas a bale.
Qui a argent, il eſt gentilhõme, ou bien au rang.
Qui a beaucoup, perd beaucoup.
Qui a belle femme, il a practique a Langres.
Qui a bon cheval, a compaignie.
Qui a charge d'ames, il eſt chargé juſques a vingt & quatre carats.
Qui a bourſe & beauté, monte a cheval quand il veut.
Qui a cour, ne doit avoir cour.
Qui a bonne mouſtache, n'a rien dedans que de la vache.
Qui a bon baſton a deux bouts, ne peut faillir.
Qui a de l'argent, a des pirouettes.
Qui a eſtat pour clercs & ſerviteurs, ſa chambriere ne ſera pas au ſeur.
Qui a de l'argent, il a de flutes.
Qui a des chevaux de relais, bien toſt la mort le met aux ſepts.

Qui a des noix, trouve pierre pour casser.
Qui a des noix il en casse; & qui n'en a il s'en passe.
Qui à des pieds s'en veut aider.
Qui a froid, est laid.
Qui a enterré un mary, elle en enterrera bien un autre.
Qui a esté laquay ne doit faire qu'escouter.
Qui a l'escu, & qui ne rit, il approche sa fin.
Qui a jeunesse, & bonne bource, rien ne demeure qu'il ne touche.
Qui a la foye chaut, sa femme en vit mieux.
Qui a l'escu en bourse, obtient tout ses demandes.
Qui à l'escu en bourse, est subject a gravelles.
Qui a le plus de gens, pour tuer est maistre.
Qui a le soleil, ne meurt jamais.
Qui a maison a Langres, il a chasteau en France.
Qui a mal au doigt, gesir en doit.
Qui a la grace du Roy, est demy-roy.
Qui a le test plein d'or, ne l'a pas plein de science.
Qui a lettre de recedo, en Espaigne ne trouve bon dos.
Qui a par pays esperons, luy faut un sac de testons.
Qui a passé soixante ans, est hors du duel, & du camp.
Qni a pere & mere, est tousiours enfant.
Qui a peur de coups, il ne doit point approcher pres.
Qui a la fiebre au mois de May, tout l'an demeure sain & gay.
Qui a peur, il pert.
Qui a peur des fueilles, ne voise point au boys.

Qui a

Qui a pour vivre, eſt aſſez riche.
Qui a robé & fait bonne bougette, pourpre n'eſt plus d'agreſte maiſonnette.
Qui a ſcience, a un bon maiſtre.
Qui a ſon aiſe, cherche delice.
Qui a tant fait qu'il ne peut mais, il le faut laiſſer en paix.
Qui a tous ſes aages, doit eſtre plus fort.
Qui a une femme de bien, vit long temps bien.
Qui a une heure de bien, il n'eſt pas touſiours malheureux.
Qui accointe femme nouvelle, eſt jeune marié.
Qui accouſtume la lunette, ne peut plus rien faire ſans elles.
Qui achepte, il faut payer.
Qui apprend un meſtier, achepte terres & vignes.
Qui ardre voit l'hoſtel de ſon voiſin, aye ſoucy du propre ſien.
Qui aſne porte en ſon ſurnom, il a mal ou ſot renom.
Qui auroit le diſme de ce qu'on fait, on vivroit de (diſme.
Qui avec ſon Seigneur mange poires, il ne choiſit pas des meilleures.
Qui ayde a conqueſter, conqueſte pour entretenir ſa conqueſte.
Qui ayde a piller ſe fait riche.
Qui ayme l'eſcu, eſt dur Chreſtien.
Qui ayme une religieuſe, ne peut aymer ſa femme.
Qui ayme ſon eſprit, ne tient compte de ſes habits.
Qui baſtit un colombier, amaſſe des ratz aux laboureurs.
Qui bien abbreue, bien preuve.

Qui bien

Qui bien ayme Dieu, ayme l'Egliſe.
Qui bien ayme ſes enfans, les doit corriger ſouvẽt.
Qui bien couche, bien eſt penſé.
Qui bien ferme, bien deferme.
Qui bien gaigne, & bien eſpargne, met toſt bien en ſa caverne.
Qui bien mange, fiente, & dort, ne doit avoir peur de la mort.
Qui bien police & ne rien prend, il fait bien.
Qui bien ſatisfait, eſt au rubrique.
Qui bien ſçait, bien le fait.
Qui bien ſe defie, bien ſe fie.
Qui bien tire, deux en a.
Qui bien veut payer, bien ſe doit obliger.
Qui blaſpheme Dieu, ſes playes ne gueriſſent pas.
Qui boit mangeant ſa ſoupe, quand il eſt mort ne voit goute.
Qui boit verjus, piſſe vinaigre.
Qui bon maiſtre ſert, bon loyer en attend.
Qui change la loy de ſa patrie, eſt plein de legere follie.
Qui chapon mange, chapon luy vient.
Qui cherche rapine, cherche office.
Qui choiſiſt, il prend le pire.
Qui combat pour la loy, a prou d'Eloy.
Qui commence a eſtre Dieu a ſon ſerviteur, il doit devenir tout Dieu.
Qui commence a eſtre liberal, il doit devenir prodigue.
Qui commence a prendre conſeil proces, cõmence (a perdre
Qui court de nuict, court a la mort.
Qui compte ſans Dieu, n'a getons ny arithmetique.

Qui court

Qui court, neſt pas tenu.
Qui croit ſa femme & ſon curé, eſt en danger d'eſtre damné.
Qui curé eſt, ſçavoir doit que cure eſt.
Qui d'autruy tromper ſe met en peine, luy advient ſouvent la peine.
Qui de tout veut faire meſnage, de ſon pays hait l'heritage. (main.
Qui dedire fait un teſmoin, en veut avoir a toute
Qui demeure aux villes au mois de May n'a point de Printemps.
Qui demeure trop à ſe marier, il s'advance d'eſtre coqu.
Qui deſpend plus qu'il ne gaigne, il meurt pauvre, & rien ne gaigne.
Qui diſne tout, n'a que ſouper.
Qui donne a diſner a plus grand que ſoy, prend le chaperon d'un fol.
Qui eſt gris ne doit aller a Paris.
Qui dort demy la nuict d'hyver, dort trop.
Qui dort, il ſeiche.
Qui dort il ſoupe.
Qui dort juſques a Soleil levant, il meure pauvre finalement.
Qui d'un goſier felon ſe mocque du payſant, ſe mocque de ſon ſang, & de ſon pere grand.
Qui empeſche ſouvent ſes yeux, les uſe.
Qui emprunte, perd tout.
Qui en court a ſes deſpens court, ne ſçait ou il court.
Qui eſcrit, ne ment pas.
Qui eſcrit eſt maçon de ſon eſçripture.

Qui eſt

Qui eſt a cheval ſur ſon moulin, mange par tout le coq de ſon voiſin.
Qui eſt a Dieu quitte, bien eſt heureux.
Qui eſt bon pour meſnage, ne vaut pour le publicq.
Qui eſt indigent marié, a pris tous ſes aiſes garſon.
Qui eſt abatu de maladie, pour vivre ne faut que demy vie.
Qui eſt a Noel à ſon perron, il eſt a Paſques a ſon tiſon.
Qui eſt au Roy, il eſt a Dieu.
Qui eſt en la taverne, penſe eſtre en vendange.
Qui eſt en malaïſe, n'a pas haſte.
Qui eſt en pays mal monté l'hyver, il eſt par tout pris ſans verd.
Qui eſt las & ſaoul, dort bien.
Qui eſt lié en mariage eſt à la tache.
Qui eſt malade, a ſa maladie.
Qui eſt maiſtre, il faut ſervir.
Qui eſt mal, ne peut eſtre mieux.
Qui eſt mangé, ne peut manger.
Qui eſt meur, paſſe a pourriture.
Qui eſt né de gelinotte, ne peut eſtre que poulotte.
Qui eſt pauvre, eſt en enfer.
Qui eſt privilegé, eſt gentilhomme.
Qui eſt ſans peché a l'ame legiere: qui a l'ame legiere tend aux cieux.
Qui fait barat, barat luy vient.
Qui fait bien ſes beſoignes de jour, repoſe bien de nuit.
Qui fait comme ſon voiſin, il ne pleure, ne rit.
Qui fait eſtat pour autruy, il deſpend le ſien bien a ſon aiſe.
Qui fait grand les grands, ſinon qu'ils preignent

Qui fait la guerre, face la paix.
Qui eſt premier en ſon meſtier, a de l'or prou, & hors de defier.
Qui eſt roy ou ſouverain, faict bien nobleſſe de vilain.
Qui eſt mort eſt perdu.
Qui eſt leger, ne peut avoir poix.
Qui eſt ſans monnoye, eſpargne le ſolz.
Qui eſt threſorier, eſt uſurier.
Qui eſt eſt advocat, eſt ſainct George.
Qui eſt à la table d'un Cardinal, eſt touſiours aux nopces.
Qui eſt en la grace du Roy, eſt du tout Roy.
Qui eſt fait Prince, s'eſtime compaignon de Dieu.
Qui eſt franc, veut eſtre libre.
Qui eſt juge en un village, a ce qu'il veut pour ſon partage.
Qui eſt liberal, à homme & cheval.
Qui eſt marié, eſt au ſervice de femme.
Qui eſt né pour la republicque, a ſa bouge trop ne s'applicque. (don.
Qui eſt ſeur de ſon baſton doit haut loger ſon bour-
Qui eſt ſubject a ſa bouche, ne purifiera jamais ſon ame.
Qui eſt ſurpris du premier froid, le ſent tout le long de l'hyver.
Qui eſt tout d'eſprit, n'a point de chair.
Qui eſt touſiours joyeux eſt au feſtin.
Qui eſtudie vieil Ciceron, eſt pour plaider devant Pluton.
Qui fait bien, ne ſe laſſe point.
Qui fait corvée, patit longe corée.

Qui fait des dues, a fait des nobles.
Qui fait des Princes en ſon pays, ſe faict en fin de compaignons.
Qui fait libelle contre un Roy, merite rigeur de loy.
Qui femme croit, & aſne meine, ſon corps ne ſera ia ſans peine.
Qui follie avec conſeil, il follie ſagement.
Qui gaigne enfer, ne gaigne pas Paradis.
Qui garde ſon diſner, a mieux a ſouper.
Qui hume le tronc du mouſtier, eſt tout au diable, luy & les ſiens.
Qui ignore les belles choſes, eſt eſclave des pires.
Qui juge, condamneroit volontiers.
Qui juge s'adjuge.
Qui joue & pert, pert ſa ſcience.
Qu'il prenne tout, & face les vignes.
Qui le prend vieil, l'enterre vieil.
Qui le quitte, le perd.
Qui lit, eſt au bal.
Qui mal cherche, mal trouve.
Qui mange chair avec poiſſon, un grand bourbier fait de poiſon.
Qui mange la plume, mange l'oiſeau.
Qui mange l'oye du Roy, cent ans apres il en chie la plume.
Qui m'ayme, ayme mon chien.
Qui met argent en un office, il y met pour s'y faire riche.
Qui met plus que le meſnage en cerveau, abrege ſes ans & ſes moys.
Qui meurt ſans avoir fait profit au publicq, meurt en beſte.

Qui meurt ſans les bons, ne ſe met pas en bon chemin.
Qui mieux aime autruy que ſoy, au molin meure de ſoif.
Qui mieux ne peut, a ſa vieille s'endort.
Qui moins en fait, trompe ſon compaignon.
Qui monte plus haut qu'il ne doit, de plus haut chet qu'il ne voudroit.
Qui mouche trop, tire du ſang.
Qui n'a charge de corps n'y d'ames il ſe peut enyvrer quand il veut.
Qui n'a couché a Orleans, ne ſçait que c'eſt de femme.
Qui n'a Dieu, n'a rien.
Qui n'a eſté garçon, n'eſt pas homme.
Qui n'a ne char, ne cheval, il ne charge n'a mont n'a val.
Qui n'a l'eſpée, ou bien la plume, eſt a tout vent leger de plume.
Qui n'a n'y chevaux n'y bœufs, il ne tire pas quand il veut.
Qui n'a l'eſcu, & eſt a la çourt, plus qu'autre part ſe trouve court.
Qui n'a patience, il n'a rien.
Qui n'a pitié de ſon pouvoir, Dieu toſt le met en deſeſpoir.
Qui n'a plus de charge ny de corps, ny d'ame, eſt ange.
Qui n'a point de teſte, ne luy faut point de chaperon.
Qui n'a point d'argent, ne luy faut point de gibeciere.
Qui n'a point de haſte, les montaignes luy ſont vallées.

Qui n'a

Qui n'a que faire, vit noblement.
Qui n'a que filles pour des gendres, sera a tout heure comme esclandres.
Qui n'a qu'une fille, il en fait merveille; & qui n'a qu'un fils, il en fait putte fin.
Qui n'a rien, n'a pas peur de perdre rien.
Qui naist le Dimanche, jamais ne meurt de peste.
Qui n'est a soy mesme sage, n'est pas sage.
Qui n'est advocat, est en proye.
Qui n'est en guerres, n'est pas hors des dangers.
Qui n'est pas sain, n'est gueres sage.
Qui n'est riche que des yeux, ne l'est pas.
Qui ne boit aux absens, il vieillit.
Qui ne boit bien, compte les heures de nuict.
Qui ne chevauche autant aux champs qu'a la ville, tombe malade.
Qui ne desieune le matin, ne trouve jamais bon vespre.
Qui ne dit mot, il se consent.
Qui ne fait guerres de bonne volonté, en fera moins par force.
Qui ne gaigne, se morfont.
Qui ne gaigne rien, se doit enyvrer aux despens d'autruy.
Qui ne peut avoir de la chair, se contente du potage.
Qui ne peut manger, qu'il boive.
Qui ne peut moudre a un moulin, il faut aller à l'autre.
Qui ne sçait bien parler de son mestier, ne le sçait pas.
Qui ne sçait plorer, ne sçait chanter.
Qui ne sçait regir sa maison, du pays ne sera guidon.

Qui ne ſçait ſon meſtier, ſi l'aprenne.
Qui ne ſe leve au matin, perd ſa journée.
Qui ne ſe meſle de ſon meſtier, il trait ſa vache en un pannier.
Qui ne s'oblige pour prendre, eſt abſent.
Qui ne veut payer les debtes d'autruy, ne doit jamais parler de luy.
Qui n'obeiſt a ſa bonne mere, il obeiſt a ſa male maraſtre.
Qui ne tend a rien, n'a garde de prendre une grue.
Qui ne va à Rome, n'eſt point en danger du chemin.
Qui ne voit que par les yeux d'autruy, eſt taupe.
Qui ne voudra reſembler au loup, qu'il n'affuble pas ſa peau.
Qui non fleurit, non grane.
Qui oublie ne retient pas.
Qui par trop jure, il ſe damne.
Qui par tout va, par tout prend.
Qui parle du loup, il en voit la queue.
Qui parle n'eſt que demy; qui eſcrit, eſt entier & (demy.
Qui parle outrageuſement, ſe damne eternellemẽt.
Qui parle trop, cloſt & enferme les oreilles.
Qui paſſe meſure n'a que faire de raiſon.
Qui paye, eſt au calendrier.
Qui penſe ſon cheval par procureur, eſt digne d'aller à pied en perſonne.
Qui pẽſe un malade, mene un bateau caſſé ſur l'eau.
Qui perd a chaſſer tout ſon temps, touſiours ſera pauvre & meſchant.
Qui perd le ſien ne peut rire.
Qui perd manger pour manger, ne perd rien.

Qui perd

Qui perd ſon argent, n'a pas d'eſcus.
Qui perd ſa foy ne peut perdre davantage.
Qui perd ſon livre, perd a demy ſa ſcience.
Qui perd ſon pere, il perd honneur: qui perd la mere, il perd douceur.
Qui perd un denier, perd cinq ſols.
Qui perd ſon maiſtre, ne perd pas ſa ſcience.
Qui peu donne, veut qu'on vive.
Qui peu mange, prou mange; & qui prou mange, peu mange.
Qui peut mettre un fer a ſon coſté, mange la poule ſans rien couſter.
Qui peut parler des eaux, ſçait bien parler des vins.
Qui picque, Dieu fait les lieues courtes.
Qui plus a d'argent, meurt plus envis ſouvent.
Qui plus remue la merde, plus put.
Qui porte argent par les champs, le diable le ſert.
Qui porte bourde au conſeil, bourde en raporte.
Qui porte eſpé vit de force.
Qui premier le ſent, du cu luy deſcend.
Qui prend au peigne de S. Yves, devient toſt comme Roy riche.
Qui prend des lettres de nobleſſe, declaire d'ou viẽt la richeſſe.
Qui quiert richeſſes qu'il ne doit, certainement il ſe deçoit.
Qui recompenſe, achepte.
Qui recourt au coffre, vuyde tout.
Qui refuſe d'une main, le voudroit tenir de l'autre.
Qui regard a ſa liberté, regarde a paradis.
Qui reſpond, il paye.
Qui remplit ſon cerveau de vent, n'y ſçauroit plus mettre d'autre choſe.

Qui rend sa femme, & cinq solz, c'est dommage de l'argent.
Qui sa fortune demande a un egent, n'a cervelle aucune, & moins de sens.
Qui saigne quarte en Capricorne, le malade en fait fin tost morne.
Qui s'arreste aux vallees, ne sera jamais aux montaignes.
Qui sçait dire, I'ay veu le Rhode, mange chapon, & vit de cocq.
Qui sçait tuer la poule sur le palier, est gentilhomme.
Qui sçait Iustinian, a cave & grenier gratis tout (pleins.
Qui sçauroit sa bonne aventure, jamais ne seroit pauvre.
Qui se conseille, ne sçait rien de certain, sinon d'avoir debourse.
Qui se detourne, sauve le moyen, & evite l'autre danger.
Qui se fait porter par terre, s'en va a la fosse grand (erre.
Qui se garde, se perd.
Qui se fonde sur le peuple, se fonde sur la fange.
Qui se marie en May, est mal.
Qui se marie, & n'a veu le monde, ne pourra plus parler de l'onde.
Qui s'enfuit, on l'ensuit.
Qui s'excuse, s'accuse.
Qui se loue, s'emboüe.
Qui se purge en melancholie, se peut depescher de sa vie.
Qui se remue, Dieu l'adjûe.
Qui se soucie, & se baigne; il perd son bois, aussy sa peine.

Qui se

Qui se tient à Paris, ne sera jamais Pape.
Qui seme argent en la terre d'office, y veut moissonner de l'or.
Qui sert Dieu, a bon maistre.
Qui sert un jour sans proufit, en use dix de sa vie.
Qui suit espere aller devant.
Qui sur sa soif s'est couché, le matin s'est levé en santé.
Qui taille robe, robbe.
Qui terre à, guerre à.
Qui tient la poille par la queuë, il la tourne la ou il veut.
Qui tient, s'y tienne.
Qui tire la quinte essence, ne tire que la quinte.
Qui tire, ne lasche pas.
Qui tombe en maladie, ne guerit pas.
Qui tost engraine, tost a moulu.
Qui tourne le dos, dit adieu.
Qui trop se haste en cheminant, en beau chemin fourvoye souvent.
Qui trop nourrit son corps, ne fait jamais vieux os.
Qui trop recerche, en fin trouve ce que moins desire trouver.
Qui trop se haste en cheminant, en beau chemin fourvoye souvent.
Qui trop se nourrit de presens, fait son chemin droit a crevant.
Qui va à la pratique sans guerdon, il va a S. Iacques sans bourdon.
Qui va aux baings ne va pas en pellerinage.
Qui va aux nopces sans cousteaux, il perd maints bons morceaux.

Qui va par les champs ſans argent, ſe fourvoye.
Qui veſue prend, il ſe repent.
Qui vend les boys, ne fait tort qu'aux beſtes ſauvages.
Qui vend le pot, il dit le mot.
Qui veut complaire à l'ignorant, ſon livre ne durera qu'un an.
Qui veut eſtre grand, ne peut faire un grand.
Qui veut eſtre long temps vieux, faut qu'il commence de bonne heure.
Qui veut faire du tout prouſit, du bien publicq eſt ennemy.
Qui veut faire une porte d'or, il y met tout les jours un clou.
Qui veut jouir d'aile, leve la cuiſſe.
Qui veut la conſcience monde, il luy doit fuir le monde immonde.
Qui veut vivre longuement, il faut donner a ſon cul vent.
Qui veut vivre ſainement, ait pour ſoy tel penſement, que de ſon cheval ou jument.
Qui vit a ſon plaiſir, ſouvent doit changer de pays.
Qui vit en crainte, vit en honte.
Qui vit en eſperance, danſe ſans tabourin.
Qui voit & endurer peut, il fait une partie de ce qu'il veut.
Qui voit touſiours les cieux, ne change point de pays.
Qui voit un' eſpingle a terre & ne la prend; il vient un temps qu'il ſe repent.
Qui voyage en hyver, ſe pert.

Quicon-

Quiconque jugeteau peut estre de village, soudain s'en fait seigneur ou maistre du village.

Quoy que fol tarde, jour ne tarde.

R

RAce faillie, & le surnom; si elle n'est au ciel n'a plus de nom.

R'avoir n'est pas sans peine.

Recevoir, & puis escrire.

Reliques sont perdues entre pieds de porceaux.

Rendez moy mon argent: mes bestes sont folles.

Remply de la terre le fossé.

Remede n'a remede.

Rente est plus seure que dismes.

Repos est demie vie.

Requiem gaigne l'argent, & Gaudeamus le despẽd.

Revoir est moissonner deux fois.

Riche marchant, ou pauvre poullalier.

Riche qui peut dire, Dieu ayt l'ame de son pere, & de sa mere.

Richesse fait Conte, Marquis, Duc, Empereur.

Richesses passent noblesse.

Rien contrefait dure.

Rien contrefait fiez.

Rien de sa vie, si l'on ne sçait qu'on vit.

Rien moins a perdre que le temps.

Rien n'est d'armes, quand la mort assaut.

Rien ne peut plus faire beau une barbe grise.

Rien ne sert que ce qui paye l'escot en chemin.

Rien ne vieillist tant que vieillée.

Rien ne vient en hyver à maturité.

Rien plus cher que les ans.
Rien si laid que la gorge d'hyver.
Rire, & estre joyeux, empesche de devenir vieux.
Rire pour vivre.
Rompre l'endouille au genouls.
Robbe de velours, ventre de bureau.
Rouge ribaut, palle putain.
Roux François, noir Anglois, & Normant de toute taille; ne t'y fie si tu es sage.

S

SA mere grande luy est morte; il est r'emplumé.
Sa mere grande luy est morte; il emporte la queüe de la poisle.
Sainct Antoine ne se prend pas à la robbe.
Sainct Bernard est tout presché, qui n'a cure de bien faire.
Sainct Luc estoit Sainct & medecin, & si est mort.
Sainct ne peut, si Dieu ne veult.
Sainct Mathurin est plus fort que S. Yues.
Sainct Yues arme mieux ses gens que sainct François.
Sans danger on ne vient jamais au dessus du danger.
Sans espine ne naist la rose.
Sans le cul la chemise ne seroit breneuse.
Sans medecins & mareschaus, ne seroyent n'y gens n'y chevaux.
Sans occupation, debauche.
Santé est l'escu.
Santé & maladie sont deux hostes de l'homme.
Sçavoir le compte de ses ans ne sert de rien au temps present.

Science

Science sans fait ne profite a nul.
Selon ta bourse nourry ta bouche.
Science passe chevanche.
Si le juge ayme l'or, l'advocat ayme l'argent.
Si l'or sçavoit que vaut l'or; l'or gaigneroit l'or.
Si tu veux estre sans esmoy, ne te sers de ceux qui ont servy plus grand que toy.
Si la bouche le dit, le cœur ne le dit pas.
Si la femme a tout son plaisir de l'homme; il s'assomme.
Selon la fortune la valeur.
Si le blé ne vient le chardon vient.
Si le Picard n'est cholere, il est fol.
Si le fraye n'est faict, il le faut faire.
Selon la jambe la saignée.
Si le bien grand ne fait cas du grand: que pense le valet qui à mangé du gland?
Si le chirurgien n'est anatomiste, n'est pas barbier, encor qu'il soit bien miste.
Si la noblesse ne s'entretenoit du tiers estat, il n'en fut plus.
Selon le portail le pourpris.
Serment qui n'est de faire, n'est de tenir.
Si le mary n'est a la maison, il n'y a personne.
Service sans recompense est supplice.
Si ce n'estoit l'os de la jambe, tout le monde seroit charpentier.
Si Dieu vouloit, il seroit paix. (vé.
Si enfer n'est plein, jamais n'y aura d'advocat sau-
Si la Normandie n'eust esté bon pays, S. Michel n'y eust pas pris sa demeure.
Si le maistre ne voit penser son cheval, le licol l'estrangle. Si fem-

Si femme ſçavoit que vallent pommes, jamais n'en donneroit a homme.

Si le drap meurt de faim, le veloux ne donne pas a diſner.

Si le marchant ne compte, il eſtime qu'on le demonte.

Si fol ne folie, il pert ſa ſaiſon.

Si fortune me tourmente; eſpoir en Dieu me contente.

Si i'ay mauvaiſe eaûe, i'ay bon filier.

Si ie valois trop, on ne m'achepteroit pas.

Si le ciel tomboit, il ſeroit grãde prinſe d'alouettes.

Si l'oſier fleurit, le raiſin meurit.

Si l'oſt ſçavoit de l'oſt, mal iroit de l'oſt.

Si tu es au monde auſſy ſage que S. Pol, & tu n'as rien, tu es reputé fol.

Si les bien grands biens amenoyent tranquillité, les riches vivroyent plus que les pauvres.

S'il n'y avoit de coulpe, il n'y auroit de pardon.

Si tu n'es fort en guerre, ſois le plus traiſtre.

Si tu veux eſtre bien receu, ſois ſourd, muet, n'ayãt rien veu.

Si un chat boit, ſi veut il boire a ſon ayſe.

Si vous eſtes a voſtre ayſe, tout le monde n'y eſt pas.

S'il faut fuyr, il faut bien fuyr.

S'il ne pleut, qu'il degoutte.

S'il ſont bien plantez, il reviendront.

Si on trouve a redire au meſnagne d'un Curé la greſle tombe en la paroiſſe.

Si le changement de barbe, & la prinſe des lunettes ne rendent l'homme prudent, jamais ne ſera ſage.

Si l'on

Si l'on portoit sa teste par village, on en auroit plus que de la teste d'un loup.

Si nul ne perdoit le temps, personne ne le gaigneroit.

Si le medecin est liberal, l'advocat doit estre prodigue.

Si le medecin ne peut sauver le corps, il faut sauver l'ame.

Si le peuple est contraint courir ça & la, il n'est né que pour cela.

Si les richesses font perdre l'homme, les desrobees que feront elles?

Si le viellard fait l'amour, la mort court a l'entour.

Si ce n'estoit le si & mais, nous serions tous riches a jamais.

S'il n'est bon pour la ville, il est bon pour les chãps.

Si le mourir emporte la joye; aussy oste elle tous enuys.

Si nous avions le disme de tout ce que nous faisons, nous vivrions de disme.

Si les malades estoyent aux sacs, les medecins seroient advocats.

Si Guidon estoit a refaire, ne se trouveroit qui le peut faire.

Si les baings ne font des enfans, les baigneurs en font.

Si S. Pierre parloit sur l'autel, on ne s'y fieroit pas.

Si le fol appel est a l'amende, le fol juge gaigne le rendre.

S'il a despendu mil escus au service du Roy, il en a robé vingt mil en desarroy.

Si les fontaines estoient vin, si feroit il cher en hostellerie.

S'on

S'on ne cuilloit de Stuccard le raisin, la ville iroit se noyer dans le vin.
Soit a tort, soit a droit; juges sont Roys.
Solaire met la pluye en erre, & droict vent la respand.
Si les courtisans estoyent subjects aux estoilles, ils n'en seroyent plus.
Si le Norman n'exerce la pratique en mer, il l'exerce en terre.
Soubs fresne n'aye peur de dormir seur.
Si le cerveau ne seme des bleds il plante des chardons.
Si les prestres estoient morts, les medicins chanteroient messe.
Soufrance avance.
Souppe devant, & souppe apres, fait vivre l'homme cent ans, ou pres.
Souper & dormir ce qu'il faut, n'a besoin de pot pres du lit.
Sur ponts de bois, & pavé movillé, mets toy a pied.

T

TAire ou bien dire.
Talon de gensdarme, talon de fromage.
Tant de gens, tant de sens.
Tant plus on dort, tant plus on veut dormir.
Tant que le vassal dort, le Seigneur vieille: tant que le Seigneur dort le vassal vieille.
Tant que gensdarmes par pays courront, le laboureur jusque à l'os mangeront.
Tant que l'on garde l'honneur de Dieu, & charité; paix tient tout lieu. Tant de

Tant de villes, tant de guiſes: tant de femmes mal appriſes.
Tant dort le chat qu'il ſe reſveille.
Tant que femmes vivront, beaux preſtres de faim ne mourront.
Tant en Brie qu'en Champaigne; il n'a du pain qui ne le gaigne.
Tant vante qu'il pleut.
Tant vaut la choſe comme l'on l'a fait valoir.
Tard on ferme l'eſtable quand le cheval eſt perdu.
Tel a beaux yeux & belle teſte, qui n'en verra pas la feſte.
Tel a faict ſa barbe, qui n'eſt pas beau fils.
Tel a ſa grange pleine, qui n'y a rien mis.
Tel a vendu ſalé harenc, qui a les ſens nobles de rang.
Tel chien nourrit, qui apres mange la courroye de ſon ſoulier.
Tel eſcript bien, qui n'eſcript rien.
Tel eſpic n'eſt pas ſans grain.
Tel eſt a la court qui ne ſçait que c'eſt de la court.
Tel eſt a Paris, qui ne ſçait que s'eſt de Paris.
Tel eſt aſſis qui ne repoſe pas.
Tel eſt au lict qui ne dort pas.
Tel eſt l'eſprit de l'homme qu'eſt ſon baſtiment.
Tel eſt marié le matin, qui s'en reprend apres midy.
Tel eſt villain & appellé payſant, qui n'a buron en ville, n'y aux champs.
Tel gerbe n'eſt pas ſans lien.
Tel hyver, tel eſté.
Tel jure qui ſe perjure.
Tel le voyez, tel le prenez.

Tel man-

Tel mange la poulle au vilain, qui a ſon huy querra le pain.
Tel parle d'eſtat du Royaume, qui n'eſt que ſot & fantoſme.
Telle penſe avoir peu farine moulue, qui a prou pain cuit.
Tel penſe eſtre bien ſain, qui porte la mort en ſon ſein.
Tel porte la croix, que la croix deuſt porter.
Tel pot, telle ſoupe.
Tel rit qui mort, & en diſant l'un penſe l'autre.
Tel ſe penſe recouvre, qui ſe pert.
Tel vient deplumé a la court, qui toſt s'emplume eſtant autour.
Telle allaitte qui deuſt tetter.
Telle eſt la femme qu'eſt le meſtier.
Telle eſt l'eſpouſée qui n'eſt pas mariée.
Telle maiſtreſſe, telle chambriere.
Tels nourriſſent chiens & oyſeaux, qui n'ont pas pour nourrir des rats.
Tels ſont les marchez qu'on les faict.
Temps perdu jamais ne retourne.
Terre chevaucée eſt demye mangée.
Teſte de fou ne blanchiſt jamais.
Teſte de fol porte volée.
Tortue buche fait droict feu.
Toſt à la foire, tard en guerre.
Toſt eſt perdu, avoir mal conqueſté.
Toſt eſt deceu qui mal ne penſe.
Toſt eſt laſſé amy de plaiſir faire.
Toſt meurent le jeunes gens, & les vieux ne peuvent vivre longuement.

Tous animaux de proye, ou forts, ou traiſtres.
Tous aſnes n'ont pas grandes oreilles.
Tous chemins vont à la ville.
Tous chats ſont gris de nuict.
Tous gentilshommes couſins, & tous vilains comperes.
Tous les enfans d'une mere ne ſe reſſemblent pas.
Tous les enfans de Roy ne portent pas couronne.
Tous les mois qui n'ont point R, laiſſe la femme, & prens le verre.
Tous ont les yeux plus grands que le ventre.
Touſiours amoureux jamais marié.
Touſiours boire, & point de ſouliers.
Touſiours penſe un levrier que chacun eſt ſon frere.
Touſiours promettre, & rien tenir, c'eſt pour les fols entretenir.
Touſiours quelque temps qu'il face, mieux vallent bons pieds qu'eſchaſſes.
Tout animal a vivre a mal.
Tout avec le temps.
Tout beau, barbier, la main vous tremble.
Tout ce qui branſle ne chet pas.
Tout ce qui fait rire eſt de paſſetemps.
Tout ce qui vient a la haye eſt proye.
Tout eſcript eſt enigmatique.
Tout eſt a Paris hormis la ſanctita.
Tout eſt bon ſans chandelles.
Tout eſt bon, pourveu qu'il ne reſte rien.
Tout fut à autruy, tout retourne a autruy.
Tout le monde aujourd'huy eſt eſcolier du Renard.
Tout le monde reprend ce que point entend.
Tout par amour, rien par force.

Tout par elle, rien par elle: mais qui eſt elle?
Tout pourrira, & ne ſçaura on quand.
Tout ſçavoir n'eſt rien ſçavoir.
Tout va bien, quand chacun boit & mange bien.
Toute beſte venineuſe, porte ſon contrevenin.
Toute choſe à ſa ſaiſon.
Toute choſe porte ſemence aux gens de Loix.
Toutes beſtes craignent la mort.
Toutes choſes peut on ſouffrir, fors que l'aiſe.
Toutes teſtes ne ſont pas coufres a raiſon.
Toutes viandes ſont bons aux belles.
Toutesfois eſt faict ce qu'enuy eſt fait.
Toux de regnard meine juſques au terrier.
Treſmal choiſit qui prend le pire.
Trois choſes ſe font de ſoy meſme. eſcumez voſtre pot, ou il s'eſcumera. mariez voſtre fille, ou elle ſe marira. torgez voſtre cul, ou il ſe torgera.
Trois F mauvais voiſins: fleuve, fort, freres.
Trois mots Latins d'un Gaſcon, battent plus que Colin tampon.
Trop d'aſſez, d'aſſez peu.
Trop de Docteurs, peu de Medicins.
Trop de porteſpées, peu de nobleſſe.
Trop & peu, gaſte tout ieu.
Trouver la febue au gaſteau.
Truye ne ſonge qu'ordure.
Tu as beau peſcher quand nul ne te guette.
Tu as beau preſcher, ſi ie n'en croy rien.
Tu fais tout, fors que le beau temps.
Tu ne ſçaurois juger d'un homme, ſi tu n'as eu que faire a luy.
Tuer un ſoldat, eſt tuer une couleuvre.

Veſues

V

VEfues ſont plus heureuſes en preſtres qu'en maris.
Vendage paſſe louage.
Venir & aller, fait le chemin peler.
Vent pour argent eſt legere denrée.
Ventre plain conſeille bien.
Verriers & taverniers, ſont grands racle-deniers
Vertu n'a pas en Amour grand proëſſe.
Vertu ne ſe cache point; mechanceté cherche le coing.
Vertu n'a point de maiſtre.
Vertu ſurmonte fortune.
Veſſies ne ſont pas lanternes.
Vie apres mort.
Vie d'homme eſt peu de choſe.
Vie pour vie.
Vilain, comme lard jaune.
Villain ne ſçait qu'eſperon vaut.
Vin rafrechy porte ſon eau.
Vinaigre d'alenye empeſche l'epidemye.
Violettes croiſſent parmy les chardons.
Vivre cent ans ſans baſton, eſt pour avoir veu de creſſon.
Vivre en paix, c'eſt vivre en beſte.
Vn amen de Graces fait plus qu'un amen de Benedicite.
Vn arracheur de dens, eſt un mauvais medecin.
Vn auſmonier de camp, eſt un loup en une bergerie.
Vn aſne n'entend rien en Muſique.

Vn bien petit magistrat a dix sangsues soubs soy.
l'Vn baste les buyssons, dont un autre prend les oisillons.
Vn beau mourir toute la vie embellit.
Vn bien ameine l'autre.
Vn bien fait n'est jamais perdu.
Vn bleçé sans partie, pert la vie.
Vn bon mariage payera tout.
Vn boiteux ne veut aller avec un plus boiteux que luy.
Vn bon esperon fait plus de demye journée.
Vn bon cheval fait les lieues courtes.
Vn bon cheval, une nonnain en croupe, fait eschaper des fiers voleurs la troupe.
Vn brochet fait plus qu'une lettre de recommendation.
Vn bon conseil vaut mieux que cent mains.
Vn carifour n'est pas un porte-pannier.
Vn chacun est valet & maistre.
Vn cheval a quatre pieds, & si chet bien.
Vn cheval est bien meschant, s'il ne peut porter sa selle.
Vn chirurgien qui ne sçait prendre un siron, ne sçauroit saigner.
Vn cocu ne doibt estre sans plume.
Vn cocu s'estime oyseau.
Vn compaignon de quatre blancs, vaut une fille de cent francs.
Vn courtisan ne peut estre trompé que par femme.
Vn decourtisané est un diable empanné.
Vn escu pris en la ville en vaut deux des champs.
Vn noyer en une vigne, un advocat en une ligne, une putain au haut bout: le noyer gaste la vigne, l'advocat gaste la ligne, & la putain gaste tout.
Vn hom-

Vn homme de bonne foy eſt eſtimé le plus fol du monde.
Vn gentilhomme ne vaut a pied ſi n'eſt en troupe.
Vn gentilhomme n'a rien a reprendre, ſi ne prend une nonnain a force.
Vn homme bien monté eſt touſiours orgueilleux.
Vn homme riche n'eſt jamais vieil pour une fille.
Vn fol en tous lieux monſtre ſa folie.
Vn fol fait enrager un ſage.
Vn fol ne fait pas touſiour l'entrée.
Vn grand-mercy ne remplit pas la bourſe du medicin.
Vn heremite eſt un Hercules aux bois.
Vn homme eſt chargé de ſon ame.
Vn homme lettré en vaut deux.
Vn homme dormant eſt une beſte morte.
Vn homme marié ne doit ſervir qu'a ſa femme.
Vn homme qui n'eſt pas vitieux, n'ayme pas lieux tenebreux.
Vn ladre ne ſçauroit taſter le poux.
Vn juge louvetier, eſt bandolier.
Vn juge qui a un loup, eſt double loup.
Vn mal ne vient pas ſeul.
Vn medecin en laiſſe plus a tuer qu'il n'en tue.
Vn quartier de cemetere accommode tout le mõde.
Vn mauvais roſignol, eſt bon cocu.
Vn moulin neuf moult bien des pierres.
Vn mois ne fait rien ſans l'autre.
Vn meſtier vaut mieux que ſervice.
Vn moyen defaillant, prens l'autre.
Vn once d'eſtat vaut une livre d'or.
Vn office acquis par argent d'un vilain, fait un bon tyran.

Vn point de droit, eſt un point de barat.
Vn protonotaire ignorant ne peut juger de gens ſçavant.
Vn porte-eſpée ne ſe doit point enqueſter de nouvelle.
Vn rabat rabat, on cherche a rabatre.
Vn recepuer de Roy eſt comptable juſques au jour du Iugement.
Vn recipice eſt une obligation.
Vn ry de Courtiſan eſt le ry d'un traiſtre.
Vn Seigneur de paille mange un vaſſal d'acier.
Vn ſerviteur eſt mort au monde.
Vn train ne doit aller par pays ſans barbe blanche.
Vn tuillier ne ſçaura parler que de ſon meſtier.
Vn viel chat ne ſe joue à ſon eſteuf.
Vn vilain bat bien un grand gentilhomme.
Vne barbe griſe ne doit plus eſtre en apprentiſſage.
Vne bourde va par ville, & bourdereau la va redire.
Vne bourgeoiſe eſt plus belle en un pré, qu'une damoiſelle en couche.
Vne belle choſe eſt un bœuf.
Vne bonne femme, une bonne mule, une bonne chievre, ſont trois meſchantes beſtes.
Vne chandelle a S Michel, & une a ſon Diable.
Vne choſe eſt bien inutile, quand à nul elle ne peut profiter.
Vne femme ne cele que ce qu'elle ne ſçait pas.
Vne femme qui enterre un mary ne s'en ſoucie pas d'en enterrer un autre.
Vne fille de partage vaut mieux que quatre beaux peres.
Vne fois l'an va l'on au May.
Vne follie eſt toſt faite.
Vne heure de May fait perdre les palles couleurs.

Vne iſle

Vne iſle vaut bien des cornes. (vocat.
Vne maladie eſt bien armée quand elle aſſaut un ad-
Vne maladie contagieuſe ne ſe guarit ou l'on la prēd.
Vne medicine eſt un glaive dans le godet de l'apoticaire.
Vne montaigne ne porte que ſon ombre. (ce.
Vne once de faveur vaut mieux qu'une livre de juſti-
Vne religion peu a peu emporte une autre.
Vne taverne eſt une mauvaiſe eſcole.
Vne vache ne ſçait que luy vaut ſa queüe juſques elle la perdue.
Vne vache prend bien un lievre.
l'Vrine n'eſt qu'un teſmoin.
Vſure eſt marchandiſe de ville.
Vſure eſt marchandiſe de voiſin.
Vz, ore abus.

Z

ZEle eſt ſans aiſles.

Finis Proverbiorum.

rata impleatur, [illegible]
ret vas, alia ni[illegible]ret, vel ferret, vt posset intrare aër ad
replendu[illegible] spatiu illud ne remaneret vacuu[illegible] Sed de his plura
Dic. de raro, et denso.

Obs 2. supponamus duas tabulas perfecte
plana[illegible] et q[illegible] homo vna supra altera immediate ponat, nunc po-
sset ide[illegible] homo vna[illegible] tabula[illegible] ab alia separare nullu[illegible]; atq[illegible] in
hoc casu daret vacuu[illegible] q[illegible] posset homo vacuu[illegible] inducere. Nõ po[illegible] q[illegible]
due tabule sint perfecte plane, nõ posset vna pars earu[illegible] alienari,
quin omnes simul sint alienate; sed partes aëris, qui ingrederetur
ad replendu[illegible] vacuu[illegible] nõ possunt ingredi simul, nisi successive, et par-
tes, ita vt prius transeat vna pars spatij, et deinde alia,
quousq[illegible] totu[illegible] illud spatiu[illegible] tabule occupet: q[illegible] tunc daret vacuu[illegible]

Ingressus nõ admitto suppositione, q[illegible] sit ostenda Dic. de continuo
[illegible] tabulas perfecte planas. De